

648. Ιούστος από την Τιβεριάδα, Ιουδαίος ιστορικός, που έγραψε στα ελληνικά την επανάσταση του λαού του εναντίον των Ρωμαίων, με τίτλο: «Ιστορία του Ιουδαϊκού πολέμου». Το έργο του έχει χαθεί και στο περιεχόμενό του μόνο εικασίες μπορούμε να κάνουμε, λαμβάνοντας την αυστηρή κριτική του άλλου μισέλληνα, ελληνόγλωσσου συγγραφέα, του Ιώσηπου (του ανθρώπου των Μακαβαίων), ο οποίος του έκανε αυστηρή κριτική. Από τον Σουίδα επίσης πληροφορούμαστε, ότι έγραψε και κάποια περιγραφικά υπομνήματα. Γνωρίζουμε ότι, στην ιστορία του η αφετηρία του ήταν η εποχή του Μουσή και κατέληγε ως το βασιλιά Ηρώδη Αγρίππα Β΄, στην αυλή του οποίου είχε καταφύγει. Πιθανόν να μην ήταν ανθέλληνας και αυτό το είδε ως μειονέκτημα ο Ιώσηπος και γι' αυτό με την ανθελληνική ρωμαϊκή λαίλαπα που επήλθε κι αυτή του χριστιανισμού που ακολούθησε, το έργο του να εξαφανίστηκε από τις βιβλιοθήκες. Αναφέρεται στη βιβλιοθήκη (Μυριόβιβλο) του Φωτίου. [FHG, III, 523]

649. Ιππαγόρας, Έλληνας ιστορικός αναφερόμενος από τον Αθήναιο (ΙΔ, σ. 630) άγνωστης εποχής, που έγραψε για την πολιτεία των Καρχηδονίων (Περί Καρχηδονίων πολιτεία) σε περισσότερα του ενός βιβλία. [FHG, IV, 430]

650. Ίππαλος ο Κυβερνήτης, ήταν θαλασσοπόρος, γεωγράφος και χαρτογράφος που έζησε το 2^ο με 1^ο αι. π.Χ. Στην πραγματικότητα ήταν κυβερνήτης πλοίου και έχει αυτό το προσωνύμιο στις επιγραφές του 78 π.Χ. Όπως υποστηρίζουν σήμερα, ο Ίππαλος συμμετείχε σε ταξίδια μεταξύ της Αιγύπτου και της βορειοδυτικής Ινδίας, κατά τη διάρκεια των ετών μεταξύ του 60 με 40 π.Χ. Άλλοι πάλι τον τοποθετούν ως πλοηγό του Εύδοξου του Κιζυκινού (περί το 130 π.Χ.), του εξερευνητή των ακτών της Αραβίας, της ανατολικής Αφρικής και των θαλάσσιων δρόμων που χαράχτηκαν προς τις Ινδίες, όταν επιχειρήθηκε το τελευταίο εγχείρημα του περίπλου της Αφρικής από τις ακτές του Μαρόκου προς τον Αραβικό κόλπο από τους Πτολεμαίους. Όμως τα στοιχεία για τον Εύδοξο στο τελευταίο εγχείρημα δεν είναι επαρκή. Το όνομά του Ίππαλου σώζεται σε Έλληνες μελετητές των ελληνιστικών χρόνων της Αλεξάνδρειας (Πλίνιος, Στράβων, Πτολεμαίος). Τα ταξίδια την εποχή εκείνη προς την Ινδία διασχίζοντας τα παράλια της Αραβικής χερσονήσου και της Περσικής χώρας διαρκούσαν περί τα τρία χρόνια, γιατί κατά τη διάρκεια του ακτοπλοϊκού ταξιδιού έπρεπε να πιάσουν λιμάνια και να περιμένουν ευνοϊκούς ανέμους. Το άνοιγμα σε θαλάσσιο ταξίδι μακριά από τις ακτές, αλλά ανοιχτά στα πέλαγα του Ωκεανού (Ινδικού) ήταν αδιανόητο. Έξοχος γνώστης και παρατηρητής των περιοδικών ανέμων, χρόνια θαλασσοπόρος, επισήμανε ότι κατά τους θερινούς μήνες ο αέρας φυσά με πολύ αξιοπρόσεκτη τακτικότητα από το νοτιοδυτικό σημείο, ενώ το χειμώνα ο αέρας αντιστρέφει την κατεύθυνσή του για να φυσήξει με την ίση τακτικότητα από τα βορειοανατολικά. Στην πραγματικότητα ο Ίππαλος, είχε ανιχνεύσει τα κύρια γνωρίσματα του περιοδικού κύκλου του μουσώνα, κι αμέσως έφθασε στο σημείο με το θαρραλέο πλήρωμά του να βάλει σε εφαρμογή ένα ταξίδι όχι ακτοπλοϊκό και πολύχρονο, αλλά ανοίγοντας τα πανιά του πλοίου του στα ανοιχτά του Ωκεανού, να πετύχει ένα ταξίδι με επιστροφή προς τις νότιες ακτές της Ινδικής χερσονήσου σε χρόνο μόλις τριών μηνών. Ταυτόχρονα χαρτογράφησε με μεγάλη ακρίβεια τις ακτογραμμές της Ερυθράς θάλασσας (λεγόταν τότε Αράβιος κόλπος) από το λιμάνι της Αρσινόης (νότιο Σουέζ) μέχρι την έξοδο

προς τη σημερινή Αραβική θάλασσα και στο Τζιμπουντί, που οδηγεί στον Ινδικό Ωκεανό. Οι θαλάσσιοι εμπορικοί δρόμοι προς τη νοτιοανατολική Ασία συντομεύτηκαν, τα φορτία στα μεγάλα πτολεμαϊκά πλοία αυξήθηκαν και το εμπόριο έγινε πολύ επικερδές και με μικρότερους κινδύνους απ' ότι αυτό των χερσαίων δρόμων (μικρά φορτία πολλαπλοί κίνδυνοι)³⁴⁸. Ανατράπηκαν από τότε όλοι οι θαλάσσιοι δρόμοι της περιοχής και έφθασαν πάνω από 100 πλοία να διασχίζουν τη διαδρομή αυτή του Ιππάλου το χρόνο σε ένα ταξίδι με επιστροφή, το οποίο απέφερε πολλές προσόδους στο πτολεμαϊκό βασίλειο. Από τον **Ανώνυμο** διασώζεται το παρακάτω απόσπασμα:

ex § 19. Porro Plinius VI, 26 § 104 de navigatione ad Indiæ emporia per altum Hippalo vento instituenda expositorius ita habet : *Diuque ita navigatum est, donec compendia invenit mercator lucroque India admota est. Quippe omnibus annis navigatur, sagittariorum cohortibus impositis, etenim piratæ maxime infestabant. Nec pigebit totum cursum ab Ægypto exponere, nunc primum certa notitia patescente.* Apud Nostrum vero de his ita legitur § 57 p. 298 : Τοῦτον δὲ ὁλον τὸν εἰρημένον περίπλουν.. οἱ μὲν [πρότεροι?] μικρότερος πλοίοις περικολπίζοντες ἐπλεον· πρῶτος δὲ Ἰππαλος κυβερνήτης... τὸν διὰ πελάγους ἐξεῦρε πλοῦν,... ἐφ' οὗ μέχρι καὶ νῦν... ἔφηλοι διὰ τοῦ ἐξωθεν τῆς παραπλεύσου τοὺς εἰρημένους κόλπους. Itaque

Πλοίαρχοι, Έλληνες και Ρωμαίοι, όπως ο Κλαύδιος ή ο Νέρο σώζονται στις γραμματείες των Ελλήνων και των Ρωμαίων, ενώ ελληνικά και ρωμαϊκά νομίσματα πλημμύρησαν την Ινδία και την Ταπροβάνη (Σρι Λάνκα ή Κεϋλάνη) την εποχή εκείνη κι αποτελούν μία βουβή κατάθεση των συγκλονιστικών γεγονότων μιας ανακάλυψης, η οποία μπορεί να συγκριθεί μόνο με αυτήν του Κολόμβου ή του Μαγγελάνου, αλλά η ιστορική μνήμη άφησε πολύ εξασθενημένα σημάδια για να συνηγορήσει σε μια τέτοια σύγκριση. Ευτυχώς, που η ιστορική έρευνα συνεχίζεται σήμερα σε χώρες της Αφρικής και της

Ασίας, οι οποίες τιμούν το όνομα του Έλληνα πλοηγού. Σήμερα με το όνομα Hippalos διακρίνεται ένα διακρατικό εμπορικό και επιχειρηματικό κέντρο τεχνολογίας και ανάπτυξης, που συνδέει χώρες της Αφρικής (Τανζανία, Κένυα κ.ά.) και της Ασίας (Ινδία, Μιανμάρ, Μαλαισία). Ένα από τα κέντρα αυτής της συνεργασίας των Αφρικασιατικών κρατών βρίσκεται στην Kuala Lumpur της Μαλαισίας.

Η σημερινή αναγνώριση του Ιππάλου, ανύπαρκτη ή αμυδρή στα ελληνικά δρώμενα, είναι συνυφασμένη με αυτήν του Ευδόξου του Κυζικινού, όπου με εντολή του Πτολεμαίου του Η' το 118 π.Χ. κατά το θερινό ηλιοστάσιο (Ιούλιος) και με τη βοήθεια των βορειοδυτικών ανέμων κατευθύνεται στην Ινδία, διαπλέοντας τον Ινδικό Ωκεανό, σε χρόνο ρεκόρ τριών εβδομάδων, για ένα ταξίδι που γινόταν σε 4 με 6 μήνες με άπειρους κινδύνους επιτυχίας. Στη νότια Ινδία ο Ευδόξος φορτώνεται στο πλοίο του ελεφαντόδοντο, πολύτιμους λίθους, αρώματα και μπαχαρικά, επισκέπτεται όλα τα λιμάνια της δυτικής Ινδικής χερσονήσου και επιστρέφει στην

³⁴⁸ Στράβων ΙΖ' : τί χρη νομίσαι τὰ νῦν διὰ τοσαύτης ἐπιμελείας οἰκονομούμενα καὶ τῶν Ἰνδικῶν ἐμποριῶν καὶ τῶν Τρωγλοδυτικῶν ἐπηυξημένων ἐπὶ τοσοῦτον; πρότερον μὲν γε οὐδ' εἴκοσι πλοῖα ἐθάρρει τὸν Ἀράβιον κόλπον διαπερᾶν ὥστε ἔξω τῶν στενῶν ὑπερκύπτειν, νῦν δὲ καὶ στόλοι μεγάλοι στέλλονται μέχρι τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῶν ἄκρων τῶν Αἰθιοπικῶν, ἐξ ὧν ὁ πολυτιμώτατος κομίζεται φόρτος εἰς τὴν Αἴγυπτον, κἀντεῦθεν πάλιν εἰς τοὺς ἄλλους ἐκπέμπεται τόπους, ὥστε τὰ τέλη διπλάσια συνάγεται τὰ μὲν εἰσαγωγικά τὰ δὲ ἐξαγωγικά· τῶν δὲ βαρυτίμων βαρέα καὶ τὰ τέλη. καὶ γὰρ δὴ καὶ μονοπωλίας ἔχει μόνη γὰρ ἡ Ἀλεξάνδρεια τῶν τοιούτων ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ὑποδοχεῖόν ἐστι καὶ χορηγεῖ τοῖς ἐκτός. ἔτι δὲ μᾶλλον κατιδεῖν ἐστι τὴν εὐφυῖαν ταύτην περιοδεύοντι τὴν χώραν, καὶ πρῶτον τὴν παραλίαν ἀρξαμένην ἀπὸ τοῦ Καταβαθμοῦ· μέχρι δεῦρο γάρ ἐστιν ἡ Αἴγυπτος, ἡ δ' ἐξῆς ἐστι Κυρηναία καὶ οἱ περιρικοῦντες βάρβαροι Μαρμαρίδαι.

Άδουλη κατά το μήνα Σεπτέμβριο, έχοντας στα πανιά του ευνοϊκούς του νοτιοανατολικούς μουσώνες. Από εκεί σε ένα ταξίδι εύκολο πιάνει το λιμάνι της *Αρσινόης* (Σουέζ) κατά το Δεκέμβριο, απέχοντας μια δυο μέρες μέσα από τις τεχνητές διώρυγες για να καταλήξει στο λιμάνι της Μαιώτιδας λίμνης της Αλεξάνδρειας. Ένα ταξίδι διάρκειας δύο ή και τριών χρόνων,

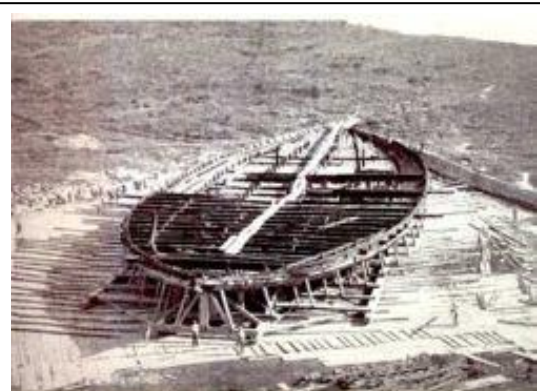

Οι κατευθύνσεις των μουσώνων ή *ιππαλίων* ανέμων από την έξοδο του Αράβιου κόλπου προς την Ινδική χερσόνησο και το αντίστροφο, περιοδικό φαινόμενο που εκμεταλλεύτηκαν τα ελληνικά πλοία για να κάνουν το ταξίδι προς την Ινδία από την Αίγυπτο, ανοίγοντας πανιά στην ανοιχτή θάλασσα του Ινδικού ωκεανού.

με απείρους κινδύνους κι αβεβαιότητας έκβασης, με τον Ίππαλο ως κυβερνήτη διεξήχθη σε λιγότερο από 6 μήνες, με φοβερή εμπορική απόδοση και σημαντική εισροή εξωτικού πλούτου, όπως πολύτιμων ξύλων, πολύτιμων μετάλλων, λίθων, ελεφαντόδοτου, μπαχαρικών, δερμάτων και λιβάνι στην Αίγυπτο. Το προγενέστερο ταξίδι του Ευδόξου αμφισβητήθηκε από τον ιστορικό J.H. Thiel το 1939, αλλά αυτό φαίνεται ότι δεν ευσταθεί, γιατί ενώ ο διοικητής της Θηβαΐδας σε πάπυρο του 111 π.Χ. έφερε τον τίτλο: ΕΠΙΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΤΗΣ ΘΗΒΑΙΔΟΣ (Pap. Lond. II, 13), μεταξύ των χρόνων 111 και 78 π.Χ. ο τίτλος του τροποποιείται και προστίθεται σ' αυτόν ...ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΥΘΡΑΣ ΚΑΙ ΙΝΔΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ, τίτλος που διατηρείται σε ντοκουμέντα του 62 και 51 π.Χ. (Or. Gr. 186 του 62 π.Χ. και

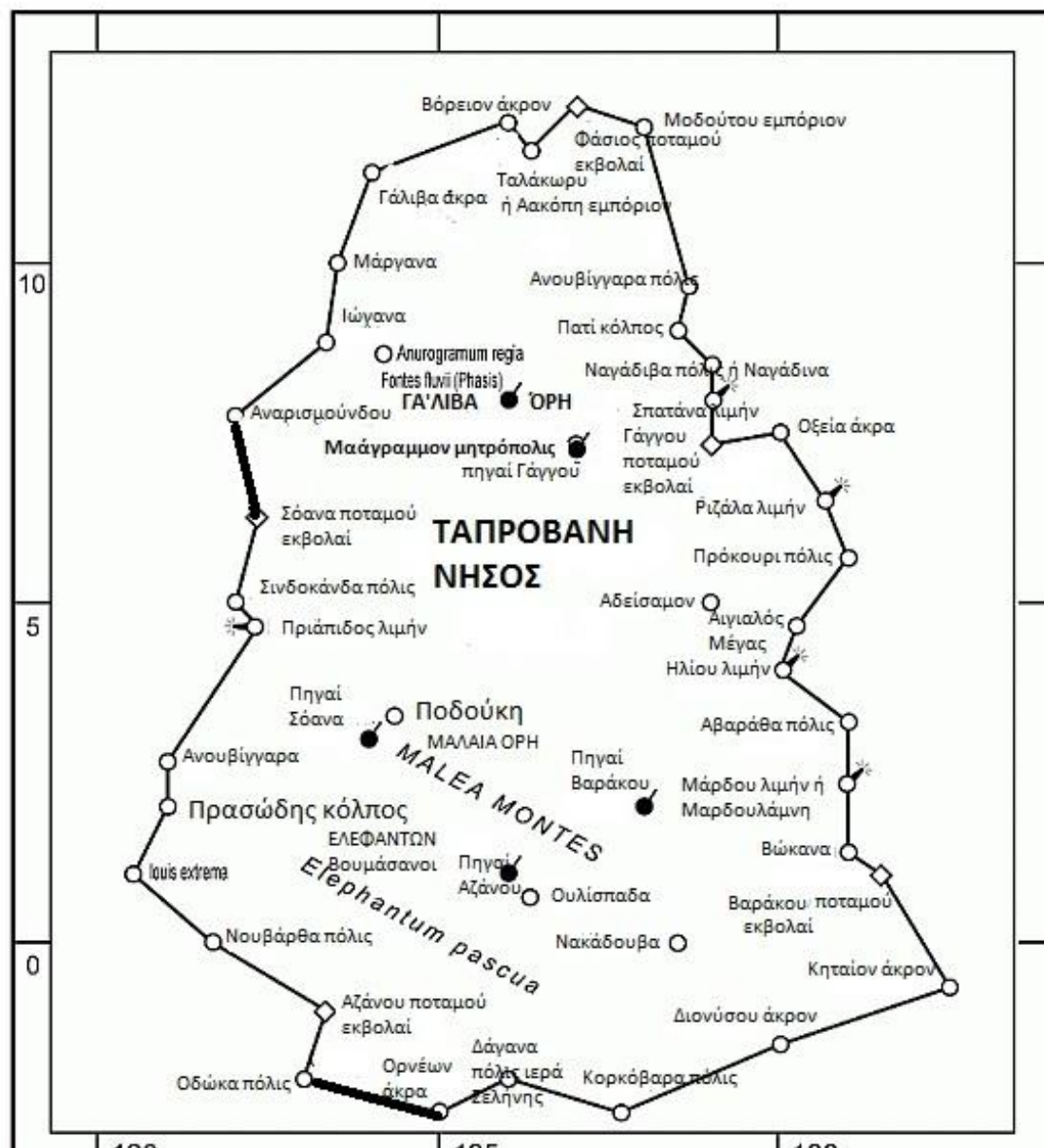
190 του 51 π.Χ.), ένδειξη ότι το εμπόριο με τις Ινδίες είχε αναπτυχθεί με το σύντομο θαλάσσιο δρόμο μέσου του Ινδικού ωκεανού από το 100 περίπου π.Χ. και μετά, ένα εμπόριο που προσκόμιζε φοβερά μεγάλα έσοδα στο βασίλειο των Πτολεμαίων, τέτοια που η Κλεοπάτρα η τελευταία βασίλισσα της Αιγύπτου είχε προτείνει στον ηττημένο Αντώνιο να καταφύγουν στη νότια Αίγυπτο με τη συστάδα των λιμανιών της και με τα έσοδα του εμπορίου να κτυπήσουν τον Οκτάβιο και να επανακτήσουν το βασίλειο της Αιγύπτου, αλλά αυτός τελείως απογοητευμένος αρνήθηκε. Πλοία είχαν κατασκευαστεί μεγαλύτερης χωρητικότητας κι ευστάθειας από την εποχή του Πτολεμαίου Δ', με λειτουργικά καταστρώματα και πολλαπλά συστήματα πλοήγησης. Είναι γνωστό ότι υπήρχαν εκτός από *τριήρης*, *τετρήρης*, *πεντήρης*, *εξήρης*, *επτήρης* και *δεκήρης* πλοία. Είναι τα γνωστά γιγαντιαία πτολεμαϊκά πλοία, των οποίων η μνεία είναι γνωστή και σήμερα. Δύο χρόνια μετά (το 116 π.Χ.) ο Ευδόξος επανέλαβε το ίδιο ταξίδι, αλλά κατά την επιστροφή του, έκανε «λάθος» και βγήκε στις ακτές της Αιθιοπίας, πιθανόν στην περιοχή του λιμένος *Ραπτών*, στην *Πρασώδη* θάλασσα στις ακτές της Αζανίας, περιοχής της ανατολικής Αφρικής απέναντι από το βόρειο τμήμα της Μαγαδασκάρης. Το λάθος αυτό εγκαινίασε την χρήση των ανέμων αυτών για την επέκταση του εμπορίου της Αιγύπτου μέχρι τα ανατολικά εδάφη της Αφρικής, περιοχές της σημερινής Τανζανίας.

Ο Πτολεμαίος Κλαύδιος στη *Γεωγραφική Υφήγησιν*, έργο που περιγράφει όρη, ποταμούς, χώρες των τριών ηπείρων, ήτοι της Ευρώπης, Λιβύης (Αφρικής) και Ασίας, τις μεσόγειες

Απομεινάρι γιγαντιαίου πλοίου της εποχής του Καλιγούλα που βρέθηκε στη λίμνη Νεμι.

πόλεις, τις παραθαλάσιες, τα λιμάνια με γεωγραφικά μήκη και πλάτη, σε ένα σημείο περιγραφής της δυτικής Αφρικής, της περιοχής της Αιθιοπίας, Ερυθραίας, Σομαλίας, που προηγείται των ακτών της νοτιότερης περιοχής της Τανζανίας (Πρασώδη θάλασσα), αναφέρεται εμμέσως στον Ίππαλο: «Μετά δὲ τὰ Αρώματα νῆσοι αἶδε· Ἀμ(ε)ίκου ἢ Ἀμείβου νῆσος πε δ Μηνᾶν ἢ Μηνᾶ νῆσοι δύο πδ β ζ´ Μυρική (ἢ Μυρσιάκη) νῆσος ... πε ζ´ α. Τὸ δὲ ἀπ´ ἀνατολῶν τῶν νήσων τούτων πέλαγος Ἰπ π ά δ ο ς (ἢ Ἰππαλον) καλεῖται, ᾧ συνάπτει ἀπ´ ἀνατολῶν τὸ Ἰνδικὸν πέλαγος μέχρις ἀνατολῶν.» Το πλέον αξιοπερίεργο είναι ότι το όνομα Ίππαλος αγνοείται παντελώς σε ιστορικά λεξικά, γεωγραφικά και κυρίων ονομάτων της ελληνικής γλώσσας αλλά και από ξένα ανάλογα.

Τα τοπωνύμια της **Σρι Λάνκα** (Ταπροβάνης) αναφέρονται στο έργο *Γεωγραφική Υφήγησις* του Κλαύδιου Πτολεμαίου. Όπως παρατηρούμε υπάρχει πλήρη γεωγραφική απεικόνιση της νήσου με όρη, ποτάμια, πηγές ποταμών, θέση πόλεων παράλιων και μεσόγειων, σε χάρτες που συνόδευαν τη Γεωγραφία του Πτολεμαίου, αλλά αυτοί αποκόπηκαν από το σώμα του βιβλίου και τους σφετερίστηκαν εξερευνητές και γεωγράφοι της ευρωπαϊκής αναγέννησης.

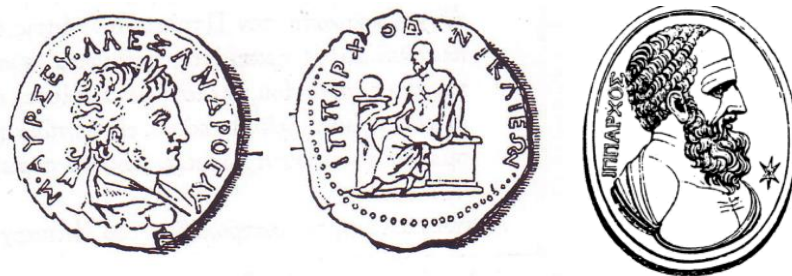
Αυστραλέζικο ιστιοφόρο τετρακάταρτο 3073 τόνων του 1920 με την επωνομασία ΙΠΠΑΛΟΣ (HIPPALOS). Το αρχικό όνομα του ιστιοφόρου ήταν 'Holkar'.

Την εποχή του Ιπάρχου υπήρχαν πολλά αστρονομικά και ναυτιλιακά όργανα, τα οποία είχαν τελειοποιηθεί κι ήταν εύχρηστα, ώστε ο πλόας ενός καραβιού να γινόταν με περισσότερη ασφάλεια και να μπορούσε να απεικονιστεί σε μεβράνη και χρησιμοποιηθεί στους κατοπινούς πλόες. Τα όργανα αυτά ήταν ο *πόλος*, το *καθέτιον*, ο *γνώμων*, το *σκιάθρον* ή *ηλιοτρόπιον*, το *ηλιορολόγιον*, η *κλεψύδρα* ή *υδράρπαξ*, η *στερεά σφαίρα*, οι *ισημερινοί κρίκοι*, οι *τροπικοί κρίκοι*, η *διόπτρα*, ο *αστρολάβος* και η *πλινθίς*. Λέγεται δε ότι, οι αρχαίοι Έλληνες ήταν γνώστες και της *πυξίδας* (η λέξη προέρχεται από το ανεμολόγιο, το οποίον ονομαζόταν *πύξος*, από το όνομα ξύλου πύξου που ήταν κατασκευασμένο κι επί αυτού υπ'ρχε τοποθετημένος ο μαγνητίτης λίθος). Γι' αυτήν και όλα τα προαναφερόμενα όργανα είναι πολύ γλαφυρή η μελέτη του Χρήστου Λάζου στο βιβλίο του *ΝΑΥΤΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ*, όργανα, χαρτες, ανεμολόγια, εκδ. ΑΙΟΛΟΣ. [Στράβων: «Γεωγραφικά» Β' 118, ΙΖ' 798, Plinius: *Naturalis historia* VI 104, 172, Berger: *Geschichte der wissenschaftlichen Erdkunde der Griechen* – «Ερυθρά θάλασσα» VI, Cary, M.- Warminghton, H.: *The Ancient Explorers* 1929, Fabricius: *Der Periplus des Erythr. Meeres.*]

651. Ίππαρχος ο Νικαεύς (από τη Νίκαια της Βιθυνίας, 190-125 με 120 π.Χ.) ή ο **Ρόδιος**, θεωρείται ο μεγαλύτερος μαθηματικός, γεωγράφος, αστρονόμος, αστρολόγος και μηχανικός της εποχής του και τη φήμη του την στήριζε στις πολυάριθμες ανακαλύψεις του και γραπτά του έργα. Έζησε το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της ζωής του στη Ρόδο, αλλά και στην Αλεξάνδρεια. Τα περισσότερα από τα γραπτά του έργα φαίνεται να τα έγραψε μεταξύ του 146 και του 126 π.Χ., όταν ζούσε στην Ρόδο, τα οποία δυστυχώς δεν διασώζονται. Τότε η Ρόδος βρισκόταν υπό ρωμαϊκή επιτήρηση, γι' αυτό παίρνει και το προσωνύμιο Ρόδιος. Για τους βαθείς του μαθηματικούς υπολογισμούς εφεύρε εργαλεία μέτρησης, γι' αυτό διακρινόταν για την ακρίβεια των χαρτών, των πινάκων και των σημαδιών των αστερών του ουρανού, που αποτύπωσε. Οι πίνακες, οι οποίοι ήταν πολύ χρήσιμοι, για κάποιον που έκανε πορεία στη θάλασσα ή στη στεριά, είχαν τεράστια αξία προσανατολισμού. Από όσα γνωρίζουμε, ο Ίππαρχος είχε τελειοποιήσει και περιγράψει πολλές διόπτρες και φαίνεται ότι ο Ήρωνας τον χρησιμοποιεί στο έργο του «Περί διόπτρας», όταν η διαφορά του γεωγραφικού μήκους μεταξύ Αλεξάνδρειας και Ρώμης καθορίζεται από τη διαφορά των τοπικών χρονικών στιγμών της ίδιας σεληνιακής έκλειψης που είχε προτείνει ο Ίππαρχος και γνωρίζουμε αυτό το γεγονός από μαρτυρία του Στράβωνα. Το παράδοξο είναι, ότι, η διόπτρα του Ήωνα αγνοείται από τον Πτολεμαίο Κλαύδιο, που έζησε τρεις και πλέον αιώνες αργότερα. Πιθανόν είναι επίσης, να βρήκε ο Ίππαρχος την εφαρμογή της διάθλασης στη διόπτρα ως ειδικός και της διοπτρικής. Ως προς τη γεωγραφία, τόσο ο Ερατοσθένης όσο και ο Ίππαρχος διάλεξαν την Αλεξάνδρεια για να ορίσουν το σημείο μηδέν του γεωγραφικού μήκους, όπως οι Εγγλέζοι επέλεξαν το Γκρήνουιτς. Στην πραγματεία του Ιπάρχου με τίτλο: *Προς την Ερατοσθένη Γεωγραφία* (χαμένο έργο του Ίππαρχου, αναλυτική κριτική στη Γεωγραφία του Ερατοσθένη, επιγραφόμενο «Προς τον Ερατοσθένη και τα εν τη γεωγραφία αυτού λεχθέντα») εκτυλίσσεται

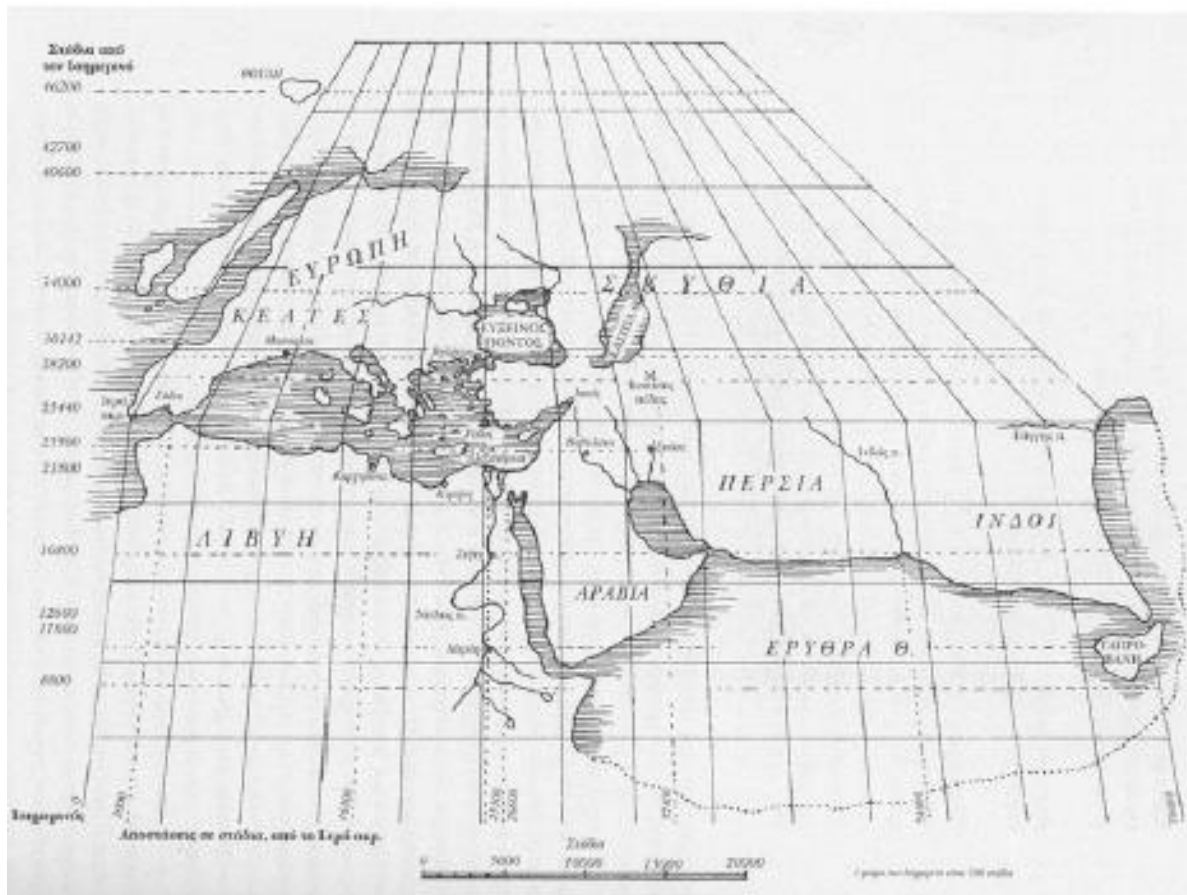
μία κριτική στις λεγόμενες *σφραγίδες*, δηλαδή στις ζώνες γεωγραφικού πλάτους που είχε ορίσει ο Ερατοσθένης (Γεωγραφικά Στράβωνα, βιβλίο 3, 46-52), τις οποίες αντικαθιστά με ομοιόμορφες θερμοκρασιακές ζώνες και τις αποκαλεί πιο ευδόκιμα πλέον τα *κλίματα*³⁴⁹, προσδιορισμένα κι από αστρονομικές παρατηρήσεις, εκτός από τους χάρτες τις εποχής του, κάνοντας μία εισήγηση αστρονομικής μεθόδου προσδιορισμού του γεωγραφικού πλάτους, μεθόδου που χρησιμοποίησε αργότερα και ο *Ήρων*. Ως προς την κίνηση των πλανητών ο *Ίππαρχος* (2^{ος} αι. π.Χ.) φαίνεται ότι διατύπωσε μία θεώρηση, που επεξηγούσε την περιοδική κυκλική κίνησή τους κι αυτό επιβεβαιώνεται από τον Πλίνιο στη «Φυσική του Ιστορία» και στο ένατο βιβλίο του Βιτρούβιου DE ARCHITECTURA. Ο Πλίνιος μάλιστα λυπάται, γιατί από την εποχή του *Ιπάρχου* δεν υπήρχε κάποια εξέλιξη της επιστήμης της αστρονομίας. Ήταν οπαδός της γεωκεντρικής θεωρίας και θεωρούσε εσφαλμένη την ηλιοκεντρική του Ερατοσθένη. Από τη συστηματική χρήση της τριγωνομετρίας, της οποίας σύμφωνα με τον Πτολεμαίο («Μαθηματική Σύνταξη») είναι ο βασικός επινοητής, εφεύρε τη στερεογραφική προβολή και είναι ο πρώτος που χρησιμοποίησε συστηματικά το γεωγραφικό μήκος και πλάτος.

Οι χάρτες που εκπόνησε ήταν μεγάλης ακριβείας, και έχαιραν φήμης, προκαλώντας μεγάλη πρόοδο στην ιστορία της χαρτογραφίας και τη διεξαγωγή εξερευνητικών θαλάσσιων ταξιδιών. Από τις αστρονομικές παρατηρήσεις του συνάγουμε ότι το έργο του γράφτηκε από το 146 ως το 126 π.Χ., βασιζόμενος σε Βαβυλωνιακές παρατηρήσεις, στα μαθηματικά του Απολλωνίου και στις συστηματικές παρατηρήσεις απλανών αστέρων και σεληνιακών εκλείψεων, όπως και στις κινήσεις των πλανητών του Τιμοχάρη (294-271 π.Χ.) και του Αρίστυλλου. Ο *Ίππαρχος* υπολόγισε το μέγεθος, την απόσταση και την κίνηση του ήλιου, της σελήνης και της γης. Υπολόγισε επίσης την έκταση του ηλιακού έτους, το οποίον το βρήκε συντομότερο των 365 ημερών και των 6 ωρών κατά πέντε λεπτά της ώρας.

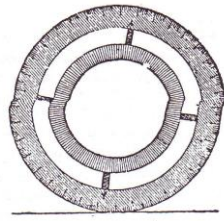
Ο *Ίππαρχος* καθιστός και δίπλα του η ουράνια σφαίρα και δίπλα η απεικόνιση του *Ιπάρχου* σε σφραγιδόλιθο. Θεωρείται ότι ήταν ο πρώτος που χώρισε τους κύκλους διαφόρων οργάνων σε 360 μοίρες. Κατασκεύασε, βελτιώνοντας, διάφορα όργανα μέτρησης και παρατήρησης της εποχής του, όπως *γνώμονες*, *καθέτια*, *πόλους*, δηλαδή όργανα ημισφαιρικά που μας δείχνουν τα ηλιοστάσια και τον ισημερινό της γης, *ηλιοτρόπια* ή *σκιάθρα*, *ηλιωρολόγια*, *κλεψύδρες* (υδρολόγια), *κρίκους* κ.ά. με πρώτο από όλα τη *διόπτρα*. Θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους αστρονόμους των εποχών (*Κατάλογος αστέρων του Ιπάρχου*). Θεωρείται ο εφευρέτης του αστρολάβου, οργάνου μέτρησης των συντεταγμένων των αστέρων, όργανο που επιτρέπει τη χαρτογράφηση της ουράνιας σφαίρας. Από τους υπολογισμούς του κυριότεροι είναι εκείνοι που έδωσαν, την *περίμετρο της Γης* (252.000 στάδια), η οποία μάλλον είναι στρογγυλοποίηση των τιμών που είχε δώσει ο Αρχιμήδης και πρότερον δημοσιεύσει ο Ερατοσθένης, τη *διάρκεια των σεληνιακών μηνών* (29 ημέρες 31'50"8"), τη *διάρκεια του ενιαυτού* (έτους = 365,2466 ημέρες, σήμερα προσδιορισμένο με 365,2422 ημέρες), τη *διάρκεια των εποχών* (Γεμίνος - Άνοιξη 94,5 ημέρες, Καλοκαίρι 92,5 ημέρες, Φθινόπωρο 88,125 ημέρες, Χειμώνας 90,125 ημέρες), την *εκκεντρότητα της γης* (1/24 με πραγματική την 1/60 του Ηλίου), τη *μετάπτωση των Ισημεριών*, μελέτη για την αργή κίνηση του άξονα της γης, την υπολόγισε ίση με 48" της μοίρας κάθε έτος, με πραγματική την τιμή 50" και 0,2 της μοίρας, την *απόσταση του Ηλίου και της Σελήνης* (αντίστοιχα 67,32 γήινες ακτίνες, ενώ η πραγματική είναι αντίστοιχα 60,40 γήινες ακτίνες).

³⁴⁹"Περί εκλείψεων Ηλίου κατά τα επτά κλίματα"

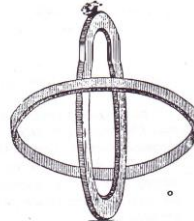

Χάρτης Ιππαρχου (150 π.Χ.)

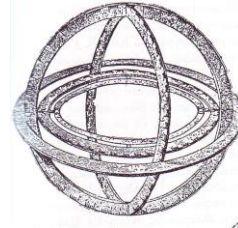
Ως μαθηματικός ασχολήθηκε σύμφωνα με ένα απόσπασμα του Πλούταρχου με τη *Συνδυαστική*, ένα μαθηματικό πεδίο με το οποίο ασχολήθηκαν και ο Ξενοκράτης ο Χαλκηδόνιος (διευθυντής της Ακαδημίας από το 338 ως το 314 π.Χ.) και ο Χρύσιππος ο Σολεύς (280-106 π.Χ.). Ο Χρύσιππος ισχυρίζεται ότι από 10 απλά αξιώματα μπορούν να διατυπωθούν 10 μυριάδες (δηλ. 100.000) σύνθετα αξιώματα, τα οποία ο Ίππαρχος τα ανεβάζει στα 103.049. Ως αστρονόμος γνωρίζουμε τους τίτλους κάποιων έργων του: 1. *Παραλλακτικά* (της σελήνης, που προσδιορίζει την απόσταση γης-σελήνης, γραμμένα σε δύο βιβλία), 2. *Περί μεγεθών αποστημάτων γης και σελήνης*, 3. *Περί της Μεταπτώσεως των Τροπικών και Εαρινών Ισημεριών*, ανακαλύπτοντας τις μεταπτώσεις των ισημεριών, προσδιορίζοντας ότι η μετάπτωση της γης διαρκεί 25800 έτη, 4. *Περί Μηνιαίου Χρόνου*, 5. *Περί Εμβολίμων Μηνών τε και Ημερών*, 6. *Περί Απλανών Αναγραφαι ή Συντάξεων* (Εις Ασπερισμούς ή περί των Απλανών), 7. *Περί της Κατά Πλάτος Μηνιαίας Κινήσεως της Σελήνης*, 8. *Εις τους Αρίστους*, 9. *Περί του ενιαυσίου μεγέθους*, 10. *Περί της πραγματείας των εν κύκλω ευθειών* σε 12 βιβλία, 11. και *Περί εκλείψεων Ηλίου κατά τα επτά κλίματα*. Με την ιδιότητα του αστρολόγου έχουμε αναφορές στα φαινόμενα του Αράτου και του Ευδόξου (*Των Αράτου και Ευδόξου Φαινομένων εξηγήσεως*, βιβλία γ', το οποίο είναι το μόνο που διασώθηκε και το *Περί της των ιβ ζωδίων αναφοράς*). Στην παρακάτω εικόνα έχουμε την «ουρανόσφαιρα» του Ιππάρχου και την άρθρωση των κρίκων των τροπικών και Ισημερινού, εξελιγμένες μορφές αστρολάβου, που δείχνει γενικά την εξέλιξη των σκιοθηρικών οργάνων, όπως αυτό του γνώμονα και του ηικού ωρολογίου.

Κρίκος Τροπικός

Κρίκος Ισημερινός

Αστρολάβος του Ίππαρχου
κατά περιγραφή του Πτολεμαίου

Κρίκοι, ο πρώτος τροπικός και ο δεύτερος με Ισημερινούς. Η τρίτη εικόνα είναι αστρολάβος του Ίππαρχου κατά τον Πτολεμαίο.

Τέλος θεωρείται και μηχανικός, γιατί αναφέρεται ένα έργο του για τη δυναμική κινουμένων σωμάτων λόγω βαρύτητας με τίτλο: «Περί των δια βαρύτητα κάτω φερομένων». Συμπληρωματικά αναφέρουμε ότι περί το 135 π.Χ. ο Ίππαρχος φέρεται ότι ανακάλυψε ένα αστέρα, ο οποίος δεν είχε εντοπιστεί μέχρι τότε στον αστερισμό του Σκορπιού, που πιθανόν να επρόκειτο στην πραγματικότητα για κάποιον κομήτη. Αυτή η παρατήρηση και ο πίνακας των αστρονομικών του δεδομένων του έδωσε τη λαβή να γενικεύσει, διατυπώνοντας την αρχή της αστρονομίας ότι: "οι αστέρες δεν είναι αιώνιοι στον ουρανό", υπονοώντας ότι μπορεί και να εξαφανίζονται ή να καταστρέφονται. [Thomson, J.Oliver (1948). *History of Ancient Geography*. Cambridge: Cambridge University Press, Ιρμπι-Μάσσι και Κέιζερ, «Η Ελληνική Επιστήμη στην ελληνιστική εποχή», εκδ. ΕΝΑΛΙΟΣ, 2004]

652. Ίππασος ο Λακεδαιμόνιος, ιστοριογράφος ο οποίος σε 5 βιβλία έγραψε την «ΛΑΚΩΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ (Αθήναιος, Α, σ. 14)». Ο Διογένης ο Λαέρτιος αναφέρει δύο Ίππασους, που ήταν και οι δύο Λάκωνες και έγραψαν σε 5 βιβλία τη Λακώνων πολιτεία. Υπήρχε και άλλος Ίππασος Πυθαγόρειος από το Μεταποντίνο. [FHG, IV, σ. 430]

652^α. Ιππίας ο Ηλείος του Διοπείθους (από την Ηλεία), σοφιστής, φιλόσοφος και ιστοριογράφος του 5^{ου} με 6^ο αιώνα π.Χ., μαθητής του Ηγησιδάμου, ο οποίος χαρακτηριζόταν για την αυτάρκειά του και τα πολλά γραπτά που άφησε (*Διοπείθους 'Ηλείος· σοφιστής και φιλόσοφος· μαθητής 'Ηγησιδάμου, ὃς τέλος ὀρίζετο τὴν αὐτάρκειαν. ἔγραψε πολλά*). Είναι ο πρώτος και μοναδικός που χρησιμοποίησε τον όρο «αρχαιολογία» στη φράση «και συλλήβδην πάσης της αρχαιολογίας», πριν από την ελληνιστική περίοδο, ερευνώντας μερικές αρχαιότητες. Ο Πλάτωνας παριστάνει «αὐτόν μεγαλαυχῶντα τόσον διὰ τὰς παντοίας γνώσεις του ὅσον καὶ διὰ ἐν τῇ πράξει δεξιότητιαν του εἰς ὅ,τιδήποτε». Μερικοί τίτλοι έργων του: *Απολογία υπέρ Παλαμήδους*, *Ελένης εγκώμιον*, *Λόγον Ολυμπικόν*, *Λόγον επιτάφιον*, *Εγκώμιον εἰς Ηλείους*, *Εθνῶν ονομασίαι* (εθνογραφικές πληροφορίες για τη σημασία των ονομασιῶν), *Συναγωγή* (ιστορία μιας ωραίας και διάσημης γυναίκας, που παντρεύτηκε 14 άνδρες), *Αναγραφήν Ολυμπιονικῶν* (μία καταγραφή των νικητῶν των ολυμπιακῶν αγῶνων με μία πρώτη απόπειρα δημιουργίας μιας βάσης χρονολόγησης της ελληνικής ιστορίας). Αναφορές έχουμε από τον Πλάτωνα και στον Σουΐδα. Ο Ιππίας έκανε επίσης συλλογή περικοπῶν από τους ποιητές της αρχαιότητας, του Ορφέα, του Μουσαίου, του Ησιόδου και του Ομήρου. Αυτή την τετρανδρίαν ακολούθησε και ο Αριστοφάνης και ο Πλάτωνας. Πιθανόν στην τετρανδρία αυτή να προστέθηκε αργότερα κι ο Θαλής. Ως πολυμαθής δάσκαλος στο εκπαιδευτικό του πρόγραμμα παρέθετε γνώσεις αστρονομίας, γεωμετρίας, αριθμητικής και μουσικής, κάνοντας έναν ιδιαίτερο συνδυασμό, τον οποίον ο Βοήθειος χίλια χρόνια μετά τον χαρακτήρισε quadrivium. Στον Πρωταγόρα του Πλάτωνα ο Ιππίας είναι ο πρώτος που χρησιμοποίησε το αντιθετικό σχήμα «φύσει-νόμῳ» με την έννοια «ἐκ φύσεως – συμβατικῶς» Συμμετείχε σε όλες τις γνωστές τότε διαμάχες για τα επικά ποιήματα, για τους ομηρικούς ήρωες και για την ζωή του Ομήρου, που άλλοι σοφιστές απέφευγαν να ασχοληθούν. Ο Ιππίας πάλι ήταν ο πρώτος γραμματικός, που ερεύνησε τη γλώσσα μαζί με τη μουσική, διακρίνοντας την αξία των γραμμάτων, των συλλαβῶν και των ρυθμῶν κι αρμονιών, συγκεντρώνοντας το ενδιαφέρον των μουσικῶν Λάσου από την Ερμιόνη και Δάμωνα του Αθηναίου, δασκάλου του Περικλή. Η δραστηριότητά του αυτή τον οδήγησε και στη συγγραφή επῶν, διθυράμβων και τραγωδιῶν.

Στο σημείο αυτό σημειώνουμε ότι ο Pfeiffer αναφέρεται σε κάποιον Ιππία τον Θάσιο, ερμηνευτή και ιστορικό του Ομήρου, για τον οποίον αρχικά έκανε αναφορά ο Wiamowitz. [Jacoby, F., FGH, I, σ. 156, FGrH, n. 6, L. Pfeiffer, «Ιστορία της κλασσικής φιλολογίας από των αρχών μέχρι του τέλους των ελληνιστικών χρόνων», Αθήναι 1972]

653. Ιππίας ὁ Ἐρυθραῖος, ἡ ο ἐξ Ερυθρών ἡ Ερυθραῖος, ιστοριογράφος του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, που από όσα γνωρίζουμε σήμερα εκτός των άλλων έγραψε και μία ιστορία της πατρίδας του σε 2 τουλάχιστον βιβλία για τη βασιλεία του Κνωπού (*Περὶ Ερυθρών* ἢ *Περὶ τῆς πατρίδος ἱστοριῶν*)³⁴⁶. [FHG, IV, 431]

654. Ιππόβοτος, Έλληνας ιστορικός και βιογράφος, άγνωστης εποχής (μάλλον 3^{ου} αι. π.Χ.), αναφερόμενος από τον Διογένη τον Λαέρτιο (ΑΚΛ) ως μαθητής του Ζήνωνα τον Κιτιέα. Έγραψε κατάλογο βιογραφιών φιλοσόφων (*Των φιλοσόφων αναγραφή*) και των μαθητών τους, ομαδοποιώντας τους κατά σχολές (= *Περὶ αἰρέσεων*). [Pau Kroh, Διογένης Λαέρτιος 15.4]

655. Ιππόστρατος, ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Έγραψε ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΙ. Πολλές ενδιαφέρουσες επισημάνσεις σώζονται σε αναφορές του Φλέγωνα, του Τζέτζη, του σχολιαστή του Θεόκριτου, του σχολιαστή του Πινδάρου και του Αρποκρατίωνα. Αναφέρεται στους Ηρακλείδες, στον Όμηρο, στις θυγατέρες του Μίνω (έγραψε *Περὶ Μίνω*) ἢ του Τιμάνδρεως κ.ά. [FHG, IV, 432-433]

656. Ιππύς ο Ρηγίνος (ἡ *Ιππων* ἢ *Ιππίας*), που κατάγεται από το Ρήγιο Ιταλίας 5^{ος} π.Χ. αιώνας. Ιστορικός και ποιητής παρωδιών (θεωρείται ο εφευρέτης τους), ο οποίος μνημονεύεται από τον Φανία τον Ερέσιο, που έγραψε για τα γεγονότα των *Περσικών*, και ο πρώτος για τα *Σικελικά* τεκταινόμενα, τα οποία χρησιμοποίησε ο Μύης. Το έργο αυτό δεν έχει διασωθεί, αλλά από αυτό και τα επόμενα έχουν διασωθεί ισοστά αποσπάσματα, από τα οποία με δυσκολία μπορούμε να διακρίνουμε από ποιο έργο προέρχονται. Είναι γεγονός ότι, πραγματεύονται γεγονότα κτίσεων πόλεων στη Σικελία και Κάτω Ιταλία. Έγραψε επίσης την *Κτίσιν Ιταλίας, Σικελικών*³⁴⁷ από 5 βιβλία, *Χρονικά*³⁴⁸ σε 5 βιβλία, *Αργολικών*³⁴⁹ σε 3 βιβλία και πολλά άλλα. «Οὗτος πρῶτος ἔγραψε παρωδίαν και χωλίαμβον και άλλα»³⁵⁰. Κατά τον Σουΐδα υπήρχε

³⁴⁶³⁴⁶ΠΕΡΙ ΕΡΥΘΡΩΝ. Ε LIBRO SECUNDO. Athenaeus VI: Ἰππίας δ' ὁ Ἐρυθραῖος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περὶ τῆς πατρίδος ἱστοριῶν, διηγούμενος ὡς ἡ Κνωποῦ βασιλεία ὑπὸ τῶν ἐκείνου κολάκων κατελύθη, φησὶ καὶ ταῦτα· «Κνωπῷ μαντευομένῳ περὶ σωτηρίας ὁ θεὸς ἔχρησε θύειν Ἐρμῇ δολίῳ. Καὶ μετὰ ταῦθ', ὀρμήσαντος αὐτοῦ εἰς Δελφοὺς, οἱ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ καταλῦσαι βουλόμενοι, ἔν' ὀλιγαρχίαν καταστήσωνται (ἦσαν δ' οὗτοι Ορτύγης καὶ Ἴρος καὶ Ἐχαρος, οἱ ἐκαλοῦντο διὰ τὸ περὶ τὰς θεραπείας εἶναι τῶν ἐπιφανῶν πρόσκυρες καὶ κόλακες), συμπλέοντες οὖν τῷ Κνωπῷ, ὡς ἤδη πόρρω τῆς γῆς ἦσαν, δῆσαντες τὸν Κνωπὸν ἔρριψαν εἰς τὸ πέλαγος, καὶ καταχθέντες εἰς Χίον, καὶ δύνανμιν παρὰ τῶν ἐκεῖ τυράννων λαβόντες Ἀμφίκλου καὶ Πολυτέκνου, νυκτὸς κατέπλευσαν εἰς τὰς Ἐρυθράς.

³⁴⁷ [ΣΙΚΕΛΙΚΑ.] Athenaei Epit.: Ἰππύς δὲ ὁ Ρηγίνος τὴν εἰλεὸν καλουμένην ἄμπελον βιβλίαν φησὶ καλεῖσθαι· ἦν Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἐβασίλευσε Συρακοσίων, πρῶτον εἰς Συρακούσας κομίσει ἐξ Ἰταλίας. Εἴη ἂν οὖν ὁ παρὰ Σικελιώταις γλυκὺς καλούμενος Πόλλιος ὁ Βίβλινος οἶνος.

Χρησμός·

Πῖν' οἶνον τρυγίαν, ἐπεὶ οὐκ Ἀνθηδόνα ναίεις,
οὐδ' ἱερὰν Ὑπέραν, ὅθι γ' ἄτρυγον οἶνον ἔπινες.

³⁴⁸ ΧΡΟΝΙΚΑ. ἐν βιβλίῳ ε'. (1.) Schol. Apoll. Rh. IV, 262: Ἰππύς τοὺς Αἰγυπτίους ἀρχαιοτάτους γεγονέναι λέγει, καὶ πρῶτους στοχάσασθαι τῆς τοῦ ἀέρος κράσεως· καὶ γονιμώτατον εἶναι τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ.

(2.) Stephan. Byz. v. Ἀρκάς: Ἰππύς δὲ ὁ Ρηγίνος λέγεται πρῶτος καλέσαι Προσελήνους τοὺς Ἀρκάδας, καὶ τὸ ἄστρον λέγεται ἐν τῷ οὐρανῷ τότε ἄρκτος κληθῆναι, ἡ ἄμαξα λέγεται.

³⁴⁹ [ΑΡΓΟΛΙΚΑ.] Aelian. N. A. IX, 33: Τεκμηριῶσαι τοῦτο καὶ Ἰππύς ἱκανός. Ὁ δὲ λέγει ὁ συγγραφεὺς ὁ Ρηγίνος, τοιόνδε ἐστίν· γυνὴ εἶχεν ἔλμινθα, καὶ ἰάσασθαι αὐτὴν ἀπέειπον οἱ τῶν ἱατρῶν δεινοί· οὐκοῦν εἰς Ἐπίδαυρον ἦλθεν, καὶ ἐδεῖτο τῶν θεῶν ἐξάντης γενέσθαι τοῦ συνοίκου πάθους.

³⁵⁰ Από το Στέφανο Βυζάντιο σημειώνουμε: «Ἀρκάς: Ἰππύς δὲ ὁ Ρηγίνος λέγεται πρῶτος καλέσαι Προσελήνους τοὺς Ἀρκάδας, καὶ τὸ ἄστρον λέγεται ἐν τῷ οὐρανῷ τότε ἄρκτος κληθῆναι, ἡ ἄμαξα λέγεται». Ἰπ<π>ύς Ῥηγίνος· ἱστορικός, γεγονώς ἐπὶ τῶν 1 Περσικῶν (480/79). καὶ πρῶτος ἔγραψε τὰς Σικελικὰς πράξεις, ἃς ὕστερον 2 Μύης ἐπετέμετο· Κτίσιν Ἰταλίας· Σικελικῶν βιβλία ε· Χρονικὰ ἐν βιβλίῳ 3 ε· Ἀργολικῶν γ. [οὗτος πρῶτος ἔγραψε παρωδίαν καὶ χωλίαμβον καὶ ἄλλα.].4 FGrH 554 F 1BNJZenob. Prov. 3, 42 : δῶρον δ'

κάποιος Μύης, ο οποίος αντιμετωπίζεται και ως πλαστογράφος, που έγραψε μία επιτομή του Ίππυου γύρω στο 300 π.Χ. κι από αυτήν ο Ίππυς αναγνωρίζεται ως ο πρώτος ιστορικός της Ευρώπης, πιο παλαιός από τον Ηρόδοτο, Θουκυδίδη και Ελλάνικο τον Μυτιληναίο, πρόδρομος και πρότυπο του Αντίοχου του Συρακόσιου. Μία αναφορά του Φαινία του Ερέσιου (4^{ος} π.Χ. αι.) υποστηρίζει τη θέση αυτή (Jacoby, Felix, *FGH* n. 554 και Πλούταρχος). [FHG, II, 13-15]

657. Τρίτος Αύλος (Hirtius Aulus), ιστοριογράφος του 1^{ου} π.Χ. αιώνα πραίτορας και κυβερνήτης της Γαλατίας, φίλος του Ιούλιου Καίσαρα (ΑΚΛ).

658. Ισαάκ ο πορφυρογέννητος, πρόκειται για τον Ισαάκ Κομνηνό που βασίλευσε στο Βυζάντιο το 1057-1059 και στη συνέχεια εθελούσια αποσύρθηκε σε μοναστήρι, όπου έγραψε δύο μικρές πραγματείες για τον Όμηρο. Η πρώτη επιγράφεται «*Περί των καταλειφθέντων υπό του Ομήρου*» και πραγματεύεται για τα παραλειφθέντα από τον Όμηρο γεγονότα της άλωσης της Τροίας. Αναφέρει συμβάντα για το θάνατο του Πριάμου, για την τύχη της Εκάβης κτλ. Χρησιμοποιώντας την αρχαία ελληνική γραμματεία, προσπάθησε με την αφήγησή του να στρογγυλοποιήσει και ρίξει φως στα γεγονότα της άλωσης. Όλα αυτά τα κάνει σε πεζό λόγο. Στα συμβάντα του Φιλοκτήτη του Σοφοκλή και της Εκάβης του Ευριπίδη χρησιμοποιεί επιτηδευμένο λόγο, ο οποίος χάνει, γιατί λείπει το ποιητικό ύφος. Η δεύτερη πραγματεία επιγράφεται «*Περί ιδιότητος και χαρακτήρων των εν Τροία Ελλήνων τε και Τρώων*», όπου ανακατεύει αφηγήσεις, που έχουν μυθιστορηματικό ή πιθανόν φανταστικό περιεχόμενο της τρωικής ιστορίας, όπως αυτές που έκαναν χρήση οι Δίκτυς, Δάρης, Μαλάλας και άλλοι. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ, 1900]

659. Ισίγονος ο Κιττιεύς, ιστορικός και μυθογράφος (που μερικοί ταυτίζουν με τον Ισίγονο τον Νικαέα) και για το όνομά του υπάρχει μία αναφορά από τον Κύριλλο στο σύγγραμμά του «Απολογία του Χριστιανισμού». [FHG, IV, 435, υπάρχει αναφορά του και στις Χιλιάδες του Τζέτζη]

660. Ισίγονος ο Νικαέας, από την Νίκαια της Βιθυνίας (που ήταν επίσης η καταγωγή του γραμματικού Επιθήρη, του Απολλόδωρου, του Παρθένιου και του Ασκληπιάδη) ιστοριογράφος με έργα του *Παράδοξα* ή ΑΠΙΣΤΑ σε τουλάχιστον 2 βιβλία. Έγραψε επίσης και ένα έργο με αβέβαιο τίτλο: «*Περί Παλικών θεών*» (Καρ. Μυλλέρου, «Ιστορία της Ελληνικής φιλολογίας», συνέχεια υπό Emil Heitz, μετάφραση από τα γερμανικά από τον Χρήστο Μαντζάκο, τόμος τρίτος, Αθήνα 1886). [FHG, IV, 435-436]

661. Ισίδωρος ο Χαρακηνός, γεωγράφος (από την πόλη Χάραξ/κα του Περσικού κόλπου, πρώην Αλεξάνδρεια η Χαρακηνή ή Αντιόχεια, πρωτεύουσα του βασιλείου της Μεσσηνίας με βασιλιά τον Υσπασίνη ή Σπασίνη), 3^{ος} και κατ' άλλους 1^{ος} αι. π.Χ., ο οποίος έγραψε περιγραφή της χώρας των Πάρθων με τίτλο *Σταθμοί Παρθικής*. Το έργο αυτό δεν ήταν ένα απλό οδοιπορικό είχε μια αναλυτική μορφή καταλόγου των σταθμών από το Ζεύγμα του Ευφράτη, περνούσε από τη Σελεύκεια του Τίγρη ποταμού, από τα Εκβάτανα, με περιγραφή των περασμάτων του όρους Ζάγκρος, τις περίφημες πύλες της Κασπίας, των τοποθεσιών της Υρκανίας, Παρθίας, Μαργιανής, Αρίας, Δραγκιανής και κατέληγε ως την Αλεξάνδρεια την Εσχάτη του Κανταχάρ. Επίσης έγραψε ένα έργο για τη μέτρηση της Οικουμένης, με στοιχεία αποστάσεων διαφόρων πόλεων και μεγεθών νήσων. [GGM, Paul Kroh, Χρήστος Λάζος, «Ναυτική Τεχνολογία στην Αρχαία Ελλάδα, εκδ. ΑΙΟΛΟΣ]

661^α. Ισοκράτης, ο Αθηναίος ρήτορας (436-338 π.Χ.) γιος του Θεοδώρου, ενός κατασκευαστή αυλών, που πλούτισε από την τέχνη αυτή. Ο Ισοκράτης αναφέρεται στη Σαλαμίνα της Κύπρου, της οποίας, όταν κατέλαβε ο Ευαγόρας, αποκατέστησε τις παραμελημένες τέχνες, το λιμάνι της και την εμπορική αγορά στο έργο του «Ευαγόρας» (366 π.Χ.). Τα έργα του πολλά με πλήθος ιστορικών και γεωγραφικών αναφορών. Ήταν μαθητής του Σωκράτη και ανήκε στην

ὅ τι δῶι τις ἐπαίνει· αὕτη κόμμη ἐστὶ χρησμοῦ τοῦ δοθέντος Μυσκελλῶι τῶι Ῥυπί, καθ' ὃν δὴ χρόνον Κρότωνα 5 οὐκ ...

πτέρυγα των ολιγαρχικών. Στο πλούσιο έργο του που άφησε άφησε πλήθος στοιχείων. [Αλεξίου, Ε., *Ισοκράτης Ευαγόρας. Ερμηνευτική Έκδοση*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2005]

662. Ιστιαίος, ιστορικός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα. Έγραψε ιστορία της Φοινίκης, ήτοι *Φοινικικά*, τουλαχιστον σε 4 βιβλία, αλλά το έργο του έχει χαθεί. Αναφορές κάνουν σ' αυτό ο Στέφανος ο Βυζάντιος³⁵¹ και ο Ιώσηπος στην αρχαιολογία των Ιουδαίων. [K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum* (FHG) 4. Paris: Didot, 1841-1870: 433-434]

663. Ίστρος ο Κυρηναίος (ή Καλλιμάχειος), δηλαδή μαθητής και δούλος και γνώριμος του Καλλιμάχου³⁵², από την Κυρήνη της Λιβύης ή Μακεδόνας ή Πάφιος κατά τον Έρμιππο (στο β' «των διαπρψάντων εν παιδεία δούλων») την καταγωγή, ιστοριογράφος, γεωγράφος και πολυγραφέστατος, ο οποίος άκμασε περί το 240 π.Χ. (ΑΚΛ). Ίστρος ήταν μία πόλη του Δούναβη, που ιδρύθηκε από τους Μιλησίους, αλλά υπήρχε και δεύτερη με το ίδιο όνομα στη Κρήτη. Τα έργα του ήταν κυρίως αρχαιογνωστικού περιεχομένου, γραμμένα είτε σε στίχους είτε σε πεζό λόγο, το περιεχόμενο των οποίων συνδύαζε γεγερονότα ιστορικού και μυθολογικού περιεχομένου. Είναι γνωστό ότι, ο Ίστρος έγραψε το *ΑΙΓΥΠΤΙΩΝ ΑΠΟΙΚΙΑΙ*³⁵³, το *ΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΙ*, το *ΠΤΟΛΕΜΑΙΣ*³⁵⁴, *ΗΛΙΑΚΑ*³⁵⁵, *Η ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΘΥΣΙΩΝ*³⁵⁶, *ΠΕΡΙ ΙΔΙΟΤΗΤΟΣ ΑΘΛΩΝ*³⁵⁷, *ΜΕΛΟΠΟΙΟΙ*³⁵⁸, ιστορία για την

³⁵¹ Από τον Στέφανο Βυζάντιο πληροφορούμαστε: «Βηρυτός, πόλις Φοινίκης, ἐκ μικρᾶς μεγάλη, κτίσμα Κρόνου. Ἐκλήθη δὲ διὰ τὸ εὐδρον· βῆρ γὰρ τὸ φρέαρ παρ' αὐτοῖς. Ἰστιαῖος δ' ἐν πρώτῃ τὴν ἰσχὺν βηρουτὶ Φοίνικας ὀνομάζειν, ἀφ' οὗ καὶ τὴν πόλιν, ὡς Ἑλλάδιός φησιν.» Από τον Ιώσηπο: «Μάνεθως ... Βηρωσσός ... Μῶχός τε καὶ Ἑστιαῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ Αἰγύπτιος Ἰερώνυμος, οἱ τὰ Φοινικικὰ συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.» καὶ «Περὶ δὲ τοῦ πεδίου τοῦ λεγομένου Σενναᾶρ ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ χώρα μνημονεύει Ἑστιαῖος, λέγων οὕτως· «Τῶν δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ Ἐνυαλίου Διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς Σενναᾶρ τῆς Βαβυλωνίας ἔλθειν.»

³⁵² Ίστρος· Μενάνδρου † Ίστρου, Κυρηναῖος ἢ Μακεδών, συγγραφεύς, Καλλιμάχου δούλος καὶ γνώριμος. Ἐρμιππος δὲ αὐτὸν φησὶ Πάφιον ἐν τῷ β τῶν Διαπρηνάντων ἐν παιδείᾳ δούλων. ἔγραψε δὲ πολλὰ καὶ καταλογάδην καὶ ποιητικῶς.

³⁵³ Athen. X: Ίστρος ὁ Καλλιμάχειος ἐν πρώτῳ Πτολεμαῖδος, τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πόλεως, γράφει οὕτως «Κυλίκων Κονωνίων ζεῦγος, καὶ θηρικελίων χρυσοκλύστων ζεῦγος.»

³⁵⁴ Athen. X: Ίστρος ὁ Καλλιμάχειος ἐν πρώτῳ Πτολεμαῖδος, τῆς ἐν Αἰγύπτῳ πόλεως, γράφει οὕτως «Κυλίκων Κονωνίων ζεῦγος, καὶ θηρικελίων χρυσοκλύστων ζεῦγος.»

³⁵⁵ Steph. Byz.: Φύτειον, πόλις Ἡλίδος τῆς κοίλης· ἀπὸ Φυτέας λέγων αὐτὴν ὠνομάσθαι Ἰστρος τετάρτῳ Ἡλιακῶν. (46.) Schol. in Platon.: [Πρὸς δύο οὐδ' ὁ Ἡρακλῆς] Ἐχεφυλλίδας δὲ, αὐτὸν (τὸν Ἡρακλέα) ὑπὸ Κτεάτου καὶ Εὐρύτου τῶν Μολιονιδῶν ἡττηθῆναι κατὰ τὴν ἐπ' Αὐγέαν στρατείαν· διωχθέντα δὲ ἄχρι τῆς Βουπράσιδος, καὶ περιβλεψάμενον, ὡς οὐδεὶς ἐξίκετο τῶν πολεμίων, ἀναψύξαι τε, καὶ ἐκ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ πίνοντα προσαγορεύσαι· Τοῦτο ἦδ' ὕδωρ. Ὁ νῦν δείκνυται ἰόντων ἐκ Δύμης εἰς Ἥλιν, καλούμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων βαδὺ ὕδωρ. Τὰ δὲ αὐτὰ καὶ Φερεκύδης καὶ Κώμαρχος καὶ Ἰστρος ἐν τοῖς Ἡλιακοῖς ἱστοροῦσι. Καὶ διὰ τοῦτο θεωροῦς τοὺς Μολιονίδας ἰόντας εἰς Κόρινθον λοχήσαντα τὸν Ἡρακλέα περὶ Κλεωνᾶς ἀποκτεῖναι. Ὅθεν Ἠλείοις ἀπώμοτον εἶναι τὰ Ἰσθμια ἀγωνίζεσθαι, ὅτι θεωροῦς πεμφθέντας εἰς τὸν Ἰσθμὸν τοὺς Μολιονίδας ἔλῶν Ἡρακλῆς ὑπὸ Κορινθίων ἐδέχθη.

³⁵⁶ Eusebius Praepar. evang. IV: Ἰστρος ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Κρητικῶν θυσιῶν φησὶ, τοὺς Κούρητας τὸ παλαιὸν τῷ Κρόνῳ θύειν παῖδας.

³⁵⁷ Clemens Alex. Strom. III: Ὁ τε Κυρηναῖος Ἀριστοτέλης Λαῖδα ἐρώσαν ὑπερεώρα μόνος. Ὁμομοκῶς οὖν τῇ ἐταίρᾳ, ἢ μὴν ἀπάξειν αὐτὴν εἰς τὴν πατρίδα, εἰ συμπράξειεν αὐτῷ τινα πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς, ἐπειδὴ διεπράξατο, χαριέντως ἐκτελῶν τὸν ὅρκον, γραψάμενος αὐτῆς ὡς ὅτι μάλιστα ὁμοιοτάτην εἰκόνα, ἀνέστησεν εἰς Κυρήνην, ὡς ἱστορεῖ Ἰστρος ἐν τῷ περὶ ιδιότητος ἀθλων.

³⁵⁸ Schol. Aristoph. Nub. 971: Ὁ Φρύνις κιθαρωδὸς Μυτιληναῖος. Οὗτος δὲ δοκεῖ πρῶτος παρὰ Ἀθηναίους κιθαρωδικῇ νικῆσαι Παναθηναίους ἐπὶ Καλλίου ἀρχοντος. Ἦν δὲ Ἀριστοκλείδου μαθητής. Ὁ δὲ Ἀριστοκλείδης κιθαρωδὸς ἦν ἄριστος· τὸ γένος ἦν ἀπὸ Τερπάνδρου. Ἦκμασε δ' ἐν τῇ Ἑλλάδι κατὰ τὰ Μηδικά. Παραλαβὼν δὲ τὸν Φρύνιν αὐλωδοῦντα, κιθαρίζειν ἐδίδαξεν. Ὁ δὲ Ἰστρος Ἰέρωνος αὐτὸν φησὶ μάγειρον ὄντα σὺν ἄλλοις δοθῆναι τῷ Ἀριστοκλείδῃ. Ταῦτα δὲ σχεδιάσαι ἔοικεν. Εἰ γὰρ ἦν γεγωνὴς δούλος καὶ μάγειρος Ἰέρωνος, οὐκ ἂν ἀπέκρυψαν οἱ κωμικοὶ, πολλάκις αὐτοῦ μεμνημένοι ἐφ' οἷς ἐκαινούργησε κλάσας τὴν ᾠδὴν παρὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος.

Αθήνα (*ΑΤΤΙΚΑ*³⁵⁹ ή *Συναγωγή των Ατθίδων*), *ΑΡΓΟΛΙΚΑ*³⁶⁰, *ΑΤΤΙΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ* και *ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ*. Λέγεται ότι έγραψε και μία βιογραφία του Σοφοκλή, Άτακτα και Σύμμικτα. Δυστυχώς ίγα αποσπάσματα κι αναφορές σχοιαστών σώζονται. [H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978): 27, K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum (FHG)* 1. Paris: Didot, 1841-1870: 418-427 και ΔΕΙΠΝΟΣΟΦΙΣΤΑΙ του ΑΘΗΝΑΙΟΥ, ο ΚΟΙΝΩΝΙΟΣ απευθύνεται στον ΚΟΤΥΛΟΝ: «**Ίστρος ο Καλλιμάχειος** εν πρώτῳ Πτολεμαίδος της εν Αιγύπτῳ πόλεως γράφει· ούτως Κυλίκων κονωνίων ζεύγος, και θηρικλείων χρυσοκλύστων»]

664. Ιωάννης Αναγνώστης, ιστορικός του 15^{ου} αιώνα, ο οποίος περιέγραψε την άλωση της Θεσσαλονίκης. Αναγνώστης μάλλον δεν ήταν το επώνυμό του, αλλά ένδειξη του επαγγέλματος και της θέσης του στην κληρική ιεραρχία, δηλαδή αυτής του αναγνώστη. Για την ζωή του δε γνωρίζουμε τίποτα, εκτός του ότι ζούσε στη Θεσσαλονίκη κατά την πολιορκία της από τον σουλτάνο Μουράτ Β' το 1430 και έγραψε μια *διήγηση* των γεγονότων (σύντομη αφήγηση) ως αυτόπτης μάρτυρας της πολιορκίας. Η διήγησή του θεωρείται αξιόπιστη, αποφεύγοντας ρητορικές φράσεις, αλλά παραθέτοντας ομηρικά εδάφια και μερικά της αγίας Γραφής. Ο τίτλος έχει: «Διήγησις περι τῆς τελευταίας άλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης συντεθεῖσα πρὸς τινα τῶν ἀξιολόγων, πολλάκις αἰτήσαντα περι ταύτης, ἐν ἐπιτόμῳ». Ένα παρόμοιο θέμα πραγματεύτηκε και ο Κανανός. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ, 1896, G. Tsaras, *Ιωάννου Αναγνώστου Διήγησις περι τῆς τελευταίας άλώσεως τῆς Θεσσαλονίκης. Μονωδία ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς Θεσσαλονίκης*. Thessalonica: Tsaras, 1958, σ. 2-68]

665. Ιωάννης ο Αντιοχεύς, χρονογράφος μοναχός του 7^{ου} αιώνα, σύγχρονος του αυτοκράτορα Ηράκλειου (610-641). Ανήκει στην ομάδα των Σύρων και Παλαιστινίων λογίων, που διέπρεψαν τον 6^ο και 7^ο αιώνα στην ιστοριογραφία, ρητορική και αγιολογία. Έγραψε «*Χρονικὴν Ἱστορίαν*»³⁶¹, αρχόμενος από τον Αδάμ και τελειώνοντας με την βασιλεία του

³⁵⁹ (1.) Suidas v. Τιτανίδα γῆν: ... Ἰστρος ἐν α' Ἀττικῶν, Τιτᾶνας βοᾶν· ἐβοήθουν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἐπακούοντες, ὡς Νίκανδρος ἐν α' Αἰτωλικῶν. (2.) Apostolius XVIII, 77: Τιτανίδα παρourkeῖς, ἐπὶ τῶν φιλοθέων. Οἱ μὲν τὴν πᾶσαν γῆν, οἱ δὲ τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ Τιτηνίου, ἐνὸς τῶν Τιτάνων ἀρχαιοτέρου, οἰκήσαντος περὶ Μαραθῶνα, ὃς μόνος οὐκ ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς θεοὺς, ὡς Φιλόχορος ἐν Τετραπόλει καὶ Ἰστρος ἐν πρώτῃ τῶν Ἀττικῶν. (3.) Harpocrat.: Λαμπάς. ... Τρεῖς ἄγουσιν Ἀθηναῖοι ἐορτὰς λαμπάδας, Παναθηναίους, καὶ Ἡφαιστεῖους, καὶ Προμηθεῖους, ὡς Πολέμων φησὶν ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν τοῖς προπυλαίοις πινάκων. Ἰστρος δ' ἐν πρώτῃ τῶν Ατθίδων, εἰπὼν ὡς ἐν τῇ τῶν Ἀπατουρίων ἐορτῇ Ἀθηναίων οἱ καλλίστας στολὰς ἐνδεδυκότες, λαβόντες ἡμμένας λαμπάδας ἀπὸ τῆς ἐστίας, ὕμνουσι τὸν Ἡφαιστον θύοντες, ὑπόμνημα τοῦ κατανοήσαντα τὴν χρείαν τοῦ πυρὸς διδάξαι τοὺς ἄλλους. (4.) Photius in Lex. et Suidas v. Λαμπάδος: Ἰστρος δὲ φησι λαμπάδα νομίσει ποιεῖν πρῶτον Ἀθηναίους Ἡφαίστῳ θύοντας.

³⁶⁰ Stephan. Byz.] Ἀπία, οὕτως οἱ νεώτεροι τὸ Ἄργος ... Φησὶ δὲ καὶ τὰς ἀχράδας τὰς ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γιγνομένας Ἰστρος ἀπίους ἀπὸ ταύτης ὑπὸ τῶν ἐξωθεν λεχθῆναι

³⁶¹ ἹΣΤΟΡΙΑ ΧΡΟΝΙΚΗ. (1.) Exc. Salmasii in Cramerii Anecd. Par. II:

Αρχαιολογία Ἰωάννου Ἀντιοχέως,

ἔχουσα καὶ διασάφησιν τῶν μυθευομένων.

1. Ὁ παρ' Ἑλλήσιν ἀρχαῖος Ὠγύγος καὶ Φορωνεὺς ὁ υἱὸς Ἰνάχου κατὰ τὴν διὰ Μωσέως ἀπ' Αἰγύπτου ἐξοδὸν τοῦ λαοῦ ἦσαν. Ἀπὸ γὰρ Ὠγύγου μέχρι τῆς νε' Ὀλυμπιάδος, ἤγουν μέχρι τοῦ Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἔτη ,ασλε'. Ὅτε τὸ Πάσχα καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἐξοδὸς ἀπ' Αἰγύπτου ἐγένετο, ὁ ἐπὶ Ὠγύγου γέγονε κατακλυσμὸς. Καὶ εἰκότως· τῶν γὰρ Αἰγυπτίων ὀργῇ Θεοῦ χαλάζαις καὶ χειμῶνι μαστιζομένων, εἰκὸς ἦν μέρη τινὰ συμπάσχειν τῆς γῆς· ἔτι τε Ἀθηναίους τῶν αὐτῶν Αἰγυπτίοις ἀπολαύειν εἰκὸς ἦν, ἀποίκους ἐκείνων ὑπονοομένους, ὡς φασιν. Ὅτι δὲ Ὠγύγῳ συνήκμαζε Μωσῆς, Πολέμων [fr. 13] ἐν πρώτῳ Ἱστοριῶν Ἑλληνικῶν ἱστορεῖ λέγων· «Ἐπὶ Ἀπιδος τοῦ Φορωνέως μοῖρα τοῦ Αἰγυπτίων στρατοῦ ἐξέπεσεν Αἰγύπτου, οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ

Μαυρίκιου και του βασιλιά Φωκά το 610. Ουσιαστικά δανείστηκε το έργο του Ιουλίου Σέξτου Αφρικανού, Ευσεβίου Καισαρείας, Προκοπίου και Αμμιανού Μαρκελλίνου. Ο ιστορικός Gelzer υποστηρίζει ότι ο Ιωάννης ήταν μονοφυσίτης Πατριάρχης Αντιοχείας από το 640 μέχρι το 648, αλλά το έργο του το έγραψε πριν γίνει πατριάρχης. Φιλοδοξία του Ιωάννη ήταν να δώσει μία πληρέστερη ιστόρηση των γεγονότων από αυτή του Μαλάλα. Το έργο του έχει συμπεριληφθεί στην Ιστορία του Κωνσταντίνου Ζ΄ του Πορφυρογέννητου και στο έργο του Κλαύδιου Σαλμάσιου. [FHG, vol. IV, 535-622 και V, 27]

666. Ιωάννης ο Ασινός, δηλαδή από την Ασία, άγνωστος χρονογράφος. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας*, τ. Α΄, Αθήνα 1896]

667. Ιωάννης ο Γαζαίος, περί το 530 έγραψε κοσμολογική πραγματεία που παραδόξως συνεδύαζε τις χριστιανικές περί του κόσμου «θεωρίες» μετά αυτών της αρχαίας μυθολογίας και ηθικής αλληγορίας, σχηματίζοντας έτσι έναν πίνακα γεωγραφικού κοσμικού περιεχομένου της γης («έκφρασις πίνακος του κόσμου») σε ύφος ποίησης του Νόννου. Λέγεται ότι, έγραψε και «ανακρεόντεια». [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας*, τ. Β΄, Αθήνα 1900]

668. Ιωάννης ο Διακρινόμενος (ο Σύριος), ιστορικός και εκκλησιαστικός σχολιαστής του 6^{ου} αιώνα, μονοφυσίτης και πολέμιος της Α΄ Οικουμενικής Συνόδου, πραγματευόμενος τα χρόνια μεταξύ 430 και 518³⁶², που ήταν η τελευταία χρονιά του αυτοκράτορα Αναστασίου Α΄. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ, 1896, Απόστολος Καρπόζηλος, Βυζαντινοί Ιστορικοί και χρονογράφοι, τομ. Α΄, εκδ. Κανάκης, Αθήνα, 1997, G.C. Hansen, *Theodoros Anagnostes. Kirchengeschichte* 2nd edn. [*Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten Jahrhunderte. Neue Folge* 3. Berlin: Akademie Verlag, 1995]: 152-157]

669. Ιωάννης ο Μαλάλας ή Μαλέλας, από την Αντιόχεια (*Παγκόσμιον Χρονικόν*). Για την ζωή του δεν γνωρίζουμε απολύτως τίποτα. Από το όνομά του συμπεραίνουμε ότι ήταν συριακής πιθανόν καταγωγής, εξελληνισμένος Σύρος και πιθανόν μοναχός ιεροκήρυκας. Τα χρόνια που δημιούργησε τα γραπτά του, ήταν πολύ δύσκολα. Με νεότερες έρευνες εικάζουμε ότι, ήταν σύγχρονος των αυτοκρατόρων Αναστασίου Α΄ (491-518), Ιουστίνου Α΄ (518-527), Ιουστινιανού Α΄ (527-565) και Ιουστίνου Β΄ (565-578).

Apud Suidam (fr. 52) Noster appellatur Iōannēs Ἰωάννης Ἀντιοχείας. Id ex communi loquendi usu

no titulo : Ἐκ τῆς ἱστορίας Ἰωάννου Ἀντιοχείας.
subscriptio : Τίτλος τῆς ἱστορίας Ἰωάννου τοῦ ἐπι-
σκ. τῆς Μαλῆς. Sequuntur deinceps Excerpta ex

Έγραψε, ζώντας αυτές τις περιόδους, μία *Χρονική Ιστορία* από 18 βιβλία, η οποία ήταν μία εκτενής πραγματεία, με περιεχόμενο την ιστορία των λαών της Μεσογείου. Το χαρακτηριστικό της εργασίας αυτής είναι το γεγονός ότι, σταματάει απότομα στο έτος 563. Από τα βιβλία αυτά σώζεται μόνον το 1^ο βιβλίο, στο οποίο όμως λείπει η εισαγωγή, καθώς επίσης και η αρχή του δεύτερου βιβλίου, όπως και το τέλος του τελευταίου. Επίσης έχουμε από μία σελίδα σε τόμο στην έκδοση Dindorf. Η γλώσσα του ήταν δημώδης κατά την αρχαία έννοια κι αποτελεί τον σκαπανέα του δημώδους γραπτού λόγου, Μετά από 100 χρόνια εμφανίστηκαν πολλά δημώδη λαϊκά αναγνώσματα, αρχίζοντας δειλά δειλά να καθιερώνεται αυτό το είδος γραπτού λόγου.

καλουμένη Συρία οὐ πόρρω Ἀραβίας ᾤκησαν.» Δῆλον δὲ ὅτι τούτους φησὶ τοὺς μετὰ Μωσέως ἐξεληθόντας ἐκεῖθεν Ἑβραίους.

³⁶² ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΚΡΙΝΟΜΕΝΟΥ ΟΣΑ ΕΚ ΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΣΠΟΡΑΔΗΝ ΩΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΕΡΑ

ΠΑΡΕΞΕΒΑΛΟΝ (1.) ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΛΟΓΟΥ Σιλουανός επίσκοπος τῶν Ὁμηρινῶν μητροδέλφος ὢν Ἰωάννου εἰς τὸ ἱστορίαν γράψαι αὐτὸν προετρέψατο. Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχέα ἐν τοῖς τοῦ θεάτρου Ἐφέσου τοίχοις λέγει τὴν Μέμνονος καὶ Κυρίλλου καθαίρεσιν προσπῆξαι. Οἱ ἐν Ἐφέσῳ ὀρθόδοξοι τῶν ὁδῶν φυλαττομένων, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἀποκρίσεις ἐν Βυζαντίῳ πέμψαι, τὰς ἐπιστολάς αὐτῶν ἐν καλὰμφ βαλόντες διὰ πτωχοῦ ἐπαιτοῦντος τοῖς τοῦ Βυζαντίου ἀπέστειλαν κληρικοῖς... ΕΚ ΤΟΥ Ι ΛΟΓΟΥ Ἰμμερινοί (ἔθνος δὲ τοῦτο τελοῦν ὑπὸ Πέρσας, οἰκοῦν ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τοῦ (νότου) Ἰουδαῖοι μὲν ὑπῆρχον ἀνέκαθεν ἐκ τῆς ἐλθούσης πρὸς Σολομῶντα βασιλίδος τοῦ νότου· ἐπὶ Ἀναστασίου δὲ χριστιανίσαντες ἐπίσκοπον αἰτήσαντες ἔλαβον.

Μία από αυτές τις σελίδες αναφέρεται στο Φάρο (ή Πυρσό) της Αλεξάνδρειας. Ανάμεσα στα άλλα στο έργο αυτό διηγείται μύθους, παράδοξα κι ανέκδοτα, ένα υλικό που άσκησε μεγάλη επίδραση σε μελλοντικούς χρονικογράφους. [L. Dindorf, *Ioannis Malalae chronographia* [*Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1831]: 3-22, J.A. Cramer, *Anecdota Graeca e codd. manuscriptis bibliothecae regiae Parisiensis*, vol. 2. Oxford: Oxford University Press, 1839 (repr. Hildesheim: Olms, 1967): 231-242, I. Thurn, *Ioannis Malalae Chronographia* [*Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Berolinensis* 35. Berlin - New York: De Gruyter, 2000]: 3-432]

670. Ιωάννης Επιφανεύς. Ιστορικός και ρήτορας, ο οποίος έγραψε ιστορία πολύτομη από την εποχή του εικοσαετούς πολέμου του Χοσρόη του νεότερου με τους Ρωμαίους (Βυζαντινούς), από το 571 μέχρι το 592 που έφερε τη βασιλεία του Μαυρίκιου κι αποκαταστάθηκε στο θρόνο της Περσίας ο Χοσρόης Β'. Σώζεται ευτυχώς ο πρόλογος της ιστορίας αυτής³⁶³, ενώ υπάρχει μία αναφορά στον Ευάγριο στο έκτο βιβλίο της εκκλησιαστικής του ιστορίας. Λέγεται ότι ο Θεοφύλακτος χρησιμοποίησε τον Ιωάννη στο 4^ο και 5^ο βιβλίο για τη φυγή του και την αποκατάσταση του Χοσρόη. [FHG, III, 3. σ. 272-275, Κρουμβάχερ, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας*, ΑΘΗΝΑ 1897]

671. Ιωάννης ο Ευγενικός, ρήτορας που έγραψε για την Ίμβρο, Κόρινθο και Τραπεζούντα. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1900]

672. Ιωάννης Εφέσου, μονοφυσίτης μοναχός που έγραψε *Εκκλησιαστική Ιστορία* μάλιστα στη συριακή γλώσσα. Γεννήθηκε περί το 507 πλησίον της Άμιδας της Μεσοποταμίας και απεβίωσε το 588 ή ίσως κι αργότερα. Ως μονοφυσίτης μοναχός ήταν διώκτης των Εθνικών-παγανιστών και χρησιμοποιήθηκε από τον Ιουστινιανό για να εκκαθαρίσει τις εστίες του στην ευρύτερη περιοχή της Κωνσταντινούπολης. Λέγεται ότι χειροτονήθηκε επίσκοπος Εφέσου το 558. Μετά το 565 και το θάνατο του αυτοκράτορα οι μονοφυσίτες δέχτηκαν διώξεις και τους ανάγκασαν να τραπούν προς την περιοχή της Συρίας. Η *Εκκλησιαστική Ιστορία* του Ιωάννη, που περιλαμβάνει έξι βιβλία, καλύπτει έξι αιώνων γεγονότα. Αρχίζει από την εποχή του Ιούλιου Καίσαρα και συνεχίζει μέχρι το 588 μ.Χ. Ο Ιωάννης ακολουθεί το σύστημα χρονολόγησης που επικρατούσε κατά την Εποχή των Σελευκιδών, ένα σύστημα χρονολόγησης που αρχίζει το 311 π.Χ., εποχή κατά την οποία ο Σέλευκος αυτοαναγορεύτηκε σε βασιλιά των σατραπειών που έλεγε. Το όλον έργο αποτελούνταν από τρεις ενότητες, με την πρώτη να μην έχει σωθεί. Η δεύτερη ενότητα εκτείνεται από τη βασιλεία του Θεοδοσίου Β' (με βασιλεία από το 408 μέχρι το 450) μέχρι τα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Ιουστίνου Β' (διάρκεια βασιλείας 565-574). Η δεύτερη ενότητα στην ουσία βρίσκεται σε αποσπάσματα σε διάφορα χρονικά, όπως αυτό του Χρονικού του πατριάρχη της Αντιόχειας Διονύσιου ή στην *Ιστορία του Ψευτο-Ιησού του Στυλίτη* (Joshua the Stylite, *Chronicle composed in Syriac in AD 507* transl. W. Wright, 1882). Η Τρίτη ενότητα, η οποία ήταν και η μόνη που διασώθηκε, δίνει μία λεπτομερή καταγραφή των εκκλησιαστικών γεγονότων που ξετυλίχτηκαν την περίοδο του 571 με 588 με μία άτακτη χρονολογική εξιστόρηση αυτών, λόγω των διώξεων που υπέστη ο μονοφυσίτης συγγραφέας, αιτία φαίνεται που τον οδήγησε το αρχικό ελληνικό κείμενο να το καταγράψει στη συριακή γλώσσα. Η χρονογραφία του Μαλάλα, απαρτιζόμενη από 18 βιβλία,

³⁶³ Περί της τοῦ νέου Χοσρόου προσχωρήσεως πρὸς Μαυρίκιον τὸν Ῥωμαίων αὐτοκράτορα
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΟΜΟΣ Α. Τὰ μὲν ὅσα Ῥωμαῖοι τε καὶ Μηδοὶ πολεμοῦντες ἀλλήλοις ἔπαθόν τε καὶ
ἔδρασαν κατὰ τὴν Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος βασιλείαν, (*) γέγραπται Ἀγαθία
τῷ Μυριναίῳ ἀνδρὶ τοῖς ἐν Βυζαντίῳ ῥήτορσι καταλεγέντι διαφανῶς, καὶ μετὰ γε Προκόπιον τὸν
Καίσαρ᾽ εἰς τὰ πρὸς τοὺς βαρβάρους πραχθέντα ἀναγράψαντι. Μεγίστου δὲ ὄντος ὧν ἀκοῇ ἴσμεν,
αὐτὸν βασιλεῆ Περσῶν φυγάδα τῆς οἰκείας γενόμενον, τῆς τε ἀρχῆς ἐκπεπτωκότα, τῇ Ῥωμαίων
προσχωρῆσαι πολιτείᾳ, Μαυρικίου βασιλέως δεόμενον συμμαχίαν οἱ ἐπιδοῦναι καὶ ἐς τὴν
βασιλείαν καταγαγεῖν, τοῦτο ἔρχομαι λέξων, οὐ λόγου περιουσίᾳ τεθαρρηκώς οὐδὲ γε πρότερον
...

είναι μία από τις πηγές του Ιωάννη. Άλλο έργο του ήταν οι *Βίοι Ανατολικών Αγίων*, ηθικοδιδασκτικού περιεχομένου, που έγραψε στην Κωνσταντινούπολη. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896, Schönfelder, J.M., *Die Kirchengeschichte des Johannes von Ephesos aus dem Syrischen übers. Mit einer Abhandlung über die Tritheiten* (München 1862)]

673. Ιωάννης Καμε/ηνιάτης, ιστοριογράφος γνωστός για το έργο του που περιγράφει την άλωση της Θεσσαλονίκης από τους κουρσάρους Σαρακηνούς του Χάνδακα της Κρήτης (την Κρήτη την είχαν καταλάβει οι Άραβες το 824 μ.Χ.) στις 31 Ιουλίου του 904 με αρχηγό τον Λέοντα τον Τριπολίτη, έναν χριστιανό που άλλαξε θρήσκευμα και έγινε μουσουλμάνος. Όλο το Αιγαίο είχε δοκιμάσει τις φοβερές επιδρομές του Λέοντα Τριπολίτη, του οποίου η δράση συνέβαινε κατά τη βασιλεία του Λέοντα ΣΤ' του Σοφού. Πρέπει να γεννήθηκε μεταξύ του 870 και 875 στην Θεσσαλονίκη από οικογένεια ανωτέρων κληρικών. Ο πατέρας του λέγεται ότι ήταν *έξαρχος* της Ελλάδος απάσης. Χρημάτισε «*κουβουκλείσιος*» και *αναγνώστης*. Κατά την άλωση αιχμαλωτίστηκε μαζί με χιλιάδες άλλους αιχμαλώτους, μεταφέρθηκε αρχικά στην Τρίπολη της Συρίας και κατόπιν στην Ταρσό της Κιλικίας, μέχρι να επιτευχθεί η ανταλλαγή του και να επιστρέψει στην εστία του. Αξιοσημείωτο είναι ότι κατά την περιγραφή του ταξιδιού του προς την Τρίπολη από τη Θεσσαλονίκη, πέρασαν από την Νάξο (Ναξία) και γράφει ότι οι κάτοικοί της δίνουν φόρους σ' αυτούς που κατοικούν την Κρήτη. Στην Κρήτη όταν έφτασαν πάλι στην περιοχή Ζωντάριον (Αντίστροφος κατά τους Ρωμαίους), αναφέρει ότι οι κάτοικοι του νησιού με φιλικές διαθέσεις προς τους Σαρακηνούς έδωσαν δώρα και εφόδια απαραίτητα για το μετέπειτα ταξίδι προς την Πάφο και μετά στην Τρίπολη στους πλοιάρχους του στόλου. Ο Ιωάννης σκέφτεται όπως ένας ανθέλληνας κληρικός. Δείχνει μία αποστροφή κι επιτίθεται ατυτόχρονα εναντίον του Ορφέα, Ομήρου, Σειρήνων και γενικά Ελλήνων, αποδεχόμενος να μνημονεύει με θαυμασμό μόνο τον απόστολο Παύλο και τον μυροβλύτη Δημήτριο. Κατά τα άλλα η αφήγησή του φαίνεται αξιόπιστη, η ιστορική παιδεία του ισχνή, η ευπιστία του σε δημώδεις μύθους υπερβολική. Παρ' όλα αυτά η αφήγησή του περιλαμβάνει πολλές λεπτομέρειες για τα περίχωρα της Θεσσαλονίκης, τις φυλές που κατοικούν σε αυτά και τις ειρηνικές εμπορικές συναλλαγές που διεξάγονται. Είναι ένα πόνημα, που μας δείχνει την εθνογραφική κατάσταση της Μακεδονίας. Η γλώσσα γραφής μιμείται αυτή της Παλαιάς Διαθήκης των εβδομήκοντα (240 περίπου π.Χ.). Το έργο του για την άλωση της Θεσσαλονίκης και την περιπέτεια της αιχμαλωσίας σώθηκε σε 4 χειρόγραφα του 15^{ου} με 16^ο αιώνα από τον Χιώτη Λέοντα Αλλάτιο το 1653 και εκδόθηκε για τρίτη φορά από τον Αύγουστο Εμανουήλ Bekker το 1838. Το 1973 η γερμανίδα ιστορικός Gertrud Böhlig επανέκδοσε το έργο του Καμηνιάτη με πλήθος κριτικών σχολίων και υποσημειώσεων με τίτλο: «*Ioannis Caminiatae De expugnatione Thessalonicae, Corpus Fontium Historiae Byzantinae, Βερολίνο-Νέα Υόρκη: De Gruyter*».

Απεικόνιση της λεηλασίας της Θεσσαλονίκης από τον αραβικό στόλο το 904 από το χρονικό του Ιωάννη Σκυλίτζη.

[Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896, Patrologiae Graecae Cursus Completus, Jacques Paul Migne, τόμος 109, Tusculum, G. Böhlig, *Ioannis Caminiatae de expugnatione Thessalonicae* [*Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Berolinensis* 4. Berlin: De Gruyter, 1973]: 3-68.]

674. Ιωάννης Καναβούτζης, εξελληνισμένος Ιταλός από την Χίο, ο οποίος έγραψε το πρώτο μισό του 15^{ου} αιώνα ένα εκτενές σύγγραμμα με περιεχόμενο τις μεταναστεύσεις των ελληνικών φύλων στην Ιταλία, όπως των Φωκαέων, για τις αρχές των τεχνών και των επιστημών που ανέπτυξαν εκεί, για τη νομοθεσία, τη χημεία, ιδιαίτερα τον τομέα της μεταλλουργίας που ανακάλυψαν χρήσιμες επεξεργασίες κι αλλοιώσεις ή μεταμορφώσεις των μετάλλων, την ανακάλυψη της φιλοσοφικής λίθου κι άλλων παρομοίων παρεκβολών. Επιγράφεται ως: «Ιωάννου Καναβούτζη του μαγίστρου προς τον αυθέντην της Αίνου και Σαμοθράκης». Πρότυπο του ογκώδους αυτού συγγράμματος αποτελούσε ο Διονύσιος ο Αλικαρνασσεύς. Το έργο αυτό είναι χρήσιμο σαν ένα μεσαιωνικό λεξικό, στο οποίο ανιχνεύονται γεωγραφικές ονοματοθεσίες και ελληνικές δημώδεις μυθογραφίες. Ένα άλλο έργο του έχει τίτλο: «*Κανόνιον των ωρών των ημερών του χρόνου όλου*», μιλώντας για το γεωγραφικό μήκος και πλάτος της Φώκαιας. Επίσης αναφέρεται η πραγματεία του: *Περί Αίνου και Σαμοθράκης και των Τρωικών θεών* δεν είχε εκδοθεί. Δημοσιεύτηκε ανάλυση του χειρογράφου του από τον βαρόνο Σπιν Ρουά (Notices et Extraits des manuscrits de la Bibliotheque du Roi, tom I). [Tusculum, Σάθας Κων/νος, Νεοελληνική Φιλολογία, ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ των εν τοις γράμμασι Διαλαμπάντων Ελλήνων, Εν Αθήναις 1868, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900]

675. Ιωάννης ο Λυδός ή Ιωάννης Λαυρεντίου Φιλαδέλφεως Λυδού, ιστορικός των θεμάτων της Βυζαντινής αυτοκρατορίας κατά τον 6^ο μ.Χ. αιώνα. Γεννήθηκε στη Φιλαδέλφεια της Λυδίας περίπου το 490 μ.Χ. και μετακόμισε στην Κωνσταντινούπολη σε μικρή ηλικία. Στη νέα Ρώμη κατέκτησε πολλά πολιτικά και δικαστικά αξιώματα αρχικά κατά την περίοδο του αυτοκράτορα Αναστασίου και μετέπειτα αυτής του Ιουστινιανού. Την εύνοια των αξιωμάτων του την έχασε το 532, αφού περιήλθε σε δυσμένεια. Τότε αποσύρθηκε από τα κοινά κι έγραψε τρία βιβλία με αρχαιογνωστικό περιεχόμενο, βιβλία που περιέχουν πολύτιμες πληροφορίες για τους αρχαίους, οι οποίες αντλήθηκαν από αρχαίες πηγές που χάθηκαν. Το πρώτο ήταν το *Περί μηνών*, μια πραγματεία πολύ χρήσιμη για να μάθει κανείς για την καθημερινή ζωή της αρχαιότητας, για τα ήθη κι έθιμα κατά τη διάρκεια των μηνών, τα ημερολόγια της κάθε χρονιάς, ένα ογκώδες έργο με πολλά άχρηστα στοιχεία κατά την εκτίμηση του Φωτίου. Αυτό το ιστορικό έργο έφτασε σε μας αποσπασματικό. Το δεύτερο είχε τίτλο: «*Περί αρχών της Ρωμαίων πολιτείας*», σε 3 βιβλία, περιγράφοντας το μηχανισμό των αξιωματούχων του ρωμαϊκού κράτους από την περίοδο της δημοκρατίας, μέχρι και τους αυτοκρατορικούς χρόνους, προσπαθώντας να δώσει στοιχεία της πολιτειακής ιστορίας τους, όταν αυτή ήταν σε ακμή και στη συνέχεια σε παρακμή, ιδιαίτερα στο δυτικό τμήμα της αυτοκρατορίας κατά την περίοδο της ζωής του. Το φιλόδοξο αυτό πολυσήμαντο έργο δεν πετύχαινε πάντοτε τους στόχους του, αλλά αποτελεί σήμερα μία ουσιαστική πηγή πληροφοριών για τον πλούτο της βιβλιογραφικής του χρήσης, του οποίου οι συνιστώσες δεν έχουν διασωθεί. Το τρίτο βιβλίο είναι το *περί Διοσημείων*, μελέτη με πολύ παλιό υλικό για τη μαντική τέχνη, τους οίωνασκοπους και την αστρολογία. Ένα τέταρτο ήταν το «*Περί σεληνιακών έπιτηρήσεων*» (K.O. Zuretti, *Codices Hispanienses* [*Catalogus Codicum Astrologorum Graecorum* 11.1. Brussels: Lamertin, 1932]: 146-155) αστρολογικού περιεχομένου. Φαίνεται ότι έγραψε και πολλές ποιητικές συλλογές, οι οποίες έχουν χαθεί μαζί με πολλά απανθίσματα. Πρέπει να πέθανε μεταξύ των χρονολογιών 565 και 578, επί αυτοκρατορίας του Ιουστίνου. Έγραψε και ένα έργο περί μυθολογίας, *οί μυθικοί (οί τὰ μυθικά*

τοῦ Κρόνου), ιστορώντας τους μυθολογικούς ιστορικούς χρόνους από την εποχή του Κρόνου, μάλιστα αρχίζοντας από τη διάρκεια της πτώσης του Κρόνου μέχρι τους μετέπειτα καιρούς³⁶⁴. Πρέπει να σημειωθεί ότι, για τους αρχαίους ιστοριογράφους οι μυθολογικοί χρόνοι ήταν χρόνοι ιστορικοί. [Roether Guilielmus, IOANNOU LAURENTIOU PHILADELPHEOS LYDOU, Lipsiae et Darmstadii, 1827, A.C. Bandy, *Ioannes Lydus. On powers or the magistracies of the Roman state*. Philadelphia: American Philosophical Society, 1983: 2-256, R. Wünsch, *Ioannis Lydi liber de mensibus*. Leipzig: Teubner, 1898 (repr. 1967): 1-184, C. Wachsmuth, *Ioannis Laurentii Lydi liber de ostentis et calendaria Graeca omnia*. Leipzig: Teubner, 1897: 3-160,]

676. Ιωάννης Κίνναμος, ιστορικός και ρήτορας του 12^{ου} με 13^ο αιώνα, ο οποίος διητέλεσε γραμματικός του πορφυρογέννητου αυτοκράτορα Μανουήλ Α΄ Κομνηνού (1143-1180/3), τον συνόδευε σε περιοδείες του στην Ευρώπη και έγραψε για τα κατορθώματά του μετά τον θάνατο του αυτοκράτορα στο έργο με τίτλο: *Επιτομή κατορθωμάτων* σε 7 βιβλία³⁶⁵. Η ιστορία του καλύπτει τα γεγονότα των ετών από 1118 ως το 1176. Στο προοίμιο της ιστορίας αυτής μνημονεύει το θάνατο του Μανουήλ και σε κάποιο εδάφιο αναφέρεται στο γιο του Μανουήλ, νεαρό Αλέξιο. Αποτελεί ένα ιστορικό τεκμήριο, με πλούσια βιβλιογραφία και πολλές προσωπικές μαρτυρίες κι αντικειμενική εξέταση των γεγονότων. Έζησε ο Κίνναμος, όπως εκτιμούν οι σημερινοί μελετητές και στο θάνατο του Ανδρόνικου το 1185. Το έργο αυτό αγνοείται από τον Νικήτα Ακομινάτο και δεν είχε μεγάλη απήχηση στο χώρο της τότε και μετέπειτα ιστοριογραφίας. Πάντως το σύγγραμμα αυτό είναι επιμελώς διατεταγμένο, με εξαίρετη αφήγηση, που διακρίνεται σε πολλά σημεία από φιλοπατρία και φιλοδυναστικότητα και με πολύ καλές στρατιωτικές πληροφορίες. Πρότυπα ιστορίας έχει τον Ξενοφώντα και τον Ηρόδοτο, αλλά είχε υπόδειγμα τον Προκόπιο. Μάλιστα παραλληλίζει τους πολέμους κατά των Περσών με αυτούς της χώρας του κατά των Τούρκων. Άλλο γνωστό έργο του, η *Ηθοποιία*, γραμμένο την εποχή των Αγγέλων αυτοκρατόρων, που επιγράφεται: «*Του βασιλικού γραμματικού κυρού Ιωάννου του Κιννάμου ηθοποιία. Ποιους αν είπε λόγους ζωγράφος ζωγραφών τον Απόλλωνα και Δάφνην εν πίνακι και μη συγχωρούντος του πίνακος*». (Ισαάκ Β΄ Άγγελος 1185-1195 και Αλέξιος Γ΄ Άγγελος 1195-1203). {Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1896, Σαβίδης Αλέξης, Προκόπιος, Μιχαήλ

³⁶⁴ (1.) Ὅρθῳς ἄρα οἱ τὰ μυθικὰ <συγγράψαντες> τὸν Κρόνον τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἀφανίζοντα ποιοῦσιν, αἰνιττόμενοι δὴπου τὸν χρόνον πατέρα τε ἅμα καὶ ὄλεθρον τῶν ὑπ’ αὐτοῦ φυομένων γίνεσθαι. ἡφάρυγος. (2.) Θρίαμβον ὠνόμαζον οἱ Διονύσου θεράποντες τὴν πομπὴν ἀπὸ τῶν θύρῶν καὶ τῶν ἱάμβων, οἶονεῖ... τῶν σκωμμάτων, ὥσανεῖ θυρσίαμβον· ἢ ἀπὸ τοῦ θροεῖν, κατὰ Πλούταρχον. (3.) Οἱ Λυδοὶ φασιν ἐφεῦρον τὸν οἶνον· καὶ οὐκ οἶνον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ συκῆς φυτόν. (4.) Ὅτι μοῦστον τὸν οἶνον οἱ Ῥωμαῖοι ἐγνώσαν καλεῖν ὥσανεῖ μύστην. ὅτι μυστήριον πρῶτοι Σαρδιανοὶ προσηγόρευσαν. (5.) Σαβίνος ἐκ τῆς περὶ τὸν οἶνον γεωργίας φερωνύμως ὠνομάσθη· τὸ γὰρ Σαβίνος ὄνομα σπορέα καὶ φυτευτὴν οἶνου διασημαίνει.

³⁶⁵ ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΩΝ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΩΝ ΤΩΙ ΜΑΚΑΡΙΤΗΙ ΒΑΣΙΛΕΙ ΚΑΙ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΩΙ ΚΥΡΙΩΙ ΙΩΑΝΝΗ ΤΩΙ ΚΟΜΝΗΝΩΙ. ΚΑΙ ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΡΑΧΘΕΝΤΩΝ ΤΩΙ ΑΟΙΔΙΜΩΙ ΥΙΩΙ ΑΥΤΟΥ ΤΩΙ ΒΑΣΙΛΕΙ ΚΑΙ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΩΙ ΚΥΡΙΩ ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΩΙ ΚΟΜΝΗΝΩΙ ΠΙΟΝΗΘΕΙΣΙΑ ΙΩΑΝΝΗ ΒΑΣΙΛΙΚΩΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΙ ΤΩΙ ΚΙΝΝΑΜΩΙ. ΒΙΒΛΙΟΝ Α. 1. Οὐδὲ τὸ τῆς ἱστορίας ἔργον ἀφιλότημον τοῖς πάλοι ἐνομίσθη σοφοῖς. πλείστους μὲν οὖν αὐτῶν καὶ ἐντεῦθεν εὐδοκιμηκέναι ξυνέβη. ὁ μὲν γὰρ τὰ Ἑλλήνων εἰς ἱστορίαν ἔλαβεν ἔργα, ὁ δὲ Κύρου διεξῆλθεν ἀγωγὴν τε τὴν ἐκ παίδων καὶ πράξεις, ὅσαι εἰς ἄνδρας ἦκοντι τούτῳ ἐξεπονήθησαν· καὶ καθάπερ ὁπόσα τῷ χρόνῳ φανέντα εἰσαυθὺς ἐπικρυβήσεσθαι κίνδυνον εἶχον, ταῦτα ἐκεῖνοι καθάπερ ἐν ἀθανάτοις στήλαις ταῖς βίβλοις ἐντυπωσάμενοι τῷ ἐξῆς παρέδωκαν βίῳ. τὸ μὲν δὴ ἔργον τοιοῦτον. χρὴ γὰρ οἰμαιτοὺς γε μὴ πάνυ ἀναξίως τούτῳ ἐπιχειρήσοντας εἰδήσεως τε τῆς περὶ ἕκαστα εὖ ἦκειν καὶ πραγμάτων ὥς ἐπίπαν ἀφεστάναι ὅσα βίῳ τῷδε συνέζευκται διηνεκές· ... Ὡ Ζεῦ καὶ θεοί, ἡ δὲ Δάφνη μέχρι καὶ χρωμάτων τὴν μανίαν ἐτήρησε καὶ μέχρι ἀψύχου τὴν ὀργὴν ἐθαλάμεισε. Καίτοι καὶ Θεῖαντι καὶ Απόλλωνι οὐκ ἀνόμοιοι μέθαι ἐπέθεντο· ὁ μὲν ἐμέθυεν ἔρωτι, ὁ δὲ οἶνῳ, τῷ ἐπικούρῳ τοῦ σώματος. Δάφνη δὲ περὶ τὴν μίξιν τῶν χρωμάτων οὐκ ἐπινεύει, ὅτι μὴδὲ πρῶτὴν τὴν μετ’ Απόλλωνος.

Ψελλός, Άννα Κομνηνή, Ιωάννης Κίνναμος, Γεώργιος Σφραντζής, εκδ. ΗΡΟΔΟΤΟΣ, 2001, A. Meineke, *Ioannis Cinnami epitome rerum ab Ioanne et Alexio Comnenis gestarum* [*Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1836]: 3-300, G. Bánhegyi, *Kinnamos. Ethopoiia* [*Magyar-Görög Tanulmányok* 23. Budapest: Pázmány Péter Tudományegyetemi Görög Filológiai Intézet, 1943]: 6-10}

677. Ιωάννης ΣΤ' Καντακουζηνός, αυτοκράτορας και ιστορικός, και από τη μάνα του και τη σύζυγό του ήταν στενός συγγενής των Παλαιολόγων. Μετά το θάνατο του Ανδρόνικου Γ' Παλαιολόγου το 1341, έπρεπε να ανέλθι στο θρόνο ο ενδεκαετής πρωτότοκος ανήλικος γιος του ως Ιωάννης Ε'. Όμως οι κύκλοι του παλατιού, όπως η Αυτοκράτειρα και χήρα του Ανδρόνικου Άννα της Σαβοΐας, ο φιλόδοξος Πατριάρχης Ιωάννης Καλέκας και ο στρατηγός Αλέξιος Απόκαυκος, παραμέρισαν τον μικρό Παλαιολόγο, και έτσι δημιουργήθηκε ένα πολύ σοβαρό πολιτικό πρόβλημα, το οποίο έσπευσαν να εκμεταλλευτούν διάφοροι παράγοντες της εξουσίας. Στη Θράκη ο αριστοκρατικής γενιάς Ιωάννης Καντακουζηνός, στρατηγός του Ανδρόνικου, εκμεταλλεύτηκε τον παραμερισμό του ανήλικου γιου του κι αυτοκηρύχθηκε αυτοκράτορας, βάζοντας στόχο να εξασφαλίσει τα δικαιώματα του νεαρού Ιωάννη. Φυσικά ήταν προσχηματική η επιδίωξή του αυτή, γιατί στο τέλος βρέθηκε αντιμέτωπος μαζί του, οργανώνοντας ένα αποτυχημένο πραξικόπημα. Έτσι ξεσπάει ο Δεύτερος Εμφύλιος των Βυζαντινών το 1341 και στη διάρκειά του οι αντίπαλες πλευρές αναγκάστηκαν να συνάψουν συμμαχίες με εχθρούς του Βυζαντίου, όπως το Στέφανο Δουσάν της Σερβίας ο οποίος άλλαξε στρατόπεδα κατά τα ίδια συμφέροντα, αλλά ακόμα και τους ίδιους τους Τούρκους ακόμη και με τους Βουλγάρους, τους οποίους έφεραν ως επιδιαιτητές οι ίδιοι οι Βυζαντινοί στην καθαρά εσωτερική αυτή υπόθεση. Παράλληλα, ξόδεψαν κάθε ίχνος χρυσού που υπήρχε διαθέσιμο, με χαρακτηριστικό δείγμα την κατάθεση των αυτοκρατορικών κοσμημάτων σε βενετικό ενεχυροδανειστήριο από την Άννα της Σαβοΐας έναντι ενός πολύ ευτελούς ποσού. Το 1345 η Θεσσαλονίκη ήταν στα χέρια της δημοκρατίας των Ζηλωτών. Ο Καντακουζηνός με τη βοήθεια των Σέρβων πήγε να την καταλάβει, αλλά η δημοκρατία των ζηλωτών αντιστάθηκε. Το 1347 η μερίδα που κυβερνούσε στην Κωνσταντινούπολη συμβιβάστηκε με τον Καντακουζηνό κι έγινε συναυτοκράτορας με τον 17χρονο Ιωάννη Ε' Παλαιολόγου, τον οποίον κηδεμόνευε. Η Θεσσαλονίκη των Ζηλωτών έπεσε τότε στα χέρια του Καντακουζηνού. Η διαμάχη τελείωσε το 1347, με πρώτο αυτοκράτορα τον 17χρονο Ιωάννη Ε' Παλαιολόγο και συναυτοκράτορα τον Ιωάννη ΣΤ' Καντακουζηνό. Στο μεταξύ οι Τούρκοι ως επιδιαιτητές είχαν ρημάξει την Θρακική ύπαιθρο και πολλοί κάτοικοι σύρθηκαν στα σκλαβοπάζαρα της Σμύρνης. Το κράτος του Βυζαντίου περιελάμβανε την Θεσσαλονίκη, την Αδριανούπολη την Κωνσταντινούπολη και την Πελοπόννησο. Το 1354/5, όταν είχε ενηλικιωθεί ο Ιωάννης Ε', ο Καντακουζηνός απομακρύνθηκε από την εξουσία, μετά από αποτυχημένο πραξικόπημα. Έγινε μοναχός με το όνομα Ιωάσαφ, αποσύρθηκε αρχικά στη μονή των Μαγγάνων και στη συνέχεια σε κάποια μονή του Αγίου Όρους. Πέθανε το 1383 στην Πελοπόννησο και τάφηκε στον Μυστρά. Όλα αυτά τα χρόνια ως μοναχός είχε αναπτύξει συγγραφική δραστηριότητα. Έγραψε ιστορία σε 4 βιβλία περιγράφοντας τα γεγονότα μεταξύ του 1320 και 1356. Έκανε σφοδρή κριτική στον γρηγορά, για αποσιώπηση γεγονότων, ενώ και ο ίδιος ακολούθησε την ίδια τακτική. Είναι γεγονός ότι ο Καντακουζηνός ζήτησε τη βοήθεια των Τούρκων το 1354 στο αποτυχημένο πραξικόπημά του, οι οποίοι δεν κατόρθωσαν να τον σώσουν, όμως ευνοήθηκαν για να στεριώσουν στην Θράκη και στη χερσόνησο της Καλλίπολης. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896, Donald M. Nicol, *The Byzantine family of Kantakouzenos (Cantacuzenus) ca. 1100-1460: a genealogical and prosopographical study*, Washington, DC: Dumbarton Oaks, 1968]

678. Ιωάννης Νικίου, ιστορικός και χρονογράφος, χριστιανός επίσκοπος του 8^{ου} αιώνα μ.Χ. Ήταν μονοφυσίτης επίσκοπος της πόλης δυτικού στομίου του Νείλου Νικίου της κάτω

Αιγύπτου, χωρίς να γνωρίζουμε άλλες πληροφορίες για την ζωή του. Έγραψε ένα Παγκόσμιον Χρονικόν στα ελληνικά, που άρχιζε από την εποχή του Αδάμ, χωρίς να αναφέρει κανένα Βυζαντινό και το οποίο διασώθηκε στην αιθιοπική γλώσσα. Γράφτηκε περί το 700 και υπάρχουν αναφορές στην χρονογραφία του Ιωάννη Μαλάλα. Μεταφράστηκε από την ελληνική και στην αραβική γλώσσα, αλλά δεν διασώθηκε. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1896, Herbert Hunger, Βυζαντινή Λογοτεχνία, τομ. Β΄, μτφρ. Ταξιάρχης Κόλλιας, Κατερίνα Συνέλλη, εκδ.Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα, 1992, σελ.123 και Γιάννης Κορδάτος, Μεγάλη Ιστορία της Ελλάδας, τ. VII, σ. 176]

679. Ιωάννης ο Ξιφιλίνος Ι΄ ο Νεώτερος, ιερομόναχος, ιστορικός και ανηψιός του Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντινούπολης Ιωάννης Η΄ (1054 μέχρι το 1075). Γεννήθηκε στην Τραπεζούντα μεταξύ του 1005 και 1008. Ήταν έξοχος ρήτορας και νομικός και δίδασκε στη Φιλοσοφική σχολή της Πόλης (Μάγνα) νομικά την εποχή του Μιχαήλ Ψελλού, που δίδασκε τότε φιλοσοφία και με τον οποίον είχε φιλικές σχέσεις. Κατόπιν εντολής του αυτοκράτορα Μιχαήλ Ζ΄ Παραπινάκη (1071-1078) επιχείρησε να κάνει μία επιτομή της ογκώδους ιστορίας των 80 τόμων του Δίωνα Κάσσιου, το οποίο περιλαμβάνει τα πεπραγμένα του περιεχομένου των τόμων 36-80, δηλαδή από την εποχή του Πομπήιου και του Καίσαρα μέχρι τον αυτοκράτορα Σεβήρο Αλέξανδρο (222-235) με πολλές όμως ενδιάμεσες ελλείψεις. Εκτός αυτών το έργο του «*Εκλογαί*» δίνει τις περιλήψεις των τόμων του Δίωνα 61-80. Εκτός από το νομικό του έργο, έγραψε *Βασιλικά*, δηλαδή συνόψεις ιστορικών πεπραγμένων της εποχής του, που συνιστούσαν ουσιαστικά μία επιτομή και γράφτηκαν κατόπιν εντολής του αυτοκράτορα. Το έργο έμεινε ατελής. Ενδέχεται να είναι δικός του και ένας *Πανηγυρικός* λόγος. Έζησε την ήττα του Ματζικέρτ με την οποία οι Σελτζούκοι Τούρκοι άρχισαν τη σταδιακή αποικοδόμηση της αυτοκρατορίας. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1896, Σάθας, Κ. (επιμ.), *Μεσαιωνική βιβλιοθήκη*, τόμ. 4, σελ. 421, Tusculum]

680. Ιωάννης ο Σικελιώτης, ένα όνομα που αποτελεί αίνιγμα, γιατί το συναντήσαμε στην Βιέννη σε ένα ελληνικό ιστορικό κώδικα 99 του 14^{ου} αιώνα, που είναι ενωμένος με το κώδικα 98 και στα φύλλα 1 ως 14 ή «αρχή χρονογραφίας» υπάρχει η επιγραφή «*Σύνοψις χρονική από Αδάμ την αρχή λαβούσα και πάσας διεξιούσα τας επί γης μεγάλας βασιλείας τους τε της Κωνσταντινουπόλεως βασιλέας και πατριάρχας ακριβώς καταλέγουσα έως των χρόνων της βασιλείας Κομνηνού Θεοδώρου του Λάσκαρι*». Αμέσως προστέθηκε ιδιωχείρως «*σικελιώτου Ιωάννου*». Και με άλλη ιδιόχειρη υπογραφή πάλι «*σικελιώτου Ιωάννου*». Το περιεχόμενο της χρονογραφίας έχει ως εξής: Μετά τη γέννηση του Αδάμ υπάρχει μία σύντομη χρονολογική επισκόπηση της αρχαίας ιστορίας των Ασσυρίων, Αιγυπτίων, Ελλήνων, Ιουδαίων. Περσών και Πτολεμαίων. Στη συνέχεια ακολουθεί μία διεξοδική αφήγηση των Τρωικών γεγονότων,, στο μέσο της οποίας διακόπτεται ξαφνικά στο χειρόγραφο. Στη Σύνοψη του Σάθα λείπουν οι αφηγήσεις των Τρωικών. Υπάρχει και δεύτερο χειρόγραφο στο οποίο αναφέρεται ο Ιωάννης Σικελιώτης, του βατικανού κώδικα 394 του 16^{ου} αιώνα εκ φύλλων 392. Ο Σκυλίτζης στο προοίμιό του τον αναφέρει ως «*Σικελιώτην διδάσκαλον*». [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1896]

681. Ιωάννης Σκυλίτζης, χρονογράφος. Θεωρείται υψηλής περιωπής άνδρας και γνωρίζουμε από την επιγραφή του συγγράμματός του ότι ήταν κουροπαλάτης και δρουγγάριος της σωματοφυλακής του αυτοκράτορα. Ο Κεδρηνός τον αποκαλεί στο προοίμιό του πρωτοβεστιάριο και Θρακήσιο (ότι ανήκε στο θέμα των Θρακησίων της Μικράς Ασίας. Η περίοδος που έδρασε κυμαίνεται μεταξύ του 1018 με 1079, έγραψε στο τελευταίο μισό του 11^{ου} αιώνα και πρέπει να έζησε λίγο μετά το 1081. Έγραψε μία Χρονογραφία και μερικές νομικές πραγματείες. Η χρονογραφία του Ιωάννη Σκυλίτζη περιλαμβάνει τα χρόνια από την ανάρρηση στο θρόνο του Μιχαήλ Α΄ Ραγκαβέ το 811 μέχρι τη βασιλεία του Νικηφόρου Βοτανειάτη το 1079. Ένα χειρόγραφο, αυτό του κώδικα της Βιέννης εκτείνεται μέχρι την

άνοδο στο θρόνο του Αλέξιου Κομνηνού το 1081. Φαίνεται ότι υπήρχαν δύο εκδόσεις του έργου αυτού, γιατί ο Κεδρηνός είχε προμηθευτεί μία αρχική του 1057, άρα υπήρχε και μία δεύτερη του 1081 ή λίγο μετά από αυτήν την χρονολογία. Η έκδοση αυτή του 1057 είχε αφήγηση της περιόδου από το 811 μέχρι την άνοδο στο θρόνο του Ισαάκ Κομνηνού το 1057. Την έκδοση του 1057 μνημονεύει και ο Θεόδωρος Γαζής στην πραγματεία του «Περί της των Τούρκων αρχαιογονίας», παρατηρώντας ότι, η χρονογραφία του Σκυλίτζη τελευτά στον *Ισαάκιον Κομνηνόν*. Όπως και οι άλλες χρονογραφίες έτσι και αυτή του Σκυλίτζη είναι ιστορία των αυτοκρατόρων του Βυζαντίου και η κατανομή της ύλης της ακολουθεί διαδοχικά τις βασιλείες των αυτοκρατόρων. Στο προοίμιο της χρονογραφίας του ο Σκυλίτζης κάνει μία επισκόπηση των συγγραμμάτων της βυζαντινής ιστορίας, εκφέροντας κριτική σε αυτά και διαγράφοντας μία καλή επιτομή. Ο Κεδρηνός παρέλαβε όλη την χρονογραφία του και την ενσωμάτωσε στη δικιά του. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896]

682. Ιωάννης Υρκανός Α' (; – 104 π.Χ.). Αρχιερέας και ηγεμόνας των Ιουδαίων (135-104 π.Χ.). Διαδέχτηκε τον πατέρα του Σίμων Α' στον ιερατικό και πολιτικό θρόνο της Ιουδαίας, η οποία βρισκόταν κάτω από την επιρροή των Πτολεμαίων και των διεκδικήσεων των Σελευκιδών. Κατόρθωσε να διευρύνει το κράτος του με μια σειρά επιδρομών στην Υπεριορδανία και στη Σαμάρεια. Μετά τον θάνατό του, τον διαδέχτηκε ο γιος του, Ιούδας, ως Αριστόβουλος Α'. Έγραψε για τα γεγονότα που έλαβαν μέρος κατά την περίοδο της εξουσίας του³⁶⁶. [FGrH n. 736]

683. Ιωάννης Φωκάς, τοπογράφος και περιηγητής, που έγραψε ένα έργο περιγραφής των κάστρων από την Αντιόχεια μέχρι τα Ιεροσόλυμα, την περιγραφή των αγίων τόπων, της Συρίας, Φοινίκης και Παλαιστίνης. Όπως ο ίδιος αφηγείται, λέει ότι, κατάγεται από την Κρήτη, υπηρέτησε στο στρατό του Μανουήλ Κομνηνού (1143-1180) και στη συνέχεια αποσύρθηκε ως μοναχός στη μονή του Αγίου Ιωάννη στην Πάτμο. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900]

684. Ιωήλ, άγνωστος βυζαντινός χρονογράφος του πρώτου μισού του 13^{ου} αιώνα, που έγραψε την περίοδο της λατινοκρατίας (1204-1261) *Χρονογραφία εν συνόψει*, καταγράφοντας τα πιο σημαντικά γεγονότα από κτίσεως κόσμου (5509 π.Χ.) μέχρι το 1204, εμπεριέχοντας μέχρι το 842 κωδικοποιημένο (επιτομή) τον πίνακα του χρονικού του Γεωργίου Μοναχού ή Αμαρτωλού (*Χρονογραφικόν σύντομον*), το οποίον και συνεχίζει μετά την χρονολογία αυτή. Πολλά έχει ερανιστεί κι από τον Σκυλίτζη. Το πόνημα αυτό είναι δυστυχώς πολύ φτωχό και πέρα της χρονικής διάρκειας κάθε βασιλείας περιορίζεται σε μικρές ειδησούλες για τα προσωπικά ή εκκλησιαστικά δρώμενα. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896, *Patrologiae Graecae Cursus Completus*, Jacques Paul Migne, τόμος 139, Tusculum]

685. Ίων ο Χίος³⁶⁷, γιος του *Ορθομένους* σύγχρονος του Περικλή τραγικός ποιητής, που γεννήθηκε περί το 490 π.Χ. και πέθανε το 422 π.Χ. Σπούδασε στην Αθήνα και συναναστράφηκε με τον Κίμωνα και τον Περικλή, τον Αισχύλο και τον Σοφοκλή. Ως τραγικός ανέβασε για πρώτη φορά τραγωδία το 552/49 κι έκτοτε λάμβανε μέρος στους δραματικούς αγώνες. Μία φορά κερδίζοντας στα Διονύσια, πρόσφερε στους θεατές κρασί προερχόμενο από την πατρίδα του. Το 428 σε αγώνα με τον Ευριπίδη, κατέλαβε την τρίτη θέση. Εκτός από τις τραγωδίες του (βρίσκονται σε σχετικό πίνακα προς το τέλος του παρόντος

³⁶⁶ ...καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων Ἰωάννου καὶ τῶν πολέμων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγαθῶν αὐτοῦ ὧν ἡνδραγαθήσεν καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχῶν ὧν ὠικοδόμησεν, καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ, ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίῳ ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

³⁶⁷ ...τραγικὸς καὶ λυρικὸς καὶ φιλόσοφος, υἱὸς Ὀρθομένους, ἐπὶ κλησὶν δὲ Ξούθου. ἤρξατο δὲ τὰς τραγωιδίας διδάσκειν ἐπὶ τῆς πρ' Ὀλυμπιάδος· δράματα δὲ αὐτοῦ ἰβ', οἱ δὲ λ, ἄλλοι δὲ μ' φασίν. [[οὗτος ἔγραψε Περὶ μετεώρων καὶ συνθέτους λόγους. ὃν πα...

βιβλίου) έγραψε για το *Χίου κτίσις* (Χίος παιδί του Ποσειδώνα, ο οποίος είχε συγγενείς από άλλη νύμφη τα παιδιά της Άγελον και Μέλανα. Στο δε νησί έφθασε ο Οινοπίωνας από την Κρήτη και παιδιά ο Τάλος, Ευάνθης, Μέλανας, Σαλαγός και Αθάμαντας, Μετά Κάρες και Άβαντες από την Εύβοια), ιστορικά υπομνήματα, *Κοσμολογικός*, *Πρεσβευτικός*, *περί μετεώρων*, *Συνεκδημητικός*, *Υπομνήματα ιστορικά*, διθυράμβους, παιάνες, ύμνους, τραγωδίες³⁶⁸ και μερικές σάτυρες και κωμωδίες. Λέγεται (FHG, τ. 2^{ος}) ότι, έγραψε και κάποιο φιλοσοφικό δοκίμιο με τίτλο: *Τριαγμόν ή Τριαγμούς*, στο οποίον, όπως μας λέει ο Καλλίμαχος, αντικρούει τον Επιγένη και το *Επιδημίαι*. Ο Αθήναιος στο τρίτο βιβλίο του (σ. 93, Α) μνημονεύει ότι έγραψε και για τους *χημούς* στο *Επιδημίαι*: «*Τῶν δὲ χημῶν μνημονεύει Ἰων ὁ Χίος ἐν Ἐπιδημίαις*». Πολλοί κείμενοι εχθρικά μαζί του τον χαρακτήριζαν ως *φιλοπότην* και *ερωτικώτατον* όπως ο *Βάτων ο Σινωπεύς*, ο οποίος έγραψε και μία βιογραφία του. [FHG, II, σ. 44, FGrH n. 392]

686. Ιώσηπος (Φλάβιος), Ιουδαίος από ιερατική γενιά Φαρισαίων αλλά και των Εσσαίων, που γεννήθηκε περί το 38 μ.Χ. στην Ιερουσαλήμ, μετέβη στη Ρώμη το 63 μ.Χ. και ευνοήθηκε από την Ποπαία, τη σύζυγο του Νέρωνα. Σπούδασε τις διδασκαλίες και των τριών κυρίων ρευμάτων πολιτικής και θρησκευτικής εξουσίας των Ιουδαίων, ήτοι των Σαδδουκαίων (Ελληνιστές εβραίοι), των Φαρισαίων (τις απόψεις τελικά που υπερασπίστηκε) και των Εσσαίων (κοινοβιακών εβραίων για τους οποίους η Παλαιά Διαθήκη δεν κάνει καμιά αναφορά, μόνο ο Φίλωνας, ο Ιώσηπος στην Ιουδαϊκή Αρχαιολογία και ο Πλίνιος ο Πρεσβύτερος). «Φλαυίος Ἰώσηπος, ὁ συγγραφεὺς Ἰουδαῖος, ἐγένετο περὶ τὸ ἔτος 38, τελευτῆσαι περὶ τὸ ἔτος 110 μετὰ τὴν Χριστοῦ γενετὴν», από τη *bibliotheca Graeca*, *BIBLIOTHECA AUGUSTANA*. Αρχικά έδειξε, όπως άλλωστε κι ο Αυτοκράτορας Νέρωνας, ένα φιλελληνικό πνεύμα, εφόσον έγραφε και μιλούσε στα ελληνικά, αργότερα όμως όταν στάλθηκε στην Ιουδαία, εκεί άλλαξε πολιτικό στρατόπεδο και μετατράπηκε σε ανθέλληνα και υπέρμαχο των Φαρισαίων συγγραφέα. Μάλιστα το 64 μ.Χ. είχε πάει με διπλωματική αποστολή στη Ρώμη και στην επιστροφή του στην Ιουδαία συμμετείχε στην εξέγερση του 67 μ.Χ. των Ιουδαίων εναντίον των ελληνοφώνων Ιουδαίων και Ρωμαίων, ζώντας ακόμη του αυτοκράτορα Νέρωνα (54-68), έχοντας μάλιστα ηγετική θέση στην εξέγερση αυτή με εντολή του Ιουδαϊκού Συνεδρίου (Μεγάλο Σανχεντρίν αποτελούμενο από 71 μέλη, ένα είδος γερουσίας), που συνιστούσε ανώτατη θρησκευτική και πολιτική αρχή, μιαν εξέγερση την οποίαν κατέπνιξε στη συνέχεια ο στρατηγός του Νέρωνα Βεσπασιανός. Μετά την ήττα ο Ιώσηπος κρύφτηκε σε μια σπηλιά με τους 40 συντρόφους του, αλλά περικυκλώθηκε από τον Ρωμαϊκό στρατό. Αποφάσισαν τότε και οι 40 να μην παραδοθούν, πιθανόν με προτροπή του Ιώσηπου, γιατί γνωρίζουμε το αποτέλεσμα της απόφασης αυτής. Αποφασίζουν να αυτοκτονήσουν. Όμως αυτός έχοντας και το ύψιστο ιερατικό αξίωμα, επικαλείται τον Ιουδαϊκό Νόμο που απαγορεύει την αυτοκτονία και τους πείθει ο ένας να σκοτώνει τον άλλον και μένει τελευταίος αυτός με έναν ακόμη, που τον πείθει να παραδοθούν. Έτσι, παρουσιάζοντας την εξόντωση των 38 ως δημιουργημά του στον Βεσπασιανό, περνάει στο περιβάλλον του, προδίδοντας όλα τα σχέδια του Ιουδαϊκού Συνεδρίου, αποκτώντας περίοπτη θέση στην αυλή του αυτοκράτορα Βεσπασιανού (69-79). Μετά την ολική καταστροφή των εξεγερμένων Ιουδαίων από τους Μακαβαίους, απέκτησε και το προσωνύμιο Φλάβιος, όντας υποτελής και κόλακας στον Βεσπασιανό και στον μετέπειτα αυτοκράτορα Τίτο γιο του Βεσπασιανού, που κυριολεκτικά ισοπέδωσε την Ιερουσαλήμ (μάλιστα την όργωσε με αλάτι). Ως συγγραφέας παρουσίαζε μία έντονη διπροσωπία, ώστε το έργο του να βρίσκεται με έναν τρόπο μεροληπτικά γραμμένο. Γνωστό έργο του ο *Ιουδαϊκός πόλεμος* ή *Περί Ιουδαϊκού πολέμου* σε 7 βιβλία (γραμμένο λέγεται αρχικά στα αραμαϊκά, την γλώσσα που τότε προωθούσαν ως εθνική οι Μακκαβαίοι). Το έργο

³⁶⁸ τραγικός καὶ λυρικός καὶ φιλόσοφος, υἱὸς Ὁρθομένους, ἐπὶ κλησὶν δὲ Ξούθου. ἤρξατο δὲ τὰς τραγωιδίας διδάσκειν ἐπὶ τῆς πρὸ Ὀλυμπίδος· δράματα δὲ αὐτοῦ ἰβ', οἱ δὲ λ, ἄλλοι δὲ μ' φασίν. [[οὗτο...

του Ιώσηπου είχε σκοπό να αντικρούσει Έλληνες ιστορικούς της εποχής του για τα τεκταινόμενα της Ιουδαίας, όπως του Ιούστου της Τιβεριάδος, του Ηγήσιππου και άλλων, παρουσιάζοντας μία ανθελληνική πλευρά των γεγονότων κατά των ελληνοφώνων Ασωμαίων και έντονα φιλωρωμαϊκή κι εναντίον της φιλελληνικής πλευράς του Νέρωνα. Το έγραψε κατά τη διάρκεια του 75 με 79 μ.Χ. Περιγράφει τις ιουδαϊκές εξεγέρσεις από το 175 π.Χ. και φτάνει μέχρι την πτώση του φρουρίου της Μασάδας από τους Ρωμαίους το 72 π.Χ. με σαφή θέση εναντίον των Ζηλωτών, τους οποίους θεωρεί πρωταίτιους για την εξέγερση εναντίον των Ρωμαίων του Βεσπασιανού και του Τίτου. Άλλο γνωστό έργο του είναι η *Ιουδαϊκή αρχαιολογία*, που αποτελείται από 20 βιβλία και τελειώνει τη συγγραφή του κατά το 93 με 94. Συνίσταται το έργο από το κείμενο των Ο' (εβδομήκοντα), δηλαδή την Παλαιά Διαθήκη, την περιβόητη επιστολή του Αριστέα και πολλά εδάφια από ελληνόφωνους και Έλληνες συγγραφείς. Καταλήγει το 67 μ.Χ. την αφήγησή του με την επανάσταση των Μακαβαίων. Τρίτο έργο του το *Κατ' Απίωνος* ή *Περί της των Ιουδαίων αρχαιότητος*, γραμμένο σε 2 βιβλία, με το οποίον γίνεται συνήγορος της φυλής του. Σύγγραμμα με πολλά ανομοιογενή στοιχεία, με ατέλειες της ελληνικής γλώσσας, ένδειξη ότι στον Ιουδαϊκό πόλεμο, που έγραψε πρωθύστερα, είχε ξένη βοήθεια και πιθανόν υποδείξεις για μια προκατασκευασμένη ιστόρηση. Στο ίδιο έργο εναντιώνεται στον Μανέθωνα, Μνασέα και άλλους συγγραφείς που τους θεωρεί ως αντισημίτες. Είναι καταφανής η προσπάθειά του να γεφυρώσει δύο διαφορετικούς κόσμους, αυτόν των Ιουδαίων, οι οποίοι τον θεωρούσαν προδότη και αυτόν των Ρωμαίων, εναντίον των Ελληνιζόντων της περιοχής, που αποτελούσαν την «αστική» τάξη των πόλεων επί Ρωμαϊκής επικυριαρχίας. Ένα ακόμη βιβλίο, που αποδίδει ο Φώτιος στον Ιώσηπο, είναι το *Περί του παντός* ή *Περί της του παντός αιτίας*, πράγμα που δεν αληθεύει. Δυστυχώς σήμερα, τη στιγμή που έχουν χαθεί και καταστραφεί άλλες πηγές, αποτελεί το έργο του σημείο πάμπολλων ιστορικών αναφορών, παρ' όλο που γνωρίζουμε το βίος του και την προκατειλημμένη σε μορφή προπαγάνδας γραφή του. Το έργο του μεταφράστηκε στα λατινικά κατά τον 4^ο αιώνα υπό του ονόματος *Ηγήσιππος*. [Paul Kroh]

K

687. Κάδμος ο Μιλήσιος, ιστοριογράφος, γιος του Πανδίονα, που έζησε περί το 600 π.Χ. (ΑΚΛ). Ο «*Κάδμος ο Μιλήσιος, ευρετής γραμμάτων ος πρώτος κατά τινος συγγραφής έγραψε καταλογάδην, μικρώ νεώτερος Ορφέως. Συνέταξεν δε Κτίσιν Μιλήτου και της όλης Ιωνίας εν βιβλίοις δ'*». [FGrH, Jacoby, F., FGH n. 489, FHG, II, 1]

688. Κάδμος ο Μιλήσιος, νεότερος του προηγούμενου, ιστοριογράφος και ποιητής, γιος του Αρχελάου: *Κάδμος, Αρχελάου, Μιλήσιος, ιστορικός νεώτερος. Τινες δε Λικίνον Κάδμον ανέγραψαν. Έγραψε δε ταύτα Λύσιν ερωτικών [παθών] εν βιβλίοις δ', και Αττικής ιστορίας ις'* (16). [Jacoby, F., FGrH n. 335]

689. Καίκαλος, επικός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα με ένα έργο τα ΑΛΙΕΥΤΙΚΑ, από το οποίον δεν διασώζεται τίποτα. [H. Lloyd-Jones and P. Parsons, *Supplementum Hellenisticum*. Berlin: De Gruyter, 1983: 89]

690. Καικίλιος ο Καλακτίνος (από την Καλή Ακτή της Σικελίας), ιστορικός της εποχής του Αυγούστου, του οποίου το αρχικό όνομά του ήταν *Αρχάγαθος*. Αναφέρεται ως ρητοροδιδάσκαλος και κριτικός (γνωστά έργα του: *Τέχνη ρητορική, Κατά Φρυγών, Τίνι διαφέρει ο Αττικός ζήλος του Ασιανού, Περί του χαρακτήρος των δέκα ρητόρων, Περί ύψους*), ο οποίος σε ένα ιστορικό του έργο περιέγραφε τους πολέμους των δούλων, έργο που δυστυχώς δεν διασώθηκε. [FHG, III, 33a]

691. Καιμάρων, ιστορικός ο οποίος έγραψε σε 10 βιβλία τα *Ινδικά*³⁶⁹. [FHG, IV, 352]

692. Καλλίας ο Μιτυληναίος, γραμματικός και ιστοριογράφος που άκμασε λίγο πριν από την εποχή του Στράβωνα (ΑΚΛ).

693. Καλλίας ο Συρακούσιος, ιστορικός που άκμασε περί το 316 π.Χ. (ΑΚΛ). Υπηρέτησε στην αυλή του Αγαθοκλή κι έγραψε σε 22 βιβλία την ιστορία του προστάτη του, με τίτλο: *Περί Αγαθοκλέα ιστορίαι*, μέσα στην οποία είχε και εκτενή εδάφια από την παλαιά ιστορία της Ρώμης. Το έργο του είχε αρνητικές επιδράσεις σε μεταγενέστερους ιστορικούς (όπως ο Δούρις ο Σάμιος ή ο *Τίμαιος* ο Ταυρομενίτης), επειδή έβριθε πολλών κολακειών του μεγάλου ηγέτη των Συρακουσίων. [Jacoby, F. *FGH* n. 564 και *FGH* τ. 2^{ος} σ. 383, FHG, II, 382]

694. Καλλίδημος, ιστοριογράφος που αναφέρεται από τον Πλίνιο. [FHG, IV, 352]

695. Καλλικράτης ο Τύριος (από την Τύρο), Έλληνας ιστορικός που έγραψε την ιστορία του αυτοκράτορα Αυρηλιανού περί το 200 μ.Χ. (ΑΚΛ). [FHG, III, 665]

696. Καλλικράτης, ιστοριογράφος που έγραψε *Περί Αθηνών*³⁷⁰ και τον μνημονεύει ο Μενεκλής ο Βαρκαίος, ο οποίος έγραψε παρόμοιο έργο. [FHG, IV, 352, 449,3]

697. Καλλίμαχος ο Κυρηναίος. Μία πολυσχιδής προσωπικότητα που έζησε κατά τον 3^ο αιώνα π.Χ., σύγχρονος του Θεοκρίτου. Καταγόταν από αριστοκρατική οικογένεια της Κυρήνης του γένους των Βαττιάδων (παλιός βασιλικός τίτλος η λέξη *Βάττις*), η οποία φαίνεται ξέπεσε οικονομικά. Γεννήθηκε γύρω στο 300 π.Χ. Έχοντας αποκτήσει εξαιρετική μόρφωση, άρχισε την σταδιοδρομία του ως δάσκαλος μικρών παιδιών, όταν πήγε σε νεαρά ηλικία στην Αλεξάνδρεια την εποχή του Πτολεμαίου Β΄ του Φιλάδελφου. Ταυτόχρονα συνέχισε τις σπουδές του, όταν έγινε ακουστής του Ερμοκράτη από την Ιασώ. Γύρω στο 260 π.Χ. ο Πτολεμαίος ο Φιλάδελφος τον κάλεσε στη Μεγάλη Βιβλιοθήκη του Μουσείου, στην οποία έγινε διευθυντής³⁷¹, πολλοί όμως αμφισβητούν σήμερα αυτήν την εκδοχή, παραμένοντας σε αυτή τη θέση μέχρι το θάνατό του μεταξύ των ετών 240 με 230 π.Χ., φτάνοντας στα χρόνια της βασιλείας του Πτολεμαίου Γ΄ του Ευεργέτη. Ο Απολλώνιος ο Ρόδιος ήταν μαθητής του Καλλιμάχου, που έγραψε πολλά ποιήματα, το ωραιότερο όμως είναι τα Αργοναυτικά σε 4 βιβλία. Ο Καλλίμαχος εξελίχθηκε σε μία πολυμαθή προσωπικότητα, που σύμφωνα με τον Σουΐδα έγραψε πάνω από 800 τόμους, από τους οποίους σε μας σήμερα σώζονται κάποιοι τίτλοι και αποσπάσματα. Στον ιστορικό και γεωγραφικό τομέα αναφέρονται τίτλοι έργων, όπως: «Περί ποταμών», «Κτίσεις νήσων και πόλεων και μετονομασίαι», παραδοξογραφικού

369 παράκειται δὲ αὐτῶι (scil. τῶι Γάγγηι) ὄρος Ἀνατολὴ καλούμενον δι' αἰτίαν τοιαύτην.

Ἀναξιβίαν νύμφην Ἥλιος θεασάμενος χορείαις προσευκαιροῦσαν εἰς ἐπιθυμίαν αὐτῆς ἐνέπεσεν, καὶ μὴ στέγων τῶν ἐρώτων <τὴν ἐπίτασιν (?)> ἐπεδίωξε τὴν προειρημένην βιάσασθαι...

³⁷⁰ νὲν Πειραιεῖ δῆπου ἐστὶ Κανθάρου λιμὴν] μέρος τοῦ Πειραιῶς, ὡς Καλλικράτης φησὶν ἢ Μενεκλῆς ἐν τῶι *Περὶ Ἀθηνῶν* γράφων οὕτως· «ἔχει δὲ ὁ Πειραιεὺς λιμένας τρεῖς, πάντας κλειστούς. εἷς μὲν ἐστὶν ὁ Κανθάρου λιμὴν καλούμενος, ἐν ᾧ...

³⁷¹ Πρῶτος ἐφορος τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Μουσείου αναφέρεται ὁ Ζηνόδοτος ὁ Εφέσιος, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν Σουΐδα ἄκμασε κατὰ τὴ βασιλεία τοῦ Πτολεμαίου Α΄ τοῦ Λάγου. Εκπαίδευσε καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ. Δεύτερος Βιβλιοθηκᾶριος κατὰ τὸν Ritsschl (S. 78. 84) αναφέρεται ὁ Καλλίμαχος, ὁμῶς ἡ ἀποψη αὐτῆς στηρίζεται σε εἰκασίες καὶ φαίνεται ἀνυπόστατη. Ὁ ἀμέσως ἐπόμενος τοῦ Ζηνόδοτου υπῆρξε διευθυντὴς τῆς Βιβλιοθήκης ὁ Ερατοσθένης. Τρίτος ὁ Απολλώνιος ὁ Ρόδιος καὶ γιὰ τὸν τέταρτο πάλι ἔχουμε διαφωνίες, ὅταν μερικοὶ υποστηρίζουν στὴ θέση αὐτὴ τὸν Αριστῶνυμο τὸν Αλεξανδρέα, ἐνῶ οἱ περισσότεροι τὸν ἀποκλείουν καὶ ἀναγράφουν τὸν Αριστοφάνη τὸν Βυζάντιο., περιώνυμο γραμματικὸ καὶ μαθητὴ τοῦ Ζηνόδοτου καὶ τοῦ Καλλιμάχου. Αὐτοὶ οἱ ἐφοροὶ τῆς Βιβλιοθήκης μνημονεύονται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους καὶ κανένας ἄλλος. Με εἰκασίες που κάνουμε σήμερα στὴ θέση αὐτὴ ἀνεβάζουμε τὸν Ἀρίσταρχο, μαθητὴ τοῦ Αριστοφάνη, βρισκόμενος στὴ θέση αὐτὴ κατὰ τὸ 180 με 171 π.Χ., με παντελὴ ἐλλειψη μαρτυριῶν. Στὴ Ρωμαϊκὴ κράτια μνημονεύονται ὡς Βιβλιοθηκᾶριοι ὁ Χαιρήμων ὁ Αλεξανδρεὺς, φιλόσοφος που ἄκμασε κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Τιβερίου καὶ ὁ Διονύσιος ὁ Γλαύκου, μαθητὴς τοῦ Χαιρήμονα που ἄκμασε ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Νέρωνα μέχρι τοῦ Τραϊανού.

περιεχομένου έργα, όπως: «Θαυμάτων συναγωγή», «Ιστοριών παραδόξων συναγωγή», στα οποία συγκεντρώνονται και κατατάσσονται τα αξιοθαύμαστα έργα της οικουμένης³⁷². Στην πρώτη θέση των πονημάτων του κατείχαν, οι κατάλογοι που κατάρτισε με επιγραφή: «Πίνακες τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμπάντων καὶ ὧν συνέγραψαν». Οι Πίνακες ήταν ένα ογκώδες έργο που αποτελούνταν από 120 τόμους, είχε κριτικό πνεύμα για την Αλεξανδρινή Βιβλιοθήκη και συνιστά μία πρώτη μέθοδο ταξινόμησης ή βιβλιοθέτησης των Βιβλιοθηκών. Το έργο αυτό είναι η αρχή και η βάση της Αλεξανδρινής ιστορίας της φιλοσοφίας, που σχολιάστηκε και συμπληρώθηκε στη συνέχεια από άλλους. Ο Καλλίμαχος έγραψε επίσης επική ποίηση, με πιο επίσημα τα εξής τρία: τα «Αίτια» σε 4 βιβλία³⁷³, η «Εκάλη» και η «Ιβις». Η Ιβις ήταν ένα σκωπτικό έπος που καταφερόταν έντεχνα εναντίον του μαθητή του, του Απολλωνίου του Ρόδιου. Ο Ρωμαίος ποιητής Οβίδιος μιμήθηκε τον Καλλίμαχο γράφοντας ένα ομώνυμο έργο με τίτλο «Ιβιν». Η ΕΚΑΛΗ³⁷⁴ σώζεται σε λίγα αποσπάσματα 40 περίπου στίχων στον Σουΐδα και σε μια ξύλινη πινακίδα της Βιέννης. Η υπόθεση αναφέρεται στη φιλοξενία του Θησέα στο φτωχικό σπίτι της γριάς Εκάλης, όταν πήγαινε στο Μαραθώνα. Κατά την επιστροφή του περνώντας πάλι από το φτωχικό της Εκάλης, την βρήκε νεκρή και φροντίζει για την ταφή της, κτίζοντας ένα ναό προς τιμήν της. Το «Αίτια» ήταν ένα μεγάλο μυθολογικό έργο, το οποίο περιείχε όλη την ιστορία των θεών, όπως μας φανερώνει ένα επίγραμμα της Παλατινής Ανθολογίας και συνίσταται από ξεχωριστές αφηγήσεις γιορτών, λατρείας προς τους θεούς, επεξηγώντας τα ήθη και έθιμα της εποχής του. Στο προοίμιο του πονήματος αυτού αναδεικνύεται και μία σκοπιμότητα γραφής του έργου αυτού, όταν στο πρόσωπο των Τελχινών, που εμφανίζει ως χλευαστικούς, δύστροπους και μη καινοτόμους στο σύντομο αυτό ποίημα, απευθύνεται στους αντιπάλους του ποιητές, τον Πραξιφάνη, Ασκληπιάδη και Ποσειδίππο. Έγραψε και ένα έργο που στρεφόταν εναντίον του Πραξιφάνη επιγραφόμενο «Προς Πραξιφάνην». Δυστυχώς το έργο αυτό σώζεται σε αποσπασματικό σχήμα με πολλά κενά. Απαρτίζεται από πολύ μικρές ιστορίες με διαφορετικό περιεχόμενο, οι οποίες όλες αναδεικνύουν το «αίτιο» που τις ερμηνεύει. Οι ιστοριούλες αυτές γεννούν ερωτήματα και αλλά στο τέλος υπάρχουν οι εξηγήσεις ως απάντηση, ένδειξη της μεγάλης έρευνας που διενήργησε ο συγγραφέας. Διακρίνεται η ιστορία για το «Πλόκαμο της Βερενίκης», όπως και αυτή του Ακοντίου και της Κυδίππης. Έχουν ακόμη διασωθεί κάποια αποσπάσματα από τα έργα του το «Μουσείον» και τα «Υπομνήματα». Στην Παλατινή Ανθολογία συγκαταλέγονται περί τα 60 επιγράμματα του Καλλίμαχου. Υπάρχουν όλα τα είδη του ποιητικού λόγου, όπως ιάμβοι, λυρικά και ύμνοι. Γνωρίζουμε ότι έγραψε 13 ιάμβους, γραμμένους σε διαφορετικές περιόδους της ζωής του, αλλά έχουν έρθει σε μας δυστυχώς σε αποσπάσματα. Διακρίνουμε ότι στη συλλογή αυτή των 13 ιάμβων θίγονται σε μερικούς από αυτούς προσωπικά στοιχεία της

³⁷² ΘΑΥΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΙΣ ΑΠΑΣΑΝ ΤΗΝ ΓΗΝ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ ΟΝΤΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ: Πεποιήται δέ τινα καὶ ὁ Κυρηναῖος Καλλίμαχος ἐκλογὴν τῶν παραδόξων, ἧς ἀναγράφουσιν ὅσα ποτὲ ἡμῖν ἐφαίνετο εἶναι ἀκοῆς ἄξια. φησὶν Εὐδοξον (fr. 46 Brandes = p. 76. 114 Gisinger) ἱστορεῖν, ὅτι ἐν τῇ κατὰ Ἰερὸν ὄρος θαλάττῃ τῆς Θράκης ἐπιπολάζει κατὰ τινὰς χρόνους ἄσφαλτος, ἡ δὲ κατὰ Χελιδονίας ὅτι ἐπὶ (5) πολὺν τόπον ἔχει γλυκείας πηγὰς.

³⁷³ [ΑΙΤΙΩΝ Α]

(T1.) (In Telchinas)

(1.)[ι μοι Τελχίνες ἐπιτρώζουσιν ἀλοιδῆ, νήιδε|ς οἱ Μούσης οὐκ ἐγένοντο φίλοι, εἵνεκ|ν οὐχ ἐν ἄεισμα διηνεκὲς ἡ βασιλῆ|]ας ἐν πολλαῖς ἦνυσσ| χιλιάσιν @1 ἢ]ους ἥρωας, ἔπος δ' ἐπὶ τυτθὸν ἐλ[ίσσω (5) παῖς ἀτ|ε, τῶν δ' ἐτέων ἡ δεκ|ς] οὐκ ὀλίγη.].[.και Τε[λ]χίσιν ἐγὼ τότε· 'φύλον α[.....] τήκ[ειν] ἦπαρ ἐπιστάμενον.....]. .. ρεην[όλ]ιγόστιχος· ἀλλὰ καθέλ[κει] πολ|λὴν τὴν μακρὴν ὁμπν|ια Θεσμοφόρ[ος]· (10) τοῖν δὲ| δρυῖν Μίμνερμος ὅτι γλυκύς, α[ί] κατὰ λεπτόν] ἡ μεγάλη δ' οὐκ ἐδίδαξε γυνή. @1.....]ον ἐπὶ Θρηήκας ἀπ' Αἰγύπτιοι [πέτοιο αἶματ|ι Πυγμαίων ἡδομένη [γ]έρα[νος, Μασσα|γέται [κ]αὶ μακρὸν οἷστεύ|οιεν ἐπ' ἄνδρα (15) Μηδον|· ἀ[ηδονίδες] δ' ὠδε μελιχρ[ό]τεραι.

³⁷⁴ Ακταίη τις ἔναιεν Ἐρεχθεὺς ἐν ποτε γουνῶ τῶν δέ ἐ πάντες ὁδίται ἦρα φιλοξενίης· ἔχε γὰρ τέγος ἀκλήιστον ἡ δ' ἐκόησεν, τοῦνεκεν Αἰγέος ἔσκεν... Λίγοι στίχοι από την ΕΚΑΛΗ.

καθημερινής ζωής και συμπεριφοράς του Καλλίμαχου. Οι ύμνοι του είναι σχεδόν όλοι γραμμένοι σε δακτυλικό εξάμετρο, αποτέλεσαν μία συλλογή, μέσα στην οποία ενπεριέχονται οι «Ορφικοί και Ομηρικοί ύμνοι». Ενώ όλο το ποιητικό του έργο είναι παραδιδόμενο σε μας σε αποσπάσματα ή σε τίτλους, οι ύμνοι διασώζονται στο ακέραιο. Ο πρώτος ύμνος του ήταν ΕΙΣ ΔΙΑ³⁷⁵. Ο ύμνος αυτός αναφέρεται στη γέννηση του Δία με όλες τις παραλλαγές και τις αμφισβητήσεις, κάνοντας μάλιστα αυστηρή κριτική στον Όμηρο. Ο δεύτερος ΕΙΣ ΑΠΟΛΛΩΝΑ, ο τρίτος ΕΙΣ ΑΡΤΕΜΙΝ, διηγώντας την παιδική ηλικία της θεάς, ο τέταρτος ΕΙΣ ΔΗΛΟΝ (δηλαδή ύμνος πάλι προς τον Απόλλωνα, που αφηγείται τις περιπλανήσεις και τον τοκετό της Λητώς και το θυμό της Ήρας), ο πέμπτος ΕΙΣ ΛΟΥΤΡΑ ΤΗΣ ΠΑΛΛΑΔΟΣ, που δείχνει το τελετουργικό λατρείας του αγάλματος της Αθηνάς σε κάποιο λουτρό και το πως τυφλώθηκε ο Τειρεσίας, όταν είδε γυμνή την Αθηνά στο λουτρό της και ο έκτος ΕΙΣ ΔΗΜΗΤΡΑ, ύμνος κι αυτός που δείχνει τη λατρευτική τελετή των γυναικών προς τη θεά. Οι δύο τελευταίοι ύμνοι ήταν γραμμένοι σε δωρική διάλεκτο. Έγραψε πολλά ποιήματα με ελεγειακό ύφος, όπως το ΣΩΣΙΒΙΟΥ ΝΙΚΗ, τη νίκη σε αρματοδρομίες του Σωσιβίου, το ΓΡΑΦΕΙΟΝ, από το τίτλο που έχει διασωθεί και από ένα δίστιχο, πιθανόν αναφέρεται στην ιστορία της λογοτεχνίας, η ΓΑΛΑΤΕΙΑ σε δακτυλικούς εξάμετρους στίχους ομιλείσε μία Νηρηΐδα και άλλα μόνο σε τίτλους που διαβάζουμε στο Λεξικό του Σουΐδα, Ίοϋς ἄφιξις, Ἀρκαδία, Γλαῦκος. Έγραψε εκτός των άλλων και 4 λυρικά ποιήματα. Το πρώτο με τίτλο ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΩΡΑΙΟΥΣ έχει συμβουλευτικό μάλλον ρόλο προς τα όμορφα αγόρια, γραμμένο σε ενδεκασύλλαβους στίχους. Το δεύτερο σε δεκαπεντασύλλαβους στίχους επιγράφεται ΠΑΝΝΥΧΙΣ, πραγματεύεται κάποια νυχτερινή γιορτή. Το τρίτο επιγράφεται ΕΚΘΕΩΣΙΣ ΑΡΣΙΝΟΗΣ, σώζεται ένα μικρό απόσπασμα, που θεοποιεί την γυναίκα και ετεροθαλή αδελφή του Πτολεμαίου Β΄ (του Φιλάδελφου), όταν αυτή πέθανε. Και το τέταρτο ο ΒΡΑΓΧΟΣ, αναφέρεται σε έναν νέο που αγάπησε ο θεός Απόλλωνας και πως δημιουργήθηκε το μαντείο του θεού στα Δίδυμα, μιας παράλιας πόλης των Μικρασιατικών ακτών, λίγο νοτιότερα της Μιλήτου. Ο Καλλίμαχος έγραψε λέγεται κωμωδίες, τραγωδίες και ελεγείες γι' αυτόν. [ΑΡΛΕΑ, Kroh]

698. Καλλίμορφος, στρατιωτικός χειρουργός της έκτης λεγεώνας, που έζησε το 2^ο αιώνα μ.Χ. και έγραψε ιστορίας Παρθικάς³⁷⁶ (ΑΚΛ). Υποστήριζε ότι ο Ασκληπιός ήταν γιος του

375

Ζηνός ἔοι τί κεν ἄλλο παρὰ σπονδήσιν ἀείδειν (1) Λώϊον ἢ θεὸν αὐτόν, ἀεὶ μέγαν, αἰὲν ἄνακτα, Πηλαγόνων ἐλατήρα, δικασπὸλον Οὐρανίδησι; πῶς καὶ νιν, Δικταῖον ἀείσομεν ἢ ἐ Λυκαῖον; ἐν δοῇ μάλα θυμός, ἐπεὶ γένος ἀμφήριστον. (5) Ζεῦ, σὲ μὲν Ἰδαίοισιν ἐν οὔρεσσι φασι γενέσθαι, Ζεῦ, σὲ δ' ἐν Ἀρκαδίῃ· πότεροι, πάτερ, ἐψεύσαντο;	Ῥοῆτες ἀεὶ ψεύσται· καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σείο Ῥοῆτες ἐτεκτάναντο· σὺ δ' οὐ θάνες, ἐσσί γὰρ αἰεὶ. ἐν δέ σε Παρρασίῃ Ῥεῖη τέκεν, ἥχι μάλιστα (10) ἔσκεν ὄρος θάμνοισι περισκεπέες· ἐνθεν ὁ χώρος ἱερός, οὐδέ τί μιν κεχρημένον Εἰλειθυῖης ἔρπετον οὐδὲ γυνὴ ἐπιμίσγεται, ἀλλὰ ἐ Ῥεῖης ὠγύγιον καλέουσι Λεχώιον Ἀπιδανῆς.
---	--

³⁷⁶ Η Παρθία βρισκόταν νοτιοανατολικά της Κασπίας θάλασσας και νοτιοδυτικά των Κασπίων πυλών. Σήμερα η έκτασή της περιέχεται στην επικράτεια του Ιράν κι αποτελούσε σατραπεία των Περσών και του Σέλευκου Α΄. Οι Πάρθοι ήταν φιλοπόλεμοι και είχαν ένα έξοχο ιππικό, με ικανότητα στην τόξευση. Οι Έλληνες στην περιοχή της έκτισαν μια σειρά από πόλεις, όπως η Εκατόμυλος ή Εκατοντάμυλος κτίσμα του Σελεύκου Α΄ του Νικάτωρος, (ήταν για ένα διάστημα και πρωτεύουσα), η Ευμένεια, η Καλλιόπη, η Μυσία, *αι Ράγαι*, η Κτησιφών, η Σελεύχεια, η Χάρις, *αι Φεραί* (την μνημονεύει ο Αππιανός), η Απάμεια η Ραγιανή, Μυσία η Παρθική, η Σύριγξ η Παρθική επί του ποταμού Σάρνιου (σήμερα Ατρέκ) κ.ά. Ο Αρσάκης Α΄, ήταν ο πρώτος βασιλιάς (246 π.Χ.) και το βασίλειό του κρατήθηκε μέχρι το 224 μ.Χ., με επεκτάσεις των συνόρων του προς τα νότιοδυτικά και βόρεια. Οι πόλεμοι των Ρωμαίων με τους Πάρθους ήταν πολύ σκληροί. Ο Ορώδης (Αρσάκης ΙΔ΄) κατάστρεψε το ρωμαϊκό στρατό στις Καρραίς, ‘‘όμως νικήθηκε από τον Βεντίδιο. Ο Φράρτης Δ΄ νίκησε τον Αντώνιο το 36 π.Χ., αλλά αργότερα ο Αύγουστος τους υποχρέωσε να επιστρέψουν τις ρωμαϊκές σημαίες. Το 208 μ.Χ. ο Σεπτίμιος Σεβήρος νίκησε τους Πάρθους και κυρίευσε το/ην Κτησιφώντα, αλλά το 219 επί Καρακάλλα οι Ρωμαίοι ηττήθηκαν από τον ιδρυτή της Νέας Περσίας Αρταξέρξη Α΄. Το 224 μ.Χ.

Απόλλωνα, ο Απόλλωνας ο Μουσηγέτης ήταν άρχοντας «πάσης παιδείας». Η δυναστεία των Αρσακιδών, βασιλέων της Παρθίας ή Παρθυαίας ή Παρθυηνής ή Παρθάβας, χώρας της Ασίας στο βορειοανατολικό άκρο του Ιράν (Περσία) και του Καυκάσου εκτείνεται από το 250 π.Χ. μέχρι το 228 μ.Χ. Ιδρύθηκε από τον Αρσάκη Α΄ (250-246 και με συμβασιλέα τον αδελφό του Τιριδάτη ή Αρσάκη Β΄ από το 246 μέχρι το 211), συνεχίστηκε με τον Μιθριδάτη Α΄ ή Αρσάκη Δ΄, με τον Φραάρτη Β΄ (ή Αρσάκη Ζ΄) και άλλους Φραάρτιδες, τον Ορώδη που κατέστρεψε τον ρωμαϊκό στρατό στις Καρραίς (Βιργίλ. ΑΕ, VII, 606), αλλά ηττήθηκε αργότερα από τον Βεντίδιο το 37 π.Χ., τον Φραάρτη Δ΄ που νίκησε το 36 π.Χ. τον Αντώνιο και τελείωσε τον Βολογέση ΣΤ΄ το 228 μ.Χ. [FHG, III, 649, 3]

Στο πρώτο Νόμισμα του Αρσάκη Α΄ με ελληνική επιγραφή.

Το δεύτερο νόμισμα γράφει: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ. Είναι ο Μιθριδάτης Α΄ της Παρθίας (195-138 π.Χ.). Η χρονολογία ΓΟΡ, που παρατηρούμε στη βάση του νομίσματος, μνημονεύει την εποχή των Σελευκιδών που αντιστοιχεί στην εποχή του 140 – 139 π.Χ. Το τρίτο νόμισμα είναι του Φραάτη Γ΄ (70-57 π.Χ.) που επιγράφεται: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΜΕΓΑΛΟ ΑΡΣΑΚΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ.

καταλύθηκε το βασίλειο από τον Αρδασίφ, διοικητή της νότιας Παρθίας, ο οποίος ίδρυσε την αυτοκρατορία των Σασσανιδών.

Σε άλλα νομίσματα συναντάμε τις επιγραφές:
ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΘΕΟΥ
ΑΡΣΑΚΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ
ΘΕΟΠΑΤΟΡ(ος), ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝ(ος), ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ.
Άλλες νομισματικές επιγραφές βασιλέων Αρσακιδών της
Παρθίας γράφουν: Για τον Πάκορον Β' βασιλέα (79-109 μ.Χ.)
ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΠΑΚΟΡΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ
ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΡΣΑΚΟΥ
ΘΕΟΠΑΤΟΡΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ
ΑΡΣΑΚΟΥ ΔΙΟ·ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ [Φ]ΡΑΑΤΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ
ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΟΥ ΦΙΛΕΛΛΗΝΟΣ ΓΟ[Σ?], ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΟΝΩΝΗΣ ΝΕΙΚΗΣΑΣ ΑΡΤΑΒΑΝΟΝ.
Και για τον Γωτάρζη (40 – 51 μ.Χ.), βασιλιά της Παρθίας
διακρίνουμε τις επιγραφές:
ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΦΙΛΕΛΛΗ ΕΠΙΦΑΝΟ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΕΥΕΡΓΕΤ ΓΩΤΑΡΖΟΥ.
ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΑΡΣΑΚΟΥ ΥΟΣ
ΚΕΚΑΛΟΥΜΕΝΟΣ ΑΡΤΑΒΑΝΟΥ ΓΩΤΕΡΖΗΣ

ΚΑΛΛΙΜΟΡΦΟΣ ΙΑΤΡΟΣ.

3.

Idem c. 16 : Άλλος δέ τις αὐτῶν ὑπόμνημα τῶν
γεγονότων γυμνὸν συναγαγὼν ἐν γραφῇ κομιδῇ πε-
ζὼν καὶ χαμαιπετές, ὅσων καὶ στρατιώτης ἂν τις τὰ
καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενος συνέβηκεν ἢ τέκτων
ἢ ἀπήλός τις συμπερινοστῶν τῇ στρατιᾷ. Πλὴν ἀλλὰ
μετριώτερός γε ὁ ἰδιώτης οὗτος ἦν, αὐτὸς μὲν αὐτίκα
δηλὸς ὢν ὅσος ἦν, ἄλλω δέ τινι χαρίεντι καὶ δυνησο-
μένῳ ἱστορίαν μεταχειρίσασθαι προπεπονηκώς. Τοῦτο
μόνον ἤτιςάμην αὐτοῦ, ὅτι οὕτως ἐπέγραψε τὰ βί-
βλια τραγικώτερον ἢ κατὰ τὴν τῶν συγγραμμάτων
τύχην· « Καλλιμόρφου ἱατροῦ τῆς τῶν κοντο-
φόρων ἑκτῆς ἱστορίῳ Παρθικῶν » καὶ ὑπεγέ-
γραπτο ἐκάστη ὁ ἀριθμὸς· καὶ νῦν Δία καὶ τὸ προοίμιον
ὑπερφύχρον ἐποίησεν οὕτως συναγαγὼν· οἰκείον εἶναι
ἱατρῷ ἱστορίαν συγγράφειν, εἰ γε ὁ Ἀσκληπιὸς μὲν
Ἀπόλλωνος υἱὸς, Ἀπόλλων δὲ Μουσηγέτης καὶ πάσης
παιδείας ἀρχὼν· καὶ οὔτι ἀρξάμενος ἐν τῇ Ἰᾷδι γράφειν
οὐκ οἶδα ὅτι δόξαν αὐτίκα μάλᾳ ἐπὶ τὴν κοινὴν μετέλ-
θεν, ἱητρείην μὲν λέγων καὶ πείρην καὶ ὁκῶσα καὶ νοῦ-
σοι, τὰ δ' ἄλλα ὁμοδίατα τοῖς πολλοῖς καὶ τὰ πλείστα
οἷα ἐκ τριόδου.

Η Παρθία ήταν μία απέραντη χώρα με πολλές φυλές στα νότια της Κασπίας θάλασσας, από την οποία απείχε από τη στενή λουρίδα της Υρκανικής χώρας, όπως φαίνεται και από τον παρακάτω χάρτη. Σε περιόδους ακμής αγκάλιαζε πολύ μεγαλύτερα εδάφη, καταλαμβάνοντας μεγάλο τμήμα της Ινδίας προς τα νότια, καθώς και την Ταξίλα. Δυτικά έφτανε μέχρι σε τμήματα της Συρίας, καταλαμβάνοντας μεγάλες εκτάσεις εδαφών του σημερινού Ιράκ. Ανατολικά εκτεινόταν στο σημερινό Αφγανιστάν και σε έκταση έφτανε σε αυτήν που καταλάμβανε η ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Μετά τον Αλέξανδρο, αρχικά ως τμήμα της Επικράτειας του Σέλευκου, η ελληνική γλώσσα ήταν η επίσημη, ακόμη και την περίοδο της αποσκήτησης υπό την βασιλεία του Αρσάκη. Επί Μιθριδάτη Β' (123-88) στα νομίσματα είναι χαραγμένη η λέξη ΦΙΛΕΛΛΗΝ. Μεγάλο ρόλο έπαιξε η μητρόπολη των Αρσακιδών η Νύσα, ένα πενταγωνικό φρούριο που υψώνεται σε μία λοφοσειρά 50 μέτρα από την κοιλάδα με τους αμπελώνες του Κόπετ Νταγκ, κτισμένο από τον Τιριδάτη Α' (247-217) από τούβλο με τείχη πλάτους 10 μέτρων, που διακόπτονται από υψηλότερους πυργίσκους. Το υλικό κατασκευής ήταν τούβλο. Οι Αρσακίδες, που ήρθαν στην Παρθία ως αρχηγοί της νομαδικής φυλής των Πάρνων, θεωρούσαν τον εαυτό τους κληρονόμους των Αχαιμενιδών, υιοθετώντας τη λατρεία του Μεγάλου βασιλέα για το πρόσωπό τους, θεοποιώντας τη δυναστεία τους με τα ελληνικά ήθη και έθιμα να έχουν διεισδύσει στην καθημερινή τους ζωή και να επιδρούν πολλές μορφές τέχνης, εκτοπίζοντας το τοπικό στοιχείο. Η Ρώμη προσπαθούσε να αποδυναμώσει σχεδιάζοντας συνωμοσίες και πραξικοπήματα την εκάστοτε ηγεσία του Παρθικού κράτους, προκαλώντας εμφύλιες συρράξεις, δημιουργώντας κρίση της δυναστείας. Γενικά όμως οι Πάρθοι αντιστάθηκαν σθεναρά στους Ρωμαίους. Επί Αρτάβανου του Γ' (12-38 μ.Χ.) σημειώθηκε νέα περίοδος στην ιστορία Παρθίας με προσανατολισμό εμπορικό και πνευματικό προς τη Δύση. Από τη χώρα των Πάρθων ξεπήδησε το βασίλειο της Νέας Περσίας των Σασανιδών. Πόλεις της Παρθίας ήταν τα Εκβάτανα ή Επιφάνεια, η Καλλιόπη, η Κτησιφών πλησίον της Βαγδάτης, η Μυσία, η Σύριγξ, αι Φεραί και η Χάρις.

[Jacoby, F., *FGrH* n. 210, *FHG* τ. 3^{ος} σ. 649]

699. Καλλίνικος ο Πετραίος (από την Πέτρα της Συρίας, αν και μερικοί τον νόμιζαν Άραβα), σοφιστής και ιστοριογράφος την εποχή του Κωνσταντίνου, ο οποίος έδρασε στην Αθήνα, διδάσκοντας ρητορική και φερόταν ως ανταγωνιστής του Γενέθλιου³⁷⁷. Κατά τον Σουΐδα αναφέρονται πολλοί κι ενδιαφέροντες τίτλοι γραπτών του: έναν «προσφωνητικό» προς τον αυτοκράτορα Γαλλιηνό, ένα εγκώμιο «*Περί κακοζηλίας ρητορικής*», «*Περί της Ρωμαίων ανανεώσεως*», «*Προς τας φιλοσόφους αιρέσεις*» και ένα ιστορικό για τη βασιλεία των Πτολεμαίων σε 10 βιβλία «*Περί των κατ' Αλεξάνδρειαν ιστοριών*». [FHG, III, σ. 663]

700. Καλλίξενος ή Καλλίξενιος ο Ρόδιος, ιστοριογράφος του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα, που μεταξύ άλλων έγραψε μία περιήγηση σε 4 βιβλία, το «*περί Αλεξανδρείας*»³⁷⁸, έργο από το

³⁷⁷ Ο Γενέθλιος καταγόταν επίσης από την Πέτρα της Συρίας και ήταν μαθητής του Μινουκιανού του νεότερου. Δίδαξε στην Αθήνα και μνημονεύεται ένα υπόμνημά του προς τον Δημοσθένη. Μία από τις δύο πραγματείες του Μένανδρου από τη Λαοδικεία με τίτλο: «Περί επιδεικτικών», που εξετάζει τα είδη του επιδεικτικού λόγου, θεωρείται δική του.

³⁷⁸ ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ: E LIBRO PRIMO. (1.) Athenaeus V: Πολλῶν δ' ὁ Φιλάδελφος βασιλέων πλούτῳ διέφερε, καὶ περὶ πάντα ἐσπουδάκει τὰ κατασκευάσματα φιλοτίμως, ὥστε καὶ πλοίων πλήθει πάντας ὑπερέβαλλε. Τὰ γοῦν μέγιστα τῶν πλοίων ἦν παρ' αὐτῷ τριακοντῆρες δύο, εἰκοσῆρες μία, τέσσαρες τρισκαίδεκῆρες, δωδεκῆρες δύο, ἑνδεκῆρες τεσσαρεσκαίδεκα, ἑννήρες τριάκοντα, ἐπτῆρες τριάκοντα ἐπτὰ, ἑξήρες πέντε, πεντῆρες ἑπτακαίδεκα· τὰ δ' ἀπὸ τετρήρους μέχρι τριηρημιολίας διπλάσια τούτων. Τὰ δ' εἰς τὰς νήσους πεμπόμενα καὶ τὰς ἄλλας πόλεις, ὧν ἦρχε, καὶ τὴν Λιβύην πλείονα ἦν τῶν τετρακισχιλίων. Περὶ δὲ βιβλίων πλήθους καὶ βιβλιοθηκῶν κατασκευῆς καὶ τῆς εἰς τὸ Μουσεῖον συναγωγῆς, τί δεῖ καὶ λέγειν, πᾶσι τούτων ὄντων κατὰ μνήμην; Ἐπεὶ δὲ περὶ νεῶν κατασκευῆς εἰρήκαμεν, φέρε' εἰπόμεν (ἀκοῆς γάρ ἐστιν ἄξια) καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Φιλοπάτορος βασιλέως κατεσκευασμένα σκάφη. Περὶ ὧν ὁ αὐτὸς Καλλίξενος ἱστορεῖ ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Αλεξανδρείας, οὕτωςί λέγων· «Τὴν τεσσαρακοντῆρη ναῦν κατεσκεύασεν ὁ Φιλοπάτωρ, τὸ μήκος ἔχουσαν διακοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὀκτῶ δὲ καὶ τριάκοντα ἀπὸ παρόδου ἐπὶ πάροδον, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου τεσσαράκοντα ὀκτῶ πηχῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν πρυμνητικῶν ἀφλάστων ἐπὶ τὸ πρὸς τῇ θαλάσῃ μέρος αὐτῆς τρεῖς πρὸς τοῖς πεντήκοντα πήχεις. Πηδάλια δ' εἶχε τέτταρα τριακονταπήχη, κώπας δὲ θρανιτικὰς, ὀκτῶ καὶ τριάκοντα πηχῶν τὰς μεγίστας, αἱ διὰ τὸ μόλυβδον ἔχειν ἐν τοῖς ἐγχειριδίοις, καὶ γεγονέναι λίαν εἰσὼ βαρεῖαι κατὰ τὴν ζύγῳσιν, εὐήρεις ὑπῆρχον ἐπὶ τῆς χρεῖας. Δίπρωρος δ' ἐγεγόνει καὶ δίπρυμνος, καὶ ἔμβολα εἶχεν ἐπτὰ· τούτων ἐν μὲν ἡγούμενον, τὰ δ' ὑποστέλλοντα· τινὰ δὲ κατὰ τὰς ἐπωτίδας. Ὑποζώματα δὲ ἐλάμβανε δώδεκα· ἑξακοσίων δ' ἦν ἕκαστον πηχῶν. Εὐρυθμος δ' ἦν καθ' ὑπερβολὴν· θαυμαστός δ' ἦν καὶ ὁ ἄλλος κόσμος τῆς νεῶς. Ζῶα μὲν γὰρ εἶχεν οὐκ ἐλάττω δώδεκα πηχῶν κατὰ πρύμναν τε καὶ πρῶραν, καὶ πᾶς τόπος αὐτῆς κηρογραφία κατεπεποίκιλτο, τὸ δ' ἔγκωπον ἅπαν μέχρι τῆς τρόπεως κισσίνην φυλλάδα καὶ θύρσους εἶχε πέριξ. Πολὺς δ' ἦν καὶ ὁ τῶν ὅπλων κόσμος. Ἀνεπλήρου δὲ τὰ προσδεόμενα τῆς νεῶς μέρη. Γενομένης δὲ ἀναπειράς ἐδέξατο ἐρέτας πλείους τῶν τετρακισχιλίων, εἰς δὲ τὰ ὑπηρεσίας τετρακοσίους· εἰς δὲ τὸ κατάστρομα ἐπιβάτας τρισχιλίους, ἀποδόντας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· καὶ χωρὶς ὑπὸ τὰ ζύγια πλῆθος ἀνθρώπων ἕτερον, ἐπισιτισμούς τε οὐκ ὀλίγον. Καθεικλύσθη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ ἐσχαρίου τινός, ὃ φασι παγῆναι πεντήκοντα πλοίων πεντηρικῶν ξυλεία, ὑπὸ δὲ ὄχλου μετὰ βοῆς καὶ σαλπίγγων κατήγετο. Ὑστερον δὲ τῶν ἀπὸ Φοινίκης τις ἐπενόησε τὴν καθολκὴν, τάφρον ὑποστησάμενος, ἴσῃν τῇ νηὶ κατὰ μήκος, ἣν πλησίον τοῦ λιμένος ὥρυξε. Ταύτη δὲ τοὺς θεμελίους κατακοδόμησε λίθῳ στερεῷ πρὸς πέντε πήχεις τὸ βάθος, καὶ διὰ τούτων φάλαγγας ἐπικαρσίας κατὰ πλάτος τῆς τάφρου διώσας συνεχεῖς, τετράπηχυν εἰς βάθος τόπον ἀπολιπούσας. Καὶ ποιήσας εἰσρουν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐνέπλησεν αὐτῆς πάντα τὸν ὀρυχθέντα τόπον, εἰς ὃν ῥαδίως ἀπὸ τῶν τυχόντων ἀνδρῶν εἰσῆγαγε τὴν ναῦν· τὸ ἀνοιχθὲν κατ' ἀρχὰς ἐμφράξαντας μετεξαντλήσαι πάλιν τὴν θάλασσαν ὀργάνοις· τούτου δὲ γενομένου ἐδρασθῆναι τὸ πλοῖον ἀσφαλῶς ἐπὶ τῶν προειρημένων φαλάγγων. « Κατεσκεύασε δ' ὁ Φιλοπάτωρ καὶ ποτάμιον πλοῖον, τὴν θαλαμηγὸν καλουμένην, τὸ μήκος ἔχουσαν ἡμισταδίου, τὸ δ' εὖρος, ἡ πλατύτατον, τριάκοντα πηχῶν· τὸ δὲ ὕψος σὺν τῷ τῆς σκηνῆς ἀναστήματι μικρὸν ἀπέδει τεσσαράκοντα πηχῶν. Τὸ δὲ σχῆμ' αὐτῆς οὔτε ταῖς μακραις ναυσὶν οὔτε ταῖς στρογγύλαις ἐοικός, ἀλλὰ παρηλλαγμένον τε καὶ πρὸς τὴν χρεῖαν τοῦ ποταμοῦ τὸ βάθος. Κάτωθεν μὲν γὰρ ἀλιτενῆς καὶ πλατεῖα, τῷ δ' ὄγκῳ μετέωρος· τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἄκρων αὐτῆς μέρη, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ πρῶραν, παρέτεινε ἐφ' ἱκανόν, τῆς ἀνακλάσεως εὐγράμμου φαινομένης. Δίπρωρος δ' ἐγεγόνει καὶ δίπρυμνος, καὶ πρὸς ὕψος ἀνέτεινε, διὰ τὸ μετέωρον ἄγαν ἴστασθαι πολλάκις ἐν τῷ ποταμῷ τὸ κύμα. Κατεσκεύαστο δ' αὐτῆς κατὰ μὲν μέσον τὸ κύτος τὰ συμπόσια, καὶ οἱ κοινῶνες, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαγωγὴν χρηστήρια. Πέριξ δὲ τῆς νεῶς περίπατοι κατὰ τὰς τρεῖς πλευρὰς ἐγεγόνεσαν διπλοῖ. Ὡν ἡ μὲν...

οποίο διασώζονται στον Αθήναιο τον Ναυκρατίτη δύο μεγάλοι παράγραφοι για μία μεγάλη πομπή του Πτολεμαίου Β' του Φιλοπάτορος και για τη ναυπήγηση γιγαντιαίων πλοίων από τον Πτολεμαίο Δ' (ΑΚΛ). Στο έργο αυτό περιγράφεται την τεσσαρακοντήρη ναυ (πλοίο) του Φιλοπάτορα με τις ακριβείς διαστάσεις του, τις δύο πρύμνες, δύο πλώρες, τον τρόπο κατασκευής και μεγέθους των κωπών, τον αριθμό ανθρώπων και ζώων που μπορούσε να φιλοξενήσει, ο οποίος έφθανε τους 3 χιλιάδες στο κατάστρωμα. Η ξυλεία που χρησιμοποιήθηκε ήταν όση απαιτούσαν 50 πεντήρεις. Επί της εποχής του Φιλοπάτορα κατασκευάστηκε και μία θαλαμηγός ποτάμια μήκους μισού σταδίου (80 μέτρων). Ένα δεύτερο έργο που αναφέρεται από τον Φώτιο του Καλλίξενου είναι το ΖΩΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΠΟΙΩΝ ΑΝΑΦΡΑΦΗ³⁷⁹, για το οποίο δεν σώζεται τίποτα, αλλά υποθέτουμε ότι ήταν ένας κατάλογος με τους ζωγράφους και τους γλύπτες ανδριάντων, στο οποίο πιθανόν θα ανέγραφε ένα βιογραφικό σημείωμα για τον καθένα. Αυτόν αντέγραψε ο Σώπατρος και τον μνημονεύει ο Πλίνιος ο πρεσβύτερος. [Jacoby, F., *FGH* n. 627, *FHG*, III, 55, Paul Kraf, σ. 279]

701. Κάλλιππος ο Κορίνθιος, συγγραφέας του ΕΣ ΟΡΧΟΜΕΝΙΟΥΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗ, που αναφέρεται στα έπη του Ηγησίνου. Δεν έχουμε κάτι γνωστό γι' αυτόν τον ιστοριογράφο, που μνημονεύεται κι από τον Πausanias³⁸⁰. [*FHG*, IV, 352]

702. Καλλισθένης ο Ολύνθιος, ιστορικός και γεωγράφος του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, γεννημένος περί το 370 π.Χ. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Όλυνθο, ήταν γιος του Δημοτίμου και ανηψιός του Αριστοτέλη³⁸¹, συνόδευσε το Μεγάλο Αλέξανδρο ως ιστοριογράφος της βασιλικής αυλής και ήταν στην συντακτική επιτροπή της ημερήσιας καταγραφής των γεγονότων κατά τη διάρκεια της εκστρατείας του στρατηλάτη στην Ασία, των γνωστών σε μας *εφημερίδων*. Έγραψε επίσης μία ιστορία σε 10 βιβλία που επιγράφεται «ΕΛΛΗΝΙΚΑ» και περιγράφει τα γεγονότα της περιόδου 386-346. Στο έργο αυτό προσαρτήθηκε και μία εξιστόρηση του Ιερού πολέμου (356-346), όπως και του «Αλεξάνδρου πράξεις», που περιλαμβάνει τα τεκταινόμενα της βασιλείας του Αλεξάνδρου μέχρι το 331 π.Χ. Ο Καλλισθένης εκτιμούσε τον Αλέξανδρο και τον παρομοίαζε με τον Αχιλλέα και άξιο να είναι γιος του Δία, χρησιμοποιώντας όλα τα

E LIBRO QUARTO: Athenaeus V: Θαυμασάντων δὲ τῶν δαιτυμόνων τὴν τε τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς οὐκ ἐπιφανῆς, ἀλλ' ὄντως ἐπιμανῆς ὑπῆρχε, προσέθηκεν ὁ Μασούριος περὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γεγενημένης ὑπὸ τοῦ πάντ' ἀρίστου Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου καὶ βασιλέως πομπῆς Καλλίξενον τὸν Ῥόδιον ἱστοροῦντα ἐν τῷ τετάρτῳ Περὶ Ἀλεξανδρείας, ὃς φησι· «Πρὸ δὲ τοῦ ἀρξασθαι τὴν κατασκευασθεῖσαν σκηνὴν ἐν τῷ τῆς ἄκρας περιβόλῳ, χωρὶς τῆς τῶν στρατιωτῶν καὶ τεχνιτῶν καὶ παρεπιδήμων ὑποδοχῆς, ἐξηγήσομαι. Καλὴ γὰρ εἰς ὑπερβολὴν ἀξία τε ἀκοῆς ἐγενήθη. Τὸ μὲν οὖν μέγεθος αὐτῆς ἑκατὸν τριάκοντα κλίνας ἐπιδεχόμενον κύκλῳ, διασκευὴν δ' εἶχε τοιαύτην. Κίονες διεστάθησαν ξύλινοι, πέντε μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τοῦ μήκους, πεντηκονταπήχεις πρὸς ὕψος, ἐνὶ δὲ ἐλάττους κατὰ πλάτος· ἐφ' ὧν ἐπιστύλιον καθηρμόσθη τετράγωνον, ὑπερεῖδον τὴν σύμπασαν τοῦ συμποσίου στέγην.

³⁷⁹ ΖΩΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΑΝΔΡΙΑΝΤΟΠΟΙΩΝ ΑΝΑΓΡΑΦΗ. Photius cod. 161 de Sopatri Eclogis: Ὁ δὲ δωδέκατος αὐτῷ λόγος συνήθροισται ἐξ ἄλλων τε διαφορῶν καὶ ἐκ τῆς τοῦ Καλλίξενου ζωγράφων καὶ ἀνδριαντοποιῶν ἀναγραφῆς.

³⁸⁰ Pausanias IX, 29, 1: Θῦσαι δὲ ἐν Ἑλικῶνι Μούσαις πρώτους καὶ ἐπονομάσαι τὸ ὄρος ἱερὸν εἶναι Μουσῶν Ἐφιάλτην καὶ Ὠτον λέγουσιν, οἰκίσαι δὲ αὐτοὺς καὶ Ἀσκληρὸν· καὶ δὴ καὶ Ἡγησίνοιο ἐπὶ τῷδε ἐν τῇ Ἀτθίδι ἐποίησεν· ... Ταύτην τοῦ Ἡγησίνου τὴν ποιήσιν οὐκ ἐπελεξάμην· ἀλλὰ πρότερον ἄρα ἐκλελοιπυῖα ἦν πρὶν ἢ ἐμὲ γενέσθαι. Κάλλιππος δὲ Κορίνθιος ἐν τῇ Ἐς Ὀρχομενίου συγγραφῇ μαρτύρια ποιεῖται τῷ λόγῳ τὰ Ἡγησίνου τὰ ἔπη. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡμεῖς πεποιημέθα παρ' αὐτοῦ Καλλίππου διδασχέοντες

³⁸¹ PLUTARCH. Alex. 55: καὶ γὰρ ἐτέθραπτο Καλλισθένης παρ' αὐτῷ (sc. Αἰριστοτέλει) διὰ τὴν συγγένειαν, ἐξ Ἡροῦς γεγονώς, ἀνεψιῶς Αἰριστοτέλους. SUID. s. Καλλισθένης Δημοτίμου· οἱ δὲ Καλλισθένους· Ὀλύνθιος· μαθητὴς Αἰριστοτέλους καὶ ἀνεψιαδοῦς, ὃν ἔδωκεν ἔπεσθαι Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνι. ὁ δ' ἐν γαλαῖαισι σιδηρᾷ βαλὼν ἀνείλεν ἅμα Νεάρχῳ(?) τῷ τραγικῷ, διότι συνεβούλευε μὴ ἐπιζητεῖν ὑπὸ Ἀθηναίων καλεῖσθαι δεσπότης· τινὲς δὲ αὐτὸν ὡς ἐπιβουλεύοντα Ἀλεξάνδρῳ ἀνηρωθεῖν φασιν ἅμα Νεάρχῳ. εὐφυῆς πρὸς τὸ αὐτοσχεδιάζειν καὶ ῥύμηι πολλῇ φέρεσθαι. καὶ φέρεται λόγος, ὡς ὁ Καλλισθένης ὑπὸ φθειρῶν ὑπερβλύσεως καὶ ἐκβράσεως τὸν βίον καταστρέφει· καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἱάμβος οὗτος 'καὶ φθειριῶσαν, ὡς ὁ πρὶν Καλλισθένης', περὶ τῆς ἰατρικῆς τέχνης λέγων ὡς ἡμέλητο πάννυ.

ρητορικά τεχνάσματα. Όταν ο Αλέξανδρος άρχισε να υιοθετεί τις Περσικές συνήθειες, να εκτρέπεται σκοτώνοντας τον φίλο του τον Κλείτο, άλλαξε στάση απέναντί του. Τον επέπλειξε για τις συνήθειες που ακολουθούσε, αυτές του Μεγάλου βασιλιά, την περίοδο κατά την οποία ήθελε οι πάντες να τον προσκυνούν, όπως τους Πέρσες προκατόχους του, ο Καλλισθένης αρνήθηκε να ακολουθήσει τα ξένα προς τις ελληνικές συνήθειες νεοαποκτηθέντα καπρίτσια του Αλέξανδρου, κι εκτελέστηκε γι' αυτήν του την άρνηση με θηριώδη τρόπο, το 327 π.Χ., βγάζοντας έναν πύρινο λόγο³⁸². Ο Αλέξανδρος έξαλλος τον εκδικήθηκε άνανδρα, διαγράφοντας άλλη μία από τις πολλές μελανές σελίδες της σύντομης ζωής του, που σήμερα οι ιστορικοί ελάχιστα μνημονεύουν, για να μην κηλιδώσουν την ζωή του. Του Καλλισθένη με διαταγή του Αλέξανδρου η φρουρά των αθανάτων του, του έκοψαν τα χέρια και τα πόδια και τον έσυραν δεμένο στο χώμα με άλογο, ασυνήθιστη πράξη για τους Έλληνες και μάλιστα πάνω σε δασκάλους και σοφούς άνδρες. Ο Θεόφραστος ο Ερέσιος, που του είχε μεγάλη εκτίμηση, του αφιέρωσε ένα βιβλίο, το οποίο δεν δυστυχώς δεν διασώζεται. Από τα λίγα που έχουν φτάσει σε μας σήμερα, γνωρίζουμε ότι, το έργο του Καλλισθένη ήταν πολυάριθμο. Εκτός από το έργο με τίτλο: *Περίπλους* (άρα ήταν και γεωγράφος εξερευνητής), είχε γράψει την ιστορία για τον Αλέξανδρο μέχρι το 331 π.Χ. (*Αλεξάνδρου πράξεις*), επίσης μια συλλογή αποφθεγμάτων με 10 βιβλία ελληνικής ιστορίας (τίτλος: *Ελληνικά*, την οποία χρησιμοποίησε ο Έφορος) και λέγεται ότι υπήρχαν ένας κατάλογος των νικητών στους πυθικούς αγώνες, ένα εγκώμιο στον Ερμεία τον Αταρνέα και πολλά άλλα ανώνυμα στον τίτλο. Φαίνεται, ότι, ήταν πολυγραφότατος. [Jacoby, F., *FGH* n. 124, Mette, H.J., *Lustrum* 21, 1978, p. 18]

703. Καλλισθένης ο Συβαρίτης (από τη Σύβαρη), ιστορικός αναφερόμενος από τον Πλούταρχο³⁸³. [Jacoby, F., *FGH* n. 291, Scr. Alex. M. p. 7]

³⁸² ότι Καλλισθένης λόγω μὲν ἦν δυνατὸς καὶ μέγας, νοῦν δὲ οὐκ εἶχεν (s. T 5). ἀλλὰ τὴν γε προσκύνησιν ἰσχυρῶς ἀπωσάμενος καὶ φιλοσόφως καὶ μόνος ἐν φανερώϊ διελθὼν ἃ κρύφα πάντες οἱ βέλτιστοι καὶ πρεσβύτατοι τῶν Μακεδόνων ἠγανάκτουν, τοὺς μὲν Ἕλληνας αἰσχύνης ἀπήλλαξε μεγάλης καὶ μείζονος Αλέξανδρον ἀποτρέψας τὴν προσκύνησιν, αὐτὸν δὲ ἀπώλεσεν ἐκβιάσασθαι δοκῶν μᾶλλον ἢ πείσαι τὸν βασιλέα. Χάρης δὲ ὁ Μιτυληναῖός φησι τὸν Αλέξανδρον ἐν τῷ συμποσίῳ πιόντα φιάλην προτείνειν τι τῶν φίλων, τὸν δὲ δεξάμενον πρὸς ἐστίαν ἀναστῆναι καὶ πιόντα προσκυνῆσαι πρῶτον, εἶτα φιλῆσαι τὸν Αλέξανδρον [ἐν τῷ συμποσίῳ] καὶ κατακλιθῆναι. πάντων δὲ τοῦτο ποιούντων ἐφεξῆς τὸν Καλλισθένην λαβόντα τὴν φιάλην, οὐ προσέχοντος τοῦ βασιλέως ἀλλὰ Ἑφαιστίωνι προσδιαλεγόμενου, πιόντα προσείνειν φιλήσοντα· Δημητρίου δὲ τοῦ προσονομαζομένου Φεῖδωνος εἰπόντος ὡ βασιλεῦ, μὴ φιλήσης, οὗτος γὰρ σε μόνος οὐ προσεκύνησέ, διακλίνει τὸ φίλημα τὸν Αλέξανδρον, τὸν δὲ Καλλισθένη μέγα φθελγόμενον εἰπεῖν ὡ φίληματι τοίνυν ἔλασσον ἔχων ἄπειμι. τοιαύτης ὑπογενομένης ἀλλοτριότητος πρῶτον μὲν Ἑφαιστίων ἐπιστεύετο λέγων ὅτι συνθέμενος πρὸς αὐτὸν ὁ Καλλισθένης προσκυνῆσαι ψεύσαιτο τὴν ὁμολογίαν· ... Ἀντίπατρον καὶ τὸν Καλλισθένην συνεπαιτιασάμενος ὡ μὲν παῖδες φησὶν ὡπὸ τῶν Μακεδόνων κατελεύσθησαν, τὸν δὲ σοφιστὴν ἐγὼ κολάσω καὶ τοὺς ἐκπέμψαντας αὐτὸν καὶ τοὺς ὑποδεχομένους ταῖς πόλεσι τοὺς ἐμοὶ ἐπιβουλεύοντας, ἄντικρυς ἐν γε τούτοις ἀποκαλυπτόμενος πρὸς Ἀριστοτέλην.... ἀποθανεῖν δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ὡπὸ Ἀλεξάνδρου κρεμασθέντα λέγουσιν (Ptolem. 138 F 17), οἱ δὲ ἐν πέδαις δεδεμένον καὶ νοσήσαντα (Aristob. 139F 33)· Χάρης (125 F 15) δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν ἑπτὰ μῆνας φυλάττεσθαι δεδεμένον, ὡς ἐν τῷ συνεδρίῳ κριθεῖ παρόντος Ἀριστοτέλους, ἐν αἷς δὲ ἡμέραις Αλέξανδρος ἐν Μαλλοῖς Ὁξυδράκαις ἐτρώθη περὶ τὴν Ἰνδιάν, ἀποθανεῖν ὑπέρπαχυν γενόμενον καὶ φθειριάσαντα. Ἀντίπατρον καὶ τὸν Καλλισθένην συνεπαιτιασάμενος ὡ μὲν παῖδες φησὶν ὡπὸ τῶν Μακεδόνων κατελεύσθησαν, τὸν δὲ σοφιστὴν ἐγὼ κολάσω καὶ τοὺς ἐκπέμψαντας αὐτὸν καὶ τοὺς ὑποδεχομένους ταῖς πόλεσι τοὺς ἐμοὶ ἐπιβουλεύοντας, ἄντικρυς ἐν γε τούτοις ἀποκαλυπτόμενος πρὸς Ἀριστοτέλην.... ἀποθανεῖν δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ὡπὸ Ἀλεξάνδρου κρεμασθέντα λέγουσιν (Ptolem. 138 F 17), οἱ δὲ ἐν πέδαις δεδεμένον καὶ νοσήσαντα (Aristob. 139F 33)· Χάρης (125 F 15) δὲ μετὰ τὴν σύλληψιν ἑπτὰ μῆνας φυλάττεσθαι δεδεμένον, ὡς ἐν τῷ συνεδρίῳ κριθεῖ παρόντος Ἀριστοτέλους, ἐν αἷς δὲ ἡμέραις Αλέξανδρος ἐν Μαλλοῖς Ὁξυδράκαις ἐτρώθη περὶ τὴν Ἰνδιάν, ἀποθανεῖν ὑπέρπαχυν γενόμενον καὶ φθειριάσαντα.

³⁸³ Από τον Ιωάννη τον Λυδό: Ὁ Ἄραρ ποταμὸς ἐστὶ τῆς Κελτικῆς, τὴν προσηγορίαν εἰληφὼς παρὰ τὸ ἡρμόσθαι τῷ Ὁδανῶϊ καταφέρεται γὰρ εἰς τοῦτον κατὰ τὴν χώραν τῶν Ἀλλοβρόγων. ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Βρίγουλός· μετωνομάσθη δὲ δι' αἰτίαν τοιαύτην.

704. Καλλιστίων, ιστορικός του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα που αναφέρεται από τον Λιβάνιο³⁸⁴. [FGrH n. 223]

705. Καλλίστρατος Δομίτιος, ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα ο οποίος έγραψε ΠΕΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ³⁸⁵ σε τουλάχιστον 7 βιβλία. Άλλο έργο του το ΠΕΡΙ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ³⁸⁶. [FHG, IV, σ. 353, FGrH n. 348]

706. Καλλιφάνης ο του Παραβρύκοντος κληθείς, ιστορικός που μνημονεύεται από τον Πλίνιο (VII, c. 2, p. 5). [FHG, II, 179, 249, IV, 352]

707. Κανανός Ιωάννης, ιστορικός του 15^{ου} αιώνα για τον οποίον δεν έχουμε στοιχεία για την προσωπική του ζωή. Διασώζεται μία αφήγηση με τίτλο: «Διήγησις περί του εν Κωνσταντινουπόλει γεγονότος πολέμου»³⁸⁷, η οποία διηγείται την πολιορκία της Κωνσταντινούπολης τον Αύγουστο του 1422 από τον Μουράτ Β', που είχε συγκεντρώσει πενήντα χιλιάδες μαχητές και πολλές πολιορκητικές μηχανές. Αφηγείται τη μεγάλη αντίσταση των κατοίκων, που τελικά ανάγκασαν τον Μουράτ να λύσει την πολιορκία και να απομακρυνθεί από τα περίχωρα της πόλης. Η διήγηση διαθέτει περιγραφές τέτοιες, τις οποίες δυστυχώς οι επίσημοι ιστορικοί προσπερνούν, μη αξιοποιώντας τις αυθεντικές λαϊκές καταστάσεις που θίγονται. Επίσης περιέχει πολλά στοιχεία για τους Τατάρους και αρκετές πολύτιμες πληροφορίες για τους Τούρκους. Η πρώτη έκδοση του βιβλίου έγινε το 1651 από τον Leo Allatius, ενπεριέχουσα τον Ιωήλ και τον Γεώργιο Ακροπολίτη. [Tusculum, 280, E. Pinto, Giovanni Cananos. *L'assedio di Costantinopoli*. Messina: Edizioni Dr. Antonino Sfameni, 1977: 53-75, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896]

708. Κανανός Λάσκαρις, ένας άγνωστος περιηγητής που με το όνομα αυτό άφησε σημειώσεις στην ελληνική γλώσσα από ένα ταξίδι του το 1438- 39 στην Γερμανία, Σουηδία, Νορβηγία, γενικά χώρες της Βαλτικής και Ισλανδία, αποκομίζοντας σπουδαίες σε αυτές σπάνιες εθνολογικές και γεωγραφικές πληροφορίες. [Κρουμβάχερ, Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας, τ. 2^{ος}, Αθήνα 1900, Tusculum]

³⁸⁴ Καλλιστίωνι. 1. μετὰ τοῦ Ἰδομενέως παρακαλοῦμεν καὶ τὸν Μηριόνη, μετὰ τοῦ γενναίου Σαλουτίου Καλλιστίωνα τὸν καλόν, κοινωνὸν ὄντα τῶν ἐπαίνων, ὅσοι γίνονται παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνῳ. γεγόνασι δὲ πολλοὶ μὲν αἰεὶ, πλείστοι δὲ νῦν διὰ τὴν ἐπικουρίαν, ἦν...

³⁸⁵ E LIBRO SECUNDO Schol. Aeschyl. Pers. 941: Καλλίστρατος ἐν δευτέρῳ Περὶ Ἡρακλείας, Τιτίου παῖδας εἶναι φησι δύο, Προίλαν καὶ Μαριανδυνόν, ὃν κυνηγοῦντα ἀπολέσθαι, καὶ μέχρι τοῦ νῦν Μαριανδυνούς ἐν ἀκμῇ θέρους θορνεῖν αὐτόν· τὸν δὲ Μαριανδυνὸν αὐξήσαι μάλιστα τὴν θορνητικὴν αὐλωδίαν καὶ διδάξαι ταύτην Ὑαγνιν τὸν Μαροῦ πατέρα.

³⁸⁶ ΠΕΡΙ ΣΑΜΟΘΡΑΚΗΣ : Dionys. Hal. A. R. I, 68: (1) Ὅρᾶν μὲν δὴ ταῦτα ἔξεστι, ἀκούειν δὲ καὶ γράφειν ὑπὲρ αὐτῶν, ἃ Καλλίστρατός τε ὁ Περὶ Σαμοθράκης συνταξάμενος ἱστορίαν, καὶ Σάτυρος ὁ τοὺς ἀρχαίους μύθους συναγαγὼν καὶ ἄλλοι συχνοὶ, παλαιότατος δὲ, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ποιητὴς Ἀρκτίνος. Λέγουσι γοῦν ὧδε· Χρῦσιν τὴν Πάλλαντος θυγατέρα γημαμένην Δαρδάνῳ, φερνὰς ἐπενέγκασθαι δωρεὰς Ἀθηνᾶς, τὰ δὲ Παλλᾶδια καὶ τὰ ἱερὰ τῶν μεγάλων θεῶν, διδασθεῖσαν αὐτῶν τὰς τελετάς. Ἐπειδὴ δὲ τὴν ἐπομβρίαν φεύγοντες Ἀρκάδες Πελοπόννησον μὲν ἐξέλιπον, ἐν δὲ τῇ Θρακίᾳ νήσω τοὺς βίους ἰδρύσαντο, κατασκευάσαι τὸν Δάρδανον ἐνταῦθα τῶν θεῶν τούτων ἱερὸν, ἀργήτους τοῖς ἄλλοις ποιοῦντα τὰς ἰδίας αὐτῶν ὀνομασίας καὶ τὰς τελετάς αὐτοῖς, τὰς καὶ εἰς τόδε χρόνον γινομένας ὑπὸ Σαμοθράκων, ἐπιτελεῖν.

³⁸⁷ Διήγησις περὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει γεγονότος πολέμου κατὰ τὸ   ἄ' ἔτος, ὅτε ὁ Ἄμουράτ Πεῖς παρέπεσε ταύτῃ μετὰ δυνάμεως βαρείας καὶ παρολίγον ταύτην ἐκράτει, εἰ μὴ ἡ ὑπέραγνος Μήτηρ τοῦ Κυρίου ταύτην ἐφύλαξε, συγγραφεῖσα παρὰ κυρίου Ἰωάννου τοῦ Κανανού. Ἐν ἔτει τριακοστῷ δευτέρῳ τῆς ἡγεμονίας τῶν βασιλέων Μανουήλ τοῦ Παλαιολόγου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, ἐν τῷ ἑξακισχιλιοστῷ ἐννακισιοστῷ τριακοστῷ ἔτει, ἰνδικτιῶνος πεντεκαϊδεκάτης, δεκάτῃ μηνὸς Ἰουνίου, ἡμέρᾳ τρίτῃ, τῆς ἡμέρας ὥρα δευτέρα, κατέδραμεν αὐθις ἄφνω στρατιὰ κατ' ἡμῶν Μουσουλμάνων, δις πέντε τὸν ἀριθμὸν χιλιάδες, ἔχοντες καὶ στρατάρχην ἄνδρα μανὸν καὶ αἵματοβόρον, καὶ τὸ ὄνομα τούτου Μιχάλαπαις ἐκαλεῖτο,...

709. Κάνδιδος Ισαύρου από την Τραχεία της Ισαυρίας, ιστοριογράφος του 5^{ου} μ.Χ. αιώνα. Πρέπει να ήταν υπάλληλος της βασιλικής αυλής. Στους τρεις λόγους της ιστορίας του («ΙΣΤΟΡΙΑΙ») η αρχή ελιστόρησης γίνεται από την εποχή του Λέοντος Α΄ και τελειώνει με τη βασιλεία του Αναστασίου³⁸⁸ (περίοδο 457-491). Αποσπάσματα της ιστορίας αυτής συναντάμε στον Φώτιο. [FHG, VI, σ. 135, FGrH n. 748]

710. Καπίτων ο Λύκιος, ιστορικός του 5^{ου} μ.Χ αιώνα. Έγραψε *Ισαυρικά* σε 15 βιβλία³⁸⁹, από τα οποία σώζονται μόλις 265 λέξεις και μία «μετάφρασιν της *Επιτομής Ευτροπίου ρωμαϊστί επιτεμόντος Λίβιον τον Ρωμαίων και Περί Λυκίας και Παμφυλίας*»³⁹⁰ (Breviarium, Eutropius). [FHG, IV, σ. 133-134, FGrH n. 750]

711. Καρκίνος ο Ναυπάκτιος, επικός ποιητής του 7^{ου} με 6^ο π.Χ. αιώνα που έγραψε για τα γεγονότα των «Ναυπακτικών» (Ναυπάκτια έπη). [Kroh]

712. Καρύστιος, ιστορικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα. Έγραψε πονήματα με βιογραφικό και αρχαιογνωστικό περιεχόμενο, όπως παραθέματα στη βιογραφία του Σοφοκλή, ιστορικά Υπομνήματα σε 3 βιβλία και έργα με φιλολογικό χαρακτήρα ή ερευνητικό στο έργο του Ομήρου. [Kroh]

713. Κάσσιος ο Λογγίνος, ιστοριογράφος, φιλόσοφος και ρήτορας του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα, που έγραψε μία ιστορία φιλοσόφων. Ήταν δάσκαλος του Πορφυρίου, νεοπλατωνικός φιλόσοφος και τέρας μόρφωσης, τέτοιας που τον χαρακτήριζαν ως κινητό Μουσείο και ζωντανή Βιβλιοθήκη. Είχε αναλάβει τη θέση του πολιτικού συμβούλου της βασίλισσας Ζηνοβίας στην Παλμύρα, ήταν ο κατ' εξοχήν καθοδηγητής της Ζηνοβίας, αλλά μετά την ήττα της από τον Αυρηλιανό, εκτελέστηκε από τους Ρωμαίους. Μας είναι γνωστοί τίτλοι έργων του κυρίως φιλοσοφικού περιεχομένου, «Περί αρχών», «Περί ορμής», «Περί τέλους», «Φιλόλογοι ομιλίου», μία επιστολή στο "Βίο του Πλωτίνου" του Πορφυρίου, ένα υπόμνημα προς τον Ηφαιστίωνα της Αλεξάνδρειας, μελέτες ρητορικές και εργασίες πάνω στον Όμηρο. [FHG, IV, 688]

714. Κάστωρ ο Ρόδιος, χρονογράφος και ιστοριογράφος του 1^{ου} αιώνα π.Χ., που έγραψε για τη Βαβυλώνα και άλλα πολλά πονήματα (ΑΚΛ). Ο Κάστορας ήταν επίσης και ρητοροδιδάσκαλος, όπως και του οποίου τα γεωγραφικά έργα έχουν χαθεί, ενώ αποσπάσματα έχουν σωθεί από τα Χρονικά του, ένα έργο 6 βιβλίων, που περιλαμβάνουν καταλόγους βασιλιάδων από την εποχή των Ασσυρίων μέχρι το 60 π.Χ., χρονολογημένους με βάση τις Ολυμπιάδες και με έναν τρόπο πολύ υποδειγματικό. Η χρονολόγηση γινόταν με βάση τις Ολυμπιάδες. Το έργο του χρησιμοποιήθηκε από τον Βάρωνα, τον Ευσέβιο και το Ιούλιο τον Αφρικανό. Υπήρχαν και άλλα έργα του με γεωγραφικό και ρητορικό περιεχόμενο, αλλά έχουν χαθεί και δεν σώζεται ούτε ίχνος αποσπάσματος. [Jacoby, F., FGH n. 250]

715. Καύκαλος ο Χίος, ιστορικός και ρήτορας αδελφός του Θεοπόμπου του ιστοριογράφου³⁹¹. [FGH n. 38]

716. Κερκιδάς ή Κερκίδας ο Μεγαλοπολίτης, από την Μεγαλόπολη της Αρκαδίας ιστοριογράφος, σοφός και άριστος νομοθέτης, το οποίον έφερε ως επώνυμο, συγκρινόμενος με τον ιστορικό Εκαταίο, τη μουσική του Ολύμπου και τη σοφία του Πυθαγόρα. Έγραψε Μελάμβους και πολλές μελέτες για την άδικη κατανομή του πλούτου, προβάλλοντας θέσεις

³⁸⁸ Άνεγνώσθη Κανδίδου ιστορίας λόγοι τρεις. Άρχεται μὲν τῆς ιστορίας ἀπὸ τῆς Λέοντος ἀναρρήσεως, ὃς ἦν ἐκ Δακίας μὲν τῆς ἐν Ἰλλυριοῖς στρατιωτικῇ παραγγελίας τάγματι καὶ τελῶν ἄρξας τῶν ἐν Σηλυμβρία, τὴν βασιλείαν...

³⁸⁹ Idem: Ψίμαθα, χωρίον Ἰσαυρίας. Τὸ ἔθνικόν Ψιμαθεῖς. Καπίτων ἐν πεντεκαιδεκάτῳ· «Κόνωνα δὲ παρόντα Ψιμαδέα μέγας ἐφιλορρόνησατο.»

³⁹⁰ Καπίτων Λύκιος· ἱστορικός, οὗτος ἔγραψεν Ἰσαυρικά, βιβλία ὀκτώ. Μετάφρασιν τῆς ἐπιτομῆς Εὐτροπίου, Ῥωμαϊστὶ ἐπιτεμόντος Λίβιον τὸν Ῥωμαῖον· καὶ περὶ Λυκίας καὶ Παμφυλίας.

³⁹¹ τὰ αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ ὁ Χίος ῥήτωρ Καύκαλος, ὁ Θεοπόμπου τοῦ ἱστοριογράφου ἀδελφός, ἐν τῷ τοῦ Ἑρακλέους ἐγκωμίῳ.

για την εξάλειψη αυτής της κοινωνικής αδικίας. Το ύφος του ήταν σατυρικό και σαρκαστικό σε δωρική διάλεκτο. Η γλώσσα του απλή, όπως φαίνεται την ομιλούσαν στην εποχή του και αυτό το έκανε σκόπιμα, για να είναι προσιτός στους απλούς ανθρώπους. [Kroh, FHG, IV, 359]

717. Κεκαυμένος. Με το όνομα αυτό μας έχουν παραδοθεί δύο έργα κατά τον 11^ο αιώνα. Το πρώτο μνημονεύεται με τον τίτλο: «Περί παραδρομής πολέμου», που συνιστά ένα σύνολο από διδακτικές σημειώσεις, οι οποίες απευθύνονται σε επαγγελματίες στρατιώτες και στρατιωτικούς. Το περιεχόμενό του περιλαμβάνει ζητήματα πολεμικής τέχνης και τακτικής, ιστορικά παραδείγματα, εθνολογικές εύστοχες παρατηρήσεις, που παρουσιάζουν το μωσαϊκό των εθνών του Βυζαντίου από τα χρόνια του Βασιλείου Β΄ μέχρι τη βασιλεία του Ρωμανού Διογένη. Το δεύτερο έργο επιγράφεται «Λόγος νουθετητικός», που ομιλεί για τις ατασθαλίες που προβαίνουν οι κατέχοντες τη διοικητική εξουσία και ποιες θα έπρεπε κανονικά να είναι οι υποχρεώσεις τους. Για τον συγγραφέα δεν γνωρίζουμε τίποτα, μερικοί τον ταυτίζουν με έναν στρατηγό του 11^{ου} αιώνα με το όνομα Κατακαλών Κεκαυμένος. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1896, Tusculum]

718. Κέρκωψ (Κέρκωπας) ο Μιλήσιος, επικός ποιητής και πυθαγόρειος φιλόσοφος του 6^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος λέγεται ότι έγραψε τον *Αιγίμιο*, ένα έπος σε 2 βιβλία, που πραγματευόταν τις τύχες του Ηρακλή, έργο από το οποίον έχουμε λίγα αποσπάσματα. Ένα άλλο έργο του ήταν ένα μεγάλο ποίημα απλωμένο σε 24 ραψωδίες, που περιλαμβάνει όλη την Ορφική θεολογία με τίτλο: «Ιεροί λόγοι». Το έργο αυτό πιθανόν να είναι συλλογικό, γιατί από τον Κέρκωπα μνημονεύεται ως ποιητής αυτού ο Διόγνητος. Θεωρείται ότι ήταν αντίπαλος του Ησιόδου. [Α. Rzach, Hesiodos, 1902]

719. Κεφαλίων ή Κεφάλων ο Γεργίθιος³⁹², από τη Γέργιθο (μία πόλη πλησίον της Λαμψάκου στη χώρα της Τρωάδας). Έλληνας ιστοριογράφος, και ρητοροδιδάσκαλος του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, ο οποίος, ζώντας εξόριστος στη Σικελία, έγραψε ένα σπουδαίο ιστορικό έργο (με αλληγορικές ιστορίες) σε ιωνική διάλεκτο, αποτελούμενο από 9 βιβλία με τίτλο: *Ιστορίαι* (ή ΠΑΝΤΟΔΑΠΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, όπως έγραψαν ο Παλαίφατος και ο Δομνίνος), στο οποίον έδωσε το όνομα σε κάθε βιβλίο μιας Μούσας κατά το πρότυπο του Ηρόδοτου³⁹³. Η απαρχή της ιστόρησής του άρχιζε από την ηγεμονία των Ασσυρίων και τελείωνε με τα δρώμενα του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Σε κάθε ενότητα υπήρχε αναφορά των ιστορικών του πηγών και γενικά το έργο αυτό, το οποίον δεν σώζεται, χρησιμοποιήθηκε όμως ευρέως από τον Ευσέβιο³⁹⁴ και

Strabo XIII, p. 589: 'Ἐν δὲ τῇ Λαμψακηνῇ τόπος εὐάμπελος Γεργίθιον· ἦν δὲ καὶ πόλις Γέργιθα, ἐκ τῶν ἐν Κυμαίᾳ Γεργίθων· ἦν γὰρ καὶ ἐπὶ πόλις πληθυντικῶς καὶ θηλυκῶς λεγομένη αἰ Γεργίθες· ὅθεν περ ὁ Γεργίθιος ἦν Κεφάλων.

³⁹² Suidas: Κεφαλίων ἢ Κεφάλων, Γεργίθιος, ῥήτωρ καὶ ἱστορικὸς, γεγονὼς ἐπὶ Ἀδριανοῦ. Ἐφυγε δὲ τὴν πατρίδα δι' ἀπέχθειαν δυναστῶν, καὶ ἐβίω ἐν Σικελίᾳ. Ἐγραψε Παντοδαπὰς ἱστορίας ἱστορίας ἐν βιβλίοις θ', ἅτινα ἐπιγράφει Μούσας, Ἰάδι διαλέκτῳ· Μελετάς τε ῥητορικάς καὶ ἄλλα τινά.

³⁹³ ΙΣΤΟΡΙΑΙ ΕΝ ΒΙΒΛΟΙΣ ΕΝΝΕΑ. LIBER PRIMUS. ΚΛΕΙΩ. (1a.) Syncell.: 'Οτι δὲ ἀσυμφώνως οἱ τῶν Ἑλλήνων ἱστορικοὶ γεγράφασι περὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν βασιλέων τούτων, παρέστω Κεφαλίων ἐπίσημος εἷς, οὐχ ὁ τυχὼν, οὐτῶ φάσκων· «Ἀρχομαι γράφειν ἀφ' ὧν ἄλλοι τε ἐμνημόνευσαν καὶ τὰ πρῶτα Ἑλλάνικὸς τε ὁ Λέσβιος καὶ Κτησίης ὁ Κνίδιος, ἔπειτα Ἡρόδοτος ὁ Αλικαρνασεύς. Τὸ παλαιὸν τῆς Ἀσίας ἐβασίλευσαν Ἀσσύριοι, τῶν δὲ ὁ Βήλου Νίνος.» Εἴτ' ἐπάγει γένεσιν Σεμιράμεως καὶ Ζωροάστρου μάγου ἔτη τε νβ' τῆς Νίνου βασιλείας. Μεθ' ὃν Βαβυλῶνα, φησὶν, ἡ Σεμίραμις ἐτείχισε, τρόπον ὡς πολλοῖσι λέλεκται, Κτησίᾳ, Δεϊνῶνι, Ἡροδότῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦς· στρατεῖην τε αὐτῆς κατὰ τῶν Ἰνδῶν καὶ ἤτταν, καὶ ὅτι τοὺς ἰδίους ἀνείλεν υἱοὺς καὶ ὑπὸ Νινύου τῶν παίδων ἐνὸς ἀνηρέθη, τοῦ διαδεξαμένου τὴν ἀρχήν. Καὶ μεθ' ἑτέρα· «Καὶ τῶν λοιπῶν εἰς, α ἑτῶν ἀριθμὸν ἤχον, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχόμενος τὴν ἀρχήν καὶ ἔχων ἤττον αὐτῶν οὐδὲ εἰς ἐτελεύτησεν (διετέλεσεν;) ἐτῶν κ'· τὸ γὰρ ἀπόλεμον καὶ ἀφιλοκίνδυνον καὶ γυναικῶδες αὐτοῖς ἦν ἀσφαλές.

³⁹⁴ Ἀπὸ τὸν Φώτιο (μυριόβιβλο) διαβάζουμε γιὰ τὸν ἱστορικό, πού ἔγραψε με ἰωνικό ὕφος: «Ἀνεγνώσθη Κεφαλίωνος σύντομον ἱστορικόν. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμιράμεως, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν τοῦ

έχουμε ευρύτατες αναφορές στη Βιβλιοθήκη του Διόδωρου του Σικελού και του Φώτιου³⁹⁵. [FHG, III, σ. 625-631]

720. Κηφισόδωρος ο Θηβαίος, ιστοριογράφος που συνβίωσε με τον Ισοκράτη και μάλλον υπήρξε μαθητής του (4^{ος} αιώνας π.Χ.) κι ο οποίος ιστόρησε τα γεγονότα σε μια μονογραφία του *Περί Ιερού Πολέμου* (356-346 π.Χ.). Από τα σωζόμενα στο *Fragmenta Historicorum Graecorum*, αναφέρεται ότι ο Κηφισόδωρος ήταν Αθηναίος³⁹⁶. Πιθανόν να είχε γίνει Αθηναίος πολίτης. Γεγονός είναι ότι, έγραψε κατά του Αριστοτέλη, υπερασπιζόμενος τον Ισοκράτη κι επαινείται γι' αυτό από τον Διονύσιο τον Αλικαρνασσεά (ο οποίος έγραψε κι αυτός *τα περί του ιερού πολέμου*). [FHG, II, 85]

721. Κίγκιος ή Κίνγκιος Λεύκιος Αλιμέντος (Cincius Alimentus Lucius), Ρωμαίος ιστορικός και σοφιστής του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, प्राίτορας στη Σικελία το 210 π.Χ., ο οποίος συνελήφθηκε κατά τη διάρκεια των Καρχηδονιακών πολέμων και γνωρίστηκε με τον Αννίβα. Γι' αυτό έγραψε στα ελληνικά την *Ιστορία του Αννίβα*, μία ιστορία της Ρώμης από την ίδρυσή της (728 π.Χ.) μέχρι τις μέρες του, ένα άλλο το *Περί εορτών* και πολλά άλλα³⁹⁷. Σώζονται πολύ λίγα αποσπάσματα του έργου του. Το οποίον χρησιμοποιήθηκε από τον Διονύσιο τον Αλικαρνασσεά. [FHG, III, 94]

722. Κιναιίθων ο Λακεδαιμόνιος, έγραψε σύμφωνα με τον Πausanία κατά την 5^η ολυμπιάδα (750 π.Χ.) γενεαλογικού τύπου έπη με ησιόδεια δομή. Στο έπος *Ηράκλεια* μνημονευόντουσαν οι απογόνιοι του Ηρακλή στη Λακεδαίμονα για πολλούς αιώνες μετά. Η χρονολόγηση της εξιστόρησης που ακολουθούσε ήταν γενεαλογική. Άλλο έργο του θεωρείται τα ΟΙΔΙΠΟΔΕΙΑ³⁹⁸, με αφορμή ότι οι πρώτοι βασιλείς της Σπάρτης Ευρυσθένης και Προκλής είχαν καταγωγή από τη μητέρα τους Αργεία, προερχόμενη από την Καδμεία Θήβα βασιλέων. Μερικοί σχολιαστές των Βατικανών σχολίων αποδίδουν στον Κιναιίθωνα τη *Μικρά Ιλιάδα* κυκλικό έπος σε 4 βιβλία, που συνεχίζει τα διαδραματιζόμενα των επών του Ομήρου, μετά τον θάνατο του Έκτορα, τη διένεξη για τη διεκδίκηση των όπλων του Αχιλλέα, τα τόξα του Φιλοκτήτη και τελειώνει μέχρι την πτώση της Τροίας. Άλλα έργα του η «ΤΗΛΕΓΟΝΕΙΑ».

βασιλέως Αλεξάνδρου χρόνων. Συμπεραίνεται δὲ αὐτοῦ ἡ ἱστορία ἐν λόγοις θ' κατ' ἐπωνυμίαν τῶν θ' Μουσῶν, Κλειῶς, Θαλείας, Πολυμνίας, Μελομένης, Τερψιχόρης, Εὐτέρπης, Καλλιόπης, Ἐρατοῦς, Οὐρανίης· ἐν ἧ καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα διέξεισιν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἰωνίζων, καὶ τοῦ προσήκοντος πλέον τῇ συντομίᾳ ἀποχρώμενος, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἄξιον θαυμάσαι καὶ ζηλῶσαι ἐνδεικνύμενος πλὴν τῆς κατὰ τὴν ἱστορίαν μαθήσεως. Οὗτος τὸ μὲν γένος αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡς αὐτὸς ἐκείνός φησιν, ὥσπερ Ὅμηρος ἀποσιωπᾷ, ὅτι δὲ διατρίβων ἐν Σικελίᾳ φυγῆς ἔνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποφαίνεται, τὸ μὲν ἀναγκαῖον, πατρίδα εἰπεῖν καὶ γένος, παρεῖς, τὸ δὲ καὶ μικροψυχίαν ἐμφαίνον ἐν μνήμῃ πεποιηκώς».

³⁹⁵ Photius Bibl.: Ἀνεγνώσθη Κεφαλίωνος σύντομον ἱστορικόν. Ἀρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμιράμεως, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν τοῦ βασιλέως Αλεξάνδρου χρόνων. Συμπεραίνεται δὲ αὐτοῦ ἡ ἱστορία ἐν λόγοις θ' κατ' ἐπωνυμίαν τῶν θ' Μουσῶν, Κλειῶς, Θαλείας, Πολυμνίας, Μελομένης, Τερψιχόρης, Εὐτέρπης, Καλλιόπης, Ἐρατοῦς, Οὐρανίης· ἐν ἧ καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα διέξεισιν. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἰωνίζων, καὶ τοῦ προσήκοντος πλέον τῇ συντομίᾳ ἀποχρώμενος, οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἄξιον θαυμάσαι καὶ ζηλῶσαι ἐνδεικνύμενος πλὴν τῆς κατὰ τὴν ἱστορίαν μαθήσεως. Οὗτος τὸ μὲν γένος αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡς αὐτὸς ἐκείνός φησιν, ὥσπερ Ὅμηρος ἀποσιωπᾷ, ὅτι δὲ διατρίβων ἐν Σικελίᾳ φυγῆς ἔνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποφαίνεται, τὸ μὲν ἀναγκαῖον, πατρίδα εἰπεῖν καὶ γένος, παρεῖς, τὸ δὲ καὶ μικροψυχίαν ἐμφαίνον ἐν μνήμῃ πεποιηκώς.

³⁹⁶ *Αντιγραφαὶς πρὸς Ἀριστοτέλη* vide Dionys. Isocr. 18 (tom. V, p. 577 R.: Ἰκανόν δὲ ἡγησάμενος εἶναι τῆς ἀληθείας βεβαιωτὴν τὸν Ἀθηναῖον Κηφισόδωρον, ὃς καὶ συνεβίωσεν Ἰσοκράτει, καὶ γνησιώτατος ἀκουστής ἐγένετο, καὶ τὴν ἀπολογίαν τὴν πάννυ θαυμαστήν ἐν ταῖς πρὸς Ἀριστοτέλη ἀντιγραφαῖς ἐποίησατο, πιστεύω, γέγραπθαι λόγους τινὰς ὑπὸ τοῦ ἀνδρός εἰς δικαστήρια, οὐ μέντοι πολλὰς.

³⁹⁷ Dionys. Hal. I, 74: Λεύκιος δὲ Κίγκιος, ἀνὴρ τῶν ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ συνεδρίου, περὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῆς δωδεκάτης ολυμπιάδος (Romam conditam statuit).

³⁹⁸ (ΟΙΔΙΠΟΔΙΑ) ἀλλ' ἔτι κάλλιστόν τε καὶ ἰμεροέστατον ἄλλων παιδία φίλον Κρεῖοντος ἀμύμονος, Αἴμονα δῖον.

Αναφέρεται και ένα μικρό ποίημα για τον Ηρακλή. [K. Müller ή Καρόλου Οδοφρ. Μυλλέρου, Ιστορία της Ελληνικής Φιλολογίας, μετάφραση Αριστείδου Κυπριανού, τόμος 1^{ος} σ. 137, έκδοση Σπυρ. Κουσελίνη, Αθήνα 1885 και A. Bernabé, *Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta*, pt. 1. Leipzig: Teubner, 1987: 20]

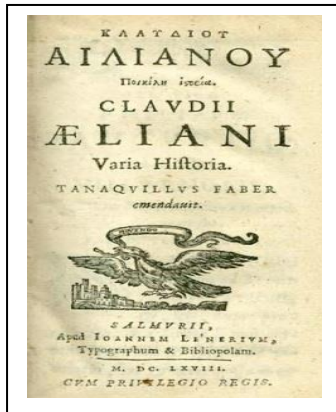
723. Κινέας ο Θετταλός (ή Κεινέας), ρήτορας, ιστορικός και γεωγράφος της εποχής του Πύρρου (3^{ος} με 4^ο π.Χ. αιώνα), μάλιστα μιλούν ότι ήταν στενός φίλος του ηπειρώτη βασιλιά, ο οποίος έγραψε ιστορία της Θεσσαλίας, τα *Θεσσαλικά*. Λέγεται ότι πραγματοποίησε μία επιτομή του έργου του Αινεία του τακτικού και διάφορες στρατιωτικές μελέτες. [Kroh, FHG, II, σ.463]

724. Κλαυδιανός, ιστορικός (Schol. Anth. Pal. 1, 19) οὗτος ὁ Κλαυδιανός ἐστὶν ὁ γράψας τὰ *Πάτρια* Θαρσοῦ, Ἀναζάρβου, Βηρύτου, Νικαίας. [FGrH n. 282, και στον Ευάγγριο η αναφορά: «...φασὶ καὶ Κλαυδιανὸν καὶ Κῦρον τοὺς ποιητὰς ἀναδειχθῆναι».]

725. Κλαύδιος Αἰλιανός, «...ὁ «μελίγλωσσος», ἀρχιερεὺς καὶ σοφιστῆς, Πραϊνεστίνος ἦν τὸ γένος. ἐγένετο μὲν περὶ τὸ ἔτος 175, ἐτελεύτησε δὲ περὶ τὸ ἔτος 235 ἐν Ῥώμῃ». Ήταν Ρωμαῖος πολίτης, γεννημένος στην Πραϊνεστο της Ιταλίας. Ἀκμασε ἐπὶ αυτοκράτορα Σεπτίμιου Σεβήρου και ἐξῆσε μετὰ το θάνατο του Ηλιογαβάλου το 222 μ.Χ. Ἐγραψε στην ελληνική γλώσσα, την οποίαν χειριζόταν και μιλούσε τέλεια, ὥστε να χαρακτηρίζεται ὡπως εἶδαμε εισαγωγικά ὡς μελίγλωσσος. Ἐνα ἔργο του εἶναι η «*Ποικίλη Ιστορία*» (*Varia Historia*), που απαρτίζεται ἀπὸ 14 βιβλία, ἀπὸ τα οποία διασώζονται τα 7. Σε κάθε βιβλίο του ὑπάρχει προοίμιον (πρόλογος) κι επιμύθιο. Στην Ποικίλη Ιστορία³⁹⁹ του Αἰλιανού διαβάζουμε πάμπολλες διηγήσεις για την ζωή μεγάλων ἀνδρῶν, ὡπως του Αριστείδη, Σωκράτη, Πλάτωνα και Μεγάλου Αλεξάνδρου, ἀλλὰ και ἀθλητῶν, ποιητῶν και ζωγράφων. Ὑπάρχουν αναφορές στη φυσική του ιστορία, καθὼς ἐπίσης ἐκτίθενται και διάφορα ιστορικά στιγμιότυπα, τα οποία αποσκοπούν σε μια ὀρθολογική ἐξέταση των καταστάσεων. Εἶχε φαίνεται προηγηθεῖ στο γράψιμο ἕνα ἄλλο ἔργο του, το «*Περὶ ζῶων ιδιότητος*» (*De Natura Animalium*), αποτελούμενο ἀπὸ 17 βιβλία. Το ἔργο αὐτὸ περιγράφει τις συνήθειες των ζώων, ἀναδεικνύει τις ἀρετές τους και τις ἀντιπαραβάλλει με αὐτές των ἀνθρώπων, χρησιμοποιώντας ἀκόμη και μυθολογούμενα περιστατικά. Κάνει λόγο για την ἀγριότητα των λύκων, την ἀδιαντροπία των πιθήκων, την ἀκολασία των τράγων, τη φιλοστοργία των πελαργῶν ἢ την ἐργατικότητα των μυρμηγκιών. Το *Περὶ ζῶων ιδιότητος*, συνιστᾷ μία φυσική ιστορία που μέσα ἀπὸ τις περιγραφές των ζώων κι την ἀποτύπωση των μύθων που τα συνοδεύουν, ἀναδεικνύονται πολλά γεωγραφικά και γεωμορφικά στοιχεία, με ἀναφορές σε πολλοὺς ιστορικούς και γεωγράφους. Η γλώσσα του εἶναι ἀττικίζουσα. Το Λεξικὸ του Σουΐδα γράφει γι' αὐτὸν τον ἀρχιερέα, δὲν γνωρίζουμε σε ποῖον θεό, ἀλλὰ γνωρίζουμε ὅτι ἦταν λαλίστατος και ἐλκυστικός στις ομιλίες του: «Αἰλιανός, ἀπὸ Πραϊνεστοῦ τῆς Ἰταλίας, ἀρχιερεὺς καὶ σοφιστῆς, ὁ χρηματίσας Κλαύδιος· ὃς ἐπεκλήθη μελίγλωσσος ἢ μελίφθογγος· καὶ ἐσοφίστευσεν ἐν Ῥώμῃ αὐτῇ ἐπὶ τῶν μετὰ Ἀδριανὸν χρόνων». Μεγάλα ἀποσπάσματα ἄλλων ἔργων του, που ἔχουν χαθεῖ, που ἐπιγράφονται «*Περὶ προνοίας*» και «*Περὶ θεῶν ἐνεργειῶν*», διατίθενται στο Λεξικὸ του Σουΐδα. Εἰς τὸν Αἰλιανὸ ἀποδίδονται 20 ἐπιστολές-ἐκθέσεις σε φανταστικὸ παραλήπτη για την ἀγροτική ζωή στην Ἀττική, που ἔχουν τίτλο: «*Ἐπιστολαὶ ἀγροικικαί*». Λέγεται ὅτι

³⁹⁹ Επιλέγουμε ἕνα ἀπὸ αὐτὰ σύντομο για να δούμε το ὕφος του: «Δημόκριτον τὸν Ἀβδηρίτην λόγος ἔχει τὰ τε ἄλλα γενέσθαι σοφὸν καὶ δὴ καὶ ἐπιθυμῆσαι λαθεῖν καὶ ἐν ἔργῳ θέσθαι πάνυ σφόδρα τοῦτο. διὰ ταῦτά τοι καὶ πολλὴν ἐπήει γῆν. ἦκεν οὖν καὶ πρὸς τοὺς Χαλδαίους καὶ εἰς Βαβυλῶνα καὶ πρὸς τοὺς μάγους καὶ τοὺς σοφιστὰς τῶν Ἰνδῶν. τὴν παρὰ τοῦ Δαμασίππου τοῦ πατρὸς οὐσίαν εἰς τρία μέρη νεμηθεῖσαν τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς τρισί, τὰργύριον μόνον λαβὼν ἐφόδιον τῆς ὁδοῦ, τὰ λοιπὰ τοῖς ἀδελφοῖς εἶασε. διὰ ταῦτά τοι καὶ Θεόφραστος αὐτὸν ἐπῆναι, ὅτι περιεῖη κρεῖττον ἀγεῖρων ἀγέειρων Μενελάου καὶ Ὀδυσσεῶς. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἡλῶντο, αὐτόχρομα Φοινίκων ἐμπόρων μηδὲν διαφέροντες· χρήματα γὰρ ἡθροίζον, καὶ τῆς περιόδου καὶ τοῦ περίπλου ταύτην εἶχον τὴν πρόφασιν».

οι επιστολές αυτές είναι επεξεργασμένες από τον ίδιο από μαρτυρίες ή γράμματα γεωργών. Από τον Φιλόστρατο έχουμε αρκετές πληροφορίες για τον βίο του (Βίοι Φιλοσόφων Β, 31).

Ἀναβαίνει μὲν ἡ τέχνη καὶ ἐς τριγωνίαν διδασκαλίας παρ' Ὀμήρῳ ἢ περὶ τῶν τετραμένων τε καὶ φαρμάκων δεομένων. παιδεύεται μὲν γὰρ ὁ Μενοιτίου Πάτροκλος ὑπ' Ἀχιλλέως ἰατρικὴν, Ἀχιλλεὺς δὲ ὁ Πηλέως ὑπὸ Χείρωνος τοῦ Κρόνου. καὶ ἐν ἡρωσὶ τε καὶ θεῶν παισὶν ἦν τὰ μαθήματα φύσει εἰδέναι ριζῶν καὶ πόας διαφόρου χρῆσιν καὶ φαρμάκων κρᾶσιν καὶ ἐπαισιδᾶς ἐς τε φλεγμονὴν ἀντιπάλους, καὶ ἀναστεῖλαι αἷμα, καὶ ὅσα ἄλλα ἐκεῖνοί γε

[Claudius Aelianus: Werke. J. B. Metzlersche Buchhandlung, Stuttgart 1839–1842, 9 Bände (1–3: *Vermischte Nachrichten*, übers. von Ernst Karl Friedrich Wunderlich; 4–9: *Tiergeschichten*, übers. von Friedrich Christian Wilhelm Jacobs)]

726. Κλαύδιος Θέων, ιστορικός μνημονευόμενος από τον Ιερώνυμο και τον Πορφύριο που έγραψε μία ελληνική ιστορία. [FHG, IV, 364]

727. Κλαύδιος Ιούλιος ή Ιόλαος ή Ίουλος, ο χωλός αυτοκράτορας γεννημένος το 10 π.Χ., ο οποίος διαδέχτηκε τον Καλιγούλα τον Ιανουάριο του 41 μ.Χ. σε ηλικία 51 χρόνων (Tiberius Claudius Caesar Augustus Germanicus, γιος του στρατηγού Δρούσου και της Αντωνίας της νεότερης, γεννημένος στη Λυόν, που λόγω του ασθενικού του χαρακτήρα, απέκτησε μία κλίση λόγια, ζώντας πάντοτε στην αφάνεια των αυλών του Αυγούστου και του Τιβερίου). Στο αλλοπρόσαλλο καθεστώς ραδιουργιών του Καλιγούλα, απείχε, συχνά εξευτελιζόμενος (υποχρεώθηκε να νυμφευθεί το 14χρονο νυμφίδιο Βαλέρια Μεσσαλίνα), αλλά αποτέλεσε την εναλλακτική λύση των πραιτοριανών, μία λύση που έφερε κάποια τάξη στην αυτοκρατορία κατά τη διάρκεια της βασιλείας του. Τα προβλήματα της υγείας του και της δυσμορφίας του, τον έφερε στο χώρο της μελέτης και της γνώσης, γιατί ο Τιβέριος απέφευγε την παρουσία του στις συνεστιάσεις και τελετές. Γι' αυτό πριν γίνει αυτοκράτορας, έγραψε μία ρωμαϊκή ιστορία κατά προτροπή του Τίτου Λίβιου και στη συνέχεια μία ιστορία των Φοινίκων (ΦΟΙΝΙΚΙΚΑ) σε τρία βιβλία⁴⁰⁰ (έχουμε μαρτυρίες από τον Στέφανο Βυζάντιο) και μία πιο αρχαία των Τυρρηνών (Ετρούσκων). Οι πραιτοριανοί μόλις ξεμπερδέψαν με τον Καλιγούλα, τον ανακήρυξαν στον αυτοκρατορικό θρόνο το 41 μ.Χ. Μάλιστα ο Σουητώιος περιγράφει ότι, κατά τη στιγμή της δολοφονίας του Καλιγούλα ο Κλαύδιος κρυβόταν σε μια κουρτίνα. Από εκεί τον πήρε ένας λεγεωνάριος και τον έχρισαν αυτοκράτορα. Κατά την άσκηση των καθηκόντων του έλυσε με επιτυχία πολλά ζητήματα της αυτοκρατορίας, έκανε όμως το λάθος να νυμφευτεί την ανηψιά του Αгриππίνα Ιουλία, η οποία μετά από πέντε χρόνια

⁴⁰⁰ E LIBRO PRIMO Stephan. Byz.: Ἰουλιανὸς πόλις Φοινίκης ... Κλαύδιος δὲ Ἰουλος ἐν πρώτῃ Φοινικικῶν φησὶν ὅτι ἐκλήθη ἀπὸ Ἡρακλέους. Χαλεπωτάτων γὰρ ὑπὸ Εὐρυσθέως ἐν ἐπιταγαῖς ἄθλων περισχεθεὶς, τῷ τῆς Λεοναίας ὕδρας ἰῶ [καὶ] τοῖς τῶν δηγμάτων ἐπονείτο ἔλκεσιν. Ἀνεῖλε δὲ τὸ Δελφικὸν μαντεῖον ἐπ' ἀνατολὰς ἰτέον, μέχρι ἂν ἐντύχη ποταμῷ φύοντι πόαν τῇ ὕδρᾳ παραπλήσιον· ἐκείνης γὰρ καταπλασάμενον τῶν ἐλκῶν ἀπαλλαγῆσθαι. E LIBRO TERTIO, Idem: Δῶρος, πόλις Φοινίκης ... Nūn δὲ Δῶρα καλεῖται ... Κλαύδιος Ἰουλλος ἐν γ' Φοινικικῶν· «Μετὰ Καίσαρειαν Δῶρα κεῖται βραχεῖα πολίχνη, Φοινίκων αὐτὴν οἰκοῦντων, οἱ διὰ τὸ ὑπόπετρον τῶν τε αἰγιαλῶν καὶ τὸ πορφύρας αὐτοῖς ὠκοδομήσαντο καὶ περιβαλλόμενοι χάρακας, ὥς ὑπῆκουεν αὐτοῖς τὰ τῆς ἐργασίας, γόνιμον συνελθόντες καλίας ... Etym. M.: Γάδειρα. Τὰ Γάδειρα λέγονται πληθυντικῶς, ἀπὸ τοῦ γῆ καὶ τοῦ δειρά, οἶονεῖ γῆς δειρά. Τὰ γὰρ Γάδειρα τῆς γῆς ἐξοχή ἐστιν. Ἡ, ὥς φησι Κλαύδιος Ἰούλιος ἐν ταῖς Φοινίκης ἱστορίαις, ὅτι Ἀρχαλεὺς υἱὸς Φοίνικος κτίσας πόλιν ὠνόμασε τῇ Φοινίκων γραφῇ· γὰρ ὁ γὰρ παρ' αὐτοῖς τὸ ἐκ μικρῶν ὠκοδομημένον. EX LIBRIS INCERTIS. Steph. B.: Ἰουδαία. Ἀλέξανδρος ὁ Πολύϊστωρ, ἀπὸ τῶν παιδῶν Σεμιράμιδος Ἰούδα καὶ Ἰδουμαία, ὥς δὲ Κλαύδιος Ἰόλαος, ἀπὸ Ἰουδαίου Σπάρτωνος ἐκ Θήβης μετὰ Διονύσου ἐστρατευκός. Idem: Λάμπη, πόλις Κρήτης, Ἀγαμέμνονος κτίσμα, ἀπὸ Λάμπου τοῦ Ταρραίου. Τὸ ἔθνικόν Λαμπαῖος. Κλαύδιος δὲ Ἰούλιος Λαμπέας αὐτοῦς φησιν.

τον δηλητηρίασε το 51 μ.Χ. Έγραψε ως αυτοκράτορας και μία αυβιογραφία. [FHG, IV, 362, Paul Kroh]

728. Κλέαρχος ο Σολεύς (Σόλοι, παράλια πόλη της Κύπρου), ο πιο σοφός μαθητής του Αριστοτέλη, περιπατητικός φιλόσοφος και ιστορικός του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ. Σεβόταν όμως και τον Πλάτωνα, του οποίου έγραψε και εγκώμιο («*Εγκώμιον Πλάτωνος*»). Κανένας δεν υπήρχε δεύτερος μετά το δάσκαλο, παρά ο Κλέαρχος υποστήριζαν τότε. Άφησε μία πλούσια εργογραφία, η οποία έρχεται τραγικά αποσπασματική σε μας σήμερα. Αναφέρονται από τα fragmenta historicorum Graecorum του C. Müller οι τίτλοι των έργων του: *Βίοι* σε 8 βιβλία (έργο στο οποίον περιγράφονται διάφορες ανθρώπινες φυλές, τύποι ανθρώπου, αφήνοντας τον τύπο του κόλακα να περιγράφεται εκτενώς στον *Γεργίθιο*⁴⁰¹), *Γεργίθιος*, *Περί παιδείας*, *Περί φιλίας*, *Έρωτικά*, *Πλάτωνος εγκώμιον* (παρ' όλον περιπατητικός, εκτιμούσε και τον Πλάτωνα), *Περί τῶν ἐν τῇ Πλάτωνος πολιτείᾳ μαθηματικῶς εἰρημένων*, *Άρκεσιλᾶς* (κι αυτό το έργο ακολουθεί τα πρότυπα του διαλόγου του ιδρυτή της Ακαδημίας), *Περί παροιμιῶν* που είναι μία διεύρυνση των παροιμιῶν, τις οποίες χρησιμοποιούσε ο Αριστοτέλης στα μαθήματά του για την πολιτική και ρητορική), *Περί γρίφων*, *Περί ὕπνου*, *Περί νάρκης*, *Περί πανικού*, *Περί σκελετῶν*, *Περί ἐνύδρων*, *Περί θινῶν*, *Περί ὧν*, *Τακτική*. Πολλά από τα έργα του τα χρησιμοποίησε ο Αθήναιος ο Ναυκρατίτης. [FHG, II, 302]

729. Κλεόβουλος ο Χίος, ιστορικός που μνημονεύεται από τον Πλίνιο (βιβλίο VI και XIII). [FHG, IV, 365]

730. Κλείδημος (κατά Πλούταρχο) ή **Κλειτόδημος** (κατά Πausανία), σύγχρονος του Ελλάνικου, αρχαιότατος γεωγράφος και ιστοριογράφος, που έζησε περί το 500 με 450 π.Χ. Πολλοί μελετητές τον ταυτίζουν με τον Κλείδημο από την Αθήνα του 4^{ου} αιώνα π.Χ., ο οποίος ήταν φυσιογνωστικός φιλόσοφος, ασχολούμενος με τη βοτανική και τη μετεωρολογία, μνημονεύμενος από τον Αριστοτέλη και Θεόφραστο. Έγραψε μία ιστορία της Αττικής, δηλαδή μία *Ατθίδα*⁴⁰² (ΝΛΛ). Πιθανόν το πρόσωπό του να ταυτιζόταν με τον φυσιογνωστικό φιλόσοφο επίσης από την Αθήνα Κλείδημο, που μνημονεύεται από τον Αριστοτέλη και τον Θεόφραστο κι ο οποίος ασχολήθηκε και με θέματα μετεωρολογίας και βοτανικής. Άλλο έργο

⁴⁰¹ Ένας από τους κόλακες του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Πιθανόν να καταγόταν από τη Γέργιθο (Γέργις-θος), μία πόλη όχι μακριά από τη Λάμψακο, πλησίον της Τροίας κι ανατολικά της Ίδης.

⁴⁰² ΑΤΘΙΣ. LIBER PRIMUS. Vetus Grammaticus Pausanias: Άγραι, χωρίον ἔξω τῆς πόλεως Αθηνῶν, οὐ τὰ μικρὰ τῆς Δήμητρος ἄγεται μυστήρια, ἃ λέγεται τὰ ἐν Ἄγραι, ὡς τὰ ἐν Ασκληπιοῦ. Φερεκράτης Γραυσίν· Εὐθύς ὡς ἐκαθίζομεν ἐν Ἄγραι. Καὶ Ἀρτέμιδος τῆς Ἀγραιᾶς αὐτόθι τὸ ἱερόν. Πλάτων Φαίδρω· Ἦι πρὸς τὸ τῆς Ἀγραιᾶς διαβαίνομεν. Καὶ Δήμος ἐν α' Ἀτθίδος· «Τὰ μὲν οὖν ἄνω τὰ τοῦ Ἰλισοῦ πρὸς ἀγορὰν Εἰληθυῖα· τῷ δ' ὄχθω πάλαι ὄνομα τοῦτο, ὃ νῦν Ἄγρα καλεῖται, Ἐλικῶν, καὶ ἡ ἐσχάρα τοῦ Ποσειδῶνος τοῦ Ἐλικωνίου ἐπ' ἄκρου.» Καὶ ἐν τῷ δ'· «Εἰς τὸ ἱερόν τὸ μητρῶν τὸ ἐν Ἀγραις.»... Constantin. Porphyrog. De themat. lib. 2, them. 2: Λέγεται δὲ καὶ Μακεδονίας μοῖρα Μακετία, ὡς Μαρσύας ἐν πρώτῳ Μακεδονικῶν ... ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην Μακεδονίαν Μακετίαν οἶδεν ὀνομαζομένην Κλειδήμος ἐν πρώτοις Ἀτθίδος· «Καὶ ἐξοκίσθησαν ὑπὲρ τὸν Αἰγιαλὸν ἄνω τῆς καλουμένης Μακετίας.»... Constantin. Porphyrog. De themat. lib. 2, them. 2: Λέγεται δὲ καὶ Μακεδονίας μοῖρα Μακετία, ὡς Μαρσύας ἐν πρώτῳ Μακεδονικῶν ... ἀλλὰ καὶ τὴν ὅλην Μακεδονίαν Μακετίαν οἶδεν ὀνομαζομένην Κλειδήμος ἐν πρώτοις Ἀτθίδος· «Καὶ ἐξοκίσθησαν ὑπὲρ τὸν Αἰγιαλὸν ἄνω τῆς καλουμένης Μακετίας.»... LIBER TERTIUS. Photii Lex.: Ναυκραρία· τὸ πρότερον οὕτως ἐκάλουν, Ναυκραρία καὶ Ναύκραρος. Ναυκραρία μὲν ὁποῖόν τι ἡ συμμορία καὶ ὁ δῆμος, ναύκραρος δὲ ὁποῖόν τι ὁ δήμαρχος, Σόλωνος οὕτως ὀνομάσαντος, ὡς καὶ Ἀριστοτέλης φησίν· ἐν τοῖς νόμοις δὲ ἂν τις ναυκραρίας ἀμφισβητῇ καὶ τοὺς ναυκράρους τοὺς κατὰ ναυκραρίαν. Ὑστερον δὲ ἀπὸ Κλεισθένους δῆμοι εἰσι, καὶ δήμαρχοι ἐκλήθησαν ἐκ τῆς Ἀριστοτέλους Πολιτείας, ὃν τρόπον διέταξε τὴν πολιτείαν ὁ Σόλων. Φυλαὶ δὲ ἦσαν τέσσαρες, καθάπερ πρότερον, καὶ φυλοβασιλεῖς τέσσαρες· ἐκ δὲ τῆς φυλῆς ἐκάστης ἦσαν νενεμημέναι τριττύες μὲν τρεῖς, ναυκραρίαι δὲ δώδεκα καθ' ἐκάστην. Ὁ Κλειδήμος ἐν τῇ τρίτῃ φησίν, «ὅτι Κλεισθένους δέκα φυλὰς ποιήσαντος ἀντὶ τῶν τεσσάρων, συνέβη καὶ εἰς πεντήκοντα μέρη διαταγῆναι· αὐτοὺς δὲ ἐκάλουν ναυκραρίας, ὥσπερ νῦν εἰς τὰ ἑκατὸν μέρη διαιρεθέντα καλοῦσι συμμορίας.»... LIBER DUODECIMUS. Hesych.: Ἀγαμεμόνια φρέατα. Ἱστοροῦσι τὸν Ἀγαμέμοννα περὶ τὴν Αὐλίδα καὶ πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος φρέατα ὀρύξαι, καὶ Δήμος δὲ ἐν τῇ δωδεκάτῃ τῆς Ἀτθίδος.

του η ΠΡΩΤΟΓΟΝΙΑ⁴⁰³, το ΕΞΗΓΗΤΙΚΟΝ⁴⁰⁴, οι ΝΟΣΤΟΙ⁴⁰⁵ και άλλα των οποίων δεν γνωρίζουμε τίτλους και το περιεχόμενο. [FHG, I, σ. 359]

730^α. Κλεόδημος ο επονομαζόμενος

Μάλχος, κάποιος Ιουδαίος ιστορικός άγνωστης περιόδου των ελληνιστικών χρόνων, τον οποίον μνημονεύει ο Ιώσηπος και ο οποίος ανακάτεψε τη μυθική ιστορία των Ελλήνων με τα μυθικά της βίβλου στο βιβλίο του «Περὶ Ιουδαίων». [FHG III 207]

731. Κλεινίας, ιστορικός και φιλόσοφος άγνωστης περιόδου, που μνημονεύεται από τον Αγαθαρχίδα, Διόδωρο τον Σικελιώτη και τον Στοβαίο. Πιθανόν να πρόκειται για τον φιλόσοφο από τον Τάραντα του 5^{ου} με 4^ο αιώνα π.Χ., ο οποίος ανήκε στους Πυθαγορείους. Κλεινία ονόμαζαν και τον πατέρα του Αλκιβιάδη [FHG, IV, 366]

732. Κλείταρχος ο Μακεδών, 4^{ος} αι. π.Χ., καταγόμενος μάλλον από την Αλεξάνδρεια. Ήταν γιος του ιστοριογράφου Δ(ε)ίνωνα (Δείνων ο Μεγαρεύς μαθητής του Στίλωνα), που συνόδευσε τον Μ. Αλέξανδρο στην εκστρατεία του και συνέγραψε τα γεγονότα που έλαβαν μέρος σε αυτήν, παρουσιάζοντάς τα σε συγγραφικό του έργο, ασκώντας κάποια κριτική, εκφράζοντας ελεύθερα τη γνώμη του, έχοντας όμως μία κλίση υποστήριξης του Πτολεμαίου Λάγου, όταν ο τελευταίος είχε έρθει σε σύγκρουση με τον Περδίκκα κι γηραιός στρατηγός τον έστειλε σατράπη στην Αίγυπτο μετά το θάνατο του Αλέξανδρου, με την προσδοκία να τον «εξιντώσει» ο εκεί διορισμένος και φιλόδοξος νομάρχης Κλεομένης. Ο Κλείταρχος επηρεασμένος από τις μαρτυρίες τον πατέρα του έγραψε όχι όμως όπως λέγεται με ιδιαίτερη ακρίβεια τα γεγονότα του μεγάλου στρατηλάτη σε 12 βιβλία. Είχε έντονες, όπως προείπαμε, έντονες φιλοπτολεμαϊκές τοποθετήσεις στην αφήγησή του και η ιστορία του ήταν γεμάτη από μυθιστορηματικής υφής επεισόδια, των οποίων η απήχηση στον Διόδωρο τον Σικελιώτη βρήκαν σημαντική παρουσία (ιδιαίτερα στο 17^ο βιβλίο του τελευταίου). Σήμερα σώζονται πολλά αποσπάσματα μέχρι το 12^ο βιβλίο. Ο Ιουστίνος, Κούρτιος Ρούφος, ο Αρριανός ο Νικομηδέας, ο Πλούταρχος (Θεμ. ΚΖ) και πολλοί άλλοι επηρεάστηκαν από τον Κλείταρχο. Ο Κικέρωνας, ο Βρούτος και άλλοι επιφανείς της Ρώμης ήταν αναγνώστες της ιστορίας του και οι καλύτεροι απολογητές της. [C. Müller, SRAM σ. 74 – F. Jacoby, FGrH II σ. 741]

HISTORICI.

1. *Aristeas* ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων, fr. 12.
2. *Artapanus*, ἐν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, fr. 4. 10. 14.
3. *Cleodemus s. Malchus*, ὁ ἱστορῶν τὰ Περὶ Ἰουδαίων, fr. 7.
4. *Demetrius*, fr. 8, 16.
6. *Eupolemus*, ἐν τῷ Περὶ Ἰουδαίων sive Περὶ τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ βασιλέων, fr. 3. 13. 18. 20. 24.
6. *Molo*, ὁ τὴν συσκευὴν τὴν κατὰ Ἰουδαίων γράψας, fr. 5.
7. *Timochares* ἐν τοῖς Περὶ Ἀντιόχου, fr. 21.
8. *Theophilus*, fr. 19.

⁴⁰³ ΠΡΩΤΟΓΟΝΙΑ: Athen. XIV, 23: Ὅτι δὲ σεμνὸν ἦν ἡ μαγειρικὴ, μαθεῖν ἔστιν ἐκ τῶν Αθήνησι Κηρύκων· οἶδε γὰρ μαγεῖρων καὶ βουτύπων ἐπεῖχον τάξιν, ὥς οἶδε γὰρ μαγεῖρων καὶ βουτύπων ἐπεῖχον τάξιν, ὥς φησι Κλειδήμος ἐν Πρωτογονίας πρώτῳ... ΠΡΩΤΟΓΟΝΙΑ: Athen. XIV, 23: Ὅτι δὲ σεμνὸν ἦν ἡ μαγειρικὴ, μαθεῖν ἔστιν ἐκ τῶν Αθήνησι Κηρύκων· οἶδε γὰρ μαγεῖρων καὶ βουτύπων ἐπεῖχον τάξιν, ὥς οἶδε γὰρ μαγεῖρων καὶ βουτύπων ἐπεῖχον τάξιν, ὥς φησι Κλειδήμος ἐν Πρωτογονίας πρώτῳ.

⁴⁰⁴ ΕΞΗΓΗΤΙΚΟΝ. Suidas v. Τριτοπάτορες: ... Ὁ δὲ τὸ Ἐξηγητικὸν ποιήσας Οὐρανοῦ καὶ Γῆς φησὶν αὐτοὺς εἶναι παῖδας, ὀνόματα δὲ αὐτοῖς Κόττον, Βριάρεων καὶ Γύγην... (21.) Suidas et Photius: Ὑψ, ἐπίθετον Διονύσου, ὡς Κλειδήμος· «Ἐπειδὴ, φησὶν, ἐπιτελοῦμεν θυσίας αὐτῷ καθ' ὃν ὁ θεὸς ὕει χρόνον.» Suidas v. Ἀπεδα et Ἡπέδιζον: Ἀπεδα, τὰ ισόπεδα. Κλειδήμος· «Καὶ ἡπέδιζον τὴν ἀκρόπολιν, περιέβαλλον δὲ ἐννεάπυλον τὸ Πελασγικόν.» Hesych.: Προηρόσια· τὰ πρὸ τοῦ ἀρότου θύματα. Καὶ ὁ Κλειδήμος δὲ αὐτὰ Προακτούρια καλεῖ.

⁴⁰⁵ ΝΟΣΤΟΙ. Athenaeus XIII: Στεφανόπωλις δὲ ἦν, καὶ αὐτὴν ἐξέδωκε πρὸς γάμου κοινωνίαν ὁ Πεισίστρατος Ἰππάρχῳ τῷ υἱῷ, ὡς Κλειδήμος ἱστορεῖ ἐν ὀγδόῳ Νόστων· «Ἐξέδωκε δὲ καὶ Ἰππάρχῳ τῷ υἱεῖ τὴν παραβατήσασαν αὐτῷ γυναῖκα Φύην, τὴν Σωκράτους θυγατέρα· καὶ Χάρμου τοῦ πολεμαρχήσαντος θυγατέρα ἔλαβεν Ἰππία, περικαλλεστάτην οὖσαν, τῷ μετ' αὐτὸν τυραννεύσαντι.» Συνέβη δὲ, ὥς φησι, τὸν Χάρμον ἐραστὴν τοῦ Ἰππίου γενέσθαι καὶ τὸν πρὸς Ἀκαδημία Ἐρωτα ιδρύσασθαι πρῶτον, ἐφ' οὗ ἐπιγέγραπται· Ποικιλομήχαν' Ἐρω, σοὶ τόνδ' ιδρύσατο βωμόν· Χάρμος ἐπὶ σκιεροῖς τέρμασι γυμνασίου.

733. Κλειτοφών ο Ρόδιος, ιστοριογράφος άγνωστης εποχής, που αναφέρεται από τον πλούταρχο (ΑΚΛ). Έγραψε ΙΝΔΙΚΑ⁴⁰⁶ σε 10 βιβλία, ΚΤΙΣΕΙΣ⁴⁰⁷ σε 3 βιβλία και ΓΑΛΑΤΙΚΑ⁴⁰⁸ τουλάχιστον σε 5 βιβλία. [FHG, IV, 367]

734. Κλειτώνυμος, Έλληνας ιστοριογράφος άγνωστης εποχής, ο οποίος αναφέρεται από τον Πλούταρχο (ΑΚΛ). Έγραψε ΙΤΑΛΙΚΑ⁴⁰⁹, όπως μαρτυρεί ο Πλούταρχος, ΘΡΑΚΙΚΑ⁴¹⁰ σε 3 βιβλία και ΣΥΒΑΡΙΤΙΚΑ⁴¹¹ σε 2 βιβλία. [FHG, IV, 366]

735. Κλειώ, μία από τις εννέα Μούσες, έφορος της ιστορίας, η οποία ως γνωστόν γέννησε τον Υάκινθο από τον Πιέρο (ΑΚΛ).

736. Κλεόβουλος, ιστορικός που έγραψε περί νυμφών. [FHG, IV, 365]

737. Κλεομήδης ο Κοσμογράφος, γεωγράφος, μαθηματικός κι αστρονόμος που έγραψε μία ουράνια (σφαιρική) Αστρονομία πιθανόν περί το 2^ο αι. π.Χ., της οποίας σώζεται η εισαγωγή. (ΝΛΛ).

738. Κλεοφάνης, ιστορικός και ρήτορας από την Μύρλεια με γνωστό έναν τίτλο έργου του ΠΕΡΙ ΑΓΩΝΩΝ και μία συγκριτική μελέτη Δημοσθένη και Ισοκράτη. [FHG, IV, 366]

Schol. Pindar. Ol. IX, 143 : Ἐν τῇ Ἀρχαδίᾳ γὰρ ἦγοντο τῷ Διὶ τὰ Λύκαια. Κλεοφάνης ἐν τῷ Περὶ ἀγῶνων.

Auctor hic aliunde non notus. Cleophanes rhetor Myrleanus (Democharis aequalis), commemoratur in libris Strabonis (VII, p. 566). Eundem Diogenes L. IV, 41 vocat Leocharem. At verum nomen esse Cleocharem censet Ruhnken. ad Rutilium Lupum (I, 2 et 10). Σύγκρισιν Δη-

μοσθένους καὶ Ἰσοκράτους a Cleochare scriptam esse discimus e Photio (cod. 176. 21). Cf. Westermann. Gesch. d. gr. Bereds. § 76, 12. —

⁴⁰⁶ ΙΝΔΙΚΑ. E LIBRO DECIMO. Plutarch. De fluv. 25, 3: Φύεται δὲ καὶ βοτάνη (sc. ἐν Ἰνδῳ), Καρπύκη καλουμένη, βουγλώσσω παρόμοιος· ποιεῖ δ' ἄριστα πρὸς ἱκτερικοὺς μεθ' ὕδατος χλιαροῦ διδομένη τοῖς πάσχουσιν· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτοφῶν ὁ Ρόδιος ἐν ἰ' Ἰνδικῶν.

⁴⁰⁷ ΚΤΙΣΕΙΣ. E LIBRO DECIMO TERTIO. Plutarch. De fluv. 6, 4: Παράκειται δ' αὐτῷ (sc. τῷ Ἀραρί ποταμῷ) ὄρος, Λούγδουνος καλούμενον· [μετ]ωνομάσθη δὲ δι' αἰτίαν τοιαύτην. Μώμορος καὶ Ἀτεπόμαρος, ὑπὸ Σεσηρονέως τῆς ἀρχῆς ἐκβληθέντες, εἰς τοῦτον κατὰ προσταγὴν τὸν λόφον * πόλιν κτίσαι θέλοντες. Τῶν δὲ θεμελίων ὀρυσσομένων, αἰφνιδίως κόρακες ἐπιφανέντες καὶ διαπτερυξάμενοι, τὸ πέριξ ἐπλήρωσαν τὰ δένδρα. Μώμορος δ', οἰωνοσκοπίας ἔμπειρος ὑπάρχων, τὴν πόλιν Λούγδουνον προσηγόρευσεν· λοῦγον γὰρ τῇ σφῶν διαλέκτῳ τὸν κόρακα καλοῦσιν· δούνον δὲ τὸν ἐξέχοντα· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτοφῶν ἐν ιγ' Κτίσεων.

⁴⁰⁸ ΓΑΛΑΤΙΚΑ. E LIBRO QUINTO VEL PRIMO. Stobaeus Floril. X, 71: Κλειτοφῶντος ἐκ τοῦ ε' Ἰταλικῷ (l. Γαλατικῶν). Βρέννος ὁ τῶν Γαλατῶν βασιλεὺς, Ληλατῶν τὴν Ἀσίαν, εἰς Ἐφεσον ἦλθε, καὶ στρατοπεδευσάμενος περιέμενε τοῦ πολέμου τὴν προθεσίαν. Παρθένος δέ τις τῶν ἐπισήμων, τοῦνομα Δημονίκη, εἰς ἐπιθυμίαν ἐμπεσοῦσα τοῦ βαρβάρου, προδῶσεν αὐτῷ τὴν Ἐφεσον ὑπέσχετο, ἂν μισθὸν λάβοι τὰ ψέλλια καὶ τοὺς ὄρμους· ὁ δὲ Βρέννος δεξάμενος αὐτὴν εἰς τόπον ὠρισμένον, ἤγαγε τοὺς ὑποτεταγμένους, καὶ προσέταξεν αὐτοῖς τὸν χρυσὸν ὅσον εἶχον κόσμου χάριν βάλλειν εἰς τὸν τῆς φιλαργύρου κόλπον. Ποιησάντων δὲ αὐτῶν τὸ παραγγελθὲν, ἡ Δημονίκη ὑπὸ τῆς δαψιλείας τοῦ βαλλομένου χρυσίου ζῶσα κατεχώσθη.

⁴⁰⁹ ΙΤΑΛΙΚΑ. Plutarchus Par. Min. c. 10: Ῥωμαῖοι πρὸς Λατίνους πολεμοῦντες ἐχειροτόνησαν στατηγὸν Πόπλιον Δέκιον· νεανίσκος δέ τις τῶν ἐπισήμων πένης, τοῦνομα Κάσσιος Βροῦτος, ἐπὶ ῥητῷ μισθῷ νυκτὸς τὰς πύλας ἀνοίξει ἐβουλήθη. Φωραθεὶς δὲ, εἰς ναὸν ἔφυγεν Ἀθηνᾶς Ἀὔξιληρίας. Κάσσιος δὲ Σιγνίφερ, ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κατέκλεισε, καὶ λιμῷ διέφθειρε, καὶ ἄταφον ἔρριψεν· ὡς Κλειτώνυμος ἐν Ἰταλικῶν *.

⁴¹⁰ ΘΡΑΚΙΚΑ. Idem De fluv. c. 3, 4: Γεννᾶται δὲ καὶ ἐν τῷ Παγγαίῳ ὄρει βοτάνη, κιθάρα καλουμένη διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. Διασπαράξασαι τὸν Ὀρφέα, τὰ μέλη τοῦ προειρημένου εἰς ποταμὸν ἔβαλον Ἐβρον. Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ τοῦ θνητοῦ κατὰ πρόνοιαν θεῶν εἰς δράκοντα μετέβαλε τὴν μορφήν τοῦ σώματος· ἡ δὲ λύρα κατεστηρίχθη (κατηστερίσθη?) κατὰ προαίρεσιν Ἀπόλλωνος· ἐκ δὲ τοῦ ρεύσαντος αἵματος ἐνεφάνη βοτάνη, κιθάρα καλουμένη. Τῶν δὲ Διονυσίων τελουμένων, αὕτη κιθάρας ἀναδίδωσι ἤχον· οἱ δὲ ἐγχώριοι νεβρίδας περιβεβλημένοι καὶ θύρσους κρατοῦντες, ὕμνον ᾄδουσιν· Καὶ τότε φρονήσεις, ὅταν ἔση μάτην φρονῶν· καθὼς ἱστορεῖ Κλειτώνυμος ἐν τῷ γ' τῶν Θρακικῶν.

⁴¹¹ ΣΥΒΑΡΙΤΙΚΑ. E LIBRO SECUNDO. Idem ib. c. 21: Ἐν Συβάρει, πόλει τῆς Ἰταλίας, νέος περίβλεπτος τὸ κάλλος Αἰμίλιος φιλοκύνηγος ἦν· ἡ δὲ νεόνυμφος δόξασα ἑτέρα συνεῖναι εἰσῆει εἰς τὴν νάπην. Τῶν δὲ δένδρων σεισθέντων, οἱ κύνες ἐπιδραμόντες, διέσπασαν· ὁ δὲ ἐπέσφαξεν ἑαυτόν· ὡς Κλειτώνυμος ἐν δευτέρῳ Συβαριτικῶν.

739. Κλεοφόρος, ιστορικός με μνημονεύόμενο ένα έργο που έχει τίτλο: *Περί τους θεούς*, αποτελούμενο από 16 βιβλία. Το σύγγραμμα αυτό έχει χαθεί κι αναφέρεται από τον Έφορο. Ιστορεί τα μαντεία, ποιους βασιλείς απευθύνονταν σε αυτά για την παροχή συμβουλών και υποδείξεων των «θεών» σε τυχόν ενέργειές τους και γενικότερα για να ευθυγραμμίζουν με το εκάστοτε ιερατείο τις διπλωματικές τους κινήσεις. [FHG, IV, 366]

[CLEOPHORUS. Schol. Odys. γ, 215, ἐπισπόμενοι θεῶ ὁμῶ·] Ἐν τῇ ἐξακιδεκάτῃ (sic) ἱστορεῖ Κλεοφόρος [ἐν τῷ] Περὶ τοῦς θεοῦς, πολλάκις μεθίστασαν τοὺς βασιλεῖς μαντεῖα. Boeckhius (ut Buttmanus in Addendis notat) corrigendum censet : ἱστορεῖ δ' Ἐφορος περὶ τοῦδε, ὡς πολλάκις κτλ. In cod. Harlej. ap. Cramer. Anecd. Parisin. III, p. 434 : Πολλάκις μεθίστασι τοὺς βασιλεῖς μαντεῖαις ἐπισπόμενοι· ἱστορεῖ Κλεοφόρος ἐν τῷ ις' Περὶ τοῦς θεοῦς. Τούτῳ συνωδὸν ἐστὶ τὸ· Δεινὸν δὲ γένος βασιλῆϊόν ἐστι Κτείνειν· ἀλλὰ πρῶτα θεῶν εἰρώμεθα βουλὰς. Odys. II, 401·].

740. Κλέων ο Κουριεύς, ιστορικός, επικός, ελεγειακός από την Κύπρο του 4^{ου} αιώνα π.Χ., που έγραψε ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ⁴¹² και μνημονεύεται από τον Απολλώνιο τον Ρόδιο. [FHG, IV, 365, E. Diehl, *Anthologia lyrica Graeca*, fasc. 1, 3rd edn. Leipzig: Teubner, 1949: 128.]

741. Κλέων ο Μάγνης ή Μαγνήσιος, ιστορικός που αναφέρεται από τον Πausανία για παράδοξα γεγονότα, που συνέβησαν στα Γάδειρα κατά την εποχή του Ηρακλή. [FHG, IV, 365]

742. Κλέων ο Σικελιώτης ή Συρακούσιος, 4^{ος} αι. π.Χ. ιστοριογράφος, ο οποίος έγραψε ΠΕΡΙ ΛΙΜΕΝΩΝ. Σε ένα άλλο έργο του *Περί του ορίζοντος*, ο Κλέων υποστήριξε ότι, ο Όμηρος ήταν ο πρώτος, που έδωσε την έννοια του ορίζοντα, τονίζοντας ότι η κλήση του αυτή είχε μαθηματικό υπόβαθρο. [FHG, IV, 365]

743. Κλήμης, ιστορικός κατά τον Σουΐδα, ο οποίος έγραψε για τους βασιλείς και τους αυτοκράτορες των Ρωμαίων. Υπάρχει κι ένα άλλο που απευθύνεται προς τον Ιερώνυμο με τίτλο: *Περί των Ισοκρατικών σχημάτων*. [FHG, IV, 364]

744. Κλήμης Φλάβιος ο Αλεξανδρεύς (Τίτος Φλάβιος Κλήμης), φιλόσοφος και ιστορικός, χριστιανός στο θρήσκευμα, πρώην εθνικός, που καταγόταν από την Αθήνα, γεννήθηκε περί το 150 μ.Χ. και μετά από πολλές περιπλανήσεις ταξιδιωτικές κατέληξε στην Αλεξάνδρεια. Εκεί έγινε καθηγητής σε σχολή λογίων του Πάνταινου, στην οποία έδειξε πολυμάθεια και αρετή. Μάλιστα λέγεται ότι τον διαδέχτηκε στη σχολή. Ο Ωριγένης ήταν μαθητής του. Όμως κατά τη διάρκεια των διωγμών των Χριστιανών το 201-202 από τον Σεπτίμιο Σεβήρο, εγκατέλειψε την πόλη των Αθηνών, για να κρυφτεί. Άκμασε μετά από αυτούς τους διωγμούς περί το 190 μ.Χ. Ήταν σύγχρονος του Ειρηναίου και προσπάθησε να εναρμονήσει την αρχαία ελληνική φιλοσοφία και την εθνική πολιτιστική κληρονομιά με τις αρχές του χριστιανισμού, τοποθετήσεις όμως που απέρριψε η χριστιανική εκκλησία, όταν βρέθηκε να κυριαρχεί στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία 150 χρόνια μετά. Γνωρίζουμε ότι στην Αλεξάνδρεια είχε χρηστεί πρωτοπρεσβύτερος. Άλλα έργα του: ο «Παιδαγωγός», εγχειρίδιο για κατήχηση και οδηγίες της καθημερινής ζωής, Επιστολή προς Θεόδωρο, «Τις ο σωζόμενος πλούσιος», «Θεοδόχου επιτομαί», «Εκ των προφητικών εκλογών», αλλά τα πιο γνωστά του έργα είναι: οι *Στρωματεῖς* (ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΣΤΡΩΜΑΤΕΩΣ) και ο ΠΡΟΤΡΕΠΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣ ΕΛΛΗΝΑΣ⁴¹³ Εθνικούς) με ποικιλία θεμάτων. Στα έργα του αυτά αναφέρθηκε στη χρονολογία

⁴¹² Cleonis Curiensis Αργοναυτικά α' – ? (t) (339A.) Cleonis Curiensis Argonautica? (t)

[] ἐχόντων αὐτὸν τὸν τῆς ὑποθέσεως [] διὰ τοῦ πρώτου μέχρι τῆς βεβρω[]
[] Αργοναύτας (vac.) ἀλλ' ὃ γε Κουριεὺς ο[]
[] κατ'αβεβλημένος πραγματείαν θ– [] Διονυσίῳ Ἡσιόνην τὴν
Λαομέδοντος [] κειμένην τῷ κτήτι ἰδῶν[] αὐτῆς σὺν Τελαμῶνι βουλευ-
[] στίχοις διαθέμενος παντ[]

⁴¹³ Ἀμφίων ὁ Θηβαῖος καὶ Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος «ἄμφω μὲν ἦσθιν ᾠδῆς, μῦθος δὲ ἄμφω» (καὶ τὸ ὄσσημα εἰσέτι τοῦτο Ἑλλήνων ἄδεται χορῶ), τέχνη τῇ μουσικῇ ὃ μὲν ἰχθὺν δελεάσας, ὃ δὲ Θήβας τειχίσας. Θράκιος δὲ ἄλλος σοφιστὴς (ἄλλος οὗτος μῦθος Ἑλληνικός) ἐτιθάσευε τὰ θηρία γυμνῇ τῇ ᾠδῇ καὶ δὴ τὰ δένδρα, τὰς φηγούς, μετεφύτευε τῇ μουσικῇ. Ἐχοιμ' ἄν σοι καὶ ἄλλον τούτοις ἀδελφὸν διηγῆσασθαι μῦθον καὶ ᾠδὸν, Εὐνομον τὸν Λοκρὸν καὶ τέττιγα τὸν Πυθικόν· πανηγυρις Ἑλληνικὴ ἐπὶ νεκρῶ δράκοντι συνεκροτεῖτο Πυθοῖ, ἐπιτάφιον ἔρπετο ᾄδοντος Εὐνόμου· ὕμνος ἢ θρήνος ὅπως ἦν ἡ ᾠδή, οὐκ ἔχω λέγειν. Ἀγὼν δὲ ἦν καὶ ἐκιδάριζεν ὥρα καύματος Εὐνόμος, ὁπνίκα οἱ τέττιγες ὑπὸ τοῖς πετάλοις ἦδον ἀνὰ τὰ ὄρη

του Ερατοσθένη, προσδιορίζοντας την άλωση της Τροίας το 1183 π.Χ., την κάθοδο των Ηρακλειδών στην Πελοπόννησο από τη Ναύπακτο 80 χρόνια μετά την καταστροφή της Τροίας, δηλαδή το 1103 π.Χ., την κτίση της Ιωνίας 60 χρόνια μετά, δηλαδή το 1043 π.Χ., τα επιτρεπόμενα του Λυκούργου 159 χρόνια μετά, ήτοι το 884 π.Χ. και η πρώτη Ολυμπιάδα 108 χρόνια μετά, δηλαδή το 778 π.Χ., συνεχίζοντας με την εποχή που συνέβηκαν τα γεγονότα του Ξέρξη, η απαρχή του Πελοποννησιακού πολέμου και το τέλος του με την ήττα των Αθηναίων⁴¹⁴. Πέθανε το 215/8 μ.Χ. στην Αλεξάνδρεια. [Σουΐδας, C. Mondésert, *Clément d'Alexandrie. Le protreptique*, 2nd edn. [Sources chrétiennes 2. Paris: Éditions du Cerf, 1949]: 52-193. ΛΕΞΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΜΥΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΝ, συντεθέν υπό ΔΑΝΙΗΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΑΓΝΗΤΟΣ, Εν Βενετία εκ της ελληνικής τυπογραφίας Φραγκίσκου Ανδρεώλα, 1834, ΓΟΛΔΣΜΙΘ, «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ», μετάφραση του Δημητρίου Αλεξανδρίδου, τ. Β', BIENNH, 1806]

745. Κλύτος ο Μιλήσιος, ιστορικός, μαθητής του Αριστοτέλη του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, ο πρώτος που έγραψε τα *Περί Μιλήτου*⁴¹⁵ σε 2 βιβλία, *Περί του της Παρθένου ιερού εν Λέρω* κι αναφέρεται από τον Αθήναιο στο IB' βιβλίο του. [FHG, II, 333]

746. Κλώδιος ο Νεαπολίτης, ιστορικός και γεωγράφος ο οποίος έδινε και ερμηνείες για τα διάφορα μετεωρολογικά φαινόμενα:

[FHG, IV, 364]

747. Κνωσσός, γεωγράφος ο οποίος έγραψε *Διηγήσεις*, δηλαδή γεγονότα την εποχή του Αρχέλαου του Φιλοπάτορα στην Καππαδοκία και τις σχέσεις του τελευταίου με τις ελληνικές αποικίες. Έγραψε και *Γεωγραφικά της Ασίας* σε πολλά βιβλία. [FHG, τ. 3^{ος} σ. 634]

748. Κοδράτος, Ρωμαίος ιστορικός, που έγραψε Ρωμαϊκή ιστορία σε 15 βιβλία. Έγραψε και *Παρθικά* όπως μας πληροφορεί ο Στέφανος Βυζάντιος. [FHG, τ. 3^{ος} σ. 659]

*Clodius Neapolitanus ab eodem Porphyrio laudatur in fragmento quod ex manuscr. Oxoniens communicavit Bentleius in Epistol. ad Millium p. 49 Ox., ubi postquam de interpretatione verborum κναζίζει, χθύπτης, φλεγμῶ, δροψ̄ exposuerat, pergit: Καὶ ἕτερα δὲ πλείστα τοιαῦτα διὰ τῶν κῶ στοιχείω ἀπαρτίζοντα ἴδιον σκοπὸν εὐρομεν, οἷον· Βέθυ, ζᾶψ χθῶ, πλῆκτρον, σφίγξ· δὲ ἐστὶν οὕτως· βέθυ ἐστὶν ἡ ὑγρὴ οὐσία, ζᾶψ ἡ πυρώδης οὐσία, χθῶ ἡ γῆ, πλῆκτρον δὲ ὁ ἄηρ, σφίγξ ἡ τούτων φιλία διὰ τὸ συνεσφίγχθαι. Κλώδιος δὲ ὁ Νεαπολίτης οὕτως ἡρμήνευσε τὸ προκει-
μενον· ἄηρ, θάλασσα, γῆ, ἥλιος. Eundem Clodium non addita nota patriæ citat Porphyrius De abstin. I, 26, ubi ex eo refert Pythagoricos in sacrificiis non prorsus abstinuisse animatis.*

Suidas: Κοδράτος, Ῥωμαῖος ἱστορικός. Ἐγραψεν ἱάδι διαλέκτῳ Ἱστορίαν Ῥωμαϊκὴν ἐν βιβλίοις ιε', ἐπιγραφὴν δὲ Χιλιετηρίδα, καὶ περιέχει ἀπὸ κτίσεως Ῥώμης ἕως Ἀλεξάνδρου τοῦ Μαμαίαις υἱοῦ Καίσαρος.

θερόμενοι ἥλιῳ. Ἦιδον δὲ ἄρα οὐ τῷ δράκοντι τῷ νεκρῷ, τῷ Πυθικῷ, ἀλλὰ τῷ θεῷ τῷ πανσόφῳ αὐτόνομον ᾧδῃν, τῶν Εὐνόμου βελτίονα νόμων.

⁴¹⁴ «...Ἐρατοσθένης δὲ τοὺς χρόνους ὧδε ἀναγράφει· ἀπὸ μὲν Τροίας ἀλώσεως ἐπὶ Ἡρακλειδῶν κάθοδον ἔτη ὀγδοήκοντα· ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ τὴν Ἰωνίαν κ, τίσιν ἔτη ἐξήκοντα· τὰ δὲ τούτοις ἐξῆς ἐπὶ μὲν τὴν ἐπιτροπίαν τὴν Λυκούργου ἔτη ἑκατὸν πενήκοντα ἑννέα· ἐπὶ δὲ <τὸ> προηγούμενον ἔτος τῶν πρώτων Ὀλυμπίων ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ· ἂφ' ἧς Ὀλυμπιάδος ἐπὶ τὴν Ξέρξου διάβασιν ἔτη διακόσια ἑνενήκοντα ἑπτὰ· ἂφ' ἧς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἔτη τεσσαράκοντα ὀκτώ· καὶ ἐπὶ τὴν κατάλυσιν καὶ Αθηναίων ἦτταν ἔτη εἴκοσι ἑπτὰ».

⁴¹⁵ ΠΕΡΙ ΜΙΛΗΤΟΥ. E LIBRO PRIMO. Athenaeus XIV: Κλύτος ὁ Μιλήσιος, Αριστοτέλους δὲ μαθητής, ἐν τῷ πρώτῳ Περὶ Μιλήτου γράφει περὶ αὐτῶν οὕτως· «Περὶ δὲ τὸ ἱερὸν τῆς Παρθένου ἐν Λέρῳ εἰσὶν οἱ καλούμενοι ὄρνιθες μελεαγρίδες. Ὁ δὲ τόπος ἐστὶν ἐλώδης, ἐν ᾧ τρέφονται. Ἔστι δὲ ἄστοργον πρὸς τὰ ἔκγονα τὸ ὄρνεον καὶ ὀλιγωρεῖ τῶν νεωτέρων, ὥστε ἀνάγκη τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν. ἔχει δὲ τὸ μὲν μέγεθος ὄρνιθος γενναίου, τὴν δὲ κεφαλὴν μικρὰν πρὸς τὸ σῶμα, καὶ ταύτην ψιλὴν, ἐπ' αὐτῆς δὲ λόφον σάρκινον, σκληρὸν, στρογγύλον, ἐξέχοντα τῆς κεφαλῆς ὥσπερ πάτταλον, καὶ τὸ χρῶμα ξυλοειδῆ... Diogen. L. I, 25, de Thalete Milesio: Δοκεῖ δὲ καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἄριστα βεβουλευσθαι. Κροίσου γοῦν πέμψαντος πρὸς Μιλησίους ἐπὶ συμμαχίᾳ, ἐκώλυσεν· ὅπερ, Κύρου κρατήσαντος, ἔσωσε τὴν πόλιν. Κλύτος δὲ φησιν, ὡς Ἡρακλείδης ἱστορεῖ, μονήρῃ αὐτὸν γεγονέναι καὶ ἰδιαστήν.

749. Κόιντος ο Σμυρναίος, επικός ποιητής και γραμματικός, επικλειθείς και Καλαβραίος, γιατί το έπος του βρέθηκε κατά το 15^ο αιώνα στην Καλαβρία. Ο Κόιντος συνεχίζει τη διήγηση του Τρωικού πολέμου με τα όσα δεν αναφέρονται στην Ιλιάδα, με το έργο του να επιγράφεται: «Τα μεθ' Ὀμηρον» (*Posthomeric*) δηλαδή «τα μετά τον Όμηρο» σε 14 βιβλία με 8872 δαχτυλικούς εξάμετρους στίχους, καλύπτοντας την χρονική περίοδο μεταξύ του τέλους της Ιλιάδας του Ομήρου και τον τερματισμό του πολέμου με τους Τρώες με το κάψιμο της Τροίας. Το ύφος του ήταν φτωχό, προσπαθώντας να μιμηθεί τον Όμηρο. Ως προς την εποχή που έζησε υπάρχει μία σύγχυση. Άλλοι τον τοποθετούν τον 4^ο αιώνα μ.Χ. και μερικοί τον 2^ο ή 3^ο, επειδή διέκριναν κάποιες επιρροές του ύφους του από τη δεύτερη σοφιστική σχολή των Ελλήνων ρητόρων. Ο Ευστάθιος και ο Τζέτζης στα ομηρικά τους σχόλια τον αναφέρουν ως Κόιντο ή Κοῖντο ο ποιητής. Το υλικό του το άντλησε από τα μη σωζόμενα αρχαϊκά έργα των *κυκλικών επών*, τα οποία του ήταν στην εποχή του γνωστά. Αυτά τα κυκλικά έπη χρησιμοποίησε και ο Βιργίλιος για να γράψει την *Αινειάδα* του, ο Αρκτίνος ο Μιλήσιος για την *Ιλίου πέρσις*, δηλαδή το *πάρσιμο* του Ιλίου και το έπος της *Αιθιοπίδας ή ερχομός του Μέμνων* και ο Λέσχης για το «*Ιλιάς Μικρά*». Ο ίδιος άρχισε να γράφει ποίηση σε νεαρή ηλικία, όταν έβοσκε πρόβατα, όπως ο ίδιος αναφέρει και το ταλέντο του αυτό ήταν δώρο των Μουσών (δηλαδή κάποιες ιέρειες τον δίδασκαν), μιμούμενος τον Ησίοδο. Ως προς την αξία του, θεωρείται ένας αδέξιος μιμητής του ομηρικού ύφους. Το ότι έζησε τον 4^ο αιώνα φαίνεται από το 6^ο βιβλίο του και τον στίχο 531, που απεικονίζει την πάλη ανθρώπων και θηρίων στα αμφιθέτρα, τα οποία είχε κλείσει ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος (379- 395 μ.Χ.) και από το 13^ο βιβλίο ο στίχος 335 που αναφέρεται σε μία προφητεία με πολύ λίγες δυνατότητες πραγματοποίησής της τον 4^ο αιώνα μ.Χ. Υπολογίζεται να γεννήθηκε μεταξύ του 308 και 313. Τα μεθ' Ὀμηρον εκδόθηκαν για πρώτη φορά στη Βενετία από τον φιλέλληνα και εκδότη πλείστων ελληνικών έργων Άλδο Μανούτιο το 1504 με τον τίτλο: *Quinti Calabri derelictorum ab Homero libri XIV. Venetiis: in aedibus Aldi*. Από την ανάγνωση του τίτλου ο Μανούτιος τον αποκαλούσε Quintus Calaber, επειδή το μοναδικό χειρόγραφο βρέθηκε σε μοναστήρι στο Ότραντο (Υδρούσα, αποικία πάλαι Κρητών) της Καλαβρίας από τον Κωνσταντινοπολίτη καρδινάλιο και παρ' ολίγον Πάπα Βησσαρίωνα το 1450. Το προσωνύμιο Κόιντος ο Σμυρναίος δόθηκε από τον Lorenz Rhodomann στη Λειψία το 1577, όταν ο Michael Neander πρόσθεσε και λατινική μετάφραση. Νεότερες εκδόσεις φιλοτέχνησε ο Liers στο Παρίσι το 1841, ο Kohley στη Λειψία το 1850, ο Zimmermann το 1891 είσης στη Λειψία και ο France Vian Paris το 1969. Ελληνικές εκδόσεις του κειμένου δεν υπάρχουν παρά η μετάφραση του Πάικου Δ. Νικολαΐδου-Ασιλάνη, εκδ. ΦΥΛΛΑ, Αθήνα 1996 χωρίς την παράθεση του αρχαίου κειμένου. [Frederick Apthorp Paley: *Quintus Smyrnaeus and the "Homer" of the tragic Poets* (1879)]

750. Κόλλουθος ο Λυκοπολίτης (η Λυκόπολις ήταν πόλη της Αιγύπτου), επικός του 5^{ου} μ.Χ. αιώνα, γνωστός για ένα έπος του η ΑΡΠΑΓΗ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ. [A.W. Mair, *Oppian, Colluthus, Tryphiodorus*. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 1928 (repr. 1963): 542-570]

751. Κολυβάς Σέργιος, αυτοκρατορικός γραμματέας της Κωνσταντινούπολης κατά τη διάρκεια του 12^{ου} αιώνα. Έγραψε δύο επιστολές στον αυτοκράτορα Ισαάκιο Β' Άγγελο των οποίων το περιεχόμενο έχουν πολλές ιστορικές αναφορές αυτής, που περιγράφουν τα γεγονότα της περιόδου της βασιλείας του εν λόγω αυτοκράτορα. [TUSCULUM, Regel W., *Fontes rerum byzantinum*, 1917]

752. Κόμαρχος, ιστοριογράφος ποικίλης ύλης άγνωστης ιστορικής περιόδου που αναφέρεται στους σχολιασμούς του Πινδάρου⁴¹⁶. [FGrH, n. 410]

⁴¹⁶ ἤδη γὰρ αὐτῶι (scil. Ἡρακλεῖ), πατρὶ μὲν βομῶν ἀγισθέντων, διχόμενις ὅλον χρυσάρματος ἐσπέρας ὀφθαλμὸν ἀντέφλεξε Μῆνα, καὶ μεγάλων ἀέθλων ἀγνὰν κρίσιν καὶ πενταετηρίδ' ἀμὰι θῆκε ζαθέοις ἐπὶ κρημοῖς Ἀλφειοῦ περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἄγεται τὰ Ὀλύμπια κα...

753. Κομνηνή Άννα, Κομνηνή Άννα, ιστοριογράφος του Βυζαντίου. Έργο της η ΑΛΕΞΙΑΣ, μία περισσότερο βιογραφία του πατέρα της Αλέξιου και λιγότερο ιστορία της περιόδου βασιλείας του. Η Άννα Κομνηνή (1083-1148) ήταν θυγατέρα και πρωτότοκο παιδί του αυτοκράτορα Αλέξιου Α΄ Κομνηνού⁴¹⁷ και της αυτοκράτειρας Ειρήνης Δούκα και εγγονή της Άννας Δαλασσηνής (Δάλασσα, πόλη του Θέματος της Ιταλίας). Γεννήθηκε το 1083 στα ανάκτορα στην Κωνσταντινούπολη (ήταν πορφυρογέννητη) και το 1091 σε ηλικία οκτώ χρονών την μνηστεύσανε από σκοπιμότητα με τον Κωνσταντίνο Δούκα, γιο του αυτοκράτορα Μιχαήλ Ζ΄ (ο Μιχαήλ είχε πεθάνει το 1078). Το 1081 ο Αλέξιος Κομνηνός είχε συνομωθήσει εναντίον του Νικηφόρου Γ΄ Βοτανειάτη, αυτοκράτορα από το 1078 μέχρι το 1081 και με τη βοήθεια της Μαρίας της Αλανής (σύζυγου του Νικηφόρου, αλλά και χήρας όμως του προηγούμενου αυτοκράτορα Μιχαήλ) τον ανέτρεψε, το εξόρισε σε μοναστήρι (πέθανε μάλιστα την ίδια χρονιά) και του πήρε τον θρόνο. Ο Αλέξιος τότε κάνει συμβασιλέα τον γιο της Μαρίας, της είχε άλλωστε υποχρέωση για την επιτυχία του πραξικοπήματος, Κωνσταντίνο Δούκα. Όταν το 1087, γεννήθηκε ο γιος του Αλέξιου Α΄ ο Ιωάννης (αδελφός της Άννας), παύει από συμβασιλέα τον Κωνσταντίνο της Μαρίας. Για να μην εναντιωθεί η Μαρία Αλανή εναντίον του, ο Αλέξιος το 1091 αραβωνιάζει την οκτάχρονη θυγατέρα του με τον εκθρονισμένο νεαρό (17χρονο) Κωνσταντίνο Δούκα, οπότε η μικρή Αννούλα χρησιμοποιείται από σκοπιμότητα του πατέρα της για να επιτευχθούν οι αναγκαίες πολιτικές και στρατιωτικές ισορροπίες στη Νέα Ρώμη. Μετακομίζοντας η Άννα στο οικογενειακό περιβάλλον της Μαρίας της Αλανής, ως μνηστή του Κωνσταντίνου, έτυχε εξαιρετικής ανατροφής από την Μαρία την Αλανή και γόνιμης βασικής μόρφωσης. Το 1097 όμως πέθανε ο Κωνσταντίνος Δούκας και έτσι ματαιώθηκε ο γάμος με την Άννα. Στη συνέχεια η Άννα έκανε ανώτερες σπουδές στη βασιλεύουσα κάτω από την επιμέλεια της χήρας Μαρίας της Αλανίας⁴¹⁸ του αποθανόντα αυτοκράτορα Νικηφόρου Γ΄ Βοτανειάτου. Είναι γεγονός ότι η περίοδος των Κομνηνών είχε να επιδείξει μεγάλη ακμή των γραμμάτων, έτσι το πρόπλασμα της γνώσης που έλαβε η Άννα, περιελάμβανε τον Όμηρο, Ηρόδοτο, Θουκυδίδη, Ξενοφώντα, Αριστοφάνη, τους τραγικούς, Πλούτιο, το συνδυασμό της Πλατωνική κι Αριστοτελικής φιλοσοφίας και φυσικά...την Αγία Γραφή. Ο χαρακτηρισμός που απόδιδαν στην Άννα, ήταν πάνσοφη. Στη συνέχεια είχε έναν πολύ καλό γάμο με τον Νικηφόρο Βρυέννιο το νεότερο, ικανό στρατηγό του πατέρα της, πολύ όμορφο, σεμνό και μορφωμένο, ιστοριογράφος κι ο ίδιος, οπότε όλος ο προσωπικός της κύκλος τη βοηθούσε στη μετέπειτα συγγραφή που επιχείρησε. Όταν πέθανε ο πατέρας της αυτοκράτορας Αλέξιος το 1118, η Άννα κινήθηκε συνωμοτικά για να αποτρέψει να ανέβει στο θρόνο ο αδελφός της και γιος του Αλέξιου Ιωάννης, γιατί είχε βάλει στόχο να ανέβει στο θρόνο ο σύζυγός της. Ο σύζυγός της όμως Νικηφόρος Βρυέννιος αρνήθηκε να λάβει μέρος στο πραξικόπημα και τα σχέδια της Άννας που τα έθεσε σε υλοποίηση, ματαιώθηκαν από την αντίσταση την οποία επέδειξε ο αδελφός της Ιωάννης. Ανερχόμενος στο θρόνο ως Ιωάννης Β΄ Κομνηνός ο αδελφός της βασίλευσε από το 1118 μέχρι το 1143. Μετά από αυτό το αποτυχημένο πραξικόπημα αποσύρθηκε στη μονή. Εκεί σε συνθήκες μακρόχρονης απομόνωσης συνέγραψε την Αλεξιάδα μεταξύ των ετών 1137 και 1148. Η «Αλεξιάς» ήταν ένα έπος επηρεασμένο από την Ιλιάδα του Ομήρου, στην οποία κατέγραψε την ιστορία του πατέρα της Αλέξιου μεταξύ 1069 και 1118. Μετά την περίοδο αυτή από το 1118 μέχρι το 1176 την εξιστόρηση την έχει πραγματοποιήσει ο Ιωάννης Κίνναμος. Η γλώσσα και η μορφή του

⁴¹⁷ Ο Αλέξιος Κομνηνός καταγόταν από μία στρατιωτική οικογένεια των Κομνηνών που κατείχε μεγάλες εκτάσεις στην Κασταμόνα της Παφλαγονίας. Ο πατέρας του ήταν αδελφός του αυτοκράτορα Ισαάκιου Α΄ Κομνηνού και της Άννας Δαλασσηνής (κι αυτής γνωστής οικογένειας αριστοκρατών της Ιταλίας).

⁴¹⁸ Η Αλανία ή Αλβανία ταυτίζεται με τη σημερινή Γεωργία. Η Μαρία Αλανή είχε πλήρες όνομα Μάρθα-Μαρία Μπργκκρατιόνι και ήταν πριγκίπισσα της Γεωργίας προτού γίνει αρχικά σύζυγος του αυτοκράτορα του Βυζαντίου Μιχαήλ Ζ΄ Δούκα (Παραπινάκη, αρχικά είχε ανέβει στο θρόνο το 1067 και μετά το 1071 μέχρι το 1078) και κατόπιν του Νικηφόρου Γ΄ Βοτανειάτη. (αυτοκράτορας από το 1078-1081).

κειμένου αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα του αττικισμού⁴¹⁹. Προτυπά της η ιστορία του Θουκυδίδη και του Πολύβιου. Το έργο της αποτελεί σημαντική και πρώτη πηγή για την Α' Σταυροφορία, που αντέκρουσε με επιτυχία ο σύζυγός της Νικηφόρος Βρυέννιος, οργανώνοντας αποτελεσματικά την άμυνα της Κωνσταντινούπολης το 1097. Συνίσταται η «Αλεξιάς» από ένα προοίμιο και 15 βιβλία, δηλαδή κεφάλαια. Η πρώτη έκδοση του έργου έγινε το 1651 από το Possinus στο Παρίσι με μετάφραση στα λατινικά. Υπάρχει μία γερμανική έκδοση του 1790 του Friedrich von Schiller, μία γαλλική το 1839 του Cousin και στα ελληνικά μία των Ν. Κωνσταντόπουλου και Ι. Παπαδόπουλου του 1938 και μια πιο πρόσφατης της Αλώς Σιδέρη του 1990. Στο προοίμιο (πρόλογο) η Άννα μιλάει για την ίδια, το σύζυγό της Καίσαρα Νικηφόρο Βρυέννιο και τη δύστυχη τύχη της. Στο 1^ο κεφάλαιο αναφέρεται στον Αλέξιο ως στρατηγό και μέγα δομέστικο, στο 2^ο περιγράφει την επανάσταση των Κομνηνών, στο 3^ο την ανάρρηση στο θρόνο του Αλέξιου Α' το 1081 και τον αγώνα μεταξύ των Δουκών και Κομνηνών. Στο 4^ο τον πόλεμο κατά των Νορμανδών κατά τα έτη 1081 και 1082. Το 5^ο επίσης τον πόλεμο κατά των Νορμανδών τα έτη 1082 και 1083 και τη διαμάχη του Αλέξιου με τους αιρετικούς. Το 6^ο το τέλος του πολέμου με τους Νορμανδούς το 1085 με τον θάνατο του Ροβέρτου Γυϊσκάρδου και την εμπλοκή των Τούρκων. Το 7^ο ασχολείται με τον πόλεμο των Σκυθών (1087-1090). Το 8^ο το τέλος του πολέμου με τους Σκύθες στι 29 Απριλίου του 1091 και τις συνωμοσίες κατά του αυτοκράτορα. Το 9^ο τις επιειρήσεις κατά του Τζαχά και των Δαλματών (1093-1094) και τη συνωμοσία του Ρωμανού Διογένη το 1094. Το 10^ο τον πόλεμο κατά των Κομάνων και την αρχή της πρώτης σταυροφορίας κατά το 1094-1097. Το 11^ο την πρώτη σταυροφορία κατά τα έτη 1097 μέχρι 1107. Το 12^ο τις προετοιμασίες κατά τη δεύτερη νορμανδική εισβολή (1105-1107). Στο 13^ο έχουμε τη συνέχεια της δεύτερης νορμανδικής επιδρομής (1107-1108). Επίσης υπάρχει και η συνωμοσία Ααρών. Το 14^ο έχει αναφορές για τους Τούρκους, Φράγκους και Μανιχαίους κατά τα χρόνια 1108-1115 και τέλος το 15^ο περιέχει τις τελευταίες εκστρατείες του αυτοκράτορα-πατέρα της και το θάνατό του, ακλύπτοντας τα έτη 116-1118. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896, Β. G. NIEBUHR II C. F., *CORPUS SCRIPTORUM HISTORIAE BYZANTINAE*, BONNAE 1839]

754. Κόνων ο Σάμιος, (283-222 π.Χ.) γεωγράφος, μαθηματικός κι αστρονόμος στην αυλή του Πτολεμαίου του Γ' Ευεργέτη (ΑΚΛ). Τα γραπτά του έχουν τίτλους ΙΤΑΛΙΚΑ (αναφέρονται από τον Μακρόβιο), όπως και το ΗΡΑΚΛΕΙΑ ΝΗΣΙΑΣ⁴²⁰. Έδωσε μία ερμηνεία για την ονομασία του Αιγαίου (...από της Περκανίας Αιγός ή από της Καρυστίας Αιγός) μέσα στις λιγοστές λέξεις που διασώζονται στη μνημόνευσή του. Έγραψε μαθηματικές μελέτες για τις κωνικές τομές και αστρονομικές για τις εκλείψεις του ήλιου, οι οποίες δυστυχώς χάθηκαν. Ανακάλυψε στον ουρανό ένα νέο αστερισμό, τον οποίον ονόμασε «κόμην της Βερενίκης», χρησιμοποιώντας το όνομα της συζύγου του Πτολεμαίου Γ', θυγατέρας του

⁴¹⁹ Ο βασιλεὺς Ἀλέξιος καὶ ἑμὸς πατὴρ καὶ πρὸ τοῦ τῶν σκήπτρων ἐπειλῆσθαι τῆς βασιλείας μέγα ὄφελος τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων γεγέννηται. Ἦρξατο μὲν γὰρ στρατεύειν ἐπὶ Ῥωμανοῦ τοῦ Διογένους. Θαυμαστός τις γὰρ ἐφαίνετο ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν καὶ φιλοκινδυνότατος. Οὗτος γὰρ τεσσαρεσκαίδεκάτου ἔτους ὦν κατ' ἐκείνο καιροῦ συνεκστρατεύειν ἠπείγετο τῷ βασιλεῖ Διογένηι κατὰ Περσῶν βαρυτάτην ἄγοντι στρατιάν, καὶ ἀπὸ γε τοῦδε ὁρμήματος ἀπειλὴν κατὰ τῶν βαρβάρων ἐμφαίνων καὶ ὥς, εἰ συμπλακῆσεται τοῖς βαρβάροις, τὸ ξίφος αὐτοῦ μεθύσει ἀφ' αἵματος· οὕτως ἦν φιλοπόλεμος ὁ νεανίσκος.

⁴²⁰ ΗΡΑΚΛΕΙΑ. ΝΗΣΙΑΣ. Ε LIBRO TERTIO. Schol. Apoll. Rh. I, 1165: Ὁ δὲ πρὸς τὸν Αἰγαῖον μῦθος ὑπὸ Δημητρίου φέρεται τοῦ Κνιδίου. Κόνων δὲ ἐν τῇ Ἡρακλείᾳ φησὶν ὅτι Αἰγαῖον καταγωνισθεὶς ὑπὸ Ποσειδῶνος κατεποντίσθη εἰς τὸ νυνὶ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀπολλωνίου ἡρίον Αἰγαῖον, (τὸν αὐτὸν καὶ Βριάρεων καλῶν). Περί δὲ τῆς κλήσεως τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐν μὲν τῷ τρίτῳ τῷ Περι τῆς Νησιᾶδος φησὶν ἐν τούτοις· «Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος οἱ μὲν ἀπὸ τῆς Περκανίας Αἰγὸς ἐπώνυμον γεγονέναι φασίν· οἱ δὲ, ἀπὸ τῆς Καρυστίας (τῆς Αἰγαίης ὀνομαζομένης. Αἱ μὲν γὰρ Αἰγαί, ἔνθεν τὸν Ποσειδῶνα παραγίνεσθαι φασί, κατὰ Πελοπόννησον εἰσὶν, ἐν τοῖς περὶ Κρίσαν τόποις (ἐν τῷ κατὰ Κρίσαν κόλπῳ).»

Μάγα, ηγεμόνα της Κυρηναϊκής. Ήταν επίσης πολύ φίλος με τον Αρχιμήδη. Μαθητής του ήταν ο Δοσίθεος από το Πηλούσιο. [FHG, IV, 369]

755. Κόνων, μυθογράφος και γραμματικός στη Ρώμη του Καίσαρα και του Οκτάβιο, ο οποίος έγραψε τις «Διηγήσεις», ένα σύνολο από 50 διηγήματα και περιγραφές τόπων και αποικιών, αφιερωμένες στον Έλληνα βασιλιά της Καππαδοκίας Αρχέλαο (61 π.Χ.- 17 μ.Χ., που βασίλευσε από το 36 π.Χ. μέχρι το 14 μ.Χ.). Το ύφος γραφής του ήταν πολύ ευχάριστο και ευτυχώς έχουμε μία σύντομη επιτομή των διηγήσεων αυτών από τον Φώτιο. [Kroh]

756. Κόριννος, μαθητής του Παλαμήδη, ο πρώτος που έγραψε για τα Τρωϊκά (*Ιλιάς*) με τα γράμματα της φωνητικής γραφής που εφεύρε ο δάσκαλός του. Σουΐδα:

Κόριννος, Ιλιεύς, έποποιός των πρό Όμηρου, ὥς τιςιν ἔδοξε· καὶ πρώτος γράψας τὴν Ἰλιάδα, ἔτι τῶν Τρωϊκῶν συνισταμένων. ἦν δὲ Παλαμήδους μαθητὴς καὶ ἔγραψε τοῖς ὑπὸ Παλαμήδους εὗρεθεισί Δωρικοῖς γράμμασιν. ἔγραψε δὲ καὶ τὸν Δαρδάνου πρὸς Παφλαγόνας πόλεμον, ὡς ἐκ τούτου λαβεῖν καὶ τῆς ποιήσεως πᾶσαν ὑπόθεσιν Ὅμηρον καὶ ἐντάξει τοῖς αὐτοῦ βιβλίοις.

Ο Όμηρος φαίνεται ότι πήρε από τον αποσιωπηθέντα Κόριννο το υλικό της Ιλιάδας, που ήταν Τρώας και συνεργάτης του Παλαμήδη. Αυτή η εκδοχή έχει απαληφθεί από όλα τα σύγχρονα λεξικά. Συμβαίνουν αυτά και σήμερα, όμως δεν εξαφανίζουν τελείως τον πρωτογενή συγγραφέα. Τα γράμματα τα ονομάζει δωρικά, δηλαδή γράμματα των Ελλήνων της ορεινής Θεσσαλίας, Στερεάς και των Ηρακλειδών. Ο Κόριννος, όπως μας πληροφορεί ο Σουΐδας, ήταν και ιστορικός του πολέμου του Δάρδανου ή των Δαρδάνων εναντίον των Παφλαγόνων. Γι' αυτό κανονικά θα πρέπει να εντάσσεται στον κατάλογο των ιστορικών ή τουλάχιστον των εποποιών και μυθολόγων, γιατί η ιστορία τότε γραφόταν με όλες τις αναφορές των θεών, λόγω της ισχύος του κάθε ιερατείου και κατ' αυτόν τον τρόπο ενέτασαν την υποθετική συμμετοχή των θεών, στην πραγματικότητα των ιερέων που αντιπροσώπευαν τις θεότητες, στα γεγονότα, όταν το τότε ιερατείο επενέβαινε στις πολεμικές συγκρούσεις, καθοδηγώντας τους εμπολέμους αναλόγως με τα εκάστοτε συμφέροντά του. Στον ιστορικό Γιάννη Κορδάτο από τον τόμο με τίτλο: *Προλεγόμενα του Ομήρου*, γνωρίζουμε ότι, στην εποχή του Θουκυδίδη, του μεγάλου κριτικού ιστορικού του Πελοποννησιακού πολέμου, κυκλοφορούσαν πολλά έπη αγνώστων επωδών, που περιέγραφαν τα Τρωϊκά γεγονότα και τα επεισόδια πριν και μετά της Ιλιάδας και Οδύσσειας με ονομασίες όπως: «Μικρή Ιλιάς», «Κύπρια έπη», «Νόστοι», «Ιλίου πέρις», «Τηλεγένεια». [Γιάνης Κορδάτος, «Προλεγόμενα στο Ομηρικό ζήτημα, Αθήνα]

757. Κορνήλιος Αιμιλιανός Πόπλιος Σκιπίων ο Αφρικανός (Cornelius Aemilianus Puplius Scipio), ο επονομαζόμενος «Αφρικανός ο νεότερος Νουμαντιανός». Ήταν πολιτικός του 2^{ου} π.Χ. αιώνα και το 147 π.Χ. είχε γίνει ύπατος. Το 146 π.Χ. κατέστρεψε την Καρχηδόνα, το 142 π.Χ. έγινε «κήνσωρ» και το 134 π.Χ. εκλέχθηκε ξανά ύπατος. Γύρω του είχε σχηματίσει έναν κύκλο λογίων, όπως ο Πολύβιος ο ιστορικός, ο Παναίτιος και ο Λουκίλιος. Η συντροφιά αυτή έμεινε στην ιστορία ως «κύκλος του Σκιπίωνα», σημαντικό πνευτικό κέντρο στη Ρώμη από το 150 π.Χ. Ο Σκιπίωνας πέθανε κάτω από αδιευκρίνιστες συνθήκες το 129 π.Χ. Έγραψε στα ελληνικά μία πολύτομη ιστορία της οποίας τα ίχνη έχουν χαθεί. Αναφέρεται σε επιστολή από τον Σενέκα στον Βρούτο. [FHG, III, 97]

758. Κοσμάς ο Ινδικοπλεύστης, 6^{ος} αι. μ.Χ.

(Χριστιανική Τοπογραφία). Καταγόταν από την Αλεξάνδρεια, και ήταν γεωγράφος κι έμπορος του 6ου μ.Χ. αιώνα (λέγεται ότι ήταν εκτός από έμπορος, ναύκληρος), σύγχρονος του

Ιουστινιανού, ο οποίος περιόδευσε περί το 520 μ.Χ. στην ανατολική Αφρική (έθνη του Αράβιου κόλπου, Αζούμη, δηλαδή Αιθιοπία), στην Αραβία, στις περιοχές του Εύξεινου Πόντου, φθάνοντας μέχρι την Ινδία και πιθανόν στην Κεϋλάνη

Οι θρησκευτικές του προκαταλήψεις ήταν τέτοιες ώστε ήθελε να αποδείξει πως οι προχριστιανικοί γεωγράφοι είχαν εσφαλμένα ισχυριστεί ότι η γη ήταν σφαιρική ή σφαιροειδής. Μάλιστα είχε έντονο ύφος προς τους υποστηρικτές της σφαιροειδούς γης: «Παύσασθε ληρωδούντες, ὦ σοφώτατοι, τὰ μηδενὸς ἄξια. Γνωτε δὲ κἂν ὅψε ποτε τοῖς θεοῖς ἔπεσθαι λογίοις, καὶ μὴ ταῖς ὑμετέραις αὐτῶν ἀνυποστάτοις ἐπινοίαις. Ἐπεὶ λέξατε· Πῶς καὶ τῆς ἀπλανοῦς οἶεσθε τοὺς ἀστέρας ἐναντίως τῷ παντὶ κινεῖσθαι; Μόνων αὐτῶν, ἢ τῆς ἐν ἡμῖν εἰσι σφαῖρας ἐστὶν ἡ τοιάδε φορὰ; Ἀλλ' εἰ μὲν αὐτῶν, πῶς ἐν ἴσῳ χρόνῳ τοὺς ἀνίσους διέρχονται κύκλους; Πῶς δὲ οὐδεὶς τῶν ἐν τῷ γαλαξίᾳ γέγονεν ἐκτὸς αὐτοῦ, οὐδὲ τῶν ἔξωθεν αὐτοῦ πλησιέστερον αὐτοῦ φαίνεται ἢ ἐν αὐτῷ; Εἰ δὲ τὴν σφαῖραν ἐναντίως φέρεσθαι λέγοι τις, εὗρεθῆσεται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον αὐτὴ ἑαυτῇ ἐναντίως κινουμένη. Τοῦτου δὲ τίς ἂν ἀτοπώτερον ἐπινοήσειεν;».

Χαρακτηριστική εικόνα του ρινόκερου:

«Τοῦτο τὸ ζῷον καλεῖται ῥινόκερος διὰ τὸ ἐν τοῖς μυκτῆρσι τὰ κέρατα ἔχειν· ὅτε δὲ περιπατεῖ, σαλεύονται τὰ κέρατα, ὅτε δὲ ὀρᾷ μετὰ θυμοῦ, ἀποτείνει αὐτὰ καὶ ἀσάλευτα εὗρίσκονται, ὥστε καὶ δένδρα δύνασθαι ἐκρίζουν ἐν αὐτοῖς μάλιστα τὸ ἔμπροσθεν. Τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς κάτω περὶ τὰς γνάθους ἔχει. Φοβερώτατον δὲ ἐστὶ πάννυ μάλιστα καὶ τῷ ἐλέφαντι πῶς ἀντικείμενον· οἱ πόδες δὲ καὶ τὸ δέρμα παραπλήσιά εἰσι τῷ ἐλέφαντι. Ἐχει δὲ καὶ τὸ πάχος τοῦ δέρματος αὐτοῦ ξηραίνόμενον δακτύλους τέσσαρας, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔνιοι βάλλουσιν ἀντὶ σιδήρου εἰς τὰ ἄροτρα καὶ ἄροτριοῦσι τὴν γῆν».

(Ταπροβάνη, σήμερα Σρι Λάνκα). Υπάρχει κι ο αντίλογος, ότι δεν πήγε στην Ινδία και ότι άδίκά πήρε την επωνυμία «Ινδικοπλεύστης». Οι θρησκευτικές του πεποιθήσεις ταυτίζονταν με αυτές του Νεστορίου, ήταν δηλαδή

νεστοριανός μονοφυσίτης. Μετά τα ταξίδια του ασπάστηκε το μοναχικό βίο και Κοσμάς μάλλον ήταν το μοναχικό του όνομα. Σε κάποιο από τα μοναστήρια του Σινά συνέγραψε το πόνημά του με επιγραφή «Χριστιανική τοπογραφία». Το έργο αυτό πρέπει να υλοποιήθηκε μεταξύ των ετών 547 και 549 και προσπάθεια του συγγραφέα ήταν να τεκμηριώσει τις γεωγραφικές του πληροφορίες με τις αρχές της χριστιανικής διδασκαλίας, προσπαθώντας να ερμηνεύσει φυσικά και αστρονομικά δεδομένα με βάση τις αντιλήψεις της Αγίας Γραφής και τις περιγραφές της Παλαιάς Διαθήκης.

Γι' αυτό ο Φώτιος το χαρακτηρίζει ως «ερμηνείαν εις την οκτάτευχον». Δεν φαίνεται να είχε ιδιαίτερη μόρφωση, όπως επίσης είναι εμφανές ότι εναντιωνόταν στο σύστημα του Πτολεμαίου. Ως ταξιδιώτης φαίνεται ότι, ακολουθούσε την εξερευνητική τακτική των αποστολών του πτολεμαϊκού βασιλείου, καταγράφοντας τους τόπους, τα φυτά και τα ζώα που συναντούσε. Αυτό επισημαίνεται στον πίνακα περιεχομένων του έργου του με τον τίτλο: «Καταγραφή ζώων ἰνδικῶν καὶ περὶ αὐτῶν διήγησις· ἔτι καὶ περὶ δένδρων καὶ τῆς Ταπροβάνης». Η Χριστιανική

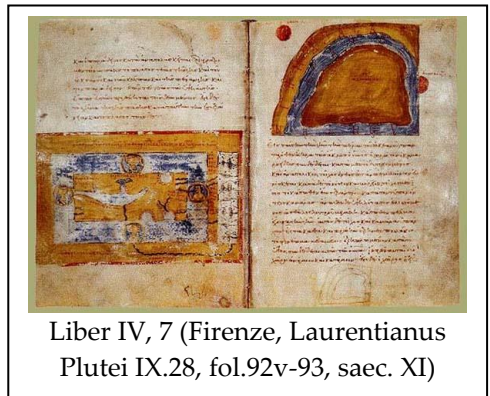
Τοπογραφία συνίσταται από 12 βιβλία και χαρακτηρίζεται από ένα ύφος, που θεωρείται απλοϊκό κι αφελές, γιατί προσπάθησε να συνδυάσει τη φυσική γεωγραφία με τις περιγραφές της Παλαιάς Διαθήκης. Το σφαιροειδές της γης το απορρίπτει κι επηρεασμένος από το κιβωτιόσχημο πλοίο του Νώε αποδέχεται ένα παρόμοιο σχήμα για τον ουρανό και ενός τετραγώνου δίσκου της γης. Όμως παρόλες τις απλοϊκές κοσμολογικές καταγραφές του συριακής καταγωγής, το κείμενο αποτελούσε ένα πολύ σημαντικό τεκμήριο ναυσιπλοΐας κι εμπορίου, μεγάλης σπουδαιότητας για την εποχή εκείνη. Αυτό το σημείο διακρίνεται κι από τον Φώτιο, που απορρίπτει τις φαντασιώσεις του μοναχού Κοσμά, αλλά επικροτεί τις ειδήσεις του ως εμπόρου και περιηγητή. Τα 12 βιβλία του Κοσμά εκδόθηκαν στη *Collectio nova patrum et scriptorum Graecorum* (Paris 1707) B. De Montfaucon, στην *Patrologia Migne* (τόμος 88) και στις αγγλικές εκδόσεις της Hakluyt Society: *The Topografia Christiana of Cosmas Indicopleustis, an Egyptian Monk* (1879). Σήμερα γνωρίζουμε ότι το έργο αυτό σώζεται σε 3 σχεδόν πλήρη αντίγραφα, εκ των οποίων όμως αυτό του Βατικανού (*Vaticanus Graecus* 699), είναι γραμμένο κατά τον 9ο αιώνα στην Κωνσταντινούπολη και περιέχει τα 10 βιβλία από τα 12. Τα άλλα δύο αντίγραφα είναι πλήρη και το μεν ένα βρίσκεται στη Μονή της Αγίας Αικατερίνης στο Σινά, και το δεύτερο στην Φλωρεντία. Το πρώτο (No. 1186) είναι αντίγραφο του 11ου αιώνα, γραμμένο στην Καπαδοκία, ενώ το δεύτερο (*Laurentianus Plutei* IX.28) είναι αντίγραφο και αυτό του 11ου αιώνα, γραμμένο στην μονή Ιβήρων του Αγίου Όρους. Ένα τέταρτο πλήρες αντίγραφο υπήρχε στην Αγγλία (*Phillips* 2581) και ήταν αντίγραφο αυτού της Φλωρεντίας ανάγεται 'τοι γράφτηκε το 1682, αλλά στη συνέχεια δηλώθηκε ότι χάθηκε. Υπάρχει ακόμη ένας αριθμός αντιγράφων που δεν περιελάμβαναν όλο το εύρος του έργου. Στην Χριστιανική Τοπογραφία περιγράφονται διάφορες περιοχές που επισκέφτηκε και κατέγραψε αφηγήσεις από τους κατοίκους και τους επισκέπτες εμπόρους που συνάντησε σε αυτές. Με βάση αυτά σχεδίασε χάρτες και σχεδιαγράμματα των περιοχών αυτών. Οι εμπειρίες και το υλικό που συγκεντρώσε του έδωσαν την αφαιρετική λογική για μια θεώρηση του κόσμου, σύμφωνα με την οποία η Γη ήταν μια επιμήκης επίπεδη περιοχή, κάτω από τον ουράνιο θόλο, στην οποία τα τέσσερα άκρα της εφάπτονται του ουρανού, σχηματίζοντας μαζί του έναν κύβο με κυρτή οροφή. Η Γη περιβρεχόταν από τον πολύ μεγάλου πλάτους Ωκεανό, σύνορο που αποτελούσε ο τελευταίος με τον Παράδεισο.

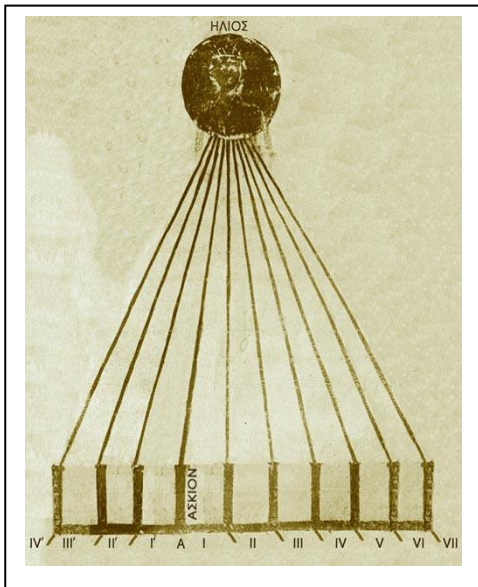
Οι απόψεις του, ωστόσο, για την επίπεδη γη είχαν μικρή επιρροή ακόμα και στους τότε εκκλησιαστικούς κύκλους. Αντιθέτως προκάλεσε έντονες αντιρρήσεις. Ο φιλόσοφος, Ιωάννης Φιλόπονος, που έζησε την ίδια εποχή με αυτόν, διαφώνησε έντονα με τις θεωρήσεις αυτές, όπως έκαναν και οι περισσότεροι χριστιανοί φιλόσοφοι της εποχής του. Ωστόσο πολλές ταξιδιωτικές πληροφορίες ήταν πολύ χρήσιμες για τους ταξιδιώτες της εποχής εκείνης, όπως και κάποιες ιστορικές αναφορές, π.χ. για την προετοιμασία της εκστρατείας του βασιλιά της Αζούμης εναντίον των Ιουδαίων της Υεμένης. Αναφέρονται και δύο ακόμη χαμένα έργα του, τα *Γεωγραφικά* και τα *Αστρονομικά*.

«...τὸ ἀριστερὸν μέρος εἰσιόντων τοῦ Ἰνδικοῦ πελάγους, περαιτέρω πολὺ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς νήσου τῆς καλουμένης παρὰ μὲν Ἰνδοῖς, Σελεδίβα, παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησι, (10) Ταπροβάνη, Τζίνιστα οὕτω καλουμένη, κυκλουμένη πάλιν ἐξ ἀριστερῶν ὑπὸ τοῦ Ωκεανοῦ, ὥσπερ καὶ ἡ Βαρβαρία κυκλοῦται ἐκ δεξιῶν ὑπ’ αὐτοῦ. Καί φασιν οἱ Ἰνδοί, οἱ φιλόσοφοι, οἱ καλούμενοι Βραχμάνες, ὅτι ἐὰν βάλης ἀπὸ Τζίνιστα σπαρτίον διελθεῖν διὰ Περσίδος ἕως Ῥωμανίας ὡς ἀπὸ κανόνος τὸ (15) μεσαίτατον τοῦ κόσμου ἐστί, καὶ τάχα ἀληθεύουσιν».

Με το παρακάτω σχῆμα ο Κοσμάς περιγράφει το πῶς οι ἀκτίνες τοῦ ἡλίου φωτίζουν διάφορους γνωστούς τόπους τῆς γῆς, λαμβάνοντας ὑπόψη τοῦ τους γεωδετικούς χάρτες τοῦ 3^{ου} π.Χ. αἰῶνα, που χρησιμοποιοῦσαν τοὺς χάρτες τοῦ Ερατοσθένη.

Liber IV, 7 (Firenze, Laurentianus Plutei IX.28, fol.92v-93, saec. XI)

«Ἡ κατ' εὐθείαν γραμμὴ ἐστὶν ἡ γῆ· αἱ δὲ δέκα ὀρθαὶ γραμμαὶ σώματά εἰσι καθ' ἕκαστον κλίμα ἰστάμενον ἕν· αἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἡλίου κατερχόμεναι ἐπὶ τὰ σώματα ἀκτίνες εἰσι τοῦ ἡλίου· ἔνθεν κακείθεν συνεμπίπτουσαι τοῖς σώμασιν ἀποτελοῦσιν ὥσπερ τὰς ἀπὸ μέλανος ἐχαράξαμεν σκιάς· ἡ δὲ μία γραμμὴ ἡ ὀρθὸς καταβαίνουσα, ἐπειδὴ περ κατὰ κορυφῆς ἐστὶ τοῦ σώματος, ἄσκιον αὐτὸ ἀποτελεῖ, ὡς μείζων οὖσα τοῦ σώματος καὶ ὅλον περιλάμπουσα».

Α: ἄσκιον· Ι et Ι': τὸ κατὰ μέση· ΙΙ: τὸ κατὰ Συήνην· ΙΙΙ: τὸ κατὰ Ἀλεξανδρείαν· ΙV: τὸ κατὰ Ῥόδον· V: τὸ κατὰ Ἑλλήσποντον· VI: τὸ κατὰ μέσον τοῦ Πόντου· VII: τὸ κατὰ Βορυσθένους ποταμοῦ καὶ Μαιώτιδος λίμνης. ΙΙ': τὸ αἰθιοπικόν· ΙΙΙ': τὸ κατὰ Αἰώμην· ΙV': Ωκεανὸς τὸ κατὰ Σάσου καὶ Βαρβαρίας.

Απὸ τα παραπάνω αποσπάσματα οἱ γεωγραφικὲς πληροφορίες εἶναι πραγματικὰ αξιόλογες, γιατί ἐμφανίζουν τὶς σχέσεις τοῦ ρωμαϊκοῦ (βυζαντινοῦ) κράτους μετὰ τῆς Αἰγύπτου κι ἀπὸ ἐκεῖ με τὶς χώρες τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῶν ακτῶν τῆς ανατολικῆς Αἰθιοπίας, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῶν Σινῶν. Μία πολὺ ἐνδιαφέρουσα μαρτυρία εἶναι οἱ δύο ἐπιγραφές που ἔφερε ἕνας μαρμάρινος θρόνος στὴν Αδοῦλιδα (Αδουλίς, ἀρχαῖο λιμάνι στὴν ἐξοδὸ ἀπὸ τὸν Αράβιο κόλπο στὸν Ἰνδικὸ Ωκεανό). Ἡ πρώτη ἐπιγραφή ἀναφερόταν στὸν βασιλιά Πτολεμαῖο Γ' τὸν Εὐεργέτη, που διανοίχεται με τὰ πολεμικὰ τοῦ κατορθώματα καὶ ἡ δεύτερη πάλι στα ἐλληνικὰ στα κατορθώματα ἐνός βασιλιά τῶν Αἰζουμιτῶν. Ὁ Κοσμάς ἔγραψε ὅτι δὲν εἶδε στὴν πραγματικότητα τὸ ρινόκερο ἀλλὰ 4 χάλκινες εἰκόνες τοῦ στο ἀνάκτορο τῶν τεσσάρων πύργων τοῦ μεγάλου Νεγούς τῆς Αἰγύπτου. Ὑπῆρχαν καὶ δύο ἄλλα συγγράμματα τοῦ Κοσμά, μία περιγραφή τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν προσφώνουσε σε κάποιον Κωνσταντῖνο καὶ κάποια ἀστρονομικὴ πραγματεία προσφωνημένη στὸ διάκονο Ομόλογον. Καὶ τὰ δύο χάθηκαν. Μετὰ τὸ Κοσμά ἡ βυζαντινὴ γεωγραφία ἔμεινε ἔρημη με ἐξαιρέσεις τὰ ὑπομνήματα τοῦ Εὐσταθίου πρὸς τὸ Διονύσιο τὸν περὶ τῆς γῆς καὶ οἱ δύο γεωγραφικὲς μελέτες τοῦ Νικηφόρου Βλεμμύδη. Γενικὰ οἱ Βυζαντινοὶ Ῥωμαῖοι ἐνῶ ἐπέδειξαν ἰδιαίτερο ζήλο καὶ δραστηριότητα στὴν

καλλιέργεια των ιστορικών σπουδών και της τέχνης της ιστοριογραφίας, την επιστήμη της Γεωγραφίας αμέλησαν εντελώς. Προκαλεί φρίκη η αμάθεια στα ζητήματα της γεωγραφίας και εθνογραφίας στο περιεχόμενο των φιλολογικών και ιστορικών έργων. Υπάρχει μία εμφανής ολιγορία των Βυζαντινών στη Γεωγραφία σε αντίθεση με τους Έλληνες ιδρυτές της επιστήμης. Οι Ερατοσθένης, Στράβων και Πτολεμαίος σχεδόν λησμονήθηκαν. Μόνον οι Στέφανος Βυζάντιος και Κωνσταντίνος Ζ΄ ο Πορφυρογέννητος φέρουν κάποια ίχνη επιρροής. Μία αναγέννηση έγινε με τον Μάξιμο Πλανούδη.[Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β΄, ΑΘΗΝΑ 1900]

759. Κόσμης, ιστοριογράφος και γεωγράφος των αλεξανδρινών χρόνων ο οποίος έγραψε για την Αίγυπτο (*Αιγυπτιακά*) σε περισσότερα του ενός βιβλία, υποστηρίζοντας ότι, οι Αιγύπτιοι ήταν αρχαιότατος λαός και πρώτη πόλη που κτίστηκε στη χώρα ήταν η Θήβα. [FHG, III, 634, IV, 369]

760 Κούρτιος Ρούφος, Ρωμαίος ιστοριογράφος, που έγραψε την ιστορία του Μ. Αλεξάνδρου (ΑΚΛ).

761. Κράτερος ο Μακεδών ή και **Κρατερός**, στρατηγός και ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Οι επιγραφές και τα ψηφίσματα μιας πόλης έχουν μεγάλη ιστορική σημασία και αυτά ο Κρατερός τα ταξινόμησε στο έργο του με τίτλο: *Περί ψηφισμάτων συναγωγή* σε 9 βιβλία⁴²¹. Είναι ένα έργο στον οποίον εξιστορούνται σε μία σειρά από πόλεις, των οποίων ήδη γνωρίζουμε γεωγραφικές πληροφορίες, τα ψηφίσματα σε δίκες που έχουν διεξαχθεί (*Χαλκητόριον, πόλις Κρήτης. Ο πολίτης Χαλκητορέυς. Απολλόδωρος τετάρτω χρόνω. Μεθ' ου Χαρίδημος ην φυγὰς Χαλκητορέυς. Κράτερος δε εν τω Περί ψηφισμάτων Χαλκήτορας αυτούς φησι και από το Idem. V. Χαλκεία: Εστί και Καρίας Χαλκεία, ης το εθνικόν Χαλκειάτης, ως Κρατέρω δοκεί*, από τον Στέφανο Βυζάντιο). Δεν σώζεται το έργο αυτό παρά μόνο σε αποσπάσματα 958 λέξεων, μνημονευόμενο σε αναφορές και σχόλια άλλων συγγραφέων (FHG, II, σ. 617-622, FGrH n. 342).

⁴²¹ Stephanus Byz.: Καρήνη, πόλις Μυσίας. Ἡρόδοτος ἐβδόμη. Τὸ ἐθνικὸν Καρηναῖος, ὡς Κράτερος γ' Περί ψηφισμάτων· «Γρυνεῖς, Πιτανναῖοι, Καρηναῖοι.» Idem v. Δῶρος: Ἔστι καὶ Καρίας Δῶρος πόλις, ἣν συγκαταλέγει ταῖς πόλεσι ταῖς Καρικαῖς Κράτερος ἐν τῷ Περί ψηφισμάτων γ': «Καρικὸς φόρος· Δῶρος, Φασελίται ...»

Idem: Τυρόδιζα, πόλις Θράκης μετὰ Σέρριον. Ἑλλάνικος δὲ Τυρόδιζαν αὐτὴν φησιν ἐν Περσικῶν δευτέρῳ. Τὸ ἐθνικὸν δεῖ Τυροδιζαῖος, ὡς Γαζαῖος· νῦν δὲ Τυροδιζηνοὶ λέγονται, ὡς Κράτερος ἐν τρίτῳ Περί ψηφισμάτων.

Harpocratio: Ἀρκεῦσαι Λυσίας ἐν τῷ Ὑπὲρ Φρυνίχου θυγατρὸς, εἰ γνήσιος, τὸ καθιερωθῆναι πρὸ γάμων τὰς παρθένους τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Μουνυχίᾳ ἢ τῇ Βραυρωνίᾳ. Τὰ δὲ συντείνοντα εἰς τὰ προκείμενα εἴρηται παρὰ τε ἄλλοις καὶ Κρατέρῳ ἐν τοῖς Ψηφίσμασιν. Ὅτι δὲ αἱ ἀρκευόμεναι παρθένοι ἀρκτοὶ καλοῦνται, Εὐριπίδης Ὑψιπύλῃ, Ἀριστοφάνης Λημνίοις καὶ Λυσιστράτῃ. Schol. Arist. Lysistr. 313: [τ ὦ ν ἐ ν Σ ά μ φ σ τ ρ α τ η γ ὦ ν] Δίδυμος καὶ Κράτερός φασι ταῦτα αἰνίττεσθαι εἰς Φρύνιχον τὸν Στρατωνίδου.

Ἐκακοθεύσατο γὰρ πρὸς τὸν δῆμον ἐν Σάμῳ στρατηγῶν· ὥστε ἐψηφίσατο κατ' αὐτοῦ ὁ δῆμος δημόσια εἶναι τὰ Φρυνίχου χρήματα καὶ τῆς θεοῦ τὸ δέκατον μέρος, καὶ τὴν οἰκίαν κατεσκάφθαι αὐτοῦ, καὶ ἄλλα πολλὰ κατ' αὐτοῦ ἔγραψεν ἐν στήλῃ χαλκῇ.

762. Κράτης ο Αθηναίος, ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα που αναφέρεται στον Σουΐδα και μνημονεύεται το έργο του *Περί των Αθήνησι θυσιών*⁴²², *Βοιωτικά*⁴²³ και *Περί Αττικής διαλέκτου*⁴²⁴. [FHG, IV, 370, FGrH n. 362]

763. Κράτης ο Μαλλώτης, ήταν γιος του Τιμοκράτη από την πόλη Μαλλώ της Κιλικίας (περιοχή της Ανατολίας της σημερινής Τουρκίας), σπουδαίο κέντρο των Στωικών της εποχής εκείνης, άγνωστο το πότε γεννήθηκε αλλά γνωρίζουμε ότι τελεύτησε το 145 π.Χ. Ήταν σπουδαίος φιλόσοφος, γεωγράφος και γραμματικός, σύγχρονος κι αντίπαλος του Αρίσταρχου του Σαμοθρακέα (216-144 π.Χ.), όπως αναφέρει ο Σουΐδας και αντίπαλος του Δημητρίου του Σκήψιου (γεννήθηκε ο τελευταίος το 214 π.Χ.), όπως πληροφορούμαστε από τον Στράβωνα (2.5.10), γι' αυτό πήρε και το επώνυμο ο Κριτικός. Ήταν στωικός και διετέλεσε διευθυντής της Βιβλιοθήκης της Περγάμου επί Ευμένους Β'⁴²⁵. Ήταν έξοχος σχολιαστής Ελλήνων ποιητών, ανάμεσα στους οποίους διακρίνουμε και τον Όμηρο. Ήταν ο πλέον αναγνωρισμένος αρχηγός της γραμματικής «σχολής της Περγάμου» και γνωστός ως αστρονόμος και γεωγράφος. Θεωρείται να είχε φέρει τη Βιβλιοθήκη της Περγάμου σε σημείο εφάμιλλο αυτής της Αλεξάνδρειας. Ο Αέτιος γράφει γι' αυτόν: *Αναξίμανδρος και Μητρόδωρος ο Χίος και Κράτης ανωτάτω μεν πάντων τον ήλιον τετάχθαι, μετ' αυτόν δε την σελήνην, υπό δε αυτούς τα απλανή των άστρον και τους πλάνητες*, (Ο Αναξίμανδρος, ο Μητρόδωρος ο Χίος και ο Κράτης έλεγαν ότι ο ήλιος βρίσκεται πάνω από όλα τα ουράνια σώματα και κάτω απ' αυτόν βρίσκεται η σελήνη, οι απλανείς αστέρες και οι πλανήτες). Υπήρξε μαθητής του Διογένη από τη Σελεύκεια και ο Παναίτιος ο Ρόδιος (γεν. περί το 180 π.Χ.) υπήρξε μαθητής του. Πιθανώς το 169/8 π.Χ. (εποχή που πέθανε ο Επνίους) είχε σταλεί από το βασιλιά Άτταλο Β' ως πληρεξούσιος απεσταλμένος στη Ρώμη από την Πέργαμο (Σουητώνιος). Κατά την παραμονή του εκεί έσπασε το πόδι του και έμεινε μεγάλο χρονικό διάστημα μελετώντας το αποχετευτικό δίκτυο της Ρώμης Cloaca Maxima, παραδίδοντας παράλληλα φιλολογικά μαθήματα. Τα μαθήματα αυτά είχαν μεγάλη απήχηση προκαλώντας το ενδιαφέρον της άρχουσας τάξης των Ρωμαίων. Η Πέργαμος την εποχή εκείνη, λόγω της φιλορωμαϊκής πολιτικής του Ευμένη είχε αποκτήσει εδάφη του Αντίοχου, όταν ο τελευταίος έχασε σε μάχη της Μαγνησίας στη Λυδία το 189 π.Χ. από τους Ρωμαίους. Ο Κράτης σε επίπεδο επιστημονικό ήταν αντίπαλος του Αρίσταρχου⁴²⁶ του Σαμοθρακιώτη, ενός πολυγραφέστατου γραμματικού της Αλεξάνδρειας με πάνω από 800 έργα και κριτικού σχολιαστή του Ομήρου (επίσης έγραψε πολλά ομηρικά λεξικά), ιδρυτή της σχολής που ανέδειξε τον Απολλόδωρο τον Αθηναίο, το Διονύσιο τον Θρακιώτη, τον Αμμώνιο τον Αλεξανδρέα. Ο Κράτης ασχολήθηκε με λεπτομέρειες για την περιγραφή του σφαιρικού σχήματος της Γης (H. J. Mette, *Sphairopoia*, 1936). Ο Ερατοσθένης, ο ιδρυτής της Μαθηματικής Γεωγραφίας, είχε υπολογίσει πριν από αυτόν τη διάμετρο της σφαιροειδούς Γης κι είχε εκφράσει τη θεωρία της Γεωκεντρικότητας. Ο Κράτης

⁴²² ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΗΣΙ ΘΥΣΙΩΝ. Suidas v. Είρεσιώνη. Κράτης δὲ ὁ Ἀθηναῖος ἐν τῷ Περί τῶν Ἀθήνησι θυσίων, ἀφορίας ποτὲ κατασχούσης τὴν πόλιν, θαλλόν φησι καταστέψαντας ἐρίοις ἰκετηρίαν ἀναθεῖναι τῷ Ἀπόλλωνι.

⁴²³ ΒΟΙΩΤΙΑΚΑ. Schol. Hesiod. Theog. 5: Περμησὸς, ὃν καλοῦσιν οἱ ἐγχώριοι διὰ τὸ πρῶτον φανῆναι Πάρμησον, ὥς φησι Κράτης ἐν τοῖς Βοιωτικαῖς. Ἐμβάλλει δὲ εἰς τὴν Κωπαῖδα λίμνην, τὰς δὲ πηγὰς ἔχει ἐν τῇ Θεσπιακῇ χώρᾳ.

⁴²⁴ Idem IX: Κράτης ἐν τοῖς Περί Ἀττικῆς λέξεως Ἀριστοφάνη παριστᾷ λέγοντα κτλ., καθά φησι Σέλευκος ἐν τοῖς Περί Ἑλληνισμοῦ.

⁴²⁵ Ευμένης ο Β', ο Σωτήρ (197-158 π.Χ.), μονάρχης του ελληνιστικού βασιλείου της Περγάμου, άνδρας με ασθενική κράση, αλλά με επιδόσεις στην καλλιέργεια των γραμμάτων, ο οποίος κατέστησε σε περίοπτη θέση τη βιβλιοθήκη της Περγάμου, η δε βασιλεία του χαρακτηρίστηκε ως η πλέον εποχή των Ατταλιδών προώθησης κι ανάπτυξης των γραμμάτων, των επιστημών και των τεχνών. Η πολιτική του ήταν φιλορωμαϊκή και εναντιώθηκε στον Αντίοχο τον Γ'.

⁴²⁶ Ο Αρίσταρχος ήταν τότε διευθυντής της Βιβλιοθήκης της Αλεξάνδρειας και παιδαγωγός του Πτολεμαίου Ζ', 217-144 π.Χ.

αποδεχόμενος τα συμπεράσματα του Ερατοσθένη, κατασκεύασε μία υδρόγειο σφαίρα διαμέτρου (όχι μικρότερης των 10 ποδών) περίπου τριών μέτρων στην Πέργαμο περί το 150 π.Χ., πάνω στην οποία είχε χωρίσει πέντε ζώνες, από τις οποίες δύο ήταν πολικές με πολύ ψυχρό κλίμα, δυσμενείς προς κατοίκηση, δύο εύκρατες και μία καυτή που περιελάμβανε τον Ισημερινό⁴²⁷. Η «οικουμένη», όρος που θεωρείται ότι, καθιέρωσε για τον κατοικημένο πλανήτη μας, απαρτιζόταν από την Ασία, Ευρώπη και Λιβύη (Αφρική). Θεωρούσε όμως ότι υπήρχαν άλλες τρεις περιοχές, η «Περίοικη» (μάλλον η βόρεια Αμερική), η χώρα των «Αντιπόδων» (μάλλον η Αυστραλία) και αυτή των «Αντιοίκων» (μάλλον η λατινική Αμερική ή η Ανταρκτική). Υπέθετε μάλιστα ότι οι τέσσερις εποχές του κλίματος του βορείου ημισφαιρίου ήταν αντίθετες με αυτές που επικρατούσαν στο νότιο ημισφαίριο. Μία υπόθεση η οποία επιβεβαιωνόταν από τα ταξίδια των πτολεμαϊκών πλοίων στις περιοχές της νοτιοανατολικής Ασίας και των νησιώτικων περιοχών της Ινδονησίας και της βόρειας Αυστραλίας⁴²⁸ και την πλήρη χαρτογράφηση των περιοχών αυτών από το Πτολεμαίο τον Κλαύδιο (Γεωγραφική Υφήγησις). Οι ιδέες του Κράτη ήταν σημαδιακές για την επιστήμη από την αρχαιότητα και μέχρι τα τέλη του μεσαίωνα.

ΟΜΗΡΟΣ (<i>Od.</i> 10.86)	ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ (DK 22B94, 120)	ΕΥΔΟΞΟΣ/ΑΡΑΤΟΣ (fr. 16 Lasserre/ <i>Phaen.</i> 61–62)	ΚΡΑΤΗΣ (fr. 50)
κέλευθοι	τέρματα (μέτρα, ὅροι)	ἄκραι	—
νύξ	ἑσπέρα	δύσεις	δύσεις/δύσεις
ἡμαρ	ἡώς	ἀντολαί	ἀνατολή/ ἀνατολαί
ΗΛΙΟΣ 66°?	ΗΛΙΟΣ, μεγάλη 66° ἄρκτος,	ἥλιος /δράκων 54 ἢ 66°	ἥλιος ἢ δράκων 54 ἢ 66°

⁴²⁷ Eust. Ad Λ 33-5 (828,42-48): «...οι δε κύκλοι δηλοῦσι τοὺς τε παραλλήλους, τὸν ἀρκτικόν, τὸν θερινόν τροπικόν, τὸν ἰσημερινόν, τὸν χειμερινόν τροπικόν καὶ τὸν ἀνταρκτικόν...». Απόσπασμα από τα fragmenta, Crates Mallotes, 1936.

⁴²⁸ ας μελετήσει ο αναγνώστης το ταξίδι του κυβερνήτη Ράτα, αιγυπτιακή απόδοση του ελληνικού ονόματος Δώσωνα και του πλοηγού Μάουι με 5 πλοία, οι οποίοι με εντολή του Πτολεμαίου Γ' του Ευεργέτη το 232 π.Χ. ξεκίνησαν από την Αρσινόη της Ερυθράς θάλασσας, ξεχύθηκαν στον Ινδικό ωκεανό (θάλασσα τότε), διέβηκαν τον Ειρηνικό, έφθασαν στην Κεντρική Αμερική, μετά νότια στις ακτές της Χιλής, με στόχο τον σταδιασμό του ταξιδιού και την απόδειξη του μεγέθους της σφαιροειδούς γης που είχε είχε μετρήσει ο διευθυντής της Μεγάλης Βιβλιοθήκης Ερατοσθένης. [Eratosthenes und die versuchte Erdumseglung von Maui und Rata, του Von Lyndon H.

LaRouche, November 1998, Ancient Navigators Could Have Measured Longitude! του Rick Sanders, 2003, "The Decipherment and Discovery of a Voyage to America in 232 B.C.," by Marjorie Mazel Hecht, 21st Century, Winter 1998-1999, p. 62, "Indian Inscriptions from the Cordilleras in Chile" found by Karl Stolz in 1885, 21st Century, Winter 1998-1999, p. 66; "On Eratosthenes, Maui's Voyage of Discovery, and Reviving the Principle of Discovery Today," by Lyndon H. LaRouche, Jr., 21st Century, Spring 1999, p. 24; "Eratosthenes' Instruments Guided Maui's 3rd Century B.C. Voyage," by Marjorie Mazel Hecht, 21st Century, Spring 1999, p. 74; and "Maui's Tanawa: A Torquetum of 232 B.C.," by Sentiel Rommel, Ph.D., 21st Century, Spring 1999, p. 75.]

Ο Κράτης ήταν οπαδός της θεωρίας της ανωμαλίας, μιας θεωρίας την οποία εξέθεσε σε ένα έργο του, γραμμένο στην Αττική διάλεκτο (*Περί της αττικής διαλέκτου*). Τη μέθοδο της ανωμαλίας την είχε εισάγει ο δάσκαλός του Χρύσιππος, ως επικεφαλής της Περγαμηνής σχολής, συνεχιστής της οποίας ήταν ο Κράτης και με αυτήν υποστήριζε ότι, υπάρχουν αποκλίσεις από την αναλογία που υποστήριζε η Αλεξανδρινή σχολή, ακολουθώντας την στωική άποψη κατά την οποίαν οι ανθρωπογενείς

δραστηριότητες είναι δυνατόν να παρεμβαίνουν καθοριστικά στα τεκταινόμενα της φύσης και να επιφέρουν μόνιμες αλλοιώσεις στους κόλπους της. Οι περισσότερες εργασίες του ήταν υπομνηματιστικές (σχόλια) πάνω στον Ησίοδο, Ευριπίδη, Άρατο τον Σολέα κι ιδίως στον Όμηρο (*Διόρθωσις Ιλιάδος και Οδύσσειας* σε 8 βιβλία, πιθανόν να ήταν το πρώτο του βιβλίο). Στο τελευταίο αυτό υπόμνημα προσπάθησε να ερμηνεύσει με πολύ ζήλο τα υποτίθεται αλληγορικά ζητήματα που πρόβαλε ο Όμηρος. Τα γεγονότα του Τρωικού πολέμου υπολόγιζε ότι έλαβαν χώρα κατά το διάστημα του 1192 με 1183 π.Χ. Προσπάθησε να προσαρμόσει τα κοσμολογικά και γεωγραφικά στοιχεία των ομηρικών επών, δηλαδή της Ιλιάδας και της Οδύσσειας στις στωικές κοσμολογικές αντιλήψεις, υποδεικνύοντας το σφαιρικό σχήμα της γης, δίνοντας κατάλληλες περιγραφές που παράλλαζαν την ασπίδα του ομηρικού κόσμου και στις περιπλανήσεις του Οδυσσέα και του Μενέλαου στον έξω ωκεανό (*εξωωκεανισμός*), κάνοντας μία σχηματική παράσταση σ' αυτές τις τελευταίες, καταγράφοντας τη χώρα των Αντιπόδων, χωρίς να μπορούμε εμείς σήμερα αν πρόκειται περί της νότιας Αμερικής ή της Αυστραλίας. Σήμερα το όνομά του μνημονεύεται σε ένα κόλπο στην Ανταρκτική (Crates bay, με γεωγραφικές συντεταγμένες 66°09'20"S 65°25'30"W). Ταυτόχρονα προσπάθησε να αποκαταστήσει το πληγωμένο κύρος και την ηθική του επικού ποιητή που είχε δεχθεί με υποδειγματικό και αυστηρό τρόπο από τον Ξενοφάνη τον Κολοφώνιο και τον Πλάτωνα αρνητική κριτική. Πολλές σκηνές του Ομήρου θεωρήθηκαν από πολλούς επικριτές του στην κλασική και ελληνιστική αρχαιότητα επιλήψιμες. Τις αλληγορικές ερμηνείες που έδωσε ο Κράτης, τις συνέχισαν μαθητές του, όπως ο Ηρόδικος από τη Βαβυλώνα, ο Ταυρίσκος και ο Ζηνόδοτος ο Μαλλώτης. Δυστυχώς από το συνολικό κι ογκώδες έργο του σώζονται μερικά αποσπάσματα, συγκεκριμένα 86. Υπάρχουν συμπληρωματικά και 16 υπομνηματισμοί. Όλα αυτά τα συγκέντρωσε ο Mette το 1936 και 1952 (H. J. Mette, *Sphairopoia*, C. H. Beck, 1936 - 315 σελίδες και στο περιοδικό του ίδιου *Parateresis*, 1952, E. Lübbert, *Rheinisches Museum fragmenti Philologie*, Frankfurt 11, 1857, και στη διδακτορική διατριβή του F. Wehrli, *Alleg. Deutung Homers*, Basel 1928, Maria Broggiato (ed.), *Cratete di Mallo: I frammenti. Edizione, introduzione e note*. La Spezia: Agorà Edizioni, 2001). Ο Πλούταρχος λέγεται ότι έγραψε μία βιογραφία για τον Κράτη, αλλά δεν σώθηκε. [FHG, IV, σ. 369]

764. Κράτιππος ο Αθηναίος, ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα με το έργο του να μη διασώζεται, αλλά να αναφέρεται από τον Πλούταρχο και τον Διονύσιο τον Αλικαρνασσεά⁴²⁹. [K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum* (FHG) II, Paris: Didot, 1841-1870: 75-77]

⁴²⁹ Dionys. Halic. De Thuc. c. 16: Πολλά καὶ ἄλλα τις ἂν εὗροι δι' ὅλης τῆς ἱστορίας ἢ τῆς ἄκρας ἐξεργασίας τετυχηκότα καὶ μήτε πρόσθεσιν δεχόμενα μήτ' ἀφαίρεσιν, ἢ ῥαθύμως

765. Κράτιππος ο Μακεδών, Έλληνας ιστοριογράφος, σύγχρονος του Θουκυδίδη, του οποίου συνέχισε την ιστορία (ΝΛΛ). Δεν πρέπει να συγχέεται με τον άλλον Κράτιππο, τον περιπατητικό φιλόσοφο περί το 50 π.Χ., το συγγραφέα των *Ονειροκριτικών* και δασκάλου του γιου του Κικέρωνα. [FHG, II, 617]

766. Κρεόφυλος ο Εφέσιος, ιστορικός του 5^{ου} με 4^ο π.Χ. αιώνα. Έργα του ιστορία των Εφεσίων (*Εφεσίων ὄροι*)⁴³⁰ έργο και απόσπασμα που μνημονεύει ο Αθήναιος στο Ζ' βιβλίο του 361 σελίδα. [FHG, IV, 371-372]

767. Κρέων, ιστοριογράφος αγνώστων στοιχείων και ιστορικής περιόδου, αναφερόμενος στα σχόλια του Αριστοφάνη ως συγγραφέα των *Κυπριακών*⁴³¹. [FGrH, n. 753]

768. Κρεόφυλος ο Σάμιος ή ο Χίος, 10^{ος} αι. π.Χ., επικός κυκλικός ποιητής, ζηλωτής και θαυμαστής του Ησιόδου μερικοί υποστηρίζουν ότι ήταν φίλος ή γαμπρός του Ομήρου και κληρονόμος των ποιημάτων του, ενώ άλλοι τον αναγάζουν μεταξύ του 8^{ου} με 6^ο π.Χ. αιώνα. Την εποχή εκείνη κυκλοφορούσαν πολλοί μύθοι για τους άθλους του ηρακλή αλλά κανένας από αυτούς δεν έφτανε την απήχηση της Ιλιάδας και της Οδύσσειας. Ο Κρεόφυλος συνέθεσε ένα τέτοιο μεγάλης αξίας έργο, την άλωση της Οιχαλίας («Οιχαλίας Άλωσις», γνωστή και ως *Ευρύτιον*). Το έπος αυτό αναφέρεται στην τιμωρία του βασιλιά Ευρύτου και των γιων του από τον Ηρακλή, που πολιορκήσε την Οιχαλία πόλη της Μεσσηνίας (υπήρχαν δύο ακόμη Οιχαλίες, η μία πλησίον της Ερέτριας στην Εύβοια και η άλλη επί του Πηνειού στη Θεσσαλία), την κατέσκαψε και πήρε ως λάφυρο την Ιόλη, θυγατέρα του Ευρύτου και της Στρατονίκης. Το τόξο του Ευρύτου ήταν αυτό με το οποίον ο Οδυσσεάς εξόντωσε τους μνηστήρες. Το έπος της αλώσεως της Οιχαλίας κρινόταν ισάξιο στην εποχή του με αυτά του Ομήρου. Θεωρείται ως αρχηγός Σαμίων ραψωδών. Διασώζονται μόλις 24 λέξεις. [K. Müller ή Καρόλου Οδοφρ. Μυλλέρου, Ιστορία της Ελληνικής Φιλολογίας, μετάφραση Αριστείδου Κυπριανού, τόμος 1^{ος} σ. 137, έκδοση Σπυρ. Κουσελίνη, Αθήνα 1885, FHG, IV, 371, A. Bernabé, *Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta*, pt. 1. Leipzig: Teubner, 1987: 161-163]

ἐπιτετροχασμένα καὶ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἔμφασιν ἔχοντα τῆς δεινότητος ἐκείνης, μάλιστα δ' ἐν ταῖς δημηγορίαις καὶ ἐν τοῖς διαλόγοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ῥητορείαις. Ὡν προνοούμενος ἔοικεν ἀτελῇ τὴν ἱστορίαν καταλιπεῖν, ὥς καὶ Κράτιππος ὁ συνακμάσας αὐτῷ καὶ τὰ παραλειφθέντα ὑπ' αὐτοῦ συναγαγὼν γέγραφε, οὐ μόνον ταῖς πράξεσιν αὐτὰς ἐμποδὼν γεγενῆσθαι λέγων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὀχληρὰς εἶναι. Τοῦτό γέ τοι συνέντα αὐτὸν ἐν τοῖς τελευταίοις τῆς ἱστορίας φησὶ μηδεμίαν τάξαι ῥητορείαν, πολλῶν μὲν κατὰ τὴν Ἰωνίαν γενομένων, πολλῶν δ' ἐν ταῖς Αῤῥήναις, ὅσα διὰ λόγων καὶ δημηγοριῶν ἐπράχθη. Εἰ γέ τοι τὴν πρώτην καὶ τὴν ὀγδόην βίβλον ἀντιπαρεξετάζοι τις ἀλλήλαις, οὔτε τῆς αὐτῆς ἂν προαιρέσεως δόξειεν ἀμφοτέρας ὑπάρχειν οὔτε τῆς αὐτῆς δυνάμεως. Ἡ μὲν γάρ, ὀλίγα πράγματα καὶ μικρὰ περιέχουσα, πληθύει τῶν ῥητορειῶν, ἡ δὲ, περὶ πολλὰς καὶ μεγάλας συνταχθεῖσα πράξεις, δημηγορικῶν σπανίζει λόγων.

⁴³⁰ «Κρεόφυλος δ' ἐν τοῖς Ἐφεσίων Ὁροις «Οἱ τὴν Ἐφεσον (φησὶ) κτίζοντες, πολλὰ τάλαιπυρρηθέντες ἀπορία τόπου, τὸ τελευταῖον πέμψαντες εἰς θεοῦ, ἡρώτων, ὅπου τὸ πόλισμα θῶνται. Ὁ δ' αὐτοῖς ἔχρησεν, ἐνταῦθα οἰκίζειν πόλιν, ἣ ἂν ἰχθὺς δείξῃ, καὶ ὅς ἄγριος ὑψηλήσῃται. Λέγεται οὖν, ὅπου νῦν ἡ κρήνη ἐστὶν Ὑπέλαιος καλουμένη, καὶ ὁ ἱερὸς λιμὴν, ἀλιέας ἀριστοποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἰχθύων τινὰ ἀποθορόντα σὺν ἀνθρακίᾳ εἰσπεσεῖν εἰς φορυτὸν, καὶ ἀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ λόχμην, ἐν ἣ ἔτυχεν ὅς ἄγριος ὦν· ὅς, ὑπὸ τοῦ πυρὸς θορυβηθεὶς, ἐπέδραμε τοῦ ὅρου ἐπὶ πολὺ, ὃ δὴ καλεῖται Τρηχεῖα, καὶ πίπτει ἀκοντισθεὶς, ὅπου καὶ νῦν ἐστὶν ὁ τῆς Αῤῥηνᾶς ναός. Καὶ διαβάντες οἱ Ἐφέσιοι ἐκ τῆς νήσου, ἔτεα εἵκοσιν ἐν οἰκήσαντες, τῷ εἰκοστῷ δευτέρῳ κτίζουσι Τρηχεῖαν καὶ τὰ ἐπὶ Κόρησσον, καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐπὶ τῇ ἀγορᾷ ἰδρύσαντο, Ἀπόλλωνός τε τοῦ Πυθίου ἐπὶ τῷ λιμένι», ἀπὸ τον Αθήναιο (17^ο βιβλίο).

⁴³¹ ἐγκεκορδυλημένος· κορδύλη δὲ ἰδίως λέγεται τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ ὑπερεξέχον οἶδημα ὑπὸ πληγῆς εἰς ὕψος καὶ ὄγκον ἀρθέν, ὃ καλοῦμεν κόνδυλον. Κρέων δὲ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Κυπριακῶν κορδύλην φησὶ καλεῖσθαι τὸ πρὸς κεφαλῆς προσεῖλημα, ὃ δὴ παρὰ Ἀθηναίοις καλεῖται κρόβυλον, παρὰ δὲ Πέρσαις κιδάριον.

769. Κρεπέρης Καλπουρνιανός Πομπηιουπόλιτης, ιστορικός των πολέμων των Ρωμαίων με τους Πάρθους. Επίσης μιμούμενος τον Θουκυδίδη έγραψε για τον πόλεμο των Πελοποννησίων με τους Αθηναίους, για το λοιμό της Αθήνας, όπως και για διάφορα πολιορκητικά μηχανήματα και οπλικά συστήματα. [FHG, IV, 648]

770. Κρέων, ιστορικός που έγραψε ΚΥΠΡΙΑΚΑ, όπως μνημονεύει ο σχολιαστής του Αριστοτέλη. Το έργο του έχει χαθεί. [FHG, IV, 371]

771. Κριτίας ο Αθηναίος, ένας συνώνυμος του πιο αιμοσταγή των τριάκοντα τυράννων της Αθήνας και του γιου του Δροπίδα, σύγχρονος όμως του Σόλωνα, άρα πρόκειται για παλαιότερο Έλληνα ιστοριογράφο, που έγραψε για τις ελληνικές πολιτείες (ΑΚΛ). Λέγεται ότι έγραψε *Λακεδαιμονίων πολιτεία*, *Θετταλών πολιτεία*, *Αθηναίων πολιτεία* και υποστηρίζει ότι το *Μηδέν άγαν* (τίποτα το υπερβολικό) είχε ειπωθεί από τον Χίλωνα, κάτι που υποστήριξε και ο Πίνδαρος (FHG, τόμος II, σ. 68).

772. Κριτόβουλος Μιχαήλ ο Ίμβριος, ιστορικός του 15^{ου} αιώνα (1410-1470). Η καταγωγή του ήταν από την Ίμβρο, προερχόταν από πλούσια οικογένεια, σπούδασε στην Κωνσταντινούπολη και έγραψε μία πολύ έγκυρη ιστορία, την *Ευγγραφή Ιστοριών*, γνωστή και ως η ζωή του Σουλτάνου Μωάμεθ Β΄, καλύπτοντας την περίοδο 1451 ως 1467, χρησιμοποιώντας αυτόπτες μάρτυρες για την άλωση της πόλης, γιατί ο ίδιος δεν βίωσε το διάστημα της πολιορκίας, αφηγήσεις πολλών προσωπικών μαρτυριών και χρήση πολλών οθωμανικών αρχείων. Το πόνημ αυτό χρησιμεύει για να συμπληρώσει κάποιος την εικόνα της περιόδου αυτής, όπως μας την παρέδωσαν οι Χαλκοκονδύλης, Δούκας και Φραντζής. Ως προς το ύφος του βλέπουμε να μιμείται το ύφος του Θουκυδίδη και σε κανένα σημείο του βιβλίου του δεν αναφέρεται ο όρος Τούρκος. Η πρώτη έκδοση του έργου αυτού έγινε στο Παρίσι το 1870, ευρισκόμενο στον ογκώδη πρώτο τόμο των *Fragmenta Historicorum Graecorum*. [TUSCULUM, Νικόλαος Ανδριώτης, «Κριτόβουλος ο Ίμβριος και το ιστορικό του έργο», Ελληνικά, τομ. 2^{ος} (1929), D.R. Reinsch, *Critobuli Imbriotae historiae* [Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Berolinensis 22. Berlin: De Gruyter, 1983]: 11-207, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1896]

773. Κριτόλαος, ιστορικός που έγραψε ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ σε τουλάχιστον 3 βιβλία και ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ σε 4 βιβλία. Έζησε την εποχή του Αιμίλιου Παύλου. Αναφέρεται από τον Πλούταρχο⁴³². [FHG, IV, 372]

774. Κρίτων ο Νάξιος, ιστορικός ο οποίος έγραψε *Οκταετηρίδα*, όπως μας λέει ο Εύδοξος (FHG, IV, 373).

775. Κρίτων ο Πιερώτης (από την Πιερία της Μακεδονίας), ιστορικός του 1^{ου} με 2^ο μ.Χ. αιώνα, ο οποίος κατά τον Σουΐδα έγραψε *Παλληνικά*, ήτοι ιστορία της χερσονήσου της Παλλήνης της Χαλκιδικής, Συρακουσών κτίσιν, Περσικά, Σικελιακά, Συρακουσών περιήγησιν και περί της αρχής των Μακεδόνων (FHG, IV, 373). Έγραψε επίσης και ΓΕΤΙΚΑ⁴³³, δηλαδή ιστορία των Γετών, ενός Θρακικού λαού που περιελάμβανε και τους Δάκες, όπως σημειώνει ο Στράβων και ο Σουΐδας. [FHG, IV, 374]

⁴³² Plutarchus Par. min. c. 6: Ρωμαίων πρὸς Πύρρον Ἡπειρώτην πολεμούντων, Αἰμίλιος Παῦλος χρησμόν ἔλαβε νικῆσαι, βωμόν ἐὰν ποιήσῃ, ἔνθα ἂν ἴδῃ χάσματι κρυπτόμενον ἄνδρα τῶν ἐπισήμων μετὰ ἄρματος· μετὰ τρεῖς ἡμέρας Οὐαλέριος Κονάτος κατ' ὄναρ ἰδὼν ἀναλαβεῖν ἱερέως κόσμον (καὶ γὰρ ἦν μαντικῆς ἔμπειρος), στρατηγήσας καὶ πολλοὺς φονεύσας, ὑπὸ γῆς κατεπόθη. Ὁ Αἰμίλιος δὲ βωμόν ἰδρύσας, ἐνίκησε καὶ ἑκατὸν ἐξήκοντα πυργοφόρους ἐλέφαντας εἰς Ῥώμην κατέπεμψεν. Ὁ δὲ βωμὸς μαντεύεται κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἐνικήθη Πύρρος, ὡς ἱστορεῖ Κριτόλαος τρίτῃ Ἡπειρωτικῶν.

⁴³³ Idem Δεισιδαιμονία: Κρίτων ἐν τοῖς Γετικοῖς φησιν· «Οἱ δὲ βασιλεῖς τῶν Γετῶν ἀπάτῃ καὶ γοητεία δεισιδαιμονίαν καὶ ὁμόνοιαν ἐνεργασάμενοι αὐτοῖς, μεγάλων ἤδη ἐφίενται.»

776. Κτησίας ο Κνίδιος, γεωγράφος, ιστορικός και προσωπικός γιατρός του Αρταξέρξη Β' (τον επονομαζόμενο Μνήμονα) του ^{5ου/4ου} αιώνα π.Χ., ο οποίος βρέθηκε στην αυλή του περί το 415 π.Χ. μάλλον αιχμάλωτος (η Κνίδος βρισκόταν στην κηδεμονία των Περσών). Από τον Σουΐδα έχουμε τη μνεία: «Κτησιάρχου ἢ Κτησιόχου, Κνίδιος· ἰατρός, ὃς ἰάτρευσεν ἐν Πέρσῃς Ἀρταξέρξην τὸν Μνήμονα κληθέντα, καὶ συνέγραψε Περσικὰ ἐν βιβλίοις κ καὶ γ». Ἐμεινε στην αυλή του μεγάλου βασιλιά 17 χρόνια. Για καλή του τύχη τον θεράπευσε μετά τη μάχη στα Κούναξα κατά του Κύρου του νεότερου (μια μάχη που διηγείται ο Ξενοφώντας) και του δίνεται η δυνατότητα να επιστρέψει στην Κνίδα το 398 π.Χ. Αμέσως μετά μετανάστευσε στην Σπάρτη. Σε κάποιο υπόμνημα του Γαληνού προς τον Ιπποκράτη (έκδοση Kühn) αναφέρεται: «κατεγνώκασιν Ἱπποκράτους ἐπεμβαλεῖν τὸ κατ' ἰσχίον ἄρθρον, ὥς ἂν ἐκπίπτον αὐτίκα, πρῶτος μὲν Κτησίας ὁ Κνίδιος συγγενὴς αὐτοῦ· καὶ γὰρ Ἀσκληπιάδης τὸ γένος», δηλαδή ότι ο Κτησίας είχε συγγένεια με τον επιφανή γιατρό Ιπποκράτη, Κάρης και οι δύο που είχαν κοινή καταγωγή από το γένος των Ασκληπιάδων. Ἐγραψε, όπως προαναφέρθηκε, μία ιστορία της Περσίας σε 23 βιβλία, τα *Περσικά*, που κάλυπτε την περίοδο από το μυθικό βασιλιά των Ασσυρίων Νίνο (ἢ *Νίννη*) και τη Σεμίραμη μέχρι το 398 π.Χ. επί ἀρχοντος της Αθήνας *Ιθυκλέους*. Το ἔργο αυτό ήταν χωρισμένο σε τρία μεγάλα μέρη. Στο πρώτο μέρος περιελάμβανε στα τρία πρώτα βιβλία τα Ασσυριακά και στα τρία επόμενα τα Μηδικά. Τον τρόπο έκθεσης των γεγονότων μιμείται ο Διόδωρος ο Σικελιώτης στην ιστορική του Βιβλιοθήκη. Το ύφος του σε όσα ιστορεί, είναι οφθαλμοφανές ότι συστηματικά αντίκειται προς τον Ηρόδοτο, τον οποίον αποκαλεί «*ψεύστην και μυθολόγον*». Κι αληθεύει αυτό, γιατί ο Κτησίας διέμενε επί μακρόν χρόνο στην Περσία, γνώριζε την Περσική γλώσσα κι ωφελήθηκε από την πρόσβασή του στις βασιλικές διφθέρες και στην επεξεργασία περισσότερων ιστορικών πηγών, με αμφιβολία αν διέθετε τον αναγκαίο κριτικό νου για να αναζητήσει την αλήθεια από τα μυθώδη, με τα οποία τα καταγεγραμμένα γεγονότα ήταν αναμειγμένα στις πηγές των διφθερών. Γενικά κι από τις αντιθέσεις του με τον Ξενοφώντα υπάρχει η εκτίμηση ότι, ο Κτησίας ήταν ελάχιστα μετέχων της σφύροντας μετριοφροσύνης, αυτήν που διακρίνουμε στον Ηρόδοτο, που αφήνει τον αναγνώστη να κρίνει, και εκβιάζει τον αναγνώστη του να πιστεύσει για την ορθότητα αυτών που ιστορεί. Για τον Ηρόδοτο είχε αρνητική θέση, τον χαρακτήριζε ψεύτη και λογοποιό⁴³⁴. Όμως γνωρίζουμε ότι ως προς την ιστόρηση των γεγονότων έρχεται σε αντίφαση και με τον Ξενοφώντα. Γνωρίζουμε, ότι, ο Πλούταρχος στη βιογραφία του για τον Αρταξέρξη δανείστηκε μεγάλα τμήματα της ιστορίας του Κτησία, αλλά δυστυχώς αυτά δεν έγιναν *αυτολεξεί* και δεν επιτρέπει να γνωρίζουμε το ακριβές ύφος του συγγραφέα. Ο Φώτιος στη Βιβλιοθήκη του περιγράφει το περιεχόμενο κάθε ενός βιβλίου από τα 23 του Κτησία και έτσι έχουμε μία καλή θέαση στη σύνοψη του έργου του. Ο E. Rohde, στο *Αληθείς Ιστοριογράφοι*, χαρακτηρίζει τον Κτησία ως αναξιόπιστο, ενώ ο Gellius τον κατατάσσει μετά του Αριστέα του Προκοννήσιου, Ισιγόνου του Νικαέα, Ονησικρήτου, Ηγησία και Πολυστεφάνου, ιστοριογράφους μικρής αξίας, που δεν μπορούσε να γίνει υπόδειγμα στους μεταγενέστερους. Ἐγραψε εκτός των άλλων μία περιγραφή της Ινδίας (*Ινδικά*), των οποίων μία επιτομή τους διατήρησε ο Φώτιος. Στην επιτομή αυτή διασώθηκαν όλα τα μυθώδη της

⁴³⁴ PHOT. *Bibl.* 72 p 35 b 35: ἀνεγνώσθη βιβλίον Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ

Περσικὰ ἐν βιβλίοις κγ. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ζ τὰ τε Ἀσσύρια διαλαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν, ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζ καὶ η καὶ <θ καὶ> ι καὶ ια καὶ ιβ καὶ ιγ διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τοῦ μάγου, Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου, σχεδὸν ἐν ἅπασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἰστορῶν, ἀλλὰ καὶ *ψεύστην* αὐτὸν ἀπελέγχων ἐν πολλοῖς, καὶ *λογοποιὸν* ἀποκαλῶν· καὶ γὰρ νεώτερος μὲν ἐστὶν αὐτοῦ. φησὶ δὲ αὐτὸν τῶν πλειόνων ἃ ἰστορεῖ αὐτόπτην γενόμενον ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν, ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει, αὐτήκοον καταστάντα, οὕτω τὴν ἰστορίαν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τάναντία ἰστορεῖ, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἐπ' ἐνίων διαφωνεῖ. ἤκμασε δὲ (T 5b) ...

χώρας αυτής, τα οποία οι ιστοριογράφοι μετά τον Αλέξανδρο αντί να διορθώσουν και να τα ταξινομήσουν χρονικά καλύτερα, απλά επαναλάμβαναν χωρίς έστω μία απόπειρα σχολιασμού, για τα πραγματικά περιγραφικά στοιχεία και γι' αυτό από τον Αριστοτέλη (*Περί ζώων*, βιβλίο 8^ο) χαρακτηρίζεται ως αναξιόπιστος: «ὥς φησι Κτησίας οὐκ ὦν ἀξιόπιστος», και ο Αντίγονος ο ιστορικός από την Κάρυστο συνηγορεί σ' αυτό λέγοντας: «διὰ τό πολλά ψεύδεσθαι αὐτόν». Και τα δύο αυτά έργα τα έγραψε σε μάλλον ιωνική διάλεκτο: «Κτησίου τὰ Ἰνδικὰ ἐστίν, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει», Φώτιος. Ως προς το ύφος του γενικά μπορούμε να πούμε ότι, μοιάζει με αυτό του Ηροδότου, υστερεί όμως ως προς τις αφελείς φράσεις του, με τις οποίες αφήνει τον αναγνώστη να κρίνει και με τον Ξενοφώντα μιμείται το επαγωγικό του τρόπο αφήγησης, αποφεύγοντας τυχόν παρεκβάσεις με τις οποίες διακόπτεται η ροή της διήγησης, ενώ απεναντίας είχε μεγάλη ικανότητα στη διάπλαση της θεματογραφίας του, διεγείροντας το ενδιαφέρον από την παραστατικότητα του αφηγηματικού του λόγου. Ο συγγραφέας του περί ερμηνείας, ένα έργο οξυδερκής της φιλολογίας με ευρεία γνώση της ιστορίας της λογοτεχνίας, εξήρε το ύφος του Κτησία και το ελάττωμα της επανάληψης, το οποίον αποκαλεί *διλογίαν*, υποστηρίζει ότι αποβλέπει στην έμφαση του λόγου, που προσδίδει σ' αυτόν ενάργεια. Λέγεται ότι έγραψε μία ιστορία της Αιγύπτου (*Περίοδος*) και μία περιγραφή του Ευξείνου Πόντου (*Περίπλους*). [Joannes Christianus Felix Baehr, CTESIAE CNIDI OPERUM RELIQUIAE, fragmenta collegit, Francofurti ad Moenum, 1834, C. Müller, post Herodotum Dindorf (ii), Paris (D.) 1844, F. Jacoby, *Die Fragmente der griechischen Historiker (FGrH)* 688. Leiden: Brill, 1923-1958 (repr. 1954-1969): 3C:416-420, H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978): 36]

777. Κτησίβιος ο Χαλκιδεύς, γνώριμος του Μενεδήμου (3^{ος} αιώνας π.Χ.), φιλόσοφος, ιστοριογράφος, που πέθανε ενώ περπατούσε, όπως μας γράφει στα Χρονικά του ο Απολλόδωρος, στα εκατόν τέσσερα χρόνια ή κατ' άλλους στα 124 του. Έγραψε *Περί φιλοσοφίας*. [FHG, II, 631]

778. Κτησικλής Στησικλίδης ο Αθηναίος (ή Στησικλής;), ιστοριογράφος του 2^{ου} με 1^ο π.Χ. αιώνα, που έγραψε *Χρονικά*⁴³⁵, τουλάχιστον σε 3 βιβλία. Διασώζεται μία αναφορά στο έργο του από τον Αθήναιο (ΣΤ', 272) για την πληθυσμιακή διαστρωμάτωση της Αθήνας στα χρόνια του Δημητρίου του Φαληρέα και μία μνεία 5 σειρών σε σχόλια. Δεν γνωρίζουμε την εποχή που έζησε, αλλά υπάρχει μία υπόνοια ότι είναι το ίδιο πρόσωπο με τον Στησικλείδη. [FHG, IV, σ. 375]

779. Κτήσιππος, ιστορικός που έγραψε σε τουλάχιστον δύο βιβλία ΣΚΥΘΙΚΑ⁴³⁶. Μνημονεύεται από τον Πλούταρχο. [FHG, IV, σ. 376]

780. Κτησιφών ιστορικός και γεωγράφος, 1^{ος} αι. μ.Χ. Έγραψε τα *Βοιωτικά*, τουλάχιστον σε τρία βιβλία⁴³⁷ και το *Περί δένδρων*, *Περί φυτών*, *Περσικά*. [FHG, IV, σ. 375]

⁴³⁵ Παρατίθεται ένα απόσπασμα αναφερόμενο στα χρονικά του Κτησικλή: «Κτησικλῆς δ' ἐν τρίτῃ Χρονικῶν [τῇ πεντέ] καιδεκάτῃ πρὸς ταῖς ἑκατόν φησιν Ὀλυμπιάδι Ἀθήνησιν ἐξετασὸν γενέσθαι ὑπὸ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως τῶν κατοικούντων τὴν Ἀττικὴν, καὶ εὗρεθῆναι Ἀθηναίους μὲν δισμυρίους πρὸς τοῖς χιλίοις, μετοίκους δὲ μυρίους, οἰκετῶν δὲ μυριάδας τεσσαράκοντα».

⁴³⁶ γεννᾶται δ' ἐν τῷ ποταμῷ ῥάβδος ὀνομαζομένη λευκόφυλλος· εὕρισκεται δὲ 1 τοῖς μυστηρίοις τῆς Ἑκάτης, περὶ τὸν ὄρθρον, πρὸς <τυμ>πανισμόν 2 ἔνθεον αὐτοῦ, περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος. 2. ἦν οἱ ζηλότυποι τῶν ἀνδρῶν δρεπόμενοι ῥίπτουσι περ...

⁴³⁷ «Ἐ πα μιν ὠν δ α ς, ὁ τῶν Θηβαίων στρατηγός, ἔχων πρὸς Λακεδαιμονίους πόλεμον, καὶ ἀρχαιρεσιῶν ἀγομένων, ἤκεν ἐς πατρίδα, παραγγείλας τῷ παιδί Στησιμβρότῳ μὴ συμβάλλειν. Λακεδαιμόνιοι, μαθόντες τὴν ἀπουσίαν, ἐβλασφήμουν τὸν νεανίαν ὡς ἄνανδρον· ὁ δ' ἀγανακτήσας καὶ ἐπιλαθόμενος τοῦ πατρὸς, συνέβαλε καὶ ἐνίκησεν· ὁ δὲ πατὴρ βαρέως ἐνέγκας, στεφανώσας ἐτραχηλοκόπησεν, ὡς Κτησιφῶν ἵστορεῖ ἐν τρίτῳ Βοιωτικῶν», ἀπὸ τον Πλούταρχο), ιστορία και γεωγραφία της Περσίας (Περσικά, «Ἀράξης ποταμός ἐστὶ τῆς Ἀρμενίας, τὴν

781. Κύδιππος από την Μαντινεία, ιστορικός που μνημονεύεται από τον Κλήμη στους Στρωματείς. [FHG, IV, σ. 376]

782. Κυλλήνιος, άγνωστος ιστορικός και χρονογράφος του 4^{ου} μ.. αιώνα αναφερόμενος σε σχόλια του Ευνάπιου του Σαρδιανού⁴³⁸. [FHG, IV, 20 not.]

783. Κυπρίας ο Αλικαρνασσίας, κάποιος επικός ιστορικός που αναφέρεται από τον Δημοδάμα ότι έγραψε το πρώτο βιβλίο των Κυπρίων επών. [Κυριάκος Χατζηϊωάννου, Η ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΠΡΟΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑΣ ΠΗΓΑΣ, τ. Γ' - Μέρος Α', Λευκωσία 1975]

784. Κυρανός ή Κυρανίδας, ιστορικός του 1^{ου} με 2^ο μ.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε φυσική ιστορία με τίτλο: Βίβλος αὕτη Κυρανοῦ <καὶ> Ἑρμεία ἐπικλητὴ τὰ τρία", ἐξ ἀμφοτέρων βίβλος φυσικῶν δυνάμεων συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν, συνταχθεῖσα {ἐκ δύο βιβλίων}, ἐκ τε τοῦ Κυρανοῦ βασιλέως Περσῶν τῆς πρώτης βίβλου τῶν Κυρανίδων, καὶ ἐκ τοῦ Ἀρποκρατίωνος τοῦ Ἀλεξανδρέως πρὸς τὴν οἰκειᾶν θυγατέραν. [D.V. Kaimakes, *Die Kyraniden*. Meisenheim am Glan: Hain, 1976: 14-18, 21-28, 30-37, 39-42, 44-47, 49-50, 52-58, 60-90, 92-96, 98-267, 269-310.]

785. Κύριλλος ο Σκυθοπολίτης, βιογράφος συναξαριστής του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα. Στους Βίους του εξάγουμε πολλές αυτοβιογραφικές πληροφορίες. Γνωρίζουμε ότι γεννήθηκε το 514 στην Σκυθόπολη της Γαλιλαίας και ότι στα τριάντα του έλαβε κουράν στη μονή του Αγίου Ευθυμίου (543). Εκεί έζησε 10 με 11 χρόνια, μετά για σύντομο χρονικό διάστημα στη Νέα Λαύρα, κι όταν εκδιώχθηκαν από εκεί οι Ωριγενιστές, εισήλθε στη μονή του αγίου Σάββα στην έρημο του Ιούδα, όπου και πέθανε. Το πότε πέθανε δεν γνωρίζουμε, υποθέτουμε όχι πολύ μετά το 557. Οι βιογραφίες που έγραψε, αποτελούν αξιόλογη πηγή της εκκλησιαστικής ζωής των μοναχών και της Παλαιστινιακής επικράτειας. Οι βιογραφίες είναι των: Ιωάννη του Ησυχαστή, Ευθυμίου, Θεοδοσίου του κοινοβιάρχου, Θεογνίου του επισκόπου Βετελίας, Αβραάμ, Γερασίου. [A. Papadopoulos-Kerameus, *Ανάλεκτα Ιεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας*, vol. 4. St. Petersburg: Kirschbaum, 1897 (repr. 1963), Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896, E. Schwartz, *Kyrillos von Skythopolis [Texte und Untersuchungen 49.2. Leipzig: Hinrichs, 1939]: 3-85.]*

786. Κύρος ο Πανοπολίτης, εποποιός επί αυτοκράτορα Θεοδοσίου και ήταν έπαρχος πραιτωρίων. Στη συνέχεια έλαβε και το αξίωμα του πατρικίου. Ευνοήθηκε από την Ευδοκία⁴³⁹,

προσηγορίαν εὐληφὺς ἀπ' Ἀράξου τοῦ Πύλου· οὗτος γὰρ πρὸς Ἀρβηλον τὸν πάππον ὑπὲρ σκῆπτρων ἀμιλλώμενος, αὐτὸν κατετόξευσε· ποινηλατούμενος δὲ ὑπ' Ἑρινύων, ἑαυτὸν ἔρριψεν εἰς ποταμὸν Βάκτρον· ὃς ἀπ' αὐτοῦ Ἀράξης μετωνομάσθη, καθὼς ἱστορεῖ Κτησιφῶν ἐν α' Περσικῶν», από τον Πλούταρχο.

⁴³⁸ ὅτι περὶ τῆς στρατείας τῆς κατὰ Ναρδινῶν πολυτρόπου γενομένης ἐκτίθησι μὲν αὐτὸς Ἰουλιανός, ἄλλα δὲ 1 ἀλλαχοῦ καὶ πρὸς πολλοὺς ἀναφράζων ἐν ἐπιστολαῖς. πρὸς τινὰ γοῦν Κυλλήνιον καὶ ταῦτα ἐξηγουμένον τὰ μὲν ἐπιτιμῶν ὡς διαμαρτάνοντα τῆς ἀληθείας φαίνεται, καὶ παρεκτίθησί γε τὰ πραχθέντα ὅπως γέγονε. φάσκων δὲ μὴ δεῖσθαι τοῦ τὰ ἔργα λέγοντος — οὐδὲ γὰρ Παλαμῆδην Ὀμήρου προσδεηθῆναί φησιν εἰς δόξαν — καὶ τὰς ἀλλοτρίας συγγραφὰς τῶν ἰδίων ἔργων ὑπὸ με...

⁴³⁹ Η Ευδοκία καταγόταν από την Αθήνα και ονομαζόταν Αθηναΐς. Ο πατέρας της Λεόντιος ήταν καθηγητής της φιλοσοφικής σχολής των Αθηνών και η οικογένειά της ήταν Εθνική στο θρήσκευμα. Μετά το θάνατο του πατέρα της αδικήθηκε ως προς τα περιουσιακά της δικαιώματα από τα αδέρφια της, κατέφυγε στην Κωνσταντινούπολη στην αυλή της Αυγούστας Πουλχερίας, η οποία επόπτευε τον ανήλικο αδελφό της Θεοδόσιο Β'. Η Πουλχερία την εκτίμησε από την καλλιέργειά της και εντέχνως την παραδίδει ως σύζυγο στον αδελφό της το 421. Η Αθηναΐδα βαπτισμένη χριστιανή πήρε το όνομα Ευδοκία, βρήκε την ευκαιρία να εκδικηθεί τα αδέρφια της. Το θετικό όμως ήταν ότι προώθησε την ελληνική γλώσσα στην αυτοκρατορία. Στην Κωνσταντινούπολη ίδρυσε το Πανδιδασκτήριο, ανώτατο πνευματικό ίδρυμα, προωθώντας την ελληνική γλώσσα έναντι της λατινικής. Ίδρυσε 15 έδρες ελληνικής φιλολογίας, 13 λατινικής και μία φιλοσοφίας. Η κόρη της Ευδοκίας Ευδοξία είχε νυμφευτεί τον Βαλεντιανό Γ' το 437, αυτοκράτορα του δυτικού τμήματος της αυτοκρατορίας. Κατά το 440 ο ευνούχος Χρυσάφιος συκοφάντισε την Ευδοκία στον Θεοδόδιο ότι, διατηρούσε

τη σύζυγο του Θεοδοσίου, η οποία ήταν «φιλοεπής». Το 439 επιστρέφοντας η Ευδοκία από μία περιοδία δύο χρόνων στις ανατολικές επαρχίες, κατόρθωσε να προαγάγει τον Κύρο σε ύπαρχο (praefectus). Το 443 όμως η Ευδοκία πέφτει σε δυσμένεια και καταφεύγει στην Παλαιστίνη, ο Κύρος ο οποίος έχαιρε της εφόρου της πηγαίνει στην Φρυγία και γίνεται επίσκοπος στο Κοτυαείο. Εκεί παραμένει μέχρι τη βασιλεία του Λέοντος Α΄ του Θρακός. Έγραψε και πολλά επιγράμματα, που σώζονται μερικά στην Παλατινή Ανθολογία. [Σουΐδας].

787. Κύρσιλλος ο Φαρσαλεύς (από τα Φάρσαλα), άγνωστος ιστοριογράφος που αναφέρει από τον Στράβωνα (XI 14, 12, «...οἱ περὶ Κυρσίλον τὸν Φαρσάλιον»). [SPAM, 127]

788. Κωλαῖος ο Σάμιος, 7^{ος} αι. π.Χ. (περί το 640 π.Χ.). Έμπορος, περιηγητής και γεωγράφος, του οποίου σώζονται κάποιες αφηγήσεις από τα ταξίδια του στην Ισπανία και στην Αίγυπτο, που συνάντησε στο ταξίδι του εκεί φοβερά κύματα μεγάλου ύψους. Οι μαρτυρίες του καταγράφονται από τον Ηρόδοτο, όταν επισκέφθηκε τη Σάμο ενάμιση αιώνα μετά. Στην Ισπανία πήγε στα Γάδειρα (σημερινό Κάδιξ), περνώντας από τις Ηράκλειες Στήλες (Γιβραλτάρ), όταν βασιλιάς στην πόλη του μικρού νησιού αυτού ήταν ο Αργαθώνιος. Το ταξίδι αυτό του Κωλαίου επέφερε κέρδη 60 ταλάντων, το σπουδαιότερο ήταν η περιγραφή του ταξιδιού του στη μακρινή δύση, έξω από τις Ηράκλειες Στήλες. Από αυτά διέθεσε 10 τάλαντα για να κατασκευάσει ο Θεόδωρος ο Σάμιος έναν χάλκινο κρατήρα, που αφιέρωσε στη θεά Ήρα [The ancient explorers By Max Cary, Eric Herbert Warmington, John Boardman, *The Cambridge ancient history: Persia, Greece and the Western Mediterranean c. 525-479 B.C.*, Cambridge University Press, Cambridge, UK, 1988]

789. Κώμαρχος, ιστορικός αγνώστων δεδομένων. Αναφέρεται στους σχολιασμούς του Πινδάρου⁴⁴⁰. [FGrH, n. 410]

790. Κωνσταντίνος του Άργους, συγγραφέας ενός έργου με σημαντικά ιστορικά δεδομένα για τη χερσόνησο του Άργους του 10^{ου} αιώνα. Ήταν διάδοχος και μαθητής του Πέτρου. Ο Πέτρος Άργους, επίσκοπος Άργους που έζησε μεταξύ του 850 και 922 μ.Χ. και συγγραφέας μεγάλου αριθμού εγκωμίων σε Αγίους, εκ των οποίων διασώζονται μόλις 6. Ο Κωνσταντίνος έγραψε μία ομιλία, που περιέγραφε τη διαφυγή από το επισκοπικό αξίωμα του Πέτρου με τίτλο: *Βίος του Αγίου Πέτρου του Άργους*, που μας παρέχει πολλές πληροφορίες των επιδρομών στην περιοχή από τους Σαρακηνούς της Κρήτης και τις επιδρομές των Βουλγάρων στην υπόλοιπη Ελλάδα. [Tusculum]

791. Κωνσταντίνος Ζ΄ ο Πορφυρογέννητος (2 Σεπτεμβρίου του 905- 9 Νοεμβρίου του 959), αυτοκράτορας των Ρωμαίων, ιστορικός και ουσιαστικός συγγραφέας στη Λεξικογραφία του 10^{ου} μ.Χ. αιώνα, σε μιαν εποχή που οι αυλικές συνωμοσίες διαδέχονταν η μία την άλλη. Το περίφημο ΛΕΞΙΚΟ ΣΟΥΪΔΑ γεννήθηκε στην εποχή της βασιλείας του και διασώζει πολύτιμα άγνωστα στοιχεία της ιστοριογραφίας και λεξικογραφίας. Ο Κωνσταντίνος ήταν μοναδικός γιος του Λέοντα του ΣΤ΄ του σοφού από τέταρτο γάμο με την Ζωή τη μαυρομάτα ερωμένη του, τον οποίον όμως δεν θέλησε να αναγνωρίσει ο πατριάρχης Νικόλαος Α΄ Μυστικός. Για να βαφτίσει το γιο του ο Λέοντας, ώστε να ανοίξει το δρόμο για την ανάκτηση βασιλικών αξιωμάτων, εξορίζει τον Πατριάρχη. Στη συνέχεια ο Λέοντας έχρισε συναυτοκράτορα το γιο του, άρα τον κατέστησε υποχρεωτικό μοναδικό διάδοχο του θρόνου

σχέσεις με κάποιον αξιωματούχο του παλατιού, τον Παυλίνο. Το αποτέλεσμα ήταν ο Παυλίνος να καταδικαστεί σε θάνατο, η Πουλχερία τα τσουγκρίζει με την Ευδοκία και η Ευδοκία για να σωθεί, καταφεύγει το 443 στους Αγίους Τόπους της Παλαιστίνης, γίνεται μονοφυσίτης και μένει μέχρι το θάνατό της το 460. Ο σύζυγός της πέθανε το 450.

⁴⁴⁰ Schol. A Pindar. Ol. 3, 33a : ἤδη γὰρ αὐτῶι (scil. Ἡρακλεῖ), πατρί μὲν βωμῶν ἀγισθέντων, διχόμηνις ὄλον χρυσάρματος ἐσπέρας ὀφθαλμὸν ἀντέφλεξε Μῆνα, καὶ μεγάλων ἀέθλων ἀγνάν κρίσιν καὶ πενταετηρίδ' ἅμῃ θῆκε ζαθέοις ἐπὶ κρημνοῖς Ἄλφειο] περὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἄγεται τὰ Ὀλύμπια καθ' ἑκάστην ὀλυμπιάδα, καὶ Κώ(μαρχος) ὁ τὰ περὶ Ἡλείων συντάξας φησὶν 1 οὕτως: «πρῶτον μὲν οὖν παντὸς περιόδου συνέθηκεν † ἐν τῇ 2 ἡμέρῃ ἄρχειν νομηνίαν μηνὸς ὃς † Θωσυθιάς ἐν Ἡλιδι 3 ὀνομάζεται, περ...

του, μιας και ήταν ταυτόχρονα κι εγγονός του αρχηγέτη της Μακεδονικής δυναστείας Βασιλείου Α΄. Η βασιλεία του Κωνσταντίνου Ζ΄ τυπικά αρχίζει πολύ νωρίς, το 913 με το θάνατο του θείου του Αλέξανδρου Γ΄, που ήταν ο νεότερος γιος του Βασιλείου Α΄ του ιδρυτή της Μακεδονικής δυναστείας κι η βασιλεία του διατηρήθηκε μόλις ένα χρόνο (912-913), κατά τη διάρκεια της οποίας χάραξε σκληρή και εκδικητική στάση ως προς τον κύκλο του ανήλικου Κωνσταντίνου. Γενικά άσκησε επικίνδυνη πολιτική για τα δεδομένα της αυτοκρατορίας. Είχε φροντίσει να εξορίσει τη μάνα του Ζωή Καρβου/ωνοψίνα (μαυρομάτα)⁴⁴¹, να επαναφέρει τον Πατριάρχη Νικόλαο Α΄ Μυστικό, ενώ στην εξωτερική πολιτική συγκρούστηκε με τον Βούλγαρο βασιλιά Συμεών για οικονομικές διαφορές. Όντας ανήλικος διάδοχος και του θείου του Αλέξανδρου, ο Κωνσταντίνος όταν βρέθηκε στο θρόνο το οκτάχρονο αγόρι το Νοέμβριο του 913 είχε επιτρόπους και την εξουσία ουσιαστικά την ασκούσε η μητέρα του ως κηδεμόνας, που για να έχει τη στήριξη των στρατιωτικών, έγινε κι ερωμένη του στρατηγού Λέοντα Φωκά. Στην αυλή εισχώρησε τότε και ο *δρουγκάριος του πλώιμου* (αρχιναύαρχος) Ρωμανός Δεκαπηνός (Αρμένιος στην καταγωγή 870-948 και γιος του στρατηγού Θεοφύλακτου Αβάστακτου), ο οποίος είχε στα χέρια του σχετική επιστολή του εκλειπόντος από αποπληξία αυτοκράτορα Αλέξανδρου Γ΄, να συμβουλευεί τον ανήλικο ανηψιό του αυτοκράτορα και διάδοχο του θρόνου. Ο στρατηγός Λέοντας Φωκάς στο μεταξύ που είχε αναλάβει τους πολέμους εναντίον των Βουλγάρων, υπέστη δύο διαδοχικές ήττες από αυτούς και η θέση του είχε εξασθενήσει. Στο μεταξύ στο παλάτι άρχισαν να εξυφαίνονται συνωμοσίες για την αρπαγή της εξουσίας. Ιστορικά καταγράφονται οι συνωμοσίες αρκετών αρχόντων, όπως του Κωνσταντίνου Κτηματινού, του Δαυΐδ Κουμουλιανού και η άλλη του στρατηγού Λέοντα Φωκά σε συνεργασία με τον παρακοιμώμενο Κωνσταντίνο πεθερό του. Όλες αυτές τις κινήσεις τις πρόλαβε με αστραπιαίες κινήσεις ο Ρωμανός Λε/ακαπηνός. Ο Ρωμανός το Μάρτιο του 919 εισήλθε με τον στόλο του στο λιμάνι του Βουκολέοντα και μπροστά στον ανήλικο αυτοκράτορα ορκίστηκε πίστη και προστασία από τους διάφορους κινηματίες. Προήχθηκε σε Μάγιστρο και Μέγα εταιρειάρχη και μετά από ένα μήνα παντρεύει τον αυτοκράτορα με την κόρη του Ελένη κι αποκτά το τίτλο του *Βασιλεοπάτορα*. Ο «παιδικός» αυτός γάμος διασώζει τον Κωνσταντίνο από το πεδίο των συνωμοσιών και τα βρίσκει με την παιδούλα Ελένη. Αφιερώνεται με τη βοήθειά της σε μελέτες. Ο Ρωμανός στη συνέχεια απομακρύνει την αυτοκράτειρα Ζωή, κλείνοντάς την στο μοαστήρι της Αγίας Ευφημίας στα ασιατικά παράλια του Βοσπόρου στα περίχωρα της Χαλκηδόνας και συλλαμβάνει τους κάθε λογής συνωμότες. Ο Ρωμανός στις 14 Σεπτεμβρίου του 920 αυτοαναγορεύτηκε σε Καίσαρα και στις 17 Δεκεμβρίου του ίδιου έτους βάζει τον Πατριάρχη Νικόλαο Α΄ Μυστικό και τον Κωνσταντίνο Ζ΄ τον πορφυρογέννητο (δεκαπεντάχρονο) να τον στέψουν συναυτοκράτορα. Στις 6 Ιαουναρίου του 921 στέφει αυτοκράτειρα τη σύζυγό του Θεοδώρα. Η αυτοκρατορία έχει πλέον δύο βασιλείς και μια βασίλισσα. Σε λίγους μήνες οι βασιλείς γίνονται πέντε, γιατί ο Ρωμανός χρίζει αρχικά το γιο του Χριστόφορο συμβασιέα και στη μετά και τους άλλους δυο γιους του Στέφανο και Κωνσταντίνο. Το κακό χειροτέρευσε χρίζοντας στα 933 και τον τελευταίο δεκαεξάχρονο γιο του Θεοφύλακτο *Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως*. Ο Κωνσταντίνος Ζ΄ σε όλη αυτήν την περίοδο έμεινε μακριά από αυτές τις καταχρήσεις της εξουσίας, βρίσκοντας καταφύγιο στη μελέτη και τη συγγραφή. Έγινε ένας πολύ αξιόλογος μελετητής, δημιούργησε ένα μεγάλο επιτελείο λογίων και επιστημόνων και ίδρυσε μία πολύ σημαντική «εγκυκλοπαιδική» σχολή, που απαύγασμα της ήταν το Λεξικό του Σουΐδα. Οι δραστηριότητές του αυτές τον κράτησαν μακριά από τις διοικητικές δραστηριότητες του πεθερού του κι όντας

⁴⁴¹ Ο θείος του, με το θάνατο του αδελφού του το 912 βρήκε την ευκαιρία να αρπάξει το θρόνο, να επαναφέρει τον πατριάρχη Νικόλαο Α΄, ο οποίος ανθίσταντο να γίνει ο τέταρτος γάμος του πατέρα του Κωνσταντίνου Λέοντα ΣΤ΄, γιατί είχε γεννηθεί αυτός εκτός γάμου. Ο Λέοντας ο Σοφός για να παγιώσει τη θέση του γιου του, τον είχε χρίσει συναυτοκράτορα, είχε διώξει τον πατριάρχη Νικόλαο και παντρεύεται τη μάνα του. Έτσι ο Αλέξανδρος Γ΄, όταν άρπαξε τον θρόνο, συνβασιλεύει με τον επτάχρονο Κωνσταντίνο τον Πορφυρογέννητο, όμως όλη την εξουσία στη Νέα Ρώμη την ασκούσε αυτός.

χωρίς στρατιωτικό μηχανισμό προστατεύτηκε. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να εξάρουμε την στάση της συζύγου του Ελένης Λεκαπηνής, η οποία εκτός από τον έντονα συμβουλευτικό ρόλο της, επηρέαζε τη δράση του και φρόντιζε να εξομαλύνει την κδικητική στάση του πατέρα της. Ούτε οι ενδοοικογενειακοί ανταγωνισμοί του Ρωμανού τον άγγιζαν. Το 931 πεθαίνει ο Συναυτοκράτορας Χριστόφορος Λακαπηνός και ο Ρωμανός με ενέργειες της κόρης του Ελένης αποκαθιστά σε πιο ενεργητικό ρόλο τον Κωνσταντίνο Ζ΄. Το 944 ο Ρωμανός συνελήφθη από το γιο του Στέφανο και κλείστηκε στο νησί της Πρώτης των Πριγκιπονήσων. Το 948 πέθανε. Από το 945 οι συναυτοκράτορες Στέφανος Λακαπηνός και Κωνσταντίνος Λακαπηνός είχαν καθαιρεθεί. Από το 945 άρχισε την πραγματική βασιλεία του ο Κωνσταντίνος Ζ΄. Η αυτοκρατορία κατά την άμεση μελλοντική άσκηση των καθηκόντων του από το 945 μέχρι το 959, έζησε μία μικρή αναγεννησιακή περίοδο με έξαρση των κάθε λογής λογίων. Λέγεται ότι, πέθανε ανεξήγητα μάλλον από δηλητηρίαση, που υπέστη από τον διάδοχο και γιο του Ρωμανό Β΄ ή από τη νύφη του Θεοφανώ. Ο Κωνσταντίνος ως σώφρων αυτοκράτορας, έχοντας σύμβουλο τη σύζυγό του Ελένη Λεκαπηνή, εξασφάλισε τα νότια του από τους Βουλγάρους, με τους οποίους συνήψε συνθήκη ειρήνης και στράφηκε κατά των Αράβων, που απειλούσαν την αυτοκρατορία και με τους ικανούς στρατηγούς του Βάρδα Φωκά, Νικηφόρο Φωκά και Ιωάννη Τσιμισκή κατόρθωσε να τους εξουδετερώσει. Ο στρατηγός Μαριανός Αργυρός διεύρυνε τη βυζαντινή επιρροή στην Ιταλία, ενώ ο ομόλογός του Λέων Αργυρός εξουδετέρωσε την ουγγρική απειλή στα βόρεια σύνορά του. Η παιδεία στην Κωνσταντινούπολη εκτοξεύθηκε στα ύψη. Το Πανεπιστήμιο της Μαγναύρας (Πανδιδακτήριο) στεγάστηκε σε παλιό ανάκτορο του 5^{ου} αιώνα και οι άποροι φοιτητές είχαν στέγη και τροφή δωρεάν. Το ανώτατο αυτό εκπαιδευτικό ίδρυμα είχε τέσσερις έδρες: φιλοσοφίας, γεωμετρίας, αστρονομίας και ρητορικής, στις οποίες διδάσκονταν επίσης άλγεβρα, μουσική, γραμματική, νομικά και ιατρική. Ταυτόχρονα οργάνωσε ορθολογικά την αγροτική παραγωγή της αυτοκρατορίας, εκπονώντας ένα θαυμάσιο μέχρι και σήμερα συμπίλημα χρήσιμων γεωργικών συμβουλών. Τη συλλογή των κειμένων των ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ την έκανε με εντολή του Πορφυρογέννητου ο Κασσιανός Βάσσος. Στον πρόλογο των Γεωπονικών σημειώνει: «Και πρώτον μεν την Φιλοσοφίαν και την Ρητορικήν που είναι παρημελημένα και βυθισμένα εις το σκότος της λήθης ανέσυρες, με την ισχυράν σου χείρα, εις το φως μετά μεθοδικότητος και συνέσεως.» Καταρτίστηκαν έργα περί ιατρικής και Ζωολογίας, όλα χρήσιμα για την παραγωγική ανάπτυξη και την υγιεινή των πολιτών της αυτοκρατορίας. Εκτός από την πρακτικότητα της γνώσης προώθησε γενικά όλες τις επιστήμες. Ο ίδιος έγραψε πολλά στα ελληνικά, όπως: «Περί πρεσβειών», «Περί αρετής και κακίας», «Περί επιβουλών», «Περί γνωμών», «Ιστορική διήγησις τοῦ βίου και τῶν πράξεων Βασιλείου τοῦ αοιδήμου βασιλέως, ἦν Κωνσταντίνος βασιλεύς ἐν θεῷ Ρωμαίων, ὁ τούτου οἰωνός, φιλοπόνως ἀπὸ διαφόρων ἀθροίσας διηγημάτων τῷ γράφοντι προσανέθετο». Έργο που τον ανέδειξε και ως ιστορικό αφηγώντας τα γεγονότα του παππού του Βασίλειου Α΄. Στο «Περί των θεμάτων» σε 2 βιβλία, αναζητά τη ρίζα και προέλευση της ονομασίας της κάθε διοικητικής περιφέρειας (ΘΕΜΑ) και μέσα από αυτήν αναδεικνύονται σημαντικές γεωγραφικές πληροφορίες κατά τα πρώιμα χρόνια και την αργή ωρίμανση της κάθε περιφέρειας. Ένα πολύ σπουδαίο έργο που συνετελέστηκε κατά τη βασιλεία του ήταν το συλλεκτικό «Ἐκθεσις περὶ τῆς βασιλείου τάξεως» ("De Ceremoniis Aulae Byzantinae"), έργο πολύ λεπτομερειακό με έντονο πολιτικό, ιστορικό περιεχόμενο και γεωγραφικό ενδιαφέρον, που εκθέτει το αυτοκρατορικό πρωτόκολλο το οποίο ακολουθούσαν όλοι οι αξιωματούχοι, μνημείο πληροφοριών στο είδος του. Το έργο αυτό έχει φτάσει σε μας με πολλές παραλλαγές και προσθήκες από νεότερους. Επίσης αξίζει να μνημονεύσουμε το «Προς τον ίδιον υιόν Ρωμανόν»⁴⁴², που περιέχει συμβουλές και πρακτικές οδηγίες για την

⁴⁴² Ένα εισαγωγικό απόσπασμα θα μας αποκαλύψει ενδεικτικά το ύφος γραφής του: «Υπόθεσις τοῦ περὶ πρέσβων τεύχους Ῥωμαίων πρὸς ἐθνικούς. Προοίμιον. Ὅσοι τῶν πάλοι ποτὲ βασιλέων τε καὶ

εξωτερική πολιτική προς το γιο του και διάδοχο Ρωμανό Β'. Η σπουδαιότητα του έργου αυτού με σημαντικές πληροφορίες περί της γεωγραφίας των άλλων χωρών κατά το 10^ο αιώνα είναι μοναδική. Σημαντικό πόνημα είναι και το *Σταδιοδρομικόν*, που μετρά την απόσταση Βυζαντίου Κρήτης και συντάχθηκε το 949 κατά την προετοιμασία της εκστρατείας των Βυζαντινών εναντίον των Σαρακηνών της Κρήτης. Το ενδιαφέρον είναι ότι δεν υπάρχουν ή λείπουν οι γεωγραφικοί πίνακες και οι χάρτες. Πέθανε από ανεξήγητη ασθένεια το 959. ιε'. Θεοφυλάκτου ἀπὸ ἐπάρχων καὶ ἀντιγραφῆς τοῦ Σιμοκάττου». [1) C. de Boor, *Excerpta historica iussu imp. Constantini Porphyrogeniti confecta*, vol. 1: *excerpta de legationibus*, pts. 1-2. Berlin: Weidmann, 1903: σ. 1.1:1-227; 1.2:229-599, 2) A. Pertusi, *Costantino Porfirogenito. De thematibus* [Studi e Testi 160. Vatican City: Biblioteca Apostolica Vaticana, 1952]: σ. 59-100, 3) J.J. Reiske, *Constantini Porphyrogeniti imperatoris de cerimoniis aulae Byzantinae libri duo*, vol. 1 [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896, *Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1829]: 386-807, 4) E. von Dobschütz, *Christusbilder. Untersuchungen zur christlichen Legende* [Texte und Untersuchungen N.F. 3. Leipzig: Hinrichs, 1899]: 39*-85* (Beilage II), 5) C.I. Dyobouniotes, "Λόγος ἀνέκδοτος εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ λειψάνου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου," *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς* 1. Athens: University of Athens, 1925 σ. 306-319, A.Toynbee, *Constantine Porphyrogenitus and his world* (Λονδὶνο 1973), Κωνσταντίνος Ζ' Πορφυρογέννητος, Βίος Βασιλείου. Η βιογραφία του αυτοκράτορα Βασιλείου Α' του Μακεδόνα από τον εστεμένο εγγονό του, μτφρ.Χριστίνα Σιδέρη, εκδ.Κανάκης, Αθήνα 2010]

Λ

792. Λαίτος (Μώχος), ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ. που έγραψε για τους Φοίνικες στην Ελληνική γλώσσα (*Φοινικικά*)⁴⁴³. Πραγματεύτηκε και τους βίους των φιλοσόφων. Αναφέρεται από τον Ευσέβιο. [FHG, IV, σ. 437-438]

ἰδιωτῶν μὴ τὸν νοῦν παρεσύρησαν ἡδοναῖς, ἢ κατεμαλακίσθησαν, ἀλλὰ τὸ τῆς ψυχῆς εὐγενὲς ἀκηλίδωτον ἀρετῇ συνετήρησαν, οὗτοι δὴ οὗτοι καὶ πόνοις ἐνεκαρτέρησαν καὶ λόγοις ἐνησχολήθησαν, καὶ ἄλλος ἄλλο τι τῶν ὅσοι λογικώτερον ἐπεβίωσαν παιδείας ἐρασταὶ γεγονότες σπουδαιότερόν τινα συνεγράψαντο, τοῦτο μὲν τῆς σφῶν αὐτῶν πολυμαθίας δεῖγμα ἐναργὲς τοῖς μετέπειτα καταλιπεῖν ἱμερόμενοι, τοῦτο δὲ καὶ εὐκλειαν ἀείμνηστον ἐκ τῶν ἐντυγχανόντων καρπώσασθαι μνῶμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς τῶν τοσούτων ἐτῶν περιδρομῆς ἄπλετόν τι χρῆμα καὶ πραγμάτων ἐγίγνετο καὶ λόγων ἐπλέκετο, ἐπ' ἀπειρόν τε καὶ ἀμήχανον ἢ τῆς ἱστορίας ἡρῶνυετο συμπλοκή, ἔδει δ' ἐπιρρεπέστερον πρὸς τὰ χεῖρω τὴν τῶν ἀνθρώπων προαίρεσιν... ἐμφαίνει δὲ τουτὶ τὸ προοίμιον, τίνας οἱ λόγοι πατέρας κέκτηνται, καὶ ὅθεν ἀποκυττῶνται, ὥς ἂν μὴ ὦσιν αἱ κεφαλαιώδεις ὑποθέσεις ἀκατονόμαστοι καὶ μὴ γνήσιοι, ἀλλὰ νόθοι τε καὶ ψευδώνυμοι. εἰσὶ δὲ ἐκ τῶν ὑποτεταγμένων χρονικῶν·

α'. Πέτρου πατρικίου καὶ μαγίστρου. (20) β'. Γεωργίου μοναχοῦ χρονικῆς.

γ'. Ἰωάννου Ἀντιοχεῶς. δ'. Διονυσίου Ἀλικαρνασέως Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

ε'. Πολυβίου Μεγαλοπολίτου. ς. Ἀππιανοῦ. (25)

ζ'. Ζωσίμου Ἀσκαλωνίτου. η'. Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

θ'. Διοδώρου Σικελιώτου. ι'. Δίωνος Κορκιανοῦ.

ια'. Προκοπίου Καισαρέως. (30) ιβ'. Πρίσκου ῥήτορος. ιγ'. Μάλχου σοφιστοῦ.

ιδ'. Μάλχου σοφιστοῦ. ιδ'. Μενάνδρου προτίκτορος.

⁴⁴³ «ΦΟΙΝΙΚΙΚΑ. (1.) Tatianus Or. adv. Gr. c. 58: Μετὰ δὲ τὰ Χαλδαίων τὰ Φοινίκων οὕτως ἔχει. Γεγόνασι παρ' αὐτοῖς τρεῖς ἄνδρες, Θεόδοτος, Ὑψικράτης, Μῶχος. Τούτων τὰς βίβλους εἰς

793. Λάμαχος ο Σμυρναίος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα που αναφέρεται στον Βίο του Δημοσθένη του Πλούταρχου⁴⁴⁴. [FGrH n. 116]

794. Λαμίσκος ο Σάμιος, ιστορικός που αναφέρεται από τον Παλαίφατο. [FHG, IV, 438]

795. Λαμπρίας, γιος του Πλούταρχου του Χαιρωνέα. Έγραψε έναν Πίνακα, που περιελάμβανε όλη την ιστορία την Ελληνική και Ρωμαϊκή που είχε συγγράψει ο πατέρας του. [Σουΐδας]

796. Λαοσθενίδης/ας, ιστορικός των ελληνιστικών χρόνων (μάλλον του 1^{ου} π.Χ. αιώνα) αγνώστων στοιχείων που αναφέρεται από τον Διόδωρο τον Σικελιώτη⁴⁴⁵ (τ. Ε΄, 80, 4). [FHG, IV, 438, FGrH n. 462]

797. Λεάνδρος ή Λεάνδριος, ιστορικός του 3^{ου} με 4^ο π.Χ. αιώνα, του οποίου το όνομα αποτυπώνεται σε κάποια επιγραφή, που αναφέρεται στην αντιδικία Πριήνης-Σάμου. Έγραψε ιστορία: *Μιλησιακά*⁴⁴⁶, (δηλαδή ιστορία της Μιλήτου). [FHG, II, 334-338, Jacoby, F., *FGH* n. 492, βλέπε και Μαιάνδριος]

798. Λεόντιος, κάποιος ιστοριογράφος μοναστηριού του Άθω από τον οποίον μνημονεύονται πολλοί πατέρες. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1896]

799. Λέπις (-ιδος), κάποιος ιστορικός και γεωγράφος άγνωστης εποχής (πιθανότατα του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα), ο οποίος έγραψε μία ιστορική επιτομή (ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΠΙΤΟΜΗ) σε αρκετά βιβλία, τουλάχιστον 8. Αναφέρεται από τον Στέφανο Βυζάντιο⁴⁴⁷. [FHG, IV, 439, Jacoby, F., *FGH* s. 838]

800. Λεσβοκλής, ιστορικός συγγραφέας, σύγχρονος του Στράβωνα (ΑΚΛ).

Ἑλληνίδα κατέταξε φωνήν Λαῖτος, ὁ καὶ τοὺς βίους τῶν φιλοσόφων ἐπ’ ἀκριβὲς πραγματευσάμενος. Ἐν δὴ ταῖς τῶν προειρημένων δηλοῦται ἱστορίαις κατὰ τίνα τῶν βασιλέων Εὐρώπης ἀρπαγὴν γεγονέναι, Μενελάου τε εἰς τὴν Φοινίκην ἄφισιν καὶ τὰ περὶ Εἵραμον, ὅστις Σολομῶνι τῷ Ἰουδαίων βασιλεῖ πρὸς γάμον δούς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ ξύλων παντοδαπῶν ὕλην εἰς τὴν τοῦ νεῶ κατασκευὴν ἐδώρησατο. Καὶ Μένανδρος δὲ ὁ Περγαμηνὸς περὶ τῶν αὐτῶν τὴν ἀναγραφὴν ἐποιήσατο. (2.) Clemens Alex. Str. I.: Εἵραμος τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Σαλομῶνι δίδωσι καθ’ οὓς χρόνους μετὰ τὴν Τροίας ἄλωσιν Μενελάου εἰς Φοινίκην ἄφισις, ὥς φησι Μένανδρος ὁ Περγαμηνὸς καὶ Λαῖτος ἐν τοῖς Φοινικικοῖς».

⁴⁴⁴ πῶς δὲ Πύθωνι τῷ Βυζαντίῳ θρασυνομένῳ καὶ ῥέοντι πολλῶι κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἀναστὰς μόνος ἀντεῖπεν (sc. Δημοσθένης), ἢ Λαμάχου τοῦ Σμυρναίου (?) γεγραφότος ἐγκώμιον Ἀλεξάνδρου καὶ Φιλίππου τῶν βασιλέων, ἐν ᾧ πολλὰ Θηβαίους...

⁴⁴⁵ ἐπεὶ δὲ τῶν τὰ Κρητικὰ γεγραφότων οἱ πλεῖστοι διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους, οὐ χρὴ θαυμάζειν ἐάν μὴ πᾶσιν ὁμολόγουμενα λέγωμεν· τοῖς γὰρ τὰ πιθανώτερα λέγουσι καὶ μάλιστα πιστευομένοις ἐπικολουθήσαμεν, ἃ μὲν Ἐπιμενίδῃ τῷ θεολόγῳ προσσχόντες, ἃ δὲ Δωσιάδῃ καὶ Σωσικράτει καὶ Λαοσθενίδᾳ.

⁴⁴⁶ Αναφέρεται στα αριστοφανικά σχόλια: «Schol. Aristoph. Pac. 363 ad verba [οὐδὲν πονηρόν, ἀλλ’ ὅπερ καὶ Κιλλικῶν]: Ἱστορεῖ δὲ καὶ Λεάνδρος ἐν δευτέρῳ Μιλησιακῶν προδοῦναι Μίλητον, καὶ ὅτε ἀνέωξε τὰς πύλας, τῶν πολέμιων πυνθανομένου τινὸς ὃ τι τοῦτο ἐποίησεν, ἀποκρίνασθαι ἀγαθὰ Κιλλικῶν». Ο Κλήμης σημειώνει: «Λεάνδρος καὶ Ἡρόδοτος (I, 170) ἱστοροῦσι, Φοῖνιξ ἦν ὡς δὲ τινες ὑπειλήφασι Μιλήσιος.»

⁴⁴⁷ «ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΕΠΙΤΟΜΗ. (1.) E LIBRO PRIMO. Stephan. Byz. Τέγεα, πόλις Ἀρκαδίας ... Λέπιδος δ’ ἐν Ἱστορίας ἐπιτομῆς πρώτῳ περὶ Λακεδαιμονίων οὕτω φησι· «Χρᾶ δ’ αὐτοῖς ἡ Πυθία ἐπ’ Ἀρκαδίᾳ ὧδε· Ἀρκαδίην μ’ αἰτεῖς· μέγα μ’ αἰτεῖς· οὐ τοι δώσω. Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν, οἳ σ’ ἀποκαλύσουσιν. Ἐγὼ δέ τοι οὐ τι μεγάριω. Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι. [καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι]. Ἐχρῶντο δὲ καὶ πάλιν, καὶ ἀφικνεῖται αὐτοῖς τάδε· ἔστι τις Ἀρκαδίας Τεγέη λευρῶ ἐνὶ χώρῳ, ἐνθ’ ἀνεμοὶ πνεῖουσι δύο κρατερῆς ὑπ’ ἀνάγκης, καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ’ ἐπὶ πῆματι κεῖται· ἐνθ’ Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα, τὸν σὺ κομισσάμενος Τεγέης ἐπιτάροθος ἔσση». Στο ὀγδοο βιβλίο της Ἱστορικῆς του ἐπιτομῆς γράφει: «Σκουῖποι, πόλις Θράκης. Λέπιδος ἐν Ἱστορικῆς ἐπιτομῆς ὀγδόῳ. Τὸ ἔθνικόν Σκουπηνοί».

801. Λέσχης, κυκλικός ποιητής από την Πύρρα της Λέσβου, γιος του Αισχυλίνου, που άκμασε περί το 700 π.Χ. ή 650 κατ' άλλους, που λέγεται ότι, αυτός έγραψε τη *Μικράν Ιλιάδα* (σε 4 βιβλία), ένα έργο πλούσιο με συμπληρωματικά στοιχεία του μεγάλου τότε πολέμου τον οποίον έψαλε ο Όμηρος στην Ιλιάδα (ΑΚΛ). Η *Μικρά Ιλιάς* είναι ουσιαστικά συνέχεια της Αιθιοπίδας, κατά την οποίαν σκοτώνεται από τον Αχιλλέα ο σύμμαχος των Τρώων βασιλιάς των Αιθίοπων Μέμνονας, που μόλις είχε μπει στον πόλεμο και σ' αυτόν προσδοκούσαν οι Τρώες να ανασχέσουν την επιθετικότητα των *Πανελλήνων* ή *Δαναών*. Περιγράφει επίσης την εκδήλωση της δυσάρεσκειας του Αϊάντα του Τελαμώνιου στην ομάδα του αρχιστράτηγου Αγαμέμνονα, του Οδυσσέα και του Διομήδη, όταν δεν του απόδωσαν τα όπλα του Αχιλλέα, του οποίου ήταν ο αδελφικός φίλος (μαζί σπούδασαν στον Χείρωνα με τον Παλαμήδη, που δολοφόνησαν οι Οδυσσέας – Διομήδης), περιφρονώντας τον κι αποκλείοντάς τον στο στρατόπεδό του, τον οδήγησαν στην αυτοκτονία του. Περιλαμβάνει ακόμη την προσέλευση του Φιλοκτήτη και του Νεοπτόλεμου και την αρπαγή του Παλλαδίου, άλλου σημαντικού τρόπαιου του πολέμου. Στο έπος αυτό για πρώτη φορά εμφανίζεται ο Νεοπτόλεμος (ή Πύρρος), γιος του Αχιλλέα με την Δηϊδάμεια, θυγατέρα του βασιλιά των Δολόπων Λυκομήδη στην Σκύρο, όταν ο Αχιλλέας κρυβόταν για να μη συμμετέχει στην εκστρατεία εναντίον της Τροίας. Στην Τροία πήγε ο Νεοπτόλεμος μετά το θάνατο του πατέρα του και διέπρεψε μετέχοντας στον Δούρειο ίππο. Τελειώνει με την επινόηση και την κατασκευή του Δούρειου ίππου, την είσοδο του στην Τροία και την καταστροφή της στη συνέχεια. Ο Πρόκλος τον αναφέρει ως Λέσχης ο Μιτυληναίος. Του αποδίδονται επίσης τα *Κύπρια έπη* (11 βιβλία), η *Ιλίου πέρσις* (2 ραψωδίες) και η *Αιθιοπιάς ή Αμαζονιάς* (5 ραψωδίες σε 5 βιβλία). Η ΙΛΙΟΥ ΠΕΡΣΙΣ (σε 2 βιβλία) όμως ήταν έργο του Αρκτίνου, που έζησε ένα αιώνα πριν από τον Λέσχη, όμως ο Λέσχης τόλμησε και καταπατήστηκε με το ίδιο θέμα, ένδειξη ότι τα έπη αυτά έχουν ρίζες πολύ παλαιότερες. Ο Πausanias (X, c. 26,1) μας πληροφορεί ότι, ο Λέσχης και ο «ποιήσας» τα Κύπρια έπη αποδίδουν την Ευρυδίκη ως σύζυγο του Αινεία. Ο Λέσχης υποστηρίζει (De cyclo Graecorum epico et poetis cycli του Carolus Muller, Λειψία 1829) ότι, ο Κύπελος ηγεμόνας της Κορίνθου «*ετυράννηε έτη κη' (δηλαδή 28)*». Ο Φανείας τοποθετεί τον Λέσχη προ του Τέρπανδρου και υποστηρίζει ότι, ήταν νεότερος του Αρχίλοχου, συμπληρώνοντας μάλιστα ότι, ο Αρκτίνος σε «αγώνες» νίκησε τον Λέσχη. Άλλες πληροφορίες για την ζωή του είναι ότι, ζούσε ο Αλκμάν ότνα άκμασε ο Λέσχης. [Kroh, Ιωάννη Κακαβούλια: «Ελληνική Γραμματολογία (αρχαία και βυζαντινή)», εκδ. Νικόδημος, Αθήνα]

802. Λεσχίδης, επικός ποιητής του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα⁴⁴⁸. [FGrH n. 172]

803. Λεύκιος Κίγκιος Αλιμέντος (LUCIUS CINCIUS ALIMENTUS), σοφιστής, πολιτικός και χρονογράφος του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, πραιτόρας στη Σικελία το 210 π.Χ. Κατά τη διάρκεια των Καρχηδονιακών πολέμων, συνελήφθη κι έμεινε αιχμάλωτος στην Καρχηδόνα, όπου γνωρίστηκε με τον Αννίβα, με τον οποίον ανέπτυξε προσωπικές σχέσεις. Ήταν καλός γνώστης της ελληνικής γλώσσας κι έγραψε ιστορία στα ελληνικά από την εποχή ίδρυσης της Ρώμης μέχρι το 2^ο καρχηδονιακό πόλεμο. Το έργο του έχει χαθεί και κάποια αποσπάσματα μνημονεύονται από τον Διονύσιο τον Αλικαρνασσέα και τον Μακρόβιο. Άλλο έργο του ήταν το *Περί των εορτών*. [FHG, III σ. 96]

804. Λεύκιος ή Λεύκολλος (LUCIUS Licinius), ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα αναφερόμενος από τον Πλούταρχο⁴⁴⁹. [FGrH n. 185]

Λεύκιος ο Ταρρεύς ή Ταρραίος, από την πόλη Τάρρα της Κρήτης (στα λατινικά LUCILLUS TARRHAEUS), στην οποίαν ετιμάτο ο Απόλλωνας. Έγραψε «Περί παροιμιών»

⁴⁴⁸ Λεσχίδης: έπων ποιητής, ός συνεστράτευσεν Εύμενεί τῶι βασιλεῖ, ός ἦν ἐπιφανέστατος τῶν ποιητῶν. συνῆν δὲ τούτῳ καὶ Πυθίας¹ ὁ συγγραφεὺς² καὶ Μένανδρος ἰατρός.

⁴⁴⁹ ὁ δὲ Λεύκολλος ἤσκητο καὶ λέγειν ἱκανῶς ἑκατέραν γλῶτταν, ὥστε καὶ Σύλλας τὰς αὐτοῦ πράξεις ἀναγράφων ἐκείνῳ προσεφώνησεν ὡς συνταξομένῳ καὶ διαθήσοντι τὴν ἱστορίαν ἅμεινον. (5) ἦν γὰρ οὐκ ἐπὶ τὴν χρεῖαν μόνην ἐμμελὴς αὐτοῦ καὶ πρόχειρος ὁ λόγος ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμμελῆ τα...

σε 3 βιβλία, «Περί γραμμάτων» και «Τεχνικά γλαφυρώματα». Γνωστό ήταν στους ρωμαϊκούς χρόνους το βιβλίο του ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, σημείο αναφοράς των μετέπειτα βυζαντινών ιστοριογράφων. [FHG, IV, σ. 440]

805. Λεωκρίνης, γεωγράφος και ιστορικός αγνώστων στοιχείων, ο οποίος υποστήριζε στα γραπτά του ότι η Κρίσσα και η Κίρρα είναι διαφορετικές πόλεις, έρχοντας σε αντίθεση με γεωγράφους και περιηγητές που τις ταύτιζαν. [FHG, IV, 438]

806. Λέων ο Αλαβανδεύς, ρήτωρας και ιστορικός απροσδιόριστης εποχής, που κυμαίνεται από το 2^ο π.Χ. αιώνα μέχρι το 2^ο μ.Χ. Έγραψε ιστορία της Καρίας με τίτλο: *Καρικά*, σε 4 βιβλία, της Λυκίας με τίτλο: *Λυκιακά*, σε 2 βιβλία⁴⁵⁰. [Σουΐδας, FHG, II, σ. 331]

807. Λέων ο Βυζάντιος, ιστορικός και γεωγράφος του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, μαθητής του Αριστοτέλη. Το ιστορικό του έργο πραγματεύεται τα γεγονότα από τον Ιερό πόλεμο, για το Φίλιππο Β΄ και το γιο του το Μέγα Αλέξανδρο. Συγκεκριμένα αναφέρονται οι τίτλοι έργων, όπως: *τα κατά Φίλιππον και το Βυζάντιον* σε 7 βιβλία, *Τευθραντικόν*, *Περί Βησαίου*, *Περί Τέχνης*, *Τον ιερόν πόλεμον Φωκέων και Βοιωτών* (Θηβαίων) στα *Βοιωτικά* του, *Περί στάσεων* και το *κατ' Αλέξανδρον*. Αναφέρεται και ένας *Περίπλους* σε ένα σχόλιο του Απολλόδωρου του Ρόδιου, που βεβαιώνει ένα ιερό του Δία της Κεφαλλονιάς⁴⁵¹, κι ένα άλλο έργο *περί ποταμών*⁴⁵². [Σουΐδας, FHG, II, 329-331, Jacoby, F., FGH n. 132]

808. Λέων ο Διάκονος ή Ασιάτης ή εξ Καρίας (ο Καρ κατά Κεδρηνόν), ιστορικός του 10^{ου} μ.Χ. αιώνα. Καταγόταν από την Καλόη του Τμώλου της Μικράς Ασίας και γεννήθηκε περί το 950. Σε νεαρή ηλικία μετακόμισε και σπούδασε στην Κωνσταντινούπολη. Το 986 διάκονος συνόδεψε τον αυτοκράτορα Βασίλειο Β΄ τον Βουλγαροκτόνο στην εκστρατεία του εναντίον των Βουλγάρων. Έγραψε Ιστορία, απαρτιζόμενη από 10 βιβλία, αποτυπώνοντας τα γεγονότα εκτός των άλλων από το 959 μέχρι το 975 μ.Χ. Στο έργο αυτό διαγράφονται τα τρία μεγάλα πολεμικά γεγονότα κατά των Βουλγάρων (το 98, των Ρώσων και των Σαρακηνών. Φαίνεται ότι ο θάνατός του το 992 τον εμπόδισε να συμπληρώσει και ολοκληρώσει την ιστορική του πραγματεία. Ως προς το ύφος ακολούθησε αυτό του Αγαθία, τον είχε πρότυπο και του Θεοφύλακτου Σιμοκάττη. Προς το τέλος της ζωής του μάλλον έγινε μητροπολίτης Καρίας. Από το έργο του στην Ιστορία σώζονται 34643 λέξεις, μεγάλο αρχειακό υλικό⁴⁵³. Ως προς τις πηγές του πολλές είναι προφορικές. Ο Σκυλίτσης και Ζωναράς το χρησιμοποίησαν πολύ, αλλά γενικά πέρασε στη λήθη. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1896, K.B. Hase, *Leonis diaconi Caloënsis historiae libri decem*, *Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1828 σ. 3-178]

⁴⁵⁰ Λέων · Ἀλαβανδεύς, ρήτωρ. ἔγραψε Καρικῶν βιβλία δ' Λυκιακά ἐν βιβλίῳ β' Τέχνην· Περί στάσεων· Τὸν ἱερὸν πόλεμον Φωκέων καὶ Βοιωτῶν. Ἀπὸ ἀπόσπασμα: «Βαϊάγης, ἑορτὴ παρὰ Ἀσσυρίοις, ὡς Λέων ὁ Ἀλαβανδεύς ἐν τρίτῳ».

⁴⁵¹ «Ἔστι γὰρ καὶ Αἴνιος ὄρος τῆς Κεφαλληνίας, ὅπου Αἰνησίου Διὸς ἱερόν ἐστιν· οὗ μνημονεύει καὶ Λέων ἐν Περίπλῳ καὶ Δημοσθένης ἐν τοῖς Λιμέσιν».

⁴⁵² «Γεννᾶται δ' ἐν αὐτῷ λίθος, Μυνδᾶν καλούμενος, πάνυ λευκός· ὃν ἔαν κατέχη τις, οὐδὲν ὑπὸ θηρίων ἀδικεῖται· καθὼς ἵστορεῖ Λέων ὁ Βυζάντιος ἐν γ' Περί ποταμῶν».

⁴⁵³ . «ΙΣΤΟΡΙΑ: ἀρχομένη ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου, μέχρι τῆς τελευτῆς Ἰωάννου τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ ἐπιλεγομένου Τζιμισκῆ. BIBLION A: α'. Εἴπερ ἄλλο τι τῶν ἀγαθῶν τὸν βίον ὀνίνησι, τούτου οὐχ ἥσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ ἱστορία, ἐπωφελές τι πρᾶγμα πεφυκός καὶ λυσιτελές. ποικίλας γὰρ καὶ παντοδαπὰς ἀπαγγέλλουσα πράξεις, καὶ ὅσας ἢ φορὰ τοῦ χρόνου καὶ τῶν πραγμάτων κυλίνδειν εἴωθεν, ἢ προαίρεσις δὲ μάλιστα κεχημένων τοῖς πράγμασι, τὰς μὲν ἀσπάζεσθαι καὶ ζηλοῦν τοῖς ἀνθρώποις νομοθετεῖ, τὰς δὲ ἀποδιοπομπεῖσθαι καὶ ἀποτρέπεσθαι· ὡς μὴ λάθωσιν ἀβουλήτως τὰ μὲν ὀνησιφόρα καὶ λώονα προηκάμενοι, τοῖς δὲ ἀπενεκταίοις καὶ βλαβεροῖς ἑαυτοὺς περιπεύραντες.»

809. Λέων ο Μαγεντίνος, ιστορικός του 13^{ου} μ.Χ. αιώνα, μητροπολίτης Μυτιλήνης. Έγραψε σχολιασμούς του έργου των σοφιστών και σε όλο το Όργανον του Αριστοτέλη. [A. Bülow-Jacobsen and S. Ebbesen, "Vaticanus Urbinas Graecus 35. An edition of the scholia on Aristotle's *sophistici elenchi*," *Cahiers de l'Institut du moyen-âge grec et latin* 43 (1982) σ. 114-116, Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900]

810. Λέων ο μάγιστρος, ανθύπατος και πατρίκιος που έζησε επί Λέοντος του σοφού (886-911) και του οποίου διασώθηκε σε χειρόγραφα εκτενέστατο εξηγητικό σύγγραμμα με σχόλια στα λεγόμενα «ιστορικά» βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης, στα τρία ευαγγέλια (το κατά Ματθαίον, Λουκάν και Ιωάννην), στις πράξεις των αποστόλων και τις 7 καθολικές επιστολές. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1896]

811. Λέων ο Πελλαίος, γεωγράφος και ιστορικός του 4^{ου} με 3^ο π.Χ. αιώνα, που αναφέρεται στο 2^ο τόμο των *fragmenta Historicorum Graecorum* του Müller, ο οποίος έγραψε *Περί των κατ' Αίγυπτον θεών και των Γεωγραφικών της Ασίας*. «Κόσμη δὲ ἐν πρώτῳ Αἰγυπτιακῶν καὶ Λέων ἐν πρώτῳ τῶν Πρὸς τὴν μητέρα καὶ Κνωσσὸς (Εὐδοξος?) ἐν α' Γεωγραφικῶν τῆς Ἀσίας πάντων ἀρχαιοτάτους τοὺς Αἰγυπτίους φασὶ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ πρώτην κτισθῆναι πόλιν Θήβας. Καὶ Νικάνωρ δὲ τούτοις συμφωνεῖ καὶ Ἀρχέμαχος ἐν τοῖς Μετονομασίαις», σε σχόλια του Απολλωνίου του Ρόδιου. Το όνμά του μνημονεύεται ως αυθεντία γύρω από τα θέματα των θεολογικών της Αιγύπτου, όπως φαίνεται σε μιαν απόκρυφη επιστολή προς την Ολυμπιάδα, τη μητέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ο ίδιος υποστήριζε ότι ήταν Αιγύπτιος ιερέας. [Kroh, FHG, II, 331-332]

812. Λέων ο Σάμιος, ιστοριογράφος του 2^{ου} π.Χ. αιώνα με άγνωστα δεδομένα του βίου του⁴⁵⁴. [FGrH n. 540]

813. Λέων ο σοφός ή μαθηματικός, λόγιος της βυζαντινής αναγέννησης του 9^{ου} αιώνα, μαθηματικός, γεωμέτρης, αστρονόμος, φιλόσοφος, ιατροσοφιστής (*Ιατρική σύνοψις* σε 7 βιβλία) και φυσικός (έγραψε πιθανόν το ΣΕΙΣΜΟΛΟΓΙΟΝ, και κατασκεύασε τον οπτικό τηλέγραφο που μετέδιδε πληροφορίες από την Ταρσό της Κιλικίας μέχρι το Φάρο της Κωνσταντινούπολης). Μία επιπλέον πτυχή θα πρέπει να προστεθεί στο λόγιο αυτόν, το διάσημο από το επεισόδιο του μαθητή του με τον χαλίφη Αλ Μαμούν, ο οποίος έδινε αμύθητα ποσά για να έρθει στην Αυλή του, υποσχόμενος αιώνια ειρήνη στον αυτοκράτορα Βάρδα, που είχε χάσει σε μάχες. Λέγεται ότι γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, μαθήτευσε στην Άνδρο σε μοναστήρι με πλούσια βιβλιοθήκη, έγινε αρχικά ιδιώτης δάσκαλος στη Θεσσαλονίκη, αργότερα το 840 χρίστηκε αρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης. Στη θέση αυτή διατηρήθηκε μέχρι το 843, γιατί ήταν εικονομάχος, συγγενής και οπαδός του εικονομάχου Πατριάρχη Ιωάννη Ζ' Γραμματικού, ο οποίος τη χρονιά αυτή πέθανε και οι εικονολάτρες ανέκτησαν τη θρησκευτική εξουσία. Μετέβη στην Κωνσταντινούπολη και τα προς το ζην έβγαιναν από τα ιδιαίτερα μαθήματα. Μέσα στην αφάνεια αναδείχθηκε ξαφνικά το επεισόδιο με τον Αλ Μαμούν. Ένας αιχμάλωτος Ρωμαίος στρατιώτης με ευκολία έλυσε ένα γεωμετρικό πρόβλημα. Ο αιχμάλωτος είπε ότι είχε διδαχθεί από τον Λέοντα. Ο Αλ Αμούν ζήτησε από τον Καίσαρα Βάρδα να του στείλει με αμοιβή τον δάσκαλο αυτόν. Ο Βάρδας δεν ενέδωσε στις δελεαστικές προτάσεις του χαλίφη, αλλά αντιθέτως βρήκε τον Λέοντα και τον κατέστησε καθηγητή στο πανεπιστήμιο της Μαγναύρας, το οποίον οργάνωσε και διεύθυνε. Δεν γνωρίζουμε πότε ακριβώς πέθανε, όμως ζούσε μέχρι το 869. Το 869 προέβλεψε τη δολοφονία του Βάρδα και το σεισμό που έλαβε χώρα την ίδια χρονιά. Μαθήματα του Λέοντα για τον Ευκλείδη άκουσε ο Αρέθας⁴⁵⁵. Ο

⁴⁵⁴ ὁ δῆμος ὁ Σαμίων Λέοντα Ἄριστωνος Ἡρη.1Γηράσκει καὶ λαῶς ὑπὸ χρόνου ἡδὲ μὲν ἄγνός χαλκὸς ἀπ' ἡερίας δρυπτόμενος νιφάδος, (5)καὶ τὸ σιδάρειον κάμνει σθένος· ἃ δ' ἀπὸ δόξας ἄθραυστος φάμα πάντα μένει βίοντον. τᾶς δὲ Λέων ἐ...

⁴⁵⁵ Αρέθας (860-940) από τους πιο διαπρεπείς λογίους της Κωνσταντινούπολης, μητροπολίτης Καισάρειας και κατόχου μιας από της πιο μεγάλες βιβλιοθήκες του Βυζαντίου. Μετέγραψε πολλά έργα από τη μεγαλογράμματη γραφή στη μικρογράμματη.

Λέοντας εκτός των άλλων ήταν και ιστορικός. Έγραψε ιστορία, στην οποίαν απέδιδε θαυματουργικές ιδιότητες πρόβλεψης. Στην πραγματεία του «Περὶ βασιλεῶν και ἀρχόντων» υποστηρίζει ότι, υπάρχει η δυνατότητα πρόγνωσης των γεγονότων και καθορισμό της ιστορίας εκ του ασφαλούς. Πολλά από τα διασωθέντα χειρόγραφα, όπως «ΑΝΑΛΟΓΙΑΙ», αλλά και αστρολογικού περιεχομένου μελέτες αποδίδονται στον αυτοκράτορα Λέοντα ΣΤ΄ ή τον Λέοντα τον Χοιροσφάκτη, περισσότερο λόγω σύγχυσης. [Felix Buffiere, «Anthologie Grecque», ed. Les Belles Lettres, Paris, 1960, v.XII, σ. 128, W.R.Paton, «The Greek Anthology», Loeb Classical Library, v.III, p. 455 και v.V, σ. 399, Pierre Waltz, «Anthologie Grecque», ed. Les Belles Lettres, Paris, 1960, v.VIII, σ. 286, TUSCULUM]

814. Λεωνίδης, κάποιος ιστορικός άγνωστης εποχής. Λέγεται ότι έγραψε *Περὶ Ιταλίας* και αναφέρεται από τον Τζέτζη⁴⁵⁶. Δεν τον ταυτίζουν με τον Λεωνίδα τον επιγραμματοποιό του 4^{ου} με 3^{ου} αιώνα π.Χ. που αναφέρεται στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ. Υπήρχε και γιατρός του 1^{ου} με 2^{ου} μ.Χ. αιώνα με το ίδιο όνομα, όπως και Αλεξανδρινός επιγραμματοποιός του 1^{ου} μ.Χ. αιώνα. [Jacoby, F., *FGH* n. 827]

815. Λεωφάντης ο Ηρακλειοπολίτης, ιστορικός με έργο σχετικό με αυτό του Αναξιμένη του Λαμψακινού. [FHG, II, 67, 3]

816. Λίβιος Τίτος, επίσημος Ρωμαίος ιστοριογράφος από την Παταβία της Ιταλίας, που γεννήθηκε το 58 μ.Χ. στην Πάντοβα κι έγραψε 140 ή 144 βιβλία της ιστορίας της Ρώμης από αρχής κτίσης της το 744 π.Χ. μέχρι την εποχή του. Υπήρξε φίλος του Αυγούστου. Πολλά δανείστηκε από τον Πολύβιο και από άλλες πηγές, τις οποίες δεν κατονόμαζε, που έζησε δύο αιώνες πριν απ' αυτόν, στο σύγγραμμα αυτό, αποτυπώνοντας τις συγκρούσεις των Μακεδόνων και των Ρωμαίων στα 35 βιβλία που διασώθηκαν (τα δέκα πρώτα κι από το εικοστό πρώτο μέχρι και το τεσσαρακοστό πέμπτο, μαζί με μία επιτομή για τα υπόλοιπα). Ο τίτλος του κολοσσιαίου αυτού έργου είναι: «Ad urbe condita», δηλαδή από την ίδρυση της πόλης. Από τα υπόλοιπα σώθηκαν αρκετά αποσπάσματα σε μεταγενέστερα έργα συγγραφέων. Υπήρξε δάσκαλος του αυτοκράτορα Κλαύδιου, όταν αυτός διήγε την παιδική του ηλικία. Στην εξιστόρησή του μεροληπτει υπέρ της Ρώμης, ασκώντας επιδοκιμαστική κριτική σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως σε αυτήν του Αιμίλιου Παύλου, που πούλησε δούλους 150.000 Ηπειρώτες και λεηλάτησε 70 πόλεις της Ηπείρου. Σε γενικές γραμμές ο δημοκράτης Λίβιος πάσχει από αντικειμενική κρίση ως προς τις μεγάλες καταστροφές που προξένησε η Ρωμαιοκρατία στην Ελλάδα, εξυμνώντας τους ρωμαϊκούς θεσμούς και το δίκιο των συμφωνιών που έκλειναν. Ως προς το ύφος της γραφής του μιμείται τον Κικέρωνα. Η γλώσσα του κειμένου ήταν απλή και καθαρή με την αραιή εμφάνιση δυσνόητων όρων. Τελεύτησε περί το 17 μ.Χ. στη γενέτειρά του. [LIVI TITI, “Ad urbe condita libri”, ed. W. Weissenborn – M. Muller – W. Heraeus, Teubner, 1880]

817. Λινδίων ΧΡΗΜΑΤΙΣΜΟΙ, μία αναγραφή της Λίνδου⁴⁵⁷, δηλαδή ιστορική χρονική αναφορά⁴⁵⁸, το περιεχόμενο της οποίας αποδίδεται στο παράρτημα Γ (FGH, n. 531).

818. Λίνος ο Οιχαλιεύς ή Οιχαλιώτης (από την Οιχαλία της Θεσσαλίας του Πηνειού), ιστορικός και αοιδός, ο οποίος έγραψε σε πελασγική γραφή τα ιστορικά του

⁴⁵⁶ Λεωνίδης ἐν τῷ Περὶ Ἰταλίας φησὶν ὅρος εἶναι, ἐν ᾧ γίνεσθαι πεύκας ὑπερμεγέθεις, ἐκ δὲ τούτων γίνεσθαι τοὺς φελλοὺς οἷς χρώνται πρὸς κουφισμὸν τῶν δικτύων οἱ ἄλιεις.

⁴⁵⁷ Βασιλεὺς Ἀλέξαν[δ]ρος [β]ο[υ]κέφαλ[α], ἐφ' ᾧν [ἐ]πιγέγραπται · / «βασιλεὺς Ἀλέξαν[δ]ρος μάχαι κρατήσας Δα / 105ρεῖον καὶ κύριος γε[ν]όμενος τᾶς Ἀσίας ἔθυ / σε τ[ᾱ]ι Ἀθάναι τᾷ [Λι]νδίαι κατὰ μαντείαν / ἐπ' ἱε[ρ]έως Θεογέ[ν]ε[υ]ς τοῦ Πιστοκράτεως» . πε / ρι [τ]ούτων το[ῖ] Λινδί[ων] χρηματισμοὶ περ[ι]έχοντ...

⁴⁵⁸ [Ἐ]π' ἱερέως Τεισύλ[ου] τοῦ Σωσικράτους, Ἀρτα[μ]ιδίου δωδεκάται ἔδοξε μαστροῖς καὶ Λινδίο[ις] /(2) Ἀγησίτιμος Τιμαχίδα Λινδοπολίτας εἶπε· ἐπεὶ τὸ ἱερὸν τᾶς Ἀθάνας τᾶς Λινδίας ἀρχαιότατόν τε καὶ ἐντιμό[τα] /(3) τὸν ὑπάρχον πολλοῖς κ[αὶ] καλοῖς ἀναθέμασι ἐκ παλαιοτ[ά]των χρόνων κεκόσμηται διὰ τὰν τᾶς θε...

πρώτου Διονύσου και άλλα μυθολογούμενα, των οποίων αναφορές έχουμε από τον Διόδωρο το Σικελιώτη (Γ', 67, 4). [FHG, IV, 439]

819. Λόβων ο Αργεῖος (από το Άργος), ένας αμφιβόλου ποιότητας γραμματικός και ιστορικός, ο οποίος έγραψε μία ιστορία των ποιητών (*Περί ποιητών*), την οποία μνημονεύει ο Διογένης ο Λαέρτιος, όμως η βιβλιογραφία του σε πολλά σημεία χαρακτηρίστηκε ως ψευδής κι αναξιόπιστη. Πιθανόν να τα πήρε κι εκείνος από άλλους προγενέστερους, γι' αυτό

συναντάμε ανακρίβειες για τους επτά σοφούς και άλλους ποιητές. [FHG, III, 27]

α Λουκιανός Σαμοσατεύς, ὁ ἐπικληθεὶς βλάσφημος ἢ δύσφημος, ὅτι ἐν τοῖς διαλόγοις αὐτοῦ γελοῖα εἶναι καὶ τὰ περὶ τῶν θεῶν εἰρημμένα παρατίθεται. γέγονε δὲ ἐπὶ τοῦ Καίσαρος Τραϊανοῦ καὶ ἐπέκεινα. ἦν δὲ οὗτος τὸ πρῶν δικηγόρος ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας, δυσπραγῆσας δ' ἐν τούτῳ ἐπὶ τὸ λογογραφεῖν ἐτράπη, καὶ γέγραπται αὐτῷ ἄπειρα. τελευτῆσαι δὲ αὐτὸν λόγος ὑπὸ κυνῶν, ἐπεὶ κατὰ τῆς ἀληθείας ἐλύττησεν· εἰς γὰρ τὸν Περικλείου βίον καθάπτεται τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ αὐτὸν βλασφημεῖ τὸν Χριστὸν ὁ παμμίαρος. διὸ καὶ τῆς λύττης ποιὰς ἀρκοῦσας ἐν τῷ παρόντι δίδωκεν, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι κληρονόμος τοῦ αἰωνίου πυρός μετὰ τοῦ Σατανᾶ γενήσεται.

820. Λουκιανός ο Σαμοσατεύς (από τα Σαμόσατα της Κομμαγηνής στη Συρία, επί του Ευφράτη ποταμού), γεννήθηκε γύρω από το 120 με 130 μ.Χ. και πέθανε λίγο μετά από το 180 μ.Χ. «Λουκιανός, ὁ σκαωπτολόγος, Σαμοσατεύς ἦν τὸ γένος. γίνεται περὶ τὸ ἔτος 120 μετὰ τὴν Χριστοῦ γενετὴν, τελευτᾷ δὲ μετὰ τὸ ἔτος 180». Ο Σουΐδας τον χαρακτηρίζει ἄθεο. Έγραψε πολλά έργα, ὅπως τα: *Πως δει ιστορίαν συγγράφειν*, *Περί των σχολῶν της φιλοσοφίας ἢ Ερμότημος*, *Αληθῆς ιστορία* (2 βιβλία), *διάλεξις προς Ησίοδον*, *Φάλαρις*, *Αλέξανδρος ἢ ψευδόμαντις*, *Δραπέται*, *Μένιππος ἢ Νεκυομαντεία*, *Βίων* πρᾶσις,

Πλοῖον ἢ εὐχαί, *Περί ὀρχήσεως*, *Ζεὺς ἐλεγχόμενος*, *Συμπόσιον ἢ Λαπίθαι*, *Εἰκόνες*, *Ὑπὲρ τῶν εἰκόνων*, *Περί τῶν ἐπὶ μισθῶι συνόντων*, *Περί τῆς Περικλείου τελευτῆς*, *Ἀλιεύς ἢ ἀναβιοῦντες*, *ἀληθὴ διηγήματα*⁴⁵⁹, *Τυρρανοκτόνος*, *Αποκηρυττόμενος* (στα λατινικά *abdicates*), *Περί οἴκου* κ.ά. Για το βίο του σπουδαίου αυτού βιογράφου, ιστορικού, φιλοσόφου με το πολυσχιδές έργο του (περί τα 75 έργα, εκ των οποίων σώζονται πολλά), δεν γνωρίζουμε πολλά, όμως τα περισσότερα τα αντλούμε από τα αυτοβιογραφικά έργα του, ειδικότερα από το *Περί ενυπνίου* ἤτοι *Βίος Λουκιανοῦ* και από το *Δις κατηγορούμενος*. Από τα νεανικά του χρόνια έγινε μαθητευόμενος γλύπτης στο εργαστήριο του θείου του, αλλά δεν τα κατάφερε, εγκατέλειψε το εργαστήριο, άρχισε να μελετά την ελληνική ρητορική τέχνη μετά από κάποιο όνειρο που είδε στο σπίτι του (*Περί ενυπνίου*) και ακολούθησε την κλίση του προς τον κλάδο αυτό της δικανικής ρητορικής στην Αντιόχεια, ο οποίος του άφηνε αρκετά χρήματα. Μετέβη στην Σμύρνη για να σπουδάσει τη σοφιστική ή επιδεικτική ρητορική τέχνη, ανώτερης της δικανικής, για να προσποριστεί περισσότερων χρημάτων. Γρήγορα αναδείχτηκε σε καλόν ρήτορα, αλλά το ανήσυχο πνεύμα του τον έστρεψε προς τη φιλοσοφία, αρχικά από του Πλατωνικού Νιγρίνου κι αργότερα από αυτήν των Επικουρείων και των κυνικών, των τελευταίων να τον εντυπωσιάζουν από την στάση της ζωής τους. Το σαρκαστικό πνεύμα του είναι ενδεικτικό αυτής της επιρροής που δέχτηκε κι αυτό φαίνεται στους χαρακτήρες πολλών διαλόγων του, στους οποίους με σφοδρότητα θίγει το δογματικό ή οπαδικό τρόπο σκέψης, γι'

⁴⁵⁹ Από τα αληθή διηγήματα παρατίθεται ένα πολύ μικρό απόσπασμα: «Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος, ὃς συνέγραψεν περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἃ μήτε αὐτὸς εἶδεν μήτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἤκουσεν. ἔγραψε δὲ καὶ Ἰαμβούλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παραδόξα, γνώριμον μὲν ἅπασι τὸ ψεῦδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπὴ δὲ ὅμως συνθεῖς τὴν ὑπόθεσιν. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὰ αὐτὰ τούτοις προελόμενοι συνέγραψαν ὥς δή τινες ἑαυτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας, θηρίων τε μεγέθη ἱστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὠμότητας καὶ βίων καινότητας· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνοον διηγούμενος ἀνέμων τε δουλείαν καὶ μονοφθάλμους καὶ ὠμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους, ἔτι δὲ πολυκέφαλα ζῶια καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἐταίρων μεταβολάς, οἷς πολλὰ ἐκεῖνος πρὸς ιδιώτας ἀνθρώπους τοὺς Φαίακας ἐτετρατεύσατο».

αυτό ήταν ενάντιος στους *στωικούς* της εποχής του, οι οποίοι πολιτικολογούσαν και έπαιρναν μεροληπτική θέση στο κοινωνικό γίνεσθαι. Γύρω στο 160 μ.Χ. μεταβαίνει στην Αθήνα, πνευματικό κέντρο της αυτοκρατορίας, δημιουργώντας σχέσεις και με την Ακαδημία και με τον «Κήπο» και με τους Κυνοσάργους. Το 165 μ.Χ. φαίνεται να πήγε στην Ολυμπία και να έμεινε ένα χρονικό διάστημα. Το 171 μ.Χ. πρέπει να πήγε στην Αίγυπτο για να καταλάβει μία μεγάλη δημόσια θέση με καλή αμοιβή, που του πρότεινε ο έπαρχος και φίλος του Calvisius Statianus. Μετά από μία αποτυχημένη εξέγερση του Avidus Cassius και του φίλου του επάρχου στα 175 μ.Χ. υποχρεώνεται να εγκαταλείψει την Αίγυπτο και να καταφύγει στην Αθήνα. Έκανε περιοδείες στην Ιταλία και Γαλατία επί αυτοκρατορίας του Μάρκου Αυρηλίου και γενικά ασκούσε το επάγγελμα του ρήτορα. Πρέπει να πέθανε μεταξύ του 180 και 190 μ.Χ. Ο λεξικογράφος Σουΐδας τον αντιμετωπίζει με μίαν εμπάθεια και εχθρική στάση: [Λουκιανού *Απαντα, Μετάφρασις*: Ιω. Κονδυλάκη, Βιβλιοθήκη Φέξη]

821. Λούκιος ή Λούκιλλος ο Ταρραίος ο Κρης, ιστορικός ο οποίος έγραψε «*Περί Θεσσαλονίκης*», όπως μας πληροφορεί ο Στέφανος Βυζάντιος. Τάρρα ήταν πόλη της Κρήτης, αλλά υπήρχε και μία στη Λυδία από την οποία κατήγετο ο Λεύκιος ο γραμματικός. Ο Λούκιλλος εκτός της Θεσσαλονίκης έγραψε σε τρία βιβλία *Περί παροιμιών*, άλλο *Περί γραμμάτων* και άλλο *Περί τεχνικών γλαφυρωμάτων*. [FHG, IV, 440]

822. Λούκιλλος ο Ταρρέυς (από την Τάρρα της Κρήτης), γραμματικός και ιστοριογράφος για την πόλη της Θεσσαλονίκης, συγγραφέας μιας τρίτομης συλλογής παροιμιών, που πήρε από τη συλλογή του Διδύμου. Επίσης αναφέρεται ένα υπόμνημα στον Απολλώνιο το Ρόδιο και ένα σύγγραμμα γραμματικής με τίτλο: «Τεχνικά». [Kroh]

823. Λούκουλλος Λεύκιος Λικίνιος (Lucullus Lucius Licinius), ιστορικός

και πολιτικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος συμμετείχε του Μιθριδατικού πολέμου ως αξιωματούχος του Σύλλα (Λεύκιος Κορνήλιος Σύλλας) και ήταν υπεύθυνος για την εισπραξη πολεμικών αποζημιώσεων από τον Μιθριδάτη. Το 74 π.Χ. εξελέγη ύπατος. Η καταγωγή του προερχόταν από φτωχή οικογένεια αριστοκρατών. Ο γρήγορος πλουτισμός του τον έφερε αντιμέτωπο με πολλούς πλούσιους Ρωμαίους αριστοκράτες. Όταν ο Μάρκος Αυρήλιος Κότα ηττήθηκε από τον Μιθριδάτη, ο Λούκουλλος με μόλις πέντε λεγεώνες καταδίωξε τον Μιθριδάτη, που κρύφτηκε στην αυλή του γαμπρού του Τιγράνη, βασιλιά της Αρμενίας. Τον πόλεμο αυτό τον Μαρσικό περιέγραψε στην ιστορία του, γραμμένη στην ελληνική γλώσσα, ένδειξη της δράσης του ως ιστοριογράφου. Δυστυχώς το έργο αυτό χάθηκε. Σήμερα μας είναι γνωστός για τα περίφημα γεύματά του, τα «λουκούλλεια γεύματα», τις λογοτεχνικές και φιλοσοφικές εκδηλώσεις του. Υπήρξε προστάτης των γραμμάτων, αντίπαλος του Πομπήιου, ο οποίος με την υποκίνηση της Συγκλήτου, τον απομάκρυνε από τα δημόσια καθήκοντά του. [FHG, III, 297]

L. Lucullum de bello Marsico græce scripsisse testis est Plutarchus Lucull. c. 1 : Περὶ μὲν οὖν τῆς φιλολογίας αὐτοῦ πρὸς τοῖς εἰρημένοις καὶ ταῦτα λέγεται· νέον ὄντα πρὸς Ὀρτήσιον τὸν δικολόγον καὶ Σισεννῶν τὸν ἱστορικὸν ἐκ παιδιᾶς τινος εἰς σπουδὴν προελθούσης ὁμολογῆσαι, προθεμένων ποίημα καὶ λόγον Ἑλληνικὸν τε καὶ Ῥωμαϊκὸν, εἰς δὲ τι ἂν λάχῃ τούτων, τὸν Μαρσικὸν ἐντενεῖν πόλεμον. Καὶ πῶς ἔοικεν εἰς λόγον Ἑλληνικὸν δὲ κλῆρος ἀφικέσθαι· διασώζεται γὰρ Ἑλληνικὴ τις ἱστορία τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου. Cf. Cicero Ad Attic. I, 19.

824. Λούπερκος ο Βηρύτιος, γραμματικός και ιστορικός των χρόνων του Κλαυδίου. [FHG, III, 662]

825. Λυγκεύς ο Σάμιος, ιστορικός του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ., αδελφός του ιστορικού Δούρη του Σάμιου. Ο Λυγκέας έγραψε ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ.

LUPERCUS BERYTIUS.

Suidas : Λούπερκος, Βηρύτιος, γραμματικός, γε-
γονώς μικρῷ πρὸ τοῦ Κλαυδίου τοῦ δευτέρου Καίσαρος
χρόνων. Ἐγράψε Περὶ τοῦ ἀν' γ', Περὶ τοῦ ταῶς, Περὶ
τῆς Καρίδος, Περὶ τοῦ παρὰ Πλάτωνι ἀλεκτρυόνος, Κτί-
σιν τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ Ἀρσινόητου, Ἀττικὰς λέ-
ξεις, Τέχνην γραμματικὴν, Περὶ γενῶν ἀρρητικῶν καὶ
θηλυκῶν καὶ οὐδετέρων βιβλία ιγ', ἐν οἷς πολλὰ κατευ-
δοκίμαί Ἡρωδιανοῦ.

περιεχόμενο και με επιγραφή
Απομνημονεύματα. [FHG, II, 466 not.]

826. Λυκέας ο Ναυκρατίτης, κάποιος
συγγραφέας από τη Ναύκρατη του 4^{ου} π.Χ.
αιώνα που έγραψε *Αιγυπτιακά*⁴⁶⁰. Με το
ίδιο όνομα μνημονεύουν κάποιον ποιητή
από το Άργος, που έγραψε κατά τους
Ρωμαϊκούς ένα έπος για την ιδιαίτερη
πατρίδα του. Το όνομα του τελευταίου
αναφέρεται από τον Πausανία, ενώ του
πρώτου από το FHG του C. Müller (FHG, IV, 441). [Jacoby, F., FGrH n. 613]

827. Λυκέας ο Αργεῖος, κάποιος ιστορικός κι επικός ποιητής από το Άργος των
ελληνιστικών χρόνων και κατ' άλλους του 2^{ου} μ.Χ. Αιώνα, ο οποίος έγραψε τα *Αργολικά έπη*
(H. Lloyd-Jones and P. Parsons, *Supplementum Hellenisticum*. Berlin: De Gruyter, 1983: 257).
Ορισμένα παραθέματα συναντάμε στον Pausanία. [Schripiiores Hell., σ. 257, FGrH n. 312]

828. Λύκος, άγνωστος ιστορικός που έγραψε το *Περί Θηβών* κατά τους ελληνιστικούς
χρόνους (2^{ος} με 3^ο αιώνα π.Χ.), έργο που αναφέρεται στους σχολιασμούς της Θεογονείας του
Hσιόδου, στους σχολιασμούς του Πινδάρου, από τον Τζέτζη και χρονολογείται πιθανόν του
3^{ου} αιώνα π.Χ.⁴⁶¹ Με το ίδιο όνομα αναφέρονται και δύο γιατροί, ένας του 1^{ου} π.Χ. αιώνα
(Deichgräber, K., *Empirikerschule*, p. 204, cit. por n.) και ένας του 2^{ου} μ.Χ. [Jacoby, F., FGH
n. 380, FHG, II, σ. 370]

829. Λύκος ο Ρηγίνος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα με 3^ο, ο οποίος, όπως μας είναι
γνωστό, είχε υιοθετήσει τον ποιητή Λυκόφρονα τον Χαλκιδέα. Έγραψε την *Ιστορία Λιβύης*,
*Ιταλικά*⁴⁶² και *Περί Σικελίας* ή *Σικελικά*, έργα με ιστορικό ενδιαφέρον και με πλούσιο

Έγραψε και κάποιες ιστορίες με εύθυμο

VI. Τέχνη ὁψωνητικὴ, 228 C, 313 F. — Laudatur
Lynceus etiam in schol. Theocrit. IV, 20 (ad IV, 31 in
melior. Codd.) : Ἦν δὲ καὶ Πύρρος ποιητὴς Ἐρυθραῖος, ὡς
φησι Λυγγεύς (sic).

Memorantur denique *Aegyptiaca*, quare inter historicos
Lynceus totum assignant. Athenaeus IV, p. 150, B : Λυγκεύς
δ' ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς προκρίνων τὰ Αἰγυπτιακὰ δειπνα τῶν
Περσικῶν α Αἰγυπτίων ἐπιστρατευσάντων (φησὶν) ἐπὶ Ὀχον
τὸν Περσῶν βασιλέα καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἐγένετο αἰχμάλωτος
ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὁ Ὀχος αὐτὸν φιλανθρωπῶς ἄγων
ἐκάλεσε καὶ ἐπὶ δειπνον. Τῆς οὖν παρασκευῆς γενομένης λαμ-
πρᾶς, ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα ὡς εὐτελῶς τοῦ Πέρσου δαιτωμέ-
νου. Εἰ δὲ θέλεις, ἔφη, εἰδέναι, ὦ βασιλεῦ, πῶς δεῖ σιτεῖσθαι
τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτε γενομέ-
νοις μαγείρῃς παρασκευάσαι σοι Αἰγύπτιον δειπνον. Καὶ κε-
λεύσαντος ἐπεὶ παρεσκευάσθη, ἤσθεις ὁ Ὀχος τῷ δειπνῇ,
Κακὸν κακῶς σε, ἔφη, ὦ Αἰγύπτιε, ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ ὅστις
δειπνα τοιαῦτα καταλιπὼν ἐπεθύμησας θοίνης εὐτελεστέρας.

⁴⁶⁰ Αθήναιος, βιβλίο 14^ο : «Ταχὺς δ' ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς Ἀγησίλαον σκώψας, τὸν Λακεδαιμονίων
βασιλέα, ὅτ' ἤλθεν αὐτῷ συμμαχήσων (ἦν γὰρ βραχὺς τὸ σῶμα), ἰδιώτης ἐγένετο, ἀποστάντος
ἐκείνου τῆς συμμαχίας. Τὸ δὲ σκῶμμα τοῦτ' ἦν· Ὡδινεν ὄρος, Ζεὺς δ' ἐφοβεῖτο, τὸ δ' ἔτεκεν μῦν.
Ὅπερ ἀκούσας ὁ Αἰγησίλαος, καὶ ὀργισθεὶς ἔφη, «Φανήσομαί σοι ποτὲ καὶ λέων.» Ὑστερον γὰρ
ἀφισταμένων τῶν Αἰγυπτίων, ὡς φησι Θεόπομπος καὶ Λυκέας ὁ Ναυκρατίτης ἐν τοῖς
Αἰγυπτιακοῖς, οὐδὲν αὐτῷ συμπράξας ἐποίησεν ἐκπεσόντα τῆς ἀρχῆς φυγεῖν εἰς Πέρσας».

⁴⁶¹ ἢ δ' ἄρα Φῖκ' ὅλοην τέκε Καδμείοισιν ὄλεθρον / Ὅρθωι ὑποδμηθεῖσα Νεμειαῖόν τε λέοντα] Φῖκα τὴν
Σφίγγα λέγει. αὕτη δὲ ἐστὶ θυγάτηρ Χιμαίρας καὶ Τυφῶνος. ἀπ' αὐτῆς δ' ἐκλήθη καὶ τὸ Φίκιον, ἔνθα κατώκει.
Λύκος δὲ ἐν τῷ Περὶ Θηβ[αι]ῶν αὐτὴν ὑπὸ Διονύσου πεμφθῆναι φησιν. Φῖκα δὲ αὐτὴν οἱ Βοιωτοὶ ἔλεγον.

⁴⁶² ΙΤΑΛΙΚΑ Ε LIBRO TERTIO. Tzetz. ad Lyc. 615: Αλούσης τῆς Τροίας Διομήδης ἀντὶ βάρους λίθους ἐκ τοῦ
τείχους τῆς Τροίας εἰς τὴν ἑαυτοῦ ναῦν ἐνέβαλε. Παραγενόμενος δὲ εἰς τὸ Ἄργος, καὶ μόλις φυγὼν τὸν ἐκ
τῆς γαμετῆς αὐτοῦ θάνατον, παρεγένετο εἰς τὴν Ἰταλίαν. Εὐρὼν δὲ τῆνικαῦτα τὸν Κολχικὸν δράκοντα

εθνογραφικό υλικό κι αφήγηση θαυμαστών ή παραδόξων ιστοριών, που χρησιμοποιήθηκε από τον Καλλίμαχο και τον Αντίγονο τον Καρύστιο. Ένα άλλο έργο του ήταν το *Περί του Νέστορος*, Τα τεκταινόμενα των Ελλήνων στη δυτική Ευρώπη, χρησιμοποιήθηκαν από τον Τίμαιο τον Ταυρομενίτη. Λέγεται ότι έγραψε και ιστορία για τον Αλέξανδρο (*Περί Αλεξάνδρου*). «... τὴν τοῦ ἔθνικοῦ μέμνηται δὲ τοῦ ὀνόματος Λύκος α Περί Αλέξανδρον». [FHG, II, 370-374, H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978): σ. 31-32 και Jacoby, F., *FGrH* n. 570]

830. Λυκούργος ο Αθηναίος, σπουδαίος πολιτικός, ρήτορας και ιστοριογράφος (390-324 π.Χ.). Γόνος αριστοκρατικής οικογένειας των Ετεοβουτάδων⁴⁶³, γιος του Λυκόφωνα, μαθητής του Ισοκράτη και του Πλάτωνα, εκπρόσωπος της αντιμακεδονικής μερίδας των Αθηναίων και υπεύθυνος από το 338 των οικονομικών της Αθήνας. Κατά τη διάρκεια της διοίκησης επί των οικονομικών της πολιτείας, φρόντισε να ξανακτιστεί το μαρμάρινο θέατρο του Διονύσου, να στηθούν σε περίοπτη θέση τα αγάλματα των τριών τραγικών ποιητών (Σοφοκλή, Αισχύλου και Ευρυπίδη) σε περίοπτη θέση στο θέατρο και να συνταχθεί μία συλλογή των έργων τους, το αντίγραφο των οποίων θα μπει στα δημόσια αρχεία. Υπήρξε αρκετές φορές κατήγορος στο αθηναϊκό δικαστήριο, όμως σώζεται μόνο μία κατηγορία του, η για εσχάτη προδοσία κατηγορία *Κατά Λεωκράτους*⁴⁶⁴, κατά την οποία επαινεί το ένδοξο

Λυμαινόμενον τὴν Φαιακίδα ἔκτεινε, τὴν τοῦ Γλαύκου χρυσὴν ἀσπίδα κατέχων. Ἐνόμισε γὰρ ὁ δράκων τὸ χρυσοῦν εἶναι δέρας τοῦχων. Ἐνόμισε γὰρ ὁ δράκων τὸ χρυσοῦν εἶναι δέρας τοῦ κριοῦ. Τιμηθεὶς δὲ ὁ Διομήδης ἐπὶ τούτῳ σφόδρα, ἀνδριάντας κατεσκεύασεν ἑαυτοῦ ἐκ τῶν λίθων τῆς Ἰλίου, ὧν ἐνέβαλε τότε εἰς τὴν ναῦν, καὶ ἔσθησε τούτους κατὰ πᾶν τὸ ἐκείσε πεδίον. Ὑστερον δὲ ἀνελὼν ὁ Δαυνὸς αὐτὸν ἔρριψε καὶ τοὺς ἀνδριάντας εἰς τὴν θάλασσαν. Οὗτοι δὲ ἀνεχόμενοι ὑπὸ τῶν κυμάτων πάλιν ἐξήρχοντο πρὸς τὰς βάσεις αὐτῶν. Ἰστορεῖ δὲ τοῦτο Τίμαιος ὁ Σικελὸς καὶ Λύκος ἐν τρίτῳ. ΣΙΚΕΛΙΚΑ. (Antigon. Mirab. c. 148 (133 W.): Περί δὲ τῶν ποταμῶν καὶ κρηνῶν Λύκον μὲν φησιν (Καλλίμαχος) λέγειν, ὅτι ὁ μὲν Κάμικος θαλάττης ζεούσης ρεῖ, ὁ δὲ Κάπαιος καὶ Κριμισὸς ὅτι τὰ μὲν ἐπιτολῆς τῶν ὑδάτων εἰσὶ ψυχροὶ, τὰ δὲ κάτω θερμοὶ, τὸν δ' Ἰμέραν ἐκ μιᾶς πηγῆς σχιζόμενον τὸ μὲν ἀλυκὸν τῶν ρεϊθρῶν ἔχειν, τὸ δὲ πότιμον. ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Stephan. Byz.: Σκίδρος, πόλις Ἰταλίας. Τὸ ἐθνικὸν Σκιδρανός, ὡς Λύκος ἐν τῷ Περί Αλεξάνδρου. Schol. Aristoph. Pac. 925: Περί δὲ τῶν λαρινῶν βοῶν Λύκος μὲν ὁ Ῥηγῖνος ἐπὶ ταῖς πρὸς Ἀλεξάνδρον φησιν ἀπὸ Λαρίνου τινὸς βουκόλου ταύτην αὐτοὺς τὴν προσηγορίαν ἐσχηκέναι. Εἰσὶ δὲ τινες οἱ παρὰ τὸν λάρον ἀξιούσιν αὐτοὺς οὕτω καλεῖσθαι· οἱ δὲ τὴν ρι συλλαβὴν δασύνουσιν, ἵν' ἡ λαρίνους τοὺς μεγαλορίνους· Ἐν δὲ τῇ Χαονίᾳ φασὶ τοιοῦτους εἶναι βοῦς, οὓς καὶ Κεστρινούς καλοῦσιν. Ἄλλως. Τοὺς δὲ Ἑπειρωτικούς βοῦς οὕτω λέγουσιν ἀπὸ τινος Λαρίνου βουκόλου, παραλαβόντος παρὰ Ἡρακλέους τὰς Γηρυόνης βοῦς, καὶ θρέψαντος εἰς εὐεξίαν. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΕΣΤΟΡΟΣ. Schol. cod. Genév. ad Theocrit. XVII, 123: [ματρὶ φίλα καὶ πατρὶ θυώδεας εἴσατο ναῶς, sc. Πτολεμαῖος Φιλάδελφος] Ὅτι πολλοὺς ναοὺς ἰδρῦσατο καὶ Λύκος (Λύκως cod.) δ' ἐν τῷ Περί τοῦ Νέστορος ἐποίησεν ὁ Φιλάδελφος, φησὶν οὕτως· «Ὡκοδόμησε καὶ τῶν γονέων ἀμφοτέρων παμμεγέθη ναὸν, καὶ ταῖς ἀδελφαῖς Ἀρσινόῃ καὶ Φιλωτέρᾳ (φωτῆρα cod.).

⁴⁶³ Η οικογένεια αυτή προερχόταν από τον Αργοναυτή Βούτη, που 1100 χρόνια πριν συμμετείχε της αργοναυτικής εκστρατείας.

⁴⁶⁴ Ο Λεωκράτης ήταν βιοτέχνης χαλκουργός. Η Αθήνα τότε απειλείτο από τον Φίλιππο και είχε εκδώσει ένα ψήφισμα, που απαγόρευε την έξοδο των Αθηναίων των ιδίων και των οικογενειών τους. Ο Λεωκράτης όμως, πήρε την οικογένειά του μαζί με τα κινητά μέρη της περιουσίας του και κρυφά, παραβιάζοντας το νόμο, μεταβαίνει στη Ρόδο. Εκεί, δεν αρκούσε η λιποταξία του, αλλά διαδίδει στους Ρόδιους ότι, η Αθήνα και ο Πειραιάς πολιορκείται από τον Φίλιππο, με αποτέλεσμα οι Ρόδιοι να καθηλώσουν τα σιταγωγά πλοία, που όδευαν προς τον Πειραιά και η Αθήνα να έχει τεράστια προβλήματα τροφοδότησης από τις ανακριβείς του ειδήσεις. Μετά από 3 χρόνια ο Λεωκράτης πήγε ως έμπορος στα Μέγαρα και στη συνέχεια κατευθύνθηκε στην Αθήνα, όπου προκλητικά περιπατούσε. Ο Λυκούργος, διαχειριστής των δημοσίων εσόδων, με μέγιστο δημοκρατικό ήθος, διώκτης των φυγόστρατων, τον οδήγησε στο δικαστήριο της Ηλιαίας (όπου συμμετείχαν 5000 δικαστές, 500 από κάθε φυλή, από τις 10 της Αθήνας) και το κατηγορητήριό του ήταν συγκλονιστικό. Δυστυχώς ο Λεωκράτης «λάδωσε» πολλούς και επήλθε ισοψηφία, οπότε ο Λεωκράτης με την αθωωτική ψήφο της θεάς Αθηνάς, δικαίωμα κάθε κατηγορούμενου στην αρχαία Αθήνα, αθωώθηκε και γλύτωσε τη θανατική

παρελθόν της Αθήνας, αναφέροντας πλήθος ιστορικών στοιχείων για το παρελθόν της, τόσο το πολιτικό, όσο και το πολιτιστικό, ανακλύπτοντας κατ' αυτόν τον τρόπο ιστορικές λεπτομέρειες, οι οποίες υπερκαλύπτουν το ύψος των κειμένων του. Δυστυχώς τα υπόλοιπα έργα του έχουν χαθεί από μια σπουδαία προσωπικότητα, η οποία τιμήθηκε πολύ από τους συμπατριώτες του μετά το θάνατό του. [ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ, Κατά Λεωκράτους, Εκδ. Ζαχαρόπουλος, μτφρ. Παναγής Λεκατσάς, Αθήνα 2004]

831. Λύσανδρος, ιστορικός⁴⁶⁵ που αναφέρεται στον Διόδωρο τον Σικελιώτη. [FGrH n. 583]

832. Λυσανίας ο Κυρηναίος, γραμματικός και ιστοριογράφος του 3^{ου} αιώνα π.Χ., που υπήρξε δάσκαλος του Ερατοσθένη, σχολιαστή του Ομήρου, γι' αυτό βρέθηκε αντιμέτωπος με τον Αρίσταρχο το Σαμοθρακέα και από όσα γνωρίζουμε από τον Αθήναιο, υπάρχουν κάποια αποσπάσματα στον τελευταίο από ένα έργο *Περί ιαμβοποιών*. [Jacoby, F., FGH σ. 426, FHG, III, 346, 26]

833. Λυσανίας ο Μαλλώτης, ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα. Από όσα μας μαρτυρεί ο Πλούταρχος, έγραψε τα *Περί Ερετρείας*⁴⁶⁶ ιστορία της πόλης. [FHG, IV, 441]

834. Λυσιμαχίδης, ιστορικός άγνωστης εποχής. [Jacoby, F., FGrH n. 366, FHG, III, 340, 21]

835. Λυσίμαχος ο Αθηναίος ή Αλεξανδρινός, ιστοριογράφος, μυθογράφος και γραμματικός του 4^{ου} με 3^ο αιώνα π.Χ., ο οποίος έζησε στην Αλεξάνδρεια, γι' αυτό επικαλείται κι ως Αλεξανδρινός. Έγραψε ιστορία της Αιγύπτου με τίτλο: *Αιγυπτιακά*⁴⁶⁷, ένα έργο με έντονο αντισιμητικό περιεχόμενο, που δυστυχώς δεν διασώθηκε, αλλά γνωρίζουμε τις απαντήσεις του Ιώσηπου σ' αυτό (στο *Κατ' Απίωνος*). Επίσης γνωρίζουμε ότι συγκέντρωσε όλους τους *Νόστους*, τη περιπετειώδη επιστροφή των ηρώων του Τρωικού πολέμου, την οποία συνέκρινε σε μία *κυκλική* συλλογή από 3 βιβλία. Άλλο έργο του ήταν τα *Θηβαϊκά παράδοξα* σε 13 βιβλία και μία κριτική λογοκλοπής του Εφόρου του Κυμαίου με τίτλο: *Περί της Εφόρου κλοπής* σε 2 βιβλία. Παρατίθενται από τα *Fragmenta* του Mullerus οι τίτλοι των έργων του, χωρίς να θίγεται ένα, το *Περί Αττάλου παιδείας*⁴⁶⁸ (K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum* (FHG) 3.

ποινή. Ανάμεσα στα άλλα έργα του ο Λυκούργος μετέτρεψε το ξύλινο θέατρο του Διονύσου σε μαρμάρινο και με ένα διάταγμα που έφερε προς ψηφίση, απαγόρευε στους ηθοποιούς να αλλοιώνουν με προσθήες και παραλήψεις τα έργα των τραγωδών. Ο ίδιος ζούσε ασκητικά και είχε την μέγιστη αποδοχή από τους Αθηναίους. ⁴⁶⁵ διόπερ ἐπὶ τούτοις (der niederwerfung Athens und ihrer folgen) πεφρονηματισμένος (Lysandros) διανοεῖτο καταλῦσαι τὴν τῶν Ἑρακλειδῶν βασιλείαν καὶ κοινὴν ἐκ πάντων Σπαρτιατῶν ποιῆσαι τὴν αἴρεσιν τῶν βασιλέων· ἤλπιζε γὰρ εἰς ἐαυτὸν τάχιστα τὴν ἀρχὴν ἥξειν διὰ τὸ μεγίστας καὶ καλλίστας πράξεις κατειργάσθαι. (3) θεωρῶν δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τοῖς μαντείσι προσέ- χοντας, ἐπεχείρη...

⁴⁶⁶ «Ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς τὰ περὶ Σάρδεϊς διηγούμενος (Ηρόδοτος), ὥς ἐνῆν μ, ἀλίστα διέλυσε καὶ διελυμήνατο τὴν πρᾶξιν· ἃς μὲν Αθηναῖοι ναὺς ἐξέπεμψαν Ἰωσι τιμωροὺς, ἀποστᾶσι βασιλέως, ἀρχεκάκους τολμήσας προσειπεῖν, ὅτι τοσαύτας πόλεις καὶ τηλικαύτας Ἑλληνίδας ἐλευθεροῦν ἐπεχείρησαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, Ἑρετριῶν δὲ κομιδῇ μνησθεὶς ἐν παρέρῳ, καὶ παρασιωπῆσας μέγα κατόρθωμα καὶ αἰδοῖμον. Ἦδη γὰρ ὥς τὴν Ἰωνίαν συγκεχυμένην, καὶ στόλου βασιλικοῦ προσπλέοντος, ἀπαντήσαντες ἔξω Κυπρίου ἐν τῷ Παμφυλίῳ πελάγει κατεναυμάχησαν· εἴτ' ἀναστρέψαντες ὀπίσω, καὶ τὰς ναὺς ἐν Ἐφέσῳ καταλιπόντες, ἐπέθεντο Σάρδεσι, καὶ Ἀρταφέρνην ἐπολιόρκουν, εἰς τὴν ἀκρόπολιν καταφυγόντα, βουλόμενοι τὴν Μιλήτου λῦσαι πολιορκίαν· καὶ τοῦτο μὲν ἔπραξαν, καὶ τοὺς πολεμίους ἀνέστησαν ἐκεῖθεν, ἐν φόβῳ θαῤμαστῷ γενομένους· πλήθους δ' ἐπιχυθέντος αὐτοῖς, ἀπεχώρησαν. Ταῦτα δ' ἄλλοι τε καὶ Λυσανίας ὁ Μαλλώτης ἐν τοῖς *Περί Ἑρετρείας* εἶρηκε».

⁴⁶⁷ Ἐπεισάξω δὲ τούτοις Λυσίμαχον εἰληφότα μὲν τὴν αὐτὴν τοῖς προειρημένοις ὑπόθεσιν τοῦ ψεύσματος περὶ τῶν λεπρῶν καὶ λελωβημένων, ὑπερπεπαικότα δὲ τὴν ἐκείνων ἀπιθανότητα τοῖς πλάσμασι, δηλὸς συντεθεικῶς κατὰ πολλὴν ἀπέχθειαν.

⁴⁶⁸ Αξίζει να τεθεῖ η αναφορά προς τον Λυσίμαχο του Ιώσηπου στην Ιουδαϊκή Αρχαιολογία, στην οποίαν έχουμε μία πρώτη ονομασία των Ιεροσολύμων ως **Ιερόσυλα**: «Josephus C. Apionem I, 34: Ἐπιτάξω δὲ τούτοις Λυσίμαχον, εἰληφότα μὲν τὴν αὐτὴν τοῖς προειρημένοις ὑπόθεσιν τοῦ ψεύσματος,

Paris: Didot, 1841-1870 σ. 334-342). Αναφέρεται επίσης στους σχολιασμούς του Απολλωνίου του Ρόδιου⁴⁶⁹. [H.J. Mette, "Die Kleinen' griechischen Historiker heute," *Lustrum* 21 (1978) σ. 27-28, FHG, III, 334, FGrH n. 621]

836. Λυσιμαχίδης, ιστοριογράφος του 1^{ου} π.Χ. αιώνα με 1^ο μ.Χ. Στο *Μεταγεινιόν* του Αρποκρατίωνα αναφέρεται ότι έγραψε για τους Αθηναϊκούς μήνες⁴⁷⁰ (*Περί μηνών*). Ήταν αντίπαλος του Καικιλίου. [FGrH n. 366]

837. Λυσίμαχος ο Θεοδωρέυς ή Θεοδώρειος (όπως τον αποκαλεί ο Καλλίμαχος), ιστορικός, κόλακας και δάσκαλος του βασιλιά Αττάλου, ο οποίος έγραψε πλείστα βιβλία. Σώζονται οι τίτλοι: *Ὁροι Κυζικηνών*, *Ελληνικά* σε 6 βιβλία, *Αι περί Αττάλου ιστορίαι*, *Περί ενδόξων ανδρών*, *Περί Πυθαγορικών*, *Περί τελετών*, *Τα κατά πόλιν μυθικά*, *Περί κακοζηλίας ρητορικοί*, *Λόγοι πολλοί πανηγυρικοί*. Δυστυχώς σώζονται λιγοστά αποσπάσματα. [FHG, III, 2]

Μ

838. Μάγνος ο Καρρηνός, χρονογράφος από τις Κάρρες και ιστορικός του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα, που συνόδεψε τον αυτοκράτορα Ιουλιανό στην εκστρατεία του εναντίον των Περσών, στοιχειοθετώντας εφημερίδα των πολεμικών επιχειρήσεων, ένα πλούσιο υλικό για την ιστορία της περιόδου αυτής, της οποίας μνεία συναντάμε στο έργο του Ιωάννη Μαλάλα⁴⁷¹. Το έργο του δεν διασώζεται. [FHG, IV, 4-6]

ὑπερπεπαικότα δὲ τὴν ἐκείνων ἀπιθανότητα τοῖς πλάσμασι. Δι' ὃ καὶ δηλὸς ἐστὶ συντεθεικὼς κατὰ πολλὴν ἀπέχθειαν. Λέγει γὰρ ἐπὶ Βοκχόρεως τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως τὸν λαὸν τῶν Ἰουδαίων λεπρούς ὄντας καὶ ψωρούς, καὶ ἄλλα νοσήματά τινα ἔχοντας, εἰς τὰ ἱερὰ καταφεύγοντας μεταίτεῖν τροφήν. Παμπόλλων δὲ ἀνθρώπων νοσηλία περιπεσόντων, ἀκαρπία ἐν τῇ Αἰγύπτῳ γενέσθαι. Βόκχοριν δὲ, τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, εἰς Ἄμμωνος πέμψαι περὶ τῆς ἀκαρπίας τοὺς μαντευσομένους· τὸν θεὸν δὲ εἰπεῖν τὰ ἱερὰ καθᾶραι ἀπ' ἀνθρώπων ἀνάγκων καὶ δυσσεβῶν, ἐκβαλόντα αὐτοὺς ἐκ τῶν ἱερῶν εἰς τόπους ἐρήμους, τοὺς δὲ ψωρούς καὶ λεπρούς βυθίσαι, ὡς τοῦ ἡλίου ἀγανακτοῦντος ἐπὶ τῇ τούτων ζωῇ, καὶ τὰ ἱερὰ ἀγνίσαι, καὶ οὕτω τὴν γῆν καρποφορήσειν. Τὸν δὲ Βόκχοριν τοὺς χρησμούς λαβόντα τοὺς τε ἱερεῖς καὶ ἐπιβωμίτας προσκαλεσάμενον κελεῦσαι ἐπιλογὴν ποιησαμένους τῶν ἀκαθάρτων τοῖς στρατιώταις τούτους παραδοῦναι κατὰξιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον, τοὺς δὲ λεπρούς εἰς μολιβδίνους χάρτας ἐνδήσαντας, ἵνα καθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος. Βυθισθέντων δὲ τῶν λεπρῶν καὶ ψωρῶν, τοὺς ἄλλους συναθροισθέντας εἰς τόπους ἐκτεθῆναι ἐπ' ἀπωλείᾳ· συναχθέντας δὲ βουλευσασθαι περὶ αὐτῶν, νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης πῦρ καὶ λύχνους καύσαντας φυλάττειν ἑαυτοὺς, τὴν τ' ἐπιούσαν νύκτα νηστεύσαντας ἰλάσκεσθαι τοὺς θεοὺς, περὶ τοῦ σώσαι αὐτούς».

⁴⁶⁹ ὁδόντας / Ἄονιοιο δράκοντος, ὃν Ὠγυγίη ἐνὶ Θήβῃ/ Κάδμος, ὅτ' Εὐρώπην διζήμενος εἰσαφίκανεν, / πέφηνεν Ἀρητιάδι κρήνῃ ἐπίουρον ἑόντα] ἀντὶ Βοιωτιακοῦ· Ἄονία γὰρ πρότερον ἢ Βοιωτία. Ὠγυγίας δὲ τὰς Θήβας ἀπὸ Ὠγύγου τοῦ βασιλεύσαντος αὐτῶν· Κόριννα δὲ τὸν Ὠγυγον Βοιωτοῦ υἱόν ... περὶ δὲ Ε...

⁴⁷⁰ *Μεταγεινιόν*: Ὑπερείδης ἐν τῷ Ὑπὲρ Ξενίπου. ὁ δευτέρος μὴν παρ' Ἀθηναίοις οὕτω καλεῖται. ἐν δὲ τούτῳ Ἀπόλλωνι *Μεταγεινιῶν* θύουσιν, ὡς *Λυσιμαχίδης* ἐν τῷ *Περί τῶν Ἀθήνησι μηνῶν*.

⁴⁷¹ «Καὶ κατιῶν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰουλιανὸς κατὰ Σαββουραρσάκου, βασιλέως Περσῶν, κατέφθασεν ἐν Ἱερραπόλει καὶ πέμψας κατεσκεύασε πλοῖα ἐν Σαμοσάτοις, πόλει τῆς Εὐφρατησίας, τὰ μὲν διὰ ξύλων, τὰ δὲ διὰ βυρσῶν, ὡς ὁ σοφώτατος Μάγνος ὁ χρονογράφος ὁ Καρρηνός, ὁ συνὼν αὐτῷ Ἰουλιανῷ βασιλεῖ, συνεγράψατο. Ἀπὸ δὲ Ἱερραπόλεως ἐξελθὼν ἦλθεν ἐν Κάρραις τῇ πόλει· κακεῖθεν εὔρε δύο ὁδοὺς, μίαν ἀπάγουσαν εἰς τὴν Νίσιβιν πόλιν, οὗσαν ποτε Ῥωμαίων, καὶ ἄλλην ἐπὶ τὸ Ῥωμαϊκὸν κάστρον τὸ λεγόμενον Κιρκήσιον, κείμενον εἰς τὸ μέσον τῶν δύο ποταμῶν τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Ἀβρορᾶ· ὅπερ ἔκτισε

839. Μαιάνδριος ο Μιλήσιος (ή και Λεάνδρος), ιστορικός, που πιθανολογείται ότι έδρασε κατά τον 3^ο αιώνα π.Χ. Λέγεται ότι έγραψε τα *Μιλησιακά*, μία ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας του σε 2 βιβλία⁴⁷² και τα *Παραγγέλματα*, όπως μαρτυρεί ο Αθήναιος στο 10^ο βιβλίο του⁴⁷³. [FHG, II, 334-338]

840. Μαίωρ ο Αράβιος, σοφιστής και ιστοριογράφος των αλεξανδρινών χρόνων από την Αραβία, ο οποίος έγραψε στα ελληνικά *Περί στάσεων* σε 13 βιβλία, συγχρόνισε τον Αψίνη και τον Νικαγόρα επί Φιλίππου του Καίσαρα και επάνω. [FHG, III, 662]

Stephan. Byz. : Γηλὺς, ἔθνος, οὗ μέμνηται Ἀσί-

νιος Κουάδρατος ἐν πρώτῃ Παρθικῶν. Ὁξύνεται δέ.

841. Μακαρεύς, ιστοριογράφος του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, που έγραψε ιστορία των Κώων, τα ΚΩΑΚΑ⁴⁷⁴, τουλάχιστον σε 3 βιβλία. [FHG, IV, 442, Jacoby, F., FGH n. 456]

842. Μάλακος, κάποιος ιστοριογράφος άγνωστης εποχής, πιθανότατα του 2^{ου} και 3^{ου} αιώνα μ.Χ., συγγραφέας των Σιφνίων Ὁροι⁴⁷⁵. Μνημονεύεται από τον Αθήναιο τον Ναυκρατίτη (ΣΤ', σ. 267). Ο Μάλακος στο έργο του αυτό ιστορεί ότι, χίλιοι Σίφνιοι είχαν γίνει δούλοι των Σαμίων. Αποστασίασαν στη Σάμο και μετά από διαπραγματεύσεις τους επέτρεψαν να εκπλεύσουν και να μεταβούν στην Έφεσο. Οι Εφέσιοι, όπως υποστηρίζει, προέρχονται από αυτούς. [Jacoby, F., FGH n. 552, FHG, IV, 442]

843. Μάλχος ο Φιλαδελφικός, από τη Φιλαδέλφεια της Συρίας, σοφιστής και ιστορικός που έζησε γύρω από το 500 μ.Χ. Έγραψε ιστορία της βυζαντινής αυτοκρατορίας από της βασιλείας του Κωνσταντίνου ως αυτήν του Αναστασίου, στην οποία υπήρχαν και τα γεγονότα κατά του Ζήνωνα και του Βασιλίσκου, μαζί με τον εμπρησμό της δημόσιας βιβλιοθήκης και των αγαλμάτων του Αυγούστου, με τίτλο: *Βυζαντιακά* σε 7 βιβλία⁴⁷⁶. Το έργο του διακρίνεται από κριτικό πνεύμα, χρησιμοποιώντας πλούσιο υλικό, δυστυχώς όμως δεν σώζεται, μόνο κάποια εκτεταμένα αποσπάσματα κι απανθίσματα στον Φώτιο. [Σουΐδας, FGrH, Cresci, L.R., Nápoles 1982 (cit. por n. de fr. y lín.), FHG, III, 112-122]

Διοκλητιανός, βασιλεὺς Ρωμαίων. Καὶ μερίσας τὸν στρατὸν ὁ αὐτὸς βασιλεὺς πέμπει ἐπὶ τὴν Νίσιβιν ὀπλίτας ἄνδρας μυρίους ἑξακισχιλίους μετὰ δύο ἐξάρχων Σεβαστιανοῦ καὶ Προκοπίου».

⁴⁷² ΜΙΛΗΣΙΑΚΑ. E LIBRO SECUNDO. Schol. Aristoph. Pac. 363 ad verba [οὐδὲν πονηρὸν, ἀλλ' ὅπερ καὶ Κιλικῶν]: Οὐκ οἶδ' ὅπως φησὶν οὐδὲν πονηρὸν ποιεῖν ταῦτα πράττειν εἶναι ὅπερ καὶ Κιλικῶν· ὁ γὰρ τοι Κιλικῶν ἐπὶ πονηρίᾳ διαβόητός ἐστι. Φασὶ γὰρ αὐτὸν οἱ μὲν Σάμον ἢ Μίλητον προδοῦναι Πριηνεῦσι. Θεόπομπος δὲ ἐν τῷ ιγ' τῶν Ἱστοριῶν τῶν ἑαυτοῦ Σύρον φησὶν αὐτὸν τὴν νῆσον προδεδωκέναι Σαμίοις. Πυνθανομένων δὲ πολλάκις αὐτοῦ τινῶν τί μέλλοι ποιεῖν, ἔλεγε Πάντα ἀγαθὰ. Πάντα οὖν ἀγαθὰ φησι ποιεῖν, ὡς ἔφη καὶ Κιλικῶν. Τῆς δὲ προδοσίας τοιαύτην ὑποσχεῖν τιμωρίαν. Θεαγένην τινὰ ἄνδρα Σύριον, τῆς νήσου τῆς ὑπὸ τοῦ Κιλικῶντος προδοθείσης πολίτην, πρὸ πολλοῦ μετοικῆσαντα εἰς τὴν Σάμον κρεοπωλεῖν καὶ οὕτως ἀπάγειν τὸν ἑαυτοῦ βίον.

⁴⁷³ «Ὅθεν ὕστερον, ὡς ὑπονοήσειέ τις, Μαιάνδριος μὲν ὁ συγγραφεὺς, μικρὸν διὰ τῆς ἐρμηνείας τῇ μιμήσει παρεγκλίνας, σὺν ἐγρᾷ ψεν ἐν τῷ Παραγγέλματι φορτικώτερον τοῦ ῥηθέντος».

⁴⁷⁴ φησὶ γὰρ Μακαρεὺς ἐν τῇ τρίτῃ Κωιακῶν, ὅτι ὁπότεν τῇ Ἥρῃ θύωσιν οἱ Κώιοι, οὔτε εἴσεισιν εἰς τὸ ἱερὸν δοῦλος οὔτε γεύεταιί τινος τῶν παρεσκευασμένων.

⁴⁷⁵ Μάλακος δ' ἐν τοῖς Σιφνίων ὅροις ιστορεῖ, ὡς τὴν Ἔφεσον δούλοι τῶν Σαμίων ὠκισαν χίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες, οἱ καὶ τὸ πρῶτον ἀποστάντες εἰς τὸ ἐν τῇ νήσῳ ὄρος κακὰ πολλὰ ἐποιοῦν τοὺς Σαμίους. ἔτει δὲ ἔκτωι μετὰ ταῦτα ἐκ μαντείας οἱ Σάμιοι ἐσπείσαντο τοῖς οἰκέταις ἐπὶ συνθήκαις, καὶ ἀθ...

⁴⁷⁶ Λέων, βασιλεὺς Ρωμαίων, ὁ Μακέλλης· ὃς ἔδοξε τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἀπάντων εὐτυχέστατος εἶναι καὶ φοβερὸς ἅπασιν τοῖς τε ὑπ' ἐκείνου τὴν βασιλείαν τελοῦσι καὶ τῶν βαρβάρων αὐτῶν, ὅσοις εἰς φήμην ἀφίκετο. καὶ ταύτην μὲν τοῖς πολλοῖς καταλέλοιπε δόξαν. ἐγὼ δέ, φησὶ ...

844. Μάναιχμος ο Σικυώνιος, γιος του Αλκιβίου ή Αλκιβιάδη, ιστορικός που έδρασε κατά τους χρόνους των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Έγραψε ιστορία του Αλεξάνδρου. [Σουΐδας]

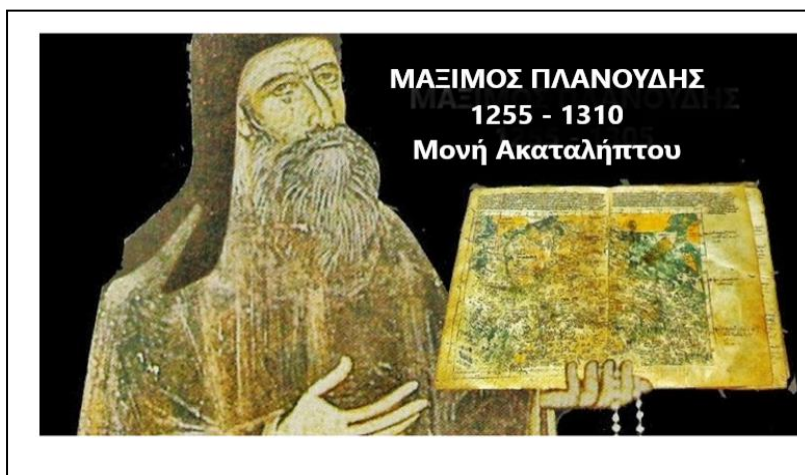
845. Μανασσής Κωνσταντίνος ιστορικός και χρονογράφος, γεννήθηκε το 1130 μ.Χ. στην Κωνσταντινούπολη και πέθανε το 1187 ως μητροπολίτης Ναυπάκτου. Έγραψε ένα Χρονικό με τίτλο: ΣΥΝΟΨΙΣ ΧΡΟΝΙΚΗ⁴⁷⁷, έργο που παραγγέλθηκε από την κουνιάδα του αυτοκράτορα Μανουήλ Α΄ κι αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα της εισδοχής διηγηματικών στοιχείων και μυθιστορηματικών στην τότε ιστοριογραφία. Διαβάστηκε πολύ τότε στο Βυζάντιο και το 1337 μεταφράστηκε στα Σλαβικά. Το έργο αποτελείται από 6773 δεκαπεντασύλλαβους στίχους, αρχίζει κατά τα συνηθισμένα από την αρχή δημιουργίας του κόσμου και τελειώνει με το θάνατο του Νικηφόρου Βοτανειάτη. Στο περιεχόμενο της Σύνοψης αναβιώνει το αρχαίο ελληνικό ερωτικό διήγημα, οι μύθοι του Αισώπου και το αριστούργημα του Αχιλλέα Τάτιου «*Των κατ' Αρίστανδρον και Καλλιθέαν εννέα λόγοι*». Πηγές του ήταν τα έργα του Διονύσιου του Αλικαρνασσεά, του Ιωάννη Λυδού και του Ιωάννη του Αντιοχέα. Χρησιμοποίησε εκτενώς και την χρονογραφία του Ψευδοσυμεών. Είχε μεγάλη αναγνωσιμότητα στην αυτοκρατορία και αυτό αποδεικνύεται από τα πολλά χειρόγραφα που έχουν βρεθεί. Πρώτος που χρησιμοποίησε τη Χρονική Σύνοψη ήταν ο Μιχαήλ Γλυκάς κι αργότερα δέχτηκε επεξεργασία σε πεζό λόγο. Στον Μανασσή αποδίδεται ένας επικήδειος στο Νικηφόρο Κομνηνό το 1173, μία Μονωδία στο θάνατο της Θεοδώρας, συζύγου του Ιωάννη Κοντοστέφανου, επιστολές και ένα αστρονομικό έργο, μαζί με ένα οδοιπορικό ενός διπλωματικού του ταξιδιού προς τα Ιεροσόλυμα. Αναφέρεται και το μικρό ποιημάτιο «βίος Οπριανού» σε δεκαπεντασύλλαβους στίχους. Λέγεται ότι ο Μανασσής έγραψε ρητορικά δοκίμια και σε κάποια μαρμάρινη επιγραφή αναγράφεται: «Του φιλοσόφου και ρήτορος κυρού Κωνσταντίνου Μανασσή έκφρασις εικονισμάτων», που πρόκειται για κάποια πραγματεία του στην οποία ο Οδυσσεύς ξεφεύγει από τον Κύκλωπα, όταν αυτός έπιανε τους συντρόφους του. Άλλα έργα του η «Έκφρασις αλώσεως σπινών και ακανθίδων, «Έκφρασις ανθρώπου μικρού» και «Έκφρασις κυνεγισίου γεράνων». [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1897, Πηγές Bekker, TUSCULUM, O. Mazal, *Der Roman des Konstantinos Manasses. Überlieferung, Rekonstruktion, Textausgabe der Fragmente* (Wiener Byzantinistische Studien 4. Vienna: Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1967) και PG του Migne.]

846. Μανέθων ή Μανεθώ ο Σεβεννύτης, δηλαδή από τη Σεβέννυτο, αρχιερέας και γραμματεύς στην Ηλιόπολη της Αιγύπτου, ο οποίος έγραψε στα ελληνικά μία ιστορία της Αιγύπτου από τους μυθικούς χρόνους μέχρι το 323 π.Χ., με σκοπό να ενημερώσει τον Πτολεμαίο Σωτήρα και το γιο του που ανέβηκε κατόπιν στο θρόνο τον Πτολεμαίο Β΄ τον Φιλάδελο (283-246 π.Χ.). Επειδή είχε άμεση επαφή με τα αρχεία του ιερατείου των Αιγυπτίων, οι χρονολογικοί του πίνακες έχουν μοναδική σπουδαιότητα. Ο Μανέθων είχε συνεργαστεί για να ολοκληρώσει τα γραπτά του με τον Τιμόθεο, ιερέα από την Αθήνα, από το

⁴⁷⁷ οί ποταμοί δὲ τῇ φωνῇ καὶ γλώσσει τῇ τῶν Σύρων Φεισῶν καλοῦνται καὶ Γεών, Φοράδ δ' ἐν τούτοις τρίτος, τέταρτός ἐστιν Ἐδδεκέλ, κατὰ δ' Ἑλλάδα γλῶσσαν Γάγγης καὶ Νεῖλος ὁ πολὺς, Εὐφράτης τε καὶ Τίγρης. καὶ Γάγγης μὲν περιπολεῖ γῆς Εὐλάτ τοὺς ὄρους (ἐκεῖ χρυσὸς εὐρίσκεται καὶ λίθος ὁ πρασίζων, ὁ δὲ χρυσὸς ἀκίβδηλος καὶ στίλβων καὶ πυρράζων), ὁ Νεῖλος δ' ὁ λευκόρρειθρος κυκλοῖ τὴν Αἰθιοπῶν καὶ τὰς λιπαροβόλακας ἀρούρας Αἰγυπτίων... συμπεῖθουσι τοὺς Ἕλληνας στρατεῦσαι κατὰ Τρώων· καὶ διὰ πολλοὶ συντρέχουσιν ἐκ νήσων, ἐξ ἡπείρων, παραθαλάσσιοι, μακρὰν τῆς ἅλης ἀφεστώτες, ἐξ Ἀθηνῶν αὐθιγενεῖς, ἐκ πάσης τῆς Εὐβοίας, ἐκ Θετταλῶν, ἐξ Ἀχαιῶν, ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἦσαν καὶ νῆσοι σύμμαχοι, Ῥόδος, Ἰθάκη, Σκύρος καὶ Σαλαμίς, καὶ σὺν αὐταῖς ἡ τρισεμίστη Κρήτη. Κορίνθιοι συνήεσαν, Ἀργεῖοι συνεμάχουν, καὶ στόλος μυριάστολος αὐτοῖς συνεκροτεῖτο. ἦν Μενεσθεὺς ἐξ Ἀθηνῶν, Νέστωρ ἀπὸ τῆς Πύλου, ἐκ τῆς Ἰθάκης Ὀδυσσεύς, ἐκ Σαλαμῖνος Αἴας, ἐκ Κρήτης ἦν Ἰδομενεύς, Τληπόλεμος ἐκ Ῥόδου... τὸ δὲ τῆς λύπης αἴτιον τῆς τοῦτον πικρανάσης ὁ Παλαμήδους φόνος ἦν ἀδίκως ὀλωλότης. τὸ δ' ὅπως γέγονε καὶ τίς ὁ συσκευάσας, λέξω.

γένος των Ευμολπιδών, τον οποίον είχε προσκαλέσει ο Πτολεμαίος Α΄ ο Λάγου στην Αλεξάνδρεια για ερμηνεύσει τα Ελευσίνια μυστήρια (σημειώνουμε ότι η ανατολική εκτός τειχών περιοχή της Αλεξάνδρειας είχε ονομαστεί Ελευσίνα και ετελούντο μυστήρια σχετικά με αυτά της Αθήνας). Οι δυο τους μάλιστα μετά από αγαστή συνεργασία, πρότειναν το θεό Σέραπιν, μία νέα θεότητα που καθιέρωσαν στην ελληνιστική Αίγυπτο και στους χώρους που επηρέαζε το βασίλειο των Πτολεμαίων, μάλιστα έναν εντυπωσιακό θεό απεικονισμένο σε ένα άγαλμα που είχε μεταφερθεί από την Σινώπη. Στον Μανέθωνα αποδίδονται 8 συγγραφικά έργα: 1. «Αιγυπτιακά» ή «Ιστορία της Αιγύπτου» με τις δυναστείες των θεών και ημιθέων προ του κατακλυσμού με πρώτο θεό τον Ήφαιστο και πλήρεις κατάλογοι 30 δυναστειών Φαραώ. Στο σύγγραμμα αυτό έχει προστεθεί εκ των υστέρων από άλλους η 31^η δυναστεία. Το δε όλο έργο διασώζεται σε εκτεταμένες επιτομές, οι οποίες διασώζονται στο Κατ' Απίωνος του Ιώσηπου, στον Ιούλιο Σέξτο, στον Ευσέβιο και Γεώργιο Σϋγκελο. 2. «Βίβλος του Σώθειας» ή «Ο κυνικός κύκλος» (βλέπε Πλούταρχο, *Περί Ίσιδος και Οσίριδος*), 3. «Ιερών βιβλίον», με παρουσίαση εκτός των Αιγυπτιακών θεών και του Σέραπιν (θεωρείται νόθο), 4. «Επιτομή φυσικών επιστημών», με περιεχόμενο τις κοσμογονικές αντιλήψεις των Αιγυπτίων, 5. «Περί εορτών» (θεωρείται νόθο), 6. «Περί αρχαϊσμού και ευσεβείας», 7. «Περί κατασκευής κυφίων», δηλαδή θυαμάτων και 8. «Προς Ηρόδοτον» (θεωρείται νόθο), μία κριτική για τις κακοήθειες στις ερμηνείες που έδωσε ο Ηρόδοτος, έργο που μνημονεύεται από τον Πλούταρχο. Εκτεταμένα αποσπάσματα της ιστορίας του με τίτλο *Αιγυπτιακά* έχουν διασωθεί από τον Ευσέβιο. Σε αυτόν απέδιδαν και ένα ποίημα από 6 βιβλία με τον τίτλο: «Αποτελέσματα», αλλά αποδίδεται σε πολύ μεταγενέστερους χρόνους προς τον 4^ο αιώνα μ.Χ. με πολλούς συντάκτες της προσθήκης. [FHG, II, 526-616, Jacoby, F., *FGH* n. 609, ΜΑΝΕΘΩΝΟΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΑ, Εισαγωγή-μετάφραση-σχόλια του Απόστολου Τζαφερόπουλου, εκδ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ, Αθήνα 1996]

847. Μάξιμος ο Πλανούδης. Ο Μάξιμος Πλανούδης πρόκειται για μία πολύπλευρη προσωπικότητα του 13^{ου} αιώνα, η οποία άφησε ένα τεράστιο έργο, μη συνυπολογιζόμενο κι αυτό που χάθηκε, ευτυχώς μνημονευόμενο από άλλους. Πολυϊστορας, αναγεννητής της Πτολεμαϊκής γεωγραφίας, γιατρός, μαθηματικός, αστρονόμος, χαρτογράφος, ρήτορας, φιλόλογος, θεολόγος, μεταφραστής Λατίνων προς και από την ελληνική γλώσσα, σχολιαστής αρχαίων συγγραφέων και χαρακτηριζόμενος ως *έκφυλος* μαθητής του Αριστοτέλη από τους ανταγωνιστές του. Πολύ επικοινωνιακός χαρακτήρας και κυνηγός της γνώσης στις βιβλιοθήκες των μοναστηριών, στις οποίες στάθμευαν αχρησιμοποίητα, μη εκτιμώμενα ως προς την πολιτιστική και γνωστική τους αξία, παραγνωρισμένα από το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των μοναχών. Ο Μάξιμος Πλανούδης γεννήθηκε στη Νικομήδεια της Βιθυνίας γύρω στο 1255. Από αυτοβιογραφικά στιγμιότυπα του συνολικού του έργου, γνωρίζουμε ότι η

μητέρα του πέθανε όταν ήταν σε πολύ μικρή ηλικία κι ο πατέρας του ξαναπαντρεύτηκε. Με τη μητριά του ο Πλανούδης φαίνεται ότι είχε καλές σχέσεις, γιατί της αφιέρωσε 4 στιχουργήματα (*ποίησιν ηρωσελεγείων εις μητρυϊαν*). Είχε έναν μεγαλύτερο αδελφό, κληρονόμο της πατρικής του περιουσίας στη Νικομήδεια. Ο ίδιος μεγάλωσε και σπούδασε

στην Κωνσταντινούπολη με τη βοήθεια του αδελφού του πατέρα του, θείου του, ο οποίος ήταν ευκατάστατος οικονομικά. Άλλωστε το 1261 η Κωνσταντινούπολη ελευθερώθηκε από τον στρατηγό Αλέξιο Στρατηγόπουλο (συνωμότη και φίλο του Μιχαήλ Δούκα Παλαιολόγου κατά του νόμιμου αυτοκράτορα της Νικαίας Ιωάννη Δ΄) με αιφνιδιασμό μόλις 800 στρατιωτών της αυτοκρατορίας της Νικαίας και άτακτων *θεληματηρίων αγροτών* παραγωγών και πωλητών σε λαϊκές αγορές της βασιλεύουσας, εκ διώχνοντας τους Φράγκους και εγκαθιδρύοντας έτσι την κάστα των Παλαιολόγων υπό τον Μιχαήλ Η΄ κι αποκλείοντας το νόμιμο αυτοκράτορα της Νικαίας Ιωάννη Δ΄. Τις σπουδές του φαίνεται ότι τις ολοκλήρωσε περί το 1280, όταν πρωτοεκδόθηκε μία ποιητική συλλογή με εξάμετρους στίχους. Την εποχή της επικράτησης του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου ως μόνου αυτοκράτορα και της πολιτικής του τελευταίου σε ενωτικές κινήσεις με πολλές παραχωρήσεις προς την παπική εκκλησία, ο νεαρός τότε Πλανούδης ήταν ένθερμος ενωτικός από το 1274 (σύνοδος της Λυόν), ακολουθώντας το εξουσιαστικό κλίμα της εποχής του. Άλλωστε ήταν καλός γνώστης της λατινικής γλώσσας και ήταν στο επάγγελμα γραφέας κι αντιγραφέας χειρόγραφων, καλή θέση την εποχή εκείνη μέχρι το 1283, εκτελώντας φαίνεται και ως μεταφραστής των λατινικών, τα οποία γνώριζε άριστα. Επίσης ήταν πολύ καλός καθηγητής (trivium, quadrivium), μία σταδιοδρομία την οποίαν άρχισε από το 1280. Με το διδακτικό του έργο άφησε πληθώρα επωνύμων της εποχής του μαθητών (Γεώργιος Λεκαπνός, Μανουήλ Μοσχόπουλος φιλόλογος, τα αδέρφια Ιωάννης Δούκας Ζαρίδης και Ανδρόνικος Ζαρίδης, ο γιατρός-ακτουάριος Ιωάννης Ζαχαρίας, ένας Κασσιανός μαθητής του κατά το 1295 σταλμένος από τον Αλέξιο Φιλανθρωπινό, ο Δημήτριος Τρικλίνιος που επιμελήθηκε ένα μεγάλο κομμάτι του έργου του, τα παιδιά του Αλέξιου Φιλανθρωπινού, ο μοναχός Μερκούριος που εκτός από μαθητής του παρέμεινε και πιστός του φίλος, ο άλλος μοναχός Γαβρά Γρηγόριος, που του έγραψε τον επιτάφιο του κι αργότερα έγινε αρχιερέας Αχρίδας και πολλοί άλλοι). Τότε το όνομά του ήταν Μανουήλ, αργότερα ως μοναχός το μετέτρεψε σε Μάξιμος. Πότε απέκτησε το μοναχικό σχήμα ακριβώς δεν μας είναι γνωστό, το πιθανότερο το 1292. Χωρίς να είναι εξακριβωμένο, μάλλον έγινε κατά τη διάρκεια των διδακτικών του καθηκόντων στη Μονή των Αγίων Πέντε στο όρος Αυξεντίου στη Βιθυνία, στην οποίαν λέγεται ότι διετέλεσε στη συνέχεια και ηγούμενος. Μετά το θάνατο του αυτοκράτορα Μιχαήλ το 1282, στο θρόνο ανήλθε ο γιος του Ανδρόνικος Β΄ Παλαιολόγος (1282-1328), ο οποίος άλλαξε ριζικά την πολιτική του πατέρα του ως προς τις απαιτήσεις της παπικής εκκλησίας, απαιτήσεις υποβαλλόμενες από τους Ενετούς, που είχαν παρεισφρήσει σε πάμπολλα κρίσιμα μέρη της πάλαι ποτέ κραταιάς αυτοκρατορίας και μέσα στην ίδια τη βασιλεύουσα και ο Ανδρόνικος μεταβλήθηκε σε σθεναρά ανθενωτικό. Ο Πλανούδης μεταβλήθηκε κι αυτός σε έναν ένθερμο ανθενωτικό, κάνοντας έντονα κριτική στην παπική εκκλησία, προκαλώντας τις αντιδράσεις των ενωτικών Γεωργίου Μετοχίτη και Δημητρίου Κυδώνη. Από τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο στάλθηκε το 1296 ως πρεσβευτής στη Βενετία μαζί με τον Λέοντα Βαρδάλη. Συνέχισε τα διδακτικά του καθήκοντα στη Μονή Ακαταλήπτου (1299-1310), ασκώντας ταυτόχρονα και τις συγγραφικές του δραστηριότητες. Από το πλούσιο επιστολικό του έργο φαίνεται ότι διατηρούσε επαφές με πολλές μονές, όπως είναι οι Παντεπόπτη Χριστού, ναό Αγίου Ιωάννη Προδρόμου στη Βλάχα, Περιβλέπτου Θεοτόκου, Φιλανθρωπηνού ή Φιλανθρώπου Σωτήρος. Στην ζωή του ήταν κυριολεκτικά ένας κυνηγός του θησαυρού των βιβλίων που διατηρούσαν σε κατάσταση λήθαργου στις βιβλιοθήκες διαφόρων μονών. Η ανάγνωσή τους έφερε σωρό σχολιασμών και με αυτόν τον τρόπο περνάμε στη συγγραφική του δράση. Ο Μάξιμος Πλανούδης πρέπει να είχε γίνει μοναχός της μονής Ακαταλήπτου της Κωνσταντινούπολης και εκεί έδρασε ως συγγραφέας στους χώρους της. Πέθανε περί το 1310. Κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του ανέσυρε πολύ σημαντικά έργα

της αρχαίας ελληνικής γραμματείας, των οποίων οι τίτλοι αναφέρονται παρακάτω στην παρουσίαση του έργου του.

Το πλήθος των επιστολών που άφησε ο Πλανούδης, 121 σωζόμενες μεταξύ των χρόνων 1292 ως 1300 περίπου (υπάρχει και μία που έχει εκδοθεί από τον Leone), εκδηλώνει έναν χαρακτήρα πολύ επικοινωνιακό και παράγοντα της ανθενωτικής πολιτικής του Ανδρόνικου, διαμορφωτή σταθερής πολιτικής, η οποία αποκρούει όλες τις αφανείς παρεμβάσεις, που σχεδίαζαν οι Ενετοί και η δυτική παπική εκκλησία. Απευθυνόταν σε ανθρώπους που έπαιξαν πολύ μεγάλο ρόλο στα πράγματα της αυτοκρατορίας, όπως τα βασιλικά μέλη των αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β΄ κι τον αδελφό του Θεόδωρο Παλαιολόγο, τον εξάδελφο του αυτοκράτορα Ανδρόνικο Παλαιολόγο Κομνηνό Βρανά Δούκα Άγγελο, τον πρωτοβεστιάριο Θεόδωρο Βοΐλα Μουζάλωνα, τον Λέοντα Βαρδάλη (*Πρωτασηκρήτις*), την πρωτοβεστιάρια Θεοδώρα Ραούλαινα, εξαδέλφη του Ανδρόνικου Β΄, η οποία είχε εξαιρετική μόρφωση (1240-1300), ανθενωτική και πολέμια της ενωτικής πολιτικής των εκκλησιών του Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγου, η οποία καταγόταν από τον Οίκο των Καντακουζηνών, παντρεμένη αρχικά με τον Γεώργιο Μουζάλωνα και κατόπιν με τον Ιωάννη Ραούλ, τον Νικηφόρο Χούμνο (1250-1327) λόγιο αξιωματούχο παράγοντα της Παλαιολόγειας Αναγέννησης και συμπέθερο του Ανδρόνικου Β΄ με τον οποίον υπήρξε συμμαθητής, τον Αλέξιο Δούκα Φιλανθρωπινό (η μάνα του ήταν Παλαιολογίνα) στρατηγό (*πιγκέρνης* και ηγεμών της Μικράς Ασίας, επιστολή του 1295) με πολλές επιτυχίες κατά των Τούρκων επί Ανδρόνικου Β΄, με τον αστρονόμο, μαθηματικό, μουσικό και ιστορικό της μουσικής Μανουήλ Βρυέννιο, τον Μανουήλ Φιλή θαυμάσιο επιγραμματοποιό, βοτανολόγο και ζωολόγο από την Έφεσο, τον Μανουήλ Γαβαλά (μητροπολίτης Εφέσου Ματθαίος), Μιχαήλ Γαβρά (στρατηγό), Νικηφόρο Γρηγορά, λόγιο, ιστορικό, ρήτορα, μαθηματικό και αστρονόμο, πολέμιο των θρησκευτικών προκαταλήψεων

της εποχής του, Γρηγορίου Β΄ Κυπρίου (1241-1290) πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, τον Ιωάννη Γλυκύν λογοθέτην του δρόμου και μετέπειτα Πατριάρχη (1315-19), Μανουήλ Ολοβόλου, διπλωμάτη, τον Δεσπότη Δημήτριο Δούκα, Γεώργιο Βέκκο, τον Χαλκωματοπούλο δάσκαλο από την Κωνσταντινούπολη όπου διαλέγεται για τις μεθόδους διδασκαλίας, τον Θεόκτιστο μητροπολίτη Αδριανουπόλεως, τον μοναχό Αρσένιο Αυτωρειανό, τον Δημήτριο Σγουρόπουλο, από τη Θεσσαλονίκη, τον Φακρασή *λογοθέτην αγελών*, τον έξαρχο και λογοθέτη (Ιωάννη) Φαπή (1293), τον ηγούμενο Ιγνάτιο, τον Μελχισεδέκ Ακροπολίτη, γιο του Γεωργίου Ακροπολίτη και τον Θεοδώρο Υρτακηνό αξιωματούχου με καλή γνώση της αρχαίας ελληνικής γραμματείας και με πλούσιο επιστολικό έργο (διασώζονται του Θεοδώρου 93 επιστολές). Υπάρχουν και άλλοι, όπως και μερικές με αγνώστους αποδέκτες. Επανίδρυσε τη χαρτογραφία, με προτροπή του αυτοκράτορα Ανδρόνικου Β΄ και του πρώην Πατριάρχη Αλεξανδρείας Αθανασίου, ο οποίος έμενε στην Κωνσταντινούπολη, ξεθάβοντας τη *Γεωγραφικήν Υφήγησιν*, το εξάτομο έργο του Πτολεμαίου Κλαύδιου του 150 περίπου μ.Χ., η οποία είχε θαφτεί για πολλούς αιώνες κι απαλλαγμένη από τους χάρτες της. Το 1295 ανακάλυψε χειρόγραφο του Πτολεμαίου, αλλά μόνο κείμενο, οι χάρτες έλειπαν, αν και αναφερόντουσαν σ' μία σημείωση του Αγαθοδαίμονα. Το χειρόγραφο το επανέκδωσε με σχεδιασμένους χάρτες από τον ίδιο (βλέπε παρακάτω) και τα συνεργεία που βρισκόντουσαν υπό την καθοδήγησή του, προσθέτοντας πολλούς σχολιασμούς και πολλές εικόνες. Επίσης πρόσθεσε και ένα ποίημα από 47 εξάμετρους στίχους, για να γιορτάσει το γεγονός. Πιθανόν σε αυτήν την έκδοση να υπήρχε και χάρτης της Οικουμένης. Το σημαντικό σε αυτό το έργο ήταν η αναγραφή μήκους και πλάτους κάθε τόπου και οι χάρτες που το συνόδευαν, έργο απαραίτητο που προετοίμασε τις σημαντικές γεωγραφικές ανακαλύψεις του 16^{ου} αιώνα⁴⁷⁸. Την έκδοση αυτή την ονόμασε «*Συναγωγή ή Συναγωγή εκλεγείσα υπό διαφόρων βιβλίων παρά του σοφωτάτου κυρίου Μαξίμου του Πλανούδη, πάνυ ωφέλιμος*», προσθέτοντας σε αυτήν και αποσπάσματα ιστορικού ενδιαφέροντος. Το αντίγραφο αυτού του βιβλίου έφθασε στο Βατικανό (VATICANUS URBINAS GRAECUS 82) το 1657 από το Ούρμπινο κι αποτελεί μία κορυφαία έκδοση στην ιστορία της χαρτογραφίας. Υπήρχαν ακόμη δύο ελληνικά χειρόγραφα του 13^{ου} αιώνα το FABRICANUS 23 και το SERAGLIENSIS 57, αντίγραφα που ανήκαν στον Πλανούδη και Αθανάσιο. Από τις επαφές του με τον Βρυνένιο και το υπομνηματισμένο έργο του Αράτου «*Φαινόμενα*» (1290), δείχνουν την ενασχόλησή του με το γνωστικό πεδίο της Αστρονομίας. Μία μαθηματική διατριβή, η «*Ψηφιφορία κατ' Ινδούς η λεγόμενη μεγάλη*», εισήγαγε τους ινδοαραβικούς αριθμούς και το μηδέν στα βυζαντινά μαθηματικά, αν και το μηδέν είχε εισαχθεί νωρίτερα από τον Νεόφυτο. Με τους όρους «εκβολή», «μερισμός», «τετραγωνική πλευρά», εννοούσε την αφαίρεση, διαίρεση και τετραγωνική ρίζα αντίστοιχα. Έκανε πιο εύχρηστη την χρήση των μαθηματικών πράξεων, παραμερίζοντας τα δύσχρηστα συστήματα της λατινικής και ελληνικής αρίθμησης και πράξεων. Εξέδωσε με σχόλια τα «Αριθμητικά» του Διόφαντου, τα «Σφαιρικά» του Θεοδοσίου και σχόλια για τα «Στοιχεία» του Ευκλείδη. Άλλη έκδοση ήταν μιας ογκώδους και πλέον πληρέστατης *Ανθολογίας*, έχοντας ως βάση την *Παλατινή Ανθολογία*, η οποία πάλι είχε βασιστεί στην *Ανθολογία του Κωνσταντίνου Κεφαλά* του 900 περίπου μ.Χ. Η Ανθολογία επιγραμμάτων του Πλανούδη 2400 στον αριθμό και με αλφαβητική ταξινόμηση είναι συλλογή του 1295 από ιστοριούλες, προοίμια, επιγράμματα, αναθηματικά, επιτύμβια, επιδεικτικά, ερωτικά, σκωπτικά, Χριστόδωρου περιγραφή αγαλμάτων από το γυμνάσιο του Ζεξίππου και επιγράμματα από τον Ιππόδρομο της Κωνσταντινούπολης και συναφή κείμενα. Συμπληρώθηκε από τον ίδιο αργότερα με 388

⁴⁷⁸ Αξίζει να σημειώσουμε και μία τέτοια, που είναι η ανακάλυψη του του πορθμού του Βανκούβερ από τον Κεφαλλονίτη Ιωάννη Φωκά ή Απόστολο Βαλεριάνο ή στα ισπανικά Χουάν ντε Φούκα που καταγόταν από την Κωνσταντινούπολη. Σήμερα ονομάζεται το στενό και πορθμός Φωκά (Χουάν ντε Φούκα). Στη Μονή του Βατοπεδίου έχει ανακαλυφθεί ένα χειρόγραφο ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ που συνίσταται από τρία μέρη: 1) *Γεωγραφική Υφήγησις*, Κλαυδίου Πτολεμαίου, 2) *Χρηστομάθεια* εκ των Γεωγραφικών του Στράβωνος, 3) *Γεωγραφικά*, Στράβωνος. Η χρονολογία του χειρόγραφου τοποθετείται στον 13^ο αιώνα με αρχές 14^{ου}.

επιγράμματα που δεν περιέχονται στην Παλατινή Ανθολογία. Το χειρόγραφο του Πλανούδη σώζεται στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη (1299, codex Marcianus graeca 481). Συνέλεξε επίσης δημώδεις παροιμίες και υπομνημάτισε τους μύθους του Αισώπου, του

οποίου έγραψε: «Βίος Αισώπου του μυθοποιού». Πρώτη έκδοση έγινε στη Φλωρεντία το 1494 από τον Ιανό Λάσκαρι. Έγραψε Σχόλια ειδυλίων του Θεοκρίτου, εξέδωσε μετά σχολίων τα «Διονυσιακά» του Νόννου, του Πινδάρου (Ολυμπιονίκοι, Πυθιονίκοι, Νεμεόνικοι), του Πλουτάρχου (Ηθικά-Βίοι), στον τομέα της ρητορικής «Σχόλια εις την Ερμογένους τέχνην», έκανε την έκδοση των μικρών έργων του Αρέθα, σχόλια στα έργα του Αριστοφάνη (Νεφέλαι, Πλούτος, Σφήκες, Βάτραχοι), Ησιόδου (Θεογονία-Έργα και ημέραι), Θουκυδίδη, Ευριπίδη (Εκάβη, Ορέστης, Φοίνισσαι), Σοφοκλή (Αίας, Ηλέκτρα, Οιδίπους Τύραννος), Φιλοστράτου (Εικόναι-Ηρωϊκός) και υπόμνημα του έργου «Ιλίου Άλωσις» του Τρυφιδώδωρου. Αναφέρονται

Χάρτης του Πλανούδη σε έκδοση της Γεωγραφικής Υφηγήσεως υπό τον τίτλο ΣΥΝΑΓΩΓΗ. Ο χάρτης με γεωγραφικές συντεταγμένες δείχνει τη Βρετανία και τη Δυτική Ευρώπη με εμφανή το Δέλτα του Νείλου στο κάτω μέρος.

μη σωζόμενα έργα του: 1) Αρμονική και 2) Ιουβενάλης (σάτιρα). Τα Ιατρικά «περί Ούρων» και «περί αιμάτων» είναι οι μόνοι τίτλοι. Φιλολογικά όπως: «Περί γραμματικής διάλογος»/ «Περί συντάξεως των του λόγου μερών», Περί μεταβατικών και αμετάβατων ρημάτων», (Αττικισμοί, Λεξικό). Έκανε πληθώρα μεταφράσεων από και προς τα Λατινικά από τα Ελληνικά. Μετάφρασε το «περί μεταμορφώσεων» του Οβίδιου, τις Ηρωΐδες, τις επιστολές του, καθώς και το απόκρυφο του De duodecim abusivis saeculi (*Περί των δώδεκα βαθμών της παραχρήσεως*), του Αυγουστίνου, του Ψευδο-Κάτωνα, Βοήθιου (1296), Κικέρωνα (Samnium Scipionis), Δονάτου (Ars Minor, Ianna) «Γραμματική Δονάτου μικρά μεταγλωτισθείσα εκ των Ρωμαίων φωνής προς την Ελλάδα», Ιλάριου (De trinitate), Μακρόβιου (Saturnalia), Πέτρου Ισπανού (Summulae Logicales-Εκ της διαλεκτικής), Κικέρωνα (Cato de senectute maior), Μάρκου Τουλλίου Κικέρωνος (Rhetorica ad Horemnum-«Περί μνήμης τεχνικής»), του Νικόλαου Δαμασκηνού απέδωσε στα λατινικά και το De vegetabilis, κείμενο από αραβικό χειρόγραφο στα λατινικά που αποδόθηκε ως «Περί φυτών». Υπάρχουν και άλλα στην πενήντάχρονη διάρκεια της ζωής του. Είναι τα Θεολογικά του έργα όπως ο «Λόγος περί πίστεως», εγκώμια, λόγοι, ύμνος στην Μαρία την Αιγυπτία, κανόνες και άλλα. [Ταξίδης Ηλίας, ΜΑΞΙΜΟΣ ΠΛΑΝΟΥΔΗΣ: συμβολή στη μελέτη του βίου και του έργου του. Το corpus των επιστολών του. Διδακτορική διατριβή, 2006, TUSCULUM, Κρουμβάχερ, Ιστορία της βυζαντινής Λογοτεχνίας, τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1897, *Ευάγγελος Λιβιεράτος, Χαρτογραφίας και χαρτών περιήγησις*: 25 αιώνες από τους Ίωνες στον Πτολεμαίο και στον Ρήγα. *Εθνική Χαρτοθήκη, 1998*]

848. Μάξιμος ο Τύριος, από την Τύρο φιλόσοφος και ιστοριογράφος που διέτριψε στη Ρώμη επί Κομόδου. Έγραψε *Περί Ομήρου* και για την αρχαία φιλοσοφία (Σουΐδας).

849. Μαρίνος ο Τύριος (από την Τύρο του Λιβάνου), γεωγράφος περί το 60-130 μ.Χ. σπουδαίος και πρωτοποριακός χαρτογράφος, το έργο του οποίου μας είναι γνωστό από τον Πτολεμαίο τον Κλαύδιο. Ο Πτολεμαίος⁴⁷⁹ οικοδόμησε όλο το έργο του πάνω στους γεωγραφικούς πίνακες του Μαρίνου του Τύριου, που δίνει το τίτλο *Διόρθωσις του γεωγραφικού πίνακος*. Το έργο αυτό είναι ένα υπόμνημα, που συνοδευόταν από ένα χάρτη της γης ο οποίος περιελάμβανε ακριβή γεωγραφικά στοιχεία με σταδιασμούς των αποστάσεων. Ο Μαρίνος διατηρούσε την κυλινδρική απεικόνιση της γης, όπως είχε αποτολμήσει πρώτος ο και χαρτογράφος Αναξίμανδρος (610/609-547 π.Χ.). Στο χάρτη του υπήρχαν 8 κλιματικές ζώνες, 7 μεσημβρινοί και 15 ωριαία τμήματα, που χρησιμοποιούσαν κωδικοποιημένα πλήθος στοιχείων, τα οποία είχαν παρθεί από θαλασσοπόρους κι όχι στοιχεία από αστρονομικούς υπολογισμούς. Είναι ο πρώτος που φαίνεται να έκανε λόγο για την Ανταρκτική ως τον έτερο πόλο του Αρκτικού. Λέγεται ότι έγραψε μία πραγματεία για τα *Δεδομένα Ευκλείδου*, που συνιστούσαν εκτεταμένους σχολιασμούς και υπομνήματα του έργου του μεγάλου γεωμέτρη, που είχε περισσότερες εκδόσεις κι από την Αγία Γραφή. [Ν.Γ. Φωτεινού, *Περί του Μαρίνου του Τυρίου*, Αθήνα 1960, E.H. Bunbury: *Hist. of Ancient Geography* (1879), ii. p. 519]

850. Μαρκελλίνος, ιστοριογράφος και βιογράφος του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα, συγγραφέας ανάμεσα στα άλλα και μιας βιογραφίας του Θουκυδίδη⁴⁸⁰ με συγκριτικό ύφος ως προς το

⁴⁷⁹ Αναφέρει ο Πτολεμαίος για τον Μαρίνο: «Ο Μαρίνος λέει για την τάξη των εμπορών γενικώς ότι ενδιαφέρονται μόνο για το εμπόριό τους και ελάχιστα για εξερευνήσεις, και ότι συχνά με την αγάπη τους για την καύχηση μεγαλώνουν τις αποστάσεις.»

⁴⁸⁰ Θουκυδίδης τοίνυν ο συγγραφεὺς Ὀλόρου μὲν προήλθε πατρός, τὴν ἐπωνυμίαν ἔχοντος ἀπὸ Ὀλόρου τοῦ Θρακῶν βασιλέως, καὶ μητρὸς Ἠγησιπύλης, ἀπόγονος δὲ τῶν εὐδοκιμωτάτων στρατηγῶν, λέγω δὴ τῶν

περὶ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα. ᾠκείωτο γὰρ ἐκ παλαιοῦ τῷ γένει πρὸς Μιλτιάδην τὸν στρατηγόν, τῷ δὲ Μιλτιάδῃ πρὸς Αἰακὸν τὸν Διός. οὕτως αὐχεῖ τὸ γένος ὁ συγγραφεὺς ἄνωθεν. (3.) καὶ τούτοις Δίδυμος μαρτυρεῖ, Φερεκύδην ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν φάσκων οὕτως λέγειν· ᾿Φιλαῖος δὲ ὁ Αἰάντος οἰκεῖ ἐν Αῑθήναις. ἐκ τούτου δὲ γίγνεται Δάικλος, τοῦ δὲ Ἐπίλυκος, τοῦ δὲ Ἀκέστωρ,

περιεχόμενο, αφού είχε αναφερθεί εισαγωγικά και για το Δημοσθένη (ΑΚΛ). Από τον Σουΐδα μαθαίνουμε ότι εκτός από τις εξαιρετές φιλολογικές του γνώσεις, ήταν επιεικής, γενναίος και δυνάστης της Δαλματίας, και των κατοίκων Ιλλυριών της Ηπείρου με εκπαίδευση στη Ρωμαϊδα, εμπειρότατος στη μαντική τέχνη. Δεν εργαζόταν υπό τη βασιλεία των Ρωμαίων, αλλά ήταν αυτόνομος, ασκώντας εξουσία με μεγάλη δικαιοσύνη απέναντι στους υπηκόους του. Τον ταυτίζουν μερικοί με τον υπομνηματιστή του συγγράμματος του Ερμογένη από την Ταρσό «Περί στάσεως». [Κρουμβάχερ, Ιστορία της βυζαντινής Λογοτεχνίας, τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900, Σουΐδας, Kroh, H.S. Jones, *Thucydidis historiae*, vol. 1. Oxford: Clarendon Press, 1942 (repr. 1970 (1st edn. rev.)): xi-xx]

851. Μάρκελλος, ιστορικός άγνωστης εποχής που έγραψε ιστορία της Αιθιοπίας (ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ⁴⁸¹) και περιγραφή νήσων εκτός των Ηρακλείων Στηλών⁴⁸². [K. Müller, *Fragmenta historicorum Graecorum (FHG)* 4. Paris: Didot, 1841-1870: 443, FGrH, n. 671]

852. Μαρκιανός ο Ηρακλειώτης (από την Ηράκλεια του Ευξείνου Πόντου), γεωγράφος που άκμασε μετά τον Πτολεμαίο Κλαύδιο περί την πέμπτη εκατονταετηρίδα μ.Χ., ενώ μερικοί εκτιμούν ότι έζησε κατά τον 3^ο αιώνα μ.Χ. ή γύρω από το 400 μ.Χ. . Ήταν ένας άριστος γεωγράφος, που συνέταξε τέσσερα μεγάλα γεωγραφικά συγγράμματα, 1^ο την «*Επιτομή των ένδεκα της γεωγραφίας του Αρτεμίδωρου του Εφέσιου εν βιβλίοις ια'*», έργο που δεν διασώθηκε, 2^ο το «*Περίπλους της έξω θαλάσσης*», σε 2 βιβλία, έργο του οποίου διαθέτουμε αρκετά αποσπασματα, 3^ο «*Περί των από Ρώμης προς τας επισήμους της Οικουμένης πόλεις διαστάσεων*», με ελάχιστες αναφορές από άλλους μεταγενέστερους συγγραφείς και 4^ο «*Επιτομή του εντός θαλάσσης περίπλου, βιβλίου Μενίππου του Περγαμηνού*» σε 3 βιβλία, αποσπάσματα του οποίου συναντάμε σε άλλους γεωγράφους και ιστορικούς. Στο περίπλου της εγνωσμένης τότε γης, επιγραφόμενον ως *περίπλου της έξω θαλάσσης εώου τε και εν εσπερίου και των εν αυτή μεγίστων νήσων* (ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΕΞΩ ΘΑΛΑΣΣΗΣ, ΕΩΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΟΥ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΗΙ ΜΕΓΙΣΤΩΝ ΝΗΣΩΝ. ΤΩΝ ΕΙΣ ΔΥΟ ΤΟ ΠΡΟΤΕΡΟΝ), έχουμε τα περιεχόμενά του:

«Τάδε ἔνεστιν ἐν τῷ πρώτῳ Μαρκιανοῦ περίπλῳ τῷ τοῦ ἑώου
καὶ μεσημβρινοῦ ὠκεανοῦ.

Προοίμιον.

Τῶν δεξιῶν μερῶν τοῦ τε Ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς Ἑρυθρᾶς (5)
θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ πελάγους περίπλους.

Τῶν ἀριστερῶν μερῶν τοῦ τε Ἀραβίου κόλπου καὶ τῆς Ἑρυ-

τοῦ δὲ Ἀγήνωρ, τοῦ δὲ Ὀλίου, τοῦ δὲ Λύκης, τοῦ δὲ Ἰοφῶν, τοῦ δὲ Λάιος, τοῦ δὲ Ἀγαμήστωρ, τοῦ δὲ Τίσανδρος, [ἐφ' οὗ ἄρχοντος ἐν Ἀθήναις] τοῦ δὲ Μιλτιάδης, τοῦ δὲ Ἰπποκλείδης, ἐφ' οὗ ἄρχοντος Παναθήναια ἐτέθη, τοῦ δὲ Μιλτιάδης, ὃς ᾤκισε Χερρόνησον.'

⁴⁸¹ ΑΙΘΙΟΠΙΚΑ Schol. Platon. Tim.: 'Ἡ δὲ νῆσος] Ὅτι μὲν ἐγένετο τοιαύτη τις νῆσος καὶ τηλικαύτη, δηλοῦσί τινες τῶν ἱστορούντων τὰ περὶ τῆς ἑξω θαλάσσης· εἶναι γὰρ ἐν τοῖς αὐτῶν χρόνοις ἑπτὰ μὲν νήσους ἐν ἐκείνῳ τῷ πελάγει Περσεφόνης ἱερὰς, τρεῖς μὲν ἄλλας ἀπλέτους, τὴν μὲν Πλούτωνος, τὴν δὲ Ἄμμωνος, μέσην δὲ τούτων ἄλλην Ποσειδῶνος χιλίων σταδίων τὸ μέγεθος. Καὶ τοὺς οἰκοῦντας ἐν αὐτῇ μνήμην ἀπὸ τῶν προγόνων διασώζειν περὶ τῆς Ἀτλαντίδος, ὅντως γενομένης νήσου ἐκεῖ παμμεγεθεστάτης, ἣν ἐπὶ πολλὰς περιόδους δυναστεῦσαι πασῶν τῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ πελάγει νήσων, Ποσειδῶνος καὶ αὐτὴν οὖσαν ἱερὰν. Ταῦτα μὲν οὖν Μάρκελλος ἐν τοῖς Αἰθιοπικοῖς γέγραπεν, ἡμεῖς δὲ ἀπὸ τῶν Πρόκλου ἐξελόντες παρεθέμεθα.

⁴⁸² Proklos in Plat. Tim. 24E-25A (I 177, 10 Diehl) : τότε γὰρ πορεύσιμον ἦν τὸ ἐκεῖ πέλαγος (scil. τὸ Ἀτλαντικόν)· νῆσον γὰρ πρὸ τοῦ στόματος εἶχεν, ὃ καλεῖτε ... ὑμεῖς Ἡρακλέους στήλας. ἡ δὲ νῆσος ἅμα Λιβύης ἦν καὶ Ἀσίας μείζων, ἐξ ἧς ἐπιβατὸν ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους τοῖς τότε ἐγίνετο πορευομένοις, ἐκ δὲ τῶν νήσων ἐπὶ τὴν καταντικρὺ πᾶσαν ἤπειρον τὴν περὶ τὸν ἀληθινὸν ἐκείνον πόντον] ὅτι μὲν ἐγένετο τοιαύτη τις νῆσος καὶ τηλικαύτη, δηλοῦσί τινες τῶν ἱστορο...

θραῖς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ πελάγους περίπλους.

Τὰ δὲ κατὰ μέρος οὕτως ἔχει·

Τοῦ Ἀραβίου κόλπου καὶ τῶν ἀριστερῶν μερῶν τῶν παρὰ (10)

τὴν Εὐδαίμονα Ἀραβίαν περίπλους.

Σουσιανῆς περίπλους.

Περσίδος περίπλους.

Καρμανίας περίπλους.

Γεδρωσίας περίπλους. (15)

Ἰνδικῆς τῆς ἐντὸς Γάγγου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κόλπων
καὶ νήσων περίπλους.

Ταπροβάνης νήσου περίπλους.

Τοῦ Γαγγητικοῦ κόλπου περίπλους. @1

Ἰνδικῆς τῆς ἐκτὸς Γάγγου ποταμοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κόλπων (20)
περίπλους.

Σινῶν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς κόλπων περίπλους.

Τοῦ Θηριώδους κόλπου περίπλους.».·

Ἡ περιγραφή της ἐξω θαλάσσης, δηλαδή των γνωστῶν τότε ωκεανῶν του Ἀτλαντικοῦ καὶ του Ἰνδικοῦ εἶχε ἓνα προσωπικὸ στίγμα, δίνοντας πολλές πληροφορίες για τὴν ἐκτασὴ τῆς γῆς των ηπειρῶν καὶ ἓναν κατάλογο νησιῶν (ὅπως τῆς Σρι-Λάνκα ἢ Κεϋλάνης καὶ των συμπλεγμάτων των νήσων τῆς Ἰνδονησίας), συνοδεύοντας τὸ ἔργο του ἀπὸ χαρτογραφικὲς υποδείξεις, οἱ ὁποῖες ὅμως εἶχαν παρθεῖ ἀπὸ προγενέστερους χαρτογράφους. Ἀπὸ τὸ προοίμιο βλέπουμε ὅτι περιγράφει τὸν κόλπο τοῦ Γάγγη, τὸ Μεγάλον κόλπον τῆς Ταϊλάνδης⁴⁸³ καὶ τὴν χερσόνησο τῆς Χρυσῆς (Μαλαϊκῆ) καὶ τὶς ακτὲς τῆς Κίνας (Σηρικῆς ἢ Σινικῆς⁴⁸⁴). Ἐκανε ἐπιτομὲς των ἀκολουθῶν γεωγραφικῶν ἔργων: των 11 βιβλίων τῆς γεωγραφίας (*Γεωγραφούμενα*) τοῦ Ἀρτεμίδωρου τοῦ Εφέσιου (περὶ τὸ 100 π.Χ.), τοῦ *περίπλου* τοῦ Μένιππου τοῦ Περγαμηνοῦ (για τὴν ἐσωτερικὴ θάλασσα τῆς Μεσογείου), τοῦ *περίπλου* τοῦ Μενάνδρου καὶ μίας ἐπιτομῆς πάνω στο ἔργο τοῦ Πτολεμαίου καὶ τοῦ γεωγράφου Πρωταγόρα. Τὸ ἔργο συνίσταται ἀπὸ δύο μέρη, ἀλλὰ δυστυχῶς για μας ἔχουν διασωθεῖ λίγα μόνο ἀποσπάσματα καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ εἰσαγωγή (Φαβρικήου Ἀρλεσίου, Ἑλληνικὴ Βιβλιοθήκη, IV, σελ. 613). Ἄλλο ἔργο τοῦ ἦταν οἱ γνωστὲς πόλεις ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τῆς Ρώμης (ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΠΟ ΡΩΜΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΠΙΣΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗΣ ΠΟΛΕΙΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΩΝ). Γραπτὰ τοῦ Μαρκιανοῦ ἀπὸ τὸν πρῶτον τόμον τοῦ GGM:

216. SCRIPTA Marciani hæc sunt :

1. Ἐπιτομὴ τῶν ἑνδεκα τῆς γεωγραφίας Ἀρτεμίδωρου Ἐφεσίου (ἐν βιβλίοις ια').

2. Περίπλους τῆς ἐξω θαλάσσης ἐν βιβλίοις β'.

3. Περὶ τῶν ἀπὸ Ρώμης πρὸς τὰς ἐπιστήμους τῆς εἰκονιμένης πόλεις διαστάσεων.

4. Ἐπιτομὴ τῶν τριῶν τοῦ τῆς ἐντὸς θαλάσσης *περίπλου* βιβλίων Μένιππου Περγαμηνοῦ (ἐν βιβλ. γ').

⁴⁸³ ΤΟΥ ΘΗΡΙΩΔΟΥΣ ΚΟΛΠΟΥ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ. Πλέοντι τοίνυν μετὰ τὸν Μέγαν κόλπον καὶ τὸ Νότιον ἄκρον ὡς πρὸς τὴν μεσημβρίαν καὶ ἀριστερὰν ἔχοντι τὴν τε τῶν Σινῶν γῆν καὶ τὴν ἀνατολὴν, ἐκδέχεται κόλπος Θηριώδης καλούμενος, διήκων μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ καλουμένου Σατύρων ἄκρου. Οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Νοτίου ἄκρου μέχρι τοῦ τῶν Σατύρων ἀκρωτηρίου τοῦ *περίπλου* τοῦ Θηριώδους κόλπου στάδιοι αφγ'.

⁴⁸⁴ ΣΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΟΛΠΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ. .. τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν ἤτοι τὴν Πρασώδην καλουμένην, μέρος οὖσαν τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης, ὥστε συνάπτουσιν ἐκατέρωθεν τὰς ἀγνώστους γὰς καθάπερ τινὰ γωνίαν ἀποτελεῖν περὶ τὸν τῶν Σινῶν κόλπον. Ὑπέρκειται δὲ τῶν Σινῶν ἢ τε τῶν Σηρῶν χώρα καὶ ἡ μητρόπολις αὐτῶν.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό σημείο είναι ότι η Βρετανία ονομαζόντουσαν από τον Μαρκιανό ως Πρεττανία και Πρεττανικά νήσοι: ... «καὶ τῶν δύο νήσων τῶν ἐν τῷ ἀρκτῷ κειμένων ὠκεανῷ, ἃς κοινῶς μὲν Πρεττανικὰς καλοῦσι, λέγεται δὲ αὐτῶν ἡ μὲν Ἰουερνία, ἡ δὲ Ἀλβίων, τῶν δὲ ἀριστερῶν μερῶν παρὰ τὴν Λιβύην καὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν δυτικὸν καὶ μεσημβρινόν, καὶ τῶν προσεχῶν τούτοις τόπων μέχρι τοῦ λεγομένου Ὑποδρόμου Αἰθιοπικοῦ».

Η αρχαιότερη έκδοση των έργων του Μαρκιανού έγινε το 1600, η πιο πλήρης με πολλούς σχολιασμούς το 1855, σε έκδοση του Αμπουάρζ Φιρμ, Παρίσι. Ο Στέφανος ο Βυζάντιος στα Εθνικά του αναφέρεται συχνά σε αυτόν.

[Diller, A., *The Tradition of the minor Greek geographers*, Lancaster, Pa.-Oxford (APhA) 1952, σ. 151, K. Müller, *Geographi Graeci minores*, vol. 1. Paris: Didot, 1855 (repr. Hildesheim: Olms, 1965), σ. 515-562]

853. Μαρσύας ο Πελλαίος, 355-296 π.Χ. Ιστοριογράφος από την Πέλλα, γιος του Κριτοφίμου, στρατηγός του Δημητρίου του Πολιορκητή, που έγραψε *Μακεδονικά* σε 6 βιβλία (ΑΚΛ), αποφεύγοντας τη θεοποίηση του Αλέξανδρου και κατά τη Σουΐδα μιας άλλης πραγματείας που επιγράφεται τα *Μυθικά*. [Kroh, Jacoby, F., *FGrH* n. 135, 136, Σουΐδας 640]

854. Μαρσύας ο Πελλαίος, νεότερος του προηγούμενου, γιος κατά τον Σουΐδα του Περιάνδρου. Λέγεται ότι αυτός ήταν προηγούμενα γραμματοδιδάσκαλος και αδελφός του Αντίγονου, του συντρόφου του Αλέξανδρου, που μετά βασίλευσε το 302 π.Χ. (στην κυριολεξία αυτοανακηρύχθηκε βασιλιάς). Ο Μαρσύας έγραψε κι αυτός *ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ* σε 10 βιβλία, αρχόμενος από τον πρώτο βασιλιά της Μακεδονίας και τελειώνοντας με την έφοδο του Αλέξανδρου στη Συρία και στη συνέχεια την κτίση της Αλέξανδρειας στην Αίγυπτο. Άλλο σύγγραμμα ήταν για την αγωγή του Αλέξανδρου, ενώ γίνεται μία σύγχυση για τα «Αττικά» από 12 βιβλία, έργο του οποίου σώζονται ελάχιστα αποσπάσματα και λέγεται ότι γράφτηκε από κάποιον **Μαρσύα** γιο του Αριστοφάνη γεννημένου στους Φιλίππους. [Σουΐδας]

855. Μάτρης ο Θηβαίος, ιστορικός άγνωστης εποχής⁴⁸⁵, πιθανότατα της περιόδου του 4^{ου} με 2^{ου} π.Χ. αιώνων. [Jacoby, F., *FGrH* n. 39]

856. Μεγακλής, ιστορικός που έγραψε για ένδοξους Ρωμαίους άνδρες (*Περί ενδόξων ανδρών*).

Athenæus X, p. 419, A : Μάνιος δὲ Κούριος, δ' Ῥωμαίων στρατηγός, ἐπὶ γογγυλίσσι διεβίω πάντα τὸν χρόνον· καὶ Σαβίνων αὐτῇ πολὺ χρυσίον προσπεμπόντων, οὐκ ἔφη δεῖσθαι χρυσοῦ, ἕως ἂν τοιαῦτα δειπνῇ. Ἱστορεῖ δὲ ταῦτα Μεγακλῆς δὲ τῷ Περί ενδόξων ανδρών.

[FHG, IV, 443]

857. Μεγακλείδης ή και Μετακλείδης, ιστορικός άγνωστης εποχής. Έγραψε και *Περί Ομήρου* και διέψευσε ότι ο Ηρακλής είχε εκστρατεύσει στο Ίλιον. Ο Οδυσσέας υποστήριζε ότι κυνηγούσε τη μέγιστη ηδονή. Λέγεται ότι ήταν περιπατητικός φιλόσοφος.

Ὁ δὲ Μεγακλείδης φησὶ, τὸν Ὀδυσσεά, καθομιλοῦντα τοὺς καιροὺς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν δημοφύτου τοῖς Φαίαισιν εἶναι, τὸ ἄβροδίαιτον αὐτῶν ἀσπάζεσθαι, προφυθόμενον τοῦ Ἀλκίνοῦ·

Αἰεὶ δ' ἡμῖν θαῖς τε φίλη κίθαρίς τε χοροὶ τε,
εἴματά τ' ἐξημοιβᾷ λοετρά τε θερμά καὶ εὐναί.

Μόνως γὰρ οὕτως φήθη ὧν ἤλπιζε μὴ διαμαρτεῖν.

[FHG, IV, 443]

858. Μεγασθένης ο Ίων, 350-280 π.Χ. Γεωγράφος και πολιτικός σύμβουλος του σατράπη της Αραχωσίας Σιβύρτιου, σατράπη της Καρμανίας και της Αραχωσίας, ο οποίος με εντολή

⁴⁸⁵ τίνος ἐστὶν ὁ ὕμνος ὁ ἀιδόμενος ἐν Θήβαις εἰς Ἡρακλέα, ἐν ᾧ λέγεται Διὸς καὶ Ἡρας υἱός, ἐνθα περὶ τῶν κατὰ πόλεις τοὺς ὕμνους ποιησάντων· καὶ ὡς Φιλοστέφανος ὁ Μαντινεὺς...

του Σελεύκου Α', του επονομαζόμενου ο *Νικάτωρ*, έκανε ένα διερευνητικό ταξίδι περί το 290 π.Χ. στην αυλή του βασιλιά της Ινδίας *Σανδροκόττου* ή *Ανδροκόττου* (Σαντραγκούπτα), φθάνοντας μέχρι τα Παλίμβοθρα, μια πόλη επί του Γάγγη την οποίαν, όπως έγραψε, έκτισε ο Ηρακλής (Σίβα) και που περιέγραψε με ακριβείς αναφορές, πρωτεύουσα της περιοχής του Γάγγη ποταμού. Έγραψε 4 βιβλία με ινδική ιστορία (*Ινδικά*), με πλούσιο εθνογραφικό υλικό και πολλά γεωγραφικά στοιχεία. Το υλικό του περιέγραφε τα ήθη κι έθιμα των φυλών που συναντούσε, το διοικητικό τους σύστημα, την κοινωνική τους διάρθρωση, τους μύθους τους, τη φιλοσοφία των γυμνοσοφιστών (Βραχμάνες) και άλλες θαυμαστές ιστορίες των ανατολικών λαών της περιοχής που επισκέφθηκε. Συνάντησε μύθους και παραδόσεις από το Διόνυσο (Κρίσνα) και τον Ηρακλή (Σίβα), οι οποίοι, όπως του διηγήθηκαν οι Ινδοί, απέχουν μεταξύ τους δεκαπέντε γενιές, που πάλαι ποτέ είχαν περάσει και κατακτήσει, εκπολιτίζοντας τους λαούς της Ινδικής χερσονήσου. Άλλοι, ούτε επί Κύρου του Καμβύση, ούτε άλλου Ασιάτη ηγεμόνα, δεν πέρασαν στην Ινδική χερσόνησο για να την εξερευνήσουν. Συνολικά διέκρινε 120 έθνη (Μεγασθένην δὲ τὸν τὰ Ἰνδικὰ γεγραφότα ἱστορεῖν, ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν θαλάττῃ δένδρεα φύεσθαι... *Ἔθνεα δὲ Ἰνδικὰ εἴκοσι καὶ εκατὸν τι ἅπαντα λέγει Μεγασθένης δυοῖν δέοντα...*, Αρριανός, *Ινδικά*). Το έργο του δεν διασώζεται, αλλά πολλά αποσπάσματα σώζονται από τον Διόδωρο το Σικελιώτη, Αρριανό, Αίλιανό, Πλίνιο και Στράβωνα και μπορούμε να εκφράσουμε καλή γνώμη για το έργο του⁴⁸⁶ (FGrH). Είναι επίσης γνωστό ότι στα έργα του περιγράφει τα Ιμαλάια⁴⁸⁷ (τα αναφέρει ως όρος *Ἰμαος* και έτσι ονομαζόταν η οροσειρά αυτή στη ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗΝ ΥΦΗΓΗΣΙΝ του Κλαύδιου Πτολεμαίου) και τη νήσο Ταπροβάνη (τη σημερινή Σρι Λάνκα). [FHG, II, 402-439, Ινδικά E. A. Schwanbeck το 1846, Ινδικά J. W. McCrindle το 1877, J. Timmer, Megasthenes en de Indische maatschappij, 1930]

859. Μέγυλλος, μαθηματικός και ιστορικός. [Jacoby, F., FGrH n. 721, fr. 12]

860. Μελάνθιος ο Αθηναίος, ένας ιστορικός (αθιδογράφος), άγνωστης εποχής, πιθανόν του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, ο οποίος έγραψε μία ιστορία της Αττικής σε 3 βιβλία με τίτλο: *Ατθίς*⁴⁸⁸ και

⁴⁸⁶ Από το 15^ο βιβλίο των Γεωγραφικών του Στράβωνα έχουμε ένα μικρό απόσπασμα για τον Μεγασθένη: «Περὶ δὲ τῶν φιλοσόφων λέγων (sc. Με γ α σ θ ἔ ν η ς) τοὺς μὲν ὀρεινοὺς αὐτῶν φησιν ὕμνητάς εἶναι τοῦ Διονύσου, δεικνύντας τεκμήρια τὴν ἀγρίαν ἄμπελον παρὰ μόνοις αὐτοῖς φυομένην καὶ κιττὸν καὶ δάφνην καὶ μυρρίνην καὶ πύξον καὶ ἄλλα τῶν ἀειθαλῶν, ὧν μὴδὲν εἶναι πέραν τοῦ Εὐφράτου, πλὴν ἐν παραδείσοις σπάνια καὶ μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας σωζόμενα. Διονυσιακὸν δὲ καὶ τὸ σινδονοφορεῖν καὶ τὸ μιτροῦσθαι καὶ μυροῦσθαι καὶ βάπτεσθαι ἄνθινά καὶ τοὺς βασιλέας κωδωνοφορεῖσθαι καὶ τυμπανίζεσθαι κατὰ τὰς ἐξόδους. Τοὺς δὲ πεδιασίους τὸν Ἡρακλέα κατὰ τὰς ἐξόδους», ἐνῶ ο Αρριανὸς σημειώνει: «Αὐτοῖν δὲ τοῖν μεγίστοις ποταμοῖν τοῦ τε Γάγγεω καὶ τοῦ Ἰνδοῦ τὸν Γάγγεα μεγέθει πολὺ τι ὑπερφέρειν Μεγασθένης ἀνέγραψεν, καὶ ὅσοι ἄλλοι μνήμην τοῦ Γάγγεω ἔχουσιν». Ο Κλήμης ο Αλεξανδρεὺς στους Στρωνατεῖς του μνημονεύει τον Μεγασθένη: «φανερῶτατα δὲ Μεγασθένης ὁ συγγραφεὺς ὁ Σελεύκῳ τῷ Νικάτορι συμβεβιωκῶς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Ἰνδικῶν ᾧδε γράφει· ἅπαντα μέντοι τὰ περὶ φύσεως εἰρημένα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λέγεται καὶ παρὰ τοῖς ἔξω τῆς Ἑλλάδος φιλοσοφοῦσι, τὰ μὲν παρ' Ἰνδοῖς ὑπὸ τῶν Βραχμάνων, τὰ δὲ ἐν τῇ Συρίᾳ ὑπὸ 1.15.73.1 τῶν καλουμένων Ἰουδαίων. τινὲς δὲ μυθικώτερον τῶν Ἰδαίων καλουμένων δακτύλων σοφοὺς τινὰς πρῶτους γενέσθαι λέγουσιν, εἰς οὓς ἢ τε τῶν Ἐφεσίων λεγομένων γραμμάτων καὶ ἢ τῶν κατὰ μου σικὴν εὐρεσις ῥυθμῶν ἀναφέρεται δι' ἣν αἰτίαν οἱ παρὰ τοῖς μουσικοῖς δάκτυλοι τὴν προσηγορίαν εἰλήφασιν. Φρύγες δὲ ἦσαν καὶ 1.15.73.2 βάρβαροι οἱ Ἰδαῖοι δάκτυλοι».

⁴⁸⁷ Strabo XV: Τὴν Ἰνδικὴν περιώρικεν ἀπὸ μὲν τῶν ἄρκτων τοῦ Ταύρου τὰ ἔσχατα· ἀπὸ δὲ τῆς Ἀριανῆς μέχρι τῆς ἐφ' ἑαυτὴν θαλάττης, ἅπερ οἱ ἐπιχώριοι κατὰ μέρος Παροπάμισόν τε καὶ Ἡμωδὸν καὶ Ἰμαίον καὶ ἄλλα ὀνομάζουσι, Μακεδόνες δὲ Καύκασον· ἀπὸ τῆς ἐσπέρας ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς·

⁴⁸⁸ Harpokr. (Suda; Et. Gen. p. 79 Mi; Et. M. p.242, 10; Lex. Sabbait. p. 8, 4 P-K) s.v. γρυπάνιον Ἀντιφῶν Ἀληθείας β⁻ (Vorsokr. ⁵ 87[80]B 30/1) «καὶ ὅν γὰρ τὴν γῆν καὶ συντήκον γρυπάνιον ποιεῖ» καὶ Μελάνθιος ἐν β⁻ Ἀθθίδος εἰπὼν σεισμὸν γεγονέναι φησί «καὶ ἔγρυπεν ἡ γῆ». Διονύσιος μὲν οὖν ὁ τοῦ Τρύφωνος ἐν δ⁻ Ὀνομάτων

ένα άλλο για τα Ελευσίνια μυστήρια (ΠΕΡΙ ΤΩ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ ΜΥΣΤΗΡΙΩΝ). Από το δεύτερο αυτό έργο έχει διασωθεί ένα απόσπασμα για τη δίκη του Διαγόρα, κατηγορούμενου για ασέβεια. [FHG, IV, 444]

861. Μελάνθιος ο ζωγράφος (ο Πίκτορ), ιστορικός και ζωγράφος που έγραψε ΠΕΡΙ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ, αναφερόμενος από τον Διογένη το Λαέρτιο (Δ', 18). [FHG, IV, 445]

862. Μελησαγόρας ο Χίος, ιστορικός αγνώστων λοιπών στοιχείων (ΑΚΛ).

863. Μελισσεύς, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα. Έγραψε για την ιστορία των Δελφών (ΔΕΛΦΙΚΑ). Σώζεται γι' αυτό το έργο μία αναφορά 445 λέξεων στον σχολιαστή του Ησίοδου και έχουμε κάποιες αναφορές από τον Τζέτζη στις Χιλιάδες του⁴⁸⁹. [FHG, IV, 445, FGrH, n. 402]

864. Μελίτων, ιστορικός αναφερόμενος από τον Αρποκρατίωνα, ο οποίος έγραψε ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΗΣΙ ΓΕΝΩΝ⁴⁹⁰. Αναφέρεται και από τον Διόδωρο (Δ', 23, 4, 2). [FHG, IV, 445].

865. Μέμων από την Ηράκλεια του Πόντου⁴⁹¹, ιστορικός (έκδοση Orelli) περί το 50 μ.Χ. (FHG). Έγραψε μία ιστορία της Ηράκλειας από 16 βιβλία, της οποίας δεν γνωρίζουμε το περιεχόμενο. Γνωρίζουμε ότι εξιστορούσε σε αυτή την περίοδο του τυράννου Κλέαρχου από το 364 – 353 π.Χ. και γθάνει μέχρι την εποχή του Ιουλίου Καίσαρα. Ευτυχώς έχουμε κάποιες σελίδες από τα βιβλία 9^ο ως και 16^ο, οι οποίες διασώζονται σε ένα επιτομικό έργο του Φωτίου και χάρη σ' αυτές γνωρίζουμε ότι αναπτύσσει το χρονικό της πόλης της γύρω περιοχής από το 324 π.Χ. ως το 47 π.Χ. (εποχή Καίσαρα). Περιγράφει τα πρώτα χρόνια της ίδρυσης της Ρώμης, τα χρόνια των διαδόχων του Μ. Αλεξάνδρου και τους Μιθριδατικούς πολέμους. [FHG, III, 525]

⁴⁸⁹ Tzetz. *Chil.* 6, 931ff.: και πραγματικῶς μὲν Πιερία καὶ Ἑλικῶν ὄρη καὶ πόλεις Βοιωτίας, καὶ ἡ μὲν 1 Πιερία πρότερον ὑπὸ Πιέρου κτισθεῖσα τοῦ Μεθώνης ἀδελφοῦ, πατρὸς δὲ Λίνου, Πιερία 2 ἐκέκλητο, ὕστερον δὲ Λύγκος ἐκλήθη, ἥς καὶ τὴν ἀρχὴν ἔσχεν Ἀέροπος, ὁ πρεσβύτατος τῶν Ἡμαθίωνος παίδων, καθὰ Μελισσεύς φησιν ὁ τὰ Δελφικὰ συνταξάμενος.

⁴⁹⁰ κάθετος· ὁ καθιέμενος εἰς τὸ πέλαγος ἀμόνος· Λυσίας ἐν τῷ Κατὰ Τελαμῶνος, διείλεκται περὶ τοῦ καθέτου Μελίτων ἐν ᾧ Περὶ τῶν Ἀθήνησι γενῶν.

⁴⁹¹ Ἀνεγνώσθη βιβλίον Μέμνονος ἱστορικὸν ἀπὸ τοῦ ὁ γλῶσσος ἕως ιζ'. ἡ δὲ πραγματεία ὅσα περὶ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν συνηγήθη σκοπόν, ἀναγράψαι προτίθεται, τοὺς ἐν...

866. Μέναιχμος ο Σικυώνιος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα με ένα πλούσιο έργο ιστορικού περιεχομένου και γενικά αρχαιογνωστικού. Σώθηκαν κάποιες αναφορές του έργου του από υστερότερους συγγραφείς, γνωρίζοντας ότι έγραψε μία ιστορία του Μ. Αλεξάνδρου, «*Τα κατά τον Αλέξανδρον*», μία ιστορία της Σικυώνας, τα *Σικυωνιακά*, ένα έργο για τους τεχνίτες της εποχής του, το *Περί τεχνιτών* και ένα κατάλογο των νικητών στα Πύθια, που διεξαγόντουσαν στους Δελφούς κάθε 4 χρόνια με τον τίτλο *Πυθικός*. «*Μέναιχμος · Σικυώνιος, υἱὸς Ἀλκιβίου ἢ Ἀλκιβιάδου, 1 ιστορικός. γέγονε δὲ ἐπὶ τῶν διαδόχων. ἔγραψεν ...*». Ο μέναιχμος φαίνεται ότι ταυτίζεται με τον Μάναιχμο του Σουΐδα. [FGrH n. 131]

867. Μένανδρος ο Εφέσιος, ιστορικός ο οποίος έζησε περί το 300 με 200 π.Χ. Έγραψε από όσα γνωρίζουμε σήμερα ένα έργο με τίτλο: «*τας ἐφ' ἐκάστου τῶν βασιλέων πράξεις τας παρὰ τοῖς Ἕλλησιν καὶ βαρβάροις γενομένας*». Έγραψε την ιστορία των Φοινίκων (*ΦΟΙΝΙΚΙΚΑ*) και ιστορία της Κύπρου (*Περί Κύπρου*). Το έργο του δεν έχει διασωθεί, σώζονται κάποιες μνείες από τον Bekker, από τον Κλήμη τον Αλεξανδρέα στους *Στρωματεῖς* και από τον Ιώσηπο στο κατά του Αππίωνα. Στο ιστορικό του έργο *Περί Κύπρου*, σώζονται οι άλλες ονομασίες της μεγαλονήσου: «*ΠΕΡΙ ΚΥΠΡΟΥ: Σφήκεια, ἡ Κύπρος. Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Κεραστία, ὡς Μένανδρος ἐν τῷ Περί Κύπρου λέγει, διὰ τὸ ἐνοικῆσαι αὐτῇ ἄνδρας, οἱ εἶχον κέρατα· ὡς δὲ Ξεναγόρας ἐν τῷ Περί νήσων, διὰ τὸ ἔχειν πολλὰς ἐνοχὰς, ἃς κέρατα καλοῦσι, Κεραστία ὠνομάσθη.*». Ο Κλήμης ο Αλεξανδρέας τον αναφέρει στα Φοινικικά ως Μένανδρο τον Περγαμινό, ο οποίος μαζί με τον Λαίτο ιστορούν για την άφιξη του Μενελάου στη Φοινίκη μετά την άλωση της Τροίας. Ένα απόσπασμα για τα γράμματα πως χαρακτηρίστηκαν ως φοινίκεια: [FHG, IV, 445-448, και Jacoby, F., FGrH n. 783]

Bekker Anecd. p. 782, 17 : Φοινίκεια τὰ γράμματα ἐλέγοντο, ὡς φησιν... Ἐτεωνεὺς καὶ Μένανδρος, ἐπειδὴ ἐν πετάλοις φοινικικοῖς ἐγράφοντο, ἢ, ὅπερ κρείττον ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι φοινίσσεται ὅπ' αὐτῶν ὁ νοῦς ἤτοι λαμπρύνεται.

868. Μένανδρος ο Προτέκτωρ, δηλαδή ο σωματοφύλακας του αυτοκράτορα. Γεννήθηκε στα μισά του 6^{ου} αιώνα, ήταν νομικός, αλλά δεν άσκησε το επάγγελμα αυτό. Δεν έχουμε πολλές πληροφορίες για την ζωή του, αλλά έμεινε στην ιστορία με την προσωνυμία *προτή/έκτωρ*. Ο ίδιος λέει για τον εαυτό του, ότι, πατέρας του ήταν ο Ευφρατάς από το Βυζάντιο (Σουΐδας). Ασχολήθηκε με το χώρο του υποδρόμου και την σκηνική ζωή των μίμων. Μόλις ο φίλος του Μαυρίκιος ανέβηκε στον αυτοκρατορικό θρόνο, έγινε προστάτης των τεχνών και των επιστημών και ήταν ο πρώτος που ανήγαγε ως επίσημη γλώσσα της αυτοκρατορίας πλην της λατινικής και την ελληνική. Ο Μένανδρος βρέθηκε στην αυλή του κι ασχολήθηκε με την ιστορία κατά 6^ο με 7^ο μ.Χ. αιώνα. Πρότυπο είχε τον Αγαθία, του οποίου συνέχισε την περιγραφή των γεγονότων μετά το 582. Ο Σουΐδας διέσωσε σημαντικά αποσπάσματα της ιστορίας του, όπως αποσπάσματα συναντάμε και στο 5^ο βιβλίο της εκκλησιαστικής ιστορίας του Ευάγριου. Άλλο έργο του το «*Περί πρέσβων ἐθνικῶν πρὸς Ῥωμαίους*». Συνολικά στο έργο του, περιέχονται εξιστορήσεις και ταξιδιωτικές πληροφορίες κατά την αποστολή του Ζήναρχου στο Χαγάνο των Τούρκων, γι' αυτό τον καθιστά αξιόλογο και συμπεριλαμβάνεται στη συλλογή του Κωνσταντίνου Ζ' του Πορφυρογέννητου. [C. de Boor, *Excerpta historica iussu imp. Constantini Porphyrogeniti confecta*, vol. 1: *excerpta de legationibus*, pt. 2. Berlin: Weidmann, 1903: 442-477, FHG, III, σ. 200-203, U.P. Boissevain, *Excerpta historica iussu imp. Constantini Porphyrogeniti confecta*, vol. 4: *excerpta de sentiis*. Berlin: Weidmann, 1906: 18-26. Σουΐδας, Κρουμβάχερ, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας*, ΑΘΗΝΑ 1897]

869. Μενεκλής ο Αθηναίος, ιστορικός απροσδιόριστης εποχής, ο οποίος, από όσα γνωρίζουμε σήμερα, έζησε πριν από το 86 π.Χ. Ασχολήθηκε με τη σύνταξη ενός ταξιδιωτικού οδηγού της Αθήνας (*Περί Αθηνών*)⁴⁹², χρησιμοποιώντας το διπλό όνομα Καλλικράτους-

⁴⁹² Brill's New Jacoby Kallikrates-MeneklesSickingerJames P. Florida State EnglishAncient Greek BNJ 370 F 1FGrH Scholia V on Aristophanes, Peace145 ἐν Πειραιεὶ δῆπου ἐστὶ Κανθάρου λιμὴν] μέρος τοῦ Πειραιῶς, ὡς

Μενεκλέους. Πιθανόν να ταυτίζεται με τον Μενεκλή τον Βαρκαίο, αν και υπήρχε και ένας Μενεκλής από την Τέω⁴⁹³ του 2^{ου} π.Χ. αιώνα (Τέως, πόλη με λιμάνι απέναντι από την Σάμο στις Μικρασιατικές ακτές. [Kroh]

870. Μενεκλής ο Βαρκαίος ή *Βαρκεύς* (από τη Βάρκη της Λιβύης), 2^{ος} αιώνας π.Χ. Ιστορικός κι αρχαιογνωστικός συγγραφέας που έγραψε μία ιστορία της Κυρήνης της Λιβύης (Λιβυκά⁴⁹⁴ ή *Λιβυκαί ιστορίαι*) της εποχής του Βάτου του Ε' και πολλά άλλα με τίτλους: *Γλωσσόκομον*, *Συναγωγή*. Ανάμεσα σε άλλα έργα του μνημονεύεται και ένας ταξιδιωτικός οδηγός της πόλης των Αθηναίων (ΠΕΡΙ ΑΘΗΜΩΝ). [FHG, IV, 449-451]

871. Μενεκράτης ο Ελαΐτης, γεωγράφος και φιλόσοφος της Ελεατικής Σχολής, μαθητής του Ξενοκράτη, 4^{ος} αι. π.Χ. Έγραψε ένα έργο που δεν διασώζεται, αλλά έχουμε λιγοστές αναφορές από τον Στράβωνα με τίτλο: ΚΤΙΣΕΙΣ⁴⁹⁵ κι ένα άλλο σύγγραμμά του φέρει τον τίτλο: *Περίοδος Ελλησποντιακή*, που αναφέρει ότι η υπερκείμενη περιοχή της Μύρλειας είναι ορεινή και την κατοικούν οι Αλιζώνες. [FHG, II, 342]

872. Μενεκράτης ο Νυσαέας (ο *Νυσαεύς*), έγραψε μία ιστορία της Νίκαιας της Βιθυνίας⁴⁹⁶ (ΠΕΡΙ ΝΙΚΑΙΑΣ). Αποσπάσματα έχουμε από τον Τζέτζη (Tzetzes ad Antehom. P. 238. [FHG, II, 345]

873. Μενεκράτης ο Ξάνθιος (από την Ξάνθο της Λυκίας), ιστορικός ο οποίος έγραψε ιστορία σε ιωνική διάλεκτο της ιδιαίτερης πατρίδας του με τίτλο *Λυκιακά*⁴⁹⁷, σε 2 βιβλία. Από το σύγγραμμα αυτό διασώθηκαν κάποια αποσπάσματα από τον Διονύσιο τον Αλικαρνασσεά και τον Antonio Liberalis. [Kroh, FHG, II, 343]

Καλλικράτης φησὶν ἡ Μενεκλῆς ἐν τῷ Περὶ Ἀθηνῶν γράφῳ οὕτως· ἔχει δὲ ὁ Πειραιεὺς λιμένας τρεῖς, πάντας κλειστούς, εἷς μὲν ἐστὶν ὁ Κανθάρου λιμὴν καλούμενος, ἐν ᾧ τὰ νεώρια ἐξήκοντα· εἷτα Ἀφροδίσιον· εἷτα κύκλῳ τοῦ λιμένος στοαὶ πέντε.

⁴⁹³ ἔδοξε Πριανσίων τοῖς κόσμοις καὶ ταῖ πόλει. ἐπεὶ δὴ Ἡρόδοτος Μηνοδότου καὶ Μενεκλῆς Διονυσίου ἐξαποσταλέντες πρεγγεῦται πορτὶ ἀμὲ παρὰ Τηίων οὐ μόνον ἀνέστραφεν πρεπόντως ἐν ταῖ πόλει καὶ [διέλεγε]ν περὶ τὰς ἀμῶν ἰσ[το]ρί[ας], ἀλλὰ καὶ ἐπεδείξατο Μενεκλῆς μετὰ κιθάρας τὰ τε...

⁴⁹⁴ ΛΙΒΥΚΑ. Schol. Pindari Pyth. IV, 10: Περὶ τῆς τοῦ Βάττου εἰς τὸ μαντεῖον ἀφίξεως οὐχ ὁμολογοῦσιν ἀλλήλοις οἱ συγγραφεῖς... Anonym. De mulier. bello claris c. 10: Φερεσίμη, γυνὴ Βάττου. Αὕτη τελευτήσαντος αὐτῆς τοῦ παιδὸς δόλω αὐτὴ τὴν ἀρχὴν τῆς Κυρήνης κατέσχε, καὶ τὸν υἱοῦν βασιλέα καταστήσασα τοὺς ἀντιταξαμένους τῷ υἱῷ αὐτῆς Ἀρκεσίλα κατὰ θάλατταν εἰς Αἴγυπτον ἀπέστειλεν. Ἐπιπαραγενομένη δὲ αὐτὴ πάντας ἀνείλε, συμπίεσσα τὸν ἔχοντα τὴν Αἰγύπτου ἀρχὴν τότε Ἀρυνάνδην.

⁴⁹⁵ ΚΤΙΣΕΙΣ. Strabo XIII: Μενεκράτης ὁ Ἐλαΐτης ἐν τοῖς Περὶ κτίσεων φησὶ τὴν παραλίαν τὴν νῦν Ἰωνικὴν πᾶσαν, ἀπὸ Μυκάλης ἀρξαμένην, ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεῖσθαι πρότερον καὶ τὰς πλησίον νήσους.

⁴⁹⁶ Jacobs: *Ηρόδωρος ο Ποντικός και Μενεκράτης ο περί Νικαίας ιστορήσας της [εν Βιθυνία] πόλεως ιστορεῖ, ως Θησεύς έχων την Αντιόπην και περί τους εν Νικαία διατρίψαι περὶ τούτους τοὺς τόπους· τυγχάνειν δὲ συστρατεύοντας αὐτῷ τρεῖς νεανίσκους ἐξ Ἀθηνῶν ἀδελφοὺς ἀλλήλων, Εῶνεων καὶ 1 Θόαντα καὶ Σολόεντα. (4) τοῦτον οὖν ἐρῶντα τῆς Ἀντιόπης καὶ λανθάνοντα τοὺς ἄλλους ἐξειπεῖν πρὸς ἓνα τῶν συνήθων· ἐκείνου δὲ περὶ τούτων ἐντυχόντος τῇ Ἀντιόπῃ, τὴν μὲν ...*

⁴⁹⁷ Steph. Byz.: Ἀρτύμνησος, πόλις Λυκίας, ἄποικος Ξανθίων. τὸ ἐθνικὸν Ἀρτυμνησεύς. Μενεκράτης ἐν πρώτῃ τῶν Λυκιακῶν φησὶν ὅτι πολυανθρωπήσασαν τὴν Ξάνθον τοὺς πρεσβύτας εἰς τρία μέρη διελεῖν·

τούτων δὲ τὴν μὲν ἐπὶ τὸν Κράγον ἐλθεῖν καὶ οἰκίσαι ἐν τῷ ὄρει λόφον στρόγγυλον [κατοικίσαι] καὶ καλέσαι τὴν πόλιν Πινάραν, ἣν μεθερμηνεύεσθαι στρογγύλην. Τὰ γὰρ στρογγύλα πάντα Λύκιοι πίναρα καλοῦσιν.

874. Μενεκράτης ο Ολύνθιος ή Λύκειος, ιστορικός, που σύμφωνα με τα ανέκδοτα του Bekker⁴⁹⁸ υποστήριξε ότι, «Φοινικία τα γράμματα ἐλέγοντο», κάτι που συνηγορούσε και ο Άνδρωνας. [FHG, II, 344]

875. Μενεκράτης ο Τύριος, ιστορικός του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα, με έργο πιθανόν *Ινούς άχη*⁴⁹⁹ (δηλ. λύπη της Ινούς), που ιστορεί την Ινώ του Κάδμου, μητέρα του Μελικέρτη και του Λέαρχου, τον Φρίξο και την Έλλη και το χρυσόμαλλο κριό. [FHG, II, 344]

876. Μενέλαος ο Αναίος (από την Αναία, μία πόλη της Καρίας απέναντι από τη Ρόδο). Περιπατητικός φιλόσοφος και μέγας ιστορικός του 1^{ου} αιώνα π.Χ. Εποποιός, έγραψε έπος *Θηβαΐδα* σε 11 βιβλία. Στο έργο αυτό αναφέρεται ένα έθνος με το όνομα *Τέμμιζ* (Θηβαΐδος α΄ Τεμμίκιον άστν). Το έθνος αυτό ήταν το πρώτο που κατοίκησε τη Βοιωτία. Το κτητικό Τεμμίκιος και Τεμμίκιον άστν, όπως γράφεται στο δέκατο βιβλίο του Μενελάου. Μενέλαος ο Αλεξανδρεύς (70-140 μ.Χ.), ήταν αστρονόμος και γεωμέτρης που ίδρυσε την σφαιρική γεωμετρία, γράφοντας ένα έργο με τίτλο: *Σφαιρικά*, που διασώθηκε στα αραβικά και στα εβραϊκά. [FHG, IV, 451, 9]

877. Μενεσθένης, ιστορικός του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα που αναφέρεται από τον Αθήναιο (ΙΑ΄, σ. 494, Β) και ο οποίος έγραψε ένα σύγγραμμα με τίτλο: ΠΟΛΙΤΙΚΑ σε τουλάχιστον 4 βιβλία. Το απόσπασμα που διασώζεται ομιλεί για τον *όλμο*, ένα κατεργασμένο κέρατο σε μορφή ποτηριού (Όλ μ ο ς, ποτήριον κερατίου τρόπον ειργασμένον, ύψος ως πυγωνιαΐον). [FHG, IV, 451]

878. Μενήτωρ, ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα, που έγραψε ΠΕΡΙ ΑΝΑΘΗ/ΕΜΑΤΩΝ⁵⁰⁰ και αναφέρεται από τον Αθήναιο (ΙΓ΄, σ. 594, 120 λέξεις). [FHG, IV, 452]

879. Μένιππος ο Περγαμηνός (από την Πέργαμο) του 1ου π.Χ./1ου μ.Χ. αιώνα. Υπήρξε ένας σημαντικός γεωγράφος της αυτοκρατορίας του Αυγούστου, ο οποίος έγραψε πριν από το 26 π.Χ. μία περιγραφή σε 3 βιβλία των ακτών της Μεσογείου (*Περίπλους της εντός θαλάττης*

⁴⁹⁸ Bekker. Anecd.: Φοινικία τὰ γράμματα ἐλέγοντο, ὡς φησιν ... Ἄνδρων καὶ Μενεκράτης ὁ Ὀλύνθιος ἀπὸ Φοινίκης τῆς Ἀκταίωνος θυγατρὸς.

⁴⁹⁹ Zenob. IV, 38: Ἰνὸς ἄχη: Ἰνὴ ἡ Κάδμου συνελθοῦσα Ἀθάμαντι δύο ἐγέννησε παῖδας, Λέαρχον καὶ Μελικέρτην, καὶ θυγατέρα Εὐρύκλειαν. Οὗτοι ὑπὸ Ἀθάμαντος μανέντος κατετοξεύθησαν. Μετὰ δὲ Μελικέρτου ἡ Ἰνὴ ἔρριψεν ἑαυτὴν εἰς τὴν πρὸς τῷ Μολουρίῳ θάλασσαν. Καὶ τὴν μὲν εἰς Μέγαρα προσβρασθεῖσαν Μεγαρεῖς ἀνελόμενοι καὶ πολυτελῶς κηδεύσαντες ἐκάλεσαν Λευκοθέαν· τὸν δὲ εἰς Κόρινθον Κορίνθιοι θάψαντες Μελικέρτην ἄγουσιν ἐπ’ αὐτῷ ἀγῶνα τὰ Ἰσθμια. Διὰ δὲ ταῦτα εἴρηται Ἰνοῦς ἄχη. Ἄχος γὰρ ἡ λύπη, ἄχανεῖς ποιοῦσα τοὺς κακῶς παθόντας. Ταῦτα δὲ δηλώσει καὶ Μενεκράτης ὁ Τύριος (ὁ Λύκειος?). Πέπονθε δὲ οὕτως Ἰνὴ δι’ αἰτίαν τήνδε. Ἀθάμας πρότερον γυναῖκα ἐσχηκὼς Νεφέλην, δύο παῖδας ἐκ ταύτης Ἑλλήν καὶ Φρίξον ἐγέννησεν. Ἀποθανούσης δὲ τῆς Νεφέλης, δευτέραν ἡγάγετο γυναῖκα Ἰνὴν.

⁵⁰⁰ ΠΕΡΙ ΑΝΑΘΗΜΑΤΩΝ: Athenaeus XIII: Διαβόητος δ’ ἑταῖρα γέγονε καὶ ἡ Μιλησία Πλαγγών· ἥς περικαλλεστάτης οὔσης ἠράσθη τις νεανίσκος Κολοφώνιος, Βακχίδα ἔχων ἐρωμένην τὴν Σαμίαν. Λόγους οὖν προσενέγκαντος τοῦ νεανίσκου πρὸς αὐτήν, ἡ Πλαγγών, ἀκούσασα τῆς Βακχίδος τὸ κάλλος, καὶ ἀποτρέψαι θέλουσα τὸν νεανίσκον τοῦ πρὸς αὐτὴν ἔρωτος, ὡς ἀδύνατον ἦν, ἤτησε τῆς συνουσίας μισθὸν τὸν Βακχίδος ὄρμον, διαβόητον ὄντα. Ὁ δὲ σφοδρῶς ἐρῶν ἠξίωσε τὴν Βακχίδα μὴ περιδεῖν αὐτὸν ἀπολλύμενον. Καὶ ἡ Βακχίς, τὴν ὁρμὴν κατιδοῦσα τοῦ νεανίσκου, ἔδωκε. Πλαγγών τε, τὸ ἄζηλον συνιδούσα τῆς Βακχίδος, τὸν μὲν ἀπέπεμψεν ἐκείνη, τῷ δὲ ὠμίλησε. Καὶ τοῦ λοιποῦ φίλοι ἐγένοντο, κοινῶς περιέπουσαι τὸν ἐραστὴν. Ἐφ’ οἷς Ἴωνες ἀγασθέντες, ὡς φησι Μενέτωρ ἐν τῷ Περί ἀναθημάτων, Πασιφίλαν ἐκάλεσαν τὴν Πλαγγόνα.

ή ΤΩΝ ΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΜΕΡΩΝ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ⁵⁰¹), δίνοντας ακριβείς πληροφορίες και πολλαπλά στοιχεία ιδιαίτερα χρήσιμα για τη ναυσιπλοΐα. Στο πρώτο βιβλίο υπήρχε η περιγραφή της Ερυθράς θάλασσας, του Ελλησπόντου, της Προποντίδας και το Βοσπόρου (ΒΟΣΠΟΡΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΟΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ⁵⁰²). Στο δεύτερο περιγράφονται τα παράλια της Μεσογείου μέχρι τις Ηράκλειες Στήλες και στο τρίτο έδινε περιγραφές της Αφρικής, της Λιβύης όπως ονόμαζαν την ήπειρο αυτή και ορισμένων τμημάτων της Ασίας.

·
p. 566, 42 : Μένιππος δὲ δ Περγαμηνὸς inquit, ὃς αὐτὸς τῆς ἐντὸς θαλάττης περίπλουν ἐν τρισὶν ἡθροισε βιβλίοις, ἱστορικὴν τινὰ καὶ γεωγραφικὴν ἐποίησεν τὴν ἐπαγγελίαν. Idem colligitur ex iis quæ de Sicilia ex integro Stephano transcripsit Constantinus. Vid. Menippi fr. 5, p. 573.

[GGM, vol 1, σ. 141]

git hunc in modum : Καταμαθὼν δὲ καὶ Μένιππον μετρίαν μὲν τινὰ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐκ τῶν οἰκείων βιβλίων παρεχόμενον εἶδυσιν, μὴ πᾶσι δὲ ἀκριβῶς ἐπεξελθόντα, τὰ ἐλλείποντα πλείστα ὄντα προσθεὶς καὶ προσέτιγε τὴν περὶ τοὺς τόπους καὶ τὰς διαιρέσεις τῶν ἐθνῶν ἀφήνειαν, ἥτις τὸ τέλειον τῆς γνώσεως τοῖς ἐντυγχάνουσι παρέχειν εἴωθε, τὴν ἔκδοσιν τῶν τριῶν βιβλίων ἐποίησάμην, οὐκ ἀφελόμενος τῆς προσηγορίας τὸν πατέρα τούτων, οὐδὲ εἰς ἑμαυτὸν μεταστήσας τοὺς ἀλλοτρίους πόρους, ὥσπερ οὐδὲ τοῦ... Ἀρτεμιδώρου, ἀλλὰ τὰς μὲν ἐκείνων προσηγορίας ἐπιγράψας τοῖς βιβλίοις, τὰς δὲ τούτων ἐπιτομὰς καὶ διορθώσεις τῶν ἑμαυτοῦ ποιησάμενος πόνων ἑναργὲς γνώρισμα. — Quæ

880. Μένιππος ο Περγαμηνός (από την Πέργαμο), ιστορικός και γεωγράφος που έγραψε *Περὶ Λυδῶν καὶ Ξάνθου*. Ο Ξάνθος ήταν γιος του Τρεμίλου και της Ωγυγίας, ναυτικός που έκτισε την ομώνυμη πολι της Ξάνθου της Λυκίας. Έζησε στα χρόνια του Αυγούστου και έγραψε πριν από το 26 π.Χ. μια καταγραφή των ακτών της εσωτερικής θάλασσας της Μεσογείου με την επιγραφή «Περίπλους της εντός θαλάττης» σε 3 βιβλία. Κάποια αποσπάσματα συναντάμε στο σύγγραμμα του Μαρκιανού του Ηρακλειώτη. Από αυτά συμπεραίνουμε ότι, το πρώτο βιβλίο ομιλεί για τον Ελλήσποντο και την Ερυθρά θάλασσα, το δεύτερο για τη Μεσόγειο μέχρι τις Ηράκλειες στήλες (Γιβραλτάρ) και το τρίτο για τον Εύξεινο Πόντο (Μαύρη θάλασσα), δίνοντας σπουδαίες αποτυπώσεις και πληροφορίες. [Kroh, FHG, IV, 452]

881. Μένυλλος, ιστορικός των ελληνιστικών χρόνων (2^{ος} ; π.Χ.) που έγραψε ΙΤΑΛΙΚΑ, τουλάχιστον σε τρία βιβλία. Άλλο έργο που του αποδίδεται είναι τα ΒΟΙΩΤΙΚΑ⁵⁰³, τον οποίον αναφέρουν και ως Μέρυλλον. Ο Στράβωνας αναφέρει κάποιον ιστορικό Μέγυλλον, ο οποίος περιγράφει χωράφια με καλλιέργια ρυζιού (ορύζης, ΙΕ', σ. 692). [FHG, IV, 452, FGrH, n. 295]

882. Μέροπις ή Μέροψ, επικός του 6^{ου} π.χ. αιώνα που έγραψε για τον Ηρακλή. Σώζονται μόλις 156 λέξεις. [A. Bernabé, *Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta*, pt. 1. Leipzig: Teubner, 1987]

⁵⁰¹ Σικελία ή νήσος Σικανία πρότερον ὀνομάζετο, εἴτα Σικελία ἐκλήθη, ὥς φησι Ἑλλάνικος Ἱερειῶν τῆς Ἡρας β'. «ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ Αὔσονες ὑπὸ τῶν Ἰαπύγων ἐξ Ἰταλίας ἐξανέστησαν, ὧν ἦρχε Σικελός· καὶ διαβάντες εἰς τὴν νήσον τὴν τότε Σικανίαν καλουμένην περὶ τὴν Αἴττην καθιζόμενοι ὥκουν αὐτοὶ τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σικελός, βασιλείην ἐγκαταστήσάμενος· καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ὁ Σικελὸς οὗτος πάσης ἤδη τῆς νήσου ταύτης, τότε Σικελίας καλουμένης ἀπὸ τοῦ Σικελοῦ τούτου, (ὃς καὶ ἐν αὐτῇ) ἐβασίλευσε.»

⁵⁰² ΒΟΣΠΟΡΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΟΣ ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ. Βιθυνίας περίπλους. Μένιππος ἐν Περίπλῳ Βιθυνίας· «ἀπὸ Ἰεροῦ Διὸς Οὐρίου καὶ τοῦ στόματος τοῦ Πόντου ἀριστερὰν ἔχοντι τὴν ἡπειρον καὶ ἐπιπλέοντι εἰς Χαλκηδὸνα τὴν πόλιν εἰσὶ στάδιοι ξ'.» Μέννηται ὁ αὐτὸς καὶ τῆς Χαλκίδος νήσου. Ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Χάλκιδος τοῦ παρακειμένου ποταμοῦ, ὥς οἱ ἱστορικοὶ ἅπαντές φασιν.

⁵⁰³ Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας τὰ περὶ Ἰφιγένειαν ὁμοίως (Πυθοκλῆς ἐν γ' Ἰταλικῶν 14Α) ἱστορεῖ Μένυλλος ἐν πρώτῳ Βοιωτικῶν.

883. Μεταγένης ο Πάριος, άγνωστος ιστορικός που αναφέρεται στα αποσπάσματα του Μαιάνδρου του Μιλήσιου στα ΜΙΛΗΣΙΑΚΑ του. [FHG, II, 336, 6]

884. Μήδιος ο Λαρισαίος, στρατιώτης του Αλεξάνδρου στην εκστρατεία του που έγραψε γι' αυτήν⁵⁰⁴. [FGrH n. 129]

885. Μηνόδοτος από την Πέρινθο της Προποντίδας (ο Περίνθιος), ιστορικός του 3^{ου} π.Χ. αιώνα, συνεχίζοντας την ιστορία του Ψάωνα. Έγραψε ελληνική ιστορία από 15 βιβλία με τίτλο: *Ελληνικαί πραγματεΐαι*. Πιθανολογείται ότι είναι το ίδιο πρόσωπο με τον Μηνόδοτο το Σάμιο. [Jacoby, F., FGH n. 82, FHG, IV, 103]

886. Μηνόδοτος από τη Σάμο, ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ., ο οποίος έγραψε ένα έργο για τα αξιοθέατα της Σάμου⁵⁰⁵ (*Των κατά την Σάμον ενδόξων αναγραφή*) και βρίσκεται ως παράθεμα στον Αθήναιο τον Ναυκρατίτη. [Jacoby, F., FGH n. 541, FHG, IV, 103]

887. Μητρόδωρος ο Σκήψιος, από την Σκήψη της Τρωάδος. Ιστορικός, φιλόσοφος, ρήτορας, μαθητής του Επίκουρου και του Καρνεάδη (περί το 250 π.Χ.) με γνωστά τα ιστορικά του έργα: *Περί τον Τιγράνην*⁵⁰⁶, *Περί ιστορίας*⁵⁰⁷, ΠΕΡΙ ΑΛΕΙΠΤΙΚΗΣ⁵⁰⁸ και το ΠΕΡΙ ΣΥΝΗΘΕΙΑΣ⁵⁰⁹. [FHG, IV, 203]

888. Μητρόδωρος από τη Χίο⁵¹⁰, περί το 400 π.Χ. μαθητής του Δημόκριτου, ο οποίος ήταν ιστορικός (*Τρωικά*, *Ιωνικά*), μετεωρολόγος και όπως πληροφορούμαστε από τον Πλούταρχο και τον Ευσέβιο έγραψε ένα έργο με τίτλο: *Περί φύσεως*. [FHG, IV, 205]

889. Μητροφάνης από την Ευκαρπία της Φρυγίας του 3^{ου} με 4^ο μ.Χ. αιώνα⁵¹¹, ο οποίος, όπως μας πληροφορεί ο Σουΐδας, ήταν ιστορικός και σοφιστής. Έγραψε ιστορία της πατρίδας του, *Περί Φρυγίας*, σε 2 βιβλία, *Περί ιδεών λόγου*, *Περί στάσεων*, *Εις την Ερμογένους τέχνην υπόμνημα*, *Εις τον Αριστείδην υπόμνημα*. [FHG, IV, 453]

890. Μίμνερμος ο Σμυρναίος ή Κολοφώνιος, ελεγειακός ποιητής σύγχρονος του Σόλωνα (7^{ος} π.Χ.) που έγραψε την *Σμυρνηΐδα*⁵¹², δηλαδή τα γεγονότα, μυθολογούμενα και μη, της ιδιαίτερης πατρίδας του ή πόλης που έζησε, ακολουθώντας το ύφος του Ομήρου, τον οποίον είχε ως πρότυπον. Είναι γνωστός για τα ερωτικά του ποιήματα, όπως η *Ναννώ*, τις

⁵⁰⁴ Strabon XI 14, 12 : οί περί Κυρσίλον (130) τὸν Φαρσάλιον καὶ Μήδιον τὸν Δαρισσαῖον, ἄνδρες συνεστρατευκότες Ἀλεξάνδρῳ ..

⁵⁰⁵ Παρατίθεται ένα απόσπασμα: «Ἐπεὶ περὶ στεφάνων ζητήσεις ἤδη γεγόνασιν, εἰπὲ ἡμῖν, τίς ἐστὶν ὁ παρὰ τῷ χαρίεντι Ανακρέοντι Ναυκρατίτης στέφανος, ὃ Οὐλπιανέ. Φησὶ γὰρ οὕτως ὁ μελιχρὸς ποιητής· Στεφάνους ὁ δ' ἄνηρ τρεῖς ἕκαστος εἶχεν, τοὺς μὲν ῥοδίινους, τὸν δὲ Ναυκρατίτην. Καὶ διὰ τί παρὰ τῷ αὐτῷ ποιητῇ λύγῳ τινὲς στεφανοῦνται; φησὶ γὰρ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Μελῶν· Μεγίσθης δ' ὁ φιλόφρων δέκα δὴ μῆνες ἐπειδὴ στεφανοῦται τε λύγῳ καὶ τρύγῃ πίνει μελιηδέα».

⁵⁰⁶ Μητρόδωρος ἐν πρώτῳ τῶν Περί Τιγράνην τὸν Θερμῶδοντα Ἀράξην φησὶ λέγεσθαι.

⁵⁰⁷ Περί τὸν πορθμὸν (Siculum) ἐν τῇ θαλάσῃ πυρὸς ἀναφυσήματα γίνεται, ὥστε καὶ τὴν θάλασσαν θερμαίνεσθαι, ὡς φησὶ καὶ Μητρόδωρος ἐν πρώτῳ Περί ιστορίας.

⁵⁰⁸ Athenaeus XII: Μητρόδωρος ὁ Σκήψιος ἐν β' Περί ἀλειπτικῆς Ἰππώνακτα τὸν ποιητὴν οὐ μόνον μικρὸν γενέσθαι τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ λεπτόν· ἀκρότονον δ' οὕτως, ὡς πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ κενὴν λήκυθον βάλλειν μέγιστόν τι διάστημα, τῶν ἐλαφρῶν σωμάτων διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν ἀέρα τέμνειν, οὐκ ἐχόντων βιαίαν τὴν φορὰν

⁵⁰⁹ Strabo XVI: Κροκούττας (in Arabia) δ' ἐστὶ μίγμα λύκου καὶ κυνός, ὡς φησιν οὗτος (ὁ Ἀρτεμίδωρος). Ἄ δ' ὁ Σκήψιος λέγει Μητρόδωρος ἐν τῷ Περί συνηθείας μύθοις ἔοικε, καὶ οὐ φροντιστέον αὐτῶν.

⁵¹⁰ Μητρόδωρος δ' ὁ Χίος ἐν Τρωικοῖς σύριγγα μὲν φησιν εὐρεῖν Μαρσύαν καὶ αὐλὸν ἐν Κελαιναῖς, τῶν πρότερον ἐνὶ 1 καλᾶμῳ συριζόντων. Εὐφορίων δ' ὁ ἐποποιὸς ἐν τῷ Περί μελοποιῶν (F 58 Scheidw.) τὴν μὲν μονοκάλαμον σύριγγα Ἐρμῆν εὐρεῖν τὴν δὲ πολυκάλαμον Σιληνόν, Μαρσύαν δὲ τὴν κηρόδετον.

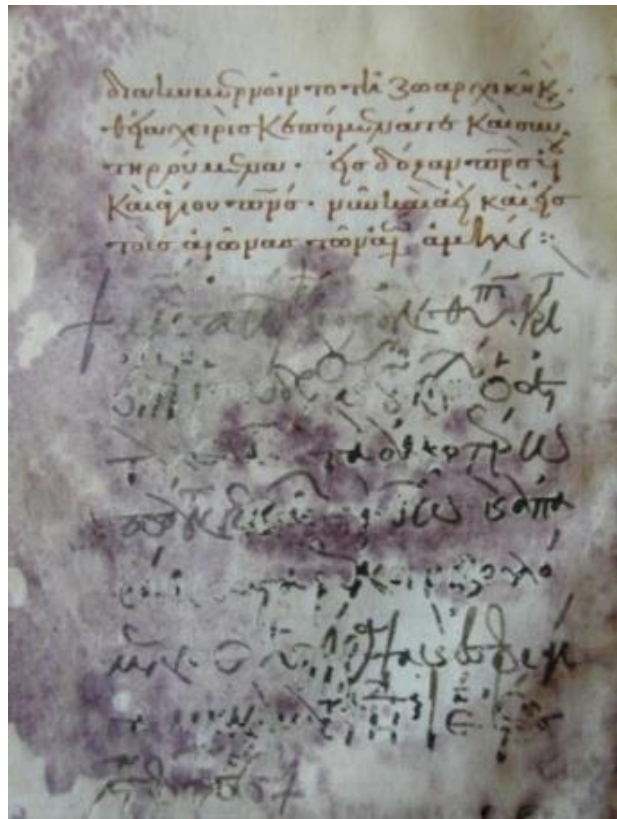
⁵¹¹ ΠΕΡΙ ΦΡΥΓΙΑΣ: Stephan. Byz.: Εὐκαρπία, δῆμος τῆς μικρᾶς Φρυγίας. Ἱστορεῖ Μητροφάνης, τὸν βότρυν ἐκεῖ τοσοῦτον γίνεσθαι τὸ μέγεθος, ὅσον ἄμαξαν ἀπ' αὐτοῦ σχισθῆναι κατὰ μέσον. Καὶ οὕτως ἐκλήθη διὰ τὸ εὐφορον. Περί αὐτῆς γὰρ οἱ βάρβαροι ἔλεγον ὅτι Δήμητρι καὶ Διονύσῳ Ζεὺς τὴν χώραν τὴν τῶν εὐκάρπων δόιη.

⁵¹² Μίμνερμ[ος] δ' [ἐν] τῇ Σμυρνηΐδι· «ὡς οἱ παρ βασιλῆος, ἐπε[ί ρ'] ἐ[ν]εδέξατο μῦθον, ἥ[ιξ]αν κοῖλῃ[ς ἀ]σπίσι φραζάμενοι».

περιπέτειες μιας αυλητρίδας και ενός ακόμη ποιήματος με μυθικό περιεχόμενο, του οποίου από τα αποσπάσματα που γνωρίζουμε, αναφέρεται για τα φανταστικά ταξίδια του Ήλιου ή του Ιάσωνα. Ο Μίμνερμος θεωρείται αρχηγέτης των ελεγειακών ποιητών με ύφος καθαρά απαισιόδοξο. [FGrH n. 578]

891. Μινύης, ιστορικός που έχει ασχοληθεί με την ιστορία των Μιλησίων και αναφέρεται από τον Διογένη τον Λαέρτιο. [FHG, II, 335]

892. Μιχαήλ ο Ατταλειάτης, ιστορικός του 11^{ου} με 12^ο μ.Χ. αιώνα ο οποίος γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη κατά τον Σάθα το 1030/35 και πέθανε μετά το 1085 περί το 1100. Η καταγωγή του ήταν από την πόλη Αττάλεια (κτίσμα του Ατταλου του Φιλάδελφου) της Παμφυλίας, Ανήκε σε οικογένεια ευγενών στρατιωτική, αλλά ακολούθησε νομική πορεία. Υπήρξε δικηγόρος στη βασιλεύουσα επί αυτοκρατόρων Ρωμανού Α΄ και Μιχαήλ Ζ΄ και προωθήθηκε αρχικά ως δικαστής σε πολιτικά δικαστήρια από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Δούκα («εις τὴν τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ κριτῆς ἐπὶ τοῦ ἵπποδρομίου καὶ τοῦ βήλου) και κατόπιν ως στρατοδίκης (κριτῆς τοῦ στρατοπέδου), φέροντας τον τίτλο του πατρικίου, του ανθύπατου, του προέδρου και του μαγίστρου. Απέκτησε σημαντική περιουσία στην Κωνσταντινούπολη και στη Ραιδεστό. Ήταν συγγραφέας νομικής πραγματείας, που είχε γράψει με εντολή του αυτοκράτορα Μιχαήλ Παραπινάκη, η οποία είχε τίτλο: *Πόνημα νομικόν ἥτοι σύνοψις πραγματική*. Αυτή είχε ευρεία χρήση από τους νομικούς της εποχής του, ένα άλλο με τίτλο *Διάταξις*, στο χειρόγραφο του οποίου βρίσκεται και η υπογραφή του συγγραφέα και περί το 1079/80 ένα ιστορικό έργο (*Ιστορίαι*) αφιερωμένο στον αυτοκράτορα Νικηφόρο⁵¹³ Γ΄ το Βοτανειάτη⁵¹⁴, επί του οποίου του απονομήθηκε ο τίτλος του μαγίστρου. Η ιστορική περίοδος των γεγονότων που περιγράφει είναι 1034 με 1079, περιέχει πολλές λεπτομέρειες, περίοδος κατά την οποία είχε προσωπική εμπειρία με απολογιτικό ύφος ως προς τον αυτοκράτορα Νικηφόρο, γιατί έλαβε μέρος, σε στάσεις του στρατού εναντίον του αυτοκράτορα, άρα ήταν αυτόπτης μάρτυρας και θεατής κατά τα λεγόμενά του των γεγονότων, οι οποίες απέτυχαν, χωρίς να γνωρίζουμε με ποιον τη μεριά ήταν.

Του Μιχαήλ Ατταλειάτη υπογραφή σε χειρόγραφο ΔΙΑΤΑΞΙΣ.

⁵¹³ Ο αυτοκράτορας Νικηφόρος καταγόταν από το χωριό Λάμπη της Φρυγίας του Θέματος Ανατολικών και ήταν στρατιωτικός πριν αναλάβει το ανώτατο αξίωμα το 1078 κι αναδειχθεί από την οικογένεια Βοτανειατών ως αυτοκράτορας. Το 1081 ανατρέπεται από τον Αλέξιο Κομνηνό και εξορίζεται σε μοναστήρι, όπου μετά από λίγο πεθαίνει από γερατειά.

⁵¹⁴ Αριστοκρατική οικογένεια από το χωριό Βοτάνη πλησίον στα Σύναδα της Φρυγίας, που μέλη της είχαν αναδειχθεί σε εξέχουσες πολιτικές ή στρατιωτικές θέσεις, όπως του μαγίστρου ή του δούκα (Σαμουήλ Βοτανειάτης).

Ένα άλλο σύγγραμμα του 1077 είναι η «Διάταξις ἐπὶ τῷ παρ' αὐτοῦ συστάντι πτωχοτροφείῳ καὶ τῷ μοναστηρίῳ», ένα είδος κτηματολογίου στο συσταθέν μοναστήρι και πτωχοκομείο. Θεωρείται μία από τις πλέον αξιόπιστες πηγές της περιόδου αυτής, παρά τα κολακευτικά σχόλια προς τον αυτοκράτορα. Στους κύκλους με τους οποίους διατηρούσε φιλικές σχέσεις συγκαταλέγονται ο γιατρός και μεταφραστής Συμεών Σηθ, ο πολιτικός Μανουήλ Βουτουμίτης κι ο αρχιεπίσκοπος Αχρίδας Θεοφύλακτος. [Μιχαήλ Ατταλειάτης, *Ιστορία*, Bekker, I. (ed.), *Michaelis Attaliotae Historia*, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, Bonn 1853, K. N. Σάθα, Τ.Α' (Εν Βενετία : Τύποις του Χρόνου, 1872): Μιχαήλ Ατταλειάτης-Νικήτας Χωνιάτης-Θεόδωρος Μετοχίτης-Θεόδωρος Ποτάκιος-Χρυσόβουλοι λόγοι-Ιέρακος Χρονικόν-Κατάλογοι των εν ταις Βιβλιοθήκαις του Άθωνος και του εν Κωνσταντινουπόλει Μετοχίου του Παν. Τάφου χειρογράφων]

893. Μιχαήλ Γλυκάς, γραμματικός, ποιητής και χρονογράφος με καταγωγή από την Κέρκυρα, αν και μερικοί (όπως ο Λαββαίος) τον αναγίνουν σε Σικελιώτη, που έζησε στην Κωνσταντινούπολη το 12^ο αιώνα, ο οποίος για πολιτικούς λόγους φυλακίστηκε από τον αυτοκράτορα Μανουήλ Α΄ του Κομνηνού (βασίλευσε από το 1143 ως το θάνατό του από ασθένεια το 1180). Κατά το 1159, όντας φυλακισμένος για άγνωστους πολιτικούς λόγους, έστειλε στον αυτοκράτορα Μανουήλ ένα πολύστιχο ποίημα ικετευτικό γραμμένο στη δημοτική της εποχής, το οποίο θεωρείται ένα από τα παλαιότερα μνημεία της δημοτικής ελληνικής λογοτεχνικής παράδοσης. Αντί να εξευμενίσει τον αυτοκράτορα, μάλλον τον εξόργισε και ζήτησε να τυφλωθεί, διαταγή που για άγνωστους πάλι λόγους δεν εξετελέστηκε. Το 1164 γράφει νέο εγκωμιαστικό ποίημα, συνοδευόμενο από μία συλλογή δημοδών παροιμιών, στις οποίες απέδιδε θρησκευτικές και πολιτικές ερμηνείες, και μάλλον τότε είχε αποφυλακιστεί. Αργότερα γράφει στη δημοτική πάντοτε γλώσσα «*Βίβλον Χρονική*» (χρονογραφία), που διαιρείται σε 4 μέρη: το πρώτο ασχολείται με την εποχή δημιουργίας του κόσμου, το δεύτερο με την ιουδαϊκή ιστορία και των άλλων ανατολικών περιοχών, το τρίτο με την ελληνική ιστορία και το τέταρτο με την περίοδο Μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι τον Αλέξιο Κομνηνό (1118). Στην χρονική του βιβλίο χρησιμοποιεί άλλους προγενέστερους χρονογράφους, όπως τον Σκυλίτζη, Κεδρηνό, Ψελλό, Ζωναρά με πολλές λαϊκές αφηγήσεις και παραινετικού χαρακτήρα διηγήσεις. Η έκδοση του χρονικού έγινε το 1767 στη Βενετία με τίτλο: «Βίβλος χρονική περιέχουσα την ιστορίαν της Βυζαντίδος» του Μιχαήλ Γλυκά, «**μεταφρασθείσα εκ του ελληνικού εις το κοινόν ημέτερον ιδίωμα**» από τον Ιωάννη Στάνο εξ Ιωαννίνων και διορθωθείσα παρά του ιεροδιδασκάλου κυρίου κυρίου Αγαπίου Λοβέρδου. Έγραψε και πεζά λαϊκά συγγράμματα, θεολογικές επιστολές και ένα θεολογικό πόνημα απαρτιζόμενο από 2 βιβλία. Υπάρχει και μία επιστολή, που το περιεχόμενό της είναι αστρολογική πραγματεία, σταλμένη σε κάποιο μοναχό και το περιεχόμενό της έρχεται σε αντίθεση με την αστρολογική πραγματεία του αυτοκράτορα Μανουήλ. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας» τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1897, Αγνή Βασιλικοπούλου-Ιωαννίδου, Η Βυζαντινή Ιστοριογραφία (324-1204) Σύνομη επισκόπηση, Αθήνα]

894. Μιχαήλ ο Ιταλός, ήταν δάσκαλος του αυτοκράτορα Ιωάννη Κομνηνού στα μαθήματα της ρητορικής και φιλοσοφίας. Χειροτονήθηκε επίσκοπος Φιλιππούπολης, και λόγω της ευφράδειάς του κατόρθωσε να προφυλάξει την επαρχία του από τον Γερμανό αυτοκράτορα Κορράδο από τις διαρπαγές των σταυροφόρων. Η ευρυμάθειά του ήταν φοβερή, γι' αυτό άφησε πολλά χειρόγραφα με πολλά πεδία ενασχόλησης, στη φιλοσοφία, ιστορία, ρητορική, γραμματική, ιατρική, θεολογία και αστρονομία. Υπάρχουν επιστολές του που απευθύνονται στον αυτοκράτορα Ιωάννη Κομνηνό, στον Καίσαρα Νικηφόρο Βρυέννιο και στο γιο του Αλέξιο Κομνηνό, στη χήρα αυτοκράτειρα Ειρήνη (σύζυγο του Αλέξιου Α΄), στο μέγαν δομέστικο Ιωάννη Αξούχ, στον επίσκοπο Μεθώνης Νικόλαο, στο ρήτορα Νικηφόρο Βασιλάκη σε κάποιον χαρτοφύλακα, στο επίσκοπο Βουλγαρίας κ.ά. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας» τ. Β΄, ΑΘΗΝΑ 1900]

895. Μιχαήλ Πανάρετος, έγραψε μία συνοπτική χρονογραφία των αυτοκρατόρων της Τραπεζούντας από το 1204 μέχρι το 1426. Σημαντική πηγή για την αυτοκρατορία των Κομνηνών και τους χρόνους που βασίλευσε καθένας, όμως με πολύ φτωχό περιεχόμενο, καλύπτοντας μία εποχή της απώτατης γωνιάς της αυτοκρατορίας αυτής, που διεκδικούσε την Κωνσταντινούπολη από τους Λατίνους την οποία είχαν καταλάβει. Περισσότερες ειδήσεις δίνει για τα συμβάντα των τελευταίων δεκαετιών, τις οποίες είχε ζήσει, γιατί ο βίος του ήταν το πρώτο μισό του 15^{ου} αιώνα. [Κρουμβάχερ, Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας, τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1897, σ. 798]

896. Μιχαήλ ο Ψελλός, σπουδαία πολυσχιδής προσωπικότητα του 11^{ου} αιώνα. Μιχαήλ ήταν το μοναχικό του όνομα, ενώ το πραγματικό του ήταν Κωνσταντίνος. Γεννήθηκε το 1018 στην Κωνσταντινούπολη ή κατά τον Ατταλειάτη στην Νικομήδεια (ονομάζοντάς τον *Νικομηδέα*) και ως έφηβος λέγεται ότι γνώριζε από μνήμης την ΙΛΙΑΔΑ. Υπήρξε μαθητής του *Ιωάννου Μανυρόποδος*, ο οποίος είχε τότε αναπτύξει την πρωτοβουλία για την ίδρυση του «Διδασκαλείου των νόμων», που είχε ως υπόβαθρο περιεχομένου την πλατωνική διδασκαλία. Πριν επιδοθεί στη φιλοσοφία, σπούδασε ρητορική και κατόπιν φιλολογία της φιλοσοφίας. Ασχολήθηκε και με θεολογικά ζητήματα, όπως για παράδειγμα αντιμετώπισε την αίρεση των «ευχιτών», μια αίρεση που την γνωρίζουμε σήμερα από τον Ψελλό, των οποίων τα δόγματα προσεγγίζουν αυτά των γνωστικών. Για την αίρεση αυτή έγραψε το «*Περί ενεργείας δαιμόνων*». Οι ευχίτες πίστευαν ότι ο Θεός είχε δύο γιους, τον Χριστόν και τον Σαταναήλ. Χαρακτηριζόταν ως ευρυμαθέστατος και ο πιο αξιόλογος των λογίων και φιλοσόφων του 11^{ου} αιώνα. Διακρίθηκε και ως ιστοριογράφος, ενώ η πλούσια και πολυσχιδής συγγραφική του δράση είχε διάρκεια μιας τεσσαρακονταετίας. Άλλος καθηγητής του Ψελλού ήταν ο Ιωάννης Ξιφιλίνος, που λόγω της μικρής διαφοράς ηλικίας συνδέθηκε στενά με φιλία, όπως και με τον Κωνσταντίνο Λειχούδη. Ο Ψελλός ήταν νεοπλατωνιστής, ενώ ο Ξιφιλίνος αριστοτελικός. Επί Μιχαήλ Δ΄ Παφλαγόνος (καταγόταν από την Παφλαγονία, 1038-1041) διορίστηκε δικαστής στη Φιλαδέλφεια και επί του διαδόχου αυτού Μιχαήλ Καλαφάτη *αυτοκρατορικός γραμματεύς*. Σύντομη θητεία του επόμενου αυτοκράτορα Μιχαήλ Ε΄ Καλαφάτη (10 Δεκ. του 1041 με 20 Απρίλη του 1042) ανηψιού του προηγούμενου αυτοκράτορα που ήθελε να ανατρέψει τη θειά του αυτοκράτειρα Ζωή, αλλά με τη βοήθεια του Ψελλού ανατράπηκε και τυφλώθηκε. Επί Κωνσταντίνου Θ΄ του μονομάχου (1042-1055), που νυμφεύθηκε την Ζωή, προάχθηκε σε καθηγητή της φιλοσοφίας στη νεότατη ακαδημία την οποία επανίδρυσε και στην οποία εργάστηκε για πολλά χρόνια με πολυπληθές ακροατήριο. Το 1054 ο φίλος του ο Ξιφιλίνος όταν έχασε την εύνοια του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Μονομάχου, αποσύρθηκε σε μοναστήρι του Ολύμπου της Βιθυνίας, πλησίον της Προύσας. Την ίδια στιγμή ο Ψελλός ασπάστηκε το μοναχικό σχήμα και πήρε το όνομα Μιχαήλ, ακολουθώντας τον Ξιφιλίνο. Ο Ψελλός ενώ ήταν υπέρ της συμμαχίας με τη Δύση (1054), γιατί την επεδίωκε και ο αυτοκράτορας, βρέθηκε να χάνει τα αξιώματά του από τον ανθενωτικό αλαζώνα πατριάρχη Κηρουλάριο. Το 1056 με τον θάνατο της Θεοδώρας ανέβηκε στο θρόνο ο Κωνσταντίνος ΣΤ΄ Βρίγγας, με το προσωνύμιο Γέρων (στρατιωτικός, μεγάλος λογοθέτης, επιλογή της Θεοδώρας, αδελφής της Ζωής, Σεπτ. 1056-Αύγ. 1057). Τότε ο πατριάρχης Μιχαήλ Κηρουλάριος έγινε παντοδύναμος. Ο Ψελλός αντίθετα προσπαθούσε να ροκανίσει τη θέση του και να μειώσει την επιρροή του. Η επιρροή του Ψελλού κατά τους μετέπειτα χρόνους γινόταν όλο και πιο μεγάλη κι όταν ο Ισαάκ Κομνηνός νίκησε τον αυτοκρατορικό στρατό του αυτοκράτορα Μιχαήλ ΣΤ΄, στάλθηκε ως πρεσβευτής για να διαπραγματευτεί με τον νικητή, ο οποίος απέκτησε τον θρόνο και ο Ψελλός μπήκε στις υπηρεσίες του νέου αυτοκράτορα. Η επιρροή του αυξήθηκε κατά τον επόμενο αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Δούκα (1059-1067). Μάλιστα διέβαλε τον Κηρουλάριο και έπλεξε το κατηγορητήριό του που του επέβαλε τη θανατική ποινή. Πέθανε όμως πριν αυτή εκτελεστεί. Ο επόμενος αυτοκράτορας Κωνσταντίνος Ι΄ Δούκας, εξ αγχιστείας συγγενής με τον Κηρουλάριο ανεβαίνει στο θρόνο το 1059, αντικαθιστώντας τον Ρωμανό, που καλογέρεψε. Εκεί ο Ψελλός κάνει ελιγμούς, παινεύοντας και μακαρίζοντας τον Κηρουλάριο αποσιωπώντας

το κατηγορητήριο. Η ζωή του κύλισσε μέσα σε μηχανοραφίες της εξουσίας και στη θητεία του επόμενου αυτοκράτορα Μιχαήλ Δούκα (1067 λίγους μήνες και 1071-1078), τον οποίον ανέτρεψε, φέρνοντας στη θέση του το Ρωμανό Δούκα, που πήρε γυναίκα του την Ευδοκία, σύζυγο του Μιχαήλ Δούκα. Με τη συμπάθεια της αυτοκράτειρας Ευδοκίας παρέμεινε στις θέσεις του και επί Ρωμανού Διογένους (1^η Γενάρη του 1068-1071). Μάλιστα έπαιξε μεγάλο ρόλο κατά τη βασιλεία του τελευταίου, γιατί συνέβαλε στη συνέχεια στην εκθρόνισή του στις 24 του Οκτώβρη του 1071. Όταν ανέβηκε στον θρόνο ο ανίκανος αυτοκράτορας Μιχαήλ Γ' Δούκας Παραπινάκης (1071-1078, είχε βασιλέψει λίγους μήνες το 1067 και μετά παραιτήθηκε) έγινε πρώτος υπουργός του, «παραδυναστεύοντας» το βασιλιά, αποκτώντας έτσι την ανώτατη πολιτική του ισχύ. Πέθανε πιθανόν το 1078 (άλλοι λένε το 1081 ή 1096), αφού προηγουμένως είχε στα 1075 εκφωνήσει τον επικήδειο λόγο στον φίλο του Ξιφιλίνο. Κατά την ευρυμάθειά του, την οξεία παρατηρητικότητά του, την ευστροφία του ύφους του ο Ψελλός πρωτεύει όλων των συγχρόνων ανδρών σε μια περίοδο της αυτοκρατορίας ταραγμένη από εσωτερικές διενέξεις και εξωτερικές επιδρομές και σε όλα αυτά να προσθέσουμε και τις πολλές μηχανοραφίες γυναικών και στρατιωτικών. Τα συγγράμματά του περιλαμβάνουν πολλά πεδία, θεολογίας, φιλοσοφίας, ιατρικής, φυσικής, χημείας, ιστορίας, νομικής, αστρονομίας, μαθηματικών, αρχαιολογίας. Στο πολυπληθές έργο του παντός του επιστητού, υπάρχει μία *Χρονογραφία*, που έγραψε κατόπιν προτροπής του Κωνσταντίνου Λειχούδη (Πατριάρχης Κωνσταντίνος Γ' Λειχούδης), καλύπτει ιστορικά δρώμενα εκατό χρόνων (976-1077), της οποίας έκδοση έκανε ο Κ. Σάθας (19^{ος} αι.). Στην ιστορία ανήκει και ένα ιαμβικό ποίημα *περί των επτά συνόδων*, που καλύπτει τα γεγονότα των ιερών συνόδων. Άλλα έργα του: *Διδασκαλία Παντοδαπή* (De omnifaria doctrina), ένα δίτομο έργο με φιλοσοφικές, θεολογικές και φυσικοαλχημιστικές θεωρήσεις, στις οποίες εκθέτει απόψεις στα περί ουσίας, περί φύσης, προσώπου, υπόστασης και ενυπόστασης. Ένα νομικό έργο είναι η *Σύνοψις νόμων* (μια σπουδαία πραγματεία νομικής ορολογίας) και περί τις 500 επιστολές. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1900, TUSCULUM]

897. Μνασέας ο Πατρεύς (η Πάτρα της Αχαΐας ή τα Πάταρα της Λυκίας πόλη σε ακρωτήριο των Δωριέων; ακόμη, διερευνάται), γεωγράφος του 3^{ου} αι. π.Χ. Έγραψε τις *Περιηγήσεις* ή έναν *Περίπλου* σε 8 βιβλία, που είχαν επιμέρους τίτλους: *Ευρώπη, Ασία, Λιβύη*⁵¹⁵. [FHG, III, 149-158]

898. Μνησίμαχος ο Φασιλήτης, ιστοριογράφος του 4^{ου} π.Χ. αιώνα από την Φασήλιδα (ΑΚΛ). Του αποδίδονται δύο έργα των οποίων σώζονται οι τίτλοι: *Περί Σκυθών* και *Διάκοσμοι*⁵¹⁶. [FHG, IV, 453 και Kassel, R. y Austin, C., PCG vol. 7, p. 16]

⁵¹⁵ Schol. Vatican. in Eurip. Rhes. 36: [Κρονίου πανός] Μνασέας δὲ ξενικώτερον ἀφηγεῖται τὰ περὶ Πανός, ἢ ὅτι Κρόνου παῖς ἢ ὅτι παλαιός ἐστιν, Αἰθέρος γενεαλογούμενος (Κρόνους γὰρ καὶ Κρονίους τοὺς πάνυ ἀρχαίους ἔλεγον) ἢ παππωνυμικῶς, ὅτι Διός, ὡς τὸν Ἀχιλλέα Αἰακίδην [λέγουσιν]. Schol. Apoll. Rhod. I, 1129: Ὡς δὲ Μνασέας ἐν πρώτῳ Περὶ Ἀσίας, Ἰδαῖοι Δάκτυλοι λέγονται ἀπὸ τοῦ πατρὸς Δακτύλου καὶ τῆς μητρὸς Ἰδης. Schol. Apoll. Rh. II, 675: Μνασέας δέ φησι νῦν τοὺς Ὑπερβορείους Δελφούς λέγεσθαι. Schol. II. O, 336: Ὁμοίως τῷ ποιητῇ καὶ Ἑλλάνικος τὴν Ἑριώπην μητέρα Αἰαντός (Ajacis Locri, Oilei f.) φησι. Φερεκύδης δὲ ἐν εἰς (i. e. ἐν πέμπτῳ) καὶ Μνασέας ἐν ἡ' Ἀλκιμάχην· ὁ δὲ τῶν Ναυπακτικῶν ποιητῆς διώνυμον αὐτὴν φησι· «Τὴν δὲ μεθ' ὀπλοτάτην Ἑριώπην ἐξονόμαζεν, Ἀλκιμάχην δὲ πατὴρ τε καὶ ἄδμητος καλέεσκεν.»

⁵¹⁶ Ένα απόσπασμα από την περιγραφή των Σκυθών: «[Ἰε ρὸ ν δ' αὐτ' ἐπὶ τοῖσιν ὄρος] Τοῦτο καθήκον ἐστιν εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Μέμνηται αὐτοῦ καὶ Κτησίας ἐν τῷ α' Περιόδων, καὶ Σουΐδας ἐν β', περὶ τοὺς λεγομένους Μάκρωνας· ἀκριβέστερον δὲ ὁ Ἀγάθων ἐν τῷ τοῦ Πόντου περίπλῳ· ὃς καὶ ρ' ἀπέχειν σταδίους αὐτό φησι τῆς Τραπεζοῦντος. Ὁ δὲ Εἰρηναῖος Μνησίμαχόν φησι περὶ αὐτοῦ ἱστορεῖν ἐν α' περὶ Σκυθῶν, ἀγνοῶν. Ὁ γὰρ Μνησίμαχος [ὡς] ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέμνηται κειμένης τῆς Σκυθικῆς· ὁ δὲ Ἀπολλώνιος καὶ οἱ προειρημένοι περὶ τῆς Ἀσίας διαλέγονται. Ἔστι καὶ ἄλλο Ἰερόν ὄρος Θράκης». Καὶ ἓνα απόσπασμα που σώζεται με αναφορά στους Διάκοσμοις: «Τῶν νυμφῶν αἱ μὲν εἰσιν οὐράνια, αἱ δὲ ἐπίγειοι, αἱ δὲ ποτάμιοι, αἱ δὲ λιμναῖαι, αἱ δὲ θαλάσσιαι. Καὶ καθόλου δὲ τῶν νυμφῶν γένος εἰς πολλὰ διήρηται, ὡς φησι Μνησίμαχος ὁ Φασιλήτης (Φασηλίτης? Φασιάτης?) ἐν Διακόσμοις».

899. Μνησιπτόλεμος, ιστοριογράφος που διέμενε στην αυλή του μεγάλου Αντιόχου (Αντίοχος Γ΄) τον 3^ο με 2^ο αιώνα π.Χ. Έγραψε μία ιστορία της Συρίας με τίτλο: *Ιστορίαι*⁵¹⁷. [FHG, III, 71]

900. Μνησίφιλος, κάποιος ιστοριογράφος κατά τον Πλούταρχο αγνώστων λοιπών στοιχείων (ΑΚΛ).

901. Μόλπις ο Λάκων, κάποιος ιστοριογράφος του 2^{ου} με 1^ο αιώνα π.Χ., που έγραψε για την πολιτεία των Λακεδαιμονίων (ΑΚΛ) με τίτλο: ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ⁵¹⁸. [FHG, IV, 453-454 και Jacoby, F., FGH σ. 590]

902. Μόνιμος ή και Μώνυμος, ιστορικός με γνωστό έργο του των ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ ΣΥΝΑΓΩΓΗ, που ιστορεί τον Πηλέα και Χείρωνα στην Πελλήνη της Θράκης. [FHG, IV, 454]

903. Μοσχίων, ιστορικός⁵¹⁹ του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Με το ίδιο όνομα υπάρχει και ένας τραγικός συγγραφέας της ίδιας περίπου εποχής. [Jacoby, F., FGH n. 575 και για τον τραγικό Snell, B., TrGF 1², σ. 97]

904. Μουσαίος ο Εφέσιος, εποποιός, γραμματικός και ιστοριογράφος, ο οποίος περί το 150 μ.Χ. έγραψε σε 10 βιβλία την *Περσηϊδα*⁵²⁰ (ΑΚΛ). [FHG, IV, 518]

905. Μύης, Έλληνας Πυθαγόρειος ιστορικός του 4^{ου} αιώνα π.Χ., ο οποίος γύρω στο 300 π.Χ. έκανε μία επιτομή του ιστορικού έργου του Ίππου του Ρηγίνου. [FHG]

906. Μυρσίλος ο Μηθυμναίος (στην αττική Μυρτίλος), ιστορικός της Μήθυμνας της Λέσβου και γεωγράφος του 3^{ου} αι. π.Χ. Διασώζονται κάποια αποσπάσματα από 2 έργα του τα *Λεσβιακά* και τα *Ιστορικά παράδοξα*⁵²¹. [FHG, IV, 455]

907. Μύρων ο Πριηνεύς (από την Πριήνη), ιστορικός πιθανόν του 3^{ου} π.Χ. αιώνα (έγραψε μεροληπτική υπέρ των Μεσσηνίων ιστορία με τίτλο *Μεσσηνιακά* και το θάνατο του Αριστόδημου, ενός ύμνου πιθανόν προς τη Ρόδο, που μνημονεύεται σε μια επιγραφή στη Λίνδο κ.ά.). [(FGrH n. 106⁵²²), Πausanias και Διόδωρος ο Σικελιώτης, FHG, IV, 460, 17]

⁵¹⁷ ὁ δ' αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς (sc. Δημήτριος ὁ Σκήψιος) κἀν τῷ ἐννεακαίδεκάτῳ τῆς αὐτῆς πραγματείας (sc. τοῦ Τρωικοῦ Διακόσμου) Μνησιπτολέμου φησὶ ποτε τοῦ ιστοριογράφου τοῦ παρὰ Ἀντιόχῳ τῷ προσαγορευθέντι Μεγάλῳ πλεῖστον ἰσχύσαντος υἱὸν γενέσθαι Σέλευκον τὸν τῶν ἱλαρῶν αἰσμάτων ποιητὴν.

⁵¹⁸ Αναφορά του έργου γίνεται στο 4^ο βιβλίο του Αθήναιου: «Τίς δ' ἐστὶν ἡ κοπίς, σαφῶς ἐκτίθεται Μόλπις ἐν τῇ Λακεδαιμονίων πολιτείᾳ, γράφων οὕτως: «Ποιοῦσι δὲ καὶ τὰς καλουμένας κοπίδας. Ἔστι δὲ ἡ κοπίς δειπνον, μᾶζα, ἄρτος, κρέας, λάχανον ὠμόν, ζῶμος, σῦκον, τράχημα, θέρμος.» Ἄλλο ἀπόσπασμα: Παρμενίσκος οὕτως ὑπῆρξεν· «Παρμενίσκος Μόλπιδι χαίρειν. πλεονάζων ἐν ταῖς προσφωνήσεσι πρὸς σὲ περὶ τῶν ἐπιφανῶν κλήσεων ἀγωνιῶ μὴ ποτε εἰς πληθῶραν ἐμπεσὼν μεμψιμοιρήσης· διὸ καὶ μεταδ...

⁵¹⁹ περὶ δὲ τῆς ὑπὸ Ἰέρωνος τοῦ Συρακοσίου κατασκευασθείσης νεώς, ἧς καὶ Ἀρχιμήδης ἦν ὁ γεωμέτρης ἐπόπτης, οὐκ ἄξιον εἶναι κρίνω σιωπῆσαι, σύγγραμμα ἐκδόντος Μοσχίωνός τινος, ὅτι οὐ παρέργως ἐνέτυχον ὑπογύως· γράφει...

⁵²⁰ Μουσαῖος, Ἐφέσιος, ἐποποιός, τῶν εἰς τοὺς Περγαμηνοὺς καὶ αὐτὸς κύκλους· ἔγραψε Περσηίδος βιβλία ἑ καὶ εἰς Εὐμένη καὶ Ἀτταλον. [Σουΐδας]

⁵²¹ Ὁ δὲ Μυρσίλος ὁ τὰ Λεσβιακά συγγεγραφώς φησιν, τῆς Ἀντισσαίας ἐν ᾧ τόπῳ μυθολογεῖται καὶ δείκνυται δὲ ὁ τάφος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων τῆς τοῦ Ὀρφέως κεφαλῆς, τὰς ἀηδόνας εἶναι εὐφωνοτέρας τῶν ἄλλων... Μυρσίλος δὲ ὁ Λέσβιος Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας τῆς ἐπωνυμίας τετυχηκέναι, ὅτι τῆς χώρας τῆς αὐτῶν [τὸ ὕδωρ] ὄζει, καὶ μάλιστα τοῦ Ταφίου καλουμένου ὄρους· καὶ ῥεῖν αὐτόθεν εἰς θάλασσαν ὥσπερ πῦον, τεθάφθαι δ' ἐν τῷ ὄρει τούτῳ Νέσσον τὸν Κένταυρον, ὃν Ἡρακλῆς ἀπέκτεινεν... Οἱ δὲ Πελασγοὶ πολλῆς καὶ ἀγαθῆς χώρας (in Italia) κρατήσαντες, πόλεις τε προσέλαβον καὶ ἄλλας αὐτοὶ κατασκευάσαντες μεγάλην καὶ ταχεῖαν ἐπίδοσιν ἔλαβον εἰσάνδρειαν καὶ πλοῦτον καὶ τὴν ἄλλην εὐτυχίαν, ἧς οὐ πολὺν ὤναντο χρόνον· ἀλλ' ἡνίκα μᾶλλον τοῖς σύμπασιν ἀνθεῖν ἐδόκουν, δαιμονίοις τισὶ χόλοις ἐλαστροθέντες, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θείων συμφορῶν, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν προσοικούντων βαρβάρων ἐξεφθάρησαν· τὸ δὲ πλεῖστον αὐτῶν μέρος εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον αὐθις ἐσκεδάσθη...

⁵²² τοῦτον τῶν Μεσσηνίων τὸν πόλεμον Ῥιανός τε ἐν τοῖς ἔπεσι ἐποίησεν ὁ βηναῖος καὶ ὁ Πριηνεύς Μύρων· λόγοι δὲ περὶ Μύρωνός ἐστιν ἡ συγγραφὴ. (2) συνεχῶς μὲν δὴ τὰ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τοῦ πολέμου τὴν τελευτὴν οὐδετέρῳ διήνυσται· μέρος δὲ ὡς ἑκάτερος ἡρέσκετο, ὁ μὲν τῆς τε Ἀμφείας τὴν ἄλ...

908. Μυρωνιανός από την Άμαστρη που έζησε περί το 300 π.Χ. κι αναφέρεται ως ιστορικός από το Διογένη το Λαέρτιο (4^ο βιβλίο, 14 «Μυρωνιανός ὁ Ἀμαστριανὸς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἱστορικῶν ὁμοίων κεφαλαίων»), του οποίου η ιστορία ήταν λεπτομερής, αν κρίνουμε από διασωθέν απόσπασμα.⁵²³[FHG iv. 455]

909. Μώσμης, ιστοριογράφος⁵²⁴ που αναφέρεται στους σχολιασμούς του Απολλωνίου του Ρόδιου.[FGrH n. 614]

N

910. Νεάνθης από την Κύζικο (ο Κυζικηνός). Ιστορικός και ρήτορας του 3^{ου} αιώνα π.Χ., μαθητής του Φιλήστου του Μιλήσιου, με πλούσιο έργο διαρκώς μνημονευόμενο από μεταγενέστερους μελετητές. Έγραψε *Περί κακοζηλίας ρητορικής* και πολλούς λόγους πανηγυρικούς. Επίσης έγραψε ελληνική ιστορία με τίτλο: *Ελληνικά* σε 6 βιβλία, *Τα περί Άτταλον* (ιστορία του Αττάλου Α΄ βασιλιά της Περγάμου), *Περί τελετής* («Τὰ παραπλήσια ιστορεῖ καὶ Νεάνθης ὁ Κυζικηνὸς ἐν δευτέρῳ Περὶ τελετῆς»), *Ὁροι Κυζικηνοί* (ιστορία της πατρίδας του), *Περί ενδόξων ανδρών*⁵²⁵ (βιογραφικό έργο γνωστών φιλοσόφων), *Περί Πυθαγορικών*, *Τα κατά πόλιν μυθικά* και άλλα ρητορικά και πολλούς πανηγυρικούς λόγους. (C. Müller, FHG, τ. III, σ. 2).

Strabo I, p. 45 : Οὐδ' ὁ Σκήψιος δὲ Δημήτριος εὔ, ἀλλὰ καὶ τῷ Ἀπολλοδώρῳ τῶν ἀμαρτιῶν ἐνίων αἴτιος ἐκεῖνος κατέστη. Πρὸς γὰρ Νεάνθη τὸν Κυζικηνὸν φιλοτιμοτέρως ἀντιλέγων, εἰπόντα ὅτι οἱ Ἀργοναῦται πλείοντες εἰς Φᾶσιν τὸν ὕψ' Ὀμήρου καὶ τῶν ἄλλων ὁμολογούμενον πλοῦν, ἰδρύσαντο τὰ τῆς Ἰδαίας μητρὸς ἱερὰ περὶ Κύζικον, ἀρχὴν φησὶ μὴδ' εἰδέναι τὴν εἰς Φᾶσιν ἀποδημίαν τοῦ Ἰάσονος Ὀμηρον. De tem-

Athenæus III, p. 111, D : Θρόνος ἄρτου ὄνομα. Νεάνθης ὁ Κυζικηνός, ἐν δευτέρῳ Ἑλληνικῶν γράφει οὕτως· « Ὁ δὲ Κόδρος τόμον ἄρτου τὸν καλούμενοι θρόνον (τοῦ καλουμένου θρόνου Casaub.) λαμβάνει, καὶ χρέας, καὶ τῷ πρεσβυτάτῳ νέμονται (νέμει em. Casaub.). Res obscura.

Athenæus p. IV, 175, D : Τοῦτο δὲ τὸ ὄργανον (sc. τὸ τρίγωνον) Νεάνθης ὁ Κυζικηνός ἐν πρώτῳ Ὁρων εὕρημα εἶναι λέγει Ἰδύκου, τοῦ Ῥηγίνου ποιητοῦ, ὡς καὶ Ἀναχρέοντος τὸ βάρβιτον. Cf. Jubæ fragm. h. l. laudatum.

Harpocratio v. Ἄττης : Ὁ Ἄττης παρὰ Φρυγί μάλιστα τιμᾶται ὡς πρόσπολος τῆς μητρὸς τῶν θεῶν. Τὰ δὲ περὶ αὐτὸν δεδήλωκε Νεάνθης· μυστικῶς δὲ ὁ λόγος.

Τα παραπάνω είναι αποσπάσματα από τα συγγραφικά έργα του Νεάνθη, τα οποία έχουν διασωθεί. Περισσότερα δύναται να βρει κανείς στον τρίτο τόμο των FHG (σ. 9-11).

911. Νεάνθης ο νεότερος, ιστορικός του 3^{ου} με 2^ο αιώνα π.Χ. που αναφέρεται από τον Πολέμωνα τον Περιηγητή με το έργο του *Αντιγραφαί*. [FGrH, n. 171]

912. Νέαρχος ο Κρης, γεννήθηκε σ' αυτήν το 356 π.Χ. και ήταν γιος του Ανδροτίμου, ναυτικού ευπατρίδη. Ο Ανδρότιμος στα 344 π.Χ. μετανάστευσε στην Αμφίπολη, αποικία των Αθηναίων στον Στρυμόνα ποταμό και σε στρατηγική θέση, γιατί έλεγχε τα χρυσοφόρα μεταλλεία του Παγγαίου. Η πόλη αυτή (ποτάμιος λιμένας και ελεγκτής κόμβου δρόμων) μόλις είχε πέσει στα χέρια του Φιλίππου, του πατέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος ήθελε να αλλοιώσει τον πληθυσμό και να φέρει δικούς του, που να εξασφάλιζαν την επικυριαρχία του.

⁵²³ «συνεφιλοσόφουν δ' αὐτῶ προτεψαμένω και οι αδελφοί τρεις ὄντες, Νεοκλῆς Χαιρέδημος, Αριστόβουλος, καθά φησί Φιλόδημος ο Επικούρειος, εν τω δεκάτῳ της των φιλοσόφων συντάξεως· Ἀλλὰ και δούλος Μυς το ὄνομα, καθά φησί Μυρωνιανός εν ὁμοίοις ιστορικοῖς κεφαλαίοις» .

⁵²⁴ Schol. Apoll. Rhod. 4, 257/62 c : τοὺς Αἰγυπτίους πολλοὶ παλαιωτάτους εἶναι φασιν, Ἡρόδοτος (2, 2) δὲ Φρύγας. Μώσμης (?) δὲ 1 ἐν α΄ Αἰγυπτιακῶν καὶ Λέων ἐν α΄ τῶν Πρὸς τὴν μητέρα (659 F 4) καὶ Κνωσσὸς 2 ἐν α΄ Γεωγραφικῶν τῆς Ἀσίας (V) πάντων ἀρχαιοτάτους Αἰγυπτίους εἶναι φασιν.

⁵²⁵ ΠΕΡΙ ΕΝΔΟΞΩΝ ΑΝΔΡΩΝ. ΕΠΙΧΑΡΜΟΣ. Stephan. Byz.: Κραστός .. ἐκ ταύτης (Κραστοῦ) ἦν Ἐπίχαρμος ὁ κωμικὸς καὶ Λαῖς ἡ εὔταιρα, ὡς Νεάνθης ἐν τῷ Περὶ ἐν δόξων ἀνδρῶν .

Κύμα Κρητών τοξοτών πλαισίωσαν το στρατό του Φιλίππου και αποίκισαν τις νέες κτήσεις του στη Μακεδονία και τη Χαλκιδική. Ο Νέαρχος ήταν μέλος των *Βασιλικών παίδων*, ενός σώματος από εφήβους που συγκρότησε ο Φίλιππος για να πλαισιώσουν το γιο του και διάδοχό του Αλέξανδρο. Το 340 π.Χ. σε ηλικία 16 χρόνων έλαβε το βάπτισμα της μάχης στην πολιορκία της Περίνθου και του Βυζαντίου από τον Φίλιππο τον Β'. Το 336 π.Χ. όταν έπεσε σε δυσμ'νεια ο Αλέξανδρος από τον πατέρα του Φίλιππο, τον ακολούθησε στην εξορία. Το 334 π.Χ. στη συγκέντρωση του ελληνικού στρατεύματος στην περιοχή μεταξύ Πέλλας και Αμφίπολης ο Νέαρχος ήταν χιλιάρχος των υπασπιστών, απαρτιζομένων από πολλούς Κρήτες τοξότες. Μετά τη μάχη της Ισσούς διορίστηκε σατράπης της Λυκίας και της Παμφυλίας. Στη θέση αυτή παρέμεινε ο Νέαρχος από το 333 π.Χ. μέχρι το 329 π.Χ. τέσσερα χρόνια, όταν χρειάστηκε να συμμετέχει στην εκστρατεία των Ινδιών ως βασικός συνέταιρος του Αλεξάνδρου. Συστρατεύθηκε με τους υπόλοιπους βασικούς παίδας στην εκστρατεία του στα βάθη της Ασίας. Το χειμώνα του 329/328 π.Χ. έφθασε με ενισχύσεις Ελλήνων μισθοφόρων στα Βάκτρα, που χείμαζε ο μακεδονικός στρατός, που σύμφωνα με τις μαρτυρίες του Κούρτιου ανερχόντουσαν σε 16,5 χιλιάδες πεζούς και 2,5 χιλιάδες ιππείς. Ο στρατός αυτός υπέταξε τη Σογδιανή και συμμετείχε στην άλωση του Αόρνου. Αργότερα ολοκληρώθηκε η εκστρατεία της Ινδίας κι αποφασίστηκε η ναυπήγηση στόλου, που μπορούσε να αποσυναρμολογηθεί. Η ναυπήγηση του στόλου του ποταμού Υδάσπη είχε ολοκληρωθεί το Νοέμβριο του 326 π.Χ. Επικεφαλής του στόλου αυτού ορίστηκε ο Νέαρχος και κυβερνήτης ο Ονησίκριτος. Ξεκίνησε ο στόλος αυτός την κάθοδό του στο ποταμό Υδάσπη με στόχο τις εκβολές του στη θάλασσα. Οι τριακοντόροι 80 στον αριθμό (έφεραν 30 κωπηλάτες), οι φορηγίδες, οι σχεδίες και τα άλλα μικρότερα σκάφη ξεκίνησαν ένα επικίνδυνο ποτάμιο ταξίδι. Ο Ηφαιστίωνας και ο Κρατερός ακολουθούσαν πορεία από τη στεριά πλησίον των οχθών του ποταμού, μέχρι που έφθασαν στα Πάταλα στη χώρα των Μαλλών. Στα Πάταλα είχαν κατασκευάσει ναύσταθμο με νεώσοικους και σκευοθήκες. Πριν την αναχώρηση η περιοχή των Πατάλων είχε υποστεί πλήγμα από μία καταιγίδα με δυνατούς ανέμους και ισχυρές βροχές. Πριν ξεκινήσει ο στόλος από τα Πάταλα προς τον Περσικό κόλπο στις εκβολές του Τίγρη και του Ευφράτη, ο Αλέξανδρος έστειλε δύο πλοία στη νήσο Κίλλουτα για να κάνει μία στοιχειώδη αναγνώριση (ύπαρξη πόσιμου νερού, αγκυροβόλιο κλπ.). Μετά από αυτήν την αποστολή ο Αλέξανδρος από τη στεριά και ο ναύαρχος⁵²⁶ Νέαρχος και υποναύαρχος Αρχίας με τον στόλο ξεκίνησε από τα Πάταλα των εκβολών του Ινδού ποταμού στις 20 Σεπτεμβρίου του 325 π.Χ. Ο πρώτος σταθμός ήταν τα Κώκαλα (Αρριανός Ινδική 23, Διόδωρος XVII 105), που μερικοί την αναφέρουν και ως Αλεξάνδρεια-Κώκαλα. Έπλευσαν παράλληλα προς τις ακτές της Γεδρωσίας και της Καρμανίας και μετά από 79 ημέρες έφθασαν στην Αρμόζεια (σημερινό Ορμούζ), στις 20 του Δεκέμβρη του 325 π.Χ. παρά τον Άναμη ποταμό του Περσικού κόλπου, μεταφέροντας τον στόλο του Αλέξανδρου, που κατασκεύασε στον Ινδό ποταμό, σώο και αβλαβή από τις μακρινές Ινδίες. Ένας στόλος από 80 τριακοντόρους, 200 ειδικά στρογγύλα πλοία για τη μεταφορά ίππων, ημιολιών, κέρκουρων, οπλιταγωγών και φορηγών, συνόλου 1800 κομματιών. Αφήνοντας τον στόλο στον Άναμη πλησίον του ακρωτηρίου Αρμόζεια να κάνει τις κατάλληλες επισκευές και συντήρηση με ένα απόσπασμα 5 πολεμιστών και τον Αρχία ξεκίνησαν από τη στεριά προς αναζήτηση του στρατοπέδου του Αλέξανδρου. Όταν με τη βοήθεια του υπάρχου της περιοχής βρήκαν το στρατόπεδο του Αλέξανδρου στις 28 του Δεκέμβρη, οι ιππείς που περιπολούσαν έξω από το στρατόπεδο και τους πρωτοσυνάντησαν, έτρεξαν πρώτοι και μετέφεραν την είδηση στον Αλέξανδρο για τον ερχομό των 7, δηλαδή του Νέαρχου και του Αρχία τους οποίους εξέλαβαν ως μόνους επιζώντες. Ο Αλέξανδρος νόμιζε ότι ο στόλος του καταστράφηκε και όταν συνάντησε τον Νέαρχο του λέει δακρυσμένος ότι χαίρεται που είναι ζωντανός κι ας χάθηκε ο στόλος. Όταν του εξήγησε αμέσως μετά ο Νέαρχος

⁵²⁶ Κατά τον Σουΐδα ήταν κυβερνήτης: Νέαρχος ὁ οὗτος ξυνεστράτευσεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ συγγραφήν συνεγράψατο ὑπὲρ Ἀλεξάνδρου. ἐψεύσατο δὲ ναύαρχον ἑαυτὸν ἀναγράφας εἶναι κυβερνήτης ὄν.

ότι ο στόλος ήταν ακέραιος στον Άναμη ποταμό και επισκευάζεται, ο Αλέξανδρος αναδύθηκε σε δάκρυα χαράς από την αναπάντεχη είδηση και γιόρτασε το γεγονός δεόντως. Η πρώτη ενέργεια του Νέαρχου μετά τη συνάντηση ήταν να τροφοδοτήσει τον στόλο και να συνεχίσει το ταξίδι του στα παράλια της Καρμανίας του Περσικού κόλπου μέχρι να το Δέλτα του ΠΑΣΙΓΡΗΤΑ Διρίδωτις (15 Φεβρουαρίου του 324 π.Χ.) και να τον ανεβάσει στο ποτάμι και να φθάσει πλησίον των Σούσων. Ανεβαίνοντας τον ποταμό έφθασε κοντά στα Σούσα και ο στόλος αγκυροβολεί εκεί κάπου 150 στάδια από τα Σούσα στην πόλη που τελέστηκαν λαμπροί γιορτασμοί και γάμοι. Στους μαζικούς γάμους στα Σούσα ο Νέαρχος παντρεύτηκε σε ηλικία 27 ετών την πρωτότοκη θυγατέρα της Βαρσίνης από το πρώτο της γάμο με τον Μέμωνα. Η Βαρσίνη, χήρα του Ρόδιου Μέντορα, δισέγγονη του Αρταξέρξη και θυγατέρα του Αρτάβαζου, γυναίκα ευρύτατης μόρφωσης έγινε η πρώτη ανεπίσημη σύζυγος του Αλέξανδρου, με τον οποίον γέννησε ένα γιο τον Ηρακλέα. Η Αρτακάμα θυγατέρα του Αρτάβαζου πήρε τον Πτολεμαίο, η αδελφή της Άρτωνις πήρε τον Ευμένη, η Δρύπετις η νεότερη κόρη του Δαρείου τον Ηφαιστίωνα, η Απάμα κόρη του Σπιταμένη ηγεμόνα που αντιστάθηκε δυνατά στη Σογδιανή πήρε τον Σέλευκο (έπαιξε σπουδαίο ρόλο στους χρόνους των διαδόχων, πολλές πόλεις πήραν το όνομά της), η Άμαστρις κόρη του αδελφού του Δαρείου Οξύαθρη τον Κρατερό (το ίδιο και αυτή διαδραμάτισε μεγάλο ρόλο στους χρόνους των διαδόχων) και ο Περδίκκας τη δευτερότοκη κόρη του Ατροπάτου. Η διερεύνηση των θαλάσσιων οδών ήταν απαραίτητη να συμπληρωθεί για τα μελλοντικά σχέδια του Αλέξανδρου της κατάκτησης της δύσης. Ο Νέαρχος ανέλαβε τη συγκρότηση μεγάλου στόλου για την κατάκτηση της δυτικής Ευρώπης της Καρχηδόνας και των νήσων του Ωκεανού. Διερευνήθηκε ο Περσικός κόλπος από τον Αρχία, που πλησίασε την νήσο Τύλο, μικρό νησί δασώδες με φιλήσυχους κατοίκους, την οποίαν ο Αλέξανδρος ονόμασε Ίκαρον προς τιμή του Ίκαρου. Ο Ηρακλείδης την Υρκανική θάλασσα (Κασπία) με σκοπό αν ενώνεται με την Μαιώτιδα (Αζοφική). Ο Ανδροσθένης ένα μέρος των παραλίων της Αραβίας με μία τριακοντόρο και ο Ιέρων ο Σολεύς έναν περίπλου της Αραβίας πιο πλήρη από τον Ανδροσθένη, σημειώνοντας ότι η έκταση της Αραβικής χερσονήσου ήταν ίσου μεγέθους με αυτό της Ινδικής. Στο μεταξύ ο Νέαρχος εντατικά προετοιμάζε έναν στόλο για την εκστρατεία της δύσης. Διακόπηκε η ετοιμασία αυτή, γιατί το 323 π.Χ. ήρθε ο θάνατος του Αλεξάνδρου. Στη διαμάχη της διαδοχής ο Νέαρχος υποστήριξε να πάρει τον θρόνο ο Ηρακλής, γιος της Βαρζίνης, όμως τελικά δόθηκε στο γιο της Ρωξάνης ως Αλέξανδρος Δ΄ και στο Αρριδαίο ως Φίλιππο Γ΄ με γενικό επιμελητή τον Περδίκκα. Ο Ιουστίνος αναφέρει ότι μετά το θάνατο του στρατηλάτη ο Νέαρχος στη διανομή της απέραντης επικράτειάς του πήρε τη σατραπεία πάλι της Λυκίας και της Παμφυλίας. Ο Διόδωρος μας λέει ότι το 317 π.Χ. συνεργάζεται με τον Αντίγονο. Όταν ο Ευμένης συλλαμβάνεται από τον Αντίγονο ο Νέαρχος συμβούλευε τον Αντίγονο να μην τον θανατώσει και έπεισε και το γιο του Δημήτριο να έχει την ίδια γνώμη. Δυστυχώς δεν εισακούστηκε. Στα Στρατηγήματα του Πολύαινου συναντάμε τον Νέαρχο να καταλαμβάνει την Τελμισσό της Λυκίας, παράλιας πόλης στον κόλπο του Γλαύκου, χωρίς να αναφέρεται ποια χρονιά και γιατί. Ο Διόδωρος πάλι αναφέρει το όνομα του ναυάρχου ως σύμβουλο του Δημήτριου του «Πολιορκητή» (γιου του Αντίγονου) το 312 π.Χ.) εικοσάχρονου τότε. Στους μακροχρόνιους πολέμους των διαδόχων στη συνέχεια χάνονται τα ίχνη του. Από το Αχαιολογικό Λεξικό του Ραγκαβή διαβάζουμε ότι υπάρχουν μυθεύματα ότι περιέπλευσε τις αφρικάνικες ακτές ή βγήκε σε άγνωστες αμερικάνικες παραλίες. Ο Πλούταρχος στον Ευμένη μνημονεύει τον Νέαρχο ως σύμβουλο του Δημητρίου, ενώ ο Καρυδάκης στο ομώνυμο έργο πιθανολογεί ότι μαζί με τον Αντίγονο να φονεύθηκε στη μάχη της Ιψούς, όταν οι συνασπισμένοι στρατοί του Πτολεμαίου, Λυσιμάχου, Σελεύκου και Κασσάνδρου νίκησαν το στρατό του Αντιγόνου. Το ημερολόγιο του ταξιδιού που άφησε ο Νέαρχος, δεν διασώθηκε αλλά εκτεταμένα αποσπάσματά του το ανασυνθέτουν, παρμένα από τον Αρριανό στο βιβλίο του «Ινδική», μας είναι γνωστό και ως ΠΑΡΑΠΛΟΥΣ ή ΤΑ ΑΜΦΙ ΤΩ ΠΑΡΑΠΛΩ. Ο Θεόφραστος το ονομάζει ως *Ανάπλους των εξ Ινδιών αποσταλέντων παρά Αλεξάνδρω*, ενώ ο Αρριανός, ο Στράβωνας, ο Ανδροσθένης ο

Καλλιστράτου το αναφέρουν ως της *Ινδικής παράπλους*. Το ημερολόγιο του ταξιδιού αυτού δίνει πολύτιμες πληροφορίες για τις ακτές, την επικινδυνότητά τους, την άμπωτη και παλίρροια που διέτρεξε ο γιγαντιαίος στόλος, για τους λαούς των περιοχών που αγκυροβολούσαν και ανέτρεχαν στη στεριά για τον ανεφοδιασμό του, τη διαμόρφωση των λιμένων τους που προσέγγιζαν, τις συνήθειές του παράκτιου πληθυσμού κλπ. Ήταν μια πολύ σπουδαία πηγή μαζί με τις εφημερίδες και το Αλεξάνδρου πράξεις του Καλλισθένη της ιστορικής περιγραφής των γεγονότων της περιόδου εκείνης. [SPAM 58]

913. Νείλος ο Διασσωρινός (ή Διασωρινός), Χίος στην καταγωγή, οπαδός του Παλαμά και Φιλοθέου, μητροπολίτης Ρόδου το 1357, που εκδιώχθηκε από τους Ιωαννίτες ιππότες το 1369. Ζούσε κατά τα χρόνια του πατριάρχη Μακαρίου (1376-1379). Έγραψε εκκλησιαστική ιστορία με τίτλο «*Διήγησις συνοπτική*» και πλήθος άλλων πραγματειών, όπως εγχειρίδια γραμματικής, μετρικής, φιλοσοφίας και ρητορικής. Επιγραφές σγγραμμάτων του είναι: «Πηγή γνώσεως», «Περί λίθων», «Περί κατασκευής μύρου Μωσαϊκού», «Περί γεννήσεως τεχνικής», «Περί βισέκτου» και ποιητικά δοκίμια, ανάμεσά τους και 168 στίχοι ηθοποιΐας. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β΄, ΑΘΗΝΑ 1900]

914. Νείλος ο Δοξοπατρής (ή Δοξοπατρίου), προσωνύμιο που δηλώνει κάποια θέση στον πατριαρχικό θρόνο. Καταγόταν από το Παλέρμο της Σικελίας, αλλά πήρε το αξίωμα του γραμματέα στην Κωνσταντινούπολη. Με εντολή του βασιλιά της Σικελίας Ρογήρου Β΄ (1101-1154) έγραψε ιστορία των πατριαρχικών, επισκοπικών και μητροπολιτικών θρόνων κατά το έτος του 1143. Έγραψε σύγγραμμα σχετικά με τη γεωγραφική κατανομή των μητροπόλεων, σε μία πραγματεία που επιγράφεται «*Εκθεσις βασιλέως Ανδρονίκου του Παλαιολόγου του γέροντος*». Ο χρονολογικός καθορισμός των αναγραφών της έκθεσης προκαλεί δυσχέρειες, γιατί έγιναν μετεγενέστερα πολλές προσθήκες, που αλλοιώνουν το αρχικό υλικό. Εντύπωση επίσης προκαλεί η διατήρηση των αρχαίων ονομάτων, αλλά πάλι φαίνεται ότι κι από αυτά πολλά σβήστηκαν από την χρήση του χειρόγραφου. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β΄, ΑΘΗΝΑ 1900]

915. Νεμεσιανός ο Καρχηδόνιος, ποιητής περί το 300 π.Χ. που έγραψε ναυτικά, αλιευτικά και κυνηγετικά (ΑΚΛ).

916. Νεοπτόλεμος ο Πάριος ή Παριανός (από το Πάριο της Βιθυνίας), κάποιος συγγραφέας των *Ναυπακτικών*⁵²⁷, του οποίου επίσης ποιήματα και επιγράμματα αναφέρονται στον Αθήναιο (ι). Άλλο επικό έργο του ήταν για τον Διόνυσο («*Διονυσιάς*»), έργο του οποίου έχουμε μόνον τον τίτλο. Άλλο είναι η Τριχθονία ή Εριχθονιάς; Θεωρείται και γλωσσογράφος από τις εργασίες του που έγραψε στο έργο του από 3 βιβλία «*Περί γλωσσών Ομήρου*». Στον ίδιο αποδίδουν και μία μελέτη με τίτλο: *Περί επιγραμμάτων*. [FGtH, n. 702]

917. Νέστωρ από τα Λάρανδα της Λυκίας, ποιητής και ιστοριογράφος, που έγραψε μία *Ιλιάδα λειπογράμματος* (Ησύχιος Ιλλούστριος ο Φιλοσοφίας Μιλησίας στο ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΔΙΑΛΛΑΜΨΑΝΤΩΝ ΣΟΦΩΝ) και ένα έπος για το Μέγα Αλέξανδρο (ΑΚΛ). Λέγεται ότι έγραψε και ένα βουκολικό ποίημα, που κάποιες αράδες του σώζονται σε κάποιον πάπυρο (1410 Pack). [FHG, III, 485 not.]

α. Νέστωρ έποποις, δ' εκ Λυκίας, έγραψεν 'Ιλιάδα λειπογράμματος. Έστι γάρ εν τῷ α' μὴ εύρίσκεσθαι α, καὶ κατὰ β' φωδίζεν οὕτω τὸ έκαστης έκλιμπαίνειν στοιχείον. Έποίησε δὲ καὶ Τρυφιδώδωρος 'Οδύσσειαν ὁμοίως αὐτῷ.

918. Νεοτέλης, γραμματικός που έγραψε εκτεταμένα υπομνήματα για την Ιλιάδα, τα οποία μνημονεύει ο Δίδυμος. Σε δύο μέρη του συγγράμματος ο Νεοτέλης εξετάζει την τεχνική της τοξοβολίας («τοξεία»), για την οποία θέλησε να δώσει περισσότερες λεπτομέρειες. [Kroh]

⁵²⁷ Στράβων: εκ Παρίου μὲν οὖν ὁ γλωσσογράφος κληθεὶς ἦν Νεοπτόλεμος μνήμης ἄξιος. Αθήναιος βιβλίο 10, 81 σ. 454 F : Νεοπτόλεμος δὲ ὁ Παριανὸς ἐν τῷ Περὶ ἐπιγραμμάτων ἐν Χαλκηδόνι φησὶν ἐπὶ τοῦ Θρασυμάχου τοῦ σοφιστοῦ μνήματος ἐπιγεγράφθαι τὸδε τὸ ἐπίγραμμα· «Το ὄνομα θῆτα ρῶ ἄλφα σάν ὅ μὴ ἄλφα χεῖ ο...»

919. Νεόφυτος ο Κύπριος, μοναχός σε κάποια μονή της Κύπρου σύγχρονος του Νικήτα Ακομινάτου ή Χωνιάτου (12^{ος} με αρχές 13^{ου} αιώνα), επονομαζόμενος **ἐγκλειστος**, γεννήθηκε το 1134. Μετά το 1191 έγραψε ένα κείμενο που επιγράφεται «Περί των κατά την χώραν Κύπρον σκαιών», στην οποία περιγράφει τη θλιβερή κατάσταση της νήσου και τις διώξεις της ορθόδοξης εκκλησίας, που συνέβησαν υπό την κατοχή των Λατίνων. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α', ΑΘΗΝΑ 1897]

920. Νικαγόρας ο Αθηναίος γιος του ρήτορα Μνησαίου, ιστοριογράφος και σοφιστής των Ρωμαϊκών χρόνων, ο οποίος έγραψε τις βιογραφίες διασήμων της εποχής προσωπικοτήτων. [FHG, III, σ. 662]

NICAGORAS ATHENIENSIS.

Suidas : Νικαγόρας, Μνησαίου ρήτορος, Ἀθηναῖος, σοφιστής. Γέγονε δὲ κατὰ Φίλιππον τὸν Καίσαρα. Βίους ἑλλογίμων, Περὶ Κλεοπάτρας τῆς ἐν Τρωάδι, Πρεσβευτικὸν πρὸς Φίλιππον τὸν Ῥωμαίων βασιλέα. Eadem Eudoc. p. 309.

Νικαγόρας ο Μεσσήνιος, ιστορικός που έζησε κατά την εποχή του βασιλιά Αρχίδαμου γιος του Ευδαμίδα της Σπάρτης (περί το 290 π.Χ.) και συνδεόταν με δεσμούς φιλοξενίας. Όταν ο Κλεομένης θέλησε να επανακτήσει τον θρόνο, ο Αρχίδαμος κατέφυγε στη Μεσσηνία και φιλοξενήθηκε στο σπίτι του Νικαγόρα. Ο Νικαγόρας έπαιξε το ρόλο του διαπραγματευτή, όταν ο Κλεομένης δέχτηκε να γυρίσει πίσω στην Σπάρτη ο Αρχίδαμος. Ο Αρχίδαμος γύρισε, αλλά θανατώθηκε με δόλο από τον Κλεομένη. Όταν ο Κλεομένης βρέθηκε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου στην αυλή του Πτολεμαίου Γ' του Ευεργέτη, τότε ο Νικαγόρας τον κατηγορήσε για συνωμοσία εναντίον του βασιλιά, με σκοπό να εκδικηθεί το θάνατο του Αρχίδαμου. Προέτρεψε τον Σωσίβιο (υπουργός του Πτολεμαίου Γ' του Ευεργέτη) να τον καταδικάσει και το πέτυχε, φυλακίζοντάς τον. Όμως ο Κλεομένης δραπέτευσε και διέφυγε (Πολύβιος). [Πλούταρχος, Άγις και Κλεομένης]

921. Νικαγόρας ο Ζελείτης το γένος, ιστοριογράφος που έζησε κατά τους χρόνους του Αλεξάνδρου. [FHG, II, 332, 5]

922. Νικαγόρας ο Κύπριος, ιστορικός του 5^{ου} αιώνα π.Χ., μάλλον καταγόμενος από το Κίτιον, ο οποίος ανάμεσα στα άλλα διατύπωσε και θεωρία γιατί πλημμυρίζει ο Νεῖλος. [FHG, II, 332, 5]

923. Νικαίνετος ο Σάμιος ή Αβδηρίτης, επικός του 3^{ου} με 2^ο π.Χ. αιώνα που έγραψε πολλά επικά έργα. Έχουμε κάποια αναφορά από τον Αθήναιο (ΙΕ') ότι, έζησε κατά την εποχή του Φυλάρχου περί το 220 π.Χ. Σώζεται η επιγραφή με τίτλο: «Λύρκος», που ιστορεί την ίδρυση της Καύνου. Επίσης έγραψε έναν «Κατάλογο γυναικών» και μερικά επιγράμματα στην Παλατινή Ανθολογία. [Kroh]

924. Νικάνδρος ο Κολοφώνιος, γιος του Ξενοφάνους κατά τον Σουΐδα⁵²⁸, ιερέας του 2^{ου} π.Χ. αιώνα στο ναό του Απόλλωνα της Κλάρου (κτισμένος από τη Μαντώ, θυγατέρα του Τειρεσία), μιας μικρής πόλης πλησίον του Κολοφώνα με περίοπτο ναό του θεού με ιερό άλσος, στον οποίον διδόντουσαν χρησμοί του θεού. Μερικοί λέγανε ότι ήταν Αιτωλός. Υπήρχε μία επιγραφή με το όνομά του στους Δελφούς, στην οποίαν φαίνεται να αποδίδονται στο πρόσωπό του τιμές. Είχε πολύπλευρη γνώση φαίνεται από το πλήθος και διαφορετικότητα των συγγραμμάτων που άφησε. Ήταν επικός ποιητής με έργα όπως: «Θηβαϊκά», «Σικελία», «Κολοφωνιακά» και «Οιταϊκά». Έγραψε ένα ποίημα σε δακτυλικό εξάμετρο στίχο με επιγραφή «Θηριακά» (958 στίχοι), στο οποίον ανφέρονται αντίδοτα σε δηλητήρια από δαγκωματιές ζώων και ένα δεύτερο τα «Αλεξιφάρμακα» (630 στίχοι), που αναφέρεται σε όλα τα δηλητήρια. Ένα έργο του που χάθηκε, αλλά είχε αφήσει εποχή και μεγάλη επίδραση στην εποχή του ήταν τα «Ετεροιούμενα» σε πεζό λόγο, αποτελούμενο από 5 βιβλία, που αναφέρεται στις μεταμορφώσεις και μία επιτομή συναντάμε στον Αντωνίνο Liberalis. Ο Οβίδιος μιμήθηκε τον

⁵²⁸ Αγαθαί τύχαι. Δελφοὶ ἔδωκαν Νικάνδρῳ Ἄναξαγόρου Κολοφώνιῳ ἐπέων ποιητῇ αὐτῷ καὶ ἐγγόνις προξενίαν, προμαντείαν, ἀσυλίαν, προδικίαν, ἀτέλειαν πάντων, προεδρίαν ἐν πάντεσσι τοῖς ἀγόνις οἷς ἡ πόλις τίθητι, καὶ τὰλλα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τᾶς πόλιος τῶν Δελφῶν. ἄρχοντας Νικοδάμου (250a?), βουλευόντων Ἀρίστωνος, Νικοδάμου, Πλείστωνος, Ξένωνος, Ἐπιχαρίδα.

Νίκανδρο και έγραψε τις γνωστές του Μεταμορφώσεις. Ένα άλλο είναι τα «ΓΕΩΡΓΙΚΑ», αποσπάσματα του οποίου έχουμε στον Αθήναιο. Ένα άλλο συναφές έργο είναι τα «Μελισσουργικά», έργο που υμνήθηκε από τον Κικέρωνα, άλλο το «Προγνωστικά δι' επών», ένα ποίημα που μιμώταν το «Προγνωστικό» του Ιπποκράτη, το «*Ιάσεων συναγωγή*» και το «*Περί χρηστηρίων πάντων*» σε 3 βιβλία. Πολλά επιγράμματα συναντάμε στην Παλατινή Ανθολογία. [Σουΐδας, FGrH, n. 272]

925. Νίκανδρος ο Χαλκηδόνιος, ιστοριογράφος του 2^{ου} αιώνα π.Χ. με γνωστό έργο το ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑΙ σε 6 βιβλία, του οποίου σώζονται αποσπάσματα 89 λέξεων. Από τα σωσμένα δύο αποσπάσματα, παρατίθεται το πρώτο με τίτλο *Προυσιάς ή Προυσίου συμπτώματα*, που αναφέρεται στον Αθήναιο⁵²⁹ (Αθήναιος 11^ο). [FHG, IV, σ. 461]

926. Νίκανδρος ο Θυατειρηνός (από τα Θυάτειρα της Λυδίας), 3^{ος} αι. π.Χ. Ιστορικός και γραμματικός, ο οποίος έγραψε ένα ιστορικό έργο για τους δήμους της Αττικής (ΠΕΡΙ ΔΗΜΩΝ, FHG, IV, 462).

927. Νικάνωρ ο Ερμείου, Αλεξανδρεύς, γραμματικός και ιστορικός, που σύμφωνα με τον Σουΐδα έγραψε: «Νικάνωρ ο Έρμείου· Ἀλεξανδρεύς, γραμματικός, γεγονώς ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ Καίσαρος, ὅτε καὶ Ἑρμιππος ὁ Βηρύτιος. Περί στιγμῆς τῆς παρ' Ὀμήρωι...· Περί στιγμῆς τῆς καθόλου βιβλία 5· Ἐπιτομὴν 2 τούτων βιβλίων α· Περί στιγμῆς τῆς παρὰ Καλλιμάχων· Κωμωιδούμενα· Περί ναυστάθμου· Περί τοῦ ὄναξ· [Περί στιγμῆς] καὶ ἄλλα. ἐφ' ἣι πραγματεία...».

928. Νικάνωρ ο Κυρηναίος, γραμματικός και γεωγράφος του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα *Περί μετονομασιών*, μελέτη για τις μετατροπές γεωγραφικών και μυθολογικών ονομάτων. Αναφέρεται από τον Αισχύριωνα με το έργο ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΜΑΘΗΤΩΝ. [FHG, III, 632]

929. Νίκαρχος ο Αμμωνίου, άγνωστος ιστορικός που αναφέρεται από τον Λυσίμαχο τον Αλεξανδρέα ότι φλυαρεί στο έργο του *Περί Ιουδαίων*. [FHG, III, σ. 335]

930. Νικάσυλος, άγνωστος ιστορικός αναφερόμενος στην επιγραφή της Λίνδου. [FGrH n. 519]

931. Νικήτας Ακομινάτος ή Χωνιάτης, γιατί καταγόταν από εύπορη οικογένεια από τις Χώνες της Φρυγίας, ιστορικός του 12^{ου} με 13^ο αιώνα μ.Χ. Γεννήθηκε στις Χώνες το 1155, μια πόλης που βρισκόταν στην εύφορη κοιλάδα του Μαιάνδρου ποταμού, μια περιοχή που γειτόνευε με την επικράτεια των Σελτζούκων Τούρκων και γρήγορα πέρασε στην κυριαρχία τους κατά τη διάρκεια της ζωής του. Ο Νικήτας ήταν βαφτισιμικός του επισκόπου των Χωνών (Ιστορ. 285). Είχε έναν αδελφό τον Μιχαήλ πολύ μεγαλύτερο από αυτόν, γεννημένο το 1138, ο οποίος είχε πάει στην Κωνσταντινούπολη κι είχε μια πολύ καλή σταδιοδρομία στην γραμματεία του Πατριαρχίου ως μαθητής του Πατριάρχη Ευσταθίου (Μιχαήλ, *Μονωδία* 347). Ο αδελφός του φρόντισε να έρθει ο μικρός (εννεατής) αδελφός του στην Κωνσταντινούπολη και να επιβλέψει τη μόρφωσή του. Η επιρροή που άσκησε στον Νικήτα, ήταν πολύ μεγάλη ακόμη και στην ενηλικίωσή του. Αρχικά το 1180 εργάστηκε ως αυτοκρατορικός γραμματέας και στη συνέχεια ως φοροσυλλέκτης (γενικός λογιστής των φόρων) εκπροσωπώντας τον αυτοκράτορα στην περιοχή του Πόντου περί το 1182 (Μιχαήλ, *Επιστολαί* 3) και πιθανόν στην Παφλαγονία (Μιχαήλ, *Επιστολαί* 5), μια χρονιά κατά την οποία ο αδελφός του Μιχαήλ εγκατέλειψε την Κωνσταντινούπολη, γιατί χειροτονήθηκε μητροπολίτης Αθηνών κι έφυγε για την Αθήνα⁵³⁰. Με τον αδελφό του μάλλον δεν ξανασυναντήθηκε. Την χρονική περίοδο αυτή αυτοκράτορας ήταν ο νεαρός Αλέξιος Β΄ ο Κομνηνός (1180-1183) υπό την καθοδήγηση της

⁵²⁹ Athenaeus IA': Π ρ ο υ σ ι ά ς . Ὅτι τὸ ποτήριον τοῦτο ἔξορθόν ἐστι, προεῖρηται. Καὶ ὅτι τὴν προσηγορίαν ἔσχε ἀπὸ Προυσίου, τοῦ Βιθυνίας βασιλευσάντος καὶ ἐπὶ τρυφῇ καὶ μαλακίᾳ διαβόητου γενομένου, ἴστορεῖ Νίκανδρος ὁ Χαλκηδόνιος ἐν τετάρτῳ Προυσίου συμπτωμάτων.

⁵³⁰ Ο μεγάλος αδελφός του Νικήτα Ακομινάτου ο πρωτότοκος Μιχαήλ Χωνιάτης ή Ακομινάτος, ήταν μέλος του πατριαρχικού κλήρου κατά την περίοδο της πατριαρχίας του Θεοδοσίου Α΄ και στη συνέχεια χειροτονήθηκε μητροπολίτης Αθηνών το 1182.

μητέρας του Μαρίας της Αντιοχείας (Μιχαήλ, Μονωδία 349). Τη σύντομη περίοδο αυτή ο Νικήτας προήχθη στη θέση του *βασιλικού υπογραμματέως*, εισερχόμενος στην αυτοκρατορική αυλή κι εκτελώντας τη θέση συμβούλου του αυτοκράτορα. Η καλή αυτή σταδιοδρομία όμως διακόπηκε από την άνοδο ενός στρατιωτικού, του Ανδρόνικου, θείου του 14χρονου Αλέξιου (ξάδελφος του πατέρα του αυτοκράτορα Μανουήλ), στον θρόνο με πραξικόπημα⁵³¹. Κατείχε τότε ο Νικήτας το αξίωμα του «*μεγάλου λογοθέτη*». Ο Νικήτας από 9 χρόνων μορφώθηκε κατάλληλα από τον ελληνιστή αδελφό του, έγινε βασιλικός υπογραμματεύς της αυτοκρατορικής γραμματείας και αργότερα πέρασε από καίριες θέσεις της αυλής, υπεύθυνος του αυτοκρατορικού ταμείου, λογοθέτης των σεκρέτων (μυστικών), διοικητής του θέματος της Φιλιππούπολης και τέλος μέλος της συγκλήτου. Με την πτώση στους Λατίνους της Κωνσταντινούπολης το 1204, κατέφυγε στη Νίκαια με τη βοήθεια ενός Βενετού φίλου του και βρέθηκε στη αυλή του Θεόδωρου Λάσκαρη. Έργα του: η *χρονική διήγησις*, η *Πανοπλία δογματική* και άλλα. Η *Χρονική διήγησις*⁵³² είναι ιστορικό που απαρτίζεται από 21 βιβλία και πραγματεύεται τη βασιλεία των αυτοκρατόρων. Συνεχίζει σε αυτό το σπουδαίο έργο την ιστορία της Άννας της Κομνηνής και του Ιωάννη Ζωναρά, αναφέρεται στα γεγονότα του Ιωάννη Β΄ του Κομνηνού (1180 μέχρι την άλωση της Πόλης το 1204 και λίγο μετά μέχρι το 1206. Τα περί του νορμανδικού πολέμου (1180-1185) δανείστηκε από την έκθεση του αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Ευσταθίου. Το περίεργο όμως είναι ότι αγνοούσε τον Κίνναμο. Φαίνεται ότι πέθανε περί το έτος 1210. Μάλλον το έργο αυτό το έγραψε στο ήρεμο περιβάλλον της Νίκαιας. Αξιοσημείωτο είναι ότι στην ιστορία του αυτή περιγράφει σε ένα παράρτημα με τίτλο: *De statu*, την καταστροφή των έργων τέχνης από τους Λατίνους σταυροφόρους, όταν αυτοί κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη το 1204 (Περί τῶν ὑπὸ τῶν Λατίνων καταστραφέντων ἀγαλμάτων). Υπάρχουν και δύο ρητορικά έργα, που είναι πανηγυρικοί λόγοι προς τον αυτοκράτορα Αλέξιο Β΄ Κομνηνό και προς τον αυτοκράτορα Ισαάκ Αγγελο, τον οποίον συγχαίρει για τις επιτυχίες του κατά των Αλαμανών και των Σκυθών. Τέλος σώζεται και ένα ποίημα που μερικοί αποδίδουν στον αδελφό του. { Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1897, 1) J. van Dieten, *Nicetae Choniatae historia*, pars prior [*Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Berolinensis* 11.1. Berlin: De Gruyter,

⁵³¹ Ο Αλέξιος Β΄ Κομνηνός, όταν πέθανε ο πατέρας του Μανουήλ, ανείλθε στον θρόνο το 1180 σε ηλικία μόλις 10 χρόνων. Υπό την επιτροπεία της μάνας του Μαρίας τον παντρεύουν με την οκτάχρονη κόρη του βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου Ζ΄ Καπέτου και της τρίτης συζύγου του Αδερίνας της Καμπανίας Αγνή, που μετονομάστηκε ως αυτοκράτειρα της Πόλης σε Άννα. Την ίδια εποχή ο θείος του Ανδρόνικος (πρώτος ξάδελφος του πατέρα του), ικανός στρατηγός και μεγάλος γυναικάς με διάφορες ραδιουργίες και συνωμοτικές κινήσεις πετυχαίνει να γίνει συν αυτοκράτορας του ανηψιού του και το 1183 τον ανατρέπει και τον οδηγεί σε στραγαλισμό αυτόν και τη μάνα του Μαρία. Ο αθεόφοβος Ανδρόνικος 65 ετών παντρεύεται (2^{ος} γάμος του) την μόλις 12 ετών χήρα του Αλέξιου Άννα (Αγνή που μετονομάστηκε σε Άννα, θυγατέρα του βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου Ζ΄ Καπέτου), περιορίζει τις δαπάνες της αυτοκρατορικής αυλής, υποβιβάζοντας ή απολύοντας τα μέλη της, και τότε ο Νικήτας Χωνιάτης βρέθηκε άνεργος, περιορίζει τους φόρους στο λαό, παίρνοντας το επίθετο «λαόφιλος», βάζει φόρους στους πλούσιους αλλά κυρίως αυξάνει τα έσοδα του κρατικού ταμείου από τις περιουσίες των Λατίνων. Λέγεται ότι εσφάγιασε περί τις 80 με 60 χιλιάδες Λατίνους κι Ενετούς της Κωνσταντινούπολης, δημεύοντας τις περιουσίες τους. Στη θέση των απολυμένων υπαλλήλων του κρατικού μηχανισμού διορίζει απλούς ταπεινής καταγωγής υπαλλήλους από τα λαϊκά στρώματα (Νικήτας, *Ιστορ.* 276-7). Το κυριότερο ήταν ότι υποχρέωσε τους γαιοκτήμονες να αναδιανέμουν τη γη τους, δίνοντας μέρος της κτηματικής περιουσίας τους σε άκληρους αγρότες και αυτό ήταν μία κίνηση που οδήγησε τους γαιοκτήμονες σε συνωμοσία και το 1185 με πετυχημένο πραξικόπημα τον ανατρέπουν και τον σκοτώνουν.

⁵³² ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΤΟΥ ΧΩΝΙΑΤΟΥ ΚΥΡ ΝΙΚΗΤΑ ΑΡΧΟΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΚΑΙ ΛΗΓΟΥΣΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΑΛΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ...

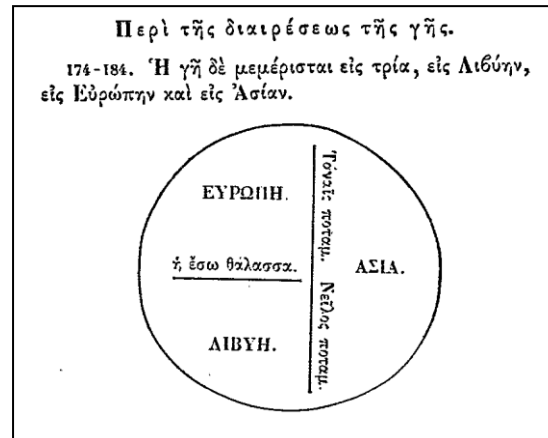
ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ Αἱ ἱστορίαι δὲ ἄρα κοινωφελὲς τι χρῆμα τῷ βίῳ ἐφεύρηνται, εἴπερ ἐκ τούτων οὐκ ὀλίγα ἔστι ξυλλέγειν τὰ βελτίω τοῖς ἡρημένοις. εἰδυῖαι γὰρ τὰ ἀρχαῖα καὶ ἔθῃ αὐταὶ διατρανοῦσιν ἀνθρώπεια καὶ πολυπειρίαν ὑποτιθέασιν ὅποσοι τῶν ἀνθρώπων μεγαλογνώμονες καὶ τοῦ καλοῦ αὐτόφωτον τρέφοντες ἔρωτα· καὶ κακία δὲ παρ' αὐταῖς κωμωδουμένη καὶ ἀγαθοπραξία ἐξαιρομένη μετρίους ὡς τὰ πολλὰ καὶ ἐπιδιδόντας τοὺς παρ' ἐκάτερα τιθέασι ῥέποντας, ὅσοι τέως οὐχ ὑπ' αἰσχίστης συνηθείας καὶ φαυλοτέρας τῆς ἔξεως ἀνεπιστροφῶς ἔχουσι τοῦ πολυεράστου χρήματος ...

1975]: 1-635, 637-655, 2) J. van Dieten, *Nicetae Choniatae orationes et epistulae* [Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Berolinensis 3. Berlin: De Gruyter, 1972]: 3-200, 3) J. van Dieten, *Nicetae Choniatae orationes et epistulae* [Corpus Fontium Historiae Byzantinae. Series Berolinensis 3. Berlin: De Gruyter, 1972]: 201-217, 4) J. van Dieten, *Zur Überlieferung und Veröffentlichung der Panoplia dogmatike des Niketas Choniates* [Zetemata byzantina 3. Amsterdam: Hakkert, 1970]: 50-59, 5) J. van Dieten, *Zur Überlieferung und Veröffentlichung der Panoplia dogmatike des Niketas Choniates* [Zetemata byzantina 3. Amsterdam: Hakkert, 1970]: 60-64}

932. Νικηφόρος Α΄, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κατά τη διάρκεια 806-815. Διετέλεσε αυτοκρατορικός γραμματέας (ασκηρητής) και διευθυντής του μεγαλύτερου πτωχοκομείου της Νέας Ρώμης, πριν γίνει πατριάρχης. Αν και λαϊκός έγινε πατριάρχης, όταν πέθανε ο πατριάρχης Ταράσιος. Έλαβε μέρος στην Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδο και μετά την καθαίρεση της Ειρήνης και την άνοδο του Λέοντα Ε΄ του Αρμενίου, του εικονομάχου αυτοκράτορα, εξορίζεται στη μονή Αγαθού. Η αλήθεια είναι ότι έζησε στην έντονη περίοδο της εικονομαχίας, που σκοπό είχε να προσηλυτίσει μουσουλμάνους λαούς της αυτοκρατορίας, οι οποίοι δεν τα είχαν καλά με τις απεικονήσεις ανθρώπων και υπήρχαν πολλά περιθώρια θρησκευτικής και πολιτικής προσέγγισης και αλλοτρίωσης, με στόχο την αφομοίωσή τους. Ο Νικηφόρος ήταν στενός φίλος του Θεόδωρου Στουδίτη και πολέμιος της εικονομαχίας, γι' αυτό καθαιρέθηκε από Πατριάρχης. Ήταν πολυγραφέστατος, και από ιστορικής πλευράς είμαστε τυχεροί με ένα Χρονογραφικόν σύντομον, που άρχεται από την εποχή του Αδάμ μέχρι το 829, χρονιά που πέθανε ως μοναχός. Αποτελεί σπουδαία πηγή ιστορικών γεγονότων κατά την περίοδο 602 με 769 μ.Χ., συνεχίζοντας την ιστορία του Θεοφύλακτου Σιμοκάττη, προσπαθώντας με την αττικίζουσα γλώσσα του να κρατάει μία αντικειμενικότητα στα γεγονότα. Το έργο αυτό αμφισβητείται από πολλούς, ότι, δεν είναι δικό του. Είχε όμως επιτυχία και μεταφράστηκε στα λατινικά από τον παπικό βιβλιοθηκάριο Αναστάσιο (Anastasius Bibliothecarius) και το συμπεριέλαβε στο δικό του με τίτλο: *Historia Tripartita* που εκδόθηκε στη Βασιλεία το 1561 κι έκτοτε έκανε πολλές επανεκδόσεις. Λέγεται ότι το πρώτο σχήμα της χρονογραφίας του Νικηφόρου γράφτηκε το 787 ως ιστορία σύντομη (*ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΥΝΤΟΜΟΣ*), γνωστή και ως *Breviarium* και πάνω σε αυτήν στήριξε την χρονογραφία του, επεκτείνοντας την χρονική περίοδο μέχρι το 829. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας*, τ. Α΄, σ. 709, ΑΘΗΝΑ 1897, Φώτιος, Βιβλιοθήκη, 66, Tusculum]

933. Νικηφόρος Βρυέννιος ο νεότερος, γιος του στρατηγού Νικηφόρου Βρυέννιου, γεννήθηκε στην Ορεστιάδα το 1067. Ο πατέρας του εναντιώθηκε στον αυτοκράτορα Μιχαήλ Ζ΄ κι αυτοανακηρύχθηκε αυτοκράτορας στο Δυρράχιο το 1077, όμως ηττήθηκε από τον Νικηφόρο Γ΄ Βοτανειάτη έτερο σταρατηγό, που επίσημα στην Κωνσταντινούπολη ανακηρύχθηκε αυτοκράτορας εκδιώκοντας τον Μιχαήλ Ζ΄ το 1077. Ο νεότερος Νικηφόρος Βρυέννιος, ήταν σεμνός, μορφωμένος, ικανότατος στρατηγός, έμεινε πιστός στον Νικηφόρο Γ΄ και στον μετέπειτα αυτοκράτορα Αλέξιο Α΄ Κομνηνό, του οποίου νυμφεύτηκε τη θυγατέρα του Άννα Κομνηνή (*Αλεξιάς*). Ο Νικηφόρος Βρυέννιος ο νεότερος διακρίθηκε για τις στρατιωτικές αποστολές που ανέλαβε εναντίον των σταυροφόρων του Γοδεφρίγου Μπουϊγιόν (Α΄ σταυροφορία) και εναντίον αργότερα του σουλτάνου του Ικονίου, τιμώμενος με το αξίωμα του Καίσαρα. Όταν πέθανε ο Αλέξιος Κομνηνός αρνήθηκε να διαδεχθεί τον πεθερό του στο θρόνο, παρ' όλες τις προσπάθειες της συζύγου του Άννας και της πεθεράς του Ειρήνης, δηλώνοντας αφοσίωση στο νόμιμο διάδοχο και αυτοκράτορα μετά το θάνατο του Αλέξιου Ιωάννη Κομνηνού. Άφησε πλούσιο συγγραφικό έργο με ρητορικές και φιλοσοφικές πραγματείες και ένα ιστορικό με τίτλο: *Υψηλή Ιστορίας*, σε 4 βιβλία, καταγράφοντας τα γεγονότα της περιόδου του αυτοκράτορα πεθερού του και της προηγούμενης του πατέρα του (*Υψηλή Ιστορίας*, εκδόσεις "Κανάκη"). [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β΄, ΑΘΗΝΑ 1900]

934. Νικηφόρος Βλεμμύδης, από τις πιο γνωστή και πολυσχιδή προσωπικότητα του 13^{ου} αιώνα, που συνέβαλε στην πολιτιστική αναγέννηση της Αυτοκρατορίας της Νικαίας, ιδιαίτερα επί αυτοκράτορα Ιωάννη Γ' Δούκα Βατάτζη (1222-1254) και του γιου του Θεόδωρου Β' Λάσκαρη (1254-1258). Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1197/8 από πατέρα γιατρό. Όταν κατακτήθηκε το 1204 η βασιλεύουσα από τους Λατίνους του Βαλδουΐνου της Δ' Σταυροφορίας, εγκατέλειψε την πόλη και πήγε αρχικά στην Προύσα/Προύσσα, όπου έμαθε την γραφή των ιερών γραμμάτων από τον Μοναστηριώτη και στη συνέχεια μετέβη στη Νικαία πρωτεύουσα της νεοσύστατης αυτοκρατορίας του Θεόδωρου Α' Λάσκαρη, όταν αυτοανακηρύχθηκε αυτοκράτορας περί το 1208, σταθεροποιώντας τα εδάφη της Βιθυνίας. Εκεί συνέχισε τις εγκύκλιες σπουδές του μέχρι το 1214 περίπου και μετά, όταν ο Μοναστηριώτης έγινε μητροπολίτης Εφέσου, πήγε για να αποκτήσει πληρέστερη μόρφωση. Σπούδασε ιατρική για 4 περίπου χρόνια, αποκτώντας το επάγγελμα του πατέρα του. Από τον Δημήτριο Καρύκη, τον ύπατο αργότερα των φιλοσόφων, σπούδασε παράλληλα λογική. Στην περιοχή της Εφέσου και της Σμύρνης φαίνεται ότι άσκησε το επάγγελμα του γιατρού. Το 1221/2 για να αποκτήσει μία πιο σφαιρική γνώση, όπως γνωρίζουμε από την αυτοβιογραφία του, πήγε στην περιοχή του Σκάμανδρου ποταμού, που ήταν στην κατεχόμενη από τους Λατίνους επικράτεια, για να διδαχθεί από τον Πρόδρομο, ερημίτη μοναχό, διάσημο για τη διδασκαλία του, μαθηματικά και φυσικές επιστήμες. Ακροάστηκε από τον Πρόδρομο Αριθμητική του Νικομάχου του Γερασινού (από τα Γέρασα) και του Διόφαντου, Στοιχεία, Οπτικά, Κατοπτρικά του Ευκλείδη, αστρονομία, συλλογιστική και φυσική φιλοσοφία από το Όργανον του Αριστοτέλη. Μυήθηκε με αυτόν τον τρόπο στις φυσικές επιστήμες της εποχής του, αποκτώντας μία πιο ορθολογική στάση στα πράγματα. Για παράδειγμα αποδεχόταν ως επιστήμη μόνο την αστρονομία (υψιβάμων) και διαχώριζε την αστρολογία από αυτήν, απορρίπτοντάς την από τον χώρο των επιστημών (...*χαμαί ριπτουμένης*). Το 1223 πρέπει να κατέφυγε στην Νίκαια (πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας των Λασκαριδών-Βατάτζη) με πρόσκληση του δασκάλου του Δημήτριου Καρύκη, χειροτονήθηκε διάκονος και πήρε το αξίωμα του λογοθέτου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, που είχε μεταφερθεί στη Νίκαια. Συνόδευε τον Καρύκη στις διαπραγματεύσεις με την παπική εκκλησία και μάλιστα το 1234 στη Σύνοδο του Νυμφαίου τον αντικατέστησε, έχοντας χαράξει μία συμφιλιωτική πολιτική για τη διευθέτηση των διαφορών με αμοιβαίες υποχωρήσεις εκ μέρους των δύο εκκλησιών. Το 1235 χειροτονήθηκε μοναχός κι έκτοτε προτίμησε τη μοναστική ζωή. Ο Βλεμμύδης άρχισε να διδάσκει στη Νίκαια σε μία νεοϊδρυθείσα σχολή φιλοσοφίας υπό τον Θεόδωρο τον Εξαπτέρυγο Στη σχολή αυτή από το έτος 1240 έγινε δάσκαλος του Γεωργίου Ακροπολίτη και του γιου του Βατάτζη, αυριανού αυτοκράτορα *Θεοδώρου Β' του Λασκάρεως*. Από τον αυτοκράτορα Βατάτζη είχε τη δυνατότητα να γίνει αξιωματούχος στην αυλή του και να ηγηθεί μιας ανώτατης αυτοκρατορικής σχολής στην Νίκαια, αλλά δεν αποδέχτηκε την προσκληση του αυτοκράτορα Βατάτζη με τη δικαιολογία ότι η διεύθυνση τέτοιας σχολής είναι προτιμότερη στα χέρια ενός κοσμικού παρά μοναχού. Ίδρυσε πλησίον της Εφέσου, στην Ημαθία ένα μοναστήρι του Αγίου Γρηγορίου υπό την προστασία του Πατριάρχη Νικαίας Γερμανού Β' και έγινε διάσημο κι αρνήθηκε τον πατριαρχικό θρόνο το 1255. Πέθανε, ζώντας ένα μονήρη βίο, το 1275. Έχαιρε μεγάλης εκτίμησης από τους λογίους της εποχής του και των κατοπινών που ακολούθησαν. Το συγγραφικό του έργο πλούσιο εκτεινόμενο στη φιλοσοφία, στη θεολογία, γεωγραφία, ρητορική και ποίηση. Στον τομέα της γεωγραφίας έγραψε δύο βιβλία: 1. *Γεωγραφίαν συνοπτικήν*, που στηρίζεται σε παραφράσεις του Διονυσίου του

Περιηγητή και 2. *Ετέραν ιστορίαν περί της γης εν συνόψει*, που πραγματεύεται το μέγεθος και την στρογγυλότητα της γης. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας*, τόμος Β^{ος}, Αθήνα 1900]

935. Νικηφόρος Γρηγοράς (1294-1359), από την Ηράκλεια του Πόντου. Τα πρώτα γράμματα τα διδάχθηκε από τον μητροπολίτη θείο του Ιωάννη. Στη συνέχεια ο θείος του τον έστειλε σε ηλικία 20 ετών στην Κωνσταντινούπολη, διακρίνοντας την ιδιοφυΐα του, να πάρει πληρέστερη και ανώτερη μόρφωση κοντά στον Θεόδωρο Μετοχίτη και τον Ιωάννη Γλυκύ. Ο Πατριάρχης Ιωάννης Γλυκύς με πατρική στοργή του δίδαξε ρητορική και τόσο πολύ εκτίμησε την ευφυΐα του, ώστε το 1260 του ανέθεσε τη σύνταξη της διαθήκης του. Από τον Θεόδωρο Μετοχίτη διδάχθηκε αστρονομία και τα δυσκολώτερα αρχαία συγγράμματα. Ο ιστορικός Κρουμβάχερ τον αποκαλεί ως μέγιστο πολυϋσσω των δύο τελευταίων αιώνων του Βυζαντίου. Με ένα εγκώμιο προς τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β΄ και την ανθενωτική πολιτική του κέρδισε την εμπιστοσύνη του και βρέθηκε στην αυλή του. Το 1325 μάλιστα του κατέθεσε ένα σχέδιο πολύ καλά επεξεργασμένο για τη διόρθωση του ημερολογίου, αλλά ο Ανδρόνικος φάνηκε διστακτικός να το θέσει σε εφαρμογή και να πείσει το μωσαϊκό των λαών της αυτοκρατορίας να το αποδεχτούν. Μία μεταρρύθμιση την οποία πραγματεύτηκαν κι άλλοι βυζαντινοί, όπως ο Ισαάκ Αργυρός και την εφάρμοσε πολύ αργότερα ο Πάπας Γρηγόριος ΙΓ΄, κλέβοντας τη δόξα των Γρηγορά και Αργυρού, αφήνοντάς τους στην ιστορική αφάνεια. Το ψευδώνυμο Γρηγοριανό ημερολόγιο ισχύει σήμερα παγκόσμια. Στο ίδιο αυτό σχέδιο προέβλεψε μία έκλειψη ηλίου στις 16 Ιουλίου του 1330 και δύο συγγράμματα για την κατασκευή των αστρολάβων. Το 1326 ήταν απεσταλμένος του αυτοκράτορα στην αυλή της Σερβίας, όμως το 1328 έπεσε σε δυσμένεια, όταν ο αυτοκράτορας Ανδρόνικος καθαιρέθηκε, έχασε τα υπάρχοντά του ως φίλος του Ανδρόνικου και ακολούθησε τον σκληρό δρόμο της εξορίας. Αποσύρθηκε, ακολουθώντας έναν μονήρη βίο και άρχισε να μελετά επισταμένα μαθηματικά, αστρονομία και να ασχολείται με την κατασκευή του αστρολάβου. Αργότερα, όταν ο μοναχός Βαρλαάμ από την Καλαβρία (είχε πολλά ελληνόφωνα μοναστήρια), που είχε διδάξει την ελληνική γλώσσα στον Πετράρχη και ο οποίος είχε μία εξαιρετική παιδεία, πήγε αρχικά στη Θεσσαλονίκη και κατόπιν στην Κωνσταντινούπολη, δημιουργώντας ιδιαίτερο κύκλο ικανών μαθητών, επιτέθηκε ιδεολογικά στον απομονωμένο Νικηφόρο Γρηγορά, ο τελευταίος βγήκε από την απομόνωσή του, αντιμετωπίζοντας τον παπικό Βαρλαάμ. Ο ιδεολογικός αγώνας του, προκάλεσε εντύπωση, ο αυτοκράτορας τον αποκατέστησε στα πρώην αξιώματά του και πείστηκε να δεχθεί τη θέση του δημόσιου δασκάλου. Το 1333 συνήλθαν δύο αντιπροσωπείες των δύο εκκλησιών στην Κωνσταντινούπολη για να συζητήσουν την ένωση των δύο εκκλησιών, στην πραγματικότητα να συνδεθεί η ορθόδοξη εκκλησία με την καθολική, αναγνωρίζοντας τα πρωτεία του Πάπα. Στους δύο της αντιπροσωπείας της βυζαντινής πλευράς, ο ένας ήταν ο Νικηφόρος Γρηγοράς, λαϊκός, γιατί υπερέβαλε όλων των ιερέων στη θεολογική παιδεία και τη ρητορική δεινότητα. Τότε δέχτηκε επιθέσεις από πολλούς εμωτικούς της Κωνσταντινούπολης. Το 1341 έγινε νέα σύνοδος των δύο εκκλησιών και οι διενέξεις του με τους ενωτικούς συνεχιζόντουσαν. Το 1347 ανέβηκε στον θρόνο ο ιστορικός Ιωάννης Καντακουζηνός (στην πραγματικότητα ήταν συναυτοκράτορας μαζί με τον ανήλικο γιο του Ανδρόνικου Γ΄ από το 1341) και ο πόλεμος των οπαδών του Βαρλαάμ με τον Γρηγορά πήραν οξυμένη μορφή. Η διαμάχη τότε ήταν με τους ησυχαστές του αρχιεπίσκοπου Θεσσαλονίκης Γρηγορίου Παλαμά, οπαδού του Βαρλαάμ. Η διαμάχη ήταν αρχικά αμφίροπη, όμως το 1351 απορρίφθηκαν όλες οι απόψεις του Γρηγορά, έπεσε εκ νέου σε δυσμένεια και μάλλον καταδιώχθηκε προς το τέλος της ζωής του. Πρέπει να πέθανε λίγο μετά το 1359, χρονολογία που τελειώνει την ιστορία του. Ως δάσκαλος συνέστησε στους μαθητές του την προσοχή τους στις φυσικές επιστήμες και στην πρακτική αστρονομία. Το κύρος του ήταν ευρύ κι αποδεκτό από σημαντικές προσωπικότητες της εποχής του, στην Τραπεζούντα (υπάρχουν επιστολές με τον φίλο του Γεώργιο Λαπίθη) και την Κύπρο.

Ασημένιο νόμισμα 3/5 βασιλικού. Στη μία όψη ο άγ. Δημήτριος (ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ) και ο Ανδρόνικος Γ' (ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ) ενώ στην άλλη όψη ο Χριστός επάνω από τον Ανδρόνικο Γ' (ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΡΩΜΑΙΩΝ).

Ήταν όπως λένε ένας ακόμη Έλληνας λόγιος στο Βυζάντιο, όταν η λέξη Έλληνας είχε αντικατασταθεί από το Γραικός. Στο «Περί ζωδιακού κύκλου και των άλλων απάντων των εν ουρανών» (Hunger H.H., *Ποίημά του επί του κανικλείου του Καματηρού περί ζωδιακού κύκλου και των άλλων απάντων των εν ουρανών*, 1872) περιλαμβάνει τις αστρονομικές πραγματείες κατά την αναδιαφωτιστική περίοδο του Βυζαντίου από το 12^ο μέχρι το 15^ο αιώνα, εργασίες του Μάξιμου Πλανούδη, του Θεόδωρου Μετοχίτη, του Νικηφόρου Γρηγορά, του Πλήθωνο Γεμιστού και του Καρδινάλιου Βησσαρίωνα. Στο άλλο του έργο «Εισαγωγή αστρονομίας», υπάρχουν πραγματείες, όπως: «Περί των υβριζόντων την αστρονομίαν», «Παρακλητική περί αστρονομίας», «πως δει κατασκευάζειν αστρολάβον», στο οποίο υπάρχουν σχήματα αστρολάβου με ελληνικές οδηγίες, αριθμούς και αναγραφές. Ένας μαθητής του Νικηφόρου Γρηγορά, ο Ισαάκ Αργυρός έγραψε για τον αστρολάβο που εμπνεύστηκε από το δάσκαλό του: «Ισαάκ μοναχού του Αργυρού μέθοδος κατασκευής αστρολαβικού οργάνου έτι δε και απόδειξις λογική των εν αυτό καταγεγραμμένων μεταφορικώς από των εν τη σφαιρική επιφάνεια εις επίπεδον» (Χ.Δ. ΛΑΖΟΣ, *Ναυτική τεχνολογία στην αρχαία Ελλάδα*, εκδ. ΑΙΟΛΟΣ). Το 1349 δεν δέχτηκε να γίνει πατριάρχης, αλλά είχε διακριθεί για τις μελέτες του (Φιλομαθής ή περί υβριστών, εγκώμιον προς τον Μιχαήλ Σύνκελον, Φλωρέντιος ή περί σοφίας, Αστρολαβικά κ.α.) και του δόθηκε η ευκαιρία να παρουσιάσει ένα ογκώδες έργο από 37 βιβλία με τίτλο: ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ, που καταγράφει τα γεγονότα από το 1204 μέχρι το 1359, μάλιστα συμπληρώνοντας το έργο του Παχυμέρη από το 1204 μέχρι το 1308. Τα γεγονότα πριν από τα χρόνια της ζωής του από το 1204 μέχρι το 1320 τα περιέγραψε εν συντομία στα πρώτα 7 βιβλία του. Στα υπόλοιπα όμως βιβλία η καταγραφή ήταν ασύμμετρη, δίνοντας έκταση στους δογματικούς αγώνες, των οποίων το πεδίο διακρινόταν για την έντασή τους και είχαν ένα φατριαστικό συμφέρον. Από τα διερευνηθέντα συνολικά συγγράμματά του ανευρίσκονται αρκετοί διάλογοι, ευχές, εγκώμια, ρητορικά γυμνάσματα, διαθήκες, νεκρολογίες (όπως για παράδειγμα προς τον Γεώργιο Μετοχίτη (Κώδικας Παρισινός 1407 φύλλο 1-11), παραμυθητικός ρπος την αυτοκράτειρα λόγω του θανάτου του μητροπολίτη Φιλαδελφείας Θεολήπτου (Βιεννέζικος κώδικας ελλ. Θεολ. 174, φύλλο 146-150), βιογραφίες, γραμματικές πραγματείες και ορθογραφικοί κανόνες, μία επιτομή εξηγηματική για τις περιπλανήσεις του Οδυσσέα του Ομήρου (*Εξήγησις εις την Οδύσσειαν*, υπό P. Matranga, *Anecdota graeca*, 2, 520-531), σχόλια στο «Περί ενυπνίων» του Συνεσίου. Πρότυπό του ήταν ο Πλάτωνας σε αντίθεση με τον προαναφερόμενο εχθρό του Βαρλαάμ που είχε αριστοτελική λογική. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Β', ΑΘΗΝΑ 1900, I. Bekker and L. Schopen, *Nicephori Gregorae historiae Byzantinae*, 3 vols. [*Corpus scriptorum historiae Byzantinae*. Bonn: Weber, 1:1829; 2:1830; 3:1855 1:3-568; 2:571-1146; 3:3-567, Kourouses, "Αἱ ἀντιλήψεις περὶ τῶν ἐσχάτων τοῦ κόσμου καὶ ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1346 πτώσις τοῦ τρούλλου τῆς Ἀγίας Σοφίας," *Ἐπετηρίς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν* 37 (1969-1970): 247-250, A. Delatte, *Anecdota Atheniensia et alia* 2, Liège, Paris: Faculté de Philosophie et Lettres, 1939: 213-235]

936. Νικίας, ιστορικός του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα που έγραψε *Αρκαδικά*⁵³³. [FGrH n. 318, FHG, IV, 463]

937. Νικίας ο Μαλλώτης (Από τη Μαλλό της Κιλικίας), ιστορικός του 3^{ου} μ.Χ. αιώνα, που αναφέρεται από τον Πλούταρχο στους παράλληλους Βίους⁵³⁴. Έγραψε λέγεται και *Περὶ λίθων*.

**De flav. c. 20 (et Stobæus Florileg. C, 12) : Παρά-
κειται δ' αὐτῷ (Euphrati) ὄρος, Δρίμυλλον καλούμε-
νον· ἐν ᾧ γεννᾶται λίθος, σαρδώνυχι παρόμοιος, ᾧ οἱ
βασιλεῖς ἐν ταῖς βασιλείαις χρῶνται· ποιεῖ δ' ἄριστα
πρὸς ἀμβλυωπίαν εἰς ὕδωρ θερμὸν βαλλόμενος· καθὼς
ἱστορεῖ Νικίας ὁ Μαλλώτης ἐν τοῖς Περὶ Λίθων. Hunc**

[FHG, IV, 463]

938. Νικοβούλη, κάποια γυναίκα με το όνομα της οποίας ψευδονύμως κάποιος συνέγραψε ιστορικό σύγγραμμα⁵³⁵. [FGrH n. 127]

939. Νικοκλής, ιστορικός του 1^{ου} π.Χ. αιώνα. Έχει γράψει για την Πολιτεία των Λακώνων (ΛΑΚΩΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑ⁵³⁶) σε τουλάχιστον 2 βιβλία και τις μόνες αναφορές που έχουμε γι' αυτόν προέρχονται από τον Αθήναιο και τον σχολιαστή του Πινδάρου. [FHG, IV, 464-465]

940. Νικοκράτης, ιστορικός που του καταλογίζεται ως έργο το ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΕΛΙΚΩΝΙ ΑΓΩΝΟΣ. [FHG, IV, 465]

Schol. ad Hom. Il. v, 21 : Ἐν Αἰγαῖς τῆς Εὐ-
βοίας παράδοξα πολλὰ γίνεται. Κατὰ γὰρ τὰς ἐτησίους
τοῦ Διονύσου τελετὰς, ὀργιαζουσῶν τῶν μυστίδων
γυναικῶν, βλαστάνουσιν αἱ καλούμεναι ἐφήμεροι ἄμπε-
λοι, αἵτινες ἔωθεν μὲν τὰς τῶν καρπῶν ἐκβολὰς ποιοῦν-
ται, εἴτ' αὖ πάλιν βότρυας βαρυτάτους (καὶ τοὺς) πρὸ
μεσημβρίας πεπαίνουσι, ὥστε πρὸς τὴν ἐσπέραν δρεπό-
μενοι ἄκρατον χορηγεῖν δαψιλὲς ταῖς ἀπὸ τοῦ χοροῦ
παρθένοις. Οὐδεμία δὲ ἔνδεια γίνεται ὑπ' αὐτοῦ κατ'
ἐχόμενὴν τὴν ἡμέραν, ἀλλ' ὁσάκις ἀναλίσκεται, τοσαυ-
τάκις δαψιλεύεται. Νικοκράτης δὲ ἐν τῷ Περὶ τοῦ ἐν
Ἑλικῶνι ἀγῶνος οὐ ταύτας φησὶ τὰς Αἰγὰς λέγειν τὸν
ποιητὴν, ἀλλ' ἑτέραν τινὰ νῆσον ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει,
περὶ ἣν καὶ παραδοξολογία τις εἶναι μυθεύεται· τοὺς
γὰρ προσορμίζοντας τῇ νήσῳ νυκτὸς ἅπαντας ἀφανεῖς
γίνεσθαι, διὸ μηδὲ προσπελάζειν τινά.

⁵³³ Athenaeus XIII ...οἶδα δὲ καὶ περὶ κάλλους γυναι- κῶν ἀγῶνά ποτε διατεθέντα, περὶ οὗ ἱστορῶν Νικίας ἐν τοῖς Ἀρκαδικοῖς διαθεῖναι φησιν αὐτὸν Κύψελον, πόλιν κτίσαντα ἐν τῷ πεδίῳ περὶ τὸν Ἀλφειόν, 1 εἰς ἣν κατοικίσαντα Παρρασίων τινὰς τέμενος καὶ βωμὸν ἀναστήσαι Δημήτρι 2 Ἐλευσινίαι, ἧς ἐν τῇ ἐορτῇ καὶ τὸν τοῦ κάλλους ἀγῶνα ἐπιτελέσαι· καὶ νικῆσαι πρῶτον αὐτοῦ τὴν γυναῖκα Ἡροδίκην. ἐπιτελεῖται δὲ καὶ μέχρι νῦν ὁ ἀγὼν οὗτος, καὶ αἱ ἀγωνιζόμεναι γυναῖκες χρυσοφόροι ὀνομάζονται. Καὶ ὁ Εὐστάθιος μας πληροφορεῖ ὅτι οἱ ὀνομασίαι τῶν τριῶν ηγεῖρων κατὰ τὸν Νικία ἔχουν ὀνομασίαις ἀνδρῶν τοῦ Ἀσίου, Εὐρώπου καὶ Λίβυος.

⁵³⁴ Ἡρακλῆς τοῦ Ἰόλης γάμου ἀποτυχὼν τὴν Οἰχαλίαν ἐπόρθησεν. ἡ δὲ Ἰόλη ἀπὸ τοῦ τείχους ἔρριπεν ἑαυτήν. συνέβη δὲ κολπωθείσης ὑπὸ ἀνέμου τῆς ἐσθῆτος μηδὲν παθεῖν· καθάπερ ἱστορεῖ Νικίας Μαλεώτης. Καὶ στα σχόλια στὸν Ομήρου: Ἀλέξανδρος ὁ Πριάμου παῖς ἀπὸ τῆς Ἀσίας κατάρας εἰς τὴν Λακεδαιμόνα διεννοεῖτο τὴν Ἑλένην ξενιζόμενος ἀρπάσαι· ἡ δὲ γενναῖον ἦθος καὶ φίλανδρον ἔχουσα ἀπηγ...

⁵³⁵ Νικοβούλη .. ἡ ὁ ἀναθεῖς ταύτῃ τὰ 1 συγγράμματα. FGrH n. 127. Αθήναιος, Δειπν. Ι', Νικοβούλη δὲ ἡ ὁ ἀναθεῖς ταύτῃ τὰ συγγράμματα φησιν, ὅτι παρὰ Μηδείῳ τῷ 4 Θεσσαλῷ δειπνῶν ὁ Ἀλέξανδρος εἴκοσιν οὖσιν ἐν τῷ συμποσίῳ πᾶσι προδ...

⁵³⁶ Athenaeus IV: Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὀρθαγορίσκοι λέγονται, ὥς φησιν ὁ Πολέμων, οἱ γαλαθνοὶ χοῖροι, ἀλλ' ὀρθαγορίσκοι, ἐπεὶ πρὸς τὸν ὀρθρον πιπράσκονται, ὡς Περσαῖος ἱστορεῖ ἐν τῇ Λακωνικῇ πολιτείᾳ, καὶ Διοσκουρίδης ἐν δευτέρῳ Πολιτείας, καὶ Ἀριστοκλῆς (scr. Νικοκλῆς) ἐν τῷ προτέρῳ καὶ οὗτος τῆς Λακωνικῆς πολιτείας.

941. Νικόλαος ο Λαμασκηνός. Ιστοριογράφος και γεωγράφος, ο οποίος γεννήθηκε στη Λαμασκό το 64 π.Χ., εργάστηκε αρχικά ως παιδαγωγός στην αυλή της Κλεοπάτρας της Ζ΄, της τελευταίας βασίλισσας της Αιγύπτου των Πτολεμαίων κι αργότερα επί εποχής του Αυγούστου τον συναντάμε ως ιστοριογράφο στην αυλή του Ηρώδη του Α΄. Ως φιλόσοφος ήταν ένας από τους εκπροσώπους της περιπατητικής σχολής και φαίνεται από το έργο του *Περί Αριστοτέλους φιλοσοφίας*. Εκπροσώπησε τον Ηρώδη και το γιο του Αρχέλαο σε διπλωματική αποστολή στη Ρώμη του Αυγούστου. Εκεί έγραψε μία μεροληπτική βιογραφία του αυτοκράτορα Αυγούστου. Με προτροπή του Ηρώδη έγραψε και μία οικουμενική ιστορία (ΙΣΤΟΡΙΑΙ), που συνίσταται από 144 βιβλία. Διασώθηκαν μόλις 7. Η ιστόρηση αρχίζει από τους πανάρχαιους χρόνους μέχρι το 4 π.Χ.. Η ιστορία αυτή ακολουθεί τα πρότυπα των Ιώνων ιστορικών και στην πραγματικότητα αποτελούσε ένα συμπύλημα από τις ιστορίες του Ξάνθου, Κτησία και Έφορου. Σημαντικά θα πρέπει να ήταν τα εδάφια για την περιγραφή των γεγονότων που έζησε ο ίδιος. Στην ιστορία αυτή (σώζονται αποσπάσματα στον Ιώσηπο και στα απανθήματα του Κωνσταντίνου του Πορφυρογέννητου) υπήρχαν (βιβλία 1-7) ενδιαφέροντα εδάφια για την προϊστορία των ανατολικών λαών. Έγραψε επίσης μία αυτοβιογραφία, τονίζοντας την ηθική του Αριστοτέλη, επίσης μία πραγματεία φυτολογικού περιεχομένου και πρέπει να ασχολήθηκε με τη συγγραφή κωμωδιών και τραγωδιών. [FHG, III, 348-464]

942. Νικόμαχος, ιστορικός που έγραψε για τις γιορτές των Αιγυπτίων σε πολλά βιβλία⁵³⁷. [FGrH n. 662]

943. Νικόμαχος, ιστορικός επί αυτοκράτορα Αυρηλιανού, που έγραψε για το βασίλειο της Παλμύρας και την Ζηνοβία και τη λύση του βασιλείου αυτού από τους Ρωμαίους. [FHG, III, 664]

944. Νικομήδης ο Ακάνθιος, ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα, που έγραψε *Μακεδονικά*⁵³⁸, *ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΚΑ* και *Περί Ορφέως* κ.ά. Αναφέρεται από τον Αθήναιο (Ε΄, 217). [FHG, IV, 465]

945. Νικόστρατος ο Μακεδών (2^{ος} αι. μ.Χ.). Γνωρίζουμε λίγα για το πρόσωπο αυτό, που τυχαίνει να αναφέρεται ως σοφιστής, μυθογράφος και μυθιστοριογράφος, όμως ένα έργο του οι *Θαλαττουργοί*, πιθανόν να αναφέρεται σε διηγήσεις θαλασσοπόρων. Έργα του δεν σώζονται, αλλά τίτλοι όπως *Δεκαμυθίαν*, *Εικόνας*, *Πολυμυθίαν* και πολλά εγκώμια στον αυτοκράτορα Μάρκο Αυρήλιο Αντωνίνο (161-180). [Σουΐδας, FHG, IV, 466]

946. Νικόστρατος ο Τραπεζούντιος, ιστορικός και σοφιστής των ρωμαϊκών χρόνων. [FHG, III, 664]

947. Νικοχάρης, άγνωστος ιστορικός που αναφέρεται από τον Αριστοτέλη⁵³⁹ για ένα γραπτό του τη *Δηλιάδα*. Ο Σουΐδας αναφέρεται και σε έναν κωμικό συγγραφέα Νικοχάρη, γιο του Φιλωνίδη, Αθηναίο, σύγχρονο του Αριστοφάνη με πολλές επιγραφές έργων, όπως *Αμυμώνη*, *Πέλοψ*, *Γαλάτειαν*, *Ηρακλής γαμών*, *Ηρακλής χορηγός*, *Κρήτες*, *Λάκωνες*, *Λήμνιοι*, *Κένταυροι* και *Χειρογάστορες*. [FGrH n. 398]

NICOSTRATUS TRAPEZUNTIUS.

Euagrius Hist. Eccles. V, 24 : Νικοστράτου τι τοῦ σοφιστοῦ τοῦ ἐκ Τραπεζούντος συγγράψαντος τὰ ἀπὸ Φιλίππου τοῦ μετὰ Γορδιανὸν ἐκτίθεται ἕως Ὀδαίνου τοῦ ἐκ Παλμύρας καὶ τῆς Οὐαλεριανοῦ πρὸς Πέρσης ἀφίξεως.

⁵³⁷ Αθήναιος: «Νικόμαχος δ' ἐν πρώτῳ Περί ἑορτῶν Αἰγυπτίων φησί· «τὸ δὲ κόνδῦ ἐστὶ μὲν Περσικόν· ὅτῃν δὲ ἀρχὴν ἦν Ἑρμῖπος ἀστρολογικὸς ὥς ὁ κόσμος ἐξ οὗ τῶν θεῶν τὰ θαύματα καὶ τὰ καρπώσιμα γίνεσθαι ἐπὶ γῆς· διὸ ἐκ τούτου σπένδεσθαι».

⁵³⁸ Ἰ. Ἀχιλλέως παιδί, δεσπότη γ' ἐμῶν] ἰδίως ἕνα φησὶ παῖδα γενέσθαι τῷ Νεοπτολέμῳ, ἄλλων τρεῖς λεγόντων 1 Πύρρον, Μολοσσόν, Αἰακίδην καὶ Τρωάδα. Λυσίμαχος δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ 2 τῶν Νόστων (382 F 10 a) φησὶ Πρόξενον (703 F 2) <ἐν τῇ α' τῶν Ἑπειρωτῶν 3 κῶν> καὶ τὸν Ἀκάνθιον Νικομήδην ἐν τοῖς Μακεδονικοῖς ιστορεῖν 4 ἐκ μὲν Ἀνδρομάχης γενέσθαι τοὺς προειρημένους, ... [FGrH, n. 772]

⁵³⁹ καὶ τὸ περὶ τοὺς λόγους δὲ καὶ τὴν φιλομετρίαν, 1 οἷον Ὅμηρος μὲν βελτίους, Κλεοφῶν δὲ ὁμοίους, Ἡγήμων δὲ ὁ Θάσιος <ὁ>τὰς παρωιδίας 2 ποιήσας πρῶτος καὶ Νικοχάρης ὁ τὴν Δηλιάδα χεῖρους.

948. Νόννος ο Πανοπολίτης, ραψωδός και ιστοριογράφος που έδρασε τον 5^ο μ.Χ. αιώνα. «Νόννος Πανοπολίτης, ό έποποιός, ό εκ τής Πανοῦ τής Αἰγυπτίας γεγεννημένος, ήκμασε περί τό έτος 450. περί τό έτος 440 τόν κατά Ἰωάννην εὐαγγελίον παραφράσε δι' έπων καί τὰ Διονυσιακά ποιήσε περί τό έτος 460». Κύριο έργο του είναι το επικό ποίημα "*Διονυσιακά*" ή «*τα Βοσπορικά*», που αποτελείται από 48 βιβλία-ραψωδίες σε δακτυλικούς εξάμετρους στίχους, στις οποίες εμπεριέχεται η ιστορική ζωή του θεού Διονύσου (βακχικοί μύθοι), ως υπαρκτού προσώπου και στρατηλάτη, που προηγήθηκε του Αλεξάνδρου στις Ινδίες, περιλαμβάνοντας πολλά μυθολογικά στοιχεία από τις περιπέτειές του. Στο έργο αυτό περιγράφεται όλη η ζωή του θεού, από τη γέννησή του μέχρι τη στιγμή της θεοποίησής του. Εκτός των άλλων σώζεται ένα επίγραμμα στην Παλατινή Ανθολογία και η «Μεταβολή του κατά Ἰωάννην εὐαγγελίου αγίου». Μνημονεύεται κι ένα δεύτερο έργο η *Γιγαντομαχεία*, δεν σώζεται όμως κάποιο απόσπασμα για να γνωρίζουμε για το περιεχόμενό του. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας*, τόμος Α^{ος}, Αθήνα 1897, Nonni Panopolitani Dionysiaca ed. A. Koechly, Leipzig 1857/8]

949. Νόννοσος, ιστορικός του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα. Καταγόταν από οικογένεια διπλωματών κι ακολούθησε τις δραστηριότητες της οικογένειάς του, λαμβάνοντας μέρος σε πολλές διπλωματικές αποστολές του αυτοκράτορα Ιουστινιανού. Ηγήθηκε σε διπλωματική αποστολή σε χώρες της ανατολής και της Αφρικής, όπως την Αιθιοπία. Το 553 ήταν επικεφαλής πρεσβείας προς τους Σαρακηνούς. Σημειωτέον ότι ο παππούς του είχε σταλεί πρεσβευτής στους Σαρακηνούς επί αυτοκράτορα Αναστασίου και φαίνεται ότι ήταν γνώστης των ανατολικών γλωσσών. Δυστυχώς το έργο του χάθηκε και το γνωρίζουμε από μνεία τους και κάποια αποσπάσματα που σώθηκαν. Αναφορές σ' αυτά γίνονται στη Βιβλιοθήκη του Φώτιου (Βιβλιοθήκη 3). Το ιστορικό του έργο είχε τίτλο: *Ιστορία*⁵⁴⁰, και εκτός από τον Φώτιο έχουμε αναφορές από τον Ιωάννη Μαλάλα και Θεοφάνη τον ομολογητή. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας*, τόμος Α^{ος}, Αθήνα 1897, FHG, IV, 178-180]

950. Νύμφις ο Ηρακλειώτης (από την Ηράκλεια του Πόντου). Ιστορικός και γεωγράφος του 3^{ου} αι. π.Χ. Έργα του είναι: *Περί Ηρακλείας*⁵⁴¹ σε 13 βιβλία, φθάνοντας την αφήγηση μέχρι το 246 π.Χ., ιστορία που χρησιμοποίησε ο Μέμνωνας ο Ηρακλειώτης, το *Περί Αλεξάνδρου και*

⁵⁴⁰ Ανεγνώσθη Νοννόσου ιστορία· έν η διαλαμβάνεται πρεσβεία αὐτοῦ πρὸς τε Αἰθίοπας καὶ Ἀμερίτας καὶ Σαρακηνοὺς τὰ ἰσχυρότερα τῶν τότε ἔθνων, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἄλλα ἀνατολικά ἔθνη. Ιουστινιανὸς δὲ τὸ τηνικαῦτα τὴν Ῥωμαϊκὴν περιεῖπε πολιτείαν· φύλαρχος δὲ τῶν Σαρακηνῶν ἐχρημάτιζε Κάϊσος, ἀπόγονος Ἀρέθα, καὶ αὐτοῦ φυλάρχου γεγεννημένου, πρὸς ὃν ὁ Νοννόσου πάππος ἐπρεσβεύσατο, παρὰ Αναστασίου τότε βασιλεύοντος ἀποσταλεῖς, καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην ἐσπέισατο. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ πατήρ Νοννόσου (Ἀβράμης δ' ἦν αὐτῷ ὄνομα) πρὸς Αἰλαμούνδαρον φύλαρχον Σαρακηνῶν ἐπρεσβεύσατο, καὶ δύο στρατηγούς Ῥωμαίων, Τιμόστρατον καὶ Ἰωάννην, νόμῳ πολέμου συλληφθέντας, ἀνεσώσατο, Ιουστίνῳ δὲ τῷ βασιλεῖ τὴν τῶν στρατηγῶν διηκονεῖτο ἀνάρρυσιν. Ὁ μέντοι Κάϊσος, πρὸς ὃν ἐστέλλετο Νόννοσος, δύο γενῶν ἡγείτο τῶν παρὰ τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπισημοτάτων, Χινδηνῶν καὶ Μααδηνῶν. Πρὸς τοῦτον δὴ τὸν Κάϊσον καὶ ὁ Νοννόσου πατήρ, πρὶν ἢ Νόννοσον πρεσβεύειν αἰρεθῆναι, Ιουστινιανοῦ πέμποντος, ἀπέσταλτο, καὶ εἰρηνικὰς ἔθετο σπονδὰς· ὥστε καὶ τὸν υἱὸν Καῖσου (Μαυίας δὲ ἑκαλεῖτο) ὀμῆρα λαβεῖν, καὶ πρὸς Ιουστινιανὸν ἐς Βυζάντιον ἀποκομίσαι. Μεθ' ὃν χρόνον ἐπρεσβεύσατο Νόννοσος ἐπὶ δυσὶ τούτοις, Κάϊσον, εἰ δυνατόν, πρὸς βασιλέα ἀγαγεῖν, καὶ πρὸς τὸν τῶν Αὐξουμιτῶν ἀφικέσθαι βασιλέα· Ἐλεσβαῆς δὲ τότε ἐκράτει τοῦ ἔθνους· καὶ πρὸς τούτοις καὶ εἰς τοὺς Ἀμερίτας παραγενέσθαι. Ἡ δὲ Αὐξουμῖς πόλις ἐστὶ μεγίστη καὶ οἷον μητρόπολις τῆς ὅλης Αἰθιοπίας· κεῖται δὲ μεσημβρινωτέρα καὶ ἀνατολικωτέρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς.

⁵⁴¹ ΠΕΡΙ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ. Stephan. Byz.: Φορίζος, πόλις Λυκίας· ἔστι καὶ Φορίξου λιμὴν παρὰ τῷ στόματι τοῦ Πόντου ἐν τῇ Χαλκηδονίᾳ περαία, περὶ οὗ Νύμφις ἐν α' περὶ Ἡρακλείας τάδε φησί. (2a.) Schol. Apoll. Rh. II, 729: Ὅτι ἡ περὶ Ἡράκλειαν Ἀχερουσιάς καλουμένη πανταχόθεν ἐκ θαλάσσης ἐστὶν ὑψηλὴ τε καὶ ἀπόκρημνος, καὶ ἀπονένευκεν εἰς δυσμὰς εἰς τὸ πρὸ τῆς Βιθυνίας πέλαγος· καὶ ὅτι προσπίπτον αὐτῇ τὸ κύμα σφοδροῦς ἀποτελεῖ ἤχους· καὶ περὶ τῶν ἐπ' ἄκρας αὐτῆς πεφυκυῖων πλατάνων, καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῇ πεδίου, καὶ ὅτι δοκεῖ αὐτόθι κατάβασις εἰς ἄδου ὑπάρχειν, Νύμφις ἐν τῷ Περί Ἡρακλείας α' φησί· παρ' οὗ Ἀπολλώνιος ἔοικε ταῦτα μεταφέρειν.

των διαδόχων και επιγόνων⁵⁴², μία αναδρομή στους Πτολεμαίους μέχρι τον Δ' (από τους 14 συνολικά). Επίσης έγραψε και έναν *Περίπλουν της Ασίας*⁵⁴³, του οποίου σώζονται κάποιες αναφορές από μετέπειτα συγγραφείς και ένα απόσπασμα τίθεται στο τέλος των αποσπασμάτων. Μάλιστα σε ένα απόσπασμα που σώζεται στο σχολιασμό του Απολλωνίου του Ρόδιου στα Αργοναυτικά του σημειώνεται ότι ο Νύμφης, ετυμολογεί το Βόσπορο, όπως και ο ιστορικός Ακαρίωνας, ότι η ονομασία δόθηκε, γιατί οι Φρύγες στην προτομή του πλοίου τους είχαν σκαλίσει έναν τάυρο και στον κώδικα των Παρισίων επιβεβαιώνεται το γεγονός μαζί με αυτό της πλεύσης του Φρίξου στην Σκυθία, του οποίου το πλοίο είχε προτομή το κεφάλι κριού. [FHG, III, 178-180]

951. Νυμφόδωρος ο Συρακούσιος, (4^{ος}/3^{ος} αιώνας π.Χ.), περιηγητής της Σικελίας⁵⁴⁴ των χρόνων του Φιλίππου Β' και Αλέξανδρου Γ' (4^{ος} π.Χ. αι.), ο οποίος έγραψε πολλά έργα, όπως το ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΣΙΚΕΛΙΑΙ ΘΑΥΜΑΖΟΜΕΝΩΝ⁵⁴⁵ (αξιοπερίεργα και παράδοξες ιστορίες της Σικελίας), το ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ⁵⁴⁶, που αποτελεί μία περιγραφή των παραλίων της Μικράς Ασίας και το εθιμογραφικό ηθογραφικό έργο ΝΟΜΙΜΑ ΒΑΡΒΑΡΙΚΑ. [FGrH n. 572, FHG, II, σ. 375]

952. Νυμφόδωρος από την Αμφίπολη, ιστορικός άγνωστης εποχής (ΑΚΛ). Λέγεται ότι έγραψε «νόμιμα βαρβαρικά» (ΑΡΛΕΑ).

Ξ

953. Ξανθόπουλος Νικηφόρος Κάλλιστος (1256-1335). Ιερέας της Αγίας Σοφίας και μοναχός στη συνέχεια με το όνομα Νείλος. Ήταν συντάκτης μιας εκκλησιαστικής ιστορίας που έφθανε μέχρι το 610 με το θάνατο του αυτοκράτορα Φωκά, αποτελούμενη από 18 βιβλία. Συνέχιζε να γράφει και συμπληρώνει ή επεκτείνει την ιστορία του, προσθέτοντας άλλα 9 βιβλία, καλύπτοντας την ιστορία μέχρι το 911. Εκτός της ιστορίας του έγραψε και πολλά ιαμβικά ποιήματα, όπως και επιγράμματα. [Κρουμβάχερ, *Ιστορία της βυζαντινής λογοτεχνίας*, τόμος Α', Αθήνα 1897]

954. Ξάνθος ο Λυδός (ή ο **Σαρδαίος**, δηλαδή από τις Σάρδεις), ιστορικός του 5^{ου} αιώνα π.Χ. ο οποίος έγραψε ιστορία περί το 463 π.Χ. της πατρίδας του επί Αρταξέρξη Α' με τίτλο: ΛΥΔΙΑΚΑ⁵⁴⁷ σε 4 βιβλία, έργο που η γνησιότητά του αμφισβητείται από τον Αρτέμονα

⁵⁴² [ΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΟΧΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΓΟΝΩΝ.] LIBER IX. Aelian. Hist. Anim. XVII, 3: Έν τῷ ἐνάτῳ τῶν Περί Πτολεμαίων λόγων λέγει Νύμφης ἐν τῇ γῇ Τρωγλοδυτίδι γίνεσθαι ἔχεις ἄμαχόν τι μέγεθος, εἰ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔχεις ἀντικρίνοιντο· εἶναι γὰρ πηχῶν καὶ πεντεκαίδεκα· τὰς γε μὴν χελώνας εἶναι τοσαύτας τὸ χελώνειον, ὥς χωρεῖν μεδίμνους Ἀττικοὺς καὶ ἕξ αὐτό.

⁵⁴³ [ΠΕΡΙΠΛΟΥΣ ΑΣΙΑΣ.] Athenaeus XIII: Καὶ ἡ ἐξ Ἑρέσου δὲ τῆς ἐτέρας ** Σαπφῶ τοῦ καλοῦ Φάωνος ἐρασθεῖσα περιβόητος ἦν, ὥς φησι Νύμφης ἐν Περίπλῳ Ἀσίας.

⁵⁴⁴ Σχόλια Ομήρου: Νυμφόδωρος ὁ τὴν Σικελίαν περιηγησάμενος.

⁵⁴⁵ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΣΙΚΕΛΙΑΙ ΘΑΥΜΑΖΟΜΕΝΩΝ. Athenaeus XIII: Νυμφόδωρος δ' ὁ Συρακούσιος ἐν τῷ Περί τῶν ἐν Σικελίᾳ θαυμαζομένων ἐξ Ὑκκάρου φησὶ Σικελικοῦ φρουρίου εἶναι τὴν Λαῖδα.

⁵⁴⁶ Athenaeus VIII: Νυμφόδωρος δ' ὁ Συρακόσιος ἐν τοῖς Περίπλοις, ἐν τῷ Ἐλώρῳ ποταμῷ λάβρακας εἶναι φησι καὶ ἐγχέλεις μεγάλας οὕτω τιθασούς, ὥς ἐκ τῶν χειρῶν δέχεσθαι τῶν προσφερόντων ἄρτους.

⁵⁴⁷ „Ὅπως μᾶς διασώζει στο λειψὸ ἐναπομένειν ἔργο του ο Ησύχιος ο Μιλήσιος στο ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΠΑΙΔΕΙΑ ΔΙΑΛΛΑΜΨΑΝΤΩΝ ΣΟΦΩΝ, ο Ξάνθος στο δεύτερο βιβλίο του των Λυδιακῶν ιστοριῶν υποστήριξε ὅτι, ο Γύγης, βασιλιάς των Λυδῶν «γυναίκας ἐννοήσεν, ὅπως αὐταῖς χρότῳ αἰ νεαζούσαις». ΛΥΔΙΑΚΑ. Dionys. Halicarn. Antiq. I, 28: Ξάνθος δὲ ὁ Λυδὸς ιστορίας παλαιᾶς, εἰ καὶ τις ἄλλος, ἔμπειρος ὢν, τῆς δὲ πατρῴου καὶ βεβαιωτῆς ἀν οὐδενὸς ὑποδεέστερος νομισθεῖς, οὔτε Τυρρῶν ὠνόμακεν οὐδαμῶς τῆς γραφῆς δυνάστην Λυδῶν, οὔτε ἀποικίαν Μηϊόνων εἰς Ἰταλίαν κατασχούσαν ἐπίσταται, Τυρρῶνίας τε μνήμην ὡς Λυδῶν ἀποικίσεως, ταπεινοτέρων ἄλλων μεμνημένος, οὐδεμίαν πεποίηται· Ἄτυος δὲ παιδᾶς γενέσθαι λέγει Λυδὸν καὶ Τόρῳηβον· τούτους δὲ, μερῖσαμένους τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, ἐν Ἀσίᾳ καταμεῖναι ἀμφοτέρους, καὶ τοῖς

(Αθήναιος Σ', 515), ισχυριζόμενος ότι το συνέγραψε ο Σκυτοβραχίωνας το 1 π.Χ. Όμως ήταν γνωστό στον Ηρόδοτο, χωρίς να γνωρίζουμε αν το χρησιμοποίησε ευρέως. Γνωρίζουμε επίσης ότι ο Μένιππος έκανε μια επιτομή του έργου και ότι ο Διονύσιος ο Σκυτοβραχίωνας έκανε μία διασκευή. Άλλα έργα του το «ΜΑΓΙΚΑ», που έχει περιεχόμενο μία ιστορία της θρησκείας. Αναφέρεται ακόμη ένα το ΠΕΡΙ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ. [ΑΡΛΕΑ, FHG, I, 35-44, Jacoby, F., FGH n. 765]

XXXIII. Περὶ Ἀσάωνος. (Ιστορεῖ Ξάνθος Λυδιακοῖς καὶ Νεάνθης β' καὶ Σιμίας ὁ Ρόδιος.) Διαφόρως δὲ καὶ τοῖς πολλοῖς ἱστορεῖται καὶ τὰ Νιόβης· οὐ γὰρ Ταντάλου φασὶν αὐτὴν γενέσθαι, ἀλλ' Ἀσάωνος μὲν θυγατέρα, Φιλόττον δὲ γυναῖκα· εἰς ἔρον δὲ ἀφικομένην Ἀητοῖ περὶ καλλιτεχνίας ὑποσχεῖν τίσιν τοιάνδε· τὸν μὲν Φιλόττον ἐν κυνηγίᾳ διαφθαρῆναι, τὸν δὲ Ἀσάωνα τῆς θυγατρὸς πόθῳ σχόμενον αὐτὴν αὐτῇ γήμασθαι· μὴ ἐνδιδοῦσης δὲ τῆς Νιόβης τοὺς παῖδας αὐτῆς εἰς εὐωχίαν καλέσαντα καταπρῆσαι· καὶ τὴν μὲν διὰ ταύτην τὴν συμφορὰν ἀπὸ πέτρως ὑψηλοτάτης αὐτὴν ῥῖψαι, ἔννοιαν δὲ λαβόντα τῶν σφετέρων ἀμαρτημάτων διαχρήσασθαι τὸν Ἀσάωνα ἑαυτόν.

955. Ξεναγόρας ο Ηρακλειώτης, γεωγράφος και ιστορικός του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Άλλοι πάλι τον τοποθετούν τον 1^ο αι. π.Χ. Έργα του: *Περὶ νήσων*, ένα χρονικό της Λίνδου, με τίτλο *Αναγραφή*, μία καταγραφή των ελληνικών αποικιών της Δύσης με χρονολόγιο ίδρυσής τους, με τίτλο: *Χρόνοι* ή ΧΡΟΝΙΚΑ⁵⁴⁸ ή *Χρονική σύνταξις* σε 4 τουλάχιστον βιβλία και ένα άλλο με τίτλο: *Περὶ νήσων*⁵⁴⁹ (Jacoby, F., FGH n. 240, FHG, IV, 526-528).

956. Ξεναγόρας ο Ρόδιος, πιθανόν ο συντάξας του χρονικού της Αναγραφής της Λίνδου⁵⁵⁰ και το «Περὶ νήσων». [Kroh]

ἐθνεσιν, ὧν ἦρξαν, ἐπ' ἐκείνων φησὶ τεθῆναι τὰς ὀνομασίας λέγων ὧδε· «Ἀπὸ Λυδοῦ μὲν γίνονται Λυδοί, ἀπὸ δὲ Τόρρῆβοι· τούτων ἡ γλῶσσα ὀλίγον παραφέρει, καὶ νῦν ἔτι συλοῦσιν ἀλλήλους ῥήματα οὐκ ὀλίγα, ὥσπερ Ἴωνες καὶ Δωριεῖς». Steph. Byz.: Τόρρῆβος, πόλις Λυδίας ἀπὸ Τορρήβου τοῦ Ἄτυος. Ἐν δὲ τῇ Τορρήβιδι ἔστιν ὄρος Κάριος καλούμενον, καὶ ἱερὸν τοῦ Καρίου ἐκεῖ. Κάριος δὲ Διὸς παῖς καὶ Τορρήβιας, ὡς Νικόλαος τετάρτῳ· ὃς πλαζόμενος περὶ τινα λίμνην, ἣτις ἀπ' αὐτοῦ Τορρήβια ἐκλήθη, φθογγῆς Νυμφῶν ἀκούσας, ἃς καὶ Μούσας Λυδοὶ καλοῦσι, καὶ μουσικὴν ἐδιδάχθη, καὶ αὐτὸς Λυδοὺς ἐδίδαξε, καὶ τὰ μέλη διὰ τοῦτο Τορρήβια ἐκαλεῖτο. Eratosthen. apud. Strabon. I: Ταῦτα δ' εἰπὼν τὴν Στράτωνος ἐπαινεῖ δόξαν τοῦ φυσικοῦ, καὶ ἔτι Ξάνθου τοῦ Λυδοῦ· τοῦ μὲν Ξάνθου λέγοντος, ἐπὶ Ἀρταξέρξου γενέσθαι μέγαν αὐχμὸν, ὥστ' ἐκλιπεῖν ποταμούς, καὶ λίμνας καὶ φρεάτα· αὐτὸν δὲ εἰδέναι πολλαχὴ πρόσω ἀπὸ τῆς θαλάσσης λίθους τε κοχυλιώδεις, καὶ τὰ κτενώδεα, καὶ χηραμίδων τυπώματα, καὶ λιμνοθάλασσαν ἐν Ἀρμενίοις καὶ ἐν Ματτιηνοῖς καὶ ἐν Φρυγίᾳ τῇ κάτω· ὧν ἕνεκα πείθεσθαι τὰ πεδία ποτὲ θάλατταν γενέσθαι.

⁵⁴⁸ E LIBRO PRIMO. Schol. Apoll. Rhod. IV, 262: (1) πάντων ἀρχαιοτάτους Αἰγυπτίους φασί· καὶ ἐν Αἰγύπτῳ πρώτην κτισθῆναι πόλιν Θήβας. Καὶ Νικάνωρ δὲ τούτοις συμφωνεῖ, καὶ Ἀρχέμαχος ἐν ταῖς Μετωνυμίαις καὶ Ξεναγόρας ἐν **πρώτῳ Χρόνῳ**. (2.) Schol. Apoll. Rh. IV, 264: Τινὲς δὲ φασιν Ἐνδυμίωνα εὐρηκέναι τὰς περιόδους καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῆς σελήνης. Ὅθεν καὶ προσελήνους τοὺς Ἀρκάδας κληθῆναι· Ἀρκὰς γὰρ ὁ Ἐνδυμίων. Ἐνιοὶ δὲ ὑπὸ τοῦ Τυφῶνος. Ὑπὸ δὲ Ἀτλαντοῦ Ξεναγόρας εἴρηκεν. E LIBRO TERTIO. Macrobius Sat. V, 19: (1) Καὶ οἱ Σικελοὶ, τῆς γῆς ἀφορούσης, ἔθυσαν Πεδιοκράτει τινὶ ἥρωι, καὶ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς εὐφορίας πολλοῖς δώροις τὸν βωμὸν τῶν Παλικῶν ἐνέπλησαν. E LIBRO QUARTO. Harpocratio: Κραυγαλλίδαι· Αἰσχίνης ἐν τῷ Κατὰ Κτησιφῶντος. Δίδυμός φησι δεῖν γράφεσθαι Κραυγαλλίδαι· οὕτω γὰρ λέγεσθαι τὴν ἐν Φωκεῖσι πλησίον Κίρρας χώραν Κραυγαλλίον, ὡς καὶ Ξεναγόρας ἐν δ' **Χρόνῳ** ἱστορεῖ.

⁵⁴⁹ Harpocratio: Χύτροι ... Πόλις ἔστιν ἐν Κύπρῳ οὕτω καλουμένη, καθά φησι Ξεναγόρας ἐν ταῖς Νήσοις.

Steph. Byz.: Χυτροὶ, Κύπρου πόλις, ἣν ὠνομάσθαι μὲν Ξεναγόρας φησὶν ἀπὸ Χύτρου τοῦ Ἀλέδρου τοῦ Ἀκάμαντος. Steph. Byz.: Καρπασία, πόλις Κύπρου ... Ἔστι καὶ νῆσος Καρπασία κατὰ τὴν ἄκραν τὴν Σαρπηδονίαν. Ξεναγόρας δὲ Κάρπαθον αὐτὴν φησι. Schol. Apollon. Rh. I, 624: Σίκινος δὲ ἔστι νησὸς τις πρὸ τῆς Εὐβοίας, τὸ πρότερον Οἰνοῖα καλουμένη, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν ἀμπελόφυτον. Μνημονεύει δὲ τῆς μετονομασίας Ξεναγόρας, λέγων ὅτι μετωνομάσθη ἀπὸ Σικίνου υἱοῦ Θόαντος καὶ Νηίδος νύμφης. Schol. ad Lucian. Alex. c.: [ὑπὲρ τοὺς Κέρκωπας] Οὗτοι ἐν Βοιωτίᾳ διέτριβον Οἰχαλιεῖς ὄντες γένος, Σίλλος καὶ Τριβαλλὸς ὀνομαζόμενοι, ἐπίορκοι καὶ ἀργοὶ ... Ἀπελιθώθησαν δὲ οὗτοι, ὡς Φερεκύδης φησὶ. Ξεναγόρας δὲ εἰς πιθήκους διὰ κακοῦθιαν μεταβαλεῖν φησιν ἐν τῷ Περὶ νήσων. Harpocratio: Κέρκωψ· Αἰσχίνης ἐν τῷ Περὶ τῆς πρεσβείας. Ἐν τοῖς εἰς Ὅμηρον ἀναφερομένοις Κέρκωψιν δηλοῦται ὡς ἐξαπατητηρὲς τε ἦσαν καὶ ψεῦσται οἱ Κέρκωπες. Ξεναγόρας δὲ εἰς πιθήκους αὐτοὺς μεταβαλεῖν φησι, καὶ τὰς Πιθηκούσας νήσους ἀπ' αὐτῶν κληθῆναι. Αἰσχίνης δὲ ὁ Σαρδιανὸς ἐν τοῖς Ιάμβοις καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀναγράφει, Ἀνδοῦλον καὶ Ἀτλαντον.

⁵⁵⁰ Εὐδήμος ἐν τῷ [ι] Λινδιακῷ, Τιμόκριτος ἐν τῇ γ' τὰς χρονικὰς συντάξιο[ς], Ξεναγόρας ἐν τῇ [.] τὰς χρονικ[ᾶς] συντάξις, Ὀνόμαστος ἐν τῇ β' τὰς χρονικὰς συντάξις, Ἀριστῶν[υ]μος ἐν τῇ συνα[γ]ω[γ]αῖ τῶν χρόνων.

957. Ξενίων ή Ξένων ιστοριογράφος των ελληνιστικών χρόνων (μεταξύ 3^{ου} με 1^ο π.Χ. αιώνα), του οποίου τα βιβλία αναφέρονται από τον Στέφανο το Βυζάντιο, κι από τα επιγραφούμενα φαίνεται ότι έγραψε για τα Ιταλικά και Κρητικά⁵⁵¹ τεκταινόμενα (ΝΛΛ). Λέγεται ότι ανήκε στους χωρίζοντες, σε αυτούς που υποστήριζαν ότι η Οδύσσεια δεν έχει γραφεί από τον Όμηρο. [Jacoby, F., *FGH* n. 460]

958. Ξενοκλής, ήταν ταμίας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, από τον οποίον πήρε ο Πατροκλής τις περιγραφές των χωρών που πέρασε ο μεγάλος στρατηλάτης (Στράβων, Β, 69).

959. Ξενοκράτης, ιστορικός άγνωστης ιστορικής περιόδου⁵⁵², ο οποίος έγραψε *χρονικά*, δηλαδή χρονογραφία. [*FGH* n. 248]

960. Ξενομήδης ο Κείος (5^{ος} αιώνα π. Χ.), ιστοριογράφος και λογογράφος, που έγραψε την ιστορία των Τελχίνων⁵⁵³ (...*Ἐνομίδης δέ ὁ τὰ Θεῖα γράψας καὶ τοὺς Τελχίνας ἐτυμολογήσας εἶπεν, ὅτι θελγίνες ἦσαν, δηλαδή γοητευτές, μάγοι, που χρησιμοποιούν ειδικά βότανα για να το πετύχουν αυτό*) και της ιδιαίτερης πατρίδας του, την οποία χρησιμοποίησε ο Αριστοτέλης και ο Καλλίμαχος στα *Αἴτια*. Την *Τελχινιακὴν ἱστορίαν*, όμως από όσα μαρτυρούνται στα διασωθέντα αποσπάσματα, έγραψαν επίσης ο Επιμενίδης ο Κρής (από την Κρήτη) και ο Τηλεκλείδης. [*FHG*, II, 43, *FGH*, n. 442]

961. Ξενοφάνης ο Κολοφώνιος, περιηγητής και φιλόσοφος του 6^{ου} αι. π.Χ. (590/80-490/80, έγραφε ελεγείες κατά τον Διογένη Λαέρτιο μέχρι ηλικίας 92 χρονών, Διογένης Λαέρτιος IX, 12, 10), γιος του Δεξίου που συνέστησε την *πολύκροτον* Ελεατική σχολή. Ο Ξενοφάνης έφυγε από τον Κολοφώνα της Μικράς Ασίας, έχοντας γράψει πολλές ελεγείες πριν αποδημήσει από τη γενέτειρά του, την οποίαν κατηγορούσε για την τρυφηλή ζωή, που παρέλαβαν από τους Ληδούς και τους υπόλοιπους Έλληνες. Τους κατηγορήσε επίσης για την αφροσύνη τους το 545 περίπου π.Χ., την εποχή που οι ελληνικές πόλεις καταλήφθηκαν από τους Πέρσες και πολλοί, μη αντέχοντας τον περσικό ζυγό, μπήκαν στα πλοία τους και κατέφυγαν στην Ιταλία και στην εσπερία Ευρώπη. Όταν κι αυτός μπήκε στα πλοία αρχικά έζησε στην Ζάγκλη και κατόπιν στην Κατάνη της Σικελίας. Ως προς τη μόρφωσή του άλλοι λένε ότι ήταν αυτοδίδακτος, άλλοι υποστήριζαν ότι είχε δάσκαλο τον Βότωνα τον Αθηναίο και άλλοι τον Αρχέλαο. Φαίνεται όμως ότι επηρεάστηκε από τις δοξασίες των επτά σοφών. Θεωρείται ιδρυτής της Ελεατικής σχολής στην Ιταλία και τα έπη του τα απαγγείλει ο ίδιος. Σε όλη του την ζωή ασχολήθηκε, στο να καταπολεμά τις δημώδεις δοξασίες και στη θέση τους να θέτει πιο ορθολογικές και καθαρότερες εξηγήσεις. Φαίνεται ότι αγοράστηκε ως δούλος, αλλά ελευθερώθηκε από του Πυθαγόρειους Παρμενίσκο και Ορεστιάδη, όπως μας πληροφορεί ο Φαβρίνιος στον πρώτο τόμο των Απομνημονευμάτων. Έγραψε για την ιστορία της πατρίδας του από την οικοδόμηση της Κολοφώνας, τον αποικισμό της Ελέας στην Ιταλία σε στίχους⁵⁵⁴.

⁵⁵¹ Ἀρκέσιον· οὕτω καλούμενον ἄντρον τῆς Κρητικῆς Ἰδης. παρὰ τὸ ἀρκέσαι (τὸ βοηθῆσαι) φασὶν αὐτὸ ὑπὸ Κουρήτων ὀνομασθῆναι, ὅτι τὸν Κρόνον αὐτοῖς φεύγουσι καὶ εἰς αὐτὸ καταδυεῖσι καὶ...ἀπὸ το *Etymologicum Magnum* 144.32

⁵⁵² Ἀσσυρία· ἢ Βαβυλωνία. τὸ μὲν πρῶτον ἐκαλεῖτο Εὐφράτις, ὕστερον δὲ Χαλδαία, τὸ τελευταῖον δὲ ἀπὸ Ἀσούρου τοῦ Σούσου Ἀσσυρία, ὡς Ξενοκράτης ἐν πρώτῳ Χρονικῶν.

⁵⁵³ ὀλίγῳ δὲ πρεσβύτεροι τῶν Πελοποννησιακῶν καὶ μέχρι τῆς Θουκυδίδου παρεκτείναντες ἡλικίας Ἑλλάνικός τε ὁ Λέσβιος καὶ Δαμάστης ὁ Σιγειεὺς καὶ Ξενομήδης ὁ Κείος καὶ Ξάνθος ὁ Λυδὸς καὶ ἄλλοι συχνοί. Schol. Victor. ad II. Π 328: [Ἀμισωδάρου] Οὗτος Καρίας δυνάστης, οὗ τὴν θυγατέρα ἔγημε Βελλεροφόντης, ὡς Ξενομήδης ἔφη. Schol. Victor. ad II. Π 328: [Ἀμισωδάρου] Οὗτος Καρίας δυνάστης, οὗ τὴν θυγατέρα ἔγημε Βελλεροφόντης, ὡς Ξενομήδης ἔφη. Schol. Aristoph. Lysistr. 447: [νῆ τὴν Ταυρόπ ο λ ο ν] Οὕτω τὴν Ἀρτεμιν ἐκάλουν, τὴν δὲ αἰτίαν Ἀπολλόδωρος ἐν τῷ Περί θεῶν ἐκτίθεται· ἔστι δ' ὅτε καὶ τὴν Ἀθηνᾶν οὕτω καλοῦσιν, ὡς Ξενομήδης ἱστορεῖ.

⁵⁵⁴ Ο Κλήμης ο Αλεξανδρέας στους Στρωματεῖς του γράφει για τον Ξενοφάνη: «Ἕλληνες δὲ ὥσπερ ἀνθρωπομόρφους οὕτως καὶ ἀνθρωποπαθεῖς τοὺς θεοὺς ὑποτίθενται, καὶ καθάπερ τὰς μορφὰς αὐτῶν ὁμοίας ἑαυτοῖς ἕκαστοι διαζωγραφοῦσιν, ὡς φησιν ὁ Ξενοφάνης, Αἰθίοπες τε μέλανας σιμούς τε Θρᾶκές τε πυρρὸς καὶ γλαυκοῦς,

Σώζονται τίτλοι: *Ο εις Ελέαν της Ιταλίας αποικισμός*⁵⁵⁵, *Κολοφώνος κτίσις*, *Περί φύσεως* (φιλοσοφικό έργο), κ.ά. Έγραψε και πολλά επικά ποιήματα, τα οποία απήγγειλε ο ίδιος. Προσπάθησε να ανατρέψει τη θεολογία του Ησιόδου και του Ομήρου και να βάλει στη θέση της τις δικές του ερμηνείες. Τους κατηγορούσε ότι απέδιδαν στους θεούς κατακριτέες πρακτικές ανθρώπων κι ελαττώματα από σωρία αθέμιτων πρακτικών, όπως ο δόλος, η μοιχεία, η κλοπή, η απάτη, ο φόνος και η μεροληψία. Πίστευε ότι κανένας δεν μπορεί να γνωρίζει την πραγματική φύση των θεών, αποδίδοντας σε αυτούς ανθρώπινα πάθη, προβάλλοντας απόψεις πανθεϊστικές. Εμμέσως πως αμφισβητούσε τους εκπροσώπους των θεών, τους ιερείς κι έσπειρε την αμφιβολία. Στη θέση των θεών δεχόταν μία θεϊκή σφαιρική τελειότητα, η οποία με τη δύναμή της μπορεί να προκαλεί σεισμούς. Άλλωστε ζούσε σε τέτοιες σεισμικές περιοχές, λόγω της Αϊτνας και του Βεζούβιου. Γενικά από τη διδασκαλία του παρατηρούμε ότι ήταν πολέμιος της ομηρικής και Ησιόδειας θεολογίας και ποίησης, αποστρεφόμενος την εκανθρώπιση της θεότητας και της απόδοσης σε αυτής ανθρώπινα πάθη. Ο Κικέρωνας τον εύρισκε ως μέτριο ποιητή και πολύ αινιγματικό στο ύφος του, χαρακτηρίζοντας το λόγο του σκοτεινό. Ο Κλήμης ο Αλεξανδρέας τον θεωρεί ως εκπρόσωπο ενός πρώιμου μονοθεϊσμού. Υποστήριζε ότι για όλα τα θέματα μπορούν να εκφραστούν πολυποίκιλες γνώμες. Ως προς τη φυσική του φιλοσοφία από απολιθώματα ψαριών σε σπήλαια βουνών της Κατάνης, είχε βγάλει το συμπέρασμα της σπουδαιότητας του ύδατος για τη ζωή και της γης. Λέγεται ότι ο Παρμενίδης που θεωρούσε ότι η ζωή γεννήθηκε κατά πρώτον στη θάλασσα (ωκεανό) και μετά από το ύδωρ βγήκε και κατέκτησε και τη στεριά (γη), ήταν μαθητής του Ξενοφάνη. [FHG, III, 171-172]

962. Ξενόφιλος, ιστορικός των ελληνιστικών χρόνων, συγγραφέας του *Λυδικαί Ιστορίαι*⁵⁵⁶, οι οποίες δεν σώζονται. Με το ίδιο όνομα υπήρχε και ένας κωμικός ποιητής, για τον οποίον υπάρχει σε επιγραφή, ότι. νίκησε γύρω από το 440 π.Χ. Αναφέρεται με το ίδιο όνομα και ένα Πυθαγόρειος φιλόσοφος, δάσκαλος του *Αριστοζένους*, καταγόμενος κατά τον Λουκιανό από την Χαλκίδα της Θράκης, σύγχρονος του Διονυσίου του τυράννου. Έζησε 105 χρόνια. [Jacoby, F., *FGH* n. 767]

963. Ξενοφών, ιστορικός αγνώστων λοιπών στοιχείων που έγραψε *Αννιβαϊκὴν ιστορίαν*. [FHG, III σ. 101]

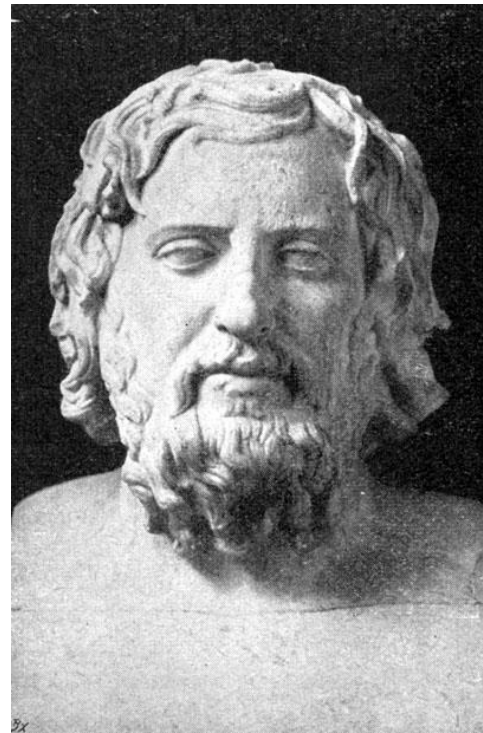
οὕτως καὶ τὰς ψυχὰς ὁμοίους ἑαυτοῖς αὐτοὺς ἀναπλάττουσιν, αὐτίκα βάρβαροι οἱ μὲν θηριώδεις καὶ ἀγρίους τὰ ἦθη, ἡμερωτέρους δὲ Ἕλληνες, πλὴν ἐμπαθεῖς».

⁵⁵⁵ ἐποίησε δὲ καὶ Κολοφῶνος κτίσιν καὶ τὸν εἰς Ἑλέαν τῆς Ἱταλίας ἀποικισμόν, ἔπη δισχίλια.

⁵⁵⁶ Λύδη. ταύτην φησὶν Ξενόφιλος ὁ τὰς Λυδικὰς ἱστορίας γράψας γυναῖκά τε καὶ ἀδελφὴν εἶναι Ἀλυάτew τοῦ Κροίσου προπάτορος. ταύτης υἱὸς Ἀλυάτης διαδεξάμενος 1 τὴν τοῦ πατρὸς βασιλείαν ἐγένετο δεινῶς ὕβριστής, ὡς καὶ τὰ ἱμάτια ἀξιολόγων ἀνδρῶν περισχίσει, καὶ προσπτύειν πολλοῖς· αὐτὴ δὲ τὸν υἱὸν ὅσον ἐδύνατο κατέστελλεν, τοὺς δὲ ὕβριζομένους καὶ λόγοις χρηστοῖς καὶ ἔργοις ἡμείβετο. πᾶσαν δὲ τῷ υἱῷ φιλοφροσύνην προσφέρουσα εἰς στοργὴν ἑαυτῆς πολλὴν αὐτὸν περιέτρψε. νομίσασα δὲ...

964. Ξενοφών ο Αθηναίος, 444/13-354/3 π.Χ.

Ήταν γιος του Γρύλλου από τον Αττικό δήμο των Ερχιέων της Αιγιῆδας φυλής, σύγχρονος του Πλάτωνα και του Αλκιβιάδη. Υπήρξε μαθητής και πιστός φίλος του Σωκράτη, όπως και συνεχιστής της ιστορίας του Θουκυδίδη. Σημειώνουμε εδώ, ότι υπήρχαν κι άλλοι συνεχιστές της ιστορίας του Θουκυδίδη, ανάμεσα σε αυτούς ο Κράτιππος ο Αθηναίος και ο Θεόπομπος ο Χίος. Καταγόταν από ευκατάστατη οικογένεια και πήρε μία ανάλογη αγωγή. Σπούδασε ρητορική και ιστοριογραφία από τον σοφιστή Πρόδικο τον Κείο. Ήταν ο Ξενοφώντας κατά του δημοκρατικού πολιτεύματος, εκπροσωπώντας μοναρχικές ή ολιγαρχικές αντιλήψεις και έδειξε τυχοδιωκτικές τάσεις με έντονο φιλοσπαρτιάτικο προσανατολισμό. Αμφισβητείται αν συμμετείχε στο πόλεμο των Αθηναίων με τους Βοιωτούς στο Δήλιον (σημερινό Δήλεσι), στον οποίον συμμετείχε ο Σωκράτης και είχε στο τέλος μία μεγάλη κι αναπάντεχη ήττα το 424 π.Χ. Ο Διογένης ο Λαέρτιος στη βιογραφία του Ξενοφώντα λέει ότι συμμετείχε και σώθηκε από την αιχμαλωσία από τον Σωκράτη. Την εποχή εκείνη θα ήταν σε ηλικία

Μαρμάρινη προτομή του Ξενοφώντα στο Μουσείο του Βερολίνου.

περίπου 20 ή 10 χρόνων. Μάλλον όμως είναι παραπληροφόρηση, γιατί δεν αναφέρεται ούτε από τον ίδιο, ούτε από τον Πλάτωνα. Ούτε πάλι υπάρχει κάποια μνεία για τη συμμετοχή του στον Πελοποννησιακό πόλεμο. Μνημονεύεται όμως το περιστατικό, το πώς συνδέθηκε με τον Σωκράτη. Η γνωριμία τους έγινε όλως τυχαία ή προσχεδιασμένα από τον Σωκράτη. Σε κάποιο στενό δρόμο συναντήθηκαν πρόσωπο με πρόσωπο κι ο Σωκράτης με την μαγγούρα του του έφραξε το δρόμο, ρωτώντας τον: «που πουλάνε ζωοτροφές». Ο Ξενοφώντας του αποκρίθηκε θετικά. Στη συνέχεια ο Σωκράτης τον ρώτησε «που μορφώνονται δίκαιοι άνθρωποι». Εκείνος όμως δεν ήξερε τι να πει και ο Σωκράτης του λέει: «Ακολουθήσέ με λοιπόν, για να μάθεις». Έκτοτε ο Ξενοφώντας μπήκε στο στενό κύκλο του Σωκράτη. Αλλά και αυτή η προσέγγιση του Ξενοφώντα με τον Σωκράτη φαίνεται φανταστική. Ήταν φυσικό να εκφράζει ολιγαρχικές απόψεις και να είναι κατά της δημοκρατίας και αυτό αποδεικνύεται από τη διαδρομή της ζωής. Κύριος παράγοντας της πολιτικής του συγκρότησης ήταν ο Σωκράτης, ο οποίος επίδρασε, όπως λέει ο ίδιος, καθοριστικά για τη λήψη των αποφάσεών του. Δέχτηκε αργότερα μία πρόσκληση από τον Πρόξενο, φίλο του, για να πάει στην αυλή του Κύρου στις Σάρδεις. Συμβουλευτήκε πριν πάει τον Σωκράτη⁵⁵⁷, πήρε τις οδηγίες του και βρέθηκε στις Σάρδεις περι

⁵⁵⁷ Για την καταδίκη του σε θάνατο του Σωκράτη το 399 π.Χ. έχουν γραφτεί πολλά. Υπάρχει η περίφημη απολογία του, υπάρχουν οι ισχυροί κύκλοι, που του έλεγαν να τον φυγαδεύσουν, αλλά αυτός αρνήθηκε, ένδειξη της ισχυρής αντιδημοκρατικής μερίδας των Αθηναίων, δεν υπάρχει όμως το κατηγορητήριο, αλλά η γενική ρήση ότι διέφθειρε τη νεολαία και την οδηγούσε σε απειθεία και σε ενέργειες που αποσταθεροποιούσαν το δημοκρατικό καθεστώς της πατρίδας τους, που τότε ήταν η Αθηναϊκή Δημοκρατία, απαρτιζόμενη από τους δήμους και τις φυλές της Αττικής. Γνωρίζουμε κάποια ονόματα κατηγορών, όπως του ποιητή Μέλητου, ο ρήτορας Λύκων και ο δημοκρατικός πολιτευτής Άνυτος. Τότε πατρίδα των Αθηναίων ήταν η Αθήνα κι όχι η σημερινή Ελλάδα. Τα έθνη ως μεγάλες οντότητες που τα γνωρίζουμε σήμερα, διαμορφώθηκαν τους τελευταίους αιώνες. Διέφθειρε την νεολαία ο Σωκράτης; Προετοίμαζε αποσταθεροποιητικές καταστάσεις για την ανατροπή της ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ; Δεν είναι μόνο η στάση του Αλκιβιάδη που συνδέεται με τον Σωκράτη, είναι αυτή του Κριτία, άλλου μαθητή του, που ήταν ο πιο στυγερός ανάμεσα στους τριάκοντα τυράννους που επέβαλαν οι νικητές Σπαρτιάτες, σκοτώνοντας κόσμο και κοσμάκη, είναι οι ναύαρχοι της ναυμαχίας των Αργινουσών το 406 π.Χ., στα τρία νησάκια μεταξύ της Μυσίας και Μιτυλήνης, όπου οι Αθηναίοι κατανανυμάχησαν με τους Λακεδαιμονίους και άφησαν τους ναύτες να πνιγούν που είχαν πέσει στη θάλασσα, τους οποίους καταδίκασαν σε θάνατο, μαθητές ή συνδιαλλαζόμενοι με τον Σωκράτη. Ήταν κι ο ίδιος ο Ξενοφώντας, που πολέμησε στην Κορώνεια μάχη με τους Σπαρτιάτες

το 405 π.Χ. Στις Σάρδεις εξυφαινόταν το πραξικόπημα του Κύρου εναντίον του αδελφού του βασιλιά των Περσών Αρταξέρξη Β΄ του Μνήμωνος⁵⁵⁸. Ακολούθησε ως παρατηρητής το ελληνικό μισθοφορικό στράτευμα του Κύρου και κατέγραψε τα συμβάντα μετά από 18 με 20 χρόνια που διεξήχθησαν στο έργο «ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ», αποτελούμενο από 7 βιβλία. Στο έργο αυτό περιγράφει την εκστρατεία του Κύρου και την επάνοδο των «μυρίων» μετά τη μάχη στα Κούναξα. Παρόμοιο σύγγραμμα έγραψε και ο Σοφαίνετος για το ελληνικό στράτευμα⁵⁵⁹. Κατέγραψε όλα τα συμβάντα της πορείας του Κύρου από τις Σάρδεις μέχρι τα Κούναξα, τη μάχη, όπου οι Έλληνες μισθοφόροι υπό τον Κλέωνα και άλλους αρχηγούς νίκησαν το περσικό αντιμέτωπο στράτευμα, ενώ το αντίστοιχο σώμα του Κύρου σε αμφιλεγόμενη μάχη είχε αποτέλεσμα το θάνατο του Κύρου. Την επομένη της μάχης βρέθηκαν οι Έλληνες απομονωμένοι και οι στρατιώτες του Κύρου να έχουν κρυφά συμβιβαστεί με τον Αρταξέρξη. Παίζοντας διπλό παιχνίδι οι του Κύρου και με συνενόηση ύπουλη προδοτική στάση παραμόνευαν να εξολοθρεύσουν τους Έλληνες μισθοφόρους. Μετά από πολλά επεισόδια, οι αρχηγοί του στρατεύματος σκοτώθηκαν με δόλο, εκλέχτηκαν άλλοι και ανάμεσα σ' αυτούς εκλέχτηκε και ο Ξενοφώντας, ο οποίος στην πορεία της επιστροφής αναδείχτηκε σε ηγετική δύναμη.

Για να αιτιολογήσει ο Κύρος την εκστρατεία εναντίον του αδελφού του Αρταξέρξη του Μνήμωνος, άρχισε να συγκεντρώνει στρατό για επίθεση εναντίον των Πισιδών στις αρχές του 401 π.Χ. στις Σάρδεις. Πρώτα έφτασαν στην πόλη 4000 οπλίτες από την Πελοπόννησο που στάθμευαν στις Ιωνικές πόλεις υπό τον Ξενία., στη συνέχεια 1000 Αρκάδες υπό τον Σοφαίνετο τον Στυμφάλιο, 2000 Βοιωτοί υπό τον Πρόξενο, 500 οπλίτες υπό τον Σωκράτη τον Αχαιο και 600 οπλίτες υπό τον Πασίωνα τον Μεγαρέα. Στην πόλη των Κολοσσών της Μεγάλης Φρυγίας ήρθαν άλλοι 1500 οπλίτες υπό τον Μένωνα τον Θεσσαλό. Στις Κελαινές κατέφθασαν ο Κλέαρχος ο Λακεδαιμόνιος και ο Σώσις ο Συρακούσιος. Ο Κύρος συγκέντρωσε συνολικά 10600 οπλίτες, 1600 πελταστές και 700 ψιλούς, συνολικά 12900 στρατιώτες. Η στρατιά του Κύρου με το ελληνικό σώμα και τις περίπου 100 χιλιάδες δικούς του στρατιώτες μετακινήθηκε προς την πόλη των Πελτών, μετά προς την πόλη των Κεράμων, μετά στο Καϋστριο πεδίο, όπου η βασίλισσα της Κιλικίας Επύαξα του έδωσε χρήματα και έγινε ερωμένη του Κύρου. Μετά το Ικόνιο ο Κύρος έστειλε την Επύαξα πίσω στην πατρίδα της. Η πορεία της στρατιάς του Κύρου συνεχίστηκε μπήκε στην Ταρσό, μετά από επιτυχημένες επιχειρήσεις αποσπάσματος υπό τον Μένωνα. Ήταν Μάιος του 401 π.Χ. και ο Κύρος κατέλαβε τη Λυκαονία, την οποίαν

εναντίον των συμπατριωτών του, τους Αθηναίους. Η Αθηναϊκή δημοκρατία σε πολλούς «μαθητές» του Σωκράτη εμπιστεύτηκε θέσεις κλειδιά, όπως στον Αλκιβιάδη την εκστρατεία της Σικελίας, η οποία είχε φοβερά καταστροφικά αποτελέσματα για την Αθήνα. Τον Κριτία, τον πιο αιμοσταγή από τους τριάκοντα τυράννους, τίνος μαθητή ήταν; Ακόμη και οι μαθητές λίγο πριν πει το κόνειο, του ζητούσαν να διαφύγει με πραξικοπηματικό τρόπο. Αδίστακτοι κατά των δημοκρατικών θεσμών της Αθηναϊκής πολιτείας.

⁵⁵⁸ Ο Αρταξέρξης ήταν πρωτότοκος γιος του Δαρείου Β΄ (επικληθείς ως Ωχος ή Νόθος, ήταν γιος του Αρταξέρξη Α΄), γεννήθηκε, όταν ο πατέρας του δεν είχε ανέβει στον θρόνο, ενώ ο Κύρος (Ο Κύρος ο νεότερος, στα περσικά το όνομα σημαίνει Ήλιος, σατράπης της Λυδίας και τοπάρχης Φρυγίας και Καππαδοκίας) ήταν μεν δευτερότοκος αλλά πορφυρογέννητος, δηλαδή γεννήθηκε, όντας ο πατέρας του βασιλιάς. Ο Δαρείος Β΄ βασίλεψε από το 423 π.Χ. μέχρι το 405 π.Χ., όπου και πέθανε. Την ώρα του θανάτου στη Βαβυλώνα και στο προσκέφαλο του βασιλιά βρισκόνταν και τα δυο παιδιά του, καθώς και η μάνα τους η *Παρυσάτις* (-ιδας). Ο βασιλιάς δεν όρισε διάδοχο, η Παρυσάτιδα ευνοούσε τον Κύρο για διαδοχο, αλλά ο Αρταξέρξης καλά προετοιμασμένος, αυτοανακηρύσσεται βασιλιάς, συλλαμβάνοντας τον αδελφό του. Όμως με παρέμβαση της μάνας του και του Τισσαφέρνη (σατράπη της Ιωνίας, δηλαδή της Μικράς Ασίας) του χαρίζει την ζωή και του δίνει ξανά τη σατραπεία της Λυδίας (Σάρδεις η μητρόπολη)..

⁵⁵⁹ Ο Σοφαίνετος ο Στυμφαλεύς, από τη Στυμφαλία της Αρκαδίας, ήταν επικεφαλής 1000 Αρκάδων μισθοφόρων υπό τον Κύρο, και έχει γράψει κι αυτός ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ, έργο που δεν διασώζεται, αλλά από μερικά αποσπάσματα που το μνημονεύουν, έχουμε περιγραφές πόλεων και ομιλεί για τους Καρδούχους (σημερινούς Κούρδους), που ζουν στα ορεινά και οι οποίοι δεν υπακούουν τον Πέρση βασιλιά.

ληγλάτησε. Τότε οι Έλληνες κατάλαβαν ότι δεν εκστράτευαν εναντίον των Πισιδών, αλλά ο Κύρος τους έπεισε ότι οδεύουν εναντίον του σατράπη της Φοινίκης Αβρακόμα.

Η πορεία των Μυρίων προς τα Κούναξα και η επιστροφή τους (Παντελής Καρύκας, «Η ΚΑΘΟΔΟΣ ΤΩΝ ΜΥΡΙΩΝ», εκδ. ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ Α.Ε.).

Στην Ισσό κατέφθασαν 35 πλοία των Σπαρτιατών και το ελληνικό στράτευμα ενισχύθηκε με 700 οπλίτες υπό τον Σπαρτιάτη Χειρίσοφο. Σε αυτό προστέθηκαν ακόμη 400 Έλληνες οπλίτες που λιποτάκτησαν από την φρουρά του Αβρακόμα και ενίσχυσαν τον στρατό του Κύρου. Συνολικά οι Έλληνες άγγιξαν τους 14 χιλιάδες. Στη Μυριάνδρο μία ελληνική πόλη πλησίον της σημερινής Αλεξανδρέττας, ο Ξενίας ο Αρκάδας και ο Πασίων ο Μεγαρέας, διέφυγαν με πλοiάριο προς την Ελλάδα και έφυγαν από το στρατόπεδο. Πριν φθάσουν στα Κούναξα (15 χιλιόμετρα από τη σημερινή Βαγδάτη, στα βόρεια της Βαβυλώνας), όπου θα διδóταν η μάχη, ο Ορόντας πήγε να αυτομολήσει προς τον Αρταξέρξη, αλλά προδόθηκε και θανατώθηκε. Στα Κούναξα δόθηκε η μάχη με υπερτριπλάσιες δυνάμεις του Αρταξέρξη. Ενώ το ελληνικό στράτευμα κατατρόπωσε τα περσικά, ο Κύρος σκοτώθηκε, όταν κινήθηκε επιτιθέμενος εναντίον του τμήματος στρατού του αδελφού του. Μετά από αυτό το συμβάν το στράτευμά του Κύρου άρχισε να διαλύεται και οι πιο πιστοί του, ο Προκλής, σατράπης Τευθρανίας, ο Αριαίος και ο Αιγύπτιος Γλους, σκέφτονταν πως θα πάρουν το δρόμο της επιστροφής προς την Ιωνία. Οι δυνάμεις του Αρταξέρξη αναδιοργανώθηκαν και επιτέθηκαν στο στρατόπεδο των Ελλήνων. Ο Κλέαρχος, έχοντας επιτυχώς αντιμετωπίσει το ιππικό του Τισσαφέρνη με τους πελταστές, σε επίθεση εναντίον της όλης στρατιάς του Αρταξέρξη, τους έτρεψε σε φυγή. Παρ' όλα αυτά τα γεγονότα, το ελληνικό εκστρατευτικό σώμα υπό τον Κλέαρχο και τους άλλους ηγεμόνες, βρέθηκε αποκλεισμένο σε εχθρική περιοχή χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από την πατρίδα τους. Ο Τισσαφέρνης με δόλο (τους είχε καλέσει σε γεύμα), ενώ απομακρυνόντουσαν από την περιοχή οι Έλληνες, σκοτώνει τους αρχηγούς, τον Κλέαρχο, τον Μένωνα τον Θεσσαλό, τον Αγία τον Αρκάδα και τον Σωκράτη τον Αχαιοό, μαζί με τους λοχαγούς που τους συνόδευαν. Ο Αριαίος που είχε περάσει στη δικαιοδοσία του Αρταξέρξη περικύκλωσε το σχεδόν ακέφαλο στράτευμα των Ελλήνων και ζήτησε ποιοι ήταν επικεφαλής του ελληνικού σώματος. Εμφανίστηκαν οι: Κλεάνωρ ο Ορχομένιος, Σοφαίνετος ο Στυμφάλιος, Ξενοφών ο

Αθηναίος, μέχρι τότε παρατηρητής. Ο Αριαίος είπε ότι τιμωρήθηκε ο Κλέαρχος από τον μεγάλο βασιλιά και συνεχίζοντας με ψέματα, ότι ο Πρόξενος και ο Μένων είχαν περάσει στην αυλή του Αρταξέρξη, στοχεύοντας να αποθαρρύνει τους «μυρίους», ζητώντας τους να παραδοθούν. Η αλήθεια ήταν ότι οι δύο τελευταίοι είχαν σφαγιαστεί μαζί με τον Κλέαρχο. Ο Κλεάνωρ βρήκε το με σθένος κατηγορήσε προδότη τον Αριαίο και του απαντά ότι δεν πρόκειται να παραδοθούν. Αμέσως εκλέγουν νέους στρατηγούς (Χειρίσοφος ο Λακεδαιμόνιος, Τιμαρίων από τη Δάρδανο της Τρωάδας, Ξανθική ο Αχαιός, Ξενοφώντας ο Αθηναίος, Κλεάνωρ ο Αρκάδας, Φιλήσιος κι αυτό Αχαιός) και με προτροπή του Ξενοφώντα, επέλεξαν ένα δρόμο εχθρικό και για τους διώκτες τους Πέρσες. Το ελληνικό σώμα συνόδευαν και 20 περίπου χιλιάδες γυναικόπαιδα με δούλους. Η πορεία προς τον ορεινό βορά είχε μεν να αντιμετωπίσει πολλούς λαούς αφιλόξενους και επιθετικούς προς αυτούς, αλλά κι εχθρικούς προς τους άμεσους διώκτες τους Πέρσες. Μερικοί από αυτούς τους ορεινούς λαούς ήταν οι Καρδούχοι (δηλαδή οι σημερινοί Κούρδοι), οι Αρμένιοι, οι Κόλχοι, οι Δρίλες (ΔΡΙΛΛΑΙ), ορεινός λαός κι εμπειροπόλεμος, οι Ταόχοι. Δίνοντας πάντοτε με επιτυχία μάχες με όλους αυτούς διαδοχικά, αλλά και με τους καταδιώκοντες στρατιώτες του Αρταξέρξη, έφθασαν στην περιοχή της Τραπεζούντας του Εύξεινου Πόντου (Μαύρη θάλασσα), φωνάζοντας «θάλαττα-θάλαττα. Περίπου 4 χιλιάδες ήταν οι απώλειές τους μέχρι να επιστρέψουν στο Βυζάντιο, τελικός προορισμός, από όπου κάθε τμήμα από το ελληνικό σώμα των «μυρίων» έφυγε για να πάει στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Ο Ξενοφώντας εισήλθε με αρκετούς από του μυρίους στην υπηρεσία του βασιλιά των Οδρυσσών της Θράκης Σεύθη (οι Οδρύσσεις κατοικούσαν στην περιοχή του Έβρου ποταμού), ο οποίος ήθελε να ανακτήσει το θρόνο του πατέρα του. Μετά από την επιτυχία του αυτή οι Σπαρτιάτες κάλεσαν τον Ξενοφώντα με τον στρατό του, να συνασπιστεί με τον στρατό του Θίβρωνα⁵⁶⁰ και να επιτεθούν εναντίον των σατραπών Τισσαφέρνη και Φαρνάβαζου. Τέθηκε υπό την αρχηγία του Θίβρωνα και αντιμετώπισαν τους δύο σατράπες με επιτυχία στην Πέργαμο. Τότε οι Αθηναίοι δυσσαρεστήθηκαν από τη συμμαχία του Ξενοφώντα με τον Σπαρτιάτη Θίβρωνα και τον εξόρισαν. Ο Ξενοφώντας δεν πτοήθηκε, αλλά συνέχισε να υπηρετεί τους Σπαρτιάτες υπό τον Δερκυλλίδα⁵⁶¹. Το 394 π.Χ. ο Ξενοφώντας πολέμησε τους συμπατριώτες του Αθηναίους και τους Θηβαίους στην Κορώνεια μάχη, υπηρετώντας τα στρατεύματα του Σπαρτιάτη Αγησιλάου. Αργότερα όμως, όταν οι Αθηναίοι τα χάλασαν με τους Θηβαίους και συμάχησαν με τους Σπαρτιάτες, ο Ξενοφώντας έστειλε τους δύο γιους του, Διόδωρο και Γρύλλο να καταταγούν στο Αθηναϊκό στράτευμα που βοηθούσε τους Σπαρτιάτες. Ο Διόδωρος μετά την εκστρατεία επέστρεψε στην πατρίδα του την Αθήνα, ενώ ο Γρύλλος σκοτώθηκε στη Μαντινεία. Το 369 π.Χ. με ενέργειες του Εύβουλου ανακλήθηκε το ψήφισμα της εξορίας του Ξενοφώντα. Αγνοούμε όμως αν έφυγε από την Σκυλλούντα της Ηλείας (η Ηλεία είχε κατακτηθεί τότε από τους Λακεδαιμόνιους και ήταν ασφαλής περιοχή από τις επεμβάσεις των Αθηναίων), που οι Λακεδαιμόνιοι του είχαν δώσει ένα μεγάλο κτήμα και πήγε στην Αθήνα για κάποιο χρονικό διάστημα. Γνωρίζουμε ότι πέθανε το 354/3 π.Χ. σε μία βίλα έξω από την Κόρινθο, που του είχαν δώσει πάλι οι πάτρονές του

⁵⁶⁰ Ο Θίμβρων ή Θίβρων(ας) ήταν διορισμένος στρατηγός των Σπαρτιατών το 399 π.Χ. Έκανε επεμβάσεις με στρατό και με τους περίπου 6000 του Ξενοφώντα εναντίον των Περσών στη Μικράν Ασία, βοηθώντας τις ελληνικές (ιωνικές) πόλεις. Στην αρχή είχε επιτυχίες κατά του Τισσαφέρνη, αλλά στη συνέχεια δεν μπόρεσε να διατηρήσει την πειθαρχία στο στράτευμα και λόγω της χαμηλής στρατηγικής του ικανότητας αντικαταστάθηκε από τον Δερκυλλίδα. Έπειτα κατά το 392 π.Χ. στάλθηκε πάλι να αντιμετωπίσει τον Πέρση Στρούθα, αφωσιωμένο σύμμαχο των Αθηναίων, αλλά πλησίον της Εφέσου έπεσε σε παγίδα και φονεύτηκε.

⁵⁶¹ Ο Δερκυλλίδας, ήταν Σπαρτιάτης που διακρίθηκε το 411 π.Χ. κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο στην Ασία και το 399 π.Χ. αντικαθιστώντας τον Θίβρωνα, νίκησε και τον Τισσαφέρνη και τον Φαρνάβαζο, κυρίευσε την Αιολίδα, εξασφάλισε τη συμμαχία των Θρακών της Χερσονήσου, εί'σεβάλε στην Καρία και τελικά επιβάλει ανακωχή στους Πέρσες το 397 π.Χ., με την οποίαν οι ιωνικές πόλεις κέρδισαν την ανεξαρτησία τους. Αργότερα όταν άρχισαν τις εχθροπραξίες οι Πέρσες, πήγε με τον Αγησίλαο στην Ασία και έσωσε την Αβυδο και τη Σηστό, όταν οι Αθηναίοι ανακάμπτουν υπό τον Κόνωνα, καταλαμβάνοντας την Κνίδο. Έκτοτε δεν μνημονεύεται, αλλά φαίνεται ότι είχε πέσει σε δυσμένεια.

Σπαρτιάτες. Άλλη ιστορική πραγματεία του Ξενοφώντα ήταν τα *Ελληνικά*, αποτελούμενα από 7 βιβλία, στα οποία περιγράφει τα γεγονότα από το 411 ως το 362. Φυσικά η έκθεση του ιστορικού του υλικού ήταν φιλοσπαρτιάτικη, από όσα παραπάνω προαναφέραμε. Στην Σκυλλούντα έγραψε την ιστορία του και τα περισσότερα άλλα έργα του. Πραγματείες του είναι: *Λακεδαιμονίων πολιτεία*, *Αθηναίων πολιτεία*, δύο έργα που αμφισβητείται η γνησιότητά τους, γιατί πρέπει να είναι τα αρχαιότερα και γραμμένα πριν το 424 π.Χ. *Αγησίλαος*, *Ιέρων ή τυραννικός*, ένα έργο που δείχνει τα αδιέξοδα του βίου ενός τυράννου, σε ένα υποθετικό διάλογο μεταξύ του Σιμωνίδη και του τυράννου Ιέρωνα. Τα *Κυνηγετικός* και *Περί ιππικής*, είναι πραγματείες σχετικές με τη δεξιότητα των εμπειρών ανδρών που δείχνουν. Τα οικονομικής φύσης: *Οικονομικός* ένα έργο που σε μορφή διαλόγου ανάμεσα στο Σωκράτη και τον Κριτόβουλο, γιο του Κρίτωνα δείχνει πως πρέπει να διαχειρίζεται ένα αγρόκτημα και ποιες θα πρέπει να είναι η σχέση του ιδιοκτήτη και της γυναίκας του, την οποίαν την παρουσιάζει ως διαχειρίστρια και έχουσα σχέση με τη βασίλισσα των μελισσών και *Πόροι ή Περί προσόδων*, που πραγματεύεται το πως θα αυξάνονται τα δημόσια έσοδα. Τα ιστορικά του Ξενοφώντα για τα οποία ήδη αναφέραμε *Ελληνικά* (7 βιβλία) και *Κύρου ανάβασις*⁵⁶² (7 επίσης βιβλία), όπως επίσης τα *Κύρου παδεία*, για την ανατροφή του Κύρου Β' του Μεγάλου και το τρόπο διοίκησης της αυτοκρατορίας που έκτισε, τα *Απομνημεύματα*, από 4 βιβλία, το *Συμπόσιον*, ένας διάλογος σωκρατικής υφής που γράφτηκε μεταξύ του 390 και 370 π.Χ., η *Απολογία Σωκράτους* και ο *Αγησίλαος*, ο Σπαρτιάτης στρατηγός που υπηρέτησε και θαύμαζε, πάντα με το αζημίωτο. Έτσι λειτουργούσαν τότε οι «σωστοί» μισθοφόροι. Ξέρουν να διατηρούν τις πολιτικές ισορροπίες, να απομακρύνονται από την «εργασία τους» την κατάλληλη στιγμή, για να μπορούν να απολαμβάνουν στα γεράματα τους. [ΑΡΛΕΑ]

965. Ξενοφών ο Αντιοχεύς, ιστορικός ο οποίος έγραψε BABYΛΩΝΙΑΚΑ. Πρέπει να σημειώσουμε ότι έγραψε ιστορία σε 7 βιβλία: «γεγόνασι δὲ Ξενοφῶντες ἑπτὰ ... τέταρτος ἱστορίαν Ἀννιβαικὴν γεγραφὼς ... πέμπτος μυθῶδη τερατείαν πεπραγματευμένος. [FHG, III, 102]

966. Ξενοφών ο Εφέσιος, ιστορικός του 3^{ου} με 2^ο αιώνα π.Χ., άλλοι τον προσδιορίζουν περί το 50 μ.Χ. Έγραψε το μυθιστόρημα «Τα κατ' Ἀνθειαν και Ἀβροκόμην Εφεσιακά». Μνημονεύεται με τον συντομευμένο τίτλο: ΕΦΕΣΙΑΚΑ. Το έργο αυτό αποτελείται από 5 βιβλία, όμως ο Σουΐδας ομιλεί για 10 βιβλία. Για την ακρίβεια ο Σουΐδας σημειώνει στη βιογραφική του αναφορά: «Ξενοφῶν, Ἐφέσιος, ἱστορικός. Ἐφεσιακά: ἔστι δὲ ἐρωτικά βιβλία ἰ' περὶ Ἀβροκόμου καὶ Ἀνθίας: καὶ Περὶ τῆς πόλεως Ἐφεσίων: καὶ ἄλλα.», ότι πρόκειται για διαφορετικά συγγράμματα, αφήνοντας υπονοούμενα ότι υπάρχουν κι άλλα που δεν επιγράφονται. Το πρώτο λοιπόν είναι το μυθιστόρημα με τίτλο: «περὶ Ἀβροκόμου

⁵⁶² Ο Κύρος ο νεότερος (στα περσικά το όνομα σημαίνει Ἡλιος), τοπάρχης της Λυδίας, Φρυγίας και Καππαδοκίας και γιος του Δαρείου του Β' του επονομαζόμενου Νόθου (βασίλευσε κατά τη διάρκεια του Πελοποννησιακού Πολέμου) και της Παρυσάτιδας, διεκδίκησε το θρόνο με τη βοήθεια της μάνας του από τον αδελφό του τον πρεσβύτερο Αρταξέρξη, αλλά απέτυχε και κατόπιν συμβουλής του στρατηγού Τισσαφέρνη, φυλακίστηκε. Η μάνα του η Παρυσάτιδα τον έσωσε από βέβαια εκτέλεση, μάλιστα επανήλθε στα διοικητικά του καθήκοντα. Συνδέθηκε με τις ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας και δημιούργησε ένα μισθοφορικό εκστρατευτικό σώμα από 13000 Έλληνες, προερχόμενους κυρίως από την Πελοπόννησο. Μετά κινήθηκε με στρατό 100000 ασιατών και των 13000 Ελλήνων την άνοιξη του 401 π.Χ. από τις Σάρδεις προς την Ταρό της Κιλικίας, για να πολεμήσει δήθεν τους Πισιδείς, που είχαν εξεγερθεί. Από εκεί περνώντας τα στενά της Κιλικίας έφτασε μπροστά από τα Κούναξα, που απέχουν 500 στάδια από τη Βαβυλώνα, έχοντας να αντιμετωπίσει 400000 στράτευμα του αδελφού του. Κατά τη σύγκρουση, οι Έλληνες νίκησαν το δεξιό τμήμα του στρατεύματος του Αρταξέρξη και ο Κύρος νικούσε στο κέντρο, όπου εφορμώντας πληγώνει τον Αρταξέρξη. Στη συμπλοκή αυτή όμως φονεύεται από κάποιον υπασπιστή του Αρταξέρξη. Ο Αρταξέρξης κόβει το κεφάλι του και το δεξί του χέρι και το ασιατικό σώμα του Κύρου σταματά τον πόλεμο κι υποτάσσονται. Το σώμα των Ελλήνων, το *κύριον στράτευμα*, όπως λεγόταν ή οι *κύριοι* αποχώρησαν από το πεδίο της μάχης συντεταγμένοι. Με δόλο ο Αρταξέρξης συγκαλεί τους αρχηγούς των *Μυρίων*, όπως τους γνωρίζουμε σήμερα, για διαπραγματεύσεις και τους σκοτώνει όλους. Στο στρατόπεδο των Ελλήνων, εκλέγουν νέους αρχηγούς μαζί και τον Ξενοφώντα. Ο Ξενοφώντας τους πείθει να στραφούν προς τα δυτικά. Έτσι αρχίζει η μεγάλη πορεία προς το βορά, σε μία περιοχή δύσβατη και με πολλές εχθρικές φυλές για όλους, όμως με δυνάμεις υποδεέστερες από το ελληνικό στράτευμα.

καὶ Ἀνθίας» καὶ τὸ δεύτερο «Περὶ τῆς πόλεως Ἐφεσίων», σύγγραμμα ἱστορικό με περιεχόμενο τὴν ἰδιαίτερη πατρίδα τοῦ συγγραφέα. [FHG, III, 102]

967. Ξενοφών ο Κύπριος, ἱστορικός περισσότερο κλίνει ὡς μυθογράφος. Ὅπως ἀναφέρει ὁ Σουΐδας, ἔγραψε *Κυπριακά*. «Ξενοφῶν· Κύπριος ἱστορικός· Κυπριακά ἔστι δὲ καὶ αὐτὰ ἐρωτικῶν υποθέσεων ἱστορία περὶ τε Κινύραν καὶ Μύρραν καὶ Ἄδωνιν», δηλαδή ἔγραψε *Κυπριακά*. Εἶναι κι αὐτὰ ἱστορία ἐρωτικῶν υποθέσεων γύρω ἀπὸ τὸν Κινύρα καὶ τὴ Μύρρα καὶ τὸν Ἄδωνη. [FHG, III, 102]

968. Ξενοφών ο Λαμψακηνός, 2^{ος} αἰ. π.Χ. ἱστοριογράφος καὶ γεωγράφος (ΑΚΛ). [FHG, III, 209]

969. Ξενοφών ο Σάμιος. Ἱστορικός ἀγνώστων ἄλλων δεδομένων (Ἀρίστου / παῖδα, ἱστοριῶν / συγγραφέα τέλειον / Ἡρη). [FGrH 540a T1]

970. Ξενοφών ο Σύριος, ἱστορικός ποῦ ἔγραψε *σχολινομέτρησιν*. [FHG, III, 228, 22]

971. Ξιφιλίνος Ἰωάννης ο νεώτερος, μοναχὸς τῆς Κωνσταντινούπολης λόγιος καὶ ἱστορικός, καταγόμενος ἀπὸ τὴν Τραπεζούντα, ἀπὸ τὴν ξακουστὴ οἰκογένεια τῶν Ξιφιλίνων. Ἦταν ἀνηψιὸς τοῦ πατριάρχῃ Ἰωάννῃ Η΄ Ξιφιλίνου τοῦ φίλου τοῦ Μιχαήλ Ψελλοῦ καὶ ἐζήσε στο δεύτερο μισὸ τοῦ 11^{ου} αἰώνα. Ὁ Ξιφιλίνος ἐπεξεργάστηκε ἓνα ἀπόσπασμα τῆς Ρωμαϊκῆς Ἱστορίας τοῦ Δίωνα Κάσσιου τῶν βιβλίων 36-80 καὶ υποκαθιστὰ τα βιβλία 61-80, βιβλία τοῦ Δίωνα ποῦ χάθηκαν. Ἡ ἐπιτομή τῆς ἱστορίας εἶχε παραγγελεθῇ ἀπὸ τὸν αυτοκράτορα Μιχαήλ Ζ΄ Δούκα (1071-1078), καὶ σ' αὐτὴν ὁ Ξιφιλίνος ἔκαε ἀρκετές φαίνεται παρεμβάσεις στὴ χαμένη ἱστορία τοῦ Δίωνα, ἀγνόησε τοῦ Υπάτου, ἐξιστορώντας τὴν ζωὴ τῶν αυτοκρατόρων. [Κρουμβάχερ, *Ἱστορία τῆς βυζαντινῆς λογοτεχνίας*, τόμος Α^{ος}, Αθήνα 1897, TUSCULUM]

Ο

972. Ολυμπιόδωρος ο Θηβαίος ἱστορικός καὶ μαθηματικός ἀπὸ τὴ Θήβα τῆς Αἰγύπτου (4^{ος} αἰ. μ. Χ.). Ἐγραψε γεωγραφικὰ ἔργα καὶ συλλογὲς παραδόξων καὶ θαυμαστῶν πραγμάτων στο ἔργο τοῦ *Ἱστορικοὶ λόγοι*, οἱ ὁποῖοι ἀνέρχονται στον ἀριθμὸ 22. Στους λόγους τοῦ ἡ ἱστορία ἀρχεταὶ ἀπὸ τὴ βασιλεία τοῦ Ὀνωρίου καὶ κατέρχεται μέχρι τοὺς χρόνους τοῦ Βαλεντιανοῦ, τοῦ γιου τῆς Πλακιδίας καὶ τοῦ Κωνσταντίου (χρονικὴ περίοδος 407-425). Αποσπάσματα ἐκτεταμένα συναντᾶμε στὴ Βιβλιοθήκη τοῦ Φωτίου καὶ στον Ζώσιμο. Τὸ 412 πῆγε ὡς πρέσβης στὴν Ουγγαρία τῶν Ούννων [FHG, III, 57-68]

973. Ολύμπιχος, ἱστορικός ποῦ ἔγραψε ΣΑΜΙΑΚΑ⁵⁶³, καὶ ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν Κλήμη τὸν Ἀλεξανδρεά. [FHG, IV, 466]

974. Ὀλυμπος ο Αλεξανδρεὺς, κάποιος φιλόσοφος, γιαντρός καὶ ἱστορικός τῶν πολεμαϊκῶν χρόνων τῆς Αἰγύπτου, ποῦ ἔγραψε γιὰ τὴν Κλεοπάτρα⁵⁶⁴. [ΑΚΛ, FG rH n. 198]

975. ΟΜΗΡΟΣ. Γιὰ τὸν Ὀμηρο ὑπάρχουν κληροδοτημένες κατὰ τοὺς μεταγενέστερους αυτοκρατορικοὺς χρόνους 7 ἀρχαῖες βιογραφίες καὶ κατ' ἄλλους ἀνέρχονται σε 8 (Alfred & Maurice Croiset, «Ἱστορία τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς λογοτεχνίας, τ. πρῶτος, σ. 104, Αθήνα 1938). Τὶ γνωρίζουμε ὁμως γιὰ αὐτές; Απὸ τα 7 ἢ 8 βιογραφικὰ σημειώματα μόνο δύο σώζουν λεπτομέρειες τοῦ πρῶτου βίου τοῦ ποιητῆ: ἡ πρῶτη βιογραφία εἶναι τοῦ *Ηροδότου* ἢ πιο σωστά τοῦ *Ψευδο-Ηροδότου*, ποῦ εἶναι γραμμένη κατὰ τὸν 1^ο με 2^ο μ.Χ. αἰῶνα καὶ ἡ δεύτερη πολὺ πιο ατελής ἀπὸ τὴν πρῶτη τοῦ *Πλουτάρχου* ἢ πιο σωστά τοῦ *Ψευδο-Πλουτάρχου*, ἡ ὁποία

⁵⁶³ ...τὸ δὲ ἐν Σάμῳ τῆς Ἡρας ξόανον Σμίλιδι τῷ Εὐκλείδου πεποιοῖσθαι Ὀλύμπιχος ἐν Σαμιακοῖς ἱστορεῖ.

⁵⁶⁴ Πλούταρχος: ἐκ δὲ λύπης ἅμα τοσαύτης καὶ ὀδύνης — ἀνεφλέγμηνε γὰρ αὐτῆς (sc. Κλεοπάτρας) τὰ στέρνα τυπτομένης καὶ ἤλκωτο — πυρετῶν ἐπιλαβόντων, ἠγάπησε τὴν πρόφασιν, ὡς ἀφεξομένη τροφῆς διὰ τοῦτο καὶ παραλύσουσα τοῦ ζῆν ἀκωλύτως ἑαυτὴν. ἦν δ' ἱατρός αὐτῇ συνήθης Ὀλυμπος, ὅι φράσασα τάληθες ἐχρήτο συμβούλοι καὶ συνεργῶι τῆς καθαρρέσεως, ὡς αὐτὸς ὁ Ὀλυμπος εἶρηκεν, ἱστορίαν τινὰ τῶν πραγμάτων τούτων ἐκδεδωκώς. ὑπονοήσας δὲ Καῖσαρ ἀπειλὰς μὲν τινὰς αὐτῇ καὶ φόβους περὶ τῶν τέκνων προσέβαλλεν, οἷς ἐκείνη καθάπερ μηχανήμασιν...

είναι γραμμένη κατά τον 3^ο με 4^ο αιώνα μ.Χ. Για τις υπόλοιπες βιογραφίες έχουμε ελάχιστες αναφορές και σχόλια από άλλους συγγραφείς, που μας προσθέτουν ελάχιστα στοιχεία. Κατά τον Τατιανό ο παλαιότερος βιογράφος του Ομήρου θεωρείται ο Θεαγένης ο Ρηγίνος (άκμασε περί το 520 π.Χ. επί εποχής του Καμβύση). Και οι επτά βιογραφίες (δηλαδή των Ψ-Ηροδότου και Ψ-Πλουτάρχου και των αποσπασμάτων ή μνείων των Θεαγένη του Ρηγίνου, Στησίμβροτου του Θασίου, Αντίμαχου του Κολοφωνίου, Διονυσίου του Ολυνθίου και Εφόρου του Κυμαίου) ελέγχονται για την ακρίβεια των στοιχείων τους και προκαλούν κάποια ερωτηματικά ως προς την περιοχή γέννησής του, τον τόπο που έζησε στη παιδική του ηλικία και τον χρόνο γέννησής του, ώστε σήμερα με όλη τη φιλολογία των ελληνιστικών χρόνων και των σημερινών απολογητών της, να έχουμε το γνωστό «ομηρικό πρόβλημα», στο οποίο, όπως λέγεται χύθηκε περισσότερο μελάνι από όσο αίμα στον Τρωικό πόλεμο.

Αναδύθηκαν πολλά ερωτήματα όλους τους προηγούμενους αιώνες από μελετητές των επών, της ιστορίας και των αρχαιολογικών ευρημάτων, πρώτα και κύρια αν ο Όμηρος ήταν υπαρκτό πρόσωπο, αν άφησε τα έπη σε προφορικό λόγο ή γραπτό, αν έψαλε ή έγραψε και τα δύο έπη (ΙΛΙΑΣ και ΟΔΥΣΣΕΙΑ) ο ίδιος ή η Οδύσσεια από διαφορετικό, γνωρίζοντας ότι το δεύτερο έπος είναι νεότερο του πρώτου, αν το περιεχόμενο και των δύο επών ήταν το ίδιο, με αυτό που μας παραδόθηκε σήμερα, ή έχουν εισχωρήσει εμβόλιμοι στίχοι στους κατοπινούς αιώνες. Πάλι αν έχουν παραλειφθεί ή αντικατασταθεί στίχοι και μύριες άλλες αμφισβητήσεις. Οι πολλές λεπτομέρειες για το πότε έζησε, που και πως μεγάλωσε, ποια ταξίδια έκανε, αν είχε κόρη, αν την προίκισε, αν «χάρισε» άλλα έργα του σε άλλους «συγγραφείς» ή σε γαμπρό της κόρης του, αν κάποιοι ιδιοποιήθηκαν έργα του, αν έγραψε άλλα έργα και ποια, όλα αυτά συνθέτουν το ομηρικό πρόβλημα, το οποίο απλώνεται από την κλασική αρχαιότητα, τους ελληνιστικούς χρόνους, τους ρωμαϊκούς κι αγγίζει τα χρόνια της σύγχρονης εποχής που ζούμε. Πρέπει να σημειώσουμε ξανά ότι, το τι έγραψε ο Θεαγένης, ο Στησίμβροτος, ο Έφορος, ο Διονύσιος κι ο Αντίμαχος δεν γνωρίζουμε, γιατί χάθηκαν τα προκείμενα γραπτά τους. Προσπαθούμε να υποθέσουμε το περιεχόμενο των συγγραφέων αυτών από άλλους μεταγενέστερους σε αναφορές στα γραπτά τους και στις προκείμενες βιογραφίες τους. Γνωρίζουμε τελικά τις βιογραφίες του Ψ-Ηροδότου και την ατελή του Ψ-Πλουτάρχου. Σε αυτές υπάρχουν συμπληρώματα από κάποια αποσπάσματα, νύξεις ή μνείες των υπολοίπων. Κι αυτό έχει τεθεί στο τραπέζι συζήτησης διαφόρων «επιστημονικών» ομίλων.

Φυσικά εκτός από τα παραπάνω ερωτήματα, προβάλλονται ακόμη και φαντασιακές σχέσεις του Ομήρου με το Ησίοδο, όπως είναι ο Αγώνας Ομήρου και Ησιόδου. Τίθεται μάλιστα το ερώτημα, ποιος είναι αρχαιότερος ποιητής ή αν υπήρξαν σύγχρονοι. Το μόνο σίγουρο είναι ότι και οι δύο ήταν απολογητές των ιερατειών της εποχής εκείνης, ή καλύτερα ορισμένων ιερατειών, γιατί τα ιερατεία των Ολυμπίων θεών ήταν διχασμένα και χωρίς συνοχή στην άσκηση της πολιτικής τους και αυτό φαίνεται από τις ραψωδίες των ομηρικών επών. Άλλοι θεοί κι οι ιερείς τους υποστήριζαν τους μεν και άλλοι τους δε, με αναποφασιστικότητες, ουδετερότητες ή παλινδρομήσεις των ιερέων των εν λόγω θεών. Τα συμφέροντα πολλά κι αντικρουόμενα και η αποθησαύριση πλούτου από αυτή την κορυφαία σύγκρουση των Αχαιών-Δαναών με τους Τρώες μεγάλη. Όπως στην περίπτωση του Χρύση, ιερέα του Απόλλωνα της ομώνυμης πόλης στην περιοχή της Τρωάδας, που ικέτευσε τον Αγαμέμνονα να εξαγοράσει την αιχμαλωτισμένη κόρη του Χρυσήϊδα, αλλά αποπέμφθηκε βιαίως κι ο ιερέας έξυπνα μόλυνε το στρατόπεδο του αρχιστρατήγου των Δαναών-**Πανελλήνων** (ραψωδία Β 530) και προκάλεσε λοιμό. Από τότε ο βιολογικός πόλεμος ήταν ένα από τα κρυφά όπλα του ιερατείου. Η θεά Αθηνά ήταν πάντοτε με το μέρος των Αχαιών-Δαναών, όπως και η Ήρα. Ο Δίας (φυσικά ιερέας του θεού) πάλι για να σώσει τον Έκτορα, χαλάει τη νευράν (το νεύρο) του τόξου του Τεύκρου κι ο αδελφός του ο Αίας διαπιστώνει το δάκτυλο και φθόνο του θεού (εκπροσώπου του ιερέα, Ιλ. Ο, 473, Φ, 82-83, Οδ. Α, 559). Ο Ήφαιστος ανάλογα με τους ιερείς που τον

εκπροσωπούσαν, υποστήριζε και τις δύο πλευρές. Ο Δάρης για παράδειγμα, ιερέας του Ηφαίστου και ένας εκ των επισήμων Τρώων (Ε 927), όπως και ο *Φηγεύς* (Φηγέας) γιος του και ιερέας του ίδιου θεού, ήταν σθεναροί υπερασπιστές της Τροίας. Ο Ποσειδώνας ήταν σθεναρά εναντίον του Οδυσσέα, γιατί ο Ναύπλιος, γνωστός θαλασσοπόρος της εποχής εκείνης κι εκφραστής του θεού, ήθελε να εκδικηθεί τον Οδυσσέα, γιατί φόνευσε με δόλο το γιο του Παλαμήδη, πρόσωπα πατέρα και γιου που λείπουν τελείως από τα έπη του Ομήρου (Ιλ. Ω, 25-30). Η Αφροδίτη, σύζυγος του Ήφαιστου ήταν με τους Τρώες. Οι ιερείς και τα αντίστοιχα ιερατεία τους ήταν σε πλήρη διάσταση. Η θεά *Άρτεμις* είχε μία αμφιλεγόμενη στάση. Από τα δύο ομηρικά έπη γνωρίζουμε σωρεία εκπροσώπων των θεών με τις προτιμήσεις τους ως ποιο στρατόπεδο θα υποστηρίξουν ή θα πολεμήσουν. Αναφέρονται τα ονόματα του ιερατείου που εμφανίζονται στα έπη, όπως ο *Πάνθοος*, γιος του *Θθρυος* και πατέρας του *Ευφόρβου* και του *Πολυδάμαντος*, ιερέας του Απόλλωνα στους Δελφούς την εποχή των Τρωικών, βρέθηκε να είναι ένας από τους γέροντες στην Τροία (Γ 146, Ρ 9, Ο 522). Εκτός από τον προαναφερθέντα Χρύση, ο *Μάρων*, γιος του *Ευάνθους*, ήταν ιερέας του Απόλλωνα στην Ίσμαρο, πόλη της Θράκης και σύμμαχου των Τρώων (ι 197). Ο *Ονήτωρ* ιερέας του *Ιδαίου Διός* στο Ίλιον (Π 604). Γι' αυτό ο Δίας είχε μία στάση υποστηρικτική και των δύο πλευρών. Στην τάξη των ιερέων ανήκαν οι *μάντιες*, οι *θεοπρόποι* και οι *οιωνοπόλοι*, μοιρασμένοι στις δύο πλευρές, όπως ο Τειρεσίας, *μάντις αλαός*, Θηβαίος (κ 492, λ 32), ο Μελάμπους «*μάντις αμύμων*» (λ 287, ο 225), ο Αμφιάραος ο διάσημος μάντης του Άργους (ο 244), ο Αμφίλοχος γιος του Αμφιαράου, περίφημος μάντης κι αυτός, ιδρυτής της Αμφιλοχίας, είχε ηρώο στην Σπάρτη και βωμό στην Κιλικία της Μικράς Ασίας (ο 248), ο *Πολυφείδης*, μάντης και προσκείμενος στο θεό Απόλλωνα, που ήταν γιος του *Μαντίου*, εγγονός του *Μελάμποδος*, ο οποίος ήταν επίσης μάντης και γιατρός (ο 252), ο *Πολύϊδος* μάντης από την Κόρινθο ή από τα Μέγαρα, γιος του *Κοιράνου* απόγονος κι αυτός του Μελάμποδος (Ν 663), ο οποίος είχε γιο τον Ευχήνωρα (Ευχήνωρ Ν 663, 671), βασιλιά της Κορίνθου, ο Μέροψ με *τας μαντοσύνας* του, κύριος της Τρωικής Περκώτης (Β 831, Λ 329), ο γνωστός Κάλχας από τα Μέγαρα, γιος του οιωνοπόλου Θεστορίδη, μάντης του ελληνικού στρατεύματος (Α 69, 92, 86, Β 30, Ν 45), ο μάντης *Έλενος*, γιος του Πριάμου, ο Τρώας Ευρυδάμας, πατέρας του Άβαντα και του Τρώα Πολύϊδου από τους ηγεμόνες της Τροίας (Ε 149), ο οιωνοσκόπος Έννομος, ηγεμόνας των Μυσών και μέγας σύμμαχος των Τρώων (Β 858, Ρ 218), ο Ιθακήσιος μάντης Αλιθήρης Μαστορίδης, δηλαδή γιος του Μή/άστορος, εταίρος και φίλος του Οδυσσέα (β 157, ρ 78), ο οποίος βοήθησε τον Τηλέμαχο εναντίον των μνηστήρων, ο *Θεοκλύμενος* (ο 256-286, 524) γιος του προαναφερθέντα *Πολυφείδους*, μάντης, που λόγω φόνου που έκανε, διέφυγε και πήγε στον Τηλέμαχο στην Ιθάκη, ο Λειώδης, γιος του *Αίνοπος*, ήταν μάντης των μνηστήρων (φ 144, χ 310) και ο *Τήλεμος*, γιος του *Ευρύμου*, μάντης των Κυκλώπων, που προέβλεψε την τύφλωση του Πολύφημου από τον Οδυσσέα (ι 507). Στους μάντιες της Οδύσσειας βλέπουμε ότι, ανήκαν σε αντιμαχόμενες πλευρές. Οι εκπρόσωποι των «θεών», υποκίνησαν τον Τρωικό πόλεμο και την ανατροπή των καθεστώτων στην Ελλάδα (Αίγισθος στις Μυκήνες, μνηστήρες στην Ιθάκη, Αιγιάλεια στο Άργος (ανέτρεψε την εξουσία του Διομήδη), η Μήδα και ο εραστής της *Λεύκος* στην Κρήτη (ανέτρεψε τον Ιδομενέα), όταν οι εκστρατευθέντες Πανέλληνες έλειπαν για πολλά χρόνια στη Μικρασιατική ακτή. Ο Αγαμέμνωνας εξουδετερώθηκε πλήρως, ο Μενέλαος δεν μπόρεσε να επιστρέψει μετά την πτώση του Ιλίου, ο Οδυσσέας πάλι έκανε χρόνια να επιστρέψει, ο Ιδομενέας δεν επέστρεψε ποτέ στην Κρήτη. Έκανε αποικίες στην Αδριατική. Ο Διομήδης δεν μπόρεσε επίσης να επιστρέψει στο Άργος (η γυναίκα του Αιγιάλεια είχε πάρει την εξουσία και τον είχε αποκλείσει), πήγε κι αυτός στην Ιταλία κι εγκαταστάθηκε μόνιμα εκεί. Μόνο ο πονηρός Νέστορας επέστρεψε. Αργότερα μαζί με τον Τηλέμαχο και μετά από 10 χρόνια κατόρθωσαν να φέρουν πίσω τον Μενέλαο και να νικήσουν το καθεστώς των μνηστήρων με την παλινόρθωση του Οδυσσέα. Το ιερατείο ήταν παρόν σε όλες αυτές τις συγκρούσεις, δεν γνωρίζουμε όμως τον ακριβή τρόπο δράσης του και τη διευθέτηση ισορροπιών ή το πως αυτό ασκούσε πολιτική, όταν βρισκόταν στη μεριά των νικητών ή των

ηττημένων. Άλλοι ήρωες, όπως ο ετεροθαλής αδελφός του Αίαντα, ο Τεύκρος, εκδιώχθηκε από τον πατέρα του Τελαμώννα μετά την άλωση της Τροίας, γιατί δεν υπερασπίστηκε το θάνατο του αδελφού του και έφυγε κακήν κακώς για την Κύπρο, όπου έχτισε τη Σαλαμίνα της Κύπρου. Φυσικά, πρόσωπα όπως του Ναύπλιου και του Παλαμήδη που προαναφέραμε, λείπουν τελείως από τα δύο ομηρικά έπη, γιατί όπως υπάρχει το ρητό και σήμερα, την ιστορία την γράφει ο νικητής. Άρα υπάρχουν ιερατεία νικημένα και νικητές. Οι τελευταίοι ασκούν την επιρροή τους και τη λογοκρισία τους και είχανε κάθε λόγο να αποσιωπήσουν την ύπαρξη των δύο ηρώων, πατέρα και γιου.

Ας επιστρέψουμε στην εποχή του Ομήρου για να γνωρίσουμε τις συνθήκες του βίου του με όσα στοιχεία έχουμε στη διάθεσή μας. Συνολικά, όπως προαναφέραμε, υπήρχαν από την αρχαία ελληνική γραμματεία 8 βιογραφικά σημειώματα του Ομήρου κι από αυτά προκύπτουν ποικίλα συμπεράσματα ως προς τη γενέτειρα του ποιητή από τα διασωθέντα τμήματα των δύο κι από τις αναφορές των υπολοίπων. Ο Πρόκλος συντηρεί τη σύγχυση ως προς τη γενέτειρα του Ομήρου, αναφέροντας διάφορες πατρίδες κι απορρίπτοντας την Κύπρο, οι Αναξιμένης, Δαμάστης και Πίνδαρος, Χίον τον αποκαλούν, οι Θεόκριτος, Ιππίας και Έφορος Κυμαίων, οι Τιμόθεος, Αριστοτέλης από τη νήσο Ίο (Ιήτη), ο Αντίπατρος ο επιγραφοποιός και ένα άδηλον Κολοφώνιο επίγραμμα μαζί με τον Στησίμβροτο τον αποκαλούν Σμυρναίο. Άλλοι όπως ο Φιλόχορος Αργείο, ο Καλλικλής Σαλαμίνιο, εννοώντας την Σαλαμίνα της Κύπρου, ο Αριστόδημος ο Νυσσαεύς τον θεωρεί Ρωμαίο συγγραφέα και κάποιοι άλλοι Αιγύπτιο από μία αναφορά του Επιφανίου, επισκόπου Σαλαμίνας Κύπρου. Κι αυτό γιατί η Κύπρος βρισκόταν σε μακραίωνη κηδεμονία των Πτολεμαίων. Ως προς τη μητέρα του οι περισσότεροι συμφωνούν με την εκδοχή του Ψ-Ηρόδοτου. Ο Ψευδο-Ηρόδοτος υποστηρίζει ότι, στην Αιολική Κύμη της Μικράς Ασίας συγκεντρώθηκαν πολλοί Έλληνες κάθε προέλευσης. Μεταξύ αυτών ήταν και κάποιος φτωχός *Μάγνης* (από τη Μαγνησία της Μικράς Ασίας, περιοχή πλησίον της Εφέσου), ο Μελάνωπος, γιος του Ιθαγένη, που ήταν γιος του *Κρήθωνος* (Κρήθων, αν και στην ελληνική μετάφραση του βιβλίου των Alfred & Maurice Croiset τίτλο: «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ», τ. 1^{ος}, αναγράφεται ως *Κρίθων*). Στην Κύμη αυτήν ο Μελάνωπος νυμφεύτηκε την κόρη του *Ομύρου* (*Ομύρης* μυθολογούμενο πρόσωπο) κι από το γάμο αυτό γεννήθηκε η *Κρηθηΐς*, η μητέρα του ποιητή. Ο Μελάνωπος αποθνήσκοντας εμπιστεύεται την Κρηθηΐδα σε ενηλικίωση στον φίλο του από το Άργος Κλεάνακτα. Σε λίγο η *Κρηθηΐς* καθίσταται έγκυος από σχέση κάποιου αγνώστου, γι' αυτό ο *Κλεάναξ* την στέλνει σε έναν Βοιωτό φίλο του τον Ισμηνία, που έμενε στη Σμύρνη. Όσο για τον άγνωστο πατέρα υπάρχει η άποψη του ιστορικού Ευγαίωνα, που υποστηρίζει ότι πατέρας του Ομήρου ήταν ο Μέλητας (ή Μέλης, ιερέας που έφερε το όνομα του ποταμού της Σμύρνης). Σ' αυτήν την άποψη έρχεται να διαφωνήσει ο Κλεάνθης και ο Ελλάνικος, οι οποίοι υποστήριζαν ότι είναι ο Μαίονας: «Ελλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης τὸν πατέρα αὐτοῦ Μαίονα λέγουσιν, Εὐγαίων δὲ Μέλητα, Καλλικλῆς⁵⁶⁵ δὲ Δμασαγόραν, Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος Δαήμονα ἔμπορον». Ένδειξη αυτού του μικρού κειμένου είναι ότι υπήρχε πλούσια γραμματεία για το ομηρικό ζήτημα, η οποία όμως σήμερα έχει χαθεί, αφήνοντας ισχνά σημάδια στη διάβα της (*Fragmenta historicorum Graecorum (FHG)* 2. Paris: Didot, 1841-1870: 16, του K. Müller,). Εκεί στις όχθες του Μέλητα ποταμού γεννάει τον Όμηρο, που ονομάστηκε **Μελησιγενής**. Ο *Μελησιγενής* με τη μητέρα του Κρηθηΐδα βρέθηκαν στο σπίτι ενός γραμματοδιδασκάλου, του Φημίου, τον οποίον αργότερα νυμφεύθηκε η μάνα του. Εκεί η Κρηθηΐδα αρχικά *επιουργούσε* (έπλεκε μαλλί) και έκανε τις δουλειές του σπιτιού. Στον Φήμιο ο *Μελησιγενής* εκπαιδεύτηκε στα γράμματα και τη μουσική κι ανέπτυξε όλη του την ιδιοφυία. Όταν ο Φήμιος πέθανε, η μάνα του κληρονόμησε την περιουσία του κι ο γιος της την σχολή του. Άρχισε να διδάσκει, δεν γνωρίζουμε από την εποχή που ζούσε ο Φήμιος αν είχε

⁵⁶⁵ ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ. Πρόκειται για κάποιον ιστορικό του οποίου όμως δεν έχουμε καμία άλλη αναφορά.

επικουρική στήριξη στη διδασκαλία του ή μετά το θάνατο αυτού. Πάντως απέκτησε κι αυτός πολλούς θαυμαστές, συνεχίζοντας τη σχολή του Φήμιου, ανάμεσά τους και πολλούς ξένους, από τους οποίους πήρε φαίνεται πολλές περιγραφές των μακρινών τόπων που είχαν περιηγηθεί κι ασκήσει το εμπόριο. Την εποχή εκείνη στην Σμύρνη το εμπόριο ήταν σε μεγάλη ακμή και γινόταν στο λιμάνι της μεγάλης εξαγωγή σταριού. Πολυάριθμοι επισκέπτες, έμποροι, караβοκυραίοι επισκέπτονταν τη μητρόπολη δεκάδων αποικιών του Εύξεινου Πόντου για να εμπορευτούν προϊόντα των αποικιών της Μιλήτου. Ένας ακουστής του Μελισσηγενή ήταν ο ναύκληρος Μέντης από τη Λευκάδα, που είχε πάει εκεί για να πάρει φορτίο σταριού. Τον πείθει να ταξιδέψει μαζί του και τον παίρνει για τις θάλασσες της Τυρσηνίας (ή Τυρρηνίας, θαλάσσια περιοχή της δυτικής Ιταλίας και Σαρδηνίας) και της περιοχής της Ιβηρικής χερσονήσου (Ισπανικές ακτές) πριν επιστρέψουν πάλι μαζί στη Λευκάδα. Στο ταξίδι αυτό στις ακτές της Σαρδηνίας, δυτικής Ιταλίας, Ισπανίας και Πορτογαλίας ο Μελισσηγενής γνώρισε πολλούς τόπους και την ιστορία των κατοίκων τους. Ίσως μάζεψε υλικό για την Οδύσσεια. Κατά την επιστροφή από το μακρινό αυτό και χρονοβόρο ταξίδι ο Μελισσηγενής (ή Όμηρος) αρρώστησε και τυφλώθηκε. Επιστρέφοντας στη Λευκάδα ο Μέντης, τον άφησε για να νοσηλευτεί στο φίλο του τον Μέντορα τον γιο του Αλκίμου στη γειτονική νήσο Ιθάκη. Εκεί νοσηλεύτηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα και γιατρεύτηκε. Στο χρόνο αυτό της νοσηλείας του άκουσε τις περιπέτειες του Οδυσσέα από τους Ιθακίσιους, που είχαν ακούσει τον πολύ παλιότερο αοιδό Φήμιο, που τραγουδούσε τις ηρωικές πράξεις των πορθητών του Ιλίου και ψυχαγωγούσε τους μνηστήρες. Μόλις γιατρεύτηκε ο φίλος του ο Μέντης αναπλέει για την Λευκάδα, παίρνοντας και τον αναρρωμένο Όμηρο από την Ιθάκη, που ο Μέντωρ τον είχε φιλοξενήσει. Από την Λευκάδα ξεκινούν το ταξίδι επιστροφής για την Σμύρνη. Πιάνοντας το λιμάνι του Κολοφώνα, ο Όμηρος νοσεί ξανά και τυφλώνεται. Από εκεί μεταβαίνει στην Σμύρνη, για να συνεχίσει την ποιητική του σταδιοδρομία, αλλά φαίνεται ότι δεν τα κατάφερε και μένοντας άπορος, αναγκάζεται να μετακομίσει βορειότερα της Σμύρνης για να βρει κοινό και πόρους. Κατέληξε στο Νέο Τείχος, μία αποικία των Κυμαίων και περισυλλέχτηκε από τον Τύχιο, έναν κατασκευαστή δερμάτων ειδών προερχόμενο από τις Ύλεις της Βοιωτίας. Όταν σταθεροποιεί κάπως την οικονομική του κατάσταση μεταβαίνει στη γειτονική αιολική Κύμη, χωριό τότε. Στην Κύμη μετονομάστηκε από Μελισσηγενής σε **Όμηρο**, επειδή οι Κυμαίοι τους τυφλούς τους ονόμαζαν *ομήρους*. Άλλωστε οι αρχαίοι μελετητές χρησιμοποιούσαν πολύ συχνά το όνομα Μελισσηγενής, όταν αναφέρονταν στο μεγάλο επικό ποιητή. Άλλη εκδοχή της μετονομασίας (Hom. Opp. V Allen p. 226-227) ήταν, ότι πήρε την ονομασία Όμηρος, γιατί ο πατέρας του είχε δοθεί όμηρος στους Πέρσες από τους Κυπρίους. Μετά από αυτό το τμήμα της διαδρομής του βίου του ποιητή, είναι σκόπιμο να αναφέρουμε ότι, παρατηρούνται κάποιες περίεργες συμπτώσεις στα ονόματα της ζωής του. Ονόματα όπως του Τύχιου, του Μέντορα και του Μέντη, τα συναντάμε στα έπη του ποιητή. Επίσης του Φημίου, του Θεστορίδη (*Θέστωρ*), του Γλαύκου και του *Κρήθωνος*. Ο Μέντης ήταν αρχηγός των Κικόνων (θρακικό φύλο που κατοικούσε γύρω από τη λίμνη Βιστωνίδα και στις εκβολές του Έβρου) και σύμμαχος του Πριάμου (Ιλιάδα P 73), ο Μέντωρ γιος του Αλκίμου, φίλος του Οδυσσέα (Οδύσσεια β 225, 243, γ 22, 340, χ 206, 208, ω 446) και στην Ιλιάδα ως πατέρα του Ιμβρίου που τη μορφή του πήρε ο Απόλλωνας υποστηρίζοντας τον Έκτορα (Ιλιάδα N 171), ο Τύχιος ως κατασκευαστής της ασπίδας του Αϊάντα του Τελαμώνιου (Ιλιάδα H 220) ταυτιζόμενος με τον επεξεργαστή δερμάτων της βιογραφίας, γνωρίζοντας ότι οι ασπίδες κατασκευάζονταν από επάλληλα δέρματα. Ο *Κρήθων* πάλι που συναντήσαμε παραπάνω ως πατέρα του *Μελάνωπος*, τον συναντάμε δυο φορές στην Ιλιάδα, στη ραψωδία E (542 και 549). Τυχαίο τόση μεγάλη αναπαραγωγή ονομάτων; Σίγουρα αναγεννάτε πρόβλημα και δημιουργούνται ερωτήματα αξιοπιστίας των πολύ μεταγενεστέρων βιογραφιών που διασώθηκαν σε μερικά ή μεγάλα τμήματα. Ήταν σύμπτωση αυτή ονομάτων ή πρόκειται για ονόματα συναφών γενεών; Δηλαδή μεταξύ προγόνων κι απογόνων; Ή, το πιο ακραίο, πρόκειται για μία φανταστική

εξιστόρηση του βιογραφικού του ποιητή; Ή ακόμη μιας φαντασιακής αποτύπωσης των προσώπων της Τρωικής σύγκρουσης;

Η φήμη της σχολής του Φήμιου και του Μελησιγενή έφερε πολλούς ακουστές από μακρινά μέρη. Ένας από αυτούς ήταν ο έμπορος σίτου και πλοιοκτήτης (*ναύκληρος*) Μέντης από τη Λευκάδα (ο Λευκάδιος). Ο Μέντης τον έπεισε να τον ακολουθήσει, δίνοντας του πολλούς μισθούς και με δέλεαρ να γνωρίσει πολλές νέες χώρες και τόπους, ταξιδεύοντας με το πλοίο του. Ο Μελησιγενής δέχτηκε και ως άλλος Οδυσσέας ταξίδεψε στην Τυρρηνία (Ιταλία), στην Ιβηρική χερσόνησο (Ισπανία-Πορτογαλία) και γνώρισε την ιστορία πολλών νέων τόπων. Κατά την επιστροφή τους οι ταξιδιώτες αυτοί επιστρέφουν στην Ιθάκη και φιλοξενούνται στην οικία του Μέντορα. Στην Ιθάκη ο ποιητής μάζεψε τις σχετικές παραδόσεις για τον Οδυσσέα. Στην Ιθάκη ο ποιητής νόσησε και ο Μέντης τον άφησε στο φίλο του Μέντωρ μέχρι να αναρρώσει και πήγε στην Λευκάδα. Στην επιστροφή του ο Μέντης παίρνει τον αναρρωμένο ποιητή και μετά από διάφορα ταξίδια πηγαίνουν στον Κολοφώνα., στον οποίον ο άτυχος ποιητής μένει τελείως τυφλός. Επιστρέφει στην Σμύρνη κι αρχίζει την ποιητική του σταδιοδρομία. Όμως λόγω της αναπηρίας του έκανε μία ζωή με περιπλανήσεις, γεμάτη αθλιότητα. Στην πόλη Νέον Τείχος, βόρεια της Σμύρνης κι αποικία των Κυμαίων,

Όταν μεγάλωσε, άρχισε να διδάσκει κι απέκτησε πολλούς θαυμαστές ανάμεσά τους και πολλούς ξένους, από τους οποίους πήρε φαίνεται πολλές περιγραφές των τόπων που είχαν περιηγηθεί. Την εποχή εκείνη στην Σμύρνη το εμπόριο ήταν σε μεγάλη ακμή και γινόταν μεγάλη εξαγωγή σταριού. Πολυάριθμοι επισκέπτες, έμποροι, караβοκυραίοι επισκέπτονταν τη μητρόπολη δεκάδων αποικιών του Εύξεινου Πόντου για να εμπορευτούν προϊόντα των αποικιών της Μιλήτου. Ένας ακουστής του Μελησιγενή ήταν ο ναύκληρος Μέντης από τη Λευκάδα, που είχε πάει εκεί για να πάρει φορτίο σταριού. Τον πείθει να ταξιδέψει μαζί του και τον παίρνει για τις θάλασσες της Τυρηνίας (Ιταλία και Σαρδηνία) και της Ιβηρικής χερσονήσου (Ισπανικές ακτές) πριν επιστρέψουν πάλι μαζί στη Λευκάδα. Στο ταξίδι αυτό μάλλον κατά την επιστροφή ήταν που αρρώστησε ο Όμηρος και τυφλώθηκε. Επιστρέφοντας στη Λευκάδα ο Μέντης, τον άφησε για να νοσηλευτεί στο φίλο του τον Μέντορα τον γιο του Άλκιμου στη γειτονική νήσο Ιθάκη. Εκεί νοσηλεύτηκε για μεγάλο χρόνο και γιατρεύτηκε. Στο χρόνο αυτό αυτό της νοσηλείας του άκουσε τις περιπέτειες του Οδυσσέα από τους Ιθακίσιους, που είχαν ακούσει τον πολύ παλιότερο αοιδό Φήμιο, που τραγουδούσε τις ηρωικές πράξεις των πορθητών του Ιλίου και ψυχαγωγούσε τους μνηστήρες. Μόλις γιατρεύτηκε ο φίλος του ο Μέντης αναπλέει για την Λευκάδα, παίρνοντας και τον Όμηρο από την Ιθάκη. Από την Λευκάδα ξεκινούν το ταξίδι επιστροφής για την Σμύρνη. Πιάνοντας το λιμάνι του Κολοφώνα, ο Όμηρος ξανανοσεί και τυφλώνεται πάλι. Από εκεί μεταβαίνει στην Σμύρνη, αλλά μένοντας άπορος, αναγκάζεται να πάει για να βρει πόρους στο Νέο Τείχος κι από εκεί στην αιολική Κύμη. Στην Κύμη μετονομάστηκε από Μελησιγενής σε Όμηρο, επειδή οι Κυμαίοι τους τυφλούς τους ονόμαζαν *ομήρους*. Άλλωστε με το όνομα Μελησιγενής συχνά αναφερόταν ο μεγάλος επικός ποιητής από τους αρχαίους μελετητές. Άλλη εκδοχή (Hom. Opp. V Allen p. 226-227) είναι ότι πήρε την ονομασία του Όμηρος, γιατί ο πατέρας του δόθηκε όμηρος στους Πέρσες από τους Κυπρίους.

Ο Ψ-Πλούταρχος υποστηρίζει ότι, ο Όμηρος ήταν Κυμαίος. Το ίδιο υποστηρίζει κι ο Έφορος, γιατί όπως λέει το είχαν ισχυριστεί οι Κυμαίοι αδελφοί Απελλής, Μαίων και Δίος. Ο Δίος είχε μετοικήσει στην Άσκη της Βοιωτίας και με την Πυκμήδη γέννησε τον **Ησίοδο**. Ο Απελλής αφού πέθανε στην πατρίδα του την Κύμη, άφησε τη θυγατέρα του Κριθηίδα στον αδελφό του Μαίονα, ο οποίος την παρέδωσε με γάμο στο Φήμιο τον Σμυρναίο τον γραμματοδιδάσκαλο. Κι ενώ η Κριθηίδα έπλενε στον ποταμό Μέλητα, γέννησε τον Όμηρο, τον οποίον ονόμασε

Μελησιγενή. Αργότερα μετονομάστηκε σε Όμηρος, «επειδή τας ὄψεις επηρώθη» (επειδή είχε αναπηρία στην όψη, δηλαδή στα μάτια, Ψ-Πλούταρχος).

**καὶ διὰ τοῦτο Μελησιγένης ἐκλήθη· μετωνομάσθη δ' Ὀμη-
ρος, ἐπειδὴ τὰς ὄψεις ἐπηρώθη. οὕτω δ' ἐκάλουν οἱ τε
Κυμαῖοι καὶ οἱ Ἴωνες τοὺς τὰς ὄψεις πεπηρωμένους παρὰ τὸ
δεῖσθαι τῶν ὁμηρεούντων, ὃ ἐστὶ τῶν ἡγουμένων. ταῦτα
μὲν Ἐφορος. (3) Ἀριστοτέλης δ' ἐν τῷ τρίτῳ περὶ ποιητικῆς**

**ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο,
συνῆλθον ἐν αὐτῇ παντοδαπὰ ἔθνεα Ἑλληνικά, καὶ δὴ καὶ
ἐκ Μαγνησίης ἄλλοι τέ τινες καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένης
τοῦ Κρηθωνος, οὐ πολύφορτος, ἀλλὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων.
οὗτος δ' ὁ Μελάνωπος ἔγημεν ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα
Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ κοίτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὖ-
νομα τίθεται Κρηθηΐδα. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ
ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπι-
τρέπει ἀνδρὶ, ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργεῖῳ.
(2) χρόνου δὲ προΐοντος συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ
λαθραίως ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἐλάνθανεν·**

Ὡς προς τον πατέρα του ακούγονται διαφορετικές εκδοχές (ακόμη μερικές και για τη μητέρα του, Σουΐδας), η κυριότερη όπως θα αναφερθούμε παρακάτω είναι ότι, γονεὶς εἶχε τον ιερέα του Μέλητα ποταμού (πλησίον της Σμύρνης) και τη νύμφη Κριθηΐδα, κάποιοι ἄλλοι ὅτι εἶχε τον ιερέα του Απόλλωνα και μητέρα της Μούσας Καλλιόπης, ο Χάραξ ο ιστορικός υποστήριζε ὅτι εἶχε πατέρα του τον Μαίονα ἢ Μήτιο και μητέρα την Ευμήτιδα, ὅπως και συναντάμε και μια εντυπωσιακή εκδοχή ὅτι, ἦταν γόνος του

Οι ακτές του Τλιου με την πόλη με τα άπαρτα τείχη να δεσπόζει στο λόφο Χισαρλίκ. Σε κάποιο μέρος της απέραντης ακτής είχαν στρατοπευθεῦσαι οἱ Ἕλληνες και οἱ Αχαιοί, προσαράζοντας τα πλοία τους. Το σημεῖο αὐτό το εἶχαν οχυρώσει με την κατασκευή ξύλινων τειχῶν, για να προστατεύονται ἀπὸ τις ἀντεπιθέσεις των Τρώων.

Τηλέμαχου του Οδυσσέα με την Πολυκάστη θυγατέρα του Νέστορα. Ἀς μην ξεχνάμε ὅτι, ο *Ευγαίων* υποστήριζε για πατέρα του τον Μέλητα (ιερέα του Μέλητα ποταμού της Σμύρνης και τη μάνα του την ἀνήγαγαν οἱ κατοπινοὶ σε νύμφη), οἱ Καλλικλῆς, Δημόκριτος, τον Τροϊζήνιο ἔμπορα Δαήμονα, κάποιοι τον Ταμύρα, οἱ Αἰγύπτιοι τον προγραμματέα του Τηλέμαχου τον Μενέμαχο. Πολλοὶ τον κατατάσσουν στους Ηρακλείδες και πρεσβύτερο του Ησίοδου, ο Πύρανδρος και ο Υψικράτης συνομήλικο, ο Κράτης ὅτι, γεννήθηκε 60 χρόνια μετὰ τα γεγονότα του Τρωϊκοῦ πολέμου και ο Ερατοσθένης 90 χρόνια μετὰ την ίδρυση ἀποικιών των Ἰώνων, ἐνῶ ο Απολλόδωρος μετὰ ἀπὸ 80. Δεν υπάρχουν κάποια στοιχεῖα να μας δίνουν με ἀκρίβεια τα βιογραφικά του στοιχεῖα, γιατί διαφωνοῦν μεγάλες προσωπικότητες και υψηλοῦ κύρους της ελληνικῆς γραμματείας και σπέρνονται ἀφθονα τα ἴχνη της ἀμφιβολίας, ἐτσι ἐκθέτουμε τα του Ηροδότου (ἢ κατ' ἄλλους Ψευτο-Ηροδότου).

Ο Όμηρος σύμφωνα με τον Ηρόδοτο τον Αλικαρνασσεά ή για να είμαστε πιο ακριβείς από τον Ψευδο-Ηρόδοτο («περί τῆς τοῦ Ὀμήρου γενέσιος καὶ βιοτῆς»), ονομαζόταν **Μελισσηγενής**, ως γιος της νύμφης Κρηθηΐδας και πιθανώς του Βοιωτού Ισμηνία. Η νύμφη αυτή ήταν προστάτης του Μέλητα ποταμού, που εκβάλλει πλησίον της Σμύρνης. Τον γέννησε στα μέρη εκείνα πλησίον της Σμύρνης, γι' αυτό πήρε και το όνομα του ποταμού (γόνος του Μέλητα ποταμού). Για τον πατέρα του όμως υπήρχαν διαφορετικές εκδοχές από τους ιστορικούς της αρχαιότητας. Συγκεκριμένα στα *Fragmenta historicorum Graecorum (FHG)* 2. Paris: Didot, 1841-1870: 16, του K. Müller, υπάρχει η άποψη του ιστορικού Ευγαίωνα, που υποστηρίζει ότι πατέρας του Ομήρου ήταν ο Μέλητας (ή Μέλης, ιερέας που έφερε το όνομα του ποταμού της Σμύρνης). Σ' αυτήν την άποψη έρχεται να διαφωνήσει ο Κλεάνθης και ο Ελλάνικος, οι οποίοι υποστήριζαν ότι είναι ο Μαίονας: «Ἐλλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης τὸν πατέρα αὐτοῦ Μαίονα λέγουσιν, Εὐγαίων δὲ Μέλητα, Καλλικλῆς⁵⁶⁶ δὲ Δμασαγόραν, Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος Δαήμονα ἔμπορον». Ἐνδειξη αὐτοῦ τοῦ μικροῦ κειμένου εἶναι ὅτι υπήρχε πλούσια γραμματεία για το ομηρικό ζήτημα, η οποία όμως σήμερα έχει χαθεί, αφήνοντας ισχνά σημάδια στη διάβασή της. Στην Σμύρνη, σύμφωνα με τον Ηρόδοτο, έμαθε τα πρώτα του γράμματα και μουσική από τον Φήμιο, στον οποίον η Κρηθηΐδα εριουργούσε και έκανε διάφορες εργασίες για να ξεπληρώνει την εκπαίδευση του γιου της, ο οποίος μέχρι τότε δεν ήταν τυφλός. Δάσκαλος του Ομήρου στην ποίηση αναφέρεται από τον Διόδωρο τον Σικελιώτη ο Αθηναίος Προναπίδης, «συμφοιτητής του Ορφέα και Ηρακλή» κατά τον Ιωάννη Τζέτζη στην εξήγηση της Ιλιάδος του μεγάλου ποιητή. Όταν μεγάλωσε, άρχισε να διδάσκει κι απέκτησε πολλούς θαυμαστές ανάμεσά τους και πολλούς ξένους, από τους οποίους πήρε φαίνεται πολλές περιγραφές των τόπων που είχαν περιηγηθεί. Την εποχή εκείνη στην Σμύρνη το εμπόριο ήταν σε μεγάλη ακμή και γινόταν μεγάλη εξαγωγή σταριού. Πολυάριθμοι επισκέπτες, έμποροι, караβοκυραίοι επισκέπτονταν τη μητρόπολη δεκάδων αποικιών του Εύξεινου Πόντου για να εμπορευτούν προϊόντα των αποικιών της Μιλήτου. Ένας ακουστής του Μελισσηγενή ήταν ο ναύκληρος Μέντης από τη Λευκάδα, που είχε πάει εκεί για να πάρει φορτίο σταριού. Τον πείθει να ταξιδέψει μαζί του και τον παίρνει για τις θάλασσες της Τυρσηνίας (Ιταλία και Σαρδηνία) και της Ιβηρικής χερσονήσου (Ισπανικές ακτές) πριν επιστρέψουν πάλι μαζί στη Λευκάδα. Στο ταξίδι αυτό μάλλον κατά την επιστροφή ήταν που αρρώστησε ο Όμηρος και τυφλώθηκε. Επιστρέφοντας στη Λευκάδα ο Μέντης, τον άφησε για να νοσηλευτεί στο φίλο του τον Μέντορα τον γιο του Άλκιμου στη γειτονική νήσο Ιθάκη. Εκεί νοσηλεύτηκε για μεγάλο χρόνο και γιατρεύτηκε. Στο χρόνο αυτό της νοσηλείας του άκουσε τις περιπέτειες του Οδυσσέα από τους Ιθακίσιους, που είχαν αξιούσει τον πολύ παλιότερο αοιδό Φήμιο, που τραγουδούσε τις ηρωικές πράξεις των πορθητών του Ιλίου και ψυχαγωγούσε τους μνηστήρες. Μόλις γιατρεύτηκε ο φίλος του ο Μέντης αναπλέει για την Λευκάδα, παίρνοντας και τον Όμηρο από την Ιθάκη. Από την Λευκάδα ξεκινούν το ταξίδι επιστροφής για την Σμύρνη. Πιάνοντας το λιμάνι του Κολοφώνα, ο Όμηρος ξανανοσεί και τυφλώνεται πάλι. Από εκεί μεταβαίνει στην Σμύρνη, αλλά μένοντας άπορος, αναγκάζεται να πάει για να βρει πόρους στο Νέο Τείχος κι από εκεί στην αιολική Κύμη. Στην Κύμη μετονομάστηκε από Μελισσηγενής σε Όμηρο, επειδή οι Κυμαίοι τους τυφλούς τους ονόμαζαν *ομήρους*. Άλλωστε με το όνομα Μελισσηγενής συχνά αναφερόταν ο μεγάλος επικός ποιητής από τους αρχαίους μελετητές. Άλλη εκδοχή (Hom. Opp. V Allen p. 226-227) είναι ότι πήρε την ονομασία του Όμηρος, γιατί ο πατέρας του δόθηκε όμηρος στους Πέρσες από τους Κυπρίους. Οι γεωγραφικές εμπειρίες του Ομήρου ήταν πλούσιες, γιατί ο ίδιος από τα παραπάνω είχε επισκεφθεί πολλές χώρες, εκτός από τις διηγήσεις που είχε ακούσει κι αυτό φαίνεται από το γεωγραφικό περιεχόμενο στα δύο του έπη. Τελευταίος στην Ίο, όπου υπήρχε ο τάφος του (πάνω από τον όρμο Πλακωτό, στο λόφο Ψαθόπυργου στη βόρεια Ίο) και ένα επίγραμμα του Πεισίστρατου. Ο Στράβωνας τον είχε ως πρόδρομο των γεωγράφων, δηλώνοντας: «Ὀμηρος πρῶτος ἐτόλμησε γεωγραφῆσαι». Ο

⁵⁶⁶ ΚΑΛΛΙΚΛΗΣ. Πρόκειται για κάποιον ιστορικό του οποίου όμως δεν έχουμε καμία άλλη αναφορά.

Στράβωνας στα *Γεωγραφικά* του αναφέρει τις μαρτυρίες και άλλων γεωγραφών, όπως αυτή του Ιππάρχου, που και αυτός δηλώνει: «*αρχηγέτην είναι της γεωγραφικής εμπειρίας Όμηρον*». Η περίοδος δράσης του Ομήρου και η αρχή επωδής των επών του, για να τεκμηριωθεί περισσότερο ταυτίζεται κατά την περίοδο της Ρωμαιοκρατίας με αυτήν του Ησιόδου. Τότε εμφανίστηκαν οι περιούσιοι λαοί του θεού και οι εθνικοί έγιναν απόβλητοι στην απέραντη Αυτοκρατορία. Ο Ησίοδος θεωρείται σύγχρονος του Ομήρου και επί Ρωμαιοκρατίας επινοήθηκαν αγώνες των δύο επικών ποιητών. Ο Ηρόδοτος τον χρονολογούσε γύρω από το 850 π.Χ., 400 περίπου χρόνια μετά την άλωση της Τροίας, ενώ μια άλλη ξεχασμένη χρονολόγηση τον θέλει να έδρασε τον 9^ο με 10^ο αιώνα π.Χ. Ο Κράτης ο Μαλλώτης ή Περγαμηνός, σπουδαίος γεωγράφος και αντίπαλος του Αρίσταρχου υποστηρίζει ότι, έζησε πριν από την εισβολή των Ηρακλειδών στην Πελοπόννησο, μια άποψη στην οποία συμφωνεί και ο Φιλόστρατος. Ο Θεόπομπος και ο Ευφορίωνας ομιλούν για 300 έτη μετά τα Τρωικά, μια απλή αναφορά χωρίς περεταίρω εξηγήσεις και γενικά υπάρχει ένα θολό πεδίο που πιθανόν να κρύβει σκοπιμότητες. Μέχρι το 1950 πολλοί ιστορικοί αποδέχονταν τους χρονολόγους της Αλεξάνδρειας, οι οποίοι μιλούσαν για τη γέννηση των επών και ιδίως της *Ιλιάδος* για 100 με 120 έτη μετά την άλωση της Τροίας. Υπήρχαν όμως και λόγιοι της Αλεξάνδρειας που έλεγαν για τον Όμηρο ότι ήταν νεότερος κατά 100 έτη από την αποίκηση των Ιώνων, δηλαδή να γεννήθηκε το 984 π.Χ., αποδεχόμενοι ότι η άλωση της Τροίας επήλθε κατά το 1184 π.Χ. ή κατά το Πάριο Χρονικό το 1209 π.Χ. Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις για το πολίτευμα της εποχής του Ομήρου, ότι, τα χρόνια που έζησε ο Όμηρος είναι χρόνια πολιτεύματος της βασιλείας κι όχι της ολιγαρχίας ή της δημοκρατίας ή αυτής των τυραννίδων. Ο ίδιος το ομολογεί έμμεσα όταν λέει: *ουκ αγαθόν πολυκοιρανίη, εις κοίρανος έστω, εις βασιλεύς*. Το ΠΑΡΙΟ ΧΡΟΝΙΚΟ όμως τοποθετεί την εμφάνιση του Ομήρου το 906 π.Χ. κατά την εποχή που βασίλευε στην Αθήνα ο Διόγητος. (Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β΄, ΠΑΡΙΟ ΧΡΟΝΙΚΟ). [Γεωργίου Γαρδίκας (τ. καθ. Παν. Αθηνών), Ο ΟΜΗΡΟΣ, εκδ. Π.Δρανδάκης, Αθηναι 1933]

Μία άλλη ενδιαφέρουσα βιβλιογραφική πηγή είναι αυτή που μας χαρίζει ο νεοελληνικός διαφωτισμός, στη μετάφραση της τρίτομης *Ιστορία της Ελλάδος*, του Goldsmith (Γόλντσμιθ), που τυπώθηκε το 1807 στη Βιέννη της Αυστρίας, η οποία διαθέτει ένα γεωγραφικό χάρτη, χρονολόγια και σύντομες πραγματείες για τις επιστήμες και τέχνες, της θρησκείας και των ελληνικών ηθών κι εθίμων στις σημειώσεις του μεταφραστή. Σύμφωνα με αυτήν την ιστορία, των 1500 περίπου σελίδων, ο Όμηρος γεννιέται το 1102 π.Χ. ταυτόχρονα με την κτίση της Σμύρνης, λογίζοντας την Ιωνική μετανάστευση στη Μικράν Ασία το 1130 π.Χ. Πιο κάτω στο ίδιο χρονολόγιο γράφει ότι ο Ησίοδος ακμάζει το 944 π.Χ. και ο Όμηρος το 907. Αν δούμε τους χρονολογικούς σταθμούς αυτής της Ιστορίας, θα δούμε ότι φωτίζονται αρκετά σημεία της πριν τον Τρωικό πόλεμο και μετά, μέχρι τη μέτρηση του ιστορικού χρόνου με την Ολυμπιάδα του 776 π.Χ. (όπου έχουμε πλήρεις πίνακες με τους Ολυμπιονίκες). Οι γεωγραφικές γνώσεις του Ομήρου δίνουν την αίσθηση ότι ο ποιητής είχε περιηγηθεί πολλές χώρες, γιατί οι αναφορές του ήταν γεμάτες με ακριβείς περιγραφές τόπων, που μόνο ένα οξύτατο βλέμμα παρατηρητή θα μπορούσε να εκθέσει και μάλιστα να υποψιάζονται ότι προέρχονται από περιηγήσεις που έκανε ο ίδιος. Περιγράφει άριστα με ακριβή τοπογραφικά δεδομένα τόσο την Ευρωπαϊκή Ελλάδα, όσο και την περιοχή της Τροίας. Ο ποιητικός του λόγος δίνει σαφή και ζωνρή περιγραφή της βόριας Ιωνίας, της γειτονικής Μαιονίας με το μεγάλο λιβάδι του Άσιου και τον Κάνστρο ποταμό (Β 461), τη λίμνη Γυγαίη, τα όρη Τμώλος και το Σίπυλο. Οι βοριάδες άνεμοι και ο Ζέφυρος από την Θράκη έπνεαν μέχρι το ακρωτήριο της Μυκάλης απέναντι από τη Σάμο,

όπου υπήρχε ο ναός του Πανιώνιου Ποσειδῶνα, συμπαρασύροντας τους καπνούς από τους θυόμενους ταύρους, σποδές που γινόντουσαν κατά τους πανήγυρεις αγώνες, οι οποίοι ετελούντο πολύ πριν από την έναρξη των Ολυμπιάδων. Γνωρίζει πολύ καλά τις ακτές του Αδριαμυττηνού κόλπου με τους εξέχοντες τύμβους, τους οποίους έβλεπαν όσοι παράπλεαν τον πλατύ αιγιαλό του Ελλησπόντου (Η 86). Εικάζουμε ότι, ο «τυφλός» ποιητής δεν μπορεί να είδε αυτά που αναφέρει με τα μάτια άλλων, παρά μόνο με τα δικά του, *ιδίοις ὀμμασιν*. Περιγράφει τις κορυφές της Ίδης, την πεδιάδα του Σκαμάνδρου (Ε 773), την ακρότατη κορυφή της Σαμοθράκης (Ν 10), το τοπογραφικό θέατρο των επιχειρήσεων των εκστρατευσάντων εναντίον των γενναίων Τρώων. Η ζωντανή περιγραφή του Ομήρου περίπου 2800 χρόνια πριν, οδήγησε τον ερασιτέχνη αρχαιολόγο Schliemann Henrich στις ανασκαφές του λόφου του Χισαρλίκ 1881 και 1884. Η Ιλιάδα των 24 ωδών, των 111.922 λέξεων, εκ των οποίων οι 21.772 είναι διαφορετικές, που συνθέτουν ένα ολόκληρο λεξικό πρωτογενών λέξεων, ζωντανεύει έναν κόσμο κατά τις τελευταίες 50 μέρες της πιο τρομερής γνωστής σύγκρουσης των δύο τότε ηγεμονικών δυνάμεων του κόσμου, των Αχαιών και των Τρώων. Μιας σύγκρουσης που συγκρότησε σε δύο μεγάλες «συμμαχίες» όλες τις γνωστές δυνάμεις του 13^{ου} π.Χ. αιώνα με κατάληξη την πτώση της Τροίας και τη γενικότερη ανακατάταξη των δυνάμεων της περιοχής της Μυσίας (Τρωάδος) και της Μικράς Ασίας. Παρατηρήθηκαν στα επόμενα χρόνια μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμών από την Ελλάδα προς τις περιοχές της Μικράς Ασίας, όταν στην Ελλάδα είχαμε μετακινήσεις στην Πελοπόννησο από την κάθοδο των Ηρακλειδών και των συμμάχων τους Δωριέων και Αιτωλών.

Ομηρικά πλοία.

Η υπόθεση του έπους αυτού κινείται γύρω από την *μήνιν* (θυμό) του Αχιλλέα κατά του Αγαμέμνονα, η οποία δικαίως κλήθηκε *ουλομένη*, δηλαδή ολέθρια. Η οργή του Αχιλλέα εναντίον του Αγαμέμνονα είναι παθητική, τουναντίον εναντίον του Έκτορα ενεργητική. Το έπος αυτό θ' άπρεπε κανονικά να ονομάζεται *Αχιλλεία*, όμως παρεμβάλλονται πολλά γεγονότα του Τρωικού πολέμου γύρω από την πόλη του Ιλίου, γι' αυτό προτιμήθηκε το *Ιλιάς*, από τον Όμηρο, παρόλο που υπάρχουν σοβαρές υπόνοιες, οι οποίες δείχνουν σκοπιμότητα, με στόχο τον υποβιβασμό του ρόλου του Αχιλλέα στην εκστρατεία αυτή. Γεγονότα όπως αυτό της δολοφονίας του Παλαμήδη από τον Οδυσσέα και τον Σθένηλο, το ταξίδι του πατέρα του Παλαμήδη Ναυπλίου στο στρατόπεδο των Αχαιών για να του δοθούν εξηγήσεις για τον άδικο θάνατο του γιου του, δεν συμπεριλαμβάνονται στην Ιλιάδα, συνηγορούν στην τελευταία εικασία, προσθέτοντας τη μαρτυρία της *Παλατινής ανθολογίας*, ότι ο Όμηρος ήταν εγγονός του Τηλέμαχου. Τα ομηρικά έπη (*Ιλιάς* και *Οδύσσεια* των 24 επίσης ωδών, 87.224 λέξεων, από τις οποίες οι 17.611 ήταν διαφορετικές) έτσι όπως

Τα ερείπια της πόλης της Τροίας.

τα γνωρίζουμε σήμερα είναι επεξεργασμένα από τον Ζηνόδοτο, διευθυντή του Μουσείου της Αλεξάνδρειας, ο οποίος συμάζεψε τις μέχρι τότε εκδόσεις με διαφορετικές εκδοχές, ενοποιώντας τις σε μία τελική έκδοση. Πρέπει να κυκλοφορούσαν τον 3^ο αιώνα π.Χ. και άλλες παλαιότερες εκδόσεις των κειμένων, χωρίς να έχουν υποστεί παρεμβάσεις, γιατί ο Τίμωνας από τον Φλειούντα, ένας σχολαστικός φιλόσοφος, συμβούλεψε τον Άρατο, τον ποιητή των *Φαινομένων*, να χρησιμοποιεί παλιές εκδόσεις των επών του Ομήρου κι όχι τις διορθωμένες του Ζηνοδότου (Διογένης ο Λαέρτιος).

Στην αρχαιότητα, όπως και σήμερα, θεωρούν ότι η Οδύσσεια είναι έργο που γράφτηκε πολύ μετά από την Ιλιάδα, μετά από 30 τουλάχιστον και πλέον χρόνια και είναι γραμμένη από διαφορετικό συγγραφέα. Αυτοί που πίστευαν αυτή τη θέση στην αρχαιότητα, ονομαζόντουσαν «Χωρίζοντες» (ο Ξένων και ο Ελλάνικος ήταν γνωστοί υποστηρικτές της άποψης αυτής και μόνον αυτά τα δύο ονόματα σώζονται από την μεγάλη ομάδα των *χωρίζοντων*, που είχαν μεγάλη επίδραση στους φιλόλογους της εποχής, όπως ο Πρόκλος που ενίσχυε την γνώμη τους και μίλησε για την ύπαρξη πολλών Ομήρων, που ζήλευαν τη δόξα του πρώτου). Το ζήτημα αυτό είναι συνιστώσα του λεγόμενου ομηρικού προβλήματος, όπως η εποχή που έζησε ο Όμηρος και γενικότερα για την αλήθεια των γεγονότων που συνέβηκαν στην Τρωική ακτή.

Πάπυρος της Οξύρυγχου (πόλης της μέσης Αιγύπτου που λατρευόταν το ομώνυμο ψάρι), με απόσπασμα από την ΙΛΙΑΔΑ. Δεξιά απόσπασμα χάρτη της Μιλήτου.

Στον Όμηρο αποδίδονται και άλλα έργα εκτός της Ιλιάδας και της Οδύσσειας, στα οποία εμφανίζονται ως δημιουργοί ονόματα μεταγενεστέρων χρόνων. Δεν γνωρίζουμε αν είναι στην πραγματικότητα παμπάλαια έργα του Ομήρου, που διασκευάστηκαν από μεταγενεστέρους συγγραφείς, παρεμβάλλοντας προσθήκες κι αλλάζοντας γλωσσικά την υφή των έργων αυτών, έτσι ώστε να γίνονται περισσότερο προσηνή στο λαό στη μετέπειτα εποχή. Αποδίδονται οι Ομηρικοί Ύμνοι⁵⁶⁷ (όπως ο Ύμνος προς τον Δῆλιο Απόλλωνα, Θουκυδίδης, III 104), μία συλλογή 33 εξάμετρων ποιημάτων, τα έπη «Θηβαΐς» (μαρτυρεί ο Καλλίνος περί το 650 π.Χ., όπως μας λέει ο Πausanias, IX 9, 5), «Επίγονοι», «Κύπρια έπη» (μαρτυρεί ο Ηρόδοτος, II 117, IV 32), «Οιχαλίας Άλωσις» (γνωστή πόλη αργότερα ως *Ευρύτιον*) (λέγεται ότι τα έγραψε ο Κρεώφυλος ο Χίος ή ο Σάμιος, 10^{ος} αι. π.Χ., κυκλικός ποιητής γαμπρός του Ομήρου και κληρονόμος των ποιημάτων του), δύο ψευδεπίγραφα επιγράμματα, που περιέχονται στην «Παλατινή Ανθολογία» (VII 153 και XIV 147) και τα μικρότερα «Μαργίτης» (Αριστοτέλης, Ποιητική IV, 1448b, 10), «Κέρκωπες», «Βατραχομυομαχία», «Αἰξ η επτάπεκτος», «Επικυλίδες», Κάμινος ή Κεραμῖς. Ο Όμηρος τον Μαργίτη⁵⁶⁸ λέγεται ότι τον έγραψε, όταν

⁵⁶⁷ Οι Ομηρικοί ύμνοι: «εις Δῆλιον Απόλλωνα», «εις Απόλλωνα Πύθιον», «εις Ερμήν», «εις Δήμητραν».

⁵⁶⁸ Ο Σουΐδας υποστηρίζει ότι τον Μαργίτη τον έγραψε ένας ποιητής του 5^{ου} αιώνα π.Χ. με το όνομα Πίγρης ο Αλικαρνασσεύς (Πίγρης ὁ Ὑσσελδώμου, πράγμα ασύστατο, γιατί ο Αρχίλοχος προγενέστερος του Πίγρητα μνημονεύει τον Μαργίτη ως έργο του Ομήρου, όπως και ο Καλλίμαχος. Οι μεταγενέστεροι Ευστράτιος και

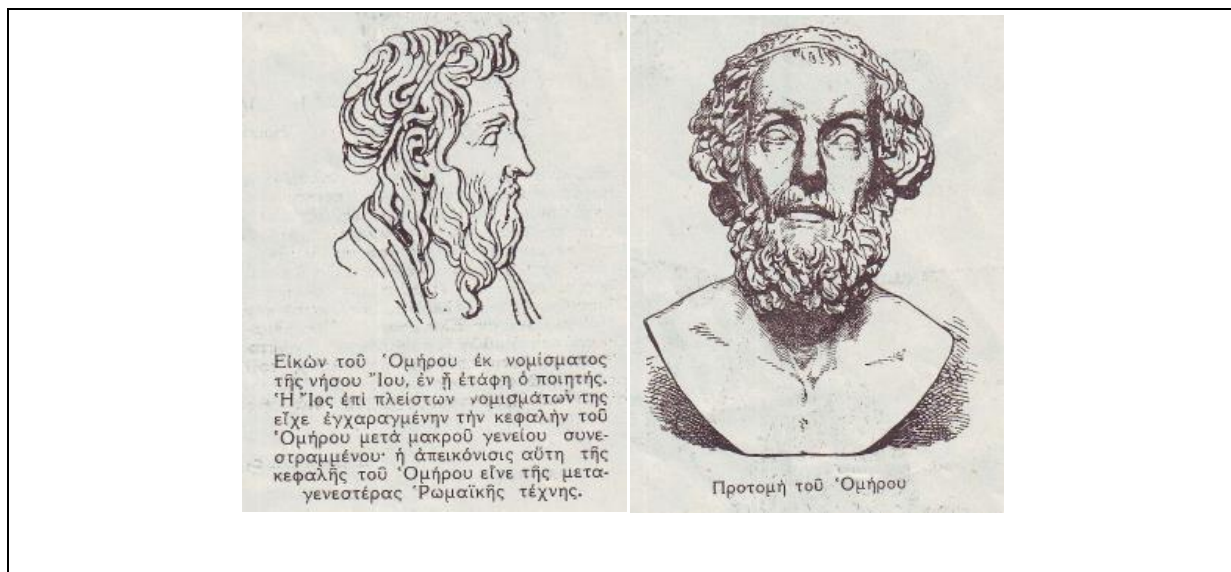
διέμενε στον Κολοφώνα και ήταν μία παρωδία (δεν σώζεται παρά μόνον μερικά αποσπάσματα), που δύναται κάποιος να την χαρακτηρίσει ως μία μορφή πρώτης κωμωδίας. Το περιεχόμενο του σκωπτικού έπους περιέγραφε τις γκάφες ενός χαζού αντήρωνα του Μαργίτη, που νόμιζε ότι τα ήξερε όλα, στην πραγματικότητα όμως προωθούσε τα προσωπικά του μικροσυμφέροντα και δρούσε ιδιοτελώς. Οι Κέρκωπες ήταν διαβόητοι ληστές της Λυδίας (υπήρχε κι ομώνυμη πόλη), τους οποίους εξουδετέρωσε ο Ηρακλής, όταν πρόσφερε τις υπηρεσίες του στη βασίλισσα των Λυδών Ομφάλη. Η *Βατραχομουμαχία* σώζεται κι αποτελεί μία παρωδία της Ιλιάδας κατά την οποία οι βάτραχοι ενός έλους μάχονται με τα ποντίκια της γύρω περιοχής, μιας μάχης στην οποία παρεμβαίνουν και οι θεοί. Στο έργο αυτό ανιχνεύουμε κατά πρώτον τη γνωστή φράση: «ο σώζων εαυτόν σωθήτω» και θεωρείται να έχει γραφεί κατά τη διάρκεια των Περσικών πολέμων ή κατά τους ελληνιστικούς χρόνους από συγγραφέα που μιμείται τον τυφλό ποιητή. Κατά τον Σουΐδα ο Όμηρος ήταν και ο ποιητής των Κύπριων Επών, που αποδίδονται στον Στασίνο, που νυμφεύτηκε τη θυγατέρα του Ομήρου. Συγκεκριμένα γράφει: «Ο Όμηρος, αφού παντρεύτηκε στη Χίο την Αρσιφώνη, θυγατέρα του Γνώτορος από την Κύμη, γέννησε δύο γιους (Σερίφων και Θεόλαος) και μία κόρη (την Αρσιφώνη), που την παντρεύτηκε ο Στασίνο... και αποδίδονται σ' αυτόν τον Όμηρο και μερικά άλλα ποιήματα ... επικός κύκλος, ύμνοι, Κύπρια. Ο Πρόκλος διαφωνεί, όπως προαναφέραμε.

Ονομάκριτος ο Αθηναίος, επικός ποιητής του 6^{ου} με 5^ο αιώνα π.Χ., ο οποίος με εντολή του τυράννου Πεισίστρατου συναρμολόγησε και κατέγραψε όλα τα ομηρικά έπη, ανάμεσα σε αυτά την Ιλιάδα και την Οδύσσεια, όπως και την αρχική μορφή του Μαργίτη (ενός φαιδρού προσώπου με μεγάλη ιδιοτέλεια και κακία, ο οποίος νόμιζε ότι τα ήξερε όλα). Κατά τον Ηρόδοτο (Ζ, 6) ήταν χρησμολόγος και «*διαθέτης χρησμών του Μουσαίου*», δηλαδή εξέδωσε και τα έργα του Μουσαίου (*Τελετάς* δηλ. *Ορφικά*, έργο με μυθολογικό, κοσμογονικό και θεολογικό περιεχόμενο). Του προσάπτουν όμως ότι έκανε πολλές παραποιήσεις των κειμένων, πλαστογραφώντας, εισάγοντας δικές του λέξεις, αλλοιώνοντάς τα. Λέγεται ότι η μεθόδευση αυτή έγινε με τις πλάτες ή μάλλον την επιταγή του τυράννου Πεισίστρατου για να έχει πολιτικά οφέλη. Οι χαλκεύσεις και οι αυθαίρετες προσθήκες κειμένων στο έργο του Μουσαίου αποκαλύφθηκαν από τον μουσικό και ποιητή Λάσο από την Ερμιόνη. Όταν ο Ίππαρχος γιος του Πεισίστρατου ανέλαβε την τυραννία, ο Ονομάκριτος, από τις κατηγορίες που δέχτηκε των παρεμβάσεων των κειμένων που κατέγραψε, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την Αθήνα και μετά από συνδιαλλαγές να βρεθεί στα Σούσα του Ξέρξη περί το 486 π.Χ. Εκεί με επιτήδειους χρησμούς και ευνοϊκές προς αυτόν προφητείες τον πείθει να εκστρατεύσει κατά των Αθηναίων. Στα ομηρικά έπη, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, συγκαταλέγεται εκτός της Ιλιάδας και της Οδύσσειας που συναρμολόγησε ο Ονομάκριτος και ο Μαργίτης, το πρώτο έπος που έγραψε ο Όμηρος, ένα είδος κωμωδίας που αναφέρεται για κάποιον ξερόλα (*μάργο*, δηλαδή ηλίθιο, κακό, μανιακό, υστερόβουλο), ο οποίος «ήξερε πολλά, αλλά όλα με λαθεμένο τρόπο» (Πλάτωνα, «Αλκιβιάδης») και που «οι θεοί δεν τον δίδαξαν ούτε να σκάβει, ούτε να οργώνει ούτε κάποια άλλη δεξιότητα» (Αριστοτέλης, «Ηθικά Νικομάχεια»). [Ο. Kern, *Orphicorum fragmenta*, 1922]

Απεικόνιση του Ομήρου σε ένα από τα υαλοθετήματα (βιτρό) των Κεγχρεών, λιμανιού της αρχαίας Κορίνθου στην πλευρά του Σαρωνικού κόλπου, αρχαιολογικό εύρημα του τέλους του 4^{ου} αιώνα, δηλαδή στις αρχές των πρώτων χριστιανικών αιώνων. [Φωτ. Από το Αρχείο της Αμερικάνικης Σχολής

Τζέτζης θέτουν τον Όμηρο ως δημιουργό του Μαργίτη. Ο Πίγρης λεγόταν ότι ήταν αδελφός (ή γιος) της διαβόητης βασίλισσας Αρτεμισίας, που θαύμασε ο Ξέρξης για τη γενναιότητά της στη ναυμαχία της Σαλαμίνας.

Ο Όμηρος περιέγραψε τη γη ως έναν δίσκο (παρομοιάζοντάς τον με την ασπίδα του Αχιλλέα), που η στεριά περικυκλώνεται από τον Ωκεανό, ο οποίος ονομάζεται ποταμός με μέγα σθένος (εν δ' ἐτιθαι ποταμοίῳ μέγα σθένος Ωκεανοίῳ, Σ 607). Σ' αυτόν το δίσκο εξαπλώνονται τα 4 σημεία του ορίζοντα. Διακρίνει κανείς γνωστές θάλασσες (Πόντος Ικάριος, Πόντος Θρηϊκίος, δηλαδή Θρακικός, Μέλας ή Μείλας Πόντος. Δεν γνωρίζουμε όμως με την τελευταία ονομασία αν εννοεί τη Μαύρη θάλασσα (τον Εύξεινο πόντο ή τον Ελλήσποντο), λίμνες, ποταμούς, ρύακες, πηγές. Περιγράφονται βασίλεια της Ελλάδας, της Ευρώπης, της Ασίας, και της Λιβύης (Αφρικής) με πιο μακρινό στη μαύρη ήπειρο αυτό της Αιθιοπίας, αν και αυτό αμφισβητείται αν είναι η περιοχή της σημερινής Αιθιοπίας που βρίσκεται στα νότια του Σουδάν ή είναι το Σουδάν ή πρόκειται για κάποια άλλη περιοχή. Η λέξη *αιθίοψ* άλλωστε θεωρείται άνθρωπος με «κεκαυμένον πρόσωπο», πρόσωπον αιθάλης δηλαδή μαύρος.

ΑΠΟΘΕΩΣΗ ΟΜΗΡΟΥ

Ανάγλυφο Αρχελάου Πριηνέως (Βρετανικό Μουσείο)

Στο κάτω μέρος του αναγλύφου του Αρχελάου του Πριηνέως σε κάποιο θρόνο κάθεται ο ποιητής, που φορά χιτώνα, ενώ στο δεξιό χέρι του κρατάει κύλινδρο βιβλίο και στο αριστερό σκήπτρο. Η Οικουμένη ακριβώς πίσω του κρατάει πάνω από το κεφάλι του δάφνινο στεφάνι και ο περωτός Χρόνος δύο κυλίνδρους, τα δύο δηλαδή έργα του εποποιού, *Ιλιάς* και *Οδύσσεια*. Οι δύο βάτραχοι στο υποπόδιο του θρόνου συμβολίζουν την «*Βατραχομυομαχίαν*», έργο κι αυτό του ποιητή. Η κεφαλή ταύρου πάνω από τον Βωμό, διακοσμημένο με καρπούς και φύλλα, απεικονίζει τη θυσία που θα λάβει χώρα προς τιμήν του ποιητή. Ο νεαρός Μύθος κρατάει σπονδή οινόχρη και φιάλη. Η Ιστορία κρατάει κύλινδρο-βιβλίο και η Ποίηση ψηλά δύο δάδες. Πίσω της η Τραγωδία με διάδημα και καλύπτρα (μαντήλι) κεφαλής και πιο πίσω ακάλυπτη η Κωμωδία, που ανυψώνει το αριστερό της χέρι κι ευλογεί τον ποιητή. Η Φύση ως παιδί, η Μνήμη, η Πίστη και η Σοφία συμβολίζουν τα εξαιρετά προτερήματα των ομηρικών επών.

Τάδε δὲ Ποιήματα αὐτῷ ἀληθῆ, σποράδην τρεῖς περ ἀδύμνῳ, Πεισίφραϊς Ἀθη-
ναῖς συνέταξε· καὶ δημοῖ τὸ φερόμενον Ἐπίγραμμα, Ἀθλίῳσιν ἐπιγεγραμμένον ἐν ἰ-
σχύϊ αὐτῷ ἔπεισιφράτῃ· ἐχθρὸν δὲ ὦδε.

Ἦ Τεῖς με τυραννήσαντα, τοπαυιάκῃς ἐξεδίωξε
Δῆμῳ Ἐρεχθεῖδων, καὶ τρεῖς ἐπεσπάσατο,
Τὸν μέγαν ἐν βελαῖς Πεισίφραϊον· ὃς τ' Ὀμηρον
Ἡθροῖσα, σποράδην τὸ τῶν, ἀδύμνῳ
Ἡμέτερῳ γὰρ ἐκείνῳ ὁ χρύσεος ἦν πολίτης,
Εἴτ' Ἀθηναῖοι Σμύρναν ἐπαχίσαιμν.

Επίγραμμα για τον Όμηρο.

Περί της πατρίδας του Ομήρου τη Χίο

Για την Χίο ως πατρίδα του Ομήρου, όπου έδρασαν οι Ομηρίδες, οι Χιώτες ραψωδοί ποιητές που κατά αποκλειστικότητα τραγουδούσαν τα έπη του Ομήρου, έχουμε ένα επίγραμμα-μαρτυρία, το παλαιότερο (Ανθολ. Γ', 351, του ιαμβογράφου ποιητή Σημωνίδη από την Αμοργό, η οποία θίγοντας για το εφήμερο των ανθρωπίνων προσπαθειών επιγράφει: «Ουδέν εν ανθρώποις μένει χρήμ' έμπεδον εν δε το κάλλιστον Χίος έειπεν ανήρ αιεί οία περ φύλλων γενεή τοιάδε και ανδρών». (Τίποτε στους ανθρώπους δε μένει χρήσιμο και σταθερό ένα το καλύτερο, όπως δια παντός άνδρας της Χίου είπε "όποια των φύλλων η γενιά, όμοια και των ανθρώπων). Ο Μασσαλιώτης γεωγάφο Ευθυμένη (η Μασσαλία ήταν αποικία της Φώκαιας της Μ. Ασίας) που έζησε τον 6ο αιώνα π.Χ. αναφέρει, η αναφορά βρίσκεται στα «Χρονικά» του Κλήμη του Αλεξανδρέα (Στρωματείς 1, σελ. 327) ότι ο Όμηρος έδρασε στη Χίο διακόσια χρόνια μετά την άλωση της Τροίας. «Ευθυμένης δε εν τοις Χρονικοίς συνακμάσαντα Ησιόδω επί Ακάστου εν Χίω γενέσθαι περί το διακοσιοστόν έτος ύστερον της Ιλίου αλώσεως». (Ο Ευθυμένης στα «Χρονικά» του, που η ακμή συμπίπτει με του Ησιόδου κατά την εποχή του Ακάστου γράφει ότι γεννήθηκε στη Χίο διακόσια χρόνια μετά την άλωση του Ιλίου). Ο Αρχέμαχος στο τρίτο βιβλίο των Ευβοϊκών του υποστηρίζει τα ίδια. Ο Θεόκριτος ο Συρακούσιος στα Ειδύλλιά του τον αποκαλεί Χίο αοιδόν και ο στράβωνας πάλι προς τη χιώτικη καταγωγή του κλείνει. Ο Ηρόδοτος υποστηρίζει ότι στη Χίο έγραψε την Βατραχομυομαχία και Ψαρομαχία και την Επταπακτικήν και τους Επικικλίδας (όπως και πολλά μικρότερα έργα, ο Ύμνος προς τον Απόλλωνα, που πιθανόν να έγραψε ο Ομηρίδης Κύναιθος, ο ύμνος της Λητούς και άλλων μικροτερων). Ηρόδοτος: «Περί Ομήρου γενέσιος και βιοτής» (κεφ. κδ') όπου γράφει: «ο δέ έπρησσε ταύτα και τους Κέκροπας και την Βατραχομυομαχίην και Ψαρομαχίην και Επταπακτικήν και Επικικλίδας και τ' άλλα πάντα όσα παίγνια εστίν Ομήρου, ενταύθα εποίησεν παρά τω Χίω εν Βολισσώ, ώστε και εν τη πόλει περιβόητος ήδη εγένετο εν τη ποιήσει...» (αυτός δε αυτά συνέγραψε και τους Κέκροπες και τη Βατραχομυομαχία και την Ψαρομαχία και την Επταπακτική και τους Επικικλίδας και όλα τ' άλλα όσα είναι τα έργα του Ομήρου, εδώ στη Βολισσό της Χίου συνέγραψε και γι' αυτό το λόγο έγινε διάσημος πλέον στην ποίηση...). Η αλήθεια είναι ότι στη Χίο ο ποιητής παντρεύτηκε την Αρησιφώνη, έκανε δυο γιους, μία κόρη την Αρσιφώνη και πέρασε στο νησί ένα μεγάλο μέρος της ζωής του, τόσο ώστε να πολιτογραφηθεί ως Χίος.

Η βολφιανή θεωρία και η κριτική της από τα «Προλεγόμενα στο Ομηρικό ζήτημα» του Γιάνη Κορδάτου.

Ο Wolf υπεστήριζε πώς επειδή η γραφή ήταν άγνωστη στα χρόνια του Τρωικού πολέμου, τα ομηρικά τραγούδια μέχρι του Πεισιστράτου παραδίδονταν από μνήμης. Τα μάθαιναν απέξω οι αοιδοί και οι ραψωδοί και αυτοί τα τραγουδούσαν. Μιά λοιπόν πού δεν ήταν η γραφή γνωστή στην Ελλάδα ήταν αδύνατο να υπάρξει ποιητής που να καθίσει να συνθέσει τόσο μεγάλα ποιήματα. Η γραφή καθιερώθηκε αργά, κυρίως στα μέσα του Ζ' αιώνα. και διαδόθηκε μέσα στον ΣΤ' αιώνα. Εξ άλλου εις τα ομηρικά έπη δεν υπάρχει εσωτερικός συνδετικός κρίκος, δεν υπάρχει ενότητα. Υπήρχαν πολλά τραγούδια, που στον καιρό του Πεισιστράτου καταγράφηκαν—δημοσιεύθηκαν ή εκδόθηκαν θα λέγαμε σήμερα—και αν αυτά τα τραγούδια (τα ανεξάρτητα το ένα από το άλλο) διεσώθησαν χωρίς αρχικώς να γραφούν, αυτό δεν σημαίνει τίποτε άλλο παρά πώς υπήρχε ειδική τάξη ανθρώπων πού απομνημόνευε τα τέτοια τραγούδια, ύμνους, παραδόσεις. Στο σημείο αυτό δέχεται τη γνώμη του Herder, που έχοντας υπ' όψη πως αιώνες ολόκληρους τα τραγούδια του Ossian ζούσαν στην προφορική (στοματική) παράδοση, είχαν υποστηρίξει πώς και τα ομηρικά τραγούδια έτσι θα είχαν απομνημονευθεί. Όπως βλέπομε, η θεωρία του Wolf δεν είναι νέα. Σε πολλά σημεία είναι η ίδια η θεωρία του αββά d'Aubignac. Γι' αυτό και μερικοί είπαν πώς ο Wolf κατάκλεψε το Γάλλο ελληνιστή. Μάλιστα και πολλοί Γερμανοί ακόμη κατακρίνανε το Wolf για την τέτοια του διαγωγή. Υπάρχουν όμως και οι υποστηρικτές του, δηλαδή εκείνοι πού παραδέχονται πως ο Wolf εργάστηκε, αυτοτελώς, χωρίς να έχη υπ' όψη του την εργασία του αββά d' Aubignac. Όπως κι' αν έχη το πράγμα, η θεωρία του Wolf, όπως είπαμε, σημείωσε σταθμό στην ιστορία του ομηρικού ζητήματος. Σ' όλον τον ΙΘ' αιώνα ήταν η θεωρία που κρατούσε, και σήμερα ακόμα έχει το κύρος της. Από τότε και υστέρτα όλοι όσοι καταπιάνονται με τη μελέτη των ομηρικών επών, θέλοντας και μη, πρέπει να διαβάσουν τα **Προλεγόμενα** του Wolf.

Αντικριτική της βολφιανής θεωρίας.

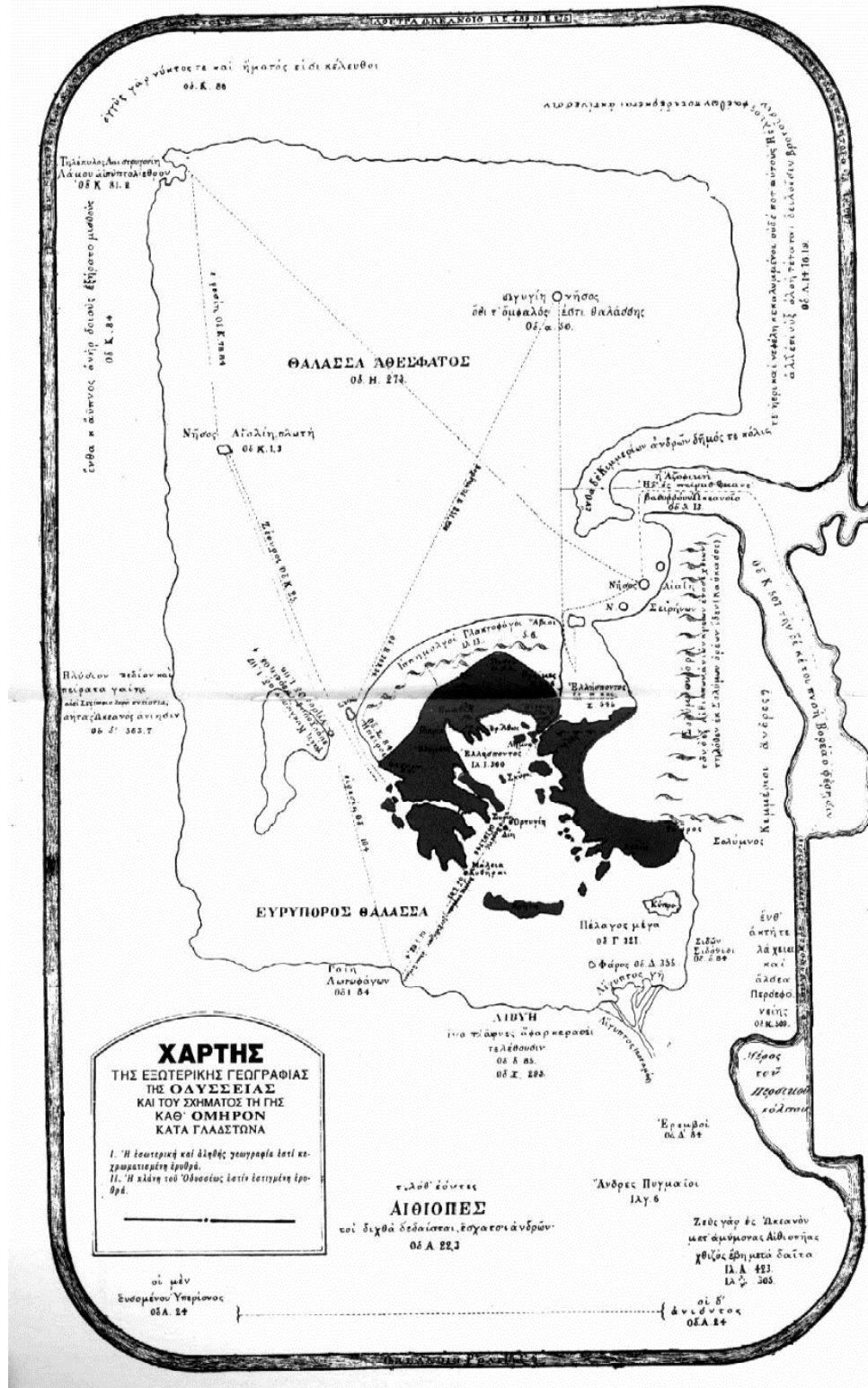
Είναι αλήθεια πως βγήκαν πολλοί φιλόλογοι για να αντικρούσουν τον Βόλφ, χαρακτηρίζοντας ανόητες και αστήρικτες τις θεωρίες του, μα δεν μπόρεσαν να κλονίσουν στη βάση της τη βολφιανή κριτική. Μπορεί σε ωρισμένα σημεία της να την αντέκρουσαν, στη βάση της όμως δεν την έθιξαν. Κυρίως οι επικριτές της προσπάθησαν ν' αποδείξουν πως η γραφή ήταν γνωστή από τα πολύ παλιά χρόνια. Τέτοια θέση πήρε ο Nietzsche, ένας από τους κυριωτέρους αντιβολφιανούς κριτικούς. Ο Nietzsche στα 1830 με τη μελέτη του “Meletemata de hiatoria Homeri”, προσπάθησε να αποδείξει πώς στα χρόνια του Ομήρου ήταν γνωστή η γραφή, άρα και τα χρόνια του Σόλωνος ή του Πεισιστράτου τα ομηρικά έπη (ή τουλάχιστον τα “κύκλια έπη”) έγιναν γνωστά από γενεά σε γενεά όχι με την προφορική παράδοση αλλά από τη γραπτή. Αναλύοντας δε τα δύο έπη

ΙΛΙΑΣ VIII 245-253 με κωδικό F205, που βρίσκεται στην Αμβροσιανή Βιβλιοθήκη του Μιλάνου εποχής του 5^{ου} με 6^{ου} μ.Χ. αιώνα.

εύρισκε πώς στον αρχικό πυρήνα τους έχουν απόλυτη συνοχή και πώς δεν πρόκειται για δυό τραγούδια παρά για ένα πού χωρίστηκε υστέρτα από τους ραψωδούς. Άλλος αντίπαλος της θεωρίας του Wolf είναι ο ονομαστός ελληνιστής και ομηριστής πού καταπιάνστηκε συστηματικά με την κριτική των ομηρικών κειμένων Hermann, που κατέληξε στο συμπέρασμα πώς αρχικά η **Ιλιάδα** και η **Οδύσσεια** ήταν δυό μικρά ποιήματα: το ένα περιέγραφε την “μήνιν του Αχιλλέως” και το άλλο τον “νόστον του Οδυσσέως”. Ο Όμηρος, υποστήριζεν ο Χέρμανν, έζησε

λίγα χρόνια ύστερα από τα Τρωικά. Έφτιαξε λοιπόν δυό μικρά ποιήματα (έπη), πού με τον καιρό παραγεμίστηκαν μ' ένα σωρό προσθήκες νεωτέρων ποιητών. Δέχεται όμως πώς δεν υπήρχε στα παλιά εκείνα χρόνια γραφή και πως τα σωζόμενα ομηρικά έπη έχουν πολλές αντιφάσεις. Υποστήριξε ακόμα πώς με τη στοματική παράδοση σωθήκανε ως τα χρόνια του Πεισιστράτου τα ομηρικά έπη. Η “νέα” θεωρία του Χέρμανν έκανε μεγάλη εντύπωση και συζητήθηκε πολύ.

Για τον Όμηρο μεγάλη δημοσιότητα αναπτύχθηκε και η οποία κρατάει μέχρι τις μέρες μας από τον 17^ο αιώνα, που αμφισβητούν τον Όμηρο και δέχονται ότι τόσο η Ιλιάδα όσο και η

Οδύσσεια είναι διασκευή πολλών επιμέρους ύμνων, γραμμένους από πολλούς, που κάποιος συναρμολόγησε, γι' αυτό το τελικό κείμενο φέρει πολλές επαναλήψεις. Πάνω σε αυτήν την παραδοχή προχώρησαν σε πιο τολμηρές παραδοχές, ότι αργότερα προσέθεσαν στο κείμενο κι άλλα στοιχεία, που ανήκουν φυσικά στη σφαίρα της φαντασίας. Ύστερα από τους χωρίζοντες της ελληνιστικής περιόδου, εμφανίστηκε τον 17^ο αιώνα ο αββάς d' Aubignac (Francois Hedelin Abbe d' Aubignac 1604-1676), ο οποίος στο έργο του "Conjectures academiques ou dissertation sur l' Iliada" (δηλ. Ακαδημαϊκές εικασίες διατριβή για την Ιλιάδα), που εκδόθηκε μετά το θάνατό του, βλέπει ότι αυτός που συναρμολόγησε το κείμενο από πληθώρα διαφορετικών κειμένων, δεν μπόρεσε να αποφύγει τις επαναλήψεις, να διαγράψει τις αντιφάσεις και να επιφέρει τις απαραίτητες διορθώσεις στο τελικό κείμενο. Το βιβλίο αυτό έκανε αίσθηση στην εποχή εκείνη και στη συνέχεια ο Γερμανός Friedrich August Wolf (1759-1824) στο Prolegomena ad Homerum (1795) ισχυρίζεται ότι, η γραφή ήταν άγνωστη στους χρόνους του Τρωικού πολέμου και στους μετέπειτα ομηρικούς χρόνους και ότι τα δύο έπη είναι ένα συμπύλημα των λαϊκών προφορικών παραδόσεων. Οι «αιρετικές» αυτές αντιλήψεις βρήκαν πολλούς μιμητές στους φιλολογικούς κύκλους, όπως και πολλούς πολέμιους. Για παράδειγμα ο Nitzsch στα 1830 στο Meletemata de historia Homeri επιχειρεί να αποδείξει ότι η γραφή ήταν γνωστή στα χρόνια του Ομήρου. Η διένεξη αυτή επικρατεί μέχρι και σήμερα κάτω από διαφορετικές εκφάνσεις, πολλές από τις οποίες έχουν υπόβαθρο εξουσιαστικό, που προσπαθούν να εξαφανίσουν τις πολιτιστικές επιπτώσεις της τεράστιας επίδρασης των ομηρικών επών και της γραμματείας που αναπτύχθηκε πάνω σ' αυτά, με τις ενστάσεις και όλη τη φιολογία που αναπτύχθηκε παράλληλα ή στα μετέπειτα χρόνια από τους ποιητές των κύκλων, της λυρικής ποίησης, των ιάμβων, της ελεγείας, της τραγωδίας και της κωμωδίας.

976. Όνασος, άγνωστος ιστορικός που αναφέρεται στα σχόλια του Απολλωνίου του Ρόδιου⁵⁶⁹. [FGrH n. 41]

977. Ονησίκριτος ο Αστυπαλαιεύς (4^{ος} αι. π.Χ., από την Αστυπάλεια των Δωδεκανήσων ή την Αίγινα). Υπήρξε πλοίαρχος του μεγάλου Αλεξάνδρου, ιστοριογράφος, γεωγράφος και κυνικός φιλόσοφος. Μαθήτευσε στη σχολή του Διογένη του Σινωπέα, του μεγάλου Κυνικού φιλοσόφου. Ακολούθησε τον Αλέξανδρο στην εκστρατεία του και έφθασε επί της Ινδικής χερσονήσου, αρχικά ως κυβερνήτης βασιλικού πλοίου κι αργότερα ως μέλος του περίφημου περίπλου του Νέαρχου του Κρήτη από τις εκβολές του Ινδού μέχρι το μυχό του Περσικού κόλπου. Έφερε επίσης πολλές πληροφορίες για την Ταπροβάνη (Σρι Λάνκα). Μετά το θάνατο του Αλέξανδρου έγραψε ένα έργο, που δείχνει πώς διαπαιδαγωγήθηκε ο μεγάλος βασιλιάς με τίτλο: *Πώς Αλέξανδρος ήχθη*. Το έργο αυτό είναι γραμμένο στα πρότυπα του *Κύρου παιδείας* του Ξενοφώντα, με περιεχόμενο ηθικοπλαστικό διανθισμένο με πολλά ιστορικά στοιχεία, *παραδοξολογικής* υφής, εκπληρώνοντας έναν προκαθορισμένο στόχο, που αποσκοπούσε να αποδείξει ότι ο Αλέξανδρος ήταν οπαδός της κυνικής φιλοσοφίας. Στο μη σωζόμενο αυτό έργο αυτό περιγράφονται επαφές του Αλέξανδρου με Ινδούς γυμνοσοφιστές στο βασίλειο του Μουσικανού, παραθέτοντας πολλά εθνολογικά στοιχεία. Ο Αρριανός ο Νικομηδέας χρησιμοποίησε ευρύτατα το έργο του Ονησίκριτου, για να αποτυπώσει την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ιδιαίτερα στην Ινδική χερσόνησο. Ο Στράβωνας, χαρακτήρισε τον Ονησίκριτο, ως *των παραδόξων αρχικυβερνήτην*. Τις πληροφορίες του έργου αυτού του Ονησίκριτου τις αποκομίζουμε από τους κατοπινούς ιστοριογράφους, γεωγράφους και λαογράφους, που το χρησιμοποίησαν και έκαναν αναφορές προς αυτόν. Πολλά λαϊκά λογοτεχνικά δοκίμια με μυθικό κυρίως περιεχόμενο γύρω από την ζωή του Μεγάλου Αλεξάνδρου πιθανόν να στηρίζονται στα παραδοξογραφήματα του *Πώς Αλέξανδρος ήχθη*. Η φήμη του ως ιστοριογράφος όμως στους μεταγενέστερους ιστορικούς δεν ήταν καλή και

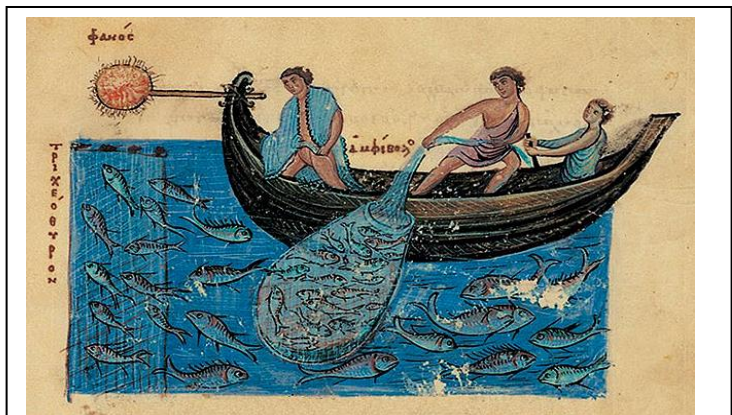
569 Όνασος δὲ ἐν πρώτῳ Ἀμαζονικῶν ἀληθέστερον τὴν ἱστορίαν ἐκτίθεται, οὐχ ἡρπᾶσθαι αὐτὸν (sc. τὸν Ὑλαν) ὑπὸ νυμφῶν, ἀλλὰ κατηνέχθαι εἰς κρήνην καὶ οὕτως ἀποθανεῖν.2 Schol. Apoll. Rhod. I 1236 : Θεόκριτος .. ἐν τῷ Ὑλῳ ἐπιγραφόμενοι (XIII 47f.) ὑπὸ πασῶν φησὶν αὐτὸν τῶν νυμφῶν ἡρπᾶσθαι. Ὅνασος δὲ ἐν τῷ 3 α τῶν Ἀμαζονικῶν πεσόντα τὸν Ὑλαν φησὶν ὑποβρύχιον γενέσθαι.

εθεωρείτο περισσότερο ως μυθολόγος. Ανεξάρτητα όμως από τις μυθικές διαστάσεων διηγήσεις του, έκανε πολλές αναφορές τόπων, εθίμων και πολιτιστικών χαρακτηριστικών των λαών της Ινδικής χερσονήσου. [Βιβλιογραφία: (1) FGtH, 2) T.S. Brown, *Onesicritus*, Calif. Univ. 1949, 3) P. Photiadis, *Museum Helveticum*, *Schweizer Zeitschrift f. klassische Altertumswissenschaft*. 16, Basel 1959, 4) J. R. Hamilton, *Historia* 10, 1961, 5) C. G. Hansen, *Klio* 43/45, 1965, FHG, SPAM, 47]

978. Ονήσιμος ή Ονάσιμος από την Κύπρο ή την Σπάρτη, κάποιος ιστοριογράφος και σοφιστής των χρόνων του Κωνσταντίνου ή Κωνσταντίου που αναφέρεται στην Παλατινή Ανθολογία (ΑΚΛ). Πιθανολογείται ότι ήταν γιος του Αψίνη από τα Γάδαλα. Άφησε ένα χαμένο σήμερα ρητορικό έργο με γραπτά των οποίων οι τίτλοι είναι: *Προγυμνάσματα*, *Μελέται*, *Στάσεων διαιρέσεις*, *Τέχνην δικανικήν προς Αψίνην*, *Εγκώμια* και πολλά άλλα. Έγραψε επίσης ένα ιστορικό της αυτοκρατορίας του Πρόβου (VITA PROBI), που αποτέλεσε βάση και υπόδειγμα της βιογραφίας του αυτοκράτορα αυτού στη συλλογή των βιογραφιών 30 αυτοκρατόρων με τίτλο: *Historia Augusta*. Τη βιογραφία αυτή τη μετάφρασε στα λατινικά και τη μετέγραψε ο Flavius Vospicus ένας Ρωμαίος ιστορικός του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα. [FHG, III, 728]

979. Ονόμαστος, άγνωστος ιστορικός που αναγράφεται στην πινακίδα της Λίνδου. [FGtH n. 520]

979^α. Οππιανός ο Αναζαρβεύς, δηλαδή από Αναζαρβό ή Κωρύκου πόλης της Κιλικίας, γιος του Αγησιλάου, ποιητής, εποποιός και γραμματικός, που έζησε στα τέλη του 2^{ου} (175) και αρχές 3^{ου} μ.Χ. αιώνα κι ο οποίος έγραψε «*Αλιευτικά*» σε 5 βιβλία και τα «*Κυνηγετικά*», το πρώτο έργο αφιερωμένο στον αυτοκράτορα Μάρκο Αυρηλίου, αλλά και τα δύο διασώζονται σήμερα. Με γνωστά τα έργα αυτά απέδωσε έμμετρα την πάλη ανάμεσα στον άνθρωπο και των θαλασσιών όντων (φάλαινες) ή αυτών του ζωικού βασιλείου (λέοντες). Γίνεται μνεία του ταξιδιάρικου ψαριού, φαιού χρώματος, που συντροφεύει με τις φάλαινες κι αυτές τον εμπιστεύονται, έχοντας τον ως τον καλύτερό τους φίλο, γιατί τις οδηγεί στα μέρη που θέλουν να πάνε. Το αποκαλούν Ηγήτjρα κι αυτός στα μάτια της φάλαινας περιστρέφει ή τεντώνει την ουρά του και μ' αυτόν τον τρόπο επικοινωνεί με το κήτος και το προειδοποιεί για τα ρηγά νερά ή για οποιαδήποτε απειλή που πλησιάζει. Η επικοινωνία αυτή αποκαλύπτει μία σχέση τρυφερότητας μεταξύ της φάλαινας και του μικρού ψαριού

Μαρκιανή Βιβλιοθήκη, Βενετία Cod. Graec. Z. 479 (=881), saec. 11.

οδηγού, όπως αυτής των νέων που αγκαλιάζουν τους γέροντες γονείς τους. Δεν μπορεί κανείς να προσβάλει το μεγάλο θαλάσσιο κήτος αν δεν εξουδετερώσει το μικρό σύντροφό του με δόλωμα. Πρώτα παγιδεύει τον Ηγήτορα και μετά τη φάλαινα. Το πιο παλιό χειρόγραφο των αλιευτικών προέρχεται από τον 11^ο αιώνα, αλλά υπάρχουν και παπυρικά ευρήματα με παραγράφους των έργων του του 4^{ου} αιώνα⁵⁷⁰. Τα άλλα έπη και γενικά γραπτά του Οππιανού

⁵⁷⁰ Από το β' βιβλίο των αλιευτικών του Οππιανού ένα απόσπασμα: Οὐ μέντοι τό γε θαῦμα Δίκην ἀπάτερθε θαλάσσης ναιετάειν· οὐ γάρ τι πάλαι πρέσβειρα θεάων οὐδὲ μετὰ θνητοῖσιν ἔχε θρόνον, ἀλλὰ κυδοιμοὶ δυσκέλαδοι καὶ θυῶρος Ἄρευσ φθισήνορος ἄτη μαῖα τ' ἐρικλαύστων πολέμων Ἔρις ἀλγεσίδωρος ἔφλεγον ἡμερίων δειλὸν γένος· οὐδὲ τι θηρῶν κεκριμένοι πολέες μερόπων ἔσαν, ἀλλὰ λεόντων αἰνότεροι πύργους τ' εὐτείχεας ἠδὲ μέλαθρα νηούς τ' ἀθανάτων εὐώδεας αἵματι φωτῶν καπνῶι τ' αἰθαλόεντι κατείνυον Ἥφαιστοιο, ὕμιν δ' Αἰνεάδῃσιν ἐπέτραπε γαῖαν ἀνάψας.

δεν διασώζονται, αλλά γνωρίζουμε ότι βρέθηκε σε εξορία μαζί με τον γέροντα πατέρα του, τον οποίον φρόντιζε. [Σουΐδας, Oppian, Colluthus, Tryphiodorus with an English Translation by A.W. Mair. London, William Heinemann, Ltd.; New York: G.P. Putnam's Sons. 1928.]

980. Ορειβάσιος ο Περγαμηνός, ιστορικός της ιατρικής του 4^{ου} μ.Χ. αιώνα (326-403), προσωπικός γιατρός του αυτοκράτορα Ιουλιανού, τον οποίον συνόδευσε στην εκστρατεία του κατά των Γαλατών και των Γερμανών, κρατώντας σημειώσεις από τις πολεμικές συγκρούσεις. Έζησε στην Κωνσταντινούπολη, συνδέθηκε με τον ιστορικό Ευνάπιο, ο οποίος του αφιέρωσε το ιστορικό του έργο. Ο Ορειβάσιος με παρότρυνση του αυτοκράτορα Ιουλιανού έκανε μία επιτυχημένη επιτομή των έργων του Γαληνού (Φώτιος) και στη συνέχεια έγραψε μία εκτεταμένη ιατρική εγκυκλοπαίδεια με τίτλο: *Ιατρικαί Συναγωγαί προς Ιουλιανόν* ή *Εβδομηκοντάβιβλον*, αποτελούμενο πράγματι από 70 βιβλία, που περιελάμβανε με ταξινόμηση τους τομείς της ιατρικής επιστήμης, ήτοι: τρόφιμα και ποτά, διαίτα, φλεβοτομία, καθάρσια, υγιεινή, θεραπεία, απλά και σύνθετα φάρμακα, παθολογία, φυσιολογία κλπ. Από τα βιβλία αυτά σώζονται 24 και κάποιες επιτομές από μερικά άλλα. Εκτός από τις επιτομές παλαιότερων έργων έγραψε συνταγολόγιο με «κοινά και πρόχειρα φάρμακα», το «*Ευπόριστα*» σε 4 βιβλία. Η σωστή ανθολόγηση παλιότερων έργων κι επεξεργασία τους, υπήρξε παρακαταθήκη κι ώθησε την επιστήμη του στους επόμενους αιώνες. Στην εκστρατεία του Ιουλιανού κατά των Περσών είχε συνοδέψει τον αυτοκράτορα και παρόλες τις προσπάθειες δεν μπόρεσε να τον σώσει από το θανάσιμο τραυματισμό του. Οι διάδοχοι του Ιουλιανού Ουάλης (ή Βάλης, VALENCE) και Ουαλεντιανός ή Βαλεντιανός τον εξόρισαν στη χώρα των Γόθων, στην οποία τιμήθηκε πολύ. Ένα άλλο έργο γράφτηκε με αφορμή την εκπαίδευση του γιου του πάνω στην ιατρική με τίτλο: *Σύνοψις προς Ευστάθιον τον υιόν αυτού*, αποτελούμενο από 9 βιβλία, επιτομή στην ουσία της *εβδομηκονταβίβλου*, προσφέροντας σε μας λεπτομέρειες για την ιστορική πορεία της ιατρικής επιστήμης. Ένα άλλο έργο του ήταν τα *Ευπόριστα*, αποτελούμενο από 4 βιβλία, που συνιστούσε συνταγολόγιο και φαρμακευτικό οδηγό, αφιερωμένο στον ιστορικό φίλο του και βιογράφο Ευνάπιο⁵⁷¹. Ένα άλλο σύντομο κείμενο που αξίζει να μνημονευτεί είναι οι «*Ιστορίες του Ύδατος*», που αναφέρεται στις αρχαίες πηγές, στις οποίες, όταν κάποιος έπινε νερό, μπορούσε να φαρμακωθεί. Συνολικά το έργο του Ορειβασίου αναβίωσε την σπουδαία αρχαία ιατρική ελληνική επιστήμη, παραμερίζοντας τις επικρατούσες τότε δεισιδαιμονίες και προλήψεις. Η ωραιότερη έκδοση συνολικά του έργου του είναι των Bussemaker-Daremborg-Molinier, “*Qeuvres completes d’Oribase*, σε 6 τόμους, με γαλλική μετάφραση, Paris 1851-1876. [FGrH n. 221, E. Εμμανουήλ, «Ιστορία της Φαρμακευτικής», Αθήνα 1948]

981. Ορθαγόρας, εξερευνητής του 4^{ου} αιώνα π.Χ., που συμμετείχε στον περίπλου του Νεάρχου του Κρήτη από την Ινδική στον Περσικό κόλπο⁵⁷². Η παράδοση του απέδιδε το έργο:

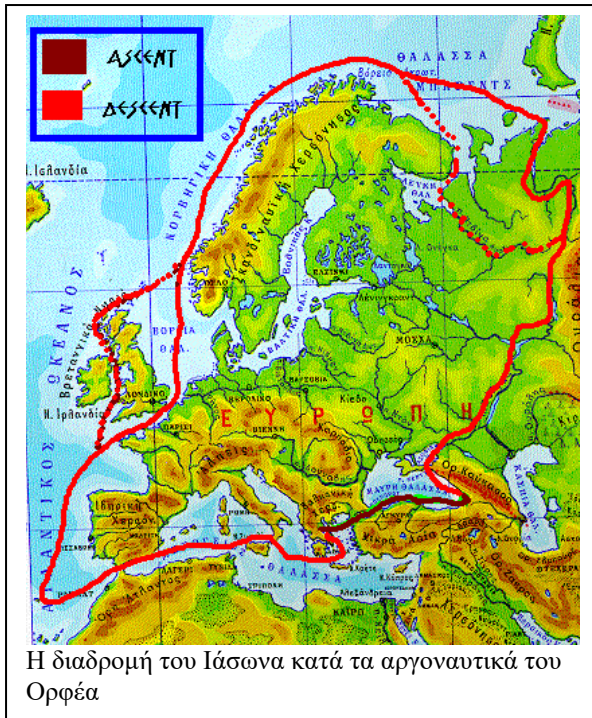
ἀλλ' ἔτι καὶ προτέροισιν ἐν Αὐσονίων βασιλεῦσι θῦνεν Ἄρης, Κελτούς τε καὶ αὐχέντας Ἴβηρας
θωρήσων Λιβύης τε πολὺν πόρον ἔργα τε Ῥήνου Ἴστρον τ' Εὐφρήτην τε· τί μοι τάδε δούρατος
ἔργα μεμνησθαι; νῦν γάρ σε, Δίκη θρέπτειρα πολίων, γινώσκω μερόπεσσι συνέστιον ἡδὲ
σύνοικον, ἐξ οὗ μοι κραίνουσι μέγαν θρόνον ἐμβεβαῶτες ἄμφω θεσπέσιός τε πατήρ καὶ φαίδιμος
ὄρπηξ· ἐκ τῶν μοι γλυκὺς ὄρμος ἀνακτορῆς πεπέτασται τοὺς μοι καὶ ῥύοισθε καὶ ἔμπεδον ἰθύνοιτε
πολλαῖς ἐν δεκάδεσσιν ἑλισσομένων ἐνιαυτῶν, Ζεῦ τε καὶ Οὐρανίδαι, Ζηνὸς χορὸς, εἴ τις ἀμοιβή
εὐσεβίης· σκηπτρῶι δὲ τελεσφόρον ὄλβον ἄγοιτε.

⁵⁷¹ ὁ δὲ ἐς τὰ μάλιστα γεγονὼς αὐτῶι (sc. Ἰουλιανῶι) γνώριμος, ὁ Περγαμηνὸς ἀνὴρ Ὀριβάσιος, ἐκ φυσικῆς φιλοσοφίας ἱατρικὴν ἐπιτάττειν ἄριστος καὶ δρᾶν ἔτι θεϊότερος καὶ ἀσεβήσιν ἐβόα περιφανῶς, εἰ μὴ συγγράφοιμι· καὶ τῶν γε πράξεων — πάσας δὲ ἡπίστατο παρῶν ἀπά- σαις — μάλα ἀκριβῶς ὑπόμνημα συνετέλει πρὸς τὴν γραφήν, ὥστε οὐκ ἦν ἀναβολὴ 1 καὶ βουλομένῳ ραθυμεῖν.

⁵⁷² τὰ δὲ Νεάρχῳι (133 F 12) τε καὶ 1 Ὀρθαγόρῳι περὶ τοῦ Ἀκεσίνου ποταμοῦ εἰρημένα, ὡς ἐσβάλλει μὲν ἐς τὸν 2 Ἰνδὸν οὗτος, τρέφει δὲ ὅφεις ἐβδομήκοντα πηχῶν μήκος, τοιαῦτα εἶναι φασιν ὅποια εἴρηται, καὶ ἀνακείσθω μοι ὁ λόγος ἐς τοὺς δράκοντας, ὧν ὁ Δάμις ἀφηγεῖται τὴν θήραν. FGrH n.713 F 2BNJ Philostrate. V. A. 3, 53 : καὶ μὴν καὶ τὸ τοῦ Ἰνδοῦ στόμα ἰδεῖν φασι, πόλιν δὲ ἐπ' αὐτοῦ κεῖσθαι Πάταλα περ...

Ινδοί λόγοι, διηγηματικές αφηγήσεις της πορείας αυτής. [Die Fragment der griech. Historiker, εκδ. H. Jacoby, I-III, Berlin 1923-1930, Leiden 1940, ανατύπωση του 1954 με σχόλια]

982. ΟΡΙΣΜΟΙ ΠΟΛΕΩΝ, ένα κείμενο που αναφέρεται από τον Φιλόχωρο και στους σχολιασμούς του Αριστοφάνη και που περιγράφει τη ρυμοτομία των πόλεων⁵⁷³. [FGrH n. 375]

983. Ορφέας ο Κροτωνιάτης, επικός ποιητής του 6ου με 5ου π.Χ. αιώνα, που φέρει το όνομα του θεοποιημένου προομηρικού ποιητή, του γιου της Καλλιόπης και του Απόλλωνα (και κατ' άλλους του Οιάγρου και μιας από τις κόρες του Πιέρου). Ο Ορφέας γεννήθηκε στον Κρότωνα της Μεγάλης Ελλάδας, στην περιοχή της Βρεττίας (Κάτω Ιταλία), μια πόλη στην οποία ο Πυθαγόρας είχε ιδρύσει τη σχολή του. Ο ίδιος όμως έζησε επί μακρόν χρόνο στην Αθήνα της εποχής των Πεισιστρατιδών. Μαζί με τον Ονομάκριτο, που ήταν επίσης ποιητής και μάντης και τον Ζώπυρο από την Ηράκλεια, έκαναν τη διόρθωση των ομηρικών ποιημάτων, στην εκδοχή πιθανόν την οποία γνωρίζουμε σήμερα. Έγραψε επίσης ένα έπος για την Αργοναυτική εκστρατεία (*Αργοναυτικά*), έργο

με έντονο γεωγραφικό περιεχόμενο σε μία ηρωική και προϊστορική εποχή. Εκδόθηκαν από τον O. Kern, *Orphicorum fragmenta*, το 1922 με μία ανατύπωση που έγινε το 1963. Η αφήγηση της διαδρομής της Αργώς κατά τον Ορφέα αποτυπώνεται στο χάρτη και διαφέρει ως προς την επιστροφή των αργοναυτών από αυτήν που περιγράφει ένας μεταγενέστερος συγγραφέας του έπους για τους Αργοναύτες, ο Απολλώνιος ο Ρόδιος.

984. Ουλιάδης ο Σάμιος, άγνωστος ιστορικός που βρέθηκε το όνομά του στην Πριήνη. [FGrH n. 538]

985. Ουλπιανός ο Έμεσηνός ή Εμισαίος (από την Έμεσα της Λιβανουσίας Φοινίκης), ιστορικός και σοφιστής⁵⁷⁴ που έγραψε *Πάτρια Έμεσηνών· Ήλιουπόλεως· Βοσποριατών και άλλων πλείστων*⁵⁷⁵. Έζησε κατά τους χρόνους του Κωνσταντίνου (4^{ος} μ.Χ. αιώνα). [FGrH n. 676]

986. Ουράνιος ο Σύριος, Έλληνας γεωγράφος και ιστορικός του 6^{ου} μ.Χ. αιώνα. Έγραψε τα *Αραβικά*⁵⁷⁶, σε 6 βιβλία, μία περιγραφή της αραβικής χερσονήσου, των πόλεων που συναντούσε σ' αυτήν και των λαών που την κατοικούσαν. [FHG, IV, 523-526]

⁵⁷³ ...μήποτε οὐδ' τὸ χωρίον (φασί τινες) ἐκεῖνο πᾶν, ὃι περιλαμβάνεται καὶ ἡ Πνύξ, Κολωνός 1 ἐστίν, οὐδ' ἕτερος ὁ μίσθιος λεγόμενος. οὕτως μέρος τι νῦν σύνηθες γέγονε τὸ 2 Κολωνὸν καλεῖν τὸ ὀπισθεν τῆς Μακρᾶς Στοᾶς. ἀλλ' οὐκ ἔστι· Μελίτη γὰρ ἅπαν ἐκεῖνο, ὡς ἐν τοῖς Ὑριμοῖς γέγραπται τῆς πόλεως πᾶν ὃι περιλαμβάνεται ἐπάνω ...

⁵⁷⁴ σοφιστής· Πάτρια Έμεσηνών· Ήλιουπόλεως· ΉΒοσποριατών καὶ ἄλλων πλείστων· Προγυμνάσματα· Τέχνην ῥητορικὴν. — Οὐλπιανός· Ἀντιοχεὺς τῆς Συρίας· σοφιστής, παιδεύσας πρότερον εἰς Έμεσαν, ἐν τοῖς κατὰ τὸν βασιλεῖα Κωνσταντίνον χρόνοις (324/37p). Λόγους διαφόρους· Μελέτας· ...

⁵⁷⁵ Οὐλπιανός Έμεσηνός· σοφιστής· Πάτρια Έμεσηνών· Ήλιουπόλεως· ΉΒοσποριατών καὶ ἄλλων πλείστων· Προγυμνάσματα· Τέχνην ῥητορικὴν. — Οὐλπιανός 1 2 Ἀντιοχεὺς τῆς Συρίας· σοφιστής, παιδεύσας πρότερον εἰς Έμεσαν, ἐν τοῖς κατὰ τὸν βασιλεῖα Κωνσταντίνον χρόνοις (324/37p). Λόγους διαφόρους· Μελέτας· Διαλέξεις· καὶ ἄλλα τινά.

⁵⁷⁶ Μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα που διασώθηκαν της καταστροφής: «Σίγγαρα, πόλις Αραβίας πρὸς τῇ Ἐδέσσει, ὡς Οὐράνιος ἐν πρώτῳ Αραβικῶν. Ὁ πολίτης Σίγγαρηνός... Χατραμωτίτις, χώρα πλησίον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Οἱ πολῖται Χατραμωτίται. Στραβὼν ἐκκαίδεκάτη... Οὐράνιος δ' ἐν πρώτῳ Αραβικῶν Χατραμώτας αὐτοὺς καλεῖ· «Καμηλοκόμοι Χατραμῶται, Σαβαῖοι καὶ Ὀμηρίται.»... Σῆρες, ἔθνος Ἰνδικόν,

987. Οφέλλας ο Κυρηναίος, στρατηγός του Πτολεμαίου, ο οποίος εγκαταστάθηκε το 322 π.Χ. ως διοικητής στην Κυρήνη, όταν την κατέλαβε. Διακρίθηκε και ως ιστοριογράφος της Κυρήνης. Μερικοί σήμερα χωρίς κάποιο καν ενδεικτικό στοιχείο τον παρουσιάζουν ως καρχηδόνιο ή ότι υπήρχε και έτερος Οφέλλας καρχηδόνιος, θαλασσοπόρος κι αυτός. Ο Tygwhit και κατόπιν ο Müller θεώρησαν ότι ο Οφέλλας, που αναφέρει ο Στράβων, και ο Απελλάς ο Κυρηναίος, ο θαλασσοπόρος και συγγραφέας έργου με τον τίτλο "Περίπλους", τον οποίο αναφέρει ο Μαρκιανός ο Ηρακλεώτης, είναι ένα και το αυτό πρόσωπο. Λέγεται ότι έγραψε έναν Περίπλου των δυτικών ακτών της Αφρικής επί του Ατλαντικού και των ακτών της Αφρικάνικης Ηπείρου (Λιβύης ονομαζόμενης τότε) από την Αλεξάνδρεια μέχρι των Ηράκλειων στηλών. Το έργο, το οποίο δεν έχει διασωθεί, αναφέρεται όμως από τον Στράβωνα. [GGM]

Π

988. Παγκράτης ο Αρκάς, γεωγράφος που έγραψε περί θαλάσσης (ΑΚΛ).

989. Παγκράτης ο Αιγύπτιος, ιστορικός επί χρόνων αυτοκράτορα Αδριανού (2^{ος} με 3^ο αιώνα μ.Χ.). «Παγκράτης τις τῶν ἐπιχωρίων ποιητής, ὃν καὶ ἡμεῖς ἔγνωμεν, Ἀδριανῶι τῷ αὐτοκράτορι ἐπιδημήσαντι τῇ Ἀλεξανδρείᾳ μετὰ πολλῆς τερατείας ἐπέδειξεν τὸν ῥοδίζοντα λωτὸν, φάσκων αὐτὸν δεῖν καλεῖν Ἀντινόειον, ἀναπεμφθέντα ὑπὸ τῆς Γῆς, ὅτε τὸ αἷμα ἐδέξα...»] [FGrH, n. 625]

990. Παϊάνιος, Έλληνας ιστορικός⁵⁷⁷ που έζησε μετά το 380 μ.Χ. και ερμήνευσε τη Ρωμαϊκή ιστορία του Ευτρόπιου. [Eutropi Breviarium ab urbe condita cum versionibus Graecis et Pauli Landolfique additamentis. Recensuit et adnotavit H. Droysen, Berolini apud Weidmannos 1879 (MGH, Auctores antiquissimi), ΑΡΛΕΑ]

991. Παίων ο Αμαθούσιος, έγραψε για την Κύπρο τον 2^ο αιώνα μ.Χ., λέγοντας ότι ο Θησεάς άφησε την Αριάδνη στην Αμαθουσία στην Κύπρο έγκυο κι ότι εκεί υπήρχε ο τάφος της, γιορτάζοντας οι εγχώριες γυναίκες την Αριάδνη Αφροδίτη⁵⁷⁸. [FHG, IV, 371]

992. Παλαίφατος ο Αβυδηνός (από την Άβυδο), φίλος του Αριστοτέλη, ιστοριογράφος που έγραψε *Κυπριακά*, *Δηλιακά*, *Αττικά*, *Αραβικά* και ίσως *Τρωικά*, σε τουλάχιστον 9 βιβλία. Πιθανόν να πρόκειται για τον Παλαίφατο τον Αθηναίο. [ΑΡΛΕΑ]

993. Παλαίφατος ο Αθηναίος, φίλος του Αριστοτέλη με πραγματική πατρίδα του μάλλον από την Άβυδο, ιστοριογράφος που έγραψε *Κυπριακά*, *Δηλιακά*, *Αττικά*, *Αραβικά* και ίσως *Τρωικά* σε 9 βιβλία τουλάχιστον (ΑΡΛΕΑ). Ο Σουΐδας τον αναφέρει ως Αθηναίο, γιο του Ακταίου και της Βοιούς... Αθήνησιν έποποιός, υίός Ακταίου και Βοιούς, οί δέ Ίοκλέους φασί και

άπροσμιγές άνθρωποις, ως Ουράνιος έν τρίτῳ Αραβικῶν... Μωθῶ, κόμη Αραβίας, έν ἡ ἔθανεν Αντίγονος ό Μακεδῶν ὑπὸ Ῥαβίλου τοῦ βασιλέως τῶν Αραβίων, ως Ουράνιος έν πέμπτῳ. Βραχία. Οὕτως ἡ Αραβική θάλασσα καλεῖται. Ἐκλήθη δέ διὰ τὸ έν αὐτῇ βράχη εἶναι πλεῖστα.

⁵⁷⁷ Απόσπασμα από το πρώτο βιβλίο του Μετάφρασις τῆς Εὐτροπίου Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας: Βιβλίον α΄.

Τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας έν προοιμίῳ οὐδέν ἐγένετο μεῖον τε καὶ ταπεινότερον· τῇ δέ κατὰ μικρὸν αὐξήσῃ καὶ ταῖς αἰεὶ προσθήκαις κατὰ τὴν οἰκουμένην ἄπασαν οὐδέν οὔτε μεῖζον οὔτε δυνατότερον ἢ μνήμη τῶν ἀνθρώπων φέρει· ταύτης τὴν πρώτην κρηπίδα κατεβάλετο Ῥωμύλος· ὃς ἐκ Ῥέας Σιλβίας, οὕτω καλουμένης Ἑστιακῆς παρθένου, τῷ Ἄρει συνελθούσης, ως ό πολὺς κατεῖχε λόγος, ἐκ διδύμου γονῆς σὺν ἀδελφῶι Ῥέμωι προήλθεν εἰς φῶς· οὗτος ὀκτωκαίδεκα γεγυνώς ἔτη βίον τε ἔχων τοῖς ποιμέσι συλλησιστεύειν ἐλάχιστόν τι πολίχνιον ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Παλλαντίου κατεστήσατο πρώτη τοῦ Μαΐου μηνὸς ἔτει τρίτῳ τῆς ἕκτης ὀλυμπιάδος· τῆς δέ Ἰλίου καταστροφῆς κατὰ τοὺς τὸ πλεῖστόν τε καὶ ἐλάχιστον παραδεδωκότας ἔτει τετάρτῳ καὶ ἐννενηκοστῷ καὶ τριακοσιοστῷ.

⁵⁷⁸ Ἀφρόδιτος· Θεόφραστος μὲν τὸν Ἑρμαφρόδιτόν φησιν, ό δέ τὰ περὶ Ἀμαθοῦντα γεγραφὼς Παίων εἰς ἄνδρα τὴν θεὸν ἐσχηματίσθαι έν Κύπρῳ λέγει.

Μετανείρας: οί δὲ Ἑρμοῦ. γέγονε δὲ κατὰ μέν τινας μετὰ Φημονόην, κατὰ δὲ ἄλλους καὶ πρὸ αὐτῆς. ἔγραψε δὲ Κοσμοποιῖαν εἰς ἔπη ,ε', Απόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος γονάς, ἔπη ,γ', Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος λόγους καὶ φωνὰς ἔπη ,ε', Ἀθηνᾶς ἔριν καὶ Ποσειδῶνος ἔπη ,α', Λητοῦς πλόκαμον. Κοσμοποιῖα εἰς ἔπη, ε', σε 5 βιβλία, Περί ἀπίστων ἱστοριῶν βιβλία ε', δηλαδή σε 5 βιβλία, Απόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος γοναί (ἔπη ,γ'), Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος λόγοι καὶ φωναί (ἔπη ,ε'), Ἀθηνᾶς ἔριν καὶ Ποσειδῶνος (ἔπη ,α'), Λητοῦς πλόκαμος, Αἰγυπτιακὴν θεολογίαν, Μυθικῶν βιβλίον α', Λύσεις τῶν μυθικῶς εἰρημένων, Ὑποθέσεις εἰς Σιμωνίδην (αὐτὸ το ἔργο μαζί με τὴν Αἰγυπτιακὴ θεολογία μάλλον εἶναι γραμμένα ἀπὸ τὸν ἐπόμενον Παλαίφατο, τὸν Αἰγύπτιο). Ἐξῆσε κατὰ τα παιδικὰ τοῦ χρόνια τὴν περίοδο τοῦ Ἀριστοτέλη, ὅπως μας πληροφορεῖ ο *Φίλων ο Αλεξανδρεὺς* στο *Περί παραδόξου ἱστορίας* βιβλίου τοῦ, καὶ υπῆρξε μαθητῆς τοῦ Παλαίφατος⁵⁷⁹, ὁ γραμματικός, υἱὸς Ἀκταίου καὶ Βοιοῦς, Πάριος ἢ Ἀβυδηνὸς ἦν τὸ γένος. ἤκμασε δὲ περὶ τὸ ἔτος 330. ἐν ταῖς Ἀθήναις μαθητῆς ἦν τοῦ Ἀριστοτέλους. ἐτελεύτησε ἐν Ἀλεξανδρείαι. Μία ἐκδοχὴ ποὺ εἰκάζεται εἶναι ὅτι, τὸ ὄνομα «Παλαίφατος», πρόκειται γιὰ ψευδώνυμο, τὸ ὁποῖον δόθηκε ἀπὸ τὸν δάσκαλό τοῦ Ἀριστοτέλη στὸν ἐν λόγῳ ἱστοριοδίφῃ μαθητῇ τοῦ, ἐτυμολογούμενο ἀπὸ τὸ «δια τὸ φάναι τὰ παλαιά» (*φα, φημί, παλαί-φατος=ἐκ παλαιοῦ χρόνου εἰρημένα, ΛΕΞΙΚΟΝΟΜΗΡΙΚΟΝ ΚΟΦΙΝΙΩΤΗ*). Καὶ σε αὐτοὺς τοὺς χαρακτηρισμοὺς αναφέρεται ὁ Σουΐδας, θεωρώντας ὅτι προέρχονται ἀπὸ πολλὰ πρόσωπα, ἐνὼ μάλλον πρόκειται γιὰ τὸ ἴδιο πρόσωπο, εἴτε εἶναι ὁ Ἀθηναῖος εἴτε εἶναι ἀπὸ τὴν Ἀβυδο ἢ τὴν Πάρο. Εὐλάχιστα πράγματα εἶναι γνωστὰ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ: γεννήθηκε λέγεται κάπου στὴ Μικρὰ Ἀσία τὸν 4ο π.Χ. καὶ ταξίδεψε αρκετὰ κατὰ τὴ συνήθεια τῆς εποχῆς, ἐρευνώντας τοὺς τόπους τῶν μύθων ποὺ ἐρμήνευσε. Ὁ ὀρθολογισμὸς τοῦ καὶ ὁ πραγματισμὸς τοῦ ἀπορρέει ἀπὸ τὸ ὕφος τῆς διδασκαλίας τοῦ δασκάλου τοῦ Ἀριστοτέλη. Παρατηρεῖ κανεῖς τὸν ἐντονὸ σχολαστικισμό καὶ πραγματισμό τοῦ ἀπὸ τὶς πολλαπλές ἐτυμολογήσεις καὶ παρετυμολογήσεις τοῦ ἔργου τοῦ. Ταυτόχρονα υποψιάζεται κανεῖς ὅτι ἔχει νὰ κάνει με ἓναν ἐρευνητὴ τῶν μυθολογικῶν παραδόσεων, με ἐντόπια γεωγραφικὴ, χωρογραφικὰ καὶ λαογραφικὴ ἐρευνα ποὺ διεξάγει, χαρίζοντας στὰ γραφτὰ τοῦ γοητεία καὶ αξιοπιστία. Ὁ Παλαίφατος προσπάθησε νὰ ἀναδείξει τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας καὶ ἔδωσε αξιόλογες ἐρμηνεῖες τῶν ἀρχαιοελληνικῶν μύθων, πιστεύοντας ὅτι αὐτοὶ οἱ μῦθοι, διαμορφώθηκαν ἀπὸ θρησκόληπτους ἀνθρώπους χωρὶς κατάλληλὴ παιδεία καὶ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ὀρθολογικὴ διερεύνηση τῶν γεγονότων. Ἐτσι οἱ μῦθοι παγιώθηκαν ἀπὸ κάποιους ποιητές, ποὺ ἀλλοίωσαν τὴν ἀλήθεια καὶ κατέστησαν ἀρεστοὶ στὸ ἱερατεῖο καὶ τὴν ἐκάστοτε ἐξουσία ποὺ στήριζε αὐτὸ τὸ μεταφυσικὸ πλέγμα ἐρμηνειῶν, κατασκευάζοντας με αὐτὸν τὸν τρόπο ἓνα ἐκπαιδευτικὸ (προπαγανδιστικὸ) ὕλικό γιὰ τὶς νεότερες γενιές καὶ τὰ νέα παιδιά, χτίζοντας συνειδήσεις ἐτοιμες γιὰ ὁποιαδήποτε θυσία, ἀποκρύπτοντας τὴν ὀδυνηρὴ πολλές φορές καὶ πεζὴ πραγματικότητα καὶ τὶς σκοπιμότητες τῆς ἐκάστοτε ἐξουσίας. Ἐτσι διαμορφώνονται χαρακτήρες εὐπιστοί, ποὺ ἀποδέχονται τὰ θεοποιημένα καὶ υπερφυσικά στὴν πορεία τοὺς εἰδῶλα καὶ συμβάντα, χωρὶς νὰ εἶναι σε θέση νὰ ἀναγείρουν ἐρωτήματα καὶ χωρὶς

⁵⁷⁹ Κλείνοντας προσθέτουμε τὶς ἀπόψεις τοῦ Λεξικοῦ Σουΐδα γιὰ τὸν Παλαίφατο, τὸν ὁποῖον παρουσιάζει με πολλὰ πρόσωπα καὶ παίρνει ἐχθρικὴ στάση ὡς πρὸς αὐτὰ: **Παλαίφατος**, Ἀθήνησιν ἐποποιός, υἱὸς Ἀκταίου καὶ Βοιοῦς, οἱ δὲ Ἰοκλέους φασὶ καὶ Μετανείρας: οἱ δὲ Ἑρμοῦ. γέγονε δὲ κατὰ μέν τινας μετὰ Φημονόην, κατὰ δὲ ἄλλους καὶ πρὸ αὐτῆς. ἔγραψε δὲ Κοσμοποιῖαν εἰς ἔπη ,ε', Απόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος γονάς, ἔπη ,γ', Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος λόγους καὶ φωνὰς ἔπη ,ε', Ἀθηνᾶς ἔριν καὶ Ποσειδῶνος ἔπη ,α', Λητοῦς πλόκαμον. **Παλαίφατος**, Πάριος ἢ Προηνεὺς, γεγονώς κατὰ Ἀρταξέρξην. Ἀπίστων βιβλία ε': Τρωικῶν βιβλία ε': τινὲς δὲ ταῦτα εἰς τὸν Ἀθηναῖον ἀναφέρουσι: πλὴν καὶ οὗτος ἔγραψε. **Παλαίφατος**, Ἀβυδηνός, ἱστορικός. Κυπριακά, Ἀττικά, Δηλιακά, Ἀραβικά. γέγονε δὲ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα: παιδικὰ δὲ Ἀριστοτέλους τοῦ φιλοσόφου, ὡς Φίλων ἐν τῷ ε' στοιχείῳ τοῦ περὶ παραδόξου ἱστορίας βιβλίου α' καὶ Θεόδωρος ὁ Ἰλιεὺς ἐν δευτέρῳ Τρωϊκῶν. Παλαίφατος, Αἰγύπτιος ἢ Ἀθηναῖος, γραμματικός. Αἰγυπτιακὴν θεολογίαν, Μυθικῶν βιβλίον α', Λύσεις τῶν μυθικῶς εἰρημένων, Ὑποθέσεις εἰς Σιμωνίδην, Τρωϊκά: ἃ τινες εἰς τὸν Ἀθηναῖον, τινὲς δὲ εἰς τὸν Πάριον ἀνήνεγκαν. ἔγραψε καὶ ἱστορίαν ἰδίαν. Παλαίφατος· παλαιᾶς, καὶ ἀρχαίας· περὶ ἧς ἔφασαν ἔκπαλαι μῦθος».

να ερευνούν τις καταγεγραμμένες πηγές, συνήθως καταχωνιασμένες σε απρόσιτα στους πολλούς αρχεία. Φαίνεται από τις διασταυρώσεις πηγών και από τη μελέτη πολλών γεγονότων, να αρχίζει να ξετυλίγεται και να αποκαλύπτεται από τον Παλαίφατο το πραγματικό υπόβαθρο των μύθων και στη θέση του να υπεισέρχεται το ιστορικό γεγονός. Η Σφίγγα για παράδειγμα ήταν αρχικά η σύζυγος του Κάδμου. Τότε οι ηγεμόνες δεν στεκόντουσαν στη μία και μοναδική σύζυγο και από πολλούς μεταγενέστερους μύθους έχουμε πολλές διαδραματιζόμενες καταστάσεις. Ο Κάδμος φαίνεται όμως ότι πήρε και άλλη σύζυγο, την Αρμονία, την οποία δεν αποδέχτηκε η Σφίγγα. Η Σφίγγα έχοντας νωπή επιρροή στην τότε κοινωνία ως βασίλισσα, συγκέντρωσε στρατό, κατέλαβε ένα οχυρό στο βουνό που ονομαζόταν Σφιγγίο και από εκεί πολέμωσε τον Κάδμο. Ο Κάδμος έστειλε στρατό για να την καταδιώξει, όμως αυτή στήνοντας ενέδρες εξολόθρευε τα στρατιωτικά του αποσπάσματα. Εκείνη την εποχή μάλιστα οι Καδμείοι αποκαλούσαν την ενέδρα «αίνιγμα». Τότε ο βασιλιάς Κάδμος υποσχέθηκε μεγάλη αμοιβή σε αυτόν που θα σκότωνε τη Σφίγγα, καλώντας μισθοφόρους. Ένας από αυτούς ήταν ο Οιδίποδας από την Κόρινθο, ιδιαίτερα έμπειρος πολεμιστής. Με το στρατό του και Καδμείους οδηγούς κατέλαβε νύχτα το Σφιγγίο και σκότωσε τη Σφίγγα και τους στασιαστές. Αυτήν την εκστρατεία, ισχυρίζεται ο Παλαίφατος, οι μεταγενέστεροι και το ιερατείο που έλεγχε ο Κάδμος την αφηγηθήκαν με υπερβολικό τρόπο στους μεταγενέστερους, γιατί τους ήταν συμφέρον να αποκρύψουν την τότε εξέγερση κι αντίσταση, για να μην αμφισβητηθεί η εξουσία τους, παραποιώντας την ιστορία. Με παρόμοιο τρόπο, αφού περιέγραψε ο Παλαίφατος τη Χίμαιρα, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τέτοιο τέρας βέβαια δεν υπήρξε, αφού είναι αδύνατον φίδι, λιοντάρι και κατσίκά να τρώνε την ίδια τροφή. Μάλιστα, είναι μάλλον ανόητο να πιστεύει κανείς ότι η Χίμαιρα, αν και είχε θνητή φύση, μπορούσε να βγάξει φωτιά. Η αλήθεια των γεγονότων γι' αυτό το μύθο είναι η εξής: Ο Βελλεροφόντης, ένας γενναίος άνδρας κι επαγγελματίας πολεμιστής, ναυπήγησε ένα πολεμικό πλοίο με το οποίο εξεστράτευσε στα παράλια της Μικράς Ασίας κι άρχισε να λεηλατεί τα παραθαλάσσια χωριά της Φρυγίας. Το πλοίο ονομαζόταν Πήγασος, από το ξυλότυπο πρωρέο του με σχήμα αλόγου. Το όνομα Πήγασος εξάλλου ταιριάζει περισσότερο σε πλοίο παρά σε άλογο. Υπήρχε σε εκείνη τη χώρα ένα βουνό που ονομαζόταν Χίμαιρα. Στο μπροστινό μέρος αυτού του βουνού κατοικούσε εκείνη την εποχή ένα λιοντάρι και στο πίσω μέρος του ένα τεράστιο ερπετό. Και τα δυο μαζί κακοποιούσαν τους βοσκούς και τους ξυλοκόπους της περιοχής. Εκείνη την περίοδο ο Βελλεροφόντης πυρπόλησε το βουνό και εξολόθρευσε τα θηρία, με αποτέλεσμα οι ντόπιοι να διηγούνται πως ο Βελλεροφόντης ήρθε κάποτε με τον Πήγασο και κατέστρεψε τη Χίμαιρα. Έτσι, λοιπόν, πλάστηκε αυτός ο μύθος. Οι Κένταυροι, όντα μισό άλογο και μισό ανθρώπου ήταν νεαροί υπεείς από μία κόμη τη Νεφέλη, που πήραν χρήματα από τον Ιξίονα της Λάρισσας των Λαπίθων να εξοντώσουν τους άγριους ταύρους (...καὶ τὸ μὲν ὄνομα ἐντεῦθεν ἔλαβον οἱ Κένταυροι, ὅτι τοὺς ταύρους κατεκεντάν-νυσαν), οι οποίοι κατεβαίνοντας από το βουνό κι έφθειραν τους γεωργικούς καρπούς και προξενούσαν αμέριστες καταστροφές. Με άλλα λόγια, ο Παλαίφατος έκανε για τους μύθους αυτό που ο Ευήμερος έκανε για τους θεούς: προσπάθησε να τους εκλογικεύσει. Σήμερα όμως η θεωρία του δεν έχει πλέον κανέναν αξιόλογο υποστηρικτή, ούτε έχει γίνει κάποια ακαδημαϊκή αξιολόγηση των αποσπασμάτων του Παλαίφατου και να δοθούν κατευθύνσεις διατριβών. Η λήθη σβήνει τα ίχνη του και τον εξαφανίζει ιστορικά. Παρ' όλα αυτά προσθέτουμε ότι, ο Παλαίφατος προσπαθεί να αναδείξει ιστορικά ξεχασμένα γεγονότα και να αποκαταστήσει την πλήρη ιστορική αλήθεια, την οποία έντεχνα η εκάστοτε εξουσία σκεπάζει με θεολογικό και μεταφυσικό πέπλο, προβάλλοντας το ψέμα, αφαιρώντας τα πραγματικά γεγονότα και προωθώντας το φόβο. Αυτά συμβαίνουν και στον καιρό μας με άκρως συνομοσιολογικές κι υπερφυσικές παρεμβάσεις, τις οποίες οι ιθύνοντες αποκλειστικά χρεώνουν στο ιστορικό γίγνεσθαι, όταν αυτό περνά στα χέρια των αδικημένων κι εξαπατημένων. Προσπαθούν με κάθε τρόπο να προβάλουν το μοιραίο και κατευθυνόμενο από άγνωστες δυνάμεις ιστορικό γίγνεσθαι, παραποιώντας τις πραγματικές κινητήριες δυνάμεις

που το διαμορφώνουν, φροντίζοντας να το παραμερίσουν και να το περάσουν στη λήθη. [C. Müller, FHG, II, 338, Palaephathi Περί ἀπίστων, ed. Aldus P. Manuzio, Venezia: Aldus Manutius 1505, Palaephathi Περί ἀπίστων, in: Μυθογράφοι: Scriptores Poeticae Historiae Graeci ed. A. Westermann, Braunschweig: Westermann 1843 Παλαιφάτου, **Περί απίστων**, μετάφραση: Ηλίας Τσιριγκάκης, εκδ. Βάνιας, 95 σελ., ΑΘΗΝΑ 2000.]

994. Παλαίφατος ο Αιγύπτιος (πιθανόν να είναι ο Αθηναίος που προαναφέρεται), άγνωστης ιστορικής περιόδου με πολλή συγγραφική δράση, όπως ιστορία της Αιγύπτου⁵⁸⁰ (Αιγυπτιακά). [FGrH n. 660]

995. Παλαίφατος ο Πάριος ή Πριηνεύς, ιστορικός της εποχής του Αρταξέρξη, ο οποίος λέγεται ότι έγραψε κι αυτός *Περί Απίστων* «ιστορία ίδια», έργο του οποίου έχουν σωθεί κάποια αποσπάσματα με πολλές παρεμβολές. [FHG, II, 338]

996. Παλλάδιος ο Ελενουπολίτης, Έλληνας συγγραφές των Βίων Αγίων από τη Γαλατία. Έζησε περί το 400 μ.Χ., έγινε μοναχός στην Αίγυπτο και επίσκοπος στην Ελενούπολη της Βιθυνίας κι αργότερα Ασπούνων της Γαλατίας. Έγραψε *Λαυσιακή Ιστορία* (αφιερωμένη στον Λαύσο, αρχιθαλαμηπόλο) και περιγραφει την ζωή των μοναχών και καλογριών στην περιοχή της Παλαιστίνης, ακτινογραφώντας τον ασκητικό βίο και δημιουργώντας σημαντικές πηγές για την ιστορία του τόπου. Ο Ρουφίνος τη μετάφρασε στα Λατινικά. Άλλο έργο του το *περί τῶν τῆς Ἰνδίας ἐθνῶν καὶ τῶν Βραγμάνων*⁵⁸¹. [TUSCULUM]

997. Παλλάδιος ή Παλλαδίου ο Μεθωναῖος, σοφιστής και ιστορικός των χρόνων του Μεγάλου Κωνσταντίνου, ο οποίος έγραψε: «Παλλάδιος Παλλαδίου Μεθωναῖος· σοφιστής. γέγονε δὲ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως. Περί τῶν παρὰ Ῥωμαίοις ἐορτῶν Διαλέξεις· Λόγους διαφόρους· Ὀλυμπιακόν· Πανηγυρικόν· Δικανικόν». [Σουῖδας, FGrH n. 837]

998. Παμπρέπιος ο Πανοπολίτης (της Αιγύπτου), φιλόσοφος, ποιητής και ιστορικός (5^{ος} αιώνας μ.Χ.) Παμπρέπιος Πανοπολίτης· ἐπὼν ποιητής, ἀκμάσας κατὰ Ζήνωννα τὸν βασιλέα), ο οποίος εκπαιδεύτηκε στην Αθήνα από τον Πρόκλο και χρήστηκε γραμματικός. Έγραψε *Ισαυρικά καταλογάδην* και *Έτυμολογιῶν ἀπόδοσιν*. [FHG, IV, 132, 20 not. E. Heitsch, *Die griechischen Dichterfragmente der römischen Kaiserzeit*, vol. 1, 2nd edn. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1963: 109-120.]

999. Παμφίλα/η ή Παμφυλία η Επιδαυρία, ιστορικός του 1^{ου} αιώνα μ.Χ. επί της εποχής του Νέρωνα, η οποία έγραψε μία επιτομή των *Περσικών* του Κτησία του Κνίδιου σε τρία βιβλία και τα *περί συμμίκτων ιστορικῶν ὑπομνημάτων λόγοι*⁵⁸² σε 33 βιβλία,

⁵⁸⁰ Αιγύπτιος [[ἢ Ἀθηναῖος]]· γραμματικός. Αἰγυπτιακὴν θεολογίαν· [[Μυθικῶν βιβλίον ᾧ· Λύσεις τῶν μυθικῶς εἰρημένων]]· Ὑποθέσεις εἰς Σιμωνίδην· [[Τρωικά, ἃ τινες εἰς τὸν Ἀθηναῖον, τινὲς δὲ εἰς τὸν Πάριον ἀνήνεγκαν. ἔγραψε καὶ ἱστορίαν ἰδίαν]]. [Σουῖδας]

⁵⁸¹ Ἡ πολλὴ φιλοπονία σου καὶ φιλομαθία καὶ φιληκοῖα καὶ φιλοθεΐα, ἀνδρῶν ἀρίστων ἐγκαλλώπισμα, καὶ ἕτερον ἡμᾶς προε τρέναντο προσδιηγήσασθαι πρᾶγμα ὑπερβολὴ φιλοσοφίας γέμον. κινούμενοι τοῖνυν ἡμεῖς τῇ σῇ φιληκοῖᾳ πρὸς τοῖς εἰρημένοις προσεξηγησόμεθά σοι καὶ τὸν τῶν Βραγμάνων βίον, ὧν μὲν ἐγὼ οὔτε τὴν πατρίδα ἰστόρησα οὔτε τοῖς ἀνδράσι συντετύχηκα πόρ ρω γάρ εἰσιν ἀποκισμένοι καὶ τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῆς Σηρικῆς τῷ Γάγγῃ παρικοῦντες ποταμῷ, ἐγὼ δὲ εἰς τὰ ἀκρωτήρια μόνον ἔφ θασα τῆς Ἰνδικῆς πρὸ ἐτῶν ὀλίγων μετὰ τοῦ μακαρίου Μωϋσέως τοῦ ἐπισκόπου τῶν Ἀδουληνῶν· καὶ ἀγρίφ καύματι ληφθεὶς τοι οὔτου ὄντος ὡς τοῦ ὕδατος ἐκ τῆς πηγῆς ἀναβλύζοντος ψυχροτάτου εἰς ὑπερβολὴν καὶ ληφθέντος ἐν ἀγγείοις παραχρῆμα βράσσειν τοῦτο τοῖνυν θεασάμενος αὐθις ὑπέστρενα μὴ στέξας τὸν καύσωνα. ὁ δὲ **Γάγγης** οὗτος ποταμὸς καθ' ἡμᾶς ἐστὶν ὁ καλούμενος **Φεισὼν**, ὁ ἐν ταῖς γραφαῖς κείμενος, εἰς ὧν τῶν τεσσάρων ποταμῶν τῶν λεγομένων ἐξίεναι ἐκ τοῦ παραδείσου Διήγημα δὲ φέρεται Ἀλεξάνδρου τοῦ τῶν Μακεδόνων βασιλέως ἐξηγησαμένου ποσῶς τὸν βίον αὐτῶν...

⁵⁸² **ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ**. Diog. L. I, 24, de Thalete: Παρά τε Αἰγυπτίων γεωμετρειν μαθόντα φησι Παμφίλῃ πρῶτον καταγράψαι κύκλου τὸ τρίγωνον ὀρθογώνιον, καὶ θῦσαι βουν. E LIBRO SECUNDO. (t) Diog. L. I, 76, de Pittaco: Παμφίλῃ δέ φησιν ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ὑπομνημάτων, ὡς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Τυρραῖον καθήμενον ἐπὶ κουρείου ἐν Κύμῃ χαλκεὺς τις πέλεκυν ἐμβαλὼν ἀνέλοι. Τῶν δὲ Κυμαίων

Επιτομήν των Κτησίου σε 3 βιβλία και *Επιτομάς ιστοριών τε και ετέρων βιβλίων παμπλείστων*. Άλλα έργα της: *Περὶ ἀμφισβητήσεων* και *Περὶ ἀφροδισίων*. Ο Επιδαύριος Σωτηρίδας ήταν πατέρας της, επίσης ιστορικός. Αναφορές της έχουμε στο Διογένη τον Λαέρτιο. [FHG, III, 520]

1000. Πάμφιλος ο Αθηναίος, τραγωδός και ιστορικός του 4^{ου} π.Χ. αιώνα ο οποίος έγραψε για τους Ηρακλείδες (ΗΡΑΚΛΕΙΔΑΙ). [B. Snell, *Tragicorum Graecorum fragmenta*, vol. 1. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1971: 189]

1001. Πάμφιλος ο Αμφιπολίτης ή Σικυώνιος, ιστορικός και φιλόσοφος περί το 360 π.Χ., μαθητής του Ευδόμου και δάσκαλος του Απελλού, επικλειθής Φιλοπράγματος. Ίδρυσε σχολή ζωγραφικής στη Σικύωνα κι ήταν εκπρόσωπος της μεγίστης ακρίβειας των αναλογιών, που απαιτούσε μεγάλη σπουδή της γεωμετρίας. Πέτυχε την εισαγωγή της ζωγραφικής στα σχολεία και πληρωνόταν αδρά για τη διδασκαλία του. Έγραψε: *Εικόνας κατά στοιχείον, Τέχνην γραμματικήν, Περὶ γραφικῆς και ζωγράφων ενδόξων* (βιογραφικής και ιστορικής σημασίας πραγματεία). Λέγεται επίσης έγραψε ΓΕΩΡΓΙΚΑ σε 3 βιβλία. [FHG, IV, 466]

1002. Πάμφως ο Αθηναίος, ποιητής πολύ παλαιότερος του Ομήρου που έγραψε για τα συμβαίνοντα της εποχής του, όπως για το Αθηναϊκό γένος των Λυκομιδών, για τη θεά Δήμητρα και Άρτεμη και για τον Ποσειδώνα. [Paul Kroh]

1003. Πανάρετος Μιχαήλ, ιστορικός και χρονογράφος που καταγόταν από τον Πόντο και έδρασε στο πρώτο μισό του 14^{ου} αιώνα. Κατά τα έτη 1351-1379 υπηρέτησε την Αυλή των Κομνηνών της Τραπεζούντας ως πρωτοσεβαστός και πρωτονοτάριος, γράφοντας και ένα χρονικό (χρονογραφία) για τους βασιλιάδες αυτούς του Πόντου: «*Περὶ των της Τραπεζούντος βασιλέων των μεγάλων Κομνηνών*», καλύπτοντας τα έτη 1204-1355 περίπου. Το περιεχόμενο της συνοπτικής χρονογραφίας είναι πενιχρό, όμως παραμένει πολύτιμο, γιατί συμπληρώνει τις λιγοστές ειδήσεις για το βασίλειο αυτό του Πόντου, που επέζησε και στην αποκατάσταση της βυζαντινής αυτοκρατορίας από την κατάλυσή της από τους Λατίνους με προοπτική αυτή να την ανασυστήσει και μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους. Το χρονικό αυτό συνεχίστηκε από άλλους μέχρι το 1390. [Κρουμβάχερ, «Ιστορία της Βυζαντινής Λογοτεχνίας», τ. Α΄, ΑΘΗΝΑ 1897]

1004. Πανκράτης ο Αιγύπτιος, επικός και ιστοριογράφος του 2^{ου} μ.Χ. αιώνα. Αναφέρεται από τον Αθήναιο και κάποια αποσπάσματα-θραύσματα σώζονται σε παπύρους.

πεμψάντων τὸν φονέα τῷ Πιττακῷ, μαθόντα καὶ ἀπολύσαντα εἰπεῖν, «συγγνώμη μετανοίας κρείσσων.» Ε LIBRO QUINTO. Idem I, 98: Σωτίων δὲ καὶ Ἡρακλείδης καὶ Παμφίλη ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν Ὑπομνημάτων δύο φασὶ Περιάνδρους γεγενῆσθαι, τὸν μὲν τύραννον, τὸν δὲ σοφὸν καὶ Ἀμβρακιώτην. Τοῦτο καὶ Νεάνθης φησὶν ὁ Κυζικηνὸς, ἀνεψιὺς τε εἶναι ἀλλήλοις. Καὶ Ἀριστοτέλης μὲν τὸν Κορίνθιον φησὶν εἶναι τὸν σοφόν· Πλάτων δὲ οὐ φησι. Ε LIBRO SEPTIMO. Idem II, 24, de Socrate: Αὐτάρκης τε ἦν καὶ σεμνός. Καὶ ποτε Ἀλκιβιάδου, καθά φησι Παμφίλη ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν Ὑπομνημάτων, δίδοντας αὐτῷ χώραν μεγάλην, ἵνα ἐνοικοδομήσῃται οἰκίαν, φάναι, «καὶ εἰ ὑποδημάτων ἔδει, καὶ βύρσαν μοι ἐδίδους, ἵν' ἐμαυτῷ ὑποδήματα ποιησαίμην, καταγέλαστος ἂν ἦν λαβών.» Ε LIBRO TRICESIMO SECUNDO. Idem V, 36: Ὁ δὲ Θεόφραστος γέγονεν ἀνὴρ συνετώτατος καὶ φιλοπονώτατος καὶ, καθά φησι Παμφίλη ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ τῶν Ὑπομνημάτων, διδάσκαλος Μενάνδρου τοῦ κωμικοῦ.

Θεωρείται συγγραφέας των ΕΠΙΧΩΡΙΩΝ⁵⁸³ και της Βοκχορηίδος⁵⁸⁴. [E. Heitsch, *Die griechischen Dichterfragmente der römischen Kaiserzeit*, vol. 1, 2nd edn. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1963: 52-54.]

1005. Πανόδωρος, Αιγύπτιος μοναχός της Αλεξανδρείας χρονικογράφος του 4^{ου} με 5^ο μ.Χ. αιώνα ο οποίος έγραψε ένα χρονικό με τίτλο: *Παλαιόν χρονικόν*, που έγραψε περί το 400 μ.Χ. Στο χρονικό του προσπαθούσε να συγχωνεύσει τις χαλδαϊκές και αιγυπτιακές χρονολογίες με αυτήν της ιουδαϊκής χρονολόγησης, με στόχο η τελευταία να γίνει περισσότερο πιστευτή και να αποτελέσει επίκεντρο όλων των άλλων και σημείο αναφοράς. Επίσης ο Πανόδωρος, δημιούργησε μία χρονολόγηση με αφετηρία τη γέννηση κόσμου (Anno Mundi = από καταβολής κόσμου), ορίζοντας ως ημερομηνία της δημιουργίας, την 29^η Αυγούστου του 5493 π.Χ. Ο τρόπος αυτός χρονολόγησης χρησιμοποιήθηκε κατά τον 6^ο αιώνα μ.Χ. από την εκκλησία των Αξουμιτών, κατοίκων της σημερινής Αιθιοπίας. Ο Πανόδωρος (όνομα πολύ διαδεδομένο στην Αίγυπτο κι ιδιαίτερα κατοίκων της πόλη Πανός ή Πανόπολις) έζησε την εποχή του χρονικογράφου Αννιανού, ο οποίος τοποθετούσε την αφετηρία της αρχής κτίσεως κόσμου την 25^η Μαρτίου (Ευαγγελισμό της Θεοτόκου) του 5492 π.Χ. Η χρονογραφία του Αννιανού επηρέασε την Ελλάδα τον 8^ο αιώνα μ.Χ. αι. η χρονογραφία του Πανόδωρου εκτός του βασιλείου της Αζώμης επηρέασε και τη Συρία. Ο Πανόδωρος αναφέρεται από τον Γεώργιο Σύγκελο στο έργο του «*εκλογή Χρονογραφίας*» (τέλη 8^{ου} μ.Χ. αιώνα). [Ginzel, Friedrich Karl, "Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie", Leipzig, 3 vol., 1906-1914]

1006. Πανύσις ο Αλικαρνασσεύς, αρχαίος Έλληνας εκπρόσωπος του ιστορικού έπους του 5^{ου} π.Χ. αιώνα, γνωστός για το μυθολογικό έπος του *Ηράκλεια* απαρτιζόμενο από 14 βιβλία, το οποίο φαίνεται να μιμήθηκε ή ξανάγραψε με κριτική ορθολογική διάθεση ο Ριανός. Άλλο έργο του με ιστορικά στοιχεία για την ίδρυση αποικιών, ήταν τα *Ιωνικά*, ένα επικό ποίημα 900 ελεγειακών διστίχων και πολλά άλλα των οποίων οι τίτλοι αγνοούνται, γιατί έχουν χαθεί («έγραψε δὲ καὶ Ἡρακλειάδα⁵⁸⁵ ἐν βιβλίοις ἰδ, εἰς ἔπη θ· Ἰωνικὰ ἐν πενταμέτρῳ (ἔστι δὲ τὰ περὶ Κόδρον καὶ Νηλέα καὶ τὰς Ἰωνικὰς ἀποικίας), εἰς ἔπη ζ»). Άλλες πληροφορίες για την ζωή του που γνωρίζουμε είναι, ότι, ήταν θεός ή ξάδελφος του Ηροδότου, είχε έντονη πολιτική δράση και εκτελέστηκε από τον τύραννο γι' αυτήν το 457/4 π.Χ. [V.J. Matthews, *Panyassis of Halikarnassos*. Leiden: Brill, 1974: 43, 48, 50, 74-

⁵⁸³ ATHEN. 15, 21 p. 677 D—F: καὶ Παγκράτης τις τῶν ἐπιχωρίων ποιητής, ὃν καὶ ἡμεῖς ἔγνωμεν, Ἀδριανῶι τῷ αὐτοκράτορι ἐπιδημήσαντι τῇ Ἀλεξανδρείᾳ μετὰ πολλῆς τερατείας ἐπέδειξεν τὸν ῥοδίζοντα λωτόν, φάσκων αὐτὸν δεῖν καλεῖν Ἀντινόειον, ἀναπεμφθέντα ὑπὸ τῆς Γῆς, ὅτε τὸ αἶμα ἐδέξατο τοῦ Μαυρουσίου λέοντος, ὃν κατὰ τὴν πλησίον τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Λιβύην ἐν κυνηγίῳ καταβεβλήκει ὁ Ἀδριανός, μέγα χρῆμα ὄντα καὶ πολλῶι χρόνῳ κατανεμηθέντα πᾶσαν τὴν Λιβύην, ἧς καὶ πολλὰ ἀοίκητα ἐπεποιήκει οὗτος ὁ λέων. ἡσθεῖς οὖν ἐπὶ τῇ τῆς ἐννοίας εὐρέσει καὶ καινότητι τὴν ἐν Μουσῶν αὐτῷ σίτησιν ἔχειν ἐχαρίσατο ὁ δὲ Παγκράτης ἐν τῷ ποιήματι οὐκ ἀγλαφύρως εἴρηκεν οὐλὴν ἔρπυλλον, λευκὸν κρίνον ἢ δ' ὑάκινθον πορφυρέην γλαυκοῦ τε χελιδονίου πέτηλα καὶ ῥόδον εἰαρινοῖσιν ἀνοιγόμενον ζεφύροισιν. οὐπω γὰρ φύεν ἄνθος ἐπώνυμον.

⁵⁸⁴ ATHEN. 11, 55 p. 478 A: Παγκράτης δ' ἐν πρώτῳ Βοκχορηίδος «αὐτὰρ ὁ γε σπείσας ἐκ κόνδους ἀργυρέοιο / νέκταρ ἐπ' ἄλλοδαπὴν οἶμον ἔβαινε πόδα»

⁵⁸⁵ ΗΡΑΚΛΕΙΑ: Παρνησὸν νιφόντα θεοῖς διὰ ποσσὶ περήσας ἵκετο Κασταλῆς Ἀχελωΐδος ἄμβροτον ὕδωρ. (3.) τλῇ μὲν Δημήτρ, τλῇ δὲ κλυτὸς ἀμφιγυῖεις, τλῇ δὲ Ποσειδάων, τλῇ δ' ἀργυρότοξος Ἀπόλλων ἀνδρὶ παρὰ θνητῷι θητευσέμεν εἰς ἐνιαυτόν, τλῇ δὲ <καὶ> ὀβριμόθυμος Ἄρης ὑπὸ πατρός ἀνάγκης. (4.) δέσμα τε θήρειον Βεμβινῆταο λέοντος. (5.) καὶ Βεμβινῆταο πελώρου δέσμα λέοντος. (7.) τοῦ κεράσας κρητῆρα μέγαν χρυσοῖο φαεινὸν σκύπφους αἰνύμενος θαμέας ποτὸν ἡδὺν ἔπινεν. (8.) καὶ ῥ' ὁ μὲν ἐκ κόλποιο τροφοῦ θόρε ποσσὶ Θυώνης. (15.) ὥς ἄρα μιν εἰπόντα κατασ[τέγασε Στυγὸς] ὕδωρ. (16.) ξεῖν' ἄγε δὴ καὶ πῖν', ἀρετὴ νύ τις ἔστι καὶ αὕτη, ὅς κ' ἀνδρῶν πολὺ πλεῖστον ἐν εἰλαπίνῃ μέθῃ πίνῃ· εὐ καὶ ἐπισταμένως, ἅμα τ' ἄλλον φῶτα κελεύει. ἴσον δ' ὅς τ' ἐν δαιτὶ καὶ ἐν πολέμῳι θεὸς ἀνὴρ ὑσμίνας διέπων ταλαπενθέας, ἐνθα δὲ παῦροι θαρσαλέοι τελέθουσι μένουσι τε θεῶν Ἄρηα.

76, 88, 91, 100, 131, 135, 138, 142, FGrH, n. 440, A. Bernabé, *Poetarum epicorum Graecorum testimonia et fragmenta*, pt. 1. Leipzig: Teubner, 1987: 174-176, 179-187]

1007. Πάξαμος, λόγιος και ιστορικός με ποικίλη συγγραφική δραστηριότητα. Έργα του τα Βοιωτικά, κατά τον Σουΐδα, σε 2 βιβλία, τα Οψαρτυτικά κατά στοιχείον, Δωδεκάτεχνον (έστι δε περί αισχρών σχημάτων), Βαφικά σε 2 βιβλία και Γεωργικά επίσης σε 2 βιβλία. Θεωρείται ο ευρετής του ΠΑΞΙΜΑΔΙΟΥ, του γνωστού αποξηραμένου ψωμιού που διατηρείται σε μεγάλο χρονικό διάστημα και χρησιμοποιείται διατροφικά ευρέως σήμερα. [FHG, IV, 472]

1008. Παππίας, άγνωστος ιστορικός των ρωμαϊκών χρόνων που αναφέρεται από τον Ιωάννη Αντιοχέα στο πόνημά του *περί χρόνων και κτίσεως κόσμου*. Στα σχόλια αποδίδεται σε αυτόν ένα έργο *Περί αρετής*. [FHG, 540, 2]

1009. Πάππος ο Αλεξανδρεύς, 285-320 μ.Χ. Μαθηματικός, γεωμέτρης, μηχανικός, φιλόσοφος και γεωγράφος, γενικά πολυμαθής, ο οποίος έγραψε ανάμεσα στα πολλά του έργα μια *Χωρογραφία οικουμενική* [αποσπάσματα ελάχιστα θίγονται στο *Géographie de Moïse de Corène* (του συγγραφέα Moses von Choren) d'après Ptolémée/texte armenien, traduit en français par le p. Arsène Soukry, Venise : Impr. Arménienne, 1881 σε γλώσσα γαλλική κι αρμενική]. Το έργο αυτό που δεν σώζεται, αποτελεί μία επιτομή του τότε γνωστού κόσμου, ο οποίος εκτείνεται από τις ακτές της Ιβηρικής χερσονήσου (Ισπανίας) μέχρι τα πέρατα της

χώρας των Θινών ή Σινών (Κίνα). Άλλα έργα του είναι: *Εἰς τὴν μεγάλην σύνταξιν τοῦ Πτολεμαίου*, «*Ποταμούς τοὺς ἐν Λιβύῃ*», δηλαδή για τα ποτάμια της Αφρικής (έτσι ονόμαζαν την ήπειρο οι αρχαίοι), «*ονειροκριτικά*», «*Εἰς τὰ στοιχεῖα τοῦ Εὐκλείδου*», στο οποίο έχει διασωθεί σε αραβική μετάφραση τα σχόλια στο δέκατο βιβλίο του Ευκλείδη και τέλος αυτό που

διασώθηκε όλο η (μαθηματική) *Συναγωγή*⁵⁸⁶, στην οποία εκθέτει την ελληνική προσφορά στην ανώτερη Γεωμετρία και Αστρονομία. Κατά τον Lucio Russo (Η λησμονημένη

⁵⁸⁶ Από τον Πάππο γνωρίζουμε ότι ο Αρχιμήδης είχε λύσει το πρόβλημα ανύψωσης δεδομένου βάρους από την άσκηση συγκεκριμένης δύναμης, δίνοντας τη δυνατότητα σχεδιασμού μηχανών με το πλεονέκτημα αυτό. Από το τελευταίο του έργο της *Συναγωγής*: ια'. Τῆς αὐτῆς δέ ἐστιν θεωρίας τὸ δοθὲν βάρος τῇ δοθείσῃ δυνάμει κινῆσαι· τοῦτο γὰρ Αρχιμήδους μὲν εὗρημα [λέγεται] μηχανικόν, ἐφ' ᾧ λέγεται εἰρηκέναι· δός μοί (φησι) πού στῶ καὶ κινῶ τὴν γῆν. Ἦρων δὲ ὁ Αλεξανδρεὺς πάνυ σαφῶς αὐτοῦ τὴν κατασκευὴν ἐξέθετο ἐν τῷ καλουμένῳ βαρουλκῶ, λῆμμα λαβὼν ὅπερ ἐν τοῖς μηχανικοῖς ἀπέδειξεν, ἔνθα καὶ περὶ τῶν ε' δυνάμεων διαλαμβάνει, τουτέστιν τοῦ τε σφηνὸς καὶ μοχλοῦ καὶ κοχλίου καὶ πολυσπᾶστου καὶ ἄξονος ἐν τῷ περιτροχίῳ, δι' ὧν τὸ δοθὲν βάρος τῇ δοθείσῃ δυνάμει κινεῖται [καθ' ἐκάστην δυνάμιν]. ἐν δὲ τῷ βαρουλκῶ δια τυμπάνων ὀδοντωτῶν παραθέσεως ἐκίνει τὸ δοθὲν βάρος τῇ δοθείσῃ δυνάμει, τῆς διαμέτρου τοῦ τυμπάνου πρὸς τὴν διάμετρον τοῦ ἄξονος λόγον ἔχούσης ὃν ε' πρὸς α', τοῦ κινουμένου βάρους ὑποκειμένου ταλάντων χιλίων, τῆς δὲ κινούσης δυνάμεως ὑποκειμένης ταλάντων ε'.

Επανάσταση, εκδ. ΔΙΑΥΛΟΣ) παρ' όλο που το έργο του (*Μαθηματική Συναγωγή*, δηλ. μία συλλογή μαθηματικών δεδομένων) είναι υψηλού ακόμη επιστημονικού επιπέδου στον σχολιασμό της *Μαθηματικής Σύνταξης* του Κλαύδιου Πτολεμαίου, στο *Περί μεγεθών* του Αρίσταρχου και του *Αναλήμματος* του Διόδωρου, δεν πρόκειται για έναν πραγματικό μεγάλο καινοτόμο επιστήμονα αλλά για άτομο με υψηλή φιλεργατικότητα και αρκετά μεγάλη πνευματική αυτονομία, ο οποίος διέσωσε τις λύσεις των γεωμετρικών προβλημάτων των αρχαίων γεωμετρών, προτείνοντας δικές του προτάσεις λύσεων. Φαίνεται ότι, εργάστηκε ως ιδιωτικός δάσκαλος και στα πλαίσια της διδασκαλίας του έδρασε για τη βελτίωση των μαθηματικών γνώσεων των μαθητών του, της μηχανικής, της φιλοσοφίας, της αστρονομίας, της γεωγραφίας και άλλων ποικίλων πεδίων γνώσης. Ταξινόμησε κι οργάνωσε κατά κάποιον τρόπο τον εντυπωσιακό όγκο κειμένων της εποχής του, επιφέροντας ελάχιστες παραλλαγές. Είναι η εποχή που πολλά γεωμετρικά και γενικά μαθηματικά συμπεράσματα θα μας ήταν τελείως άγνωστα, αν δεν υπήρχαν οι σχολιασμοί του Πάππου, όπως έκανε ο σύγχρονός του και λίγο μεταγενέστερος Θέων ο Αλεξανδρεύς με τη σύνταξη του, στην οποία οφείλεται η γνώση των Οπτικών και των Στοιχείων του Ευκλείδη. Από τη Συναγωγή του Πάππου διασώζονται 8 κεφάλαια. Το χειρόγραφο του οποίου ανευρέθηκε στη βιβλιοθήκη του Βατικανού και η πρώτη έκδοση έγινε το 1589 στη Βενετία (Deckblatt von Pappos' *Mathematicae Collectiones*, übersetzt von Federico Commandino). Αξίζει να σημειωθεί ότι, ο Ντεκάρτ στηρίχθηκε στο 7^ο βιβλίο της Συναγωγής για να γράψει τη Γεωμετρία του. [APΛΕΑ, *The Hutchinson Dictionary of Scientific Biography* (Helicon Publishing, 2004) "Pappus of Alexandria (lived c. AD 200-350) Greek mathematician, astronomer, and geographer whose chief importance lies in his commentaries on the mathematical work of his predecessors."]